

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Весна М. Војводић

Стилизација породичних односа
у српским народним епским песмама и
баладама

докторска дисертација

Београд, 2016.

UNIVERSITY OF BELGRADE

FACULTY OF PHILOLOGY

Vesna M. Vojvodić

The stylization of family relations in Serbian
folk epic poems and ballads

Doctoral Dissertation

Belgrade, 2016

УНИВЕРЗИТЕТ В БЕЛГРАДЕ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Весна М. Войводич

СТИЛИЗАЦИЯ СЕМЕЙНЫХ
ОТНОШЕНИЙ
В СЕРБСКОЙ НАРОДНОЙ ЭПИЧЕСКОЙ
ПОЭЗИИ И БАЛЛАДАХ

докторская диссертация

Белград, 2016.

Ментор:

проф. др Бошко Сувајџић, редовни професор

Филолошки факултет

Универзитет у Београду

Чланови комисије:

проф. др Валентина Питулић, редовни професор

Филозофски факултет

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

др Смиљана Ђорђевић Белић, научни сарадник

Институт за књижевност и уметност

Београд

Датум одбране: _____

СТИЛИЗАЦИЈА ПОРОДИЧНИХ ОДНОСА У СРПСКИМ НАРОДНИМ ЕПСКИМ ПЕСМАМА И БАЛАДАМА

Апстракт

Главни предмет рада представља истраживање стилизације породичних односа у српским народним епским песмама и баладама. Као основна социокултурна јединица друштва, традиционална породица у усменом песништву представља културну матрицу на којој се обликују сложени односи између јунака епских песама и балада и њихових крвних и духовних сродника. Стилизација породичних односа тако представља контекст у којем се граде и обликују епске биографије јунака.

Истраживање стилизације породичних односа одгонета и раслојава основне обрасце на којима се темеље породични односи у традиционалној култури, интерпретира обредно-обичајну традицијску праксу, етнографске елементе као и историјски контекст у усменим поетским остварењима. Посебна пажња усмерава се на позицију народног ствараоца, као и на његову улогу повлашћеног посредника између усмене традиције и колектива.

Интерпретација етнографских елемената, обредне симболике, као и законитости епског обликовања стварности утемељена је на методолошком плурализму. Слојевит и значењски богат свет народних епских песама и балада могуће је разумети и тумачити комбиновањем достигнућа и сазнања књижевноисторијске, феноменолошке, херменеутичке, филолошке методе, као и структуралистичког, етнографског и етнолингвистичког приступа.

Синхрони и дијахрони приступ стилизацији породичних односа у народним епским песмама и баладама на широком географском терену и у историјском контексту остварен је на следећој грађи: *Народне пјесме из старијих, највише приморских записа*, В. Богишића, *Ерлангенски рукопис старих српскохрватских народних песама*, Г. Геземана, Вукове збирке јуначких и песама „на међи“ (I – IV; V – IX; рукописне збирке), *Пјеванија црногорска и херцеговачка* С. М. Сарајлије, *Народна књижевност Срба на Косову и Метохији; јуначке песме*

(прир. Владимир Бован). На репрезентативним примерима песама из наведене грађе испитују се стилистички поступци који обликују односе у оквиру крвног и духовног сродства.

На репрезентативном узорку грађе остварена је математичко-статистичка анализа процента и фреквенције појављивања изабраних појмова којима се именују следеће породичне улоге: отац, бабо, мајка, син, ћерка, брат, сестра, љуба, ујак, сестрић, свекрва, снаха, заова, јетрва, побратим, посестрима, кум. Каталог класификованих стихова у којима се наведени појмови налазе дат је на крају рада.

Кључне речи: стилизација, породични односи, традиција, крвно сродство, духовно сродство, фокус

Научна област: Наука о књижевности

Ужа научна област: Народна књижевност

УДК:

THE STYLIZATION OF FAMILY RELATIONS IN SERBIAN FOLK EPIC POEMS AND BALLADS

Summary

The main thesis of this paper is a study of the family relationship stylization in Serbian folk epic poems and ballads. The traditional family is the basic unit of society in the oral tradition; it also represents the cultural matrix in which complex relationships between the heroes of epic poems and ballads and their blood and spiritual relatives are created. The stylization of family relations also represents a context in which the epic heroes' biographies are shaped.

Research of family relationship stylisation reveals the basic underlying patterns of family relationships in traditional culture, interprets the ritual-traditional customary practices, ethnographic elements and the historical context in traditional folk epic songs and ballads.

Special attention must be drawn to the position of epic songs and ballads creators, as well as to their role of privileged mediator between the oral tradition and the collective.

The interpretation of ethnographic elements, ritual symbolism and creating rules of the epic reality is based on methodological pluralism.

Stratified and semantically rich world of epic folk songs and ballads can be understood and interpreted by combining historical and literary knowledge and understanding, phenomenological, hermeneutical and philological methods, taking the structuralist, ethnographic and etnolinguistic approaches.

Synchronous and diachronic approaches to stylization of family relations in folk epic poems and ballads on a wide geographical field and in the historical context was achieved on the following structure: *Народне пјесме из старијих, највише приморских записа* by V. Bogišić, *Ерлангенски рукопис старих српскохрватских народних песама* by G. Gezeman, Vuk's collection of heroic songs "on the border" (I - IV, V - IX; manuscript collections), *Пјеванија црногорска и херцеговачка* by S. M. Sarajlija, *Народна књижевност Срба на Косову и Метохији; јуначке песме* by V.

Bovan.

Stylistic processes that shape the relationships between the blood and spiritual kinships have been examined on representative examples of songs.

Mathematical and statistical analysis has been performed on a representative sample of the material. In particular, occurrence frequency analysis has been performed on the terms eponymous with the following family roles: father, mother, son, daughter, brother, sister, wife, uncle, nephew, mother in law, daughter in law, sister in law, blood brother, godfather.

A catalog of the classified verses containing these terms of interest is provided at the end of the thesis.

Keywords: stylization, family relationships, traditions, kinship, spiritual kinship, focus

Science Field: Literature science

Scientific Area: Folk Literature

UDC:

СТИЛИЗАЦИЯ СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ В СЕРБСКОЙ НАРОДНОЙ ЭПИЧЕСКОЙ ПОЭЗИИ И БАЛЛАДАХ

Аннотация

Основной темой работы является исследование стилизации семейных отношений в сербской народной поэзии и балладах. Будучи основной социально-культурной единицей общества, традиционная семья в устной поэзии представляет собой культурную матрицу, в которой формируются сложные отношения между героями эпических поэм и баллад и их кровных и духовных родственников. Так что, стилизация семейных отношений представляет собой контекст, в котором создаются и формируются эпические биографии героев.

Исследование стилизации семейных отношений разгадывает и стратифицирует основные закономерности, лежащие в основе семейных отношений в традиционной культуре, интерпретирует обрядно-повседневную традиционную практику, этнографические элементы, а также исторический контекст в устных поэтических произведениях. Особое внимание уделяется положению народного создателя, а также его роли привилегированного посредника между устной традицией и коллективом.

Интерпретация этнографических элементов, обрядной символики и закономерностей эпического формирования реальности основывается на методологическом плюрализме. Стратифицированный и семантически богатый мир эпических народных стихов и баллад можно понять и интерпретировать путем комбинирования знаний и понимания литературно-исторических, феноменологических, герменевтических, филологических методов, а также структуралистического, этнографического и этнолингвистического подхода.

Синхронический и диахронический подход к стилизации семейных отношений в народных стихах и балладах на широком географическом пространстве и в историческом контексте, достигнут на следующем материале: *Эпические стихи из старинных, по большей части приморских, записей В.*

Богишича, *Эрлангенская рукопись сербско-хорватских народных стихов* Г. Геземанна, сборники героической поэзии и стихов "на границе" Вука Караджича (I - IV, V – IX; рукописные сборники), *Певания черногорская и герцеговинская* С. М. Сарайлии. На репрезентативных примерах стихов из вышперечисленного материала испытываются стилистические поступки, которые формируют отношения в рамках кровного и духовного родства.

На репрезентативном примере материала осуществлен математически-статистический анализ частоты встречаемости понятий, которыми именуются следующие семейные роли: отец, мать, сын, дочь, брат, сестра, жена, дядя, племянник, свекровь, сноха, невестка, золовка, названный брат, названная сестра, кум. Каталог классификации стихов, в которых находятся перечисленные термины, представлен в конце работы.

Ключевые слова: стилизация, семейные отношения, традиция, кровное родство, духовное родство, центр внимания.

Научная область: Литература

Узкая научная область: Народная литература

УДК:

Садржај

1.0 УВОД. ТЕОРИЈСКЕ И КЊИЖЕВНОИСТОРИЈСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ.....	1
2.0 КРВНО СРОДСТВО.....	8
2.1. МАЈКА КАО ДУХОВНА И ЕТИЧКА ВЕРТИКАЛА <i>Немој, Марко, моје чедо драго!</i>	9
2.2 ДИНАМИЗАМ ОДНОСА МАЈКЕ И СИНА <i>Да Бог даде, ти је не дочеко!</i>	13
2.3 РОДИТЕЉСКИ САВЕТ <i>Сјетуј мене, моја стара мајко!</i>	16
2.4 МАЈКА КРВНИЦА И ГРЕШНИЦА <i>Чекај враже, држи је ђаволе!</i>	19
2.5 ИЗМЕЂУ СИНА И КЋЕРИ... <i>Мила кћери, и тебе не било!</i>	22
3.0 СЕСТРИНСКА ЛЈУБАВ <i>Али очи не могу израсти.</i>	25
3.1 ОКЛЕВЕТАНА СЕСТРА <i>Нисам, брате, живота ми мога!</i>	28
3.2 У ИЗМЕЊЕНИМ УЛОГАМА... <i>Не боји се никога до Бога.</i>	32
3.3 СЕСТРА КРВНИЦА <i>Ја сам ловак бољи уловила.</i>	40
3.4 ВЕРНА СЕСТРИЦА <i>Узми сабљу у десницу руку!</i>	45
4.0 ОЧИНСКА ЛЈУБАВ <i>Мој пернати од сунашца штите!</i>	47
4.1 РАСКОЛ ИЗМЕЂУ ОЦА И СИНА <i>Сине, Марко, да те Бог убије!</i>	49
4.2 ОЧЕВА УЗДАНИЦА <i>Тамо, сине, добре среће био!</i>	55
5.0 ТАБУ РОДОСКВРНУЋА <i>Прије би се небо проломило.</i>	58
5.1 БРАТ - СЕСТРИН ЗАШТИТНИК <i>Чу ли, брате, за живота твога.</i>	62
5.2 НА ТРАГУ ЛИЧНЕ СРЕЋЕ... <i>Па што жељех бог ми је сад дао!</i>	64
5.3 СЕСТРА И БРАТ У ТРАГИЧНОМ КОЛОПЛЕТУ СТВАРНОСТИ.....	70
5.4 БРАТОУБИСТВО <i>Ја ћу браћу ласно омразити!</i>	75
5.5 БРАТОУБИСТВО <i>Ако злотвора немаш, мајка ти га је родила.</i>	78
5.6 ВЕРОЛОМНА БРАЋА <i>И ту Божју вјеру зададоше.</i>	84
5.7 РАСКОЛ МЕЂУ БРАЋОМ <i>Боље бјеше тридест добрих друга.</i>	88
6.0 СНАХА И ДЕВЕР <i>Што ће ова сиња кукавица!</i>	91
7.0 ОКЛЕВЕТАНА ЛЈУБА <i>Ништа Дамњан Јани не говори.</i>	97
7.1 НЕВЕРНЕ ЛЈУБЕ <i>Коњу ћу му крила опалити.</i>	99
7.2 ВЕРНЕ ЛЈУБЕ <i>Волим с тобом часно погинути.</i>	106
7.3 НЕРАЗУМЕВАЊЕ МЕЂУ СУПРУЖНИЦИМА <i>А љубовца од стида не могла</i>	108
8.0 УЈАК – СЕСТРИЋ <i>Тешко свуда своје без својега!</i>	114
8.1 СЕСТРИЋ - УЈАК <i>Тешко вазда ујку без сестрића!</i>	121
8.2 ИЗМЕЂУ ПОРОДИЦЕ И НАЦИЈЕ <i>И посјече Турчина нећака.</i>	127
9.0 СНАХЕ И ЗАОВЕ <i>Да с' у двор кавге не збивају.</i>	133
10.0 СНАШИЦЕ И СВЕКРВИЦЕ <i>Моја снаша адамско колена.</i>	135
10.1 СВЕКРВЕ КРВНИЦЕ <i>Јес' ли, сине, снају погубио?</i>	139
11.0 ДУХОВНО СРОДСТВО.....	144
11.1 ПОБРАТИМСТВО У СВЕТЛУ ЕТИЧКИХ НОРМИ <i>И виде ти до три</i> <i>нечовештва.</i>	145
11.2 НЕВЕРНИ ПОБРАТИМ <i>На ђевојку с' ашик учинио.</i>	149
11.3 САМОВОЉА КАО ИЗРАЗ НЕПОШТОВАЊА АУТОРИТЕТА СТАРИНЕ <i>Прођ' се, сине, врага и ђавола.</i>	152
11.4 ПОСЕСТРИМСТВО – ПОБРАТИМСТВО <i>...што си мене био у невољи!</i>	157
11.5 НЕМОРАЛНА ПОСЕСТРИМА <i>Зелена је гора посахнула.</i>	161

12.0 КУМСТВО У СРПСКОЈ ТРАДИЦИЈИ ... и сламке се подижу!	165
12.1 УБИСТВО КУМА али куме о невјери ради	169
12.2 ВЕЛИКИ ГРЕШНИК Кроз кости му трава пробијала	170
12.3 ПОЛИВАЛЕНТНОСТ ПОРОДИЧНИХ ОДНОСА ...Што си Богу сагрешио, бабо!	173
13.0 ОД ТАЧКЕ ГЛЕДИШТА ... ДО ФОКУСА	179
14.0 ЗАКЉУЧАК	237
15.0 КАТАЛОГ: класификовани стихови у којима се појављују истраживани појмови	241
ЛИТЕРАТУРА	425
РАДНА БИОГРАФИЈА СА БИБЛИОГРАФИЈОМ	433

1.0 УВОД. ТЕОРИЈСКЕ И КЊИЖЕВНОИСТОРИЈСКЕ ПРЕТПОСТАВКЕ

Ако је веровати Форстеровој тврдњи да је традиција „истинитија од историје зато што продире с ону страну доказног материјала, а свако од нас зна, из сопственог искуства, да постоји нешто с ону страну доказног материјала”, (Форстер 2002: 55) посебан изазов представља откривање механизма по којима епске песме и баладе израстају из традицијске културе нашег народа и остварују везе са широким комплексом представа изграђених у токовима цивилизације.

Између поетике усмене књижевности и богатог етнографског подтекста постоје комплексне и реверзибилне везе. Модел српске патријархалне породице представља културну матрицу на којој почивају сложени односи између јунака епских песама и балада и њихових крвних и духовних сродника. Породично окружење представља основни оквир, али и простор освојене слободе у којем се испољава природа и посебност карактера јунака и ликова епских песама и балада. Иако засноване на богатом колективном искуству, народне епске песме и баладе, свакако, не представљају директну трансмисију народног живота, али у основи певачевог односа према грађи и начину њене обраде налазе се механизми пројекције и идентификације. Усмено епско и лирско-епско стваралаштво, његов специфичан колорит, јунаци и сижејни обрасци настају увек у дослуху са традицијом. Било да потврђује или разграђује хармонију породичних односа у патријархалној заједници, свака стилизација нужно пројектује бројне моралне норме, обичаје, веровања и схватања.

Истраживање богате фолклорне грађе разоткрива у каквом су међусобном односу стилизације породичних односа у епским песмама и баладама, с обзиром на различиту природу ових творевина и на различит историјски, социјални, етички и уопште културни контекст у којем су настајале. Варијабилност историјског контекста, која у јуначким песмама може омеђити или условити односе у које ступају епски ликови, растаче се у баладама, те у први план истиче породични живот обичног, често анонимног човека, са свим његовим трпљењима и страдањима. „Балада не пева о јунаку као јуначка песма, већ о човеку, не о

хероју који побеђује, већ о ономе који губи.” (Крњевић 1980: 47)

Превасходни циљ истраживања докторске дисертације *Стилизација породичних односа у српским народним епским песмама и баладама* јесте трагање за одговорима на нека од темељних питања поетике усменог песништва – каква је природа и који су путеви стилизације ликова епских песама и балада, какво је дејство усмене традиције на уобличавање одређене песничке творевине, у каквом су међусобном односу етнографска основа и историјска подлога са стилизацијом етичких начела патријархалне заједнице... „За породичне односе може рећи да су први, а некада и главни начин карактеризације ликова у народној усменој поезији.“ (Самарџија 2008: 86)

Истраживање стилизације породичних односа покушава да одгонетне и раслоји митске обрасце и историјски контекст, али и улогу народног ствараоца као повлашћеног посредника између богате традиције и слушалаца.

Најзначајнији породични односи у српским усменим епским песмама и баладама остварују се као везе између крвних сродника – родитеља и деце, браће и сестара, супружника, родбине са очеве и мајчине стране, као и родбине преко супружника. Духовно сродство остварује се као кумство и побратимство, односно посестримство.

У раду се сагледавају и разоткривају пагански, феудални и хришћански концепти и испитују њихове везе са патријархалном културом. Истраживање језичких особености – на семантичком и формалнојезичком плану, као и сложенијих елемената структуре текстова – анахронизама, обичаја и норми међусобно далеких времена, синхронизације епских простора, све до трагичне судбине изузетних ликова – остварује свој дубљи смисао у реконструкцији раслојавања друштвене заједнице у оном сегменту у којем је она најаутентичнија, али и најосетљивија.

Проучавање и испитивање стилизације различитих породичних односа подразумева интерпретативни приступ чији је крајњи циљ откривање читавог низа компонената које обликују слојевиту значењску структуру. Тумачење сложених породичних односа требало би да омогући савременом читаоцу да уђе у њихов појмовни свет и са њима, метафорички речено, оствари комуникацију.

Имајући на уму начело сврсисходности, истраживач се определио за модел интерпретације који комбинује достигнућа више методолошких и теоријских корпуса, уклопљених у компактан теоријски апарат.

Још су руски формалисти као основну књижевну јединицу издвојили обликовни или стилски поступак. Руске формалисте води мисао да језик у књижевном делу скреће пажњу сам на себе, односно не упућује једино на оно што је њим речено, већ и на властиту структуру. Темељни појам руских формалиста јесте управо књижевни поступак. За овај рад значајна је чињеница да истраживање књижевних поступака омогућава откривање једне посебне перцепције света књижевног дела, односно виђење ствари и појава на нов, неубичајен и изузетно снажан начин. Полазећи од тврдње Романа Осиповича Јакобсона да је „поезија (...) језик у његовој естетској функцији” (Јакобсон, 1991: 455), и да је књижевни поступак једини јунак науке о књижевности, рад испитује оне литерарне механизме који стилизацију породичних односа у епским песмама и баладама обликују у естетски квалитет.

Истраживање у овом раду нужно је подразумевало и достигнућа структуралистичког приступа – испитивање основних аспеката језика у књижевном делу – од експресивне, преко референцијалне, фатичке, конативне, метајезичке и, наравно, естетске функције.

Укључивање достигнућа феноменолошког приступа књижевном делу у изучавање стилизације породичних односа у српским народним епским песмама и баладама омогућило је препознавање и откривање хетерогених слојева у текстовима и начина на које се конституише полифона природа усмених творевина.

Будући да дела народне књижевности остварују, поред естетске, и различите друштвене функције у колективу, показало се као неопходно интерпретирање грађе са аспекта достигнућа и сазнања рецепције књижевности, нарочито у вези са хоризонтом очекивања публике.

Истраживање стилизације породичних односа у усменом стваралаштву даровитих појединаца из традиционалне заједнице захтевало је и укључивање етнолингвистичких сазнања, јер ова научна дисциплина, према мишљењу Жежија

Бартмињског, „поставља питање како се култура испољава у језику. Она проучава језик (његову структуру) у вези са историјом одређених заједница (везаних за одређену друштвену средину, регионалних, националних) и њиховом културом, посебно у вези са колективним менталитетом, сфером понашања и системима вредности, тежи ка проналажењу трагова њиховог присуства у материји самог језика, у значењима речи, у фразеологији, начинима образовања речи и синтаксичких конструкција, у моделима структуре текстова“ (Бартмињски 2011: 19)

Аналитички и интерпретативни приступ основним нивоима фолклорних творевина – текстури, тексту и контексту, остварен је на принципу методолошког плурализма. Реконструкција текстуре, испитивање сличности и разлика међу варијантама текстова, као и откривање свих елемената који творе друштвени контекст усменог извођења – могу да проникну у суштину комуникацијског чина. Лингвостилистичка анализа варијаната нужно кореспондира са питањем како се различите стилизације породичних односа (било да је реч о крвном или духовном сродству) остварују у синхроној, односно дијахроној равни. Посебна пажња усмерена је на реконструкцију процеса који су условили преобликовање етичких, социјалних и уопште културних вредности и изазвали померање у оквиру стилизације породичних односа. За одговорима се трагало како у расплитању разнородних традицијских токова, тако и у раслојавању (модификованих) интернационалних мотива. Истраживање прати и сагледава варијабилне односе између митолошких образаца, историјског подтекста и универзалних људских драма спеваних у српским народним епским песмама и баладама.

Полазиште у истраживању представља хипотеза да жанровске особености епских песама и балада, историјски и традицијски оквир, као и различити религијски и етички концепти условљавају поетске трансформације, чији се развојни континуитет прати како дијахроно, тако и синхроно. Рад испитује претпоставку да је могуће открити механизме који чувају постојаним одређене моделе стилизације породичних односа чак и у временски и просторно удаљеним варијантама и покушава да објасни појаву разградње одређеног модела у песмама насталим у истом временско – просторном оквиру.

Примарну грађу за истраживање представљају:

Народне пјесме из старијих, највише приморских записа, В. Богишића, *Ерлангенски рукопис старих српскохрватских народних песама*, Г. Геземана, Вук Стеф. Карацић, *Пјесме јуначке најстарије*, књига друга; *Пјесме јуначке средњијех времена*, књига трећа; *Пјесме јуначке новијих времена*, књига четврта; *Пјесме јуначке најстарије и средњијех времена*, књига шеста; *Пјесме јуначке средњијех времена*, књига седма; *Пјесме јуначке новијих времена о војевању за слободу и о војевању Црногораца*, књига осма; *Пјесме јуначке новијих времена о војевању Црногораца и Херцеговаца*, књига девета; „Српске народне пјесме из необјављених рукописа Вука Стеф. Карацића“: *Пјесме јуначке најстарије*, књига друга; „Српске народне пјесме из необјављених рукописа Вука Стеф. Карацића“: *Пјесме јуначке средњијех времена*, књига трећа; „Српске народне пјесме из необјављених рукописа Вука Стеф. Карацића“: *Пјесме јуначке новијих времена*, књига четврта; Сима Милутиновић Сарајлија, *Пјеванија црногорска и херцеговачка и Народна књижевност Срба на Косову и Метохији; јуначке песме*, (прир. Владимир Бован).

Ова грађа омогућила је синхрони и дијахрони приступ стилизацији породичних односа у народним епским песмама и баладама – на широком географском терену и у историјском контексту.

Истраживање стилизације породичних односа у српски народним епским песмама и баладама укључује и спознају друштвеног карактера српског народа, односно, речено Хердеровим појмовима¹, спознају духа нације. Сматрајући народно стваралаштво изразом духа нације, Хердер је разликовао термин „народна култура“ (Die Kultur des Volkes) од термина „култура учених“ (Die Kultur der Gelehrten). Тиме је недвосмислено указао на важност традиције, у чијој је основи аутентичан народни доживљај прошлости и свест о историјском трајању.

На кључна питања шта подразумева синтагма друштвени карактер, шта представља менталитет и идентитет једне друштвене заједнице, Ерих Фром нуди занимљив одговор: „Pod ovim pojmom ja razumem suštinu karakterne strukture koja je zajednička većini članova iste kulture, suprotno individualnom karakteru po kome se

---

1 Видети: J. G. Herder, „Ideje za filozofiju povesti čovečanstva“, Sremski Karlovci, Novi Sad, 2012.

ljudi razlikuju jedan od drugoga iako pripadaju istoj kulturi.“ (Fromm 1984: 67)

Загорка Голубовић дефинише друштвени карактер „као типично понашање појединца у одређеном друштвеном систему у складу са прихваћеним вредностима и захтевима културе“ (Голубовић 2007: 224) Наше разматрање друштвеног карактера српског народа овде се нужно проширује питањем у каквој су вези национални идентитет и културна средина у којој се обликује и негује такав идентитет.

„Оно што називамо менталитетом или карактером нашег народа само је његов скуп одговора на изазове природне, друштвене, историјске, економске, политичке, моралне и уопште културне средине. Ако се утврди релативно постојан начин на који народ одговара на изазове спољашњег или унутрашњег света, онда је тај предвидљив одговор на изазов оно што би назвали његовим колективним идентитетом.“ (Шушњић 2013: 28) На постанак и трајање дела народног стваралаштва, поред талента народног певача, пресудно утичу и стилски и тематски фонд традиције, као и интересовање средине – тог својеврсног колективног цензора који дело вреднује. Тако дела усменог стваралаштва, с једне стране гледано, израстају из културне средине и постају естетски израз духа нације, а са друге стране, обликују и усмеравају оне моделе понашања појединца који погодују одржању патријархалне заједнице.

Појам „културна средина“ користимо у значењу које је одредио и прецизирао Ненад Љубинковић, као културно окружење у којем припадници одређене заједнице живе и стварају. Та заједница поседује чврсту унутрашњу везу (једнако место становања, једнаки или узајамно-зависни интереси, као и обезбеђивање егзистенције на једнак, односно узајамно-зависан начин).” (Љубинковић 1992: 109)

Патријархална заједница почива на традиционалној породици, утемељеној на принципу крвног и духовног сродства, али „podrazumeva čitavo konceptualno i društveno polje koje se nalazi van porodice i između porodica“. (Ivanović 2007: 161)

Српске народне епске песме и баладе откривају и проблематизују узбудљив свет породичних односа у којима су наслојена различита значења. Према неким истраживањима, чак и само име српског народа сведочи о значају породице и рода

у оквиру заједнице:

„Значење речи Срби садржajно и етимолошки ни до данас није у наuci разjашњено. Углавном је прихваћено мишљење Ника Жупанића по коме се основа овом имену може тражити у кавкским језицима где: ser-sar, sir-sor, sur на лезгијском језику значи човек, а са наставком би у pluralу лјуди или народ. По П. Шфарикy, значење речи Србин изведено је од основе ser — родити, што би у множини и преносном смислу означавао **rodaci, srodnici**, народ.“²(Vlahović 1979: 96-97).

---

2 О етимологији имена Срба значајна је студија Ника Жупанића, „Срби Плинија и Птоломеја; питање прве појаве Срба на светској позорници са историјског, географског и етнолошког становишта“, Београд, 1997, стр. 27-35

2.0 КРВНО СРОДСТВО

Будући да се најзначајнији породични односи у српским народним епским песмама и баладама првенствено остварују као везе између крвних, а потом и духовних сродника, ово истраживање стилизације породичних односа подразумевало је разоткривање интимно-породичне сфере усмене књижевности.

У песничким творевинама народних стваралаца посебно се тематизују следеће позиције у оквиру породичне заједнице: мајка, отац, син, брат, кћер, љуба, ујак, сестрић... Свет породичне заједнице и односи који у том свету владају обликују се према законитостима културолошке матрице на којој су поникли.

2.1. МАЈКА КАО ДУХОВНА И ЕТИЧКА ВЕРТИКАЛА

Немој, Марко, моје чедо драго!

У српским народним епским песмама и баладама лик мајке појављује се у различитим модалитетима између две амбивалентне позиције. На једном крају тог спектра карактера откривамо лик мајке насликан у духу хришћанског поимања љубави и спремности на сталну жртву; на противној страни народна поезија слика мајку опхрвану саможивошћу и сладострашћем, демонско биће које ради о глави властитом породу. Истраживање на репрезентативним примерима из наше народне поезије расветлиће значајне карактерне моделе лика мајке и њен утицај на обликовање породичних односа у патријархалној заједници.

Мајка је у патријархалној породичној заједници чувар светиње крсног имена, односно породичне славе, којом се прославља домаћи заштитник и давалац³. Будући духовна и етичка вертикала у породици, мајка Јевросима спречава свога сина, Марка Краљевића, да на дан славе побије Турке који непозвани долазе и буздованом обарају врата на капији („Турци у Марка на слави“; Вук, СНП II, бр. 72)

„Немој, Марко, моје чедо драго!“

Мајка вади дојке из недара:

'Не убила т' рана матерна!

Немој данас крви учинити,

Данас ти је крсно име красно:

Тко ти данас у дворове дође,

Напој жедна, а нарани гладна

За душицу твоји родитеља

И за здравље твоје и Јелино.”

Исказивање гостопримства је значајан елемент обреда који је метафоричан

---

3 Видети „Српски митолошки речник“, Београд, 1970, стр. 187-191

израз породичног крштења и християнизације. Веровање у могућност теофаније, међутим, не може објаснити мајчин поступак заклињања сина да са Турцима не започиње сукоб. Оно што мајку покреће јесте суздржавање од било каквог греха на најсвечанији дан у породици, када је човекова спремност да сведочи љубав према другоме и поднесе жртву еквивалент награде коју од божанства и прослављаног светитеља очекује. „Smatra se za greh ne primiti gosta pa ma ko on bio.“⁴

У овој песми постоји један занимљив и необичан стих, чије би тумачење могло расветлити разлике које се код Марка и мајке јављају у схватању прослављања крсног имена, односно породичне славе.

Када се слуга Ваистина, не могавши да испуни господареву наредбу „да му Турци на свето не дођу“, жали Марку, овај га, не знајући у чему је проблем, прво нуди храном и пићем. Марко завршава исказ речима:

„Не скрви ми моје име крсно“.

Овај стих налазимо у Вуком „Српском рјечнику“ из 1852. као илустрацију за реч „скрвити“, у следећем облику:

„Не скрви ми моје име красно“.

У „Српском рјечнику“ из 1852. Вук лексикографску одредницу „скрвити“ преводи на немачки језик као „blutig machen“⁵, што значи закрвавити, учинити крвавим; латинска реч „сruente“⁶, коју Вук такође ставља уз ову одредницу, представља придев „крвав“. Не постоји, међутим, ваљана мотивација у песми која би оправдала овакво тумачење, јер Марко у тренутку изговарања ових речи има на уму само могућност да слуга није послужен на слави у складу са обичајном традицијом. Десетерачка метрика и комбинација консонаната и сонаната учиниле

---

4 Tacit, „Germanija“, 21, http://www.rastko.rs/civ2/rim/tacit-germanija_1.htm

5 „Rečnik nemačko-srpski/srpsko-nemački sa gramatikom“, Institut za strane jezike, Beograd, 2008.

6 „Latinsko-srpski/srpsko-latinski речник“, Службени гласник, Београд, 2009.

су да се замагли прави смисао исказа у којем је, по свему судећи, замењен глагол „оскврнити“. Глагол „скрнавити“ и именицу „скрнављење“ Вук не одређује, већ упућује на глагол „скврнити“ и именицу „скврњење“. Ових лексема, међутим, у „Рјечнику“ нема, а да постоје, морале би бити између: „скворац“ и „скврчити“. Семантички најближу лексему онима на које Вук упућује проналазимо под „оскврнити“, у примерима: „Све их турском крвљу оскврнио“ и „Када си ме вјером оскврнио“. Немачки превод ове речи Вук даје лексемом „verunreinigen“, чија су значења бројна: испрљати, окужити, опоганити, поганити, укаљати, упрљати, загадити, запрљати. На латински језик, Вук „оскврнити“ преводи речју: „polluo“, чија су значења: нагрдити, опоганити, оскрнавити.

Смисао наведеног стиха сасвим би се преиначио уколико бисмо га разумели као Маркову молбу слуги Ваистини да му не квари, не скрнави, не укаља породичну славу и прослављање крсног имена тиме што би био жалостан, невесео због глади или жеђи. То би било недопустиво као огрешење према свима који учествују у прослављању свеца – заштитника породице.

Тако Марко схвата своју улогу домаћина и зато га народни певач у експозицији песме слика како служи вино свештеницима и хришћанској господи. Мајка и сестра послужују ниште и убоге и доносе ђаконије. И то су за Марка оквири у којима се његово гостопримство остварује. Зато шаље слугу на стражу „да му Турци на свето не дођу“. Зато је, љутит, спреман да на саму крсну славу читав Прилеп накити самим турским главама. И тада на сцену ступа мајка, заклинјући и тражећи од Марка да према сваком, чак и према Турцима, поступи гостољубиво. И ту је та разлика између мајчиног и синовљевог схватања обичајне традиције. Мајка негује хришћански идеал како би се и породици несебично вратило. Маркова послушност је неспорна, мада ће завршница песме донети хумористички обрт и психолошку победу над Турцима:

„Одош’ Турци из двора плачући,
Турци Турски међ’ собом беседе:
'Бог убио свакога Турчина,
Који више каурину дође,
Кад каурин крсно име служи!

Што дадосмо за једну ужину,
Била б' рана за годину дана."

2.2 ДИНАМИЗАМ ОДНОСА МАЈКЕ И СИНА

Да Бог даде, ти је не дочеко!

Динамика односа између Марка Краљевића и мајке дата је врло упечатљиво у песми „Марко с мајком“ (Вук, СНП VI, бр. 22) у којој саговорници у свега неколико реченица стигну од смеха до клетве. Осмех Марков мајка доживљава као (под)смех и проналази три могућа објашњења синовљевог понашања. Мајчино обраћање Марку има структуру импликације, хипотетичког суда заснованог на вези између два исказа, тако да други следи из првог: „Ако... онда...“

„Ако с' смијеш маленој вечери,
Суву лебу и црвену вину,
Ти је био већу пребавити
И ја бих је с тобом вечерала;
Ако с' смијеш што нас мало овђе,
Ти се жени па ће више бити;
Ако с' смијеш ти мојој старости;
Да Бог даде, ти је не дочеко.“

Трострука импликација отвара простор за три могућа узрока Марковог (о)смеха:

1. Ако се смејеш оскудној вечери, онда је требало ти да обезбедиш богатију;
2. Ако се смејеш што нас је само двоје, онда треба ти да се ожениш како би нас било више;
3. Ако се смејеш мојој старости, онда не треба ти да је дочекаш.

У сва три случаја мајка исказује емотивни став према Марковој претпостављеној кривици, а градацијом открива шта му највише замера. Монолог о неумесном (о)смеху синовљевог прераста тако у критички однос мајке према

његовом карактеру и животним изборима. Он је човек који се не брине довољно о породици, не жени се и не показује дубоко поштовање према ауторитету старине. Шта је мајку навело да све ово искаже за трpezом?

Говорећи о пресупозицијама и импликацијама и њиховим информативним улогама у комуникацији, Милка Ивић (Ивић 2007: 1-6) разликује претпоставке (пресупозиције) као спознајни податак чије присуство у свести комуникативних партнера претходи њиховим исказним радњама, од подразумевања, односно импликације, која се у човековој свести појављује као „одјек“ онога што је исказом саопштено.

У светлу ових тврдњи, мајчин поступак инициран је вантекстуалним елементима. Марковом (о)смеху она придаје три могућа узрока који морају постојати у њеној свести пре него што син да објашњење. Она, дакле, прекорева сина због недовољне бриге о породици, немарности према женидби и непоштовања старине, без обзира на стварни узрок његовог смеха. Смех је само повод да се истакне критичка и саветодавна димензија њеног лика. Условна клетва којом се монолог завршава оставља могућност различитих тумачења. Ако три имплицитивна суда посматрамо у односу градације, онда је трећи емоционално најснажнији и подразумева највећу казну за најтежи преступ. Ако син поништава ауторитет мајчине старости (а дуговеконост се у библијским легендама и хришћанској традицији доводи у везу са богоугодним животом), онда је кратковеконост суштински његов избор. Али не мора нужно бити и избор његове мајке! (Старогрчки мит, рецимо, показује да Тетида, свесна избора који су богови поставили пред њеног сина: кратак и славан јуначки или дуг живот без славе, сама даје предност дугом синовљевом животу...) Стих „Да Бог даде ти је не дочеко.“ може се, међутим, разумети и као израз мајчине жеље да сина мимоиђе немоћ, која старост неминовно прати, што изазива Марков (под)смех. Оваква симболичка, фикционална смрт, која попут стварне смрти поништава све јунакове ратничке атрибуте, те и њега самог, не може бити предмет јунакових жеља (Сувајцић 2005: 169-184)

Мајчин критички поглед на Марково понашање проналазимо и у песми „Орање Марка Краљевића“ (Вук, СНП II, бр. 73). У идентичном амбијенту као у

претходној песми, за трpezом, мајка започиње беседу речима:

„О мој синко, Краљевићу Марко!
Остани се, синко, четовања,
Јер зло добра донијети неће“.

У „Српском рјечнику“⁷ под лексикографском одредницом „чета“ Вук Карацић даје објашњење: „људи који иду да отму или заплијене што од другијех“. Марково четовање, дакле, у народној традицији нема конотацију ратовања са непријатељем, већ призива негативну етичку компоненту. Вредносну процену синовљевих подухвата мајка исказује већ наредним стихом, називајући четовање – злом, које не може водити никаквом добру. Стихови:

„А старој се досадило мајци
Све перући кржаве хаљине“

приказују како мајка себе позиционира у синовљевом животу. Израз „досадило“ нема семантичко поље блиско прилогу „досадно“, већ указује на једноличну, устаљену радњу која доминантно испуњава човекову збиљу. Ако ову тврдњу доведемо у везу са наредним стихом, јасна је мајчина жеља да се непрекидна стрепња због могућег синовљевог страдања коначно прекине. Савет, којим усмерава Марков начин живота, мајка обликује у складу са типичним животом у патријархалној породичној заједници. Изузетност Марковог лика наметнуће неопходност сижејног преокрета песме, јер најопеванији балкански јунак не може и не треба да води живот попут било којег од претпостављених слушалаца песме!

---

7 Вук Карацић, „Српски рјечник“ (1852). Сабрана дела Вука Карацића XI/1–2 (Ј. Кашић) Београд, (1852/1986–1987)

2.3 РОДИТЕЉСКИ САВЕТ ***Сјетуј мене, моја стара мајко!***

Побратимска тријада: Марко, Милош и Реља, како је именује В. Ђурић у студији „О Рељи Крилатици у песништву” (Ђурић 1976: 62) карактеристична је за песме о јуначкој женидби са препрекама. Побратимство је у песмама овог тематско-сижејног склопа значајан социјални конструкт који ће активирати изузетно јунаштво, савладати препреке и омогућити остварење женидбе. Младожења је у пресудним тренуцима најчешће неделатан, а његови или побратими његовог оца преузимају на себе улогу заштитника. Тако ће јунаштво побратима спречити да девојку из сватовске поворке отме Арапин („Женидба Црнојевић Ива“, ЕР, бр. 188; „Женидба Ивана Црнојевића“, Вук, СНП, VI, бр. 36), три стотине Турака („Женидба Јањића Комнена“, Вук, СНП VI, бр. 42), цин од Латина („Женидба Поповића Стојана“, Вук, СНП II, бр. 87), Бојичић Алија са шездесет Турака (Женидба Шћепана Јакшића“, Вук, СНП IIр, бр. 81), троглави Арапин („Што је Грујо“, СМ, бр. 72).

У овим песмама, међутим, појављује се значајан мотив који открива однос између мајке, односно оца и сина. Родитељски савет о обавезном позивању побратима у сватове доцније ће се показати као судбоносан.

„Сјетуј мене, моја стара мајко!

Које сада боље послушати?’

Стара мајка бесједи Стојану:

’Боље, синко, ђевојачку мајку:

Латини су варалице старе.

Кума куми од Будима краља,

Старог свата Мандушића Вука,

А војводу од Сибиња Јанка,

А чауша Рељу Крилатицу,

Барјактара Милош-Обилића,

А ђевера Краљевића Марка,

А остале кога тебе драго,

Па се не бој пријеваре, синко.'

Стојан своју послушао мајку“

(„Женидба Поповића Стојана“; Вук, СНП II, бр. 87)

„Онда мајка Иву бесједила:

'О мој сине, Црнојевић-Иво:

Боље ти је послушати мајке,

Него таста дужда Латинина:

Купи, синко, по избор сватове,

По избору бољег од бољега,

Купи свата штогођ више можеш:

Купи кума Субињанин-Јанка,

Старог свата Вукашина краља,

А ђевера Краљевића Марка,

А војводу Милош-Обилића,

Два чауша до два Косанчића,

Барјактара Рељу од Пазара;

И остале по избор' сватове.'

То је Иво послушао мајке,“

(„Женидба Ивана Црнојевића“; Вук, СНП, VI, бр. 36);

Ови примери потврђују да се старе мајке „мада суштински на периферији епских догађаја и централних сукоба, (...) појављују у драматичним тренуцима одлуке, да би својим саветима и ставовима усмериле поступке синова. Обављајући функцију саветодавца, мајке у пеици штите моралне норме, а послушност синова такав статус потврђује.“ (Самарција 2008: 91)

Функцију саветодавца преузима на себе отац у координатном систему хајдучког живота:

„Кад Грујица посједе дората,

сјетује га Старина Новаче:

'Хајде мудро, не погини лудо',

***

'Јован ми је богом побратиме,
одвешће те бијелу Леђану,
ти се кажи чиј си и како си,
прибраће те све српске војводе.'“

(„Што је Грујо“; СМ, бр. 72)

Истраживање стилизације породичних односа у српским јуначким песмама и баладама нуди сазнање о природи патријархалне заједнице и њеном транспоновању у поетску раван. Промишљајући о моделима које ствара епска поезија, Петар Џацић закључује да су обрасци понашања у епској стварности истовремено „и узор који дају пример потомству и на које се увек изнова позива нова генерација и свака друштвена целина“ (Џацић 1987 : 110).

2.4 МАЈКА КРВНИЦА И ГРЕШНИЦА

Чекај враже, држи је ђаволе!

Кажњавање мајке која ради о глави свом детету приказано је у песми „Јован и дивски старјешина“ (Вук, СНП II, бр. 8). Затирање потомства због одавања пороку неспојиво је са хришћанским темељима на којима почива патријархална заједница. Такав грех сматра се неопростивим и нужно изазива божанску или људску интервенцију.

„Родитељи пород погазили,
Црн им био образ на дивану“ (Вук, СНП II, бр. 1)

Маћеху која се огреша о поверену јој нејач такође чека страшна казна. Из паклених мука због таквог греха чак ни светица Огњена Марија не може избавити своју мајку. Уз повике „Чекај враже, држи је ђаволе“, Свети Петар грешну старицу баца дубље у пакао. (Вук, СНП II, бр. 4)

Однос мајке према сину и, следствено томе, његовом породу, приказан је и у кругу песама о госпођи Јерини са акцентом на чудовишност њеног карактера. Песма „Ђурђева Јерина и деспот Стефан“ (ЕР, бр. 21) доноси у експозицији песме мотив пријатељства госпође Јерине са Турцима. Са њима у дослуху, омражен женски лик наше усмене поезије ради о глави нејаком чеду свога сина, Слепога Стефана. Оно што покреће Јерину јесте жеља за моћи и страх од губитка те моћи:

„Ја се бојим отеће нам царство“

План који мајка спрема породу свога сина, према окрутности раван је поступцима самих Турака:

„већ радите да га уфатите,
те га жива на огањ мећите.“

Љуба Анђелина у експозицији песме „Змај-Огњен Вук“ (СМ, бр. 152) наводи поступак мајке Слепога Гргура:

„Имали смо једно мушко чедо,
а проклета Ђурова Јерина,
она га је казала Турцима,
хоте ни га повест клети Турци.“

Лик мајке прељубнице која запоставља свој пород проналазимо у песми о неверству љубе хајдука Грујице, „Невјера љубе Грујичине“ (Вук, СНП, III, бр. 7). Хиперболисаном сликом кажњавања нејаког сина, који покушава да упозори оца на опасност од Турака, народни певач приказује Максимију као жену недостојну да буде јунакова љуба и која је пород погазила.

„За њим трчи Максимија мајка,
Достиге га шатору на врати,
Удари га руком уз образе,
Како га је лако ударила,
Три пута се дете преметнуло,
Три му здрава искочила зуба,
А четири с места с' померила.“

Насупрот Максимијином неморалном и нечасном поступку, певач слика патње нејаког и недужног детета, приказујући га као прави изданак свог јуначног оца:

„Ал' је дете срца јуначкога,
Јуначкога срца слободнога“.

Највећи страх обузима јунака Грујицу при помисли да би му се дете могло потурчити. Управо је то тренутак у којем мотив љубиног неверства превазилази

оквире породичне заједнице и активира у патријархалној заједници оне елементарне импулсе одржања. Сцена у којој немилосрдна мајка „орјаткиња“⁸ камцијом удара сина, постаје фигуративни израз демонског које се мора савладати и уништити. Ипак, чак и када је грешница и крвница, мајка је даривалац живота и зато ће жалост нејаког Стевана за мајком, која испашта за своја недела, дирнути и самог јунака Грују:

„Гледајући нејака Стевана,
И он стаде сузе просипати;
Што остаде, то је угасио,
И оно је саранио лепо.“

Занимљив је избор лексема којима народни певач именује мајку и љубу крвницу: „то“ и „оно“. Онечовечење њених посмртних остатака сведочи о отклону народног певача од демонске природе јунакиње; захваљујући позицији повлашћеног посредника између усмене традиције и колектива, народни певач овим поступком обликује и став заједнице према прекршиоцу етичког кодекса.

---

8 У „Систематском речнику српскохрватског језика“ (МС, Нови Сад, 1980) на стр. 306 наводе се синоними: „ниска душа, злобник, злобница (...) злочинац, зликовац, нитков, хуља, лупеж, вуцибатина, пропалица, угурсуз, поган (...) звер-жена (...) **орјатин**.“

2.5 ИЗМЕЂУ СИНА И КЋЕРИ...

Мила кћери, и тебе не било!

Веровање у магијску моћ речи обликовало је клетву као сублимацију снажних емоција и жеља. Поред своје основне, комуникативне функције, језик добија атрибуте моћног оружја против онок коме се исказ упућује. „Zanosno iskustvo reči koje dobijaju magijsko-religioznu snagu vodilo je, ponekad, do uverenja da je jezik sposoban da obezbedi istovetne rezultate kao i sam obredni čin.“ (Elijade 1991: 30) Клетва „призива зло на онога коме (оно чему) се упућује. (...) По јачини и тежини последица најтежа је девојчина клетва, затим мајчина.“ (Пешић, Милошевић Ђорђевић 1984: 119)

Тежина мајчине клетве дочарана је у песми „Заручница Лаза Радановића“ (Вук СНП II, бр. 7), у којој мајка не опрашта ћерки танану кошуљу, намењену сину.

„Завади се мајка и девојка,
Не о граде, ни о винограде,
Већ о једну танану кошуљу;
Мајка оће да остави сину,
А девојка своме ђувегији;
Тад’ се мајка на њу наљутила“

Као одговор на молбу девојачку:

„Опрости ми, мила мајко моја!
Што сам теби, мајко, сагрешила“

мајка пресућује клетвом:

„Мила кћери, и тебе не било!

Ни допрла тамо ни овамо!

Већ остала среди горе чарне!⁹

Завада мајке и кћери одвија се у околностима када женик са сватовима долази по девојку – невесту. Како су у свадбеном обреду односи између мајке и ћерке прецизно одређени, као и њихове улоге у целокупном процесу, овај сукоб нужно изазива обредну кризу.¹⁰ Обредна криза кулминираће клетвом уместо очекиваног мајчиног благослова. Овде се улога мајке помера са водича кроз иницијацију на хтонску силу која осујећује најзначајнију промену у ћеркином животу. Једном започет обред женидбеног прелаза пронаћи ће, међутим, свој исход у другом, коначном обреду прелаза – прелазу у смрт.

Мајчина клетва је израз гнева због ћеркине непослушности, јер се непослушношћу суштински подрива мајчина позиција у хијерархији традиционалне породице. Ћерка, дакле, одлучује да танану кошуљу остави свом женику упркос мајчиној вољи. Зашто брата нема на позорници страшних дешавања? Народни певач лик брата оставља ван фокуса приповедања, односно интересовања и усредсређује се на сукоб два женска принципа. Занимљиво је да се нигде у песми не наводе посебни разлози зашто мајка не жели да поклони ћерки танану кошуљу већ је чува за сина. Мајка зна да би то био девојачки дар за женика, али то сазнање не мења ништа у њеном поступању.

Фаза сепарације, јасно одређена у обрасцу патријархалне женидбе, овде се очитује у потпуној супротности: уместо дара и добрих жеља, несрећна невеста добија забрану и призивање зла; уместо опроштаја, мајка исказује смртоносну клетву.

За дејство клетве потребно је одређено просторно-временско садејство; клетви је потребно извесно време да стигне жртву, а смрт најчешће надвладава у

---

9 Појам „чарна“ Д. Ајдацић одређује у вибрантном двојству између црне и зачаране. (Д. Ајдацић, „Боје у народној поезији“ У: „Прилози проучавању фолклора балканских Словена“, Београд, 2004, стр. 165

10 Ово мишљење износи Зоја Карановић у студији „Обредна функција сватовског дара и благослова у Вуковој балади *Женидба Лаза Радановића* – словенска позадина“ У: „Кодови словенских култура“, бр. 3, Београд, 1998, стр. 186-195

простору доминације хтонског. Сустизање клетве код жртве се очитује као главобоља праћена свешћу да је крај близу.

Занимљиво је да мајчина клетва, поред жеље за ћеркином смрћу, садржи још једну страшну казну: *Ни допрла тамо ни овамо!* Студијом „Обреди прелаза“¹¹ Ван Генеп уводи у литературу појам лиминалности, који представља прелазно стање између два друштвена статуса. Постојећи идентитет појединца у лиминалној фази поништава се како би се успоставио нови идентитет. Зато је ова фаза именована по латинској речи која означава праг; лиминалност је, дакле, прелазак прага искуства. Утолико је мајчина клетва страшнија: она не кажњава ћер само смрћу, већ и немогућношћу да нађе стабилност, мир, спокој. Изгубивши статус ћери, не поставши супруга, несрећна невеста заувек остаје ни *тамо ни овамо*, између два света, не припадајући ниједном.

За мајку је несрећна ћер умрла и пре своје стварне, физичке смрти. Сликком непостојећег гроба неумољива мајка позиционира је у демонски хронотоп сињег мора:

„Ја ти гробља не смем казивати
Јер је код нас чудан адет пост’о:
Кад умире под прстен девојка,
Не копа се у то ново гробље,
Већ се баца у то сиње море.”

Бацити ћер у сиње море на симболичком плану представља препуштање тами, злу, оностраном, које ће расточити њен идентитет и поништити њено постојање. Танана кошуља могла би бити само повод, никако и узрок оваквог мајчиног демонског гнева. Да ли је овде реч о претпостављеном првенству сина у патријархалној средини, које мајка чува по цену губитка ћери?

Разговор заручника и мртве невесте, у простору доминације хтонског, наглашава стравично егзистенцијално искуство као опомену: *Није мени земља дотешчала, / Већ је тешка материна клетва.*

---

¹¹ Ван Генеп, „Обреди прелаза“, Београд, 2005.

3.0 СЕСТРИНСКА ЛЈУБАВ

Али очи не могу израсти...

Српска патријархална традиција препознаје сестринску љубав као израз најчистијих и најнежнијих осећања у породичним односима. Народна лирика упечатљиво дочарава неутешну, болом скрхану младу жену суочену са губитком брата. Аналитичко сагледавање односа сестре према брату у српским јуначким песмама и баладама нужно се наслања на традицијске оквире чији је најчистији израз остварен у лирској песми.

„Сунце зађе за Невен за гору,
Јунаци се из мора извозе,
Бројила их млада Ђурђевица,
Све јунаке на број набројила,
До три њена добра не наброји:
Прво добро Ђурђа господара,
Друго добро ручнога ђевера,
Треће добро брата рођенога.
За Ђурђем је косу одрезала,
За ђевером лице изгрдила,
А за братом очи извадила.
Косу реже, коса опет расте;
Лице грди, а лице израста;
Али очи не могу израсти,
нити срце за братом рођеним.“
(Вук, СНП 1, бр. 304)

У студији о превеликој жалости младе жене за братом Зоја Карановић¹² разоткрива унутарњи, психолошки динамизам младе Ђурђевице, од надања и очекивања до трагичког пада у несрећу, безнађа и самоослепљења. Море као

12 Зоја Карановић, „Највећа је жалост за братом“, (текст и културни контекст песме) у: „Књижевност и језик“, LVIII/1-2, Београд, 2011, стр. 45-59

хтонски простор, међутим, сигнализира још једно битно значење целокупне песничке слике. Брат младе Ђурђевице не само што више није међу живима, већ нема ни његовог тела, нити ичег што би остало након његовог страдања. Нема ни оружја, ни делова одеће, а због природе путовања, нема ни животиња које би иза јунака могле остати.

Говорећи о нарицању за мртвима, Вук у „Ковчежићу за историју, језик и обичаје Срба сва три закона“¹³ бележи: „Код куће покојникове изнесу му хаљине и оружје те се над тијем тужи.“

Брат је заувек потпуно изгубљен у хтонском пространству мора и нема начина да се над њим обави обред прелаза какав налаже народна традиција. Окрњени ритуал обреда прелаза покојника огледа се у заустављању у лиминарној фази. (Ван Генеп 2005: 25) Млада Ђурђевица постаје у овом тренутку спознаје ужаса попут Антигоне коју покреће унутарњи императив да брату обезбеди достојанствен обред прелаза на други свет. Али оно што је античка хероина обезбедила своме брату, злосрећној Ђурђевици није дато. Заједничка обема, сестринска љубав код Антигоне супротставља се људском закону и владарској моћи, а код младе Ђурђевице божанској и судбинској моћи. И управо зато што не може против силе која је изнад и изван снаге сваког људског бића, Ђурђевица преображава немоћ према стварности у моћ против себе. Метонимијска замена људске жртве остварена у гребању лица до крви и одсецању косе, (Јанићијевић, 1986: 219) будући део препознатљивог погребног ритуала, не представља у пуној снази емоционално стање несрећне жене. Зато је народни стваралац начинио искорак из области очекиваног, препознатљивог и разумљивог. У мотиву самоослепљења Зоја Карановић препознаје отварање вечности сестринском болу, који се преводи на план срца. Последња два стиха песме, међутим, нуде још један аспект сестринског односа према изгубљеном брату. Најстрашнија и незапамћена радња којом се обредно исказује бол (З. Карановић 2011: 54), самоослепљење представља и однос појединца према духовној спознаји која преко очију долази.¹⁴

---

13 У: Сабрана дела Вука Караџића, књига XVII, Етнографски списи, Београд, 1972, стр. 96)

14 „Biblijski leksikon“ тумачи „ОКО“, на стр. 220, као „duhovnu spoznaju“ и поткрепљује примерима из „Јеванђеља по Марку“ (Мк 12, 11) и „Посланице Римљанима“ (Рим 11, 8).

Свето писмо појам срца приказује као „središte unutrašnjeg 'ja' osobe, unutrašnjeg čoveka“ („Biblijski leksikon“ 1988: 301) Поклапање функције очију са срцем омогућено је у песми изостављањем предиката у последњем стиху. Тако се глагол „израсти“, који се логично односи на извађене очи, истовремено односи и на срце, иако оно није извађено. Поклапање два појма остварено је на семантичком елементу духовности, не физиологије. Срца нема, као ни очију, јер је небол надвладао душу, поништио живот. Грчка реч за душу „psyche“, истовремено означава и живот, а у Светом писму проналазимо је као синоним за особу, односно „ја“ (Biblijski leksikon, 1988: 74). Трагична судба младе Ђурђевице остварује се, дакле, духовним клонућем, поништавањем њеног бића.

3.1 ОКЛЕВЕТАНА СЕСТРА

Нисам, брате, живота ми мога!

Песма „Бог ником дужан не остаје“ (Вук, СНП II, бр. 5) дочарава српско патријархално поимање уплива божанства у човеков живот. Активизам божанства, најављен у наслову, изостаје у песми. У 127 стихова ниједном се не помиње лик Бога, осим у формулативном обраћању ликова („Да од Бога нађеш“, „Да те Бог убије“). Завидљивост и мржња усмеравају све поступке снахе према заови; зло, дакле, проистиче из људске слабости и несавршености карактера. Човеку је дато да се слободном вољом¹⁵ определи хоће ли чинити добро или зло. Контрастна слика у завршници песме, у којој су позициониране црква окружена смиљем и босиљем на једној и језеро окружено трњем и копривом на противној страни, јасно дочарава уплив божанске моћи у људске животе. Место страдања недужне сестре постаје тако место саборности, заједништва које треба да траје док је хришћана; место смрти снахе постаје страшна опомена поколењима, вечити подсетник да изван и изнад свих људи постоји божанска промисао која обезбеђује коначну надмоћ правде и истине.

Лидија Бошковић, у студији „Бог ником дужан не остаје“ - Слојевитост фолклорног текста и ресемантизација мотива“ раслојава архаичне, митске, као и хришћанске елементе песме: „Модерна, породична прича, наслоњена на архаичну потку, била би (...) још једна раван о којој се може говорити у вези са песмом 'Бог ником дужан не остаје'. На том значењском плану сукобљавају се снаха и заова, а потом и брат и сестра, а разрешење (...) произилази из дубљих, старијих слојева

---

15   Анализирајући један од кључних појмова у филозофији Артура Шопенхауера, Владета Јеротић закључује да је овај меланхолични и песимистични филозоф „hrišćanski razmišljao o slobodi volje: 'Postoji jedna činjenica svesti na koju se (...) do sada uopšte nisam obazirao. To je potpuno jasni i sigurni osećaj *odgovornosti* за оно што činimo, *uračunljivosti* за наше radnje, који počiva на nepokolebljivoj sigurnosti да смо ми сами *počinioci svojih činova*. На основу те svesti nikome, čak ni onome ko je potpuno ubeđen u nužnost којом наступaju наше radnje, nikad neće pasti на pamet да се том nužnošću izvini за neki prestup и да krivicu са себе prebaci на motive, budući да је čin bio neizbežan čим су они наступили.“ http://www.rastko.org.rs/filosofija/jerotic/vjerotic-50_pitanja.html#_Toc485098288

песме: жртвовање и симболичка иницијацијска смрт трансформишу се у (неправедно) кажњавање злочинца. Можда последњи, најмлађи слој песме чинила би моралистичка прича о посмртном награђивању праведника (...) По свом садржају, овом слоју припада и наслов песме.“ (Бошковић 2005: 81)

Експозиција песме доноси слику породичне слоге, хармоније и љубави између сестре и два брата. Формулативна слика два бора између којих расте танковрха јела поникла је на представи браће као заштитника сестре. У три потеза: убиство вранца, сокола и чеда, народни певач дочарава поништавање вредности које обликују свет брата Павла. Убиством коња и сокола поништавају се његови јуначки атрибути, убиством нејаког чеда – нестаје он као човек остварен и употпуњен очинством. Погледајмо какав је однос брата према сестри. Када му се сестра два пута заклињала да није убила коња нити сокола, Павле верује. Верује и не пита, не истражује ко би могао починити злодело. Нема чак ни назнаке у кога је посумњао. Зашто? Зато што је породична слога императив патријархалне заједнице, то и јесте читава заједница у малом. А коња и сокола биће док је јунака. Али, дете је незаменљиво! Тај ударац Павле не може истрпети као претходна два. Када у крвавим ножевима препозна оружје којим је чедо убијено, брат ће сестру питати:

„Сејо моја, да те Бог убије!

Буд ми закла коња на ливади

И сокола у зеленој башчи,

Зашт' ми закла чедо у колевци?“

Брату Павлу, који је сада поверовао да је сестра починила и претходна два недела, кључно је питање: зашто? Ништа што је у његовом сазнању или осећању не може одгонетнути разлоге рушења читавог његовог света. Извесно је једино да се таква демонска природа мора уништити. Зато ће брат одбити сестри да поверује, јер у њој више и не види, не препознаје сестру, већ – демона.

Варијанту овог сижејног модела проналазимо у песми истог наслова из Вукове рукописне збирке (САНУ, II, бр. 4). Емоционалност лика сестре Анђелије

овде је развијенија. У завршници песме жртвована сестра преузима на себе атрибуте тајанствене, божанске силе. Неправедно оптужена, она „љуто куне“ и заклиње се животима оба брата; глас из цркве који проклиње и призива страшне муке је управо Анђелијин:

„Из олтара Анђа проговара:
'Врат' се натраг, божја отровнице,
Боловала још девет година,
Док ти трава проз кости не никне
И зубача из бијели зуба!“

Мотив смрти зле снахе изостаје из овог сижеа, а акценат се помера на њен ужасан и неподношљив живот у болу и патњи.

Две јетрве, контрастно позициониране, показују какве могу бити последице човековог опредељења. У три потеза (вранац – соко – чедо) народни певач дочарава градацију људске злобе упоредо са кулминирањем напетости у односу између брата и сестре. Мотив страдања недужне сестре добија своју равнотежу у слици страшног и дугог боловања снахе без смрти која би донела спокој и мир. Метафорична слика златне колевке са соколом и чедом под чијим је грлом мајчина рука са теткиним ножевима постаје тако страшно упозорење божанске моћи од које се ништа сакрити не може, која свакоме по заслуги даје и никоме дужна не остаје.

Како разумети тврдњу исказану насловом песме? Занимљиве идеје налазимо у истраживањима А. Ломе.

„Словенска реч бог је такође наслеђена из индоевропског прајезика, али у значењу 'удео, срећа, благостање', које се још осећа у изведеницама богат, у-бог, где је у- негација, небог 'лишен удела, богатства, среће; сиромашан, несрећан'. Развитак значења у бог' опет се среће само на староиранском подручју, где је реч бага- 'давалац, уделитељ' постала назив за бога уопште; тај значењски помак одиграо се у склопу једне религијске реформе која је стари индоевропски назив за (небес- ко) божанство (daēva, који одговара староиндијском devá-, латинском deus

итд., деградирала у ознаку за демона; видели смо да је и словенско дивъ доживело исту деградацију. Можемо, дакле, у једном важном митолошко-религијском сегменту, говорити о заједничкој словенско-иранској иновацији, за коју је импулс дошао са иранске стране. Додајмо да је појам светости означен словенском речју светъ која постоји још само у балтском и иранском, а можда и у германском, али у њему као позајмица са истока.“ (Лома 2005: 12)

3.2 У ИЗМЕЊЕНИМ УЛОГАМА...

Не боји се никога до Бога

Однос између сестре и брата противан темељним принципима одржања породичне заједнице приказан је у усменој епици као последица демонског у карактеру лика. О хтонској природи лепе Росанде и нужности њеног страдања више је речено у тексту „Трагичан удес сестре Леке капетана“.¹⁶ Овде ће у фокусу нашег интересовања бити однос између сестре и брата, Росанде и Леке капетана.¹⁷

Песма „Сестра Леке капетана“ (Вук, СНП II, бр. 40) има 570 стихова. Изузетној лепоти, „чудном чуду“ на свету и подухвату на који таква лепота покреће три изузетна јунака посвећено је готово две трећине песме, првих 337 стихова. Прва информација о одступању Росандином од идеалног лика сестре долази нам управо од брата, Леке капетана:

„Ал’ да тебе једну **муку** кажем:

Што си чуо, ти војвода Марко,

Да љепоте не има ђевојци,

Истина је баш што људи кажу;

Ал’ је сестра моја **самовољна**,

Не боји се ни кога до Бога,

А за брата ни **хабера** нема“

У овом тренутку народни певач суочава нас са два великим братовим невољама: сестрином самовољом и немарношћу, небригом према брату. Самовоља Росина заправо представља у патријархалној заједници неприхватљиво опредељење да се човек води првенствено властитим жељама и вољом.

Објашњавајући појам самовоље у хришћанству, владика Николај каже:

---

16 В. Војводић, „Трагичан удес сестре Леке капетана“ У: „Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима“, година VII, Београд, 2012, стр. 271-281

17 Занимљив поглед на однос између брата и сестре у овој песми даје А. Лома у студији „Пракосово“, Београд, 2002, стр. 106-117

„Самовоља је зла воља. (...) Свака воља ван круга Божје воље јесте зла воља. Ако човек хоће оно што хоће, зло хоће. Својом самовољом многи мисле да истакне личност своју; у ствари, он тиме истиче само сведочанство о немању личности и о тиранији земље или ада над собом.“¹⁸

Стих „Не боји се никога до Бога“ можемо у потпуности разумети на начин како је то објаснио Чајкановић (Чајкановић 1994: 187), јер се Роса никога није бојала надалеко, све до самога Бога. Она ни за брата „хабера нема“ - није брижна сестра, којој је брат драгоценији од ње саме. Марков гласан смех, као контраст овом, за патријархалну породичну заједницу незамисливом понашању једне жене, наглашава покорност, смерност и послушност као императиве у сестрином односу према брату. Свако одступање од овог обрасца сурово се кажњава:

„Кунем ти се и Богом и вјером,
Да је моја у Прилипу моме,
Па кад она не би послушала,
Ја бих њене руке осјекао,
Ил' њезине очи извадио.“

У свом првом обраћању сестри, Лека Роси приписује атрибут „поносита“, карактеристичан за мушкарце и/или јунаке у патријархалној заједници:

„Хајде, селе, поносита Росо!“

У „Речнику сродних санскритских и српских речи“ Божиновић Бранислава открива мноштво лексема чије се семантичко поље поклапа са појмом поноса:

„aham - buddhih - ponositost, nadutost, oholost“ (стр. 44)

„āṅṅorah - naduvavanje, sujeta, nadmenost, ponos, uobraženost“ (стр. 46)

„uddhatih (f) - ponos, oholost, nadutost“ (стр. 60)

„Ponosito uzdanje u samoga sebe može, kao uzrok, izazvati samouništenje kao

---

18 Владика Николај, „Царев завет“, глава осма

<https://sites.google.com/site/vladikanikolajvelimirovic/carev-zavet>

posledicu.“ (стр. 60)

„ürdžita (tpp) - obdaren snagom, moći, važan, moćan, veliki, ponosit, hvalisav“ (стр. 67)

„kakubha - uzvišen, ponosit, dostojanstven, izvestan, izvrsan, istaknut“ (стр. 76)

„garv, garvati - ponositi se, gorditi se“ (стр. 122)

„garvah - ponos, gordost, naduvenost, nabusitost“ (стр. 122)

Порицањем традиционалне позиције жене у патријархалној култури и преузимањем мушких/јуначких атрибута, Роса са братом заправо мења позицију; она је та која одлучује о властитој удаји, о Лекиним будућим пријатељима; она је та која просуђује карактере просаца и пали образе српских јунака. Од овог тренутка све вредности се приказују изокренуте, као одраз у огледалу, наопако.

Друго Лекино обраћање сестри праћено је певачевим коментаром:

„Он ти сестру разумљује своју“.

У чему је дубљи смисао Лекиног покушаја да сестру (у)разуми? Ако израз „уразумити“ схватимо као усмеравање ка логичком, критичком мишљењу, које води ка спознаји, просуђивању и поступању у складу са одређеним начелима, онда је јасно да је Лека намеравао сестрино самовољно понашање да саобрази основним начелима патријархалне породичне заједнице. Лека препушта Роси одлуку о удаји и тиме преноси надлежност главе породице, истовремено уверавајући је да је сваки избор прихватљив и пожељан. Све ово чини Лека у 23 стиха; толико му је потребно да нахвали јунаштво, углед и претпостављену сестрину будућност у дому било којег од три просца. Избор лексема у овом монологу веома је индикативан за братов однос према сестри: шест пута употребљен је хипокористик „селе“, једном „секо“, два пута вокатив „сестро“. Репертоар појмова које Лека приписује просцима крећу се доминантно у сфери добра, светлости, честитости, младости, лепоте, јунаштва.

Табела бр. 1

Парадигматски низ 1

	ПАРАДИГМАТСКИ НИЗ 1
„Бирај, селе , кога тебе драго „А од ове три војводе младе: „Ти ако си, сестро , наумила	младост
„Узет’, секо , доброга јунака, „Који ће нам образ освјетлати,	добар јунак образ (част, углед); светлост (соларни и етички елемент)
„Освјетлати на сваком мегдану,	светлост, јунаштво
„На мегдана сваког излазити, „Узми, селе , Краљевића Марка, „Хајде шњиме у Прилипа града, „Тамо тебе лоше бити неће;	неустрашивост
„Ако ли си, селе , наумила „Узет’, селе , дилбера јунака	изузетан јунак
„Коме снаге и љепоте нема,	спој снаге и лепоте
„Нити има стаса и образа „У свој земљи на четири стране, „Узми, селе , војводу Милоша, „Хајде шњиме на пољу Косову, „Ни тамо ти лоше бити неће;	морална висина
„Ако ли си, сестро , наумила, „Да ти узмеш крилата јунака,	изузетан јунак (крилатост)
„Да га грлиш, а да се поносиш, „Узми, селе , Рељу Крилатога, „Хајде шњиме ка Јењи Пазару, „Ни тамо ти лоше бити неће.”	јунак за понос

Росина реакција на Лекино обраћање морала је код традиционалног слушаоца изазвати ништа мање од искреног и дубоког чуђења. Девојчин одговор својом непримереном дужином (исказ садржи 45 стихова, а Лекино казивање само 23 стиха!), негативном емоционалном обојеношћу и лексичким репертоаром представља преседан у српској усменој традицији. Апострофирање брата јавља се само три пута, а контекст је увек негативан.

Табела бр. 2

Парадигматски низ 2

	ПАРАДИГМАТСКИ НИЗ 2
„Фала богу, фала истинома!	иронија
Свакоме се могу дочудити	чудо (братова понуда)
И свакоме јад у досјетити,	невоља, мука
А не могу свој Призренској земљи, Ја на коме држи капетанство, На манитом Леки капетану!	будалости брат
Камо памет? Ти је не имао!	одсуство памети; клетва
А у што си, брате, преумио?	непостојаност у мишљењу
На што си се данас преварио? Вољела бих с’једу косу плести У Призрену, нашој царевини, Но ја поћи у Прилипа града, Маркова се називати љуба; Јел је Марко Турска придворица, Са Турцима бије и сијече, Ни ће имат’ гроба ни укопа, Ни ће с’ Марку гроба опојати. Што ће мене код љепоте моје, Бидем љуба Турске придворице?	непоузданост у процени, расуђивању; поништавање идентитета јунака
Ни ту ти се не бих ражљутила ,	љутња као емотивна реакција
Ће се вараш Марку рад’ јунаштва,	непоузданост у процени, расуђивању

Но се на те јесам ражљутила	наглашавање љутње као емотивне реакције
Шта с' видио, шта си смиловао А на томе војводи Милошу, Бе је виђен, ђе је снажан јунак; Јеси л' чуо, ђе причају људи, Бе ј' Милоша кобила родила, А некака сура бедевија, Бедевија, што ждријеби ждрале, Нашли су га јутру у ерђели, Кобила га сисом одојила, С тога снажан, с тога висок јесте?	Задивљеност као последица пројекције непостојећих квалитета; реторско питање; сарказам; поништавање јуначког идентитета
Ни ту ти се не бих ражљутила	наглашавање љутње као емотивне реакције
Но се јесам, брате, ражљутила, Што ми кажеш Рељу Крилатога.	наглашавање љутње као емотивне реакције
Како памет? Ти је изгубио!	одсуство памети; клетва
Камо језик? Њим не говорио!	ћутња (одсуство повратне везе у комуникацији) као потврда интелектуалне и емоционалне инфериорности брата; клетва као израз снажних негативних емоција
Што ти, брате, Рељу не упита, Од кога је ђела и кољена, Ко ли отац, ко л' његова мајка? Ја сам чула, ђе причају људи, Да је Реља Пазарско копиле, Нашли су га јутру на сокаку, Јеђупкиња њега одојила, С тога има крила и окриље.	изневерено очекивање; поништавање јуначког идентитета
Нећу томе поћи ни једноме."	одсуство послушности

Глагол **преумити** остварује своје семантичко поље као метафорично кретање, премештање садржаја ума са једног места на друго: 1. предомислити се; 2. изгубити из вида, сметнути с ума. (Ћелић 2012: 740)

Од тренутка када је завршио свој монолог, Лека се више не оглашава у песми. Његову занемелост Росанда доживљава као доказ властите интелектуалне и емоционалне надмоћи. Народни певач, међутим, оставио је коментар, своје виђење Лекиног лика, запретено у стилској фигури поређења:

„Мучи Лека, **како камен студен**“

***

„Оста Лека, **као камен студен**“.

Одемо ли у трагању за дубљим значењем ових стихова корак даље од елементарног семантичког нивоа који намеће слику о непомичном, замуклом јунаку, немоћном да разреши конфликт, суочићемо се са новом димензијом односа између сестре и брата. Чајкановић наводи бројне примере који потврђују идеју да је у традицији српског и других народа камен сматран склоништем за покојникову душу, те одатле обичај подизања камених надгробних споменика (Чајкановић 1994: 159-166). У нашем народу и данас се може чути да се надгробни споменик назива управо „студен камен“! Гледан из овог семантичког поља, Лекин лик искључен је из даљег сужејног тока јер је поништен сваки његов људски и јуначки атрибут. Он више и не постоји након сестриног ступања на сцену. Она га је фигуративно убила.

Постоји, међутим, још једно необично, занимљиво и у научној рецепцији ове песме недовољно истражено место. Када се Росанда обрати Леки реторским питањем:

„А у што си, брате, **преумио**?“

она заправо изриче оптужбу да је променио мишљење, сметнуо са ума, превидео чињенице које су претходно обликовале његове сасвим другачије ставове о овим просцима. Сестра се овде, дакле, позива не само на „општепознате“ факте („Јеси л’ чуо, ђе причају људи“ (...) „Ја сам чула, ђе причају људи“), већ и на

подударност њеног и Лекиног става о Марку, Милошу и Рељи. Истинитост ове тврдње не може се доказивати у временској равни света песме, али је индикативно њено постојање. Будући да даље експликације Росандине тврдње нема, а Лека упорно ћути, отварају се две могуће линије тумачења: или је девојчина тврдња неистина или је нешто покренуло Леку да о просцима казује противно свом актуелном или ранијем мишљењу. То би могла бити снажна братова жеља да се сестра оствари као жена и мајка (након 74 неуспела покушаја!) или – страх!

„И мало се Лека препануо“

***

„Не смијаше ништа проговорит,
Јел и Лека може погинути“.

Росанда својим монологом чини још један страشان прекршај поштовања породичне хијерархије и поштовања госта. Она се све време обраћа директно брату, говорећи о просцима у трећем лицу, игноришући њихово присуство. При томе, репертоар лексема којима слика своје виђење и брата и гостију носи изузетно негативну емоционалну компоненту.

Поређење два парадигматска низа јасно показује неодрживост и немогућност позиционирања оваквог односа између сестре и брата у оквиру патријархалне породице. Између њихова два света јаз је непремостив, попут оног који дели светлост од таме, соларно од хтонског.

Завршница песме, у којој се сурово кажњава свако поништавање етичког кодекса традиције, обликована је у складу са очекивањима претпостављених рецепијената.

3.3 СЕСТРА КРВНИЦА

Ја сам ловак бољи уловила...

Српске народне јуначке песме и баладе препознају сестру као најпожртвованији лик у патријархалној породичној заједници, али сликају и супротност таквог лика, који своме брату ради о глави. Репрезентативни пример сижејног модела у којем уграбљена сестра постаје крвница брату проналазимо у песми „Невера сестре“ (ЕР, бр. 129). Након сазнања да му је сестра давно уграбљена и да живи као Турчинова љуба, Бодолић Богдан креће у походе са најбољим намерама:

„Да ја идем сестри у походе,
Да ја видим је ли здрава сестра,
Здрава сестра и моји сестрићи,
И мој зете Арјадин војвода“.

Појава палилогије (*...здрава сестра / здрава сестра...*), изван формулативног посматрања, указује на фокус јунаковог интересовања. Поклапање Богданове намере са мајчиним жељама (*То је мајка једва дочекала*) сведочи о неговању идеала породичне хармоније. Остварење те хармоније делује могуће током препознавања брата и сестре и служења госта (*Води браца горе у чардаке, / Добра коња доле у подруме. / Носи њему вино и ракију, / [Па] и ону слатку малвасију*).¹⁹ Међутим, преокрет настаје када опијеног и уснулог брата неверна сестра окује тешким негвама, лисицама и синциром. Народни певач не пева о мотивацији која сестру покреће на овај нељудски чин, нема мотива несугласице, намере сестре да опљачка брата или да му се освети, те се тако њен поступак креће у оквиру природе њеног карактера. Схватање брата као плена, ловине, наглашава нељудскост сестриног лика. Паралелизам између њеног и мужевљевог

---

19 „**Malvasija** (dubrovačka vrst vina) i kotonjata (slatko od dunja i šećera) često se spominje među darovima, što su ih Dubrovčani slali bosanskim i hercegovačkim begovima.“ (Milorad Medini, „Povjest hrvatske književnosti u Dalmaciji i Dubrovniku, knj. I, Zagreb, 1902, str. 54)

лова показује отклон сестрин од свега што припада породици из које је потекла:

„Камо ловак, Арјадин војвода,
Камо ловак што си уловио?
Ја сам ловак бољи уловила
У нашему двору бијелому
Мога браца, Бодолоћ Богдана.“

Иронично обраћање зета шураку, којим га, свезаног троструким оковима, позива да пију вино, а потом да бира начин на који ће бити уморен, покреће младог Богдана на лукавство и јуначку акцију. Занимљиво је да избор смрти, који пред шурака поставља зет, у свом семантичком пољу подразумева поништавање етичности, неморал. Богдан управо на том нивоу коментарише избор и тражи да му се омогући јуначка смрт.

Табела бр. 3

Однос између зета и шурака

„Мој шурјаче, Бодолић Богдане,	„Онда вели Бодолић Богдане:
Или волиш да те коњма тргам?	'Нисам курва да ме коњма тргаш,
Или волиш да те ватром жежем?“	Нити хрсус да ме ватром жежеш,
	Већ сам јунак да ме сабљом сјечеш.“

Вук у „Српском рјечнику“ из 1852. не наводи значење, нити српске синониме, већ одређује лексему „курва“ немачким и латинским речима чије је значење блудница, али и лажов, лицемер и наводи пример из народне поезије: *Курво једна од Задра Тодоре*. За лексему „хрсус“, односно „хрсуз“ Шкаљић (Škaljić 1966: 334) проналази значења: лопов и крадљивац и проналази у Вуковим пословицама²⁰ семантичко поклапање: *Ко један пут украде, увијек се за хрсуза*

20 Вук Караџић, „Српске народне пословице“, Сабрана дела Вука Караџића, књига IX, (M.

држи.

Победу у неравноправној борби Богдан потврђује преузимањем зетовог коња и пресвлачењем у одећу противника. Преварена изгледом победника, неверна сестра питањима наглашава непријатељство према брату:

„Господине, Арјадин војводо,
камо **курва Бодолић Богдане?**
Јеси ли му главу одсјекао?“

Ритуалним кажњавањем сестре вађењем очију и бацањем сестрића у ватру, тог, како рече народни певач, *турског кољена проклетог*, Богдан кида све везе са сестром и њеном породицом. Затирање семена одрођених чланова породице, који су се окренули против својих корена добија противтежу у завршници песме. Повратак мајци у окриље породице окончава Богданову кружну путању кретања, путању која овде симболички представља узалудност јунаковог подухвата.

Постоји једна занимљива појава у завршници ове песме која представља један од начина померања тачке гледишта у епској народној поезији. Када народни певач каже за јунака Богдана Бодолића:

„Паке сестри очи извадио,
А сестриће бацио у ватру,
Оно турско кољено проклето“,

првим двама стиховима приповеда о догађајима које посматра из просторно-временског плана и то чини као посматрач, споља. Реч је, дакле, о простору сестриног и зетовог дома, простору непријатељском и туђем за главног јунака, а освета се збива након победе у неравноправној борби са противником зетом и његовим помагачима Турцима. То је оно што читалац или слушалац зна из сижејног тока који претходи овом актуелном збивању. Последњи стих, међутим, помера тачку гледишта народног певача на идеолошку, односно вредносну раван.

Пантић), Београд, 1965.

Истовремено, долази и до померања са спољашњег на унутарњи план тачке гледишта.²¹

Цео тај трећи стих заправо је једна перифраза којом се остварују комплексне семантичке везе између знака и означеног. Народни певач овде излази из своје привидне објективности и заузима активан вредности став о поступку јунаковом. Већ избор показне заменице „оно“ указује на његову идеолошку удаљеност од потомака злог оца и још горе мајке. Има у овом избору, међутим, још једна занимљивост: употреба заменице „оно“ измешта певача из позиције блиске јунаку и поставља га у раван слушалаца. За њих је проклето турско потомство нешто далеко, нешто тамо, нешто са чиме их повезује једино певачево казивање. У овом тренутку одвија се и премештање из просторно-временске димензије у свету песме у свет реалија рецепијената. То је премештање нужно, не само због мотивације јунаковог поступка убијања сестрића, који се не помињу као актери у догађајима пре властитог страдања, већ и због поклапања певачевог етичког система са системом заједнице у којој песма треба да преживи и заживи. Сестрина издаја, будући неприхватљив и неопростив етички прекршај у патријархалној заједници, преноси се и на потомство чије главне одлике певач види у националном и судбинском оквиру. Иако је био спреман да оживи угасле породичне везе са уграбљеном сестром и зетом отмичаром, главни јунак неће промишљати нити се премишљати око судбине својих сестрића. Зато народни певач мора да прикаже његову одлуку неминовном и нужном у околностима које бришу традицијску блискост и наклоност ујака према сестрном потомству. Оно што самом јунаку на поласку сестри у походе није било неприхватљиво – живот њен са Турчином и рађање потомства Турчину, постаје то сада. Богдан није пошао у походе са намером да сестру избави од отмичара, али ће, суочен са чињеницом да ју је заувек изгубио, поништити привид да је имао сестру и све што би могло носити семе издаје. Сагледавање поступка главног јунака у овом светлу омогућава народни певач управо поступком померања тачке гледишта. Елегантно,

21 У делу „Poetika kompozicije; semiotika ikone“ (Beograd, 1979) Борис Успенски разматра појам тачке гледишта и аналитички сагледава четири кључне манифестације овог композиционог елемента. Било да се остварује као идеолошка, односно вредносна, фразеолошка, просторно-временска или психолошка, тачка гледишта може се остварити као спољашња или унутрашња.

ненаметљиво, истовремено делотворно решење. Управо као што би за вештог приповедача рекао Иво Андрић - „to je njegova sposobnost da slušaоce uvek iznenadi nečim – poznatim“.

3.4 ВЕРНА СЕСТРИЦА

Узми сабљу у десницу руку!

Да сестринска љубав према брату може бити моћнија од породичних веза које невеста остварује у новој средини, показује песма „Сестра остаје верна брату“ (ЕР, бр. 49). Народни певач контрастно позиционира младога јунака Грују и његовог зета, Радула Влашића. Пошавши сестри у походе, Груја носи вредне дарове и не слуги да Радул, на наговор своје сестре, намерава да га погуби, како би га опљачкао. Грујине добре намере – да негује пријатељство са породицом којој сада припада његова сестра, наилазе на лаж и лицемерје. Грујина сестра једина је брана која спречава његово смакнуће. Млада жена дискретно замењује вино изнето пред брата, измоли Грујину сабљу од заове и упозори брата да му домаћини раде о глави. Индикативно је, међутим, што нити један стих песме не нуди сазнање о томе како је млада жена открила и схватила шта јој муж и заова спремају брату. Она није присутна у сцени планирања убиства, нити нам народни певач даје наговештај како је наслутила да је заова у вино за госта ставила бенђелук. Вук у „Српском рјечнику“ за бенђелук каже да је „трава што се меће у вино или у ракију да се човјек опије и да заспи као мртав“.

Занимљива студија Здравка Шундрице о отровима и тровању у Дубровачкој Републици постојање „бенђелука“ у епској традицији доводи у везу са опијумом и травом од дријема, откривајући да је најчешће мешана са вином или ракијом, ређе са храном.²²(Šundrica 2000: 9)

На основу историјског податка из Дубровачког архива о дејству опијума на човека, можемо наслутити какво је дејство могао имати бенђелук на јунаке епске поезије. У писму из 1661. године Михо Куљевић се жали свом пријатељу на тешку несаницу, коју покушава да савлада опијумом.²³ (Šundrica 2000: 10)

22 „Epic tradition also records intoxicating drinks whose effect was not fatal, but induced slumber and sleep. The juice was procured from various narcotic plants (trava afiun trava od driema, and **bendjeluk**), and was most frequently mixed with wine or brandy, seldom food.“ Zdravko Šundrica, „Poisons and poisoning in The Republic of Dubrovnik“, У: Dubrovnik Annals 4, 2000, стр. 7-79.

23 „We have traced the said afiun (opium) in the documents of the Dubrovnik Archives. In the letter of 19 May 1661, a Ragusan correspondent in Novi, Miho Kuljević, complains to Bernard Ricciardi,

Сестрино упозорење усмерава Грују на акцију:

„Узми сабљу Грујо, мили брајко,
узми сабљу у десницу руку,
мудру памет у јуначку главу,
ево, брајко, хоћеш да погинеш.“

Ово је тренутак преокрета јер када Грујо потегне сабљу на мужа и заову своје сестре, он истовремено усмерава и сестрину судбину. Дилема да ли се одредити за брата или нову породицу – за ову младу жену не постоји. Верност брату за њу је императив снажнији од свих обичајних норми по којима се невеста понаша у складу са очекивањима мужа и његове родбине. Зато Груја узима два добра коња и враћа се мајци заједно са сестром. Епилог песме доноси занимљив извештај о посети зету, обликован иронијом и метафором:

„Дао сам му скерлетну доламу,
мојој прији златне наруквице“.

Из иронијско-метафоричног дискурса Грујо излази у тренутку када казује о поступку своје сестре, изражавајући тако захвалност и братску љубав:

„А мене је сестра даровала
Мојом главом и [мојим] животом.“

Питање сестрине даље судбине у песми се не разматра, што усмерава на закључак да је фокус народног ствараоца на епизоди којом се потврђује најснажнија породична веза – веза између сестре и брата.

Ragusan interpreter, about the Novi kadi “of being difficult to awake from stupor and converse with, since he speaks and sleeps at the same time, overcome so by opium and tobacco...as sleepless nights drive him insane, opium gives him the strenght to endure the day.” (Diplomata et Acta saec. XVII (hereafter cited as: DA XVII), ser. 76, no.1941/202, State Archives of Dubrovnik“

4.0 ОЧИНСКА ЛЈУБАВ

Мој пернати од сунашца штите!

Очинска љубав према мучки и нејуначки убијеном сину дочарана је понављањима и паралелизмима у песми „Смрт војводе Каице“ (Вук, СНП II, бр. 81). Иако се однос између краља Ђурђа и војводе Каице може сматрати фигуративним, јер је реч о посинку и поочиму, искреност и снага емоција еквивалентни су идеалу истинске породичне љубави и слоге.²⁴ Прво краљево обраћање сину открива много више од породичне тоpline и непосредности (Деретић 1983: 48).

„О Каица, моје чедо драго!
Мој пернати од сунашца штите!
Дико моја свагда на дивану!
Сабљо бритка свагда на мејдану!
А крепости међу војводама!“

Каица је окарактерисан као драги, вољени наследник, заштитник, понос, узданица, човек значајне духовне и моралне снаге, дакле као идеалан потомак. Каица у сваком од четири обраћања краљу узвраћа љубав и наглашава захвалност речима „родитељу красни“, а два пута потврђује истинитост својих речи заклинањем: „И тако ми леба царевога“. Грлећи и љубећи Каицу на самрти, краљ понавља похвалу јунаку, али она сада постаје песма којом се опрашта од умирућег сина. Тако исти стихови у различитом контексту добијају нови семантички оквир; акценат је на ономе што се губи, нестаје, што се као идеал у свету испуњеном завишћу не може одржати. Након Каичине смрти, обраћање краљево мртвом јунаку прераста у тужбалицу као елемент посмртног ритуала:

---

24 Нодило у свом делу (Natko Nodilo, „Stara vjera Srba i Hrvata“, Split, 1981, str. 28-32) тумачи ову песму и ликове у њој на митској подлози. То, међутим, није препрека за разоткривање идеала очинске љубави, будући да је управо такав идеал пројектован у митску матрицу.

„Ј’о Каица, мој соколе сиви!
Ал’ ти баби крила одломише
И обадва ока извадише!
Како ће те преболети баба?
На Бељацу оставити сама.
Да ми чуваш без промене стражу?“

Метафоричност исказа наглашава краљев непребол, а обред сахрањивања јунака окончава се спајањем похвале идеалног потомка са реторским питањем о чувању вечне страже.

4.1 РАСКОЛ ИЗМЕЂУ ОЦА И СИНА

Сине, Марко, да те Бог убије!

Као и када је реч о карактеризацији лика мајке у српским народним епским песмама и баладама, лик оца такође је приказан у широкој лепези различитих, неретко супротстављених карактерних особина.

Карактеризација ликова у песми „Урош и Мрњавчевићи“ (Вук, СНП II, бр. 34) остварена је и певачевим ангажованим коментарима и ставовима јунака „рефлектора“ (Сувајџић 2005: 253). Избор глагола „отимати“ недвосмислено указује на етичку осуду поступака краља Вукашина, деспота Угљеше и војводе Гојка. У песми се шест пута појављује овај глагол:

Табела бр. 4

Учесталост глагола „отимати“ у песми и његово семантичко нијансирање

„Цареви се отимљу о царство“	критички коментар народног певача (стих 8)
„И они се отимљу о царство“	извештај чауша (стих 106)
„И они се отимљу о царство“	Марков исказ упућен мајци (стих 118)
„Већ с' о туђе отимате царство“	Марков исказ упућен краљу Вукашину (стих 197)
„Већ с' о туђе отимате царство“	Марков исказ упућен деспоту Угљеши (стих 201)
„Већ с' о туђе отимате царство“	Марков исказ упућен војводи Гојку (стих 205)

Промишљајући о вредности идеала и вредности живота у усменом стваралаштву, Петар Бакотић примећује: „Smisao života odredila je narodna književnost u etičkim načelima koja iz nje proizlaze. Stvorila je ideal čovječtva kao sintezu najboljih i najplemenitijih odlika čovječjih, kao maksimum vrijednosti cjelokupnog čovječjeg bića. (...) Moralne vrednote stavljene su iznad materijalnih,

vrijednost ideala veća je od vrijednosti života“ (Bakotić 1937: 65).

Марко својим поступком показује моралну надмоћ над свим актерима догађаја опеваног у песми. Висока етичност његовог лика сврстава га у ред јунака-витезова.

„Kako se sama snaga bez moralnih vrednota i ne uzimlje kao pravo junaštvo, to u narodnoj književnosti ostaju dva tipa junaka: vitez, koji u sebi nema ničega natprirodnog, i heroj, koji u svom biću ima višak natprirodne snage ili ličnu zaštitu natprirodnih bića. Vitez je utoliko potpuniji kao čovjek u najboljem smislu te riječi, pošto je sva njegova vrijednost u njemu samome, u njegovoj ličnosti.“ (Bakotić 1937: 24)

Стиховима:

„Хоће Марко право казивати
Јер се Марко не боји никога
Разма једног Бога истинога“

протопоп Недељко попут рефлектора осветљава карактер Марков. То је први исказ у песми који представља вредносни суд о Марковој етичности. Народни певач, међутим, придружује се таквој процени и стиховима:

„Кол'ко Марко тежио на правду,
Тол'ко моли Јевросима мајка“

наглашава да је Марко духовни изданак своје мајке, а не оца, и да је он већ на страни правде и истине. Овде је потребно да се зауставимо и откријемо значење и смисао речи „разма“. За разлику од примера којима Чајкановић поткрепљује тврдњу да је „фраза »не бојим се никога до Бога«, у значењу »не бојим се никог осим Бога« у епској поезији мало (...) вероватна“ (Чајкановић 1994: 190), исказ „разма једног Бога истинога“ значи управо: осим, изван.

„Prijedlog izim bilježi Babukić u *Ilirskoj slovnici*, uz napomenu: »» pripodobi:

izvan, osim, osven, **razma, razmi** ««, a uz prijedlog osim navodi: »» prisposobi: izim««. Iz Babukićeve se natuknice može zaključiti da su prijedlozi izimi osim u 19. st. bili ravnopravni, tj. ni jednom od njih nije dana prednost. Prijedlog izim bilježio je i Mažuranić u *Slovnici hervatskoj*. Maretić u *Jezičnom savjetniku* izim proglašava provincijalizmom i zamjenjuje ga prijedlogom osim.“ (Matas Ivanković 2005: 87)

Какво је семантичко дејство овакве фразе на обликовање лика Марка Краљевића? Да ли се Марково морално схватање, опредељење и делање у складу са правдом темеље на страху од казне, од божанског гнева? У том случају, његова врлина била би условљена снагом силе изван и изнад њега. Он, дакле, не би делао из дубоке унутарње потребе да сведочи истину. Међутим, страх од Бога заправо је почетак мудрости, освешћења човековог да чини добро и праведно, а склања се од зла. У *Књизи о Јову* (28, 28) налазимо овакво схватање у стиховима: „А човеку рече: 'Гле, страх је Божји мудрост', и 'уклањати се ода зла јесте разум'“. Страх као емоцију тескобе и стрепње можемо разумети једино у смислу недовољности властитих човекових моћи да остане веран и не одступи од принципа правде и морала.

Ако је Марково етичко начело збиља засновано на унутарњим, духовним претпоставкама, које је васпитањем прихватио од мајке, онда је прилично нелогично и непотребно силно мајчино инсистирање да у улози судије говори у складу са истином и правдом.

„Марко сине, једини у мајке!
Не била ти моја рана клета,
Немој, сине, говорити криво
Ни по бабу, ни по стричевима,
Већ по правди Бога истинога;
Немој, сине, изгубити душе;
Боље ти је изгубити главу,
Него своју огр'јешити душу.“

Наводећи мајчине савете сину, засноване на начелу правде изнад свих

личних интереса, Бакотић се с правом запитао постоји ли у народној књижевности тип жене-витеза (Bakotić 1937: 33). (Претпостављање појма моралног појму корисног овај проучавалац открива и у лику Јелице у песми „Смрт војводе Пријезде“ (Вук, СНП II, бр. 83)). Међутим, ма како били дивљења вредни, ови савети долазе из етичког система који је Марку познат и који је и њега обликовао. Поред несумњиво значајног утиска који ови стихови остављају на слушаоце и читаоце и остварују знатан уплив у њихово етичко опредељење, мајчини савети садрже још једну битну појединост. Последња два стиха могу се разумети и као упозорење сину да ће бити у опасности да изгуби главу ако не огреши душу! Подсетимо се да Марко у тренутку када слуша мајчине речи још увек није погледао књиге староставне, те ни он, као ни мајка не знају збиља на коме треба да остане царство. Али мајчине речи сведочанство су њеног животног искуства: неће ни Марковог бабу ни стричеве водити принцип правде и добра, већ користољубља спремног на све. Зато снагом своје (за)клетве оснажује сина да се правде и истине држи и по цену властитог живота. Тако се мајчином клетвом као најделотворнијом штити етички кодекс (Detelić, Delić 2012: 38). То значи да у дискурсу мајчиног обраћања сину постоје два тока: један који се односи на општа морална начела и који је у народној традицији попримио елементе сентенциозности и други, који се односи на позицију индивидуе у процепу између моралне обавезе и сасвим извесне животне опасности. Мајка и син добро се разумеју и без сувишних речи.

Пролазећи поред шатора три табора, Марко само ћути, чак не гледа оца ни стричеве као да је између два света дубоки, непремостиви презир. И заиста, Марко и Вукашин сведоче противне животне принципе: деонтолошки и утилитаристички концептиран поглед на свет. Вукашинов етос темељи се на схватању добра у светлу и смислу користи: добро је, оправдано, сврсисходно, прихватљиво и пожељно свако поступање које у свом исходу доноси корист. Вођен максимумом да циљ оправдава средство, он не преза чак ни од убиства сина. Са друге стране, Марко је вођен деонтолошким принципом, директно супротстављеним принципу утилитаризма. Деонтолошки морал условљен је осећањем дужности и исправности, не последицама и оствареним циљевима (Dubljević 2010: 127).

Попут мајке, Марко осећа као своју обавезу, дужност да сведочи истину и судбину нејаког кумчета Уроша.

Овакав етички концепт сагледава моралност чина с обзиром на његово полазиште, утемељење, без обзира на практичну корист. Као основну вредносну категорију у нашим јуначким песмама Новица Петковић не истиче јунаштво, већ честитост (Петковић 1990: 92).

Троструким реторским питањима и клетвом:

„Мало л' ти је? Остало ти пусто!“

Марко исказује вредносни етички суд, али и емоционални став, чиме изазива родитељски гнев, а затим и клетву. Маркова контроверзна позиција у усменој традицији и неки детаљи његовог епског животописа могу се тумачити очевом клетвом и кумовским благословом (Detelić, Delić 2012: 34). Утемељена на десетој хришћанској заповести (*Не пожели ништа што је туђе*), Маркова клетва има битно другачије исходиште него Вукашинова, која је израз осветољубивости и изневерног очекивања да ће се његов потомак огрешити о девету заповест: *Не сведочи лажно на ближњега својега*. Занимљиво је да очева клетва долази након покајања, али то покајање не ублажава снагу његовог гнева, као што га не ублажава ни глас из цркве, нити спознаја да је посекао Божијега анђела. Али, то је и неминовно са становишта мотивације и кохерентности карактера јер – Вукашин је, на крају крајева, ипак – жура!

„Najveća je sramota za junaka i čoveka ne imati groba i pokoja. Kad Hektor preti Trojancima da ne budu kukavice, on im kaže, da će onog ko izostane sam ubiti, a telo mu neće biti spaljeno, »nego će ga psi derati pred našim gradom.« (Ilijada, XV, stih 348—351). Kad se Telemah, sin Odisejev, žali na sudbinu što ništa ne može da sazna o svom ocu, on bolno uzvikuje kako su mu bogovi učinili oca najnesrećnijim čovekom na svetu. »Ne bih se ovako žalostio zato što je umro, da je poginuo sa svojim drugovima usred Trojnaca ili na rukama prijatelja, pošto je dokončao rat. Tada bi mu Panahajci podigli spomenik, pa bi od tog imao posle veliku diku njegov sin. Ali sad ga Harpije neslavno ugrabiše.« (Odiseja, I, stih 236—240). Kao najtežu kletvu sadrži jedan latinski

natpis ovo: male pereat, insepultus iaceat, non resurgat! Kao najtežu kletvu u nas, koju je razljućeni kralj Vukašin mogao da dobaci svom sinu Marku, bile su reči:

'Sine Marko, da te bog ubije!

Ti nemao groba ni poroda!" (Ćorović 1956: 135)

4.2 ОЧЕВА УЗДАНИЦА

Тамо, сине, добре среће био!

Однос између оца и сина у српској јуначкој поезији активира се и у склопу обрасца замене оца на мегдану. Занимљив пример остварења овог формулативног модела проналазимо у песми „Иво Сенковић и ага од Рибника“ (Вук, СНП, III, бр. 56).

У студији „Иво Сенковић и ага од Рибника“ - између бајковне структуре и херојске семантике²⁵ Зоја Карановић уочава хармоничан однос између оца и сина, Ђурђа и Ива Сенковића, истичући репертоар лексема којима се отац сину обраћа: драго чедо и сине (Карановић 2014: 133). Подробније истраживање модалитета обраћања оца сину откриће у којој мери је наглашено осећање љубави, блискости, стрепње, страха, добрих жеља и захвалности остарелог и немоћног јунака свом потомку који ће га заменити. Реч је, заправо, о читавој палети очинских осећања која можемо раслојити у семантичком пољу одабраних лексема у текстуалном окружењу.

---

25 У зборнику „Промишљања традиције“, Београд, 2014, стр. 127-147

Табела бр. 5

Очево обраћање сину

„ Драго чедо , Сенковићу Иво!“ - стихови 22, 44.	очинска љубав
„Чувај, доро, моје чедо , Иву.“ - стих 85.	љубав и брига
„Ао Иво, моје чедо драго! “ - стих 90.	стрепња и страх од губитка сина
„Вала, Иво, моје чедо драго! “ - стих 374.	захвалност
„Ја сам, сине , врло остарио“ - стих 30.	немоћ
„Можеш, сине , на мејдан изићи“ - стих 4.	преношење јуначких атрибута на сина
„Јер си, сине , јако неразуман“ - стих 47.	очева брига због синовљевог неискуства
„Са Иваном, са јединим сином “ - стих 83.	љубав
„Пођи, сине , пош'о у добри час!“ - стих 91.	благослов
„Тамо, сине , добре среће био!“ - стих 92.	благослов
„Ти се немој поплашити, сине! “ - стих 100.	савет
„Мало тебе не погуби, сине! “ - стих 380.	страх од губитка сина

Однос Ива Сенковића према оцу Ђурђу такође се може пратити у репертоару лексема којима се родитељу обраћа.

Табела бр. 6

Синовлeво обраћање оцу

„Родитељу, што сузе проливаш?“ - стих 17.	љубав и брига
„Родитељу, Сенковићу Ђурђу!“ - стих 36, 382.	поштовање
„Простите ми, моји родитељи!“ - стих 113.	тражење опроштаја
„Бог ми с тобом, родитељу Ђурђу!“ - стих 346, 366.	страх од могућег кобног неспоразума у којем очајни отац активира своју негдашњу снагу
„Ако с', бабо, остарио врло,“ - стих 37.	разумевање
„Ја ћу, бабо, на мејдан изићи“ - стих 41.	спремност на јуначку иницијацију у којој долази до идентификације са негдашњом јуначком славом остарелог оца
„Што б' се, бабо, рува поплашио?“ - стих 64.	храбрење оца
„И ја могу, бабо, подвикнути“ - стих 68.	храбрење оца
„Док је, бабо, твога чеда Иве“ - стих 71.	заклињање
„Нисам, бабо, ага од Рибника“ - стих 347.	наглашавање породичне везе у одсутном тренутку
„Ја сам, бабо, твоје чедо Ива!“ - стих 348.	идентификовање кроз родбинску везу

5.0 ТАБУ РОДОСКВРНУЋА

Прије би се небо проломило...

Српске народне епске песме и баладе највише опевају родоскврнуће између брата и сестре у односу на друге сроднике. Сижејни образац песама о родоскврном браку у највећем броју случајева подразумева:

1. лик моћника који се оглушује о хришћанске законе (због спречавања деобе имовине, пожуде или чак и без јасне мотивације),
2. лик жртве која купује време, поставља задатке, али не може да се одбрани,
3. уплив више силе која избави девојку и/или уразуми силника.

На симболичком плану, мотив родоскврнућа представља кршење читавог низа подразумеваних принципа на којима почива друштвена заједница. Родоскврна женидба нема потенцијал да се реализује у својој основној обредно-ритуалној процесуалности. Нема иницијације, нема прегруписавања унутар заједнице, нема дистинкције између невестине и младожењине породице. Следствено томе, нема ни обичаја којима се обред артикулише, а ни могућности да се умилостиве силе изнад и изван човекових моћи. Реч је истовремено и о потпуном поништењу хришћанске религијске етике.

Подразумевана публика народног певача прихвата уплив божанске силе у равни судара два принципа – творачког и градитељског за заједницу, и – деструктивног, који подрива темеље заједнице и укида јој могућност да се идентификује и потврди путем својих обичаја, обредних и религијских радњи.

Мотивација која покреће насилника да иницира родоскврни однос по правилу нема ни приближно толику моћ као величина етичког престопа који подразумева.

„Моја сестро, сирота Роксандро!

Ходи мене узми господара,

Да ми наше не харчимо благо.“ (Вук, СНП II, бр. 26)

„Да се царско не разлази лице,

Да се царско не растура благо.“ (Вук СНП II, бр. 27)

Теорија према којој је настанак мотива инцеста и родоскрвног брака везан за матријархат не обавезује истраживача да из те перспективе понуди тумачење. Испевана у патријархалној заједници, епска песма проналази своје реципијенте управо међу члановима те заједнице. У тим оквирима песма остварује све комуникативне функције. Певачев однос према мотиву инцеста обликовало је традиционално веровање Срба да родоскрвни брак „neće biti srećan, da bilo mušku bilo ženski stranu očekuje skora smrt. Još češće je verovanje da deca koja su rođena u braku srodnika ispaštaju posledice roditeljskog greha.“ (Bandić 1980: 342)

У песмама може доћи до спајања мотива девојачке клетве и Божије интервенције, којом се спречава недопустиво. Песничка слика опустошене земље дочарава последице услишене девојачке клетве. Иако је у основи призивање зла, клетва у овим околностима добија корективну етичку функцију у свету песме.

„Ал' ћелија бјеше изгорела,
Изгорела, па се пропанула,
Па је вода ударила мутна
Те је њине кости ћордосала.
Кад то виђе српски цар Стефане,
Не смје узет сестру за љубовцу!“ (Вук, СНП II, бр. 26)

Етички императив овде је остварен психолошким паралелизмом²⁶; слика природе постаје показатељ судбине која очекује заблуделог цара.

Мотивација за свесно родоскрвнуће у српском усменом песништву најчешће је двострука; народни певач у денотативном слоју песме јунаку приписује социјалну, али у конотативном разоткрива праву мотивацију зликовца. У песми „Војвода Стефан хоће сестру да узме“ (Вук, СНП IIр, бр. 19) главни јунак наводећи своје „разлоге“:

---

26 У проучавању психолошког паралелизма и његових облика у песничком стилу значајан је допринос А. Веселовског у делу „Историјска поетика“, Београд, 2005, стр. 145-253

„Секо моја, хој да се узмемо,
Да ми наше благо не харчимо!“

прикрива праву природу нечасне понуде. Сестра, међутим, преименовањем појмова исказује перцепцију колектива који је изнедрио песму. Након позива на озваничење инцеста, брат јој изгледа као да се помамио јер га је ђаво запосео. Она га тера од себе повиком: „Бог да те убије!“ Став патријархалне заједнице према табуу родоскврнућа дочаран је апокалиптичном песничком сликом:

„Прије би се небо проломило,
А на небо сунце погинуло,
Да не грије сунце сиротињу,
Но брат сестру за љубу узео!“

Негативна карактеризација цара Душана / Стјепана / Стефана у нашој народној традицији условљена је првенствено мотивом инцеста. Упркос чињеници да се инцест не остварује, овај елемент Душановог портрета, према истраживању С. Самарције, однео је „превагу над успешним војним походима, бригом коју владар испољава према велможама, кобним поверењем које им указује и трагиком спознаје о гашењу царске породице.“ (Самарција 2008: 210)

За човека патријархалног света нема тог људског ауторитета који би могао проблематизовати његов однос према божанском. Ни сви патријарси, ни владике, као ни моћ војводе Стефана не могу учинити да један од најстрашнијих грехова изгледа прихватљиво. У епилогу песме божанска интервенција читује се као низ хришћанских чуда у којима страдају сви грешници, као и безумни брат. Нема живота јер нема ни покајања. Физичка смрт је само потврда да су душе безумника већ мртве јер су отпале од Бога и хришћанских закона. Виша сила, као извориште чудесног, својом делотворношћу поново успоставља пољуљану норму хришћанско-патријархалне етике.

Инцестуозни брак спречен је хришћанским чудом и у песмама „Наод Аганлија“ (Вук, Пр, бр. 17) и „Кћи Старине Новака“ (Вук, Шр, бр. 3). Било да је

реч о браку који, свесно или не, иницира поочим, отац или брат, артикулација овог архаичног мотива увек је усклађена са хоризонтом очекивања заједнице. Ризик да новим моделом уздрма постулате патријархалног света – неће преузети ниједан певач, јер то је и његов свет.

5.1 БРАТ - СЕСТРИН ЗАШТИТНИК

Чу ли, брате, за живота твога...

Заштитнички однос брата према сестри, сагледан из необичне перспективе, откривамо у песми „Како Војину шура одсијече десницу за осветит сестрицу заушену“ (Богишић, бр. 53). О узроцима страдања несудбоног младожење Војина сазнајемо посредно - из дијалога који у предсмртним тренуцима Војин води са мајком. Након што се из девојчиног дома вратио без десне руке, младић приповеда мајци како је послушао њене савете да не би повредио шурама охолост и понос. Повређен девојачком непослушношћу, међутим, Војин је ошамарио несудбоног невесту и дијамантским прстеном раскрварио јој образ. Најмлађи шура, видевши то, одсече сабљом Војину десницу у рамену. Младић то назива „худом срећом“, односно злом судбином и не оптужује шуру. Младићево и братово понашање, међутим, имају у овој бугарштини различито исходиште. Јасно је да је императив братске љубави подразумевао спречавање сваког насиља према сестри, али младићев поступак, међутим, мора се сагледати у целини обичајних и обредних норми. „Шамарање невесте / сестре када она својим поступцима искорачи из строгих регула свадбеног ритуала, поред епских својстава има и одређени обредни смисао. (...) Није овде реч само о непослуху горде, размажене девојке и пренагњеном потезу њеног вереника. Песма чува трагове ритуалног ударања невесте да би се из ње истерали зли демони којима је подложна од тренутка изласка из свог дома.“ (Сувајцић 2014: 237)

Након синовљеве смрти, мајка не упућује нити једну реч убици свога сина, већ себе назива жалосном. Извесна горчина осећа се у стиховима:

„Сам донесе напокоње рогатије дјевојчине,
Сам донесе напокоње рогатије и поклоне,
Што ти је даровала пуница и вјереница“

(лат. rogatus, rogatio – посебни дарови када се испроси девојка)

али нема клетве, прекора нити етичког суда поступка девојчиног брата. Заштита сестре од насиља очигледно је подразумевано братско право и обавеза.

Од епског јунака очекује се да стане у заштиту сестрине части, чак и када је на умору. Болани Дојчин (Вук, СНП II, бр. 78) нема мира ни (с)покоја јер сестрине сузе обавезују:

„А чу ли ме, болестан Дојчине,
Ја не могу љубит' Арапина,
Чу ли брате, за живота твога.'
Таде рече болани Дојчине:
'Хеј Солуне, огњем сагорео!
Ће у тебе не има јунака,
Да изиђе Арапу на мејдан,
Но ми не би умријети с миром.'”

Избављање уграбљене сестре императив је не само за епског јунака, већ и за народног ствараоца, који са симпатијама пева и о Турчину Алилу и његовој сестри Ајкуни - „Гојени Алил избавља сестру“ (Вук, СНП VI, бр. 68). Завршницу песме прати тон неуобичајен за успехе Турака:

„Побјегоше здраво у Удбињу,
Нит' их могу стићи ни прстићи.“

5.2 НА ТРАГУ ЛИЧНЕ СРЕЋЕ...

Па што жељех бог ми је сад дао!

Традицијски канонизоване породичне односе може усталасати и превредновати жеља појединца за остварењем личне среће. Изложен притиску очекивања породичне заједнице и вођен импулсом властитих жеља, појединац се нужно суочава са реакцијом ауторитета у породици, која може попримити обличје сурове одмазде. У песми „Дворба Јакшића“ (СМ, бр. 95) пратимо динамику односа између сестре Анђе и брата – војводе Јанка од Сибиња.

Након три године службе код војводе Јанка, схвативши да лепу војводину сестру Анђу не може ни видети, а камоли добити за љубу, Шћепан Јакшић одлучује да је уграби. У дослуху са војводином женом, напија девет капиција који чувају девојку у белој кули и на превару стиже до девојке. Сусрет Шћепана са Анђом открива девојчину тајну:

„Благо мене, Јакшићу Шћепане!

Ево данас три године данах

Ка те гледам са бијеле куле,

Не би ли ми у срећу запао,

Па што жељех бог ми је сад дао.“

Из каквог живота Анђа радосно креће са Шћепаном Јакшићем његовим дворима? Чувана као најдрагоценија вредност, девојка живи без слободе и контакта са спољним светом, закључана иза деветоро врата, са девет катанаца и десетом бравом дубровачком. А поврх свега тога, девет капиција надгледа и пази на њу. Шта нам народни певач овом хиперболом казује о односу брата према сестри? Да ли је овде реч о братској љубави и бризи или нешто друго обликује понашање војводе Јанка?

Жена војводе Јанка, објашњавајући Шћепану како војвода добро чува своју сестру Анђу, именује заову метафором „злато“. Шта је у свести претпостављеног слушаоца из патријархалне заједнице ова метафора дозивала?

Појам злата, у метафорској или атрибутској употреби, често се појављује у делима усмене књижености највероватније стога што је још у средњем веку злато било најстабилнија мера вредности. Промисљајући о синтагмама „златна јабука“, „златне руке“, „златна коса“ у српским народним бајкама, Немања Радуловић истиче да „склоност ка злату није присутна само због сјаја, реткости и издвајања јунака, него уопште због склоности ка металном, чврстом, јасно формираном“. (Радуловић 2009: 175)

Појам богатства у средњовековној Србији одређивао се управо према злату, о чему сведочи Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића. „На првим степеницама културнога успона сматрали су се веома често као битни знаци богатства и моћи племенити метали, злато и сребро“ (Радојчић 1962: 1) „Символ богатства су у средњем веку злато и сребро.“ (Радојчић 1962: 5)

У пословицама,²⁷ које је сакупио Вук, откривамо однос патријархалне заједнице према симболичком значењу овог племенитог метала: „Боље злато и поиздерато, него сребро изнова ковати“, „Злато се у ватри пробира, а чоек у несрећи“, „Зна се злато и у ђубрету“, „Пријатељ се у нужди познаје, као злато у ватри“.

Вративши се из лова, војвода Јанко суочава се са нестанком најдрагоценијег и најчуванијег блага у свом животу, али не исказује нити показује било какву реакцију – не креће за сестром, не говори ништа. Стихом:

„Тако стаде и годину данах“

народни певач убрзава приповедно време и наставља да прати однос између сестре и брата у новом породичном контексту. Анђа је сада мајка и позива брата у походе, да га дарује. Одговора нема. Након рођења другог чеда, сестра поново позива брата, наводећи прекоре мужевљеве породице, којима је изложена:

„О мој брате, од Ердеља бане!

---

27 Вук Стефановић Карацић, „Народне српске пословице и друге различне, као оне у обичај узете ријечи“, Цетиње, 1836.

Ходи, дођи сестри у походе,
Амо **ти ме безродкињом зову**,
Дођи мене, жив ти мене био,
Да **ме твоју већ не коре сестру**.“

Занимљиво је да Анђин исказ активира тачку гледишта која припада брату Јанку. Ритам и мелодију десетерца не би нарушила ни конструкција *Овде мене безродкињом зову* или: *Да ме, брате, више већ не коре*. У таквим конструкцијама, међутим, улога брата остала би формална и пасивна у Анђином животу, што и јесте избор војводе Јанка. Анђа сада исказима чије је значење: *теби сестру безродкињом зову* и *коре твоју сестру*, активира братову улогу као човека кога се све то тиче и који све може да промени. Каква је Јанкова реакција када се суочи са сестрином молбом, не и прекором што јој не долази у походе? Певач исказује значајну појединост:

„Кад је Јанка књига допанула
и ту књигу на огањ турио“.

Ако је спалио **и** ову књигу, онда је то учинио и са првом, мада нам певач о томе не каже ништа. Како год схватили везник „и“, кључно је да ниједна сестрина молба не може омекшати срце војводе Јанка. Анђа, међутим, не одустаје. Трећи важан догађај у њеном животу, након рођења првог, потом и другог детета, свакако је мужевљева смрт. Она искрено верује да ће брат, кога већ три године жели, сада препознати њен бол и увидети да више нема никаквих препрека да упозна своје сестриће. Сестра поново посматра збивања и људе братовим очима:

Ходи, брате, сада к мени дођи,
већ **ти није душманина твога**,
а највећег пријатеља мога,
преставио с' Јакшићу Шћепане,
дођи виђет **два сестрића твоја**,

како те ти сиротоват они.“

Анђа дубоко и искрено верује да брат три године није ни долазио нити на писма одговарао јер је у зету видео најљућег непријатеља, који му је на превару отео највеће благо. Она не помишља да војвода Јанко према њој и њеним синовима може гајити било каква негативна осећања. Како ли се горко преварила! Промишљакући о увреди коју отмичар девојке наноси њеној породици, Мирјана Детелић примећује:

„Мушкарац који наруши табу кавеза тешко је увредио девојчину породицу и носи моралну обавезу да девојку узме за жену. Увреда, међутим, може бити тако тешка да се ни женидбом не да изгладити.“ (Детелић 1992: 160)

Али, зета више нема, те несрећна сестра мисли да је са њим нестао и сваки разлог да брат буде изван делокруга њеног живота. И брат ће поћи, окупивши силну војску и носећи писмо са радосним вестима у недрима. И ту почиње прича о крају његовог чојства и јунаштва. Када није на живог Шћепана ударио три године, чему сада силна војска и освета породици мртвог јунака?

„Све Јакшиће махом похарао,
Поробио мало и велико,
Сажегао огњем свеколико
До бијела Јакшићева двора,
Пак похара и Јакшића дворе
И све их је с тлима поравнио,
Уватио два сестрића луда“

Домишљати војводини сестрићи успевају да се на превару избеаве од страшне ујакове казне, али се враћају након двадесет година. Ово је друго убрзање приповедног времена у песми и нова промена у оквиру породичног контекста. Силна војска предвођена стасалим јунацима креће на ујаков град.

„С војском пошли до града Сибиња,

На Сибиња града ударише
И ујчева града похараше,
А својега уфате ујака,
Па запеше висока вјешала
Да објесе милога ујака“

У овом тренутку, када се не чује ни глас војводе Јанка, као што се у тренуцима његове страшне освете није чуо ни глас сестре Анђе, одлуку о судбини војводиној доноси управо Анђа. Иако нам народни певач не даје никакве информације о истинитосној вредности њених речи, сестра војводе Јанка, заклињући децу да ослободе ујака, наводи покајање његово за сва почињена недела.

„Синци моји, не били проклети!
А тако ви млиј'ка и порода,
Немојте **ми брата** изгубити,
Не остав'те сестру без заклетве,
Не остав'те себе без ујака,
Давно се је Јанко покајао
Што је вама негда учинио.“

Два су значајна момента у мајчином обраћању синовима:

1. позиционирање брата у породичној заједници и
2. мотив покајања због почињених недела.

Заклињући синове, мајка позиционира брата као особу која припада области њеног живота и одређује тачку гледишта у складу са тим. Она, дакле, неће посматрати освету над војводом Јанком као убиство ујака, већ као погубљење **њеног** брата! Поступак својих синова сагледава из угла сестре која остаје без брата од заклетве. Истовремено, она опомиње синове шта себи чине убиством мајчиног брата – губе ујака. Дакле, сви су на губитку! А зло никада није могло донети добра, што показује и Јанково егзистенцијално искуство.

Да ли се Јанко истински покајао или су сестрине речи само претпоставка или жеља сестре која воли брата непромењеном љубављу упркос његовим поступцима? Анђа је права душа хришћанска јер брата воли зато што је брат, не зато што је добар или зао, грешник или покајник. Та је љубав христолика: „Љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који вас мрзе и молите се за оне који вас вријеђају и гоне.“ (Матеј 6, 44). Промишљајући о човековом огрешењу, велики отац Тадеј²⁸ каже: „Кад се огрешимо о ближње своје, не огрешимо се према личности, него лично према Богу се огрешимо, зато што Бог почива тајно у свакој души и свуда почива, и какав је наш однос према ближњима такав је наш однос и према Богу“.

Мајчин хришћански гест синови прихватају и опраштају ујаку, што их чини бољим људима и јунацима од њега. Народни певач неће пропустити прилику да својим коментаром нагласи етичке принципе који обликују вредносни систем света у којем песма треба да живи:

„Тако Српчад, кано ти витешчад,
На срамоту своје душманину,
Рађају се па и подижу се.“

---

28 Отац Тадеј, „Духовне поуке српском народу“, стр. 36

http://www.hodocasnik.org/txt/biblioteka/duhovne_pouke_srpskom_narodu.pdf

5.3 СЕСТРА И БРАТ У ТРАГИЧНОМ КОЛОПЛЕТУ СТВАРНОСТИ

У песми „Мати Секулова умире на синовљевој гробу у Косову“ (Богишић, бр. 22) мотив страдања младог Секуле у Косовском боју открива природу односа у породици која га је изнедрила. Не знајући за синовљево трагично судбину, мајка његова пише свом брату, Секулином ујаку, о намери да сина ожени девојком коју му је испросила.²⁹ Одговор који јој брат шаље разоткрива страшну младићеву судбину у симболичком коду, као и ујаково настојање да сестрићу обезбеди вечни спомен. Занимљиво је, међутим, што након песничке слике чија сликовитост тежи да замагли сурову истину, следи исказ чија прецизност укида могућност фигуративног значења. Овде је реч о синтагматском низу прво конотативног, а затим денотативног значења. Све се разоткрива, али то, очигледно није довољно, јер је мајка младићева, након пријема поруке – весела и креће сину у походе. Изненадни пад из среће у несрећу, суочавање са страшном истином на месту синовљеве вечне куће, изазваће мајчину смрт. Где је у комуникацији између сестре и брата дошло до фаталног неспоразума?

Промишљајући о песми, Ненад Љубинковић запажа:

„Песма казује како је Секула погинуо у Косовској боји, а ујак Јанко Сибињанин (Хуњади) саградио му је на месту погибије вечну кућу – „бијеле дворе“ и „бијел манастир“. Повративши се са Косова Јанко није сестри непосредно саопштио страшну вест о погибији свога нећака, а њеног сина. Послао јој је симболичну поруку јасну свима, али неразумљиву мајци (јер не жели да је разуме). У поруци вели како је Секула на Косову оженио сиротом девојком и ту му дворе саградио. Развеселена мајка отићи ће са понудама на Косово.“ (Љубинковић 2010: 178)

Погледајмо како је компонована порука коју брат шаље сестри:

---

²⁹ У студији „Жена у бугарштицама“ у: „Орао се вијаше; предвуковски записи српске усмене поезије“ Бошко Сувајцић открива: „Жене су у бугарштицама или 'гиздаве диклице' или пак достојанствене 'владике'.“ (Сувајцић 2014: 236) Несрећна мати Секулова у овој песми сваким својим гестом сведочи достојанство и господство карактера.

веридба, даривање, женидба, нови живот у белим дворима... Све ово наводи Јанко у првом делу свог писма. Несрећна мајка заиста би након ових речи могла, од силне жеље за срећом свога сина, превидети фигуративност исказа и разумети га у његовом основном, денотативном значењу. Та силна жеља мајчина могла би објаснити и зашто до смрти мајка не помиње већ испрошену невесту за сина Секулу. Лепа Сибињка девојка, коју је мајка сама испросила, остаје у песми само повод за преписку између сестре и брата, али девојчина даља судбина није у фокусу интересовања ни мајке ни народног певача.

Мирјана Детелић прави дистинкцију између епске сахране и „svadbe mrtvih u folkloru, koje se obavljaju (ne svuda i ne obavezno) kad mladi ljudi, pre svega muškarci, umru neoženjeni.“ (Detelić 2013: 69)

Други део писма које брат Јанко упућује сестри, међутим, лишен је фигуративности, а семантичко поље образује се на основу денотативног значења. Лексема „рака“ недвосмислено указује на смрт сестрића Секуле, будући да означава гробницу. Вук у свом речнику раку одређује синонимом „гробница“. Помињање гробнице – раке у контексту јуначке женидбе као да није било довољно директно, већ је брат несрећној сестри позиционирао вечну синовљеву кућу у односу на „дворе“. Ова појединост нам је значајна јер не оставља могућност двосмисленог тумачења, будући да се у средњем веку, а и данас се та традиција одржала, гробнице значајних људи позиционирају испред цркве, односно **пред** њеним улазом.

Истражујући начине сахрањивања и подизања надгробних споменика у нашим крајевима у средњем веку, Веселин Чајкановић открива да је једно од значајних места на којем је позиционирана гробница било испред цркве.

„Za Markov manastir Sv. Dimitrija, čije su freske i natpise Mrnjavčevića istrli Bugari u sedamdesetim godinama prošlog veka, tvrdio je P. Srećković, da su tu sahranjeni članovi Vukašinove porodice i on sam. U crkvi »ili u priprati prema likovima bio je sahranjen kralj Vukašin, kralj Marko itd, ali ljudi su i vreme pokvarili te grobove.« U priprati ima ploča od belog mramora sa dvoglavim orlovima, a drugi njen deo, sa dvoglavim orlom i dva lava, nalazi se u oltaru. Srećković misli da je to bila ploča groba Vukašinova. U crkvi, u priprati, ima doista ostataka nadgrobних ploča.

»Pred crkvom, u duvaru novoozidane kujne, u karniz, na koji se naslanjaju, uzidan je jedan deo mermerne ploče i na njemu stoji izrezano ovo:

ВЪ ХА БА БЛГОВЪРНИ КРАЛЪ МАРКО

КЪТІГОР СГО ХРАМА (КЪЧ)НА МЪ ПАМЕТЪ

To bi, dakle, imao biti grob Kraljevića Marka, iako taj natpis ne izgleda verno prepisan.“ (Ćorović 1956: 130)

Из свега наведеног, дакле, следи закључак да је Јанко сестри својој јасно и недвосмислено на крају писма поручио шта се збило са њеним сином; народни певач поставио је слушаоце у исту раван са несрећном женом. То значи да је она могла разумети исто што и слушаоци, али из неког разлога, највероватније психолошког или емотивног, до тог разумевања није дошло. Могуће је да је претпоставка Ненада Љубинковића – да мајка није ни желела да разуме – тачна, али је, с обзиром на чињеницу да излази из оквира интерпретације књижевног текста, недоказива. Оно што би психологија одредила као дирекцију у мишљењу у потпуности одређује мајчино перцептивно поље. Бели манастир на Косову мајка не доводи у везу са „белим дворима“ из братовог писма. Раку поново не примећује, нити коментарише:

„Тако ви ме не убио, калуђери, Бог велики,

Млади калуђери,

Ко је овди саградио бијелога манастира?“

Гробница, као недвосмислен доказ судбине младог јунака Секуле, помиње се коначно у исказу младих калуђера иако тај исказ превазилази оквире одговора на питање које поставља Л’јепа Руде.

„Манастир је саградио Утрин Јанко војевода,

Пред б'јелијем манастиром једну л'јепу б'јелу раку.

Угрин војевода,

Угрин ми је укопао Секула младо дијете.“

Већ првим стихом млади калуђери одговарају на питање несрећне жене, али се ту не заустављају. Другим стихом остварује се паралелизам две слике:

Табела бр. 8

Паралелизам у песничким сликама

Пред двором му сам саградио једну л'јепу б'јелу раку.	Пред б'јелијем манастиром једну л'јепу б'јелу раку.
--	--

И као да све речено није довољно, последњим стихом потврђују калуђери оно што је већ очигледно. Занимљив је, међутим, изостанак реакције несрећне мајке. Народни певач дочарава промену њеног расположења након читања братовог писма (*Бјеше ти се л'јена Руде веома **обеселила***), али не и у овом одсудном тренутку. Без видљиве промене у држању, ставу, гласу или емоцији, мајка наставља разговор са калуђерима. Да је мајчина смиреност само привидна, показате мотив изненадне смрти након суочавања са мртвим сином. Оно што је брат покушао да учини и припреми сестру на страшну истину – показало се као немогуће. Мајчино срце не само да се није разабрало у колоплету песничких слика и њиховог значења, већ није могло издржати када више никаквог уточишта у нади није остало.

5.4 БРАТОУБИСТВО

Ја ћу браћу ласно омразити!

Интернационални мотиви о завади браће, братоубиству, мегдану браће из незнања, љуби која завади или мири браћу, љубоморној и људоморној вили која их посвађа („вила освадница“) (Сувајџић 2010: 51) сведоче о значају братских односа за унутарњи склад и опстанак породичне заједнице.

Снажну и искрену братску љубав разрушиће и уништити прва невеста у породици, чак и у околностима када за такав след догађаја не постоји утемељена мотивација у песми (Вук, СНП II, бр. 10). Освешћење и спознаја о трагедији коју је изазвао сустиже женика сувише касно. Непребол због сном наговештене братове смрти и неподношљиво осећање кривице воде Милан-бега у ново убиство и коначно изгнанство.

Искрена братска љубав дочарана је сликом прожимања идентитета двају јунака:

„Колико се браћа миловаше,
Под њима се добри коњи љубе“ (Вук, СНП II, бр. 10)

„Колико су дивно живовали,
Испод себе коње мијењали
И са себе свијетло оружје“ (Вук, СНП II, бр. 11)

Оружје и коњ представљају најзначајније епске атрибуте јунака; ови *definiensi* јунаштва се „укључују у обликовање појединачних судбина“ јер „епски живот јунака заправо је омеђен атрибутима.“ (Самарџија 2008: 72) Стога мењање коња и оружја међу браћом не представља само израз поверења, блискости и истоветности карактера, већ и наговештај заједничке судбине јунака. Мутно језеро као хтонски хронотоп утамничења (Ајдачић 2004: 115-118) постаће тако симболичка позорница трагичног удеса оба брата јер „атрибут мутна поред реалне (надошла, опасна, прљава вода) има увек и наглашену симболичку димензију,

баштињену из представа о хтонским водама које извиру у подземљу или окружују свет мртвих“ (Делић 2013: 234).

О хтонској природи воде, посебно мутне, сведочи студија Љиљане Пешикан Љуштановић: „Сваки контакт с мутном, недељном, синоћном водом кобан је по људско биће. Извор те опасности јесте управо вода. Њена хтонска природа може бити наглашена нечистоћом (’мутна вода’) и хтонским бићима која у њој живе, попут змије [...] или стоноге [...] Сем ове ’мутне воде’, која је, по својој нечистоћи, дејству и последицама које њено испијање има за људско биће, директно повезана с доњим светом, човек може бити угрожен и испијањем било које воде која је захваћена у ’невреме’, ноћу, у недељу или је устајала“ (Пешикан Љуштановић 2002: 186).

Демонска природа вила, које за новац или за опкладу ставе братску љубав на пробу, наглашена је у кулминативној финалној слици тајанственог нестанка. Мотив вране без десног крила, нечисте птице која доноси лоше вести, злослутнице, незаустављиво усмерава радњу ка трагичном исходу.³²

Овакав сижејни модел развија врло архаичну матрицу о упливу виших сила у међуљудске, односно братске односе. Демонско, људско и божанско делање појављују се у судбинама јунака и активирају универзалне етичке категорије: љубав и мржњу, кајање и опрост, кривицу и казну...

Оскуднији репертоар мотива налазимо у песми „Како планинкиња вила завади два брата Јакшића“ (Богишић, бр. 43) где је братоубиство резултанта како вилине намере да браћу завади, тако и недовољности карактера старијега брата, Митра Јакшића. Занесен надљудском лепотом, Митар предлаже девојци да сама изабере женика, а када се она одлучи за млађег, Стјепана, Митар вади позлаћени ханџар и убија брата. Схвативши шта је учинио, проклиње девојку и истим ханџаром удари себе у срце. Постоји у песми, међутим, један стих чије значење може битно преусмерити слушаочево или читаочево разумевање поступка јунака:

„Како бјеше витез Митар тако чудо угледао“

---

32 На ову тему значајно је дело А. Гуре, „Симболика животиња у словенској народној традицији“, Београд, 2005.

који слика тренутак непосредно пре братоубиства. Да ли се појам „чудо“ односи на чудо лепоте девојке, која појавом „одс'јеваше жарком сунцу и мјесецу“ или је за Митра чудо био избор девојачки? У првом случају братоубиство мотивише заслепљеност, демонски утицај виле на човекову свест; друго разумевање појма чудо спушта мотивацију на ниво љубоморе, завидљивости и слабости карактера.

Варијацију овог сижеа проналазимо у „Ерлангенском рукопису“, у песми „Гором језде два мила браина“ (ЕР бр. 132). У демонском хронотопу горе братска љубав узмиче над ривалством, а нестанак девојке чудесне лепоте условиће и самоубиство братоубице.

Промишљајући о баладама о вили која завади браћу, Дејан Ајдачић примећује да се овај интернационални мотив „у нашој традицији најчешће vezује за sukob braće oko plena, žene, vile ili nasledstva. Umesto svađe oko plena ili nasledstva, u varijantama sukoba oko vile, motiv žudnje za demonskom ženom postaje jezgro sukoba. U poređenju sa srodnim pesmama o sukobu oko девојке, pesme o vili zavodnici i zavadnici uključuju odluku vila da nanesu зло složnoj braći.“ У свим песмама овог тематско-сижејног склопа вила је „олићење пакости надмоћне силе која илузијом естетске и еротске лепоте, vara да би razobličila љубав браће и otkrila да су иза 'milovanje' surevnjiva sebičnost i zaslepljena okrutnost.“ (Ајдачић 2001: 214)

5.5 БРАТОУБИСТВО

Ако злотвора немаш, мајка ти га је родила.

Песма „Марко Краљевић и брат му Андријаш“ (Богишић, бр. 6) представља изузетно остварење у којем је у први план истакнута љубав недужног брата на смрти према брату крвнику. Необичност структуре ове песме истакла је у свом раду Маја Бошковић Stulli (Bošković Stulli, 1975: 7-32) али чини се да би нови приступ тој структури осветлио и раслојио оне димензије света дела које су остале неистражене. Такво тумачење омогућава нам Јакобсонов комуникацијски модел који у сваком облику комуникације препознаје: пошљаоца поруке, примаоца, поруку, код којим је порука остварена, канал везе и контекст у којем се процес остварује. Усмереност на чиниоце комуникације може укључити и више различитих функција: експресивну, конативну, естетску, метајезичку, фатичку, референцијалну. Јакобсонова теорија, међутим, открива да је увек доминантна једна од њих. У светлу ове теорије могу се тако посматрати читави књижевни правци, чак и покрети; романтизам би, сходно доминантној усредсређености песничког субјекта на властито „ја“, остваривао превасходно експресивну функцију у комуникацији са читалачком публиком; реалистички ствараоци, занети идејом да уметност може променити свет, усредсређени су на референцијалну функцију комуникативног процеса; модернисти, пак, као ствараоци уметности ради саме уметности, лепоте која не служи ничему ван себе – остварују доминантно естетску функцију у дијалогу са читаоцима; изражавајући бунт према свету у којем постоје разарањем песничког језика, кода, авангардисти остварују доминантно метајезичку функцију комуникацијског процеса...

У фолклору се одржавају само оне форме које су доказале своју функционалност за дату заједницу (Jakobson, Bogatirjov 1971: 19) што се објашњава превентивном цензуром заједнице (Jakobson, Bogatirjov 1971: 20). Народни стваралац се стога нужно суочава са кључним питањем у процесу остварења дела: како обезбедити функционисање песме у оквиру духовног хоризонта слушалаца? Зато је за живот усменог дела дејство на примаоца у патријархалној много значајније него у савременој култури. Измењен

културолошки контекст утицаће на интеракцију учесника у процесу остварења дела и проблематизовати цензорску улогу примаоца. Записивање дела усмене књижевности помера позицију реципијента; читалац је фокусиран на естетску вредност дела, а поетска функција литерарне комуникације постаје доминантна. Ако прихватимо да су структура и говорна реализација поруке одређене (доминантном) функцијом значењског садржаја поруке, можемо сагледати како се на три комуникативна нивоа остварује народна песма „Марко Краљевић и брат му Андријаш“.

Табела бр. 9

Комуникацијски модели у песми „Марко Краљевић и брат му Андријаш“

НИВО	ПОШИЉАЛАЦ	ПРИМАЛАЦ	КАНАЛ ВЕЗЕ	КОНТЕКСТ	ПОРУКА	КОД	ФУНКЦИЈА
екстратекстуални	народни певач	слушалац	казивање звук/глас	патријархална заједница	песма подложна интервенцијама народног певача и средине	актуелан језички систем	конативна (остварити утицај на примаоца); естетска
екстратекстуални	народни певач	читалац	читање текст	савремена култура	песма непроменљива и независна од реципијента	архаичан језички систем	естетска
интратекстуални	Андријаш	Марко Краљевић	казивање звук/глас	гора, хтонско место	беседа предсмртна	језик познат примаоцу	конативна (остварити утицај на примаоца)

Прихватајући Јакобсонову тврдњу да „lingvističko proučavanje poezije ne može da se ograniči na poetsku funkciju“, откривамо и раслојавамо у овој творевини усмене књижевности и друге комуникацијске функције. „Posebne odlike razliĉnih poetskih Źanrova podrazumevaju drukĉiji stepen uĉešća drugih verbalnih funkcija uz dominantnu poetsku funkciju, Epska poezija, s trećim licem u fokusu, u znatnoj meri uključuje referencijalnu funkciju jezika; lirska, orijentisana ka prvom licu, intimno je povezana sa emotivnom funkcijom; poezija drugog lica proŹeta je konativnom funkcijom, pa se odlikuje molećivom poniznošću odnosno bodrenjem — već prema tome da li je prvo lice podređeno drugom ili drugo prvom.“ (Jakobson 1966: 295)

Кодирање поруке коју Андријаш упућује Марку подразумева доминантну употребу граматичких облика који недвосмислено имају за циљ обликовање ставова реципијента и утицање на његову перцепцију стварности. Песма Паскоја Дебеље компонована је у десет строфа; прве две строфе и четири стиха треће дочаравају околности у којима је дошло до братоубиства; последња три стиха треће строфе отварају простор Андријашевој беседи, која се окончава петим стихом десете строфе. Песму народни певач окончава обраћањем слушаоцу последњим трима стиховима. Андријашева беседа тако садржи четрдесет девет стихова у којима проналазимо чак девет императивних конструкција упућених брату:

„**Немој** то ми водити сабљице из срдашца“ - стих 19

„**Немој** то јој, ја те молим, крива дила учинити“ - стих 23

„**Немој** то јој, мили брате, истину казовати“ - стих 29

„Да **реци** то овако нашој мајци јуначкој“ - стих 31

„**Не реци** ми нашој мајци истине по ништоре“ - стих 44

„Остао је, **реци**, јунак, мила мајко, у тујој земљи“ - стих 45

„**Немој** то се прид њими, мили брате, припаднути“ - стих 57

„Да из гласа **покликни** брајена Андријаша“ - стих 58

„А **нека** да ти **види** твоја љубина дружина“ - стих 65

Ако прихватимо да је за правог хришћанина смрт „представљала трајну и веома важну преокупацију још за живота човековог“, јасно је да је „главни задатак сваког правог хришћанина био темељна припрема за тренутак одласка.“ (Поповић 2011: 163)

Вокативне конструкције којима се Андријаш обраћа брату Марку такође су фреквентне у овој предсмртној беседи:

- „мили брате“ - стих 18
- „Мили брајене“ - стих 29
- „кнеже Марко“ - стих 22
- „кнеже Марко“ - стих 24
- „Витеже Марко“ - стих 27
- „мили брате“ - стих 29
- „мила мајко“ - стих 32
- „Јуначка мајко“ - стих 34
- „мила мајко“ - стих 35
- „кнеже Марко“ - стих 43
- „мила мајко“ - стих 45
- „мила мајко“ - стих 55
- „мили брате“ - стих 57
- „брате“ - стих 59

Управо у складу са Јакобсоновом тврдњом да „опјентација према PRIMAOCU, тј. KONATIVNA функција, налази свој најчистији граматички израз у вокативу и императиву, који од других именичких и глаголских категорија одступају синтаксички, морфолошки, па чак, често, и фонетски“ (Jakobson, 1966: 292), откривамо доминацију ових облика у Андријашевом говору.

Нарочито истицање породичних односа и повезаности међу њеним члановима открива фокус певачевог, а следствено томе и примаочевог интересовања – породица је темељ живота читаве патријархалне заједнице. Као светиња, јединство крви и крвног сродства мора бити одржано, а братоубиство се у заједници посматра као чин светогрђа против Бога самог. Сабља заривена у срце брата Андријаша осветљава Марков поступак као нехришћански и противан духу Божијем јер се: „љубав Божја излила у срца наша духом Светим који је дат нама“ (Рим 5, 5). Братска љубав метафорично је заједништво народности и вере. Ко чини неправду своје

брату, биће кривац пред самим Христом: „А тако грешећи се о браћу, и рањавајући њихову слабу савест, о Христа се грешите“ (1.Кор, 8, 12).

Чезња за сусретом са братом кога су још као седмогодишњег дечака заробили Турци, покреће Марка Краљевића на пут у непознато (Вук, СНП VI, бр. 17). Избављење брата и снахе креће по злу у демонском хронотопу горе када Краљевић Андрија постаје жртва тридесет хајдука и крчмарице Маре. Осветивши брата, Марко Краљевић се са снахом и одсеченом главом Андријином враћа мајци. У завршници песме мртва глава проговара, откривајући мајци своје последње жеље. Братски однос у песми „Смрт Краљевић-Андрије“ није сасвим развијен, нити фино нијансиран. Песма „Краљевић Марко и брат му Андријаш“ (Вук, VI, бр.16) такође садржи мотив чежње за братом, поласка на пут и покушај избављења, али сужејна структура се овде немотивисано прекида, те делује као недовршено дело. Песма „Марко Краљевић свети брата Андрију“ (САНУ, II, бр. 47) представља варијантни сужејни ток у којем Марковог брата Андрију на превару убија тридесет Турака на наговор крчмарице Јане, Маркове посестрима. Однос између браће у овој песми није развијан, већ је насликан у сцени у којој Марко спречава брата да закоље коња како би утолио жеђ. Истражујући коњску жртву у оквиру индоевропске обредне баштине, Радослав Катичић открива да је приношење овакве жртве било својствено краљевима „i to ne svima i kakovima god, nego samo onima koji su se nametnuli na širokom prostoru i sebi podvrgnuli i druge kraljeve oko sebe, pa su bili kao kraljevi kraljeva.“ (Katičić 2010: 407-408). Гледан у овом светлу, братски однос Марка и Андрије суштински је сукоб претхришћанског и хришћанског етоса. Андрија би да закоље коња свога или братовог, а Марко га одвраћа речима:

„Досад смо се Краљевићи звали,
А посада Кољикоњевићи!“

Мотив страдања Краљевић Андрије могао би се, тако, разумети и као поништавање, нестајање претхришћанске обредне праксе и одржање хришћанског погледа на свет.

5.6 ВЕРОЛОМНА БРАЋА

И ту Божју вјеру зададоше...

Песма „Зидање Скадра“ (Вук, СНП II, бр. 26) разоткрива карактере вероломне браће, чије титуле народни стваралац поставља антитетички у односу према етичком кодексу чојства и јунаштва. Вукашин је, наглашено, краљ; Угљеша је војвода, а Гојко је одређен само презименом, односно припадношћу породици која ће га преварити. Стихом:

„Ал да видиш чуда великога“

народни певач чини отклон од нечасног и вероломног поступка, којим се поред братске љубави и поштовања, поништава и божија заклетва.³³

„Но јел браћо **Божја вјера тврда**“

„И ту **Божју вјеру** зададоше“

„Краљ Вукашин **вјеру погазио**“

„И Угљеша **вјеру погазио**“

„Млади Гојко **вјеру не погази**“

У „Примерима чојства и јунаштва“ Марко Миљанов држање до дате речи доводи у везу са човековом чашћу: „Дату реч не смеш погазити, јер би част своју погазио!“ (Миљанов, 2014: 42)

У „Речнику српскохрватскога књижевног језика“ Матице српске појам „част“ међу осталим значењима подразумева: *скуп морално-етичких начела*

33 Љ. Пешикан Љуштановић тумачи „чудо“ као „разбраћење Мрљавчевића“ (Љ. Пешикан Љуштановић, „Понављања као основ значења у песми „Зидање Скадра“, Методички видици, год. 1, бр. 1, 2010, Нови Сад, стр. 30)

којима се неко руководи у својим друштвеним и личним поступцима, морална исправност, поштење. Значење појма части обухвата и: (а) признање, глас који неко или нешто има у друштву и јавности – репутација, углед, реноме; (б) особита почасти, поштовање, уважање; (ц) високи службени положај, почасно, угледно звање.

Овакво раслојавање појма части приметно је и у песми, јер се репутација, углед, као и друштвено уважавање ликова постављају као противност њиховим морално-етичким начелима, односно моралној исправности и поштењу.

Уплив натприродних сила у епилогу песме усмерава слушаоца и читаоца на универзалну етичку компоненту која подразумева интересовање за судбину жртве (Милошевић Ђорђевић 1971: 344).

Истражујући индоевропске и прасловенске корене и обим појма чудо, Александар Лома полази од претпоставке „о изворном значењу те речи, засновану на њеним индоевропским везама, као 'знамење'. Првобитно, чудо је нешто што се перципира — чује или види на јави или у сну, и тумачи као божанско откровење — а не нешто што се дешава. У целокупном српском и руском материјалу који смо овим поводом прегледали, само по једном долази формулација да се чудо догодило: у бугарштици о браћи Јакшићима:

*И то ми се бијаше чудно чудо учинило:
Вода из мрамора студена проврела је жива,
Из јавора сухога жути цвијет процаптио...*

и у руској балади, која почиње стиховима:

*Как во городе Сарамове
Да случлось диво дивное
Там жена мужа зарезала.*

У свим осталим примерима чудо је опажање, а не збивање. Посреди може бити како аудитивна, тако и визуелна перцепција.“ (Лома 2002: 33)

Чини се да је управо у овој песми коју је Вук забележио од старца Рашка остварен концепт чуда у смислу непрекидног и непрекинутог дешавања, сведочанства и споменика мајчине љубави која сеже до вечности и превазилази оквире људског живота и поимања времена.

„Како таде, тако и остаде,
Да и данас онђе иде рана
Зарад' чуда, и зарад' лијека,
Која жена не има млијека.“

Употреба презента глагола ићи („иде рана“) усмерава пажњу слушалаца и читалаца на актуелност догађања и истовремено активира елементе етиолошког предања. Антрополошка литература износи претпоставку да је мотив узиђивања жртве „nastao na Balkanu pre seobe naroda, kao i da je reč o prežitku veoma starih običaja koje su upražnjavali razni narodi u različitim područjima“. (Janićijević 1986: 30) Занимљиво је, међутим, да је у свим набројаним примерима зазиђивање жртве примењивано као казна: „Kreont je Antigonu živu zazidao u grobnicu Labdakida, dok je Hipomen svoju kćer Lejmonu (...) zazidao zajedno s konjem (...) Trag zazidivanja nalazimo i u ruskoj bajci o čarobnom prstenu u kojoj kralj kažnjava Martinku zatočeništvom u visokom kamenom stubu baz hrane i pića.“ (Janićijević 1986: 30)

Занимљиво је танано померање позиције младе Гојковице током песме. У песми од 242 стиха појам „љуба“, као формална одредница статуса несрећне жене, појављује се чак петнаест пута, али само у прве две трећине песме, закључно са 174. стихом. Синонимни појам „Гојковица“ појављује се четири пута у песми, али не након 176. стиха. Како се именује млада жена у последњој трећини песме и шта је обликовало певачев однос према њој? „Дојке“ као атрибути мајчинства и симбол живота постају у последњој трећини песме доминантни појам, синегдоха којом се одређује несрећна жена. Истовремено, певач индивидуализује одојче тако што „чедо“ именује „Јовом“ четири пута, од 215. до 231. стиха. Драматизам невине жртве и неизвесне судбине недужног детета наглашен је финим стилским поступком преименовања ликова и наглашавања њихових значајних атрибута.

Нестанак љубе, Гојкове жене, са сцене начиниће место да се у пуној снази и достојанству појави херој-мајка чија ће љубав према породи изазвати необјашњиво чудо и спас другим мајкама. Наглашавањем имена детета, у уму слушалаца и читалаца антиципира се мисао о људском бићу чији живот доводи у питање слабост стричевих карактера.

Сасвим другачији лик младе Гојковице приказан је у истоименој песми из Вукове рукописне збирке (САНУ, II, бр. 15). Померање певачевог фокуса са лика жртве на лик чедоморке која клетвом призива несрећу и турско освајање града, разграђује патос и херојску страдања невинне жене:

„И свога је наранила сина,
Шњим удари о камену станцу,
Прште чедо ка бијело јајце.
Таде куне Гојкова љубовца:
'Градите га, девет Мрњавчића,
Градите га, злосретње ви било,
Брзо ви преузели Турци!
Како рекла, тако је и било.“

5.7 РАСКОЛ МЕЂУ БРАЋОМ

Боље бјеше тридест добрих друга...

У песми „Старина Новак и дели Радивоје“ (Вук, СНП III, бр. 3) епилог доноси занимљив дијалог између два брата, у којем се разоткрива природа породичних односа у хајдучкој дружини. Након неуспелог покушаја да са тридесет хајдука отпочне властито четовање, дели Радивој се суочава са питањем остарелог Новака, избавитеља и спасиоца:

„О мој брате, дели Радивоје!
Што те питам, право да ми кажеш:
Ал' је боље тридесет хајдука,
Али старац Старина Новаче?“

Очекивања Старине Новака, након избављања брата из смртне опасности, свакако се крећу у оквиру признавања јуначких атрибута, које чак ни старост није поништила. Одговор спасеног брата, међутим, показује пукотине у слици хармоничних породичних односа

„Њему вели дели Радивоје:
'О мој брате, Старина Новаче!
Боље бјеше тридест добрих друга;
Али твоје среће не бијаше.“

Шта је овде дистинктивни моменат између дружине дели-Радивоја и његовог брата Старине Новака? Дели Радивој признаје брату „срећу“, а познато је да се у мотивацијском плану епске радње „добра срећа осваја јуначким снагом или довитљивошћу“³⁴ али и помоћу Божјом.³⁵

34 Д. Ајдацић: „Прилог проучавању благослова у усменој књижевности“, http://www.rastko.rs/knjizevnost/nauka_knjiz/dajdacic-blagoslov_c.html),

35 У студији „Бог и срећа јуначка (веровања у судбину, срећу и вишу силу у Вуковим записима српске усмене епике)“ (У: Зборник радова са VI међународног научног скупа одржаног на

У вези са тим занимљиво је истраживање Рајне Драгићевић о концепту Бога у српским народним пословицама, у којем открива да је један од најчешћих глагола који се у пословицама употребљава уз именицу Бог – глагол „дати“! „Бог је несебичан, а људска егзистенција могућа је само захваљујући божјој дарежљивости: *Бог је стари давалац. Бог дао, Бог и узео. Бог ти добро дао! Бог ти здравља дао! Живот му од Бога! Једно другому а Бог (ће) свакому. Тако ми Бог ћецу намирио у свачем за што га молио! Хвала Богу на његову дару!*“ (Драгићевић 2013: 76, 77)

Снежана Самарџија у студији „Када Бог крпи opakлију (представе о богу у усменој прози“ указује на дуалистичке представе о богу у традицијском наслеђу Словена:

„Мада се претпоставља да су Словени имали једног врховног бога, не може се занемарити дуалистичка компонента паганске религије, која ће се на посебан начин укључити и у канонска хришћанска учења и међу јеретичке ставове. И сам језик је конзервирао древне представе, чувајући их и онда када је одређени израз изгубио претходна упоришта и значења. Један такав пример односи се на 'злог

Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Крагујевац, 2011, књига II, Бог, стр. 53-72) Драгољуб Перић открива семантичка преклапања појмова Бог и срећа у традиционалној култури: „Као израз двоверја, карактеристичног за српску усмену традицијску књижевност, упоредо са срећом, у окошталој конструкцији формуле [тако њему] Бог и срећа [даде], појављује се и Бог(...) Бог, који би требало да је, по свему, супротан сада апстрактно схваћеној срећи, у строго хришћанској интерпретацији ствари, својом природом искључује појам среће. Међутим, стари концепти среће и судбине, очито, нису напуштени, а нови им се придружују. Тако се догодило да су се, у једној формули, спојила два неспојива ентитета – персонификована срећа, пореклом из древног паганског наслеђа и Бог, приближен претходном и њему саображен својом функцијом господара судбине и дариваоца добре среће.“ (Перић 2011: 68) Тако је, према мишљењу овог истраживача, Бог „у традиционалној култури, постао даровалац добре среће и врховни господар судбине, а тиме и читавог људског живота.“ (Перић 2011: 70)

Бошко Сувајџић у студији „Убог Небог Бог“ (У: Зборник радова са VI међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Крагујевац, 2011, књига II, Бог, стр. 25-38) примећује да је схватање да бог одређује срећу сачувано и шире у усменој култури Срба (Сувајџић 2012: 26) и наводи примере у народним пословицама: „Бог срећу дијели“, „Ако Бог да и срећа јуначка“, „Јуначка те срећа не издала“.

бога', противтежи милом/добром богу, срећи и доброј срећи.“ (Самарџија 2011: 12)

Семантичко поље исказа дели-Радивоја остварује се на два нивоа:

1. своме брату, Старини Новаку, он признаје јуначку добру срећу, односно снагу и довитљивост, као ратничке вештине којима је током живота овладао;
2. успех у подухвату ослобађања дели Радивој приписује вишој сили, Божијем дару, срећи која прати таквог јунака.

У првом случају однос млађег брата према старијем обликује несклад између жеље да изађе из сенке старијег, одвоји се и осамостали и недостатка јуначких потенцијала да то и оствари. Друго разумевање исказа дели-Радивоја потиरे властиту одговорност млађег брата због несмотреног поступка и заклања се иза више силе, Божије воље:

„Лоша му је срећа прискочила“.

У епилогу песме народни певач коментаром упућује на проблематику односа међу браћом:

„Тешко оном свакоме јунаку,
Што не слуша свога старијега.“

Тако се промовише идеја породичног јединства заснована на поштовању ауторитета старца, а егзистенцијално искуство дели-Радивоја постаје пример и доказ истинитости народне мудрости уобличене певачевим талентом.

6.0 СНАХА И ДЕВЕР

Што ће ова сиња кукавица!

Завада браће због деобе имовине је сужејни модел који најчешће активира и улогу женског члана породице, љубу једног од браће, која ће бити носилац и бранитељ хармоније заједнице, али и властите судбине. Песма „Свађа браће Јакшића на дјелидби“ (Богишић, бр. 44) наглашава духовну блискост снахе и девера, која надилази послушност и покорност мужевљевој вољи. О томе шта девер значи невести у традиционалној српској култури сведоче и следећи стихови народне песме за певање „Што Морава мутна тече“:³⁶

„Два су брега два девера
Две тополе две јетрве
Две врбице две заовице
Сталан камен младожења“

Девер као соларни јунак појављује се у сватовским песмама као први уз невесту:

„Радуј ми се мајке јунакова
Три ти с`лнца двори огрејаше,
Једно с`лнце девер и девојка,
Друго с`лнце млади младожења,
Треће с`лнце кумак и старојко“
(Радовић 2008: 571)

Свадбена лирика сачувала је обредне елементе којима се остварује заштита младенаца у најосетљивијој, лиминалној фази женидбе, тако што се управо девер преоблачи у младожењу (Вук, СНП V, бр. 71). Зато је сасвим разумљиво зашто се однос између снахе и девера у традиционалној породичној заједници темељи на осећањима духовне блискости, љубави и поштовања. Но, док песма из

---

36 http://www.rastko.org.rs/muzika/sspajic-zenske_pesme_c.html#_Toc518730293

Богишићевог зборника слика снаху која признањем да јој је наложено убиство препушта деверу у руке и властиту и судбину свога мужа, у „Ерлангенском рукопису“ песма „Завада браће на деоби“ (бр. 121) пружа психолошки продубљен лик жене која не препушта судбину породице темпераменту девера, већ је сама уређује. Зато је и народни певач карактерише као мудру и паметну. Мотив купе позлаћене, међутим, у овој песми сведен је на материјалну вредност, а изостављен је његов симболички потенцијал.

„Те отвори сребрне сандуке,
Пак извади купу позлаћену,
Те ју насу вина од три лета,
Пак је даје Николи деверу:
'На част теби, Никола девере,
Нај, девере, те се напи вина.
Вино попи а купу продаји -
Купи себи коња и сокола.“

У песми „Диоба Јакшића“ (Вук, СНП II, бр. 98) лик љубе Анђелије психолошки је продубљен и развијен. Ова несрећна жена у тренутку спознаје у какав је животни и етички теснац доводи мужевљева ултимативна наредба, прво промишља властиту духовну позицију из које произлазе сви њени доцнији поступци. Анђелија за себе каже:

„Што ће ова **сиња кукавица!**“³⁷

---

37 У „praslavenskom (**sin'ü* значи *sinji, modar, siv, sivkast, crn*; rus. *Siny*, češ. *siny*), што је пак аквизиција из ie. коријена **sk'eis*, а значи свјетлити, лјескати се, засјати, просинути (usp. Lat. *Scintilla*, *iskra*). Од prasl. **si-* настало је *i sinuti*, што пак значи да се из таме одједном појавило свјетло. Фигуративно, *i* за идеју кажемо да нам је *sinula*, што значи да се из претходнога „*mraka neznanja*“ јавило (као сунцем обасјано или муњом ошинуто) ново знанје или смо се присјетили елемената које смо довели у такву везу да нам је пукнула пред очима смислена цјелина. *Sinuti* (prasl. **sino,ti*, njem. *scheinen*, engl. *shine*) *isjati* везују се *i* уз боју сјајег неба, па неки етимолози доводе *i* мјесец *prosinac* у везу с тим глаголима, кад почиње јаће просијавати сунце. Но од ie. коријена **keis-* изводе

Овом метафором успоставља се митолошки и дозива комплекс асоцијативних и културолошких веза. Код Вука у „Етнографским списима“ (1972: 310) кукавица је „била жена и имала **брата**, па јој брат умро и она за њим тако много тужила и кукала док се није претворила у тицу“; настанак кукавице доводи се у везу и са библијском легендом: „када је први пут умро Лазар (...) **сестре** његове Марта и Марија завјетују се да ће кукати за њим док су живе, кад пак, Христос Лазара васкрсне, он онда, да би њихов завјет остао, створи тицу, која ће мјесто њих кукати до вијека“.

Словенска митологија препознаје кукавицу као **сестру која је тужила за братом**.³⁸

Како глагол кукати истовремено означава и оглашавање птице и женско оплакивање (Фајгел 2011: 56), јасно је конотативно значење које се остварује у преименовању љубе Анђелије.

Успостављање везе између птице кукавице и жене која жали приметно је и у народним клетвама: „*Кукавице да ти кукају по кућу! Црна му кукавица на кући закукала! и Кукавице да му кукају на комин!* у којима се реч кукавица користи у оба своја значења – птица и **женска особа која жали**, и оба се користе да би асоцирала на жељену смрт у кући проклињане особе.“ (Ђаповић 2009: 55–56)

Сви наведени примери јасно и недвосмислено указују на промену перспективе из које Анђелија сагледава властиту позицију. Она девера доживљава као свога брата, а не као мужевљевог! Њена туга при помисли на деверову смрт поклапа се са тугом за рођеним братом. Зато она не може починити убиство јер је сестринска љубав у свом чистом облику најузвишеније осећање. Управо та љубав узима у заштиту Богдана Јакшића.

Мотив молитвене чаше у песми „Диоба Јакшића“ добија симболичку димензију, која надраста материјалну вредност обредног реквизита. Као симбол светости брака, „савеза“ између старе девојчине и нове невестине породице (Летић 2011: 31) молитвена чаша остварује семантичку двострукост у сусрету

---

se, osim sinji, i pridjevi sijed, sijen i siv.“ (Nives Opačić, „Sinje more, galeb i kukavica“ U: <http://www.matica.hr/vijenac/460/Sinje%20more,%20galeb%20i%20kukavica/>)

38 „Словенска митологија. Енциклопедијски речник“ Београд, 2001.

снахе и девера. Хришћанска традиција на библијској легенди о страдању Христовом темељи тумачење појма чаше као метафоричке слике човекове судбине („Али, Оче, све је могуће теби; пронеси чашу ову мимо мене; али опет не како ја хоћу, него како ти“, Мк 14, 36). Придев „молитвена“ изведеница је од именице која означава основни начин човековог обраћања Богу; њено исходиште обухвата поштење, поуздање, истрајност, пониизност и помирење са другима³⁹ Поклањајући молитвену чашу, Анђелија деверу исказује највећу понизност и поштовање и, вођена сестринском љубављу, спасава му живот. Истовремено, она спасава себе и свога мужа од духовне смрти чињењем (брата)убиства, јер „грешећи се о браћу (...) о Христа се грешите“ (I Кор 8, 12).

Зла љуба која покуша да омрази браћу у основи је сужејног модела оствареног у песмама „Како Митар Јакшић потворен чудновато се оправда прид Стјепаном братом својијем, и како Стијепо своју љуби кривицу бритком сабљом страти“ (Богишић, бр. 41), „То исто али иначе“ (Богишић, бр. 42), „Опет дијоба Јакшића (Вук, СНП II, бр. 99).

Сижејни ток о завади браће која доводи до братоубиства проналазимо у песми „Грујица погуби брата Татомира, али се и сам убије“ (*Ерлангенски рукопис*, бр. 112), где мотив набеђеног јунака који своју невиност докаже није развијен у епизоду. Покајање и самоубиство Грујичино изазвано је сценом у којој повређени орао, бежећи од два сокола, проклиње стару мајку:

„Бог т' убио, стара мајко моја,
јер ми ниси брата породила,
како мајка два сина сокола.“

„Диоба Јакшића“ нуди развијенију и богатију епизоду, чија је драматичност заснована на градацији, паралелизму и темпоралној структури песме. Стихом:

„Дмитар лови цијел дан по гори“

---

39 „Biblijski leksikon“, str. 198

народни певач отвара нови фабуларни низ у песми, паралелан са низом који прати збивања у дому након Дмитровог одласка. Будући да је епизода о миритељском гесту снахе Анђелије већ исказана, слушалац, односно читалац прати Дмитрове доживљаје у лову лишен недоумице о коначном исходу братске заваде. Али, Дмитар није! Тако се драматичност са спољашњег преноси на унутарњи, психолошки план јунака, који након спознаје вредности братске љубави, креће у трку са временом.

„Гад' се Дмитар бјеше осјетио,
Да ће љуба брата отровати,
Па он узја вранца великога,
Брже трчи граду Бијограду,
Не би л' брата жива затекао.

(...)

Кад се Дмитар виђе у невољи,
Скиде седло с вранца великога,
Пак заврже на буздован перни,
Брже дође граду Бијограду“

Невоља за невољом надноси се над Дмитрова плећа откако се понадао плену и наложио братоубиство: повређивање сокола, освешћење властитог чина и трка са временом, повређивање коња, неизвесност у дому. Повређивање сокола и коња могли бисмо преименовати и у губитак, јер нити као статусни симболи, нити као атрибути јунаштва, ове животиње више не могу бити што су некад биле. Ослоњен само на властиту снагу, рањив физички и емотивно, Дмитар хита у неизвесност дома са слабашном надом, противном оној са којом је из дома пошао. Зато је његово питање крајње сугестивно, обликовано стрепњом и највећим страхом:

„Да ми ниси брата отровала?“

Метрика десетерца могла би прихватити и питања попут: „Јеси ли ми брата отровала?“ или: „Да ли си ми брата отровала?“, али овакве формулације имплицирају позитиван одговор. Психолошки гледано, лик Дмитра подсвесно антиципира одговор. Његово сугестивно питање, које се може схватити и као жеља, заснива се на негацији глагола „отровати“. У овом тренутку укрштају се два фабуларна низа и јунаку предстоји суочавање са чињеницом да ли је стигао на време. Темпорална структура песме тако омогућава фино психолошко нијансирање лика брата покајника.

7.0 ОКЛЕВЕТАНА ЛЈУБА

Ништа Дамњан Јани не говори...

Круг песама о госпођи Јерини садржи и мотив оклеветане и погубљене љубе. У песми „Дамњан Шаиновић погуби љубу“ (ЕР, бр. 18) повређена сујета госпође Јерине рађа жељу за осветом. Она оклевеће Јелу Дамњанову да љуби Ђурђа Смедеревца, након чега Дамњан без речи удара своју љубу у срдашце. Наредног јутра Дамњан сузе рони због свог исхитреног поступка:

„Сузе рони Дамњан Шаиновић,
пак говори Јерини госпођи:
'Ид' одавле, божја отпаднице,
која си ми Јану опадала,
те сам јунак уморио Јану,
а за Ђурђа за недјела њена.“

Занимљиво је да у песми не постоји ниједан мотив који би оправдао или објаснио овакав помак у јунаковом понашању. Кајање које Дамњан осећа у значајној је несагласности са чињеницом да је пресудио љуби без икаквог разговора. Несрећна оклеветана жена није добила прилику ни да сазна шта јој одређује судбину. Ова чињеница не може се објаснити само темпераментом њеног господара, већ и недостатком поверења, блискости међу супружницима. Томе у прилог иде и мотив претње, коју изговара Јерина, повређена Дамњановим одбијањем:

„А бога ми, Дамњан Шаиновић,
моли бога да ја још поживим,
вратићу ти жалост за срамоту.“

Противречност карактера Дамњана Шаиновића огледа се у томе што безусловно верује исказу особе у чији се неморал већ уверио. Погубљена љуба у

тој констелацији снага нужно постаје жртва, без кривице крива.

7.1 НЕВЕРНЕ ЉУБЕ

Коњу ћу му крила опалити...

У песми „Женидба краља Вукашина“ (Вук, СНП II, бр. 25) народни певач карактерише Момчила као мудрог човека који се преварио и зато открио својој неверној љуби тајну крилатога коња. Да ли је из Момчила проговорио понос и хвалисавост, јер је добар, а поготово изузетан коњ симболичка слика човековог јунаштва, или је реч о жељи да љубу орасположи? Неопрезан, Момчило не примећује нелогичности у Видосавином исказу о разлозима њеног нерасположења и о последицама које би могле уследити из таквог чињеничног стања.

„Мени није никакве невоље,
„Већ сам чула једно чудно чудо,
„Чула јесам, ал' нисам виђела,
„Да ти имаш коња Јабучила,
„Јабучила, коња крилатога,
„Ја не виђех твоме коњу крила,
„Те не могу млада вјеровати;
„Већ се бојим, хоћеш погинути.”

„Чуђење има негативно, уништавајуће дејство на сваку магичну радњу, отуда примитиван човек не воли кад се ко каквом његовом послу зачуди, и против тога предузима разне мере.“ (Чајкановић 1994: 101)

Занимљиво је да Момчилу нимало не смета, нити га узнемирава Видосавино наглашено чуђење. Он у томе не препознаје опасност за магичне моћи свога коња, које и њега самог позиционирају у односу према другим јунацима, посебно непријатељима. Стога је брига љубина за живот Момчилов нелогична и супротна свему што жели да учини. Њено чуђење, инсистирање да се увери, види чудно чудо, за њу – чудо невиђено, не може никако допринети Момчиловој бољој јуначкој срећи. Њен „страх“ да ће Момчило погинути заправо је најава будућих догађаја, а не логички закључак њене жеље да види где му лежи

моћ и снага, јер свако уплитање човека у магију представља опасност за онога коме та магија служи. Момчило то мора знати, али његови поступци тиме се не руководе. Прва мисао коју Момчило изговара када се суочава са сабљом слепљеном за корице управо је мисао о издаји и то много пре него што је открио да му је коњ нагрђен! То свакако говори о чињеници да овом јунаку идеја о неверној љуби није сасвим страна и далека, већ је прва која објашњава како се у невољи нашао. Мотив сна, који се у народном усменом стваралаштву по правилу остварује, дат је као метафорична слика и антиципација будућих догађаја. Прамен магле који долази од проклете земље и расанак са браћом јасна су представа зла које се надвило над Момчилов живот. Стих „Нека Бог зна, добра бити неће“ показује Момчилову увереност да му предстоје невоље и зло, али и немоћ да наслути ко и шта би то могло изазвати. „San proročanstvo ili san pouka; manje ili više prikrivena pouka o nekom kritičnom događaju, prošlom ili budućem; često se smatra da je podrijetlo tih snova u nekoj nebeskoj sili.”⁴⁰

Момчило је ванредан јунак, дубоко емотиван и срчан. Његова људска „слабост“ заправо је похвала његовом карактеру. Није њега поразила ни издаја, ни зла срећа, већ властита душевност.

„У јунаку срце препукнуло
од жалости за браћом рођеном
Бијеле му малаксаше руке
Те не може више да сијече“

Од овог одсудног тренутка војвода Момчило покушава да сачува живу главу. У три потеза народни певач слика јунакову вољу за животом: покушај бежања крилатим коњем, трчање до града, пењање уз градски бедем. Ниједна од ових сцена не буди код слушаоца у патријархалној заједници, као ни код савременог читаоца, мисао о кукавичлуку Момчиловом јер је етички оквир епског двобоја одређен чојством, а не само јунаштвом. Та ће се човечност као изузетност карактера показати и у последњим тренуцима Момчиловог живота. Давање

---

40 „Rječnik simbola“, Zagreb, 1987, стр. 577

аманета – опроста противнику и крвнику и савета који ће имати далекосежне последице за читаву патријархалну заједницу има своје утемељење не само у хришћанском императиву безусловног чињења добра, већ и у остварењу идеје божанске правде. Тако ће се лоза изузетног јунака наставити у лику сестрића, сестра ће се остварити као супруга и мајка, а крвник ће доживети катарктичко искуство, суочен са ратничком опремом своје жртве. Тиме Вукашин пориче властити успех и победу, јер јунаштво није право ако није покренуто моралном тежњом (Bakotić 1937: 26).

У песми „Од Нијемаца бан и жена Момчила војводе“ (Богишић, бр. 97) изузетност Момчиловог лика наглашена је двама јуначким срцима у грудима. Овај мотив усмерава све банове доцније поступке: сурово кажњавање Момчилове невернице и узимање јунакове сестрице за љубовцу. Непостојање епизоде о сестриној пожртвованости као и Момчиловог опроста и последње жеље за очувањем лозе изузетних јунака – своди естетску вредност ове песме у оквире које „Женидба краља Вукашина“ вишеструко надмашује.

У песми „Момчила смрт“ (СМ, бр. 147) краљ Вукашин, на наговор Момчилове љубе Видосаве, на превару савлада јунака и његову браћу. Мотив спаљивања крила виловитом коњу остварен је у демонском хронотопу вражијег језера. Суочен са Момчиловом јуначком опремом, Вукашин доноси одлуку да убије Видосаву и ожени се Анђом, сестром несрећног јунака.

Песма „Женидба Вукашинова“ (В. Бован, „Јуначке песме“, бр. 2) доноси занимљиву епизоду у којој, много година након Момчилове смрти, Јевросима и син Марко разговарају о Вукашиновом поступку. Јевросима невољно признаје сину да јој је његов отац брата убио, а њу заробио и као робињу узео за љубу. Маркову реакцију народни певач слика као свезнајући приповедач:

„Кад је Марко мајку саслушаја
њему било врло **ззор** дошло,
одма Марко оца оставија,
па отиша у града Прилипа,
и тамо је дворе направија,
и од тада у њима остаја,
ту је Марко бија живуваја.“

Занимљиво је да народни певач наводи „ззор“ као најзначајнији фактор који обликује Маркове поступке након сазнања о поступцима свога оца. Ако погледамо иза основног значења именице ззор, чије је основно значење стид, срамота, открићемо на који начин ово осећање утиче на Марка. Истражујући природу појма ззор(но) у филозофској мисли Јулије Кристеве, Драгана Стојановић наводи: „Zazorno ima samo jedan objektivni kvalitet – bivanje onoga što je suprotno od ‘Ja’ ”, Julia Kristeva, „Powers of Horror – An Essay on Abjection“, Columbia University Press, New York, 1982, 1 (Stojanović 2011: 17). Тако се Марко суштински дистанцира не само од поступака свога оца, већ и од оца самог. Тај отклон је апсолутан јер је син идентификовао оца као поништавање самог себе, односно етичког устројства које га чини очевом супротношћу.

Табела бр. 10

Атрибуције ликова у песмама

Атрибуције ликова у песмама	Вукашин/ Бан од Нијемаца	љуба Момчилова	Момчило	сестра Момчилова	браћа Момчилова
„Од Нијемаца бан и жена Момчила војводе“ (Б, 97)	господин	госпоја, несрећна, невјерница, кучка	војвода, голем јунак	сестра	мила браћа
„Женидба краља Вукашина“ (Вук, II, 25)	жура	куја, невјерница, курва	војвода, добар јунак	мила сеја	брат рођени, браћа мила, браћа драга
„Момчила смрт“ (СМ, 147)	пријевара стара, курва	кучка, невјерна	војвода, јунак страшни, такав јунак	јадна сека	брат рођени, мила браћа, браћа драга
„Женидба Вукашинова“; (В. Бован, „Јуначке песме“, бр. 2)	краљ	кучка	војвода, јунак, чича, такав јунак	мила сестра, невесела, жалостива	девет брата / дванајес братанца

Табела бр. 11

Анализа помињања ликова у песмама

Број помињања ликова у делу	Вукашин / Бан	Љуба / Видосава	Момчило	Сестра	Брат / браћа	Укупан број стихова у песми
„Од Нијемаца бан и жена Момчила војводе“ (Б, 97)	10	9	24	3	8	114 стихова
„Женидба краља Вукашина“ (Вук, II, 25)	13	33	48	13	17	305 стихова
„Момчила смрт“ (СМ, 147)	7	19	41	14	25	252 стиха
„Женидба Вукашинова“; (В. Бован, „Јуначке песме“, бр. 2)	16	12	29	10	12	218 стихова

Епски певач активира везу традиције са публиком (Сувајџић 2010: 9) и представља један од кључних елемената у отвореном процесу непоновљиве усмене комуникације (Сувајџић 2010: 11). Стога избор, учесталост и начин комбиновања лексема којима се именују ликови у песми, као и њихове атрибуције показују певачев однос не само према карактерима, већ и према традиционалном систему вредности патријархалне заједнице у којој се комуникација остварује. Другим речима, певач може начином обликовања песме изнети вредносне етичке ставове, али ће дело заживети у колективу уколико се те норме крећу унутар вредносног система заједнице. Тачка гледишта из које певач проматра и неретко коментарише поступке и догађаје нужно пројектује ставове средине из које је поникао.

7.2 ВЕРНЕ ЉУБЕ

Волим с тобом часно погинути

Други пол супружничких односа проналазимо у песми „Смрт војводе Пријезде“ (Вук, СНП II, бр. 84), у којој се морална чистота и достојанство Јеличиног лика доводе у везу са светињом очувања вере и националног идентитета. Љуба овде није само највреднији атрибут јунаков, најдрагоценије од његова три добра, чијим би се одрицањем поништио јунаков идентитет, већ је и етички узор и путоказ у безизлазним околностима. Јелица је само привидно стављена у позицију да бира, јер, будући „разумна“, она бира слободу, а одбацује силу и насиље. „Љубити на срамоту Турке“ не значи стидети се, срамити се, већ на силу, противно властитој вољи. Вук у „Рјечнику“ прави дистинкцију између: „срамоте“ и „срама“, одређујући први појам предлошко-падежном конструкцијом „на силу“.

„Волим с тобом часно погинути,
Нег’ љубити на срамоту Турке;
Не ћу своју вјеру изгубити
И часнога крста погазити.”

Живот у којем Јелица на силу постаје Турчинова љуба или часна смрт у вери која смрт препознаје не као нестајање, већ као нови облик постојања? За истинског хришћанина не постоји дилема будући да љубав према Христу превазилази све друге облике љубави – према ближњима и сродницима.

Како савремена наука посматра традиционалне односе у српској породици? На ово питање занимљивим одговор даје студија Ж. Требјешанина. Везујући традиционалне породичне односе и вредности које се у том социјалном оквиру негују за модалитет патријархалне породице, Требјешанин примећује привилегован положај мушкарца у односу на жену. Као света институција, брак представља неопходан предуслов за очување и неговање породичне лозе и идеје заједништва. Једино смрт може да развоји супружнике у традиционалном схватању брачне заједнице (Требјешанин, 2009: 172).

Какво дејство остварује улога краља Вукашина у породичној драми војводе Пријезде на Вукашинову епску биографију?

„Независно од тога да ли његову смрт певачи приказују као део херојског колективног страдања сред Косова или у склопу одговарајућих интернационалних мотива, 'жура' Вукашин је доминантно обележен настојањима да задобије царску круну, не зазирући ни од клевете, ни од убиства.“ (Самарџија 2010: 12)

7.3 НЕРАЗУМЕВАЊЕ МЕЂУ СУПРУЖНИЦИМА

А љубовца од стида не могла

Стилизацију породичних односа у варијантама можемо пратити преко фокализације, уколико овај термин схватимо не само као померање тачке гледишта наратора и/или ликова, већ и као динамички процес разумевања и конструисања сижејног тока. Различити породични, просторни, социјални и психолошки контексти у делима условљавају померања у жанровским карактеристикама и исходима сижејних токова. У песмама „Хасанагиница“ (Вук, СНП III, бр. 80) и „Преудаја лепе Асанагинице“ (ЕР, бр. 6) проналазимо значајне разлике у чворним моментима блиских сижеа.

Табела бр. 12

Померања у жанровским карактеристикама и исходима сижејних токова

„Хасанагиница“ (Вук, СНП III, бр. 80)

ОКОЛНОСТИ	ИЗВОРИШТЕ МОТИВАЦИЈЕ	ТРАГИЧКА КРИВИЦА	ПОРОДИЧНО ОКРУЖЕЊЕ	ПЕРИПЕТИЈА	ПРИРОДА СУПРУЖНИЧКОГ ОДНОСА	ИСХОД	ЖАНР
Боловање Хасан-аге	Агино изневерено очекивање	љубин стид	неделатно: кћери и синови	мајчин сусрет са децом	статична	мајчина смрт	балада

Табела бр. 13

Померања у жанровским карактеристикама и исходима сижејних токова

„Преудаја лепе Асанагинице“ (ЕР, бр. 6)

ОКОЛНОСТИ	ИЗВОРИШТЕ МОТИВАЦИЈЕ	ТРАГИЧКА КРИВИЦА	ПОРОДИЧНО ОКРУЖЕЊЕ	ПЕРИПЕТИЈА	ПРИРОДА СУПРУЖНИЧКОГ ОДНОСА	ИСХОД	ЖАНР
Испијање вина са дружином	Агина увереност у неверство	- (оклеветана љуба)	делатно: Асан-агина сестра	Агин покушај самоубиства	динамична; Ага: од срџбе до покајања; љуба: од оклеветане жене до радосне невесте	љубина вољна преудаја	романса

Разлике у контексту у којем главни јунак песме доноси одлуку да из дома отера љубу условљавају померања у сужејним токовима песама. Боловање Хасан-ага представља социјални и психолошки оквир из којег јунак сагледава поступак своје љубе, учитавајући у тај поступак значења на која га наводе осећања разочараности и повређености. Хасан-ага пренебрегава све друге аспекте који условљавају љубино понашање, осим очекиваног, јер боловање, као искуство могуће близине смрти, нужно помера фокус човековог интересовања на самог себе, на властити идентитет и егзистенцију.

Јунак песме из „Ерлангенског рукописа“ у сасвим другачијем социјалном и психолошком амбијенту тумачи информацију о изузетној лепоти Асанагинице, коју у пролазу исказује мујезин Мујо. Читава агина дружина неми је сведок његовог „пораза“. Асанагина увереност у љубино неверство и његова прека нарав наводе га на одлуку да отера љубу. Та је одлука, дакле, мотивисана спољашњим импулсом, не јунаковим аутентичним егзистенцијалним искуством. Ова разлика у мотивацији омогућиће аги да у чворишној тачки сижеа дође до покајања, поново покренут спољашњим моментима. Хасан-ага, међутим, не може превредновати властиту одлуку уколико импулс за то не би дошао „изнутра“ - из властитог егзистенцијалног искуства.

Значајну разлику у сужејним токовима песама чини улога породице, деце, односно сестре у усмеравању поступка јунака. Лик Хасанагинице, од момента када спознаје нужност властите судбине, доживљава значајно померање: фокус певачевог интересовања више није на њој као љуби, већ као на мајци. И то остаје непромењено до краја песме. Лексема „љуба“, занимљиво је, појављује се у песми „Хасанагиница“ само два пута, и то у 9. и 11. стиху:

„А љубовца од стида не могла“

***

„Он поручи вјерној љуби својој“

Лексема „мајка“, међутим, појављује се у песми пет пута, након што је Хасанага покренуо трагични след догађаја:

„Врати нам се, мила мајко наша!“ - стих 20.

„Да гре с њиме мајци у натраге.“ - стих 31.

„Тере својој мајци говораху:“ - стих 71.

„Сврати нам се, мила мајко наша!“ - стих 72.

„Мајка ваша срца каменог.“ - стих 89.

У песми „Преудаја лепе Асанагинице“ једина мајка која се помиње је Асанагиничина. У свету овог дела деца се не појављују, нити помињу, а кадунин повређени понос, инат, као и изостанак мотива смрти изместиће песму из трагичке димензије балада. Лик Асанаге дат је у динамизму емоција, али су оне, будући изазване плаховитошћу, непостојане и површне. Емоције Хасанагине, међутим, приказане су као постојане и снажне. Ако аналитички сагледамо ове две личности, ова два темперамента⁴¹, уочићемо у којој су мери њихове психолошке карактеристике усклађене са сужејним токовима песама. Хасанага је меланхолик, човек који ретко реагује, али када то чини, показује интензивна и дуготрајна осећања. Реакција таквог човека иницирана је првенствено оним што је у вези са његовом личношћу. Туга, забринутост и друга непријатна осећања доминирају код овакве личности (Rot 2004: 315).

Са друге стране, лик Асанаге у песми „Преудаја лепе Асанагинице“ обликован је као сангвиничан темперамент. Он брзо реагује, али његова осећања

---

41 „Temperamentom označavamo pre svega koliko se lako, koliko često, sa kojim intenzitetom i sa kojim trajanjem javljaju osećanja, kao i to koji emocionalni ton (emocije prijetnosti ili neprijetnosti) se češće javlja. Temperament bi, prema tome, predstavljao dispozicije za način emocionalnog reagovanja. Ali, temperament ne pokazuje samo emocionalni način reagovanja pojedinca nego i brzinu, snagu i trajanje svih aktivnosti pojedinca uopšte. Prema tome, temperament bi se mogao odrediti i kao za pojedinca karakterističan način reagovanja na različite draži i situacije. Ponekad se čak, kao što je uobičajeno u engleskoj stručnoj literaturi, izjednačavaju pojmovi temperament i ličnost.“ (Rot, 2004: 314)

нису изразито јака и не трају дуго; стога лако мења расположења (Rot 2004: 314).

Још једна значајна појединост утиче на исход сижејних токова у овим песмама: улога породичног окружења. У варијанти из Вукове збирке Хасанагиничине кћери и синови, а поготово чедо у колевци, не могу утицати на очеве поступке, нити постати актери у обликовању сижејног склопа. Сестра Асанагина, међутим, појављује се у два преломна тренутка у којима се одређује судбина оклеветане љубе. Сестра, односно заова Асанагичина спречава брата да бије љубу, али и предлаже начин на који ће се његов брак окончати. Она такође спречава брата да у тренутку покајања изврши самоубиство, али и својим коментаром релативизује значај разарања његовог брака. Сестрина позиција је овде, дакле, повлашћена, она је покретач радње из прикрајка.

8.0 УЈАК – СЕСТРИЋ

Тешко свуда своме без својега!

Сижејна основа песме „Женидба Душанова“ (Вук, СНП II, бр. 29) темељи се на традиционалној релацији ујак – сестрић. Ова својеврсна „химна крвном сродству“ (што наглашава и завршни стих: „Тешко свуда своме без својега!“) (Ђурић 1990: 157), заједнички је структурни елемент и у песмама Вукових збирки СНП III, 29; СНП III, 30; СНП IIр, 71, у којима непозван сестрић долази у противничко окружење и спасава ујака. Песма Тешана Подруговића нуди најјаснију слику динамизма једног људског и рођачког односа, будући да се карактеризација ујака и сестрића понаособ, као и њихова психолошка интеракција могу пратити на свих пет исходишних поступака.⁴²

Сложеност односа ујака и прикривеног сестрића може се раслојавати на нивоу говора, обраћања и ословљавања саговорника. Ујак и сестрић разговарају пет пута током песме: када младић тражи дозволу од цара да иде на мегдан, затим да прескочи три коња витеза; трећи пут да пита има ли допуштење да стрелја кроз прстен јабуку, четврти пут – да би познао Роксанду девојку; у петом разговору сестрић се обраћа ујаку да би се поздравио и кренуо својим путем. Четири пута младић се обраћа истим речима:

„Јел слободно, царе господине?“

Млађано Бугарче открива свој идентитет тек у петом, последњем обраћању, када су све препреке савладане и цар може безбедно са невестом и сватовима да се врати свом двору. Тада Милош другачије обликује своје обраћање:

„С Богом остај, мој мили ујаче!

Мој ујаче, српски цар Стјепане!“

---

42 О карактеризацији јунака у епској поезији на основу покрета, говора, портрета, етике и критике говори студија Бошка Сувајчића „Јунаци и маске“, Друштво за српски језик и књижевност, Београд, 2005, на стр. 253

У Милошевом односу према ујаку, дакле, нема никаквог значајног померања; откривање идентитета објашњава, не мења његов однос према саговорнику. И заиста, од тренутка када је хитро прихватио предлог да крене незван у сватове и ујаку се у невољи нађе, Милош има јасан циљ којем све подређује. Истовремено, народни певач креира амбијент у којем сазрева царева свест о неопходности неговања породичних веза и значају рођачке помоћи.

Као веома стар обичај, авункулат подразумева изузетан правни положај ујака, нарочитог заштитника деце своје сестре. Његов положај надмашивао је позицију оца, домаћина. Право увођења дечака у мушко друштво, као и васпитање деце припадало је ујаку.⁴³

„Рачунање сродства по мајчиној линији, тотемистички род и забрана бракова међу припадницима истог тотема, учврстили су значај материнства: деца припадају очевој територији, али мајчином тотему; њихов најближи сродник није отац ни његова родбина, него мајчина родбина, ујак (...); однос ујака према сестрићу је ближи него однос сина према оцу.“ (Веселовски 2004 : 630)

Рецепција песме „Женидба Душанова“ у патријархалној заједници увек се остварује у дослуху са старијим културолошким контекстом, чији се етички принципи доводе у везу са карактерима ликова. То значи да је слушаоцима Тешана Подруговића био очигледан отклон лика цара Душана од обрасца узорног ујака.

„Јао мене до Бога милога!
Сад да су ми два сестрића моја,
Два сестрића, два Воиновића,
Сад би они на мејдан изишли.”

***

„Јао мене до Бога милога!
Надмудрисмо и нађуначисмо,
Пак нам оста цура на срамоту!”

***

„Та ти ли си, дијете Милошу!

---

43 Видети: „Enciklopedija leksikografskog zavoda“, knj. 1, Zagreb, 1955.

Та ти ли си, мој мили нећаче!
Благо мајци, која те родила,
И ујаку, који те имаде!“

***

„Тешко свуда своме без својега!“

Последњи стих песме постаје универзална порука значајна за одржање патријархалне заједнице, јер ако је једном цару неопходна подршка и помоћ породице, како би човек из народа могао и замислити свој живот ван ње!

Погледајмо сада како народни певач слика померања у карактеру цара Душана. Он се пет пута обраћа непознатом младићу, млађаном Бугарчету; шести пут говори свом сестрићу. Сложена и напета ситуација у којој је себе изложио великој опасности померају позицију из које цар наступа, те он током првог сусрета са Милошем изговара „млађано Бугарче“ и обећава као награду: „Честита ћу тебе учинити“. Дајући му дозволу да прескочи три коња витеза, цар младића ословљава речима: „**моје драго д'јете**“; на питање је ли слободно да стрелја кроз прстен јабуку, цар младићу каже: „Јест слободно, **мој рођени синко!**“ Четврто и пето обраћање понављају синтагму „**моје драго д'јете**“, да би у завршници песме цар ускликнуо „**мој мили нећаче!**“ Након части од хиљаду дуката, цар подиже улог и обећава младићу:

„Даћу тебе земљу Скендерију
„У државу за живота твога“.

Народни певач прати фини динамику цареве психолошке карактеризације, засноване на принципу градације. За разлику од уобичајене позиције ујака као супституције недостојног оца, који јунаку обезбеђује комплекс епских атрибута, попут снаге, јунаштва, изузетности, овде је сестрић етички и карактерно доминантан.

Доминација сестрића упечатљива је и у песми „Женидба Максима Црнојевића“, у чијој се структури неслагање између Јован-капетана и ујака,

Ивана Црнојевића, појављује као перипетија⁴⁴. Сестрићев прекор, упозорење и предсказање трагедије ујак дочекује љутњом и узвраћа клетвом.

---

44 У студији „Епика и драма“ Миодраг Станисављевић доказује истоветност сужејне архитектонике и структурних одлика епских родова и драме (М. Станисављевић, „Епика и драма“, Београд, 1977, стр. 21)

Табела бр. 14

Однос: сестрић – ујак

„Женидба Максима Црнојевића“, Вук, II, бр. 89	ОДНОС: СЕСТРИЋ ----- УЈАК
„Прођи ме се, мој ујаче Иво!“	свест о узалудности разговора са ујаком
„Ти ми ријеч послушати нећеш“	свест о неповољном исходу разговора
„А кад би ме, ујо, послушао,“	призивање другачијег исхода
„Ну растури то весеље твоје,“	савет
„Мој ујаче, Црнојевић-Иво!“	апострофирање сродства
„Е смо нашу земљу опустили, Сломила се земља у сватове, Оста земља пуста на крајини,“	суочавање ујака са могућим последицама његовог поступка
„Земља наша страшна од Турака, Од Турака преко воде сиње.“	упозорење на реалну опасност
„Мој ујаче, Црнојевић-Иво!“	апострофирање сродства
„И прије су вођене ђевојке, И прије су момци ожењени, И прије су весеља бивала“	посматрање ујаковог поступка из дијахронијске равни
„Твога јада ниђе није било,“	парадокс: весеље – јад
„Да подигнеш земљу у сватове!“	жртвовање целе заједнице
„Браћи нашој преко мора сиња,“	хтонски простор
„Преко мора четрест конака,“	наглашавање далеког као туђег и опасног
„Ја се бојим кавге међу браћом,“	упозорење на реалну опасност
„Може јада бити на весељу,“	наглашавање парадокса: јад – весеље
„Мој ујаче, Црнојевић-Иво!“	наглашавање сродства
„Очи склопих, грдан санак виђех,“	предсказање будућности (уплив виших сила)
„Гром удари тебе у Жабљака, Баш у твоју красну краљевину,“	предсказање страдања ујака
„Мој ујаче, Црнојевић-Иво!“	апострофирање сродства
„Ја ти, ујо, хоћу погинути,“	хипокористик; најава властитог страдања

„Мој’ ујаче, да од Бога нађеш!“	заклињање ујака
„Чекај, ујо, онда јаде грдне:“	најава трагичних догађаја
„Но ти с’ молим јутрос на подранку, Молим ти се, а љубим ти руку,“	исказивање молбе и поштовања
„Прођ’ с’ ђевојке, да је Бог убије!”	савет

Табела бр. 15.

Однос: ујак – сестрић

„Женидба Максима Црнојевића“, Вук, II, бр. 89	ОДНОС: УЈАК----- СЕСТРИЋ
Плану Иво, како огањ живи,	снажна негативна емоционална реакција
Те он кара сестрића Јована,	грдња
Њега кара и љуто га куне:	грдња и клетва
„На тебе се таки санак збио! Кад га виђе, рашта оповиђе, Оповиђе јутрос на подранку, Кад сватови мисле да полазе?“	помињање сна изједначава се са призивањем несреће
„Мој сестрићу, Јован-капетане!“	апострофирање сродства
„Сан је лажа, а Бог је истина;“	одбацивање сестрићевих упозорења
„Ружно си се главом наслонио, А мучно си нешто помислио.“	покушај рационалних објашњења
„Знаш, сестрићу, не знали те људи!“	клетва
„Доста ми је и муке и руге: Насмија се сва господа наша, А шапатам збори сиротиња,“ „Ђе ми сједи снаха испрошена И код баба и код старе мајке, А ђе сједи за девет година?“	осећање стида и угроженог поноса као покретач на акцију
„Знаш, сестрићу, не знали те људи!“	наглашавање рођачке везе; клетва
„Да ћу тамо јунак погинути,	ирационална решеност и одлучност

Нећу моју снаху оставити Ни весеље јутрос растурити.”	упркос сестрићевим упозорењима
--	--------------------------------

Аналитичко сагледавање два парадигматска низа показује да су сестрић и ујак заменили позиције које им у традиционалној породичној заједници припадају. Сестрић збивања посматра из перспективе старијег, опрезнијег, искуснијег, мудријег и тако преузима на себе улогу учитеља.

8.1 СЕСТРИЋ - УЈАК

Тешко вазда ујку без сестрића!

Специфичну динамику односа сестрића и ујака у нашој усменој епици можемо пратити и на примеру песме „Марко Краљевић и Огњанин Вук“ (Вук, СНП VI, бр. 19). Мотиву препознавања блиских сродника претходи јуначки сукоб у којем Марко Краљевић, видевши да се намерио на бољег од себе, братими Богом незнаног делију. Занимљив је начин на који се јунак идентификује:

Табела бр. 16

Идентификација јунака

„Ја сам момче соја опакога,	Идентификација по пореклу; сој – род;
По имену Змајогњени Вуче,	Идентификација по имену
А сестрић сам Краљевића Марка.“	Идентификација по најзначајнијем сроднику

Петар Скок у „Etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika“ одређује лексему „опак“ на следећи начин:

„**опак** (Vuk), praslav. pridjev bez paralela u baltičkoj grupi, obrazovan s pomoću sufiksa -ako (v. onakav), »protivan smjeru (u moralnom značenju)«. Proširen oračaćki (Kosmet) »koji govori obične riječi izvrnutim redom slogova«. S prefiksom naopak — napák pored napok (čovек, Kosmet, sa zamjenom -ak > -ok prema žestok, dubok). Odatle nāpokēlja m i f »muško ili žensko čeljade koje govori ili radi naopako“ (Skok: 1971: 558)

У „Речнику синонима“ Павле Ћосић наводи следеће синониме придева „опак“, односно именице „опакост“:

„**опак** прид. 1. в. окрутан 2. в. непоштен 1.

опакост ж 1. непоштење, поквареност, неморал, покварењаштво, лоповлук суж. нечасност, лупештво, нискост, хуљство, опачина 2. в. злонамерност 3. в. пакост 1.“

Прва два начина одређивања идентитета припадају областима које су изван човековог хтења и воље; припадност породици, презиме, као и властито име, појединац добија од других чланова заједнице. Опредељење за најистакнутијег сродника, међутим, креће се у области човекове слободе. Змајогњени Вук јесте у свету песме сестрић Марка Краљевића, али је он истовремено и син свога оца; у породичном окружењу овај јунак може остваривати различите везе – син, синовац или, рецимо, унук, али он бира да свој идентитет одреди као сестрић!

Иако исказује дубоку формалну понизност према ујаку,

„Циче момче као змија љута:
'А ти ли си, мој несретни ујаче!'
Па приступи марку и Шарину,
Љуби ујца у skut и у руку.
Марко Вука међу очи црне.
Јошт' да вели Змајогњени Вуче:
'О ујаче, моје срце живо,
Јесу ли ти ране од пребола?‘“

Вук неће послушати Марков савет и кренуће „да избави рају“ и погуби црног Арапина. Сваки Марков аргумент против таквог подухвата судара се са Вуковим противаргументом. Дијалог два јунака остварује се на два комуникативна плана: Марко посматра сестрићеву намеру као узалудан и смисла лишен подухват који ће га стајати главе; Вук у својој јуначкој иницијацији види могућност да постане избавитељ народа или да своју коначност овенча славом.

Табела бр. 17

Колизија гледишта двају јунака

ФОКУС 1	КОЛИЗИЈА ГЛЕДИШТА	ФОКУС 2
„ Не , сестрићу, моја перјанице!	Ујаково „НЕ“ - сестрићево „ДА“	„ Хоћу , ујче, поћи, знат' не доћи,
Е ћеш лудо изгубити главе,	Извесност смрти је за ујака разлог повлачења; за сестрића је неминовност човекове смрти прилика да се учини јуначки подвиг.	Једном ваља мријет свакојако.
Арапи су на гласу јунаци,	Јунаштво противника за Марка је разлог одустајања; за Вука јуначка иницијација подразумева противника завидних одлика. На подразумевано, он не одговара.	
Многи су му на мегдану били , Ал' се отуд нијесу вратили .	Марко говори о судбини страдалих јунака, Вук о судбини несрећне раје. За Марка је ово страдање лишено смисла, за Вука је управо то смисао – јунаштво је одбранили нејаке.	Волим моју изгубити главу ,
Ти нијеси ни виђо Арапа. Камол' шњиме мегдан дијелио.	За ујака је кључни аргумент оно што сестрић није видео , а за сестрића оно што јесте и чуо и видео .	Но слушати сваки дан кукање, И ђевојке гледат' нагрђене, И слијепце без очињег вида.“
Прођ се врага и ђавољег трага.“	За Марка је очување живота Вуковог тачка из које посматра његове намере; за Вука дилема приоритета не постоји. Зато одговор изостаје.	

Релација сестрић – ујак у нашој епској традицији, по мишљењу Славице Гароње Радованац, чува један од прежитака матријархата:

„Епски парови јунака на релацији ујак-сестрић, као древни и окамењени архетипски обрасци егзистирају постојано у нашим епским песмама, уз све важније јунаке и циклусе, у чему ишчитавамо један паралелан и аутономан матријархални прежитак, који егзистира упоредо са системом патријархално-династичког устројства (наслеђивања по очевој линији), али се не меша са њим.“ (Гароња Радованац 2011: 85)

Победом над црним Арапином, хтонским, демонским бићем које мори немоћне и недужне, Вук Змајогњени пролази кроз обред ратничке иницијације⁴⁵. Но, као што му је ујаково име помогло да савлада страшног непријатеља, тако ће тек ујаков активизам спречити страдање младог јунака од опаке виле⁴⁶. Фокус нашег интересовања, међутим, одређен је динамиком односа ујак – сестрић. Начин на који се Марко у тренуцима сестрићеве клонулости обраћа вили индикативан је за померања на овој релацији. Претећи вили, Марко именује породични однос на сасвим новом нивоу:

„Чујеш ли ме, горска б'јела вило!
Ако мене не повратиш **сина**,
Одсјећу ти са рамена главу.“

Овакво именовање сестрића може се тумачити као емотивно зближавање јунака, али се може сагледати и у симболичком кључу.

Вука Змај-Огњеног мајка је упутила своје брату, Марку Краљевићу, да га научи јунаштву. Марко свог сестрића није могао победити. камоли научити мегдану:

---

45 О обреду ратничке иницијације у овој песми значајна је студија А. Ломе „Пракосово“, посебно одељак под називом „Индоевропски авункулат“.

46 Трансформација виле у посестриму јунака може се, према мишљењу А. Ломе, схватити двојачко: као епски израз за „прагиљу“ ратничких дружина или као стицање способности опоравка од борбеног заноса (Лома 2002: 91).

„Ти си, Вуче, жалосна ти мајка!
Која те је к мене оправила.

***

Тебе више школе не требује,
А у зо час и ту научио,
Грдном си ме раном обранио.“

Марко зато преузима на себе улогу оца младићевог и постаје путовођа у свету зрелих епских јунака (Сувајџић 2010: 36). Упућује сестрића у тајну стицања чудесног помоћника – виле посестрима. Отац Змај-Огњеног Вука помиње се само једном у песми:

„А отац ме трипут проклињао,
Кад ми за пас затаче оружје,
Да с' ником не уклоним с пута“.

Ово нас наводи на закључак да је отац Вука опремио оружјем, али је стицање ратничке вештине младог јунака поверено ујаку, Марку Краљевићу. Будући да је неименовани отац Вуков неделатан у креирању синовљевог јуначког идентитета, ту празнину треба и мора да испуни онај од чијег се имена препадну демонска бића:

„Препаде се црни Арапине,
Те му лоша срећа прискочила,
Он погледа с десна на лијеву,
Да он види иде ли му Марко.“

Марков савет да се сестрић посестри са вилом, иако је она турска посестрима, крије једну занимљивост. Показном заменицом „таква“ ујак указује на вилине атрибуте који ће након сестримљења бити од помоћи младом јунаку. Будући да се заменице испуњавају садржајем у конкретном семантичком

окружењу, Марков исказ:

„Кад је **така**, посестри се ш њоме“

може се односити на две кључне вилине особине:

1. она поседује изузетну моћ,
2. верна је посестрима.

Марко својим саветом обезбеђује сестрићу оне ратничке атрибуте који ће га учинити моћнијим и заштићенијим. Вук Змај-Огњани у очима свог ујака постаће понос управо зато што је „такав“ - победник над демонским бићем и ослободилац невинога робља:

„Благо мени до живота мога!

Кад ја имам **такога** сестрића.“

Народни певач у епилогу песме нагласиће значај узајамности овог породичног односа стиховима:

„Тешко вазда ујку без сестрића,

А сестрићу без ваљана ујка.“

8.2 ИЗМЕЂУ ПОРОДИЦЕ И НАЦИЈЕ

И посјече Турчина нећака...

Императив очувања националне самосвојности преусмериће сижејни ток песме о сусрету и препознавању ујака и сестрића.

Лик Марка Краљевића у песми „Марко Краљевић огледа сабљу“ (Вук, СНП Пр, бр. 39) упркос именовану носи нешто неспојиво са епском биографијом најопеванијег епског јунака балканских народа. Поетика усменог стваралаштва показује да „Потреба да се јунак именује на начин утврђен у традицији проистиче из законитости обликовања епске биографије и неопходности да се појмовно сагледа и тематски обухвати јунакова изузетна појава у историјском и митопоетском колективном народном памћењу. Номенклатура је нешто што је иманентно епској биографији. (...) Именовање појаве је исто што и појава сама.“ (Сувајдић 2010: 32)

Како се, у светлу ових сазнања, може објаснити карактер Марка Краљевића у овој песми?

У свет песме народни певач уводи нас у тренутку када Марко Краљевић купује од кујунџије Новака изузетно оружје – сабљу димискију. За њу беспоговорно даје чак три товара блага *све жутије мљетачки дуката*. Зашто Марко бира управо димискију и не жали благо за њу? Изузетност јунака огледа се и у изузетности његових епских атрибута, а историја и традиција препознају у овом оружју остварење највештијих и најцењенијих мајстора тога доба. Чувено оријентално оружје добило је назив по граду Дамаску:

„Више врста османских сабљи тога времена је у употреби у Босни, код којих се по народним називима открива њихово поријекло: „димискија”, „димишћија”, „демишкиња”, „демешкиња”, „димишкија”, „димишчија”; „гадар”или „везена гадара” (од арап. gadar – штета, зло); „аламанка” или „ђерманкиња” (произведена у Њемачкој); „мађарлија”, „мацарка” или „мацаркиња” (сабље израђиване у Мађарској док је била у саставу Османског царства); „шамлијанке” или „шам сабља” (по мјесту Шам у Сирији); „мисирлија” или „мисиркиња” (по Мисиру - Египат); „аџемкиња” или „аџемовка” (Аџемистан -

Персија); „ћорда ћирманија” (Ћирман у јужној Персији); „прекоморка” (из Италије); „млетачкиња”; „ћемерлије” (коване у царском арсеналу и врло су савијене); „коланкиња ћорда”, „исфиханка” (Исфихан је град у Персији) итд.

Ранију Шкриванићеву тврдњу за сабље „димискије” да су коване у радионици Димишки-хане у Цариграду, подигнуту за вријеме Мехмеда Освајача, оповргнуо је Панзери, истичући да је занатска производња квалитетног челика из Дамаска у Сирији (по чему ове сабље носе искривљен назив) није никаква легенда, већ традиција мануфактурне производње још из времена Диоклецијана.“ (Теиновић 2008: 47)

Технологија израде сабље димискије подразумевала је сложен процес и изузетне вештине:

„Најпознатији мајстори за израду сабљи налазили су се у Дамаску, по коме су, тамо исковане сабље, прозване димискије (дамаскиње, демискиње), а вештина њиховог ковања чувала се као посебна тајна.“ (Петровић 2005: 9)

„Што се занатских техника тиче, када је у питању квалитетан рад, нарочито се ценило оружје урађено техником дамасцирања. Дамасцирање је ковачка вештина којом се врши спајање челика различите тврдоће, узастопним понављањем једног процеса – истовременог сваривања и хлађења комада гвожђа и комада челика док се не постигне једна компактна маса. Тако скована сечива закопавана су у ђубре да би киселина нагризла мекане делове, после чега је брушено и полирано, при чему су настајале сликовите линије на површини – зване дамаст. Ова техника потиче из Дамаска, а преко Турака прихваћена је на Балкану.“ (Петровић 2005:19)

Из свега наведеног можемо закључити да је народни певач епском лику Марка Краљевића потврдио изузетност јунаштва дајући му сабљу димискију као атрибут. Марков лик, међутим, испољиће у овој песми такве карактерне црте које не само да нису примерене јунаку, већ ни хришћанину. Обраћајући се свом новом оружју, Марко каже:

„Моја сабљо, моја новајлијо,
Ево ћу те данас опробати,

Опробати, крвцом напојити,
Јали турском, ја крвцом каурском
Ил' по реду мојим рођенијем!“

Марков исказ до цезуре у четвртом стиху наведеног одломка уклапа се у његов препознатљив епски лик. Јуначка сабља у складу са епском традицијом и треба да се напаја крвљу највећих непријатеља српског народа. Али, зашто каурском крвцом? Семантичко поље лексеме „каурин“ открива нам занимљиво померање тачке гледишта јунака у песми.

Каурин и ђаур су синоними за немуслимане, невернике, хришћане (Škaljić 1966: 246). Вук у „Српском рјечнику“ из 1852. лексему „каурин“ преводи на латински језик као „incredulus“, чије је значење: који не верује, неверник. У докторској дисертацији на тему „Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко-деривациона анализа)“ Марија Ђинђић потврђује синонимију лексема каурин и ђаур, али показује и како тачка гледишта обликује семантичко поље појма:

„ђаур/ђаурин (мн. ђаури, ген. ђаура) м пеј. 1. име, **назив који муслимани дају ономе који не припада муслиманској вери, неверник, хришћанин**. 2. (у атрибутској служби) ђаурски. 11<0 ђаур-ити, -им импф. чинити ђауром. 12<0 ђаур-ка ж (дат. -ки) женска **особа немуслиманске вере (за муслимане), хришћанка**. 13<0 ђаур-киња* ж женска **особа немуслиманске вере, неверница (за муслимане)**, хришћанка, **каурка**. 14<0 ђаур-ски, -а, -о који се односи на ђауре. 21<14 ђаурски прил. на ђаурски начин, као ђаур(ин). 22<15 ђаурч-ад ж зб. им. ← ђаурче. 15<0 ђаур-че, -ета с дем. ← ђаур; млад ђаур(ин); ђаурско дете.“ (Ђинђић 2013: 251)

Из свега наведеног можемо закључити да лексема „каурин“ не припада тачки гледишта хришћанина, већ муслимана! Другим речима, употреба овог појма помера лик Марка Краљевића да из перспективе Турака сагледава хришћане! Да ли овде присуствујемо тренутку у којем именовање јунака не подржава корпус његових епских карактеристика?

Зашто се Марко не либи да опроба сабљу крвљу свог рођеног? И по каквом

реду?

Оружје за јунака представља првенствено средство којим ће чинити јуначка дела, али и креирати властиту позицију у епском свету. Као епски атрибут оружје ствара јасну представу о свом власнику, те се и придев „јуначки везује претежно за оне елементе са којима он по природи ствари има присан однос (јуначко оружје, јуначко одело)“ (Детелић 2007: 115).

Ако јунаку оружје постаје циљ сам по себи, а не средство, онда је и његово схватање јунаштва померено у односу на епску традицију. Нераскидиво везано за етички кодекс, за „чојство“, јунаштво не може пренебрегнути идентитет претпостављеног противника. А Марку је неважно чијом ће крвљу напојити нову сабљу! Ако је у свом поимању реалности Марко попримио извесне црте својих традиционалних непријатеља, Турака, на који начин ће се то рефлектовати на свет дела? Да ли је ред о којем Марко говори пука случајност, насумични одабир супарника заснован на непредвидивом сусрету са првом особом, макар властитим сродником? Сва је прилика да је о томе реч, јер Марко на свом путу прво сусреће управо свог непознатог рођака. Радостан што може са непознатим делијом да заметне кавгу, Марко му се обраћа речима:

„С пута – вели – **Туре**, момче младо,

Уклони се ил' ми се поклони

Ако т' није живот омрзнуо!“

Зашто је народни певач нагласио да је момче са којим се Марко сусреће управо Турчин? Метрика десетерачка подржала би и идентификовање младића на другачији начин, рецимо: *море, момче младо* или: *делијо незнана*, али би таквим избором остала замагљена младићева национална припадност. До мотива упознавања ујака и нећака долази тек након борбе у којој

„Не мож' Марко Туре оборити,

а и сам се не да надвладати“.

Каква је Маркова реакција на сусрет са делијом нећаком? Нејуначна и недостојна на први поглед, али разоткрива једну значајну компоненту његовог епског лика.

„Та ево ти, јуначе, ујака,

Ево ти га, не било га мајци,

Кад не може Туре оборити,

Већ си њему плећа одвалио!“

Марко у овом тренутку поново наступа из позиције јунака хришћанина, а од младог нећака раздваја га непремостив јаз. Лексеме „Туре“ и „Турчин“ појављују се у овој песми десет пута; чак осам пута употребљава их народни певач, а два пута Марко Краљевић њима именује свог нећака:

Табела бр. 18

Појављивање лексеме „Туре“ у песми и померање тачке гледишта

28.	„С пута – вели – Туре, момче младо“	Марков исказ
31.	„Туре вели Краљевићу Марку“	Исказ народног певача
43.	„А Туре се текем разиграло“	Исказ народног певача
44.	„Не мож' Марко Туре оборити“	Исказ народног певача
50.	„Вели Марку Туре момче младо“	Исказ народног певача
64.	„Кад не може Туре оборити“	Марков исказ
72.	„Па говори Турчину нећаку“	Исказ народног певача
75.	„Превари се Туре момче младо“	Исказ народног певача
79.	„И посјече Турчина нећака“	Исказ народног певача
88.	„Туре оста ногом копајући“	Исказ народног певача

Погледајмо сада како се у песми третира породични однос ујак-нећак. Лексема „ујак“ појављује се свега четири пута у песми, а само једном је употребљава Марко Краљевић. Непостојање осећања родбинских веза и

блискости више је него очигледно.

Табела бр. 19

Појављивање лексеме „ујак“ у песми и померање тачке гледишта

54.	„Ја сам чуо да имам ујака“	Исказ Турчинов
55.	„Та ујака Краљевића Марка“	Исказ Турчинов
62.	„Та ево ти, јуначе, ујака“	Марков исказ
77.	„Злу се послу ујак одважио“	Исказ народног певача

Лексему „нећак“ проналазимо у песми четири пута; два пута налази се у исказу Марка Краљевића, исто толико пута у исказу народног певача:

Табела бр. 20

Појављивање лексеме „нећак“ у песми и померање тачке гледишта

66.	„Оди горе, мој мио нећаче“	Марков исказ
72.	„Па говори Турчину нећаку“	Исказ народног певача
79.	„И посјече Турчина нећака“	Исказ народног певача
86.	„Баш по реду мојега нећака!“	Марков исказ

Из свега наведеног очигледно је да у песми „Марко Краљевић огледа сабљу“ мотив убиства Турчина на превару не кореспондира са разарањем породичних односа у патријархалној заједници, нити је овде реч о Марковом карактеру који не може да прихвати пораз од јунака бољег од себе, макар то био и његов сестрић (Златковић 2006: 82), већ је ово потврда основног покретачког принципа нашег јунака – *Само мртв Турчин је добар Турчин!*

9.0 СНАХЕ И ЗАОВЕ

Да с' у двор кавге не збивају...

Епилог песме „Женидба бега Љубовића“ (Вук, СНП III, бр. 81) доноси занимљив певачев коментар, који, попут рефлектора, слика императив хармоније у патријархалној породици и начин избегавања несугласица у породичним односима:

„Шњоме диван пород изродио:
Двије шћери и четири сина;
Ране шћери, а позне синове,
Да заове снахе не застају,
Да с' у двор кавге не збивају.“

Идентично егзистенцијално искуство проналазимо у здравицама којима Црногорци благосиљају младенце:

„У здравицама на свадби младенце благосиљају: 'Бог вам дао прве шћери а потоње синове, да се шћери прије разудају да заове снахе не застају, да се два зла у дом не састају!'“ (Влаховић 2005: 213)

Уређење породичних односа дистанцирањем снаха и заова народни певач приказује као нужност, а свој исказ боји елементима сентенциозности:

„Двије шћери, а четири сина,
Да снашице не застају зâве,
Да се два зла у дом не састају.“
(„Смиљанић“, СМ, бр. 114)

Народне здравице, које садрже лепе жеље ономе коме се наздравља, такође је обликовало егзистенцијално искуство патријархалне заједнице:

„Бог их сваким добром обдарио а најприје честитим породом (двије кћери а четири сина, **прве кћери последње синове да се два зла у дом не састају**)“

Коментаром у песми „Женидба Максима барјактара“ (Вук, СНП VII, бр. 3), народни певач разоткрива типичне проблеме у породичним односима традиционалне заједнице, показујући истовремено своју наклоњеност младима и будућности:

„Да се прво ћери разудају,
А потоњи синови ожену,
Да се два зла у дом не састају,
Да не мрзи зава на јетрву,
А свекрва стара на обије.
Старе бабе не љубе невјесте,
Њих да Бог да љубила земљица
Прије вакта и прије земана!
А подржи момке и ђевојке,
Ђевојке нам рађају јунаке,
а док буде на свијет' јунака
Биће момак', бити ђевојака.
Амин, Боже, да би тако било!“

10.0 СНАШИЦЕ И СВЕКРВИЦЕ

Моја снаша адамско колено...

Однос између снахе и свекрве у српским усменим епским песмама и баладама обликован је у широком распону емоција – од међусобног поштовања, љубави и топлине до нетрпељивости која може довести до урушавања породичне заједнице. Песма „Беговић Омер и Анђуша војводина“ (САНУ III, бр. 60) дочарава хармоничне породичне односе које не може угрозити ни тамновање јунаково нити његова безизгледна даља судбина. Када од утамниченог сина добија писмо у којем јој поручује да упркос мукама неће изгубити образ и душу, мајка горко заплаче. Начин на који јој се снаха обраћа са жељом да сазна шта ју је растужило, разоткрива хармоничан однос између снахе и свекрве.

„Свекрвице, по Богу мајчице,
Нерођена као и рођена“

Поређење два синтагматска низа – једног, којим се војвода Војин обраћа мајци у писму и другог, којим мајка снахи препричава садржај писма, открива значајну појединост. Војиново писмо, као и начин на који садржину тог писма мајка презентује снахи, може се поделити на две тематске целине; у првом делу Војин казује о свом тамновању, мукама и условима под којима би могао откупити своју слободу. У том првом делу синовљево писмо и мајчино приповедање готово су идентични. Међутим, када у другом делу писма Војин прецизним порукама усмерава љубине будуће поступке, његови искази и мајчина интерпретација разликују се у нечему веома битном. Од свега што је син поручио (да се љуба преуда, продајом коња и јуначког оружја да обезбеди његовој мајци, својој свекрви, *да се љебом рани*, а након мајчине смрти да новац поклони манастирима како би се појале литургије и за покој душа његових родитеља и његове душе док им се не придружи) мајка снахи преноси само поруку да се преуда!

Табела бр. 21

Поређење два синтагматска низа

Текст Војиновог писма мајци	Мајчино препричавање садржине писма снахи Анђелији
<p>„Мајко моја, чуј ме и почуј ме, Ево сам ти мука допануо У несретњој дубокој тамници, У тамници Омер-Беговића, Удрио је на мене откупе Под пусатом крилата Лабуда И очину ђорду оковану! Ја бих дао, моја мила мајко, Беговићу и коња и ђорду, Али Турчин неће ни да гледа Ни никаква другога откупа Него Анђу моју вјерну љубу, А ја мајко не дам Анђелије Волим ође скапат' у тамници, Како ми је Омер запретио, Него дати моје Анђелије, Нећу губит' и образ и душу!</p>	<p>„Ова књига мог Војина сина, Љутије је мука допануо У тамници Омер-Беговића, Па му Омер до три добра тражи За откупе из клете тамнице Прво добро крилата Лабуда, Друго добро оковану ђорду, Треће добро тебе, мила снахо! Пак Војине до два прва дава, Али тебе неће никојако, Него воли скапат' у тамници.</p>
<p>Него, мајко, немој ми се надаг', А ти, Анђо, срце из њедара, Удаји се, у ме не уздај се, Од мене ти по сто пута просто, А продај ми коња и оружје, Подај нани нек' се љебом рани, А кад умре остарала нана, Продај, Анђо, куле и читлуке И раздаји по манастирима,</p>	<p>Јошт ми, снајо, у књиги говори Стара мајко, да ми се не надаш, А ти, Анђо, да се преудаваш!“</p>

Нек' се поју свете детурђије Све за душу моји родитеља И пред мојом док ја к њима пођем!“	
---	--

Зашто мајка не преноси онај део синовљеве поруке који се најдиректније тиче њене будућности? Зашто прећуткује и део писма у којем је реч о молитвама за душу њену и њених најближих? У тренутку када обликује свој исказ мајка не зна да ће снаха, преобучена у делију, лукавством и јуначким срцем избавити мужа и његову хајдучку дружину. Нада у снахин подухват, дакле, не може обликовати понашање несрећне жене. Али добре намере према вољеној снахи – могу! За ову мајку, у сцени у којој се суочава са синовљевим писмом, његов живот не може се отети од ништавила. Али снахин може! И зато мајка Војинова поступа како би поступила и мајка Анђелијина: спремна је да жртвује себе како би Анђа властити живот осмислила и остварила се као супруга и мајка. Снаха је тај мајчински импулс препознала у својој свекрви и пре сазнања које ју је покренуло на јуначку акцију. Након успешно окончаног подухвата, син и снаха враћају се у дом у којем их мајка дочекује благословима, али умире од изненадне, неочекиване среће. Народни певач стихом: *А, снашице, дуго живовала*, исказује став патријархалне заједнице према појединцу који чува и негује породичну хармонију.

Однос поштовања, уважавања и љубави између снахе и свекрве проналазимо и у песми „Ропство Јанковић Стојана“ (Вук, III, бр. 25). Сцена у којој Стојан затиче мајку у винограду, жалосну и уплакану због преудаје снахе, сликовито приказује какву је вредност патријархална заједница препознала у узајамној породичној љубави. Именујући снаху неношеним златом и адамским коленом, свекрва је позиционира као највећу вредност у властитом животу. Та је вредност одређена први пут материјалним, други пут духовним квалитетом. Шта је у карактеру младе жене обликовало такво мишљење свекрве? Одговор нам народни певач даје у сцени мајчиног повратка из винограда; реторским питањима она разоткрива природу свог односа са снахом:

„Ко ће стару дочекати мајку?

Ко пред мене стару ишетати?

Ко ће стару запитати мајку:

'Јеси ли се уморила, мајко?' “

Од свега што је могло обликовати однос две жене, зближене у заједничком болном ишчекивању и нади да ће се Стојан вратити, мајка наводи топао, људски гест своје снахе. И управо ће је због тога именовати адамским коленом. Значајно је да у свести рецепијената у оквиру патријархалне заједнице овај израз „и све оно веровање што се тим изразом обележава у ствари је само хришћанска варијанта опште и врло старе представе о примитивном човеку, његовој доброти и мирољубивости. Ова, је представа у основи још старија од хеленске религије и вероватно је у вези са деификацијом првих људи као наших најстаријих предака.“ (Будимир 1969: 207) Тако ће људскост и топла реч изградити трајан мост између снахе и свекрве, јер, коначно, нераскидиво их повезује љубав према истом човеку...

10.1 СВЕКРВЕ КРВНИЦЕ

Јес' ли, сине, снају погубио?

Српска усмена поезија препознаје и карактер свекрве крвнице, бића демонских страсти које уништавају породичну заједницу. Репрезентативни пример таквог карактера проналазимо у песми „Мајка крвница“ (Вук, VI, бр. 2). Заплет песме заснован је на мотиву бездетног брака који свекрва намерава да оконча наговарајући сина на убиство снахе. Незадовољство свекрвино синовљевим браком без порода није у амбијенту патријархалне заједнице представљало друштвено неприхватљив став. У студији о браку, породици и полном моралу у Србији у другој половини 20. века А. Павићевић примећује:

„Бездетност је (...) одувек тумачена као највеће проклетство и казна за читаву породицу. Њоме је обесмишљавана основна функција брачне заједнице, тако да су се они парови који нису могли да имају порода најчешће растајали.“ (Павићевић 2006: 316) Мотивација за убиство снахе, међутим, карактерише свекрву као демонско биће које разара не само светињу брака и синовљеву срећу, већ и његову душу. Заклињући сина млеко да почини убиство жене, мајка га наводи на нељудски, неетичан поступак (Detelić, Delić 2012: 38). Стара је истина, исказана у усменом стваралаштву, да зло добра неће донети; у процепу између мајчине заклетве и властите немоћи да изврши мајчину наредбу, Јован ће се окренути злу.

„Препаде се дијете Јоване
Од мајчине страховите клетве,
Али не зна што ће и како ће,
Он се боји душе и образа,
Жао му је погубити љубу;
Све мислио, **док злу измислио**:
'Волим моју оштетити душу,
Пак се кајат' од мојих гр'јехова,
Него мајци хатар оштетити,

И мајчину клетву не слушати.“

Грех убиства недужне жене Јован намерава да наметне брату Богдану, претећи му смрћу. Овим мотивом разара се у потпуности сваки привид хармоничних породичних односа.

„Ту погуби моју јадну љубу,
Погуби је пак се натраг врати,
Донеси ми ножа крвавога,
Да ја знадем да је посјечена.
Ако ли ме послушати нећеш,
Кунем ти се, па ти вјеру давам,
Мојом ћу ти сабљом осјећ' главу.“

Страх од братове претње и мајчине одлучности и неумољивости надвладаће Богданову савест. Само ће божанска интервенција и чудо рођења детета спречити духовну пропаст читаве породице.

Народни певач финим стилским поступцима динамизује карактере ликова у песми и разоткрива њихове страсти и унутарње борбе. Тако ће се у песми од 258 стихова лексема „мајка“ у својим парадигматским облицима појавити 21 пут, али ће у последњој трећини песме народни певач уз њу три пута употребити и лексему „куја“ (два пута као епитет, једном као метафору). Лексему „душа“ помиње народни певач десет пута у песми, везујући је за сваки лик. У завршници песме ова лексема појављује се три пута и наглашава главну поруку дела:

„А демони уграбише **душу**,
Однесоше је се **душе** муче
Да се друге памети науче.
Куку томе ко изгуби **душу!**“

Постоји у песми, међутим, једна значајна недоследност у свекрвином

понашању која је карактерише као бездушно, демонско биће. Сижејни ток песме покреће њена жеља да поново ожени сина, како би остварио пород и спречио затирање породичне лозе. Иако је оваква мајчина намера могла слушаоцима звучати разумљиво и прихватљиво, начин на који је то планирала – свакако није. Подстицање сина на убиство љубе мора имати своје исходиште у неком ирационалном мотиву – мржњи према снахи. Свекрвину решеност, одлучност и непоколебљивост да се ослободи снахе покрећу најснажније емоције – страсти, јаче и од љубави према синовима. Зато ће остати неумољива пред Јовановим и Богдановим молбама, које активирају личне али и опште ставове заједнице према злочину.

Табела бр. 22

Однос браће према злочину убиства снахе

<p>„Ја сам мојој љуби у срдашцу, Ја њу љубим као своју главу, Но је тако од Бога суђено Да не имам од срца порода. Кад Бог неће ни сви свети неће. Како ли ћу погубити љубу, И код Бога и овог свијета Праву крвцу товарит' на душу?“</p>	<p>Јованово противљење мајчиној наредби: етос који произлази из љубави и из хришћанских принципа.</p>
<p>„Богдан иде остарелој мајци, Љуби мајку у бијеле руке, Па је моли и Богом заклиње, Да одчиња клетве са Јована, Да не губи своју милу љубу: 'Од Бога је велика грехота, А од људи зазор и срамота, Да градимо ова безакоња.“</p>	<p>Богданово противљење мајчиној наредби: етос који произлази из хришћанских принципа и етос на којем почива патријархална заједница.</p>

Демонска природа свекрвиног лика разоткрива се у сцени божанског чуда – рођења Јовановог и Јелиног чеда. Ако је прави и једини разлог свекрвиног незадовољства снахом бездетност, рођење чеда требало би да поништи сву нетрпељивост и сукобе у породици. Али, до тога не долази. Народни певач приказује радосног Богдана који читавој породичној заједници обзнањује најрадоснију вест, вест која је сачувала не само живот снахе Јеле, већ и душе двојице браће!

„Виче Богдан свог **брата** Јована:

'О Јоване, брате од матере,

Ево тебе и љубе и сина.'

Зове **сестре**, зове и **родице**:

'Ево вама **снашице** Јелице,

'И ево ви од снахе **братића**.'

Па дозива своју стару **мајку**:

'Мајко мила, и по трипут мајко!

'Ево теби **снахе** и **унука**.'

Трчи Јово низ танчицу кулу,

Љуби **брата** међу очи црне.

Па у образ и чело нејако:

'Благо мене јутрос на до вијек!'

Дотрчаше **заве** и **јетрве**,

Љубе Богда у скут и у руку,

А Јелицу у оба образа:

'Благо нама, наша мила **сејо**!'

Колико им Јела мила била,

Узеше је на бијеле руке,

Изнесоше кули на чардаку.“

Читав каталог породичних улога наводи народни певач; цела породица, срећна и узбуђена, сјатила се око најдраже принове – најмлађег братића. Сви су

ту: и браћа и сестре, заове и јетрве, али нема једне особе! Оне која је и покренула колоплет страшних збивања, које је само божанска сила могла преокренути и спречити трагични исход. Шта чини мајка Јованова, односно свекрва Јелина у овом тренутку поновног успостављања породичне среће и хармоније? Каје ли се због својих грехова? Радује ли се чеду? Да ли је љубав према сину и његовој породичној срећи надвладала нетрпељивост и мржњу према снахи? Стиховима:

„Кад то виђе куја стара мајка,
Извадила потајна анцара
Сама себе у срце удрила;
Стара паде више не устаде“

народни певач разоткрива демонску природу свекрве крвнице, која нити је могла чедо гледати, нити поднети опстанак брака свога сина и снахе Јеле. Јасно је да је бездетност заиста била само изговор за чињење зла. Породична слога, љубав и хармонија нису амбијент за демонски карактер и зато је свекрвин, метафорично речено, излазак из света песме неминован и нужан не само због природе њеног карактера, већ и због законитости које обликују свет књижевног дела.

11.0 ДУХОВНО СРОДСТВО

У песничким творевинама народних стваралаца посебно се тематизују следеће духовне везе које се остварују међу члановима различитих породичних заједница: побратимство / посестримство, кумство. Свет патријархалне заједнице и односи који у том свету владају обликују се према законитостима културолошке матрице на којој су поникли. За духовно сродство у српској традицији од посебног је значаја поштовање етичких принципа, јер се за ову врсту сродства сматра да је успостављено посредовањем божанства. Тако је поштовање побратимства, посестримства или кумства еквивалент поштовању самог Бога. У делу „Живот Срба сељака“ Милан Ђ. Милићевић наводи да у Србуљама постоје нарочите молитве у оквиру обреда за побратимство и преноси најстарију такву молитву из прве половине 14. века - „Чин на братостворение“.⁴⁷ Какав је однос хришћанске цркве према духовном сродству види се и из става црквени отаца исказаног у 53. правилу на Шестом васељенском сабору: **„Пошто је духовно сродство важније од везе (савеза) по телу,** а ми смо сазнали да у појединим местима неки који примају (кумују) децу на светом и спаситељном крштењу касније ступају у брак са њиховим удовим мајкама, наређујемо: да се такво шта убудуће не чини; а ако се неко, после проглашења овог правила, затекне у томе, нека најпре прекине са таквим противзаконитим супружништвом, а затим нека подлегне епитимији као блудочинитељ.“⁴⁸

---

47 Милан Ђ. Милићевић, „Живот Срба сељака“, Српски етнографски зборник 1. Београд: СКА 1894, стр. 108-110

48 „Књига правила“, Зборник канона Православне цркве, Шибеник, 2003.

11.1 ПОБРАТИМСТВО У СВЕТЛУ ЕТИЧКИХ НОРМИ

И виде ти до три нечовештва...

Морални кодекс патријархалне заједнице обликован је по узору на хришћанску етику мада „није увек био у складу са основним хришћанским начелима“ (Питулић 2010: 14). Однос Марка Краљевића према побратиму бегу Костадину (Вук, СНП II, бр. 60) пројектује систем вредности заједнице у којој се песма остварује. Компонована у дијалошком облику, песма на различитим нивоима приказује надмоћ једног саговорника над другим. Од 60 стихова, колико песма садржи, само 6 стихова казује народни певач, наводећи околност у којој је разговор започео и редослед обраћања саговорника.

„Коње јашу до два побратима
Бег Костадин и Краљевић Марко,
Бег Костадин беседио Марку:“

***

„Ал' беседи Краљевићу Марко“

***

„Ал' беседи беже Костадине:“

***

„Вели њему Краљевићу Марко:“

Занимљиво је да је народни певач задржао привидно неутралну улогу преносиоца информација. Та привидна неутралност, међутим, разоткрива се у структури песме као наглашена доминација Марка Краљевића, на комуникативном и етичком плану.

Бег Костадин наступа као Марков сабеседник у 9, док казивање Марка Краљевића обухвата чак шест пута више стихова – 45. Марков побратим започиње дијалог позивом на крсну славу, али тај позив отвара нека значајна питања о односу два јунака. Стихови:

„Побратиме, Краљевићу Марко!
Да ти мени о јесени дођеш,
О јесени, о Дмитрову данку,
А о моме крсноме имену,
Па да видиш части и поштења,
А и лепа, брате, дочекања,
И господске ђаконије редом.”

наводе на закључак да бег Костадин по први пут позива Марка, желећи да се похвали изузетним гостопримством. У беговој свести, очигледно, не постоји сазнање или сећање на Марково раније присуство на слави. Марко каже да се управо на Дмитровдан (за)десио на двору свога побратима када је тражио брата Андријаша. Околности које су повезале три јунака баш у време прослављања крсног имена остају у песми неразјашњене и представљају временски оквир збивања. Зашто је Марково егзистенцијално искуство, које проблематизује етичку компоненту личности побратима, исказано тек сада? Шта нам то открива о природи односа ова два јунака? Одговор на ово питање ваља потражити у етичком оквиру из којег Марко наступа и сагледава поступке свог побратима.

Две су тачке гледишта из којих Марко просуђује Костадинове поступке: традиционална етика и етика одговорности.⁴⁹ Сагледана из угла традиционалне етике, Костадинова нечовештва поништавају начела и схватања узвишених узора и ауторитете претходних генерација и подривају темеље традицијске културе. Етика одговорности, са друге стране, уважавајући слободу човековог избора, процењује исправност делања и остварење идеје добра. Ова два гледишта нису супротстављена, већ се допуњују.

Хришћанска етика полази од уверења да се човеков однос према Богу суштински пројектује у његовом односу према другом, према ближњем. Говорећи о емпиријској верификацији хришћанске истине, Мандзаридис закључује да се она „расветљује животом, тачније испуњавањем божанске воље у свакодневном

---

49 У делу „Хришћанска етика“, Крагујевац 2011. на стр. 51-53. Георгије Мандзаридис наводи три типа етике: традиционалну или аутентичну, етику одговорности и метаетику.

животу и њеним живљењем“ (Мандзаридис 2011: 109) Ако из ове перспективе сагледамо поступке Костадинове, препознајемо у њима отклон и од човекољубља и од суштине прослављања крсног имена. Остао је у беговом хвалисању само пусти егоизам.

„Баш због тога што природа епског конфликта не афирмише само физичку снагу, слава и углед се не могу ни стећи, ни задржати без поштовања моралних начела. Пред тај скуп неписаних правила понашања постављају се сви чланови породице и друштва, крвни сродници, кумови, побратими“ (Самарџија 2014: 434).

Градацијски наводећи три нечовештва свога побратима, Марко успоставља вредносне критеријуме:

1. однос према убогим – лицемерје, дволичност; недостатак хришћанске самилости.

Повреда заштите сиромашних, посебно на дан прослављања светитеља и имена господњег, представља кршење воље Божије, јер Господ убоге заклања (Псалми 14, 6).

2. однос према новим богаташима – вредновање човека према тренутном материјалном иметку.

Склоност ка материјалном богатству по цену човекољубља показује човекову опредељеност противну хришћанској етици. „Не можете служити Богу и мамону“ (Матеј 6, 24).

3. однос према родитељима – претпостављање принципа моћи творачком принципу.

Отац је још од Старог завета посредник божанског благослова („А кад чу Исав речи оца свога, завришта иза гласа и ожалости се веома и рече оцу свом: 'Благослови и мене, оче.'“ Постање 27, 34). Мајчинска љубав еквивалентна је божанској љубави („Као кад кога мати његова теши, тако ћу ја вас тешити, и утешићете се у Јерусалиму.“ Исаија 66, 13). Поштовање и љубав према родитељима, дакле, своје исходиште потврђују и у човековој духовној вертикали.

Три нечовештва су заправо три теста човечности на којима се Марков

побратим показује недостојно. Овде је, суштински, реч о не-човештву, о поништавању онога што нас чини људима, бићима створеним по божанском обличју.

Костадиново питање упућено Марку имплицира одсуство свести о кршењу норми традиционалног моралног кодекса:

„Побратиме, Краљевићу Марко!

„Та каква ми нечовештва кажеш?”

Зато Марко указује на моралне падове бега Костадина, али остаје и даље његов побратим. Он не проблематизује њихов однос, већ одбија да учествује у поништавању светиње. Тако Маркова етичка доминација на крају песме постаје путоказ за очување традицијске културе.

Већ Аристотел у својој *Реторици* (I, 9, 33) напомиње да је „вероватно да се од добрих родитеља рађају добра деца, а човеков карактер одговара примљеном васпитању“ (Аристотел 2008: 76)

Очишћење од страшног греха против родитеља подразумева препуштање Божијој вољи и приношење себе као добровољне жртве. Божанска промисао процениће тежину греха и одмерити праведну казну починиоцу („Цар Костантин и ђаче самоуче“, Вук, СНП II, бр. 19). Паљење лучеве ћелије представља тако својеврсну свету ватру која катарктички прочишћава биће. Након овог ритуалног преображавања, у пепео се претвара све што је неопростиво; оно што одоли – посвети се. Сва добра дела царева учинила су да му се десна рука посвети; све је, међутим, недовољно да се опрости грех против родитеља и то се животом плаћа.

11.2 НЕВЕРНИ ПОБРАТИМ

На ђевојку с' ашик учинио

Лик неверног побратима, који у улози девера у свадбеној поворци на превару обљуби невесту, не прати нужно етичка санкција народног певача. Ако је реч о хришћанину који се огрешио о морални кодекс и обљубљену невесту уграбио и покрстио, народни певач у томе неће препознати најстрашнији прекршај поштовања духовног сродства. У песми „Женидба бега Љубовића“ (Вук, СНП III, бр. 81) Ивана Коичића позива побратим бег Љубовић да му буде девер на свадби. Бег то чини на наговор свог будућег таста, који га упозорава да *не води туђина ђевера*, већ особу од поверења – брата, братучеда *или свога Богом побратима*. Сижејни ток песме, међутим, доноси мотив заљубљивања девера Ивана Коичића у побратимову невесту.

„Дуну вијор вјетар из планине.

Не ђевојци дувак узгрнуо,

Сину лице, к'о на гори сунце;

Од сватова нико не виђео,

Доделика Коичић-Иване,

На ђевојку с' ашик учинио“

Нашавши помоћника у свадбеној поворци, Иван Коичић успева непримећен од других сватова да проведе ноћ у невестином чадору. Да је реч о невери побратима, бег Љубовић откриће тек када га девојка упита за синоћње одело са силним накитом и украсима. Начин на који се бег обраћа Ивану Коичићу показује његов однос према изневереном побратимству и према обљубљеној невести:

„**Курво једна Коичић-Иване!**

Чију с' био јуче бедивију?'

Њему вели Коичић-Иване:

'Ja sam tvoју био бедевију,
Твоју био, за мене је била.'"

Погрдан назив „бедевија“, којом несудођени младожења именује девојку, открива, на једном нивоу, његов однос према девојчиним физичким карактеристикама, али на другом и његов емотивни отклон од ње.

„Simetričnost metafora ŽENE SU ŽIVOTINJE i MUŠKARCI SU ŽIVOTINJE zapaža se samo pri metaforizaciji debelih i nespretnih ljudi, postoji gotovo podjednak broj primera i za muškarce i za žene i to sa negativnom konotacijom kad je reč o oba pola: DEBELE / NEZGRAPNE ŽENE SU VELIKE ŽIVOTINJE i DEBELI / NEZGRAPNI MUŠKARCI SU VELIKE ŽIVOTINJE - debljina: srpski jezik: slon(m)/slonica(ž), svinja(ž), prasac(m)/prasica(ž), krme(m), krmak(m), krmača(ž) (...) srpski jezik: konj(m), kobila(ž), **bedevija(ž)**, medved(m), mečka(ž), slon(m), slonica(ž)“ (Ristivojević Rajković 2008: 47)

Јунак који је изневерио кодекс побратимства тиме што је обљубио побратиму невесту, а затим га и убио, мора неким поступком успоставити етичку равнотежу и обезбедити наклоност патријархалне заједнице како у свету песме, тако и у реалности. Зато народни певач слика чежњу диздареве кћери за Иваном Коичићем и њену безграничну радост када га дочека. Мотив покрштавања девојке и женидбе усмеравају сижејни ток ка исходу којим се етничка и хришћанска заједница у вредносном смислу позиционирају изнад побратимства са припадником друге нације и вере.

Изневерено побратимство рађа снажну жељу за осветом и кажњавањем прекршиоца мистичног крвног сродства. Зато у истоименој песми Болани Дојчин (Вук, СНП II, бр. 78) на идентичан начин поступа према демонском бићу, црном Арапину, и према лажном побратиму:

„Те Арапу одсијече главу,
Па на сабљи главу дохитио,
Арапове очи извадио“

***

„Ману сабљом болани Дојчине,
Налбантину одсијече главу,
Па на сабљи главу дохитио,
Извадио очи налбантину“.

11.3 САМОВОЉА КАО ИЗРАЗ НЕПОШТОВАЊА АУТОРИТЕТА СТАРИНЕ *Прођ' се, сине, врага и ђавола*

Одбацивање мајчиних и побратимових савета као израз јунакове самовоље, у сусрету са превентивном цензуром средине, нужно води ка неуспеху подухвата главног јунака. Народни певач откриће слојевиту природу јунака, његове заблуде и заносе, али ће песма потврдити само оне обрасце понашања који су прихватљиви реципијентима у патријархалној средини. Песма „Иво Сењанин и Беглер-бег“ (Вук, СНП, VI, бр. 67) развија мотив ускочке женидбе отмицом. Намера главног јунака да се ожени удавом Туркињом не наилази на мајчино одобравање и поред Ивових тврдњи да је на љубу Беглер-бега ашик учинио и да се љубе већ три године (*Ево има три године дана/ Да сам на њу ашик учинио,/ Ја је љубим, она мене љуби*). Мајку неће поколебати ни синовљева заклетва Богу да ће само Фату оженити:

„Милом сам се Богу зарекао
Да се јунак оженити нећу
Ни ђевојком нити удовицом,
Него женом иза жива мужа,
Милом Фатом, Беглер-бега љубом.

***

С њом се, мајко, мислим оженити,
Али с њоме, али земљом црном.“

Мајчин одговор на синовљеву одлуку показује померање тачке гледишта и увођење димензије националне самосвојности:

„Прођ' се, сине, врага и ђавола,
Прођ' се врага и турскога трага.
Што те оћа удата Туркиња,
Кад ти може бити да пробираш

Српске ћери од соја бољега,
Ову оћу, а ову не оћу,“

Дијалог између мајке и сина у овом тренутку постаје суштински неделотворан јер се оба саговорника крећу само унутар властитог видокруга омеђеног непомирљивим тачкама гледишта. Лик мајке, чији је савет одбачен, више се у песми не појављује нити помиње.

Иво Сењанин доживеће друго оспоравање своје намере од побратима Сењанин Тадије на окупу јуначке дружине. Разлике у схватању исхода отмице бегове љубе помутиће побратимски однос и поништити ауторитет старијег јунака:

„Не, Иване, немој побратиме!
Не ајдемо данас у Удбињу,
Лудо ћемо изгубити главе,

***

Да имамо коње као виле,
Да су коњ'ма крила до копита,
Жива ока избјећи нам неће“.

Певачев коментар „Тому Иво **каил не бијаше**“ (каил у речнику турцизама А. Шкаљића ⁵⁰ значи: споразуман, спреман, вољан, онај који пристаје) упућује на самовољну природу јунака који је спреман по цену жртвовања своје дружине да оствари што је наумио.

Треће упозорење Ивану стиже у облику злог знамења, чуда које сва дружина види, али само побратим исказује:

„Кад је јутро сјутра освануло,
Сву Удбињу огријало сунце,
А Сењана облак заклопио.
Гледа чудо Сењанин Тадија

---

50 Abdulah Škaljić, „Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku“, Sarajevo, 1966.

И дружини својој говорио:
'О дружино, моја браћо драга,
Видите ли злу данашњу слутњу?
Без нечега ово бит' не море,
И без наше грдне погибије.
Него, браћо, да се послушамо
Прођимо се данас од јунаштва,
Тог је мегдан, кога сунце грије,
А недобро кога облак крије.'“

Након одбацивања мајчиних и савета свога побратима, Иво ће се свом силином обрушити на упозорење које више силе човеку обзнањују. Ако је на мајчине речи ћутао, побратимове речи није био вољан да прихвати, сада ће се, по принципу градације, оштро супротставити оном ко коментарише зло знамење:

„Укори га Сењанине Иво:
'Женска главо, а не побратиме,
Не турај ми у дружину страха.
Ако си се, болан, препануо,
Ти се врати двору бијеломе,
А ми ћемо како нама Бог да.'
Мучи старац Сењанин Тадија,
Бога моли а у себи збори:
'Помоз', Боже, данас ал' икада.'“

Поништавање ауторитета старине, оличене и у мајци и у побратиму, као и поништавање ауторитета и знамења виших сила, проузроковано је не само Ивовом самовољом, већ и уздањем у моћ и помоћ једне друге, демонске силе – виле! Вила се оглашава као јунакова посестрима, али је народни певач оставио непрозирном мотивацију која ово биће покреће на акцију. Да ли је овде реч о вилином очекивању да ће јунак са којим се посестрила бити увек доследан, јуначан и

непоколебљив, ма какве околности обликовале његову позицију?

„Ђе си, Иво! Ђе си, побратиме?

Камо вјера, да би те убила!

Ђе ли твоја клетва и јунаштво“

***

Него сада или већ икада,

Сама ћу ти доћи у сватове;

Ако тебе до невоље буде,

Прискочићу тебе у невољи.“

За разлику од мајке и побратима, Иво је вилу **саслушао**, али и послушао, чиме се определио за отклон од ауторитета старине. Ова чињеница нужно ће преусмерити расплет народне песме ка сижеу неостварене женидбе, узалудног јунаковог подухвата. Вилина помоћ у одсудном тренутку у мегдану са Турцима показате се као недовољна за успех јунаковог подухвата. Још је једна појединост значајна у вези са овим сижејним моделом. Судбине несудбоног младожење и Туркиње неверне свом мужу неће се окончати у трагичном патосу, који би несрећу њихових живота подигао на ниво херојског страдања, већ ће се расплести у поступцима недостојним чојства и јунаштва. Певачев лексички избор којим обликује језички исказ даје својеврстан коментар овим збивањима:

„**Побјегоше** браћа уз планину,

Пишти када у пољу зелену

Као **љута гуја** под камену:

'Ђе ћеш, Иво, **корили** те људи,

Али ћеш ме овде **оставити**

Да на **муку** сад **испуштим** душу.'

***

Ал' се браћа **горе доватили**,

Вјешти оба стазу и богазу,

Побјегоше путем пријекијем.

***

Па Тадија **оженио** Ива

Из приморја мору на облаи

Милом ћерцом Бана Задранина.

Није срећа што је обречено,

Него што је од Бога суђено.“

Погледамо ли лексички избор којим се дочарава позиција несудбене невесте, увиђамо да је народни певач користио поређење са хтонским бићем, љутом гујом, остављеном да у мукама испусти душу. Таква невеста није за нашег јунака и зато се глаголом „поб(ј)ећи“ наглашава не само Ивов поступак, већ и певачев вредносни став, који се поклапа са мајчиним ставом (*Прођ' се, сине, врага и ђавола, / Прођ' се врага и турскога трага*). Када је реч о женидби хришћанком и то по избору Ивовог побратима, Сењанин Тадије, формулативну синтагму „милом ћерком“ народни певач семантички преобликује хипокористиком „ћерцом“. Сентенца којом певач завршава песму доводи у везу два противна принципа у човековом животу: вољу човекову и вољу Божију. Ивова намера није се могла остварити јер је од свог зачетка била у супротности са оним што је Богу мило, а то је, свакако, поштовање и уважавање ауторитета старине – мајке и старог побратима.

11.4 ПОСЕСТРИМСТВО – ПОБРАТИМСТВО

...што си мене био у невољи!

Љубав између посестрима и побратима еквивалентна је љубави између сестре и брата; у њиховим породицама гледа се на духовног сродника као на рођеног. Репрезентативни пример оваквих породичних односа проналазимо у песми „Грујица и паша од Загорја“ (Вук, СНП III, бр. 5), у којој побратим Грујица Новаковић, са својих тридесет момака, спасава образ и част посестрими Иконији и њеном оцу, кнезу Милутину. Иако је писмо са нечасним намерама паше од Загорја упућено управо кнезу Милутину, његова је позиција у песми маргинализована, а сижејни ток одређују односи између посестрима Иконије и побратима, хајдука Грујице. Девојчина довитљивост и младићева одлучност и спремност да помогне резултирају надмудривањем паше и његових делија, победом хајдука и деобом плена. Као израз захвалности што су јој се у невољи нашли, млада Иконија богато дарује побратима Грујицу, његове другове, а посебне дарове шаље и Грујином оцу и стрицу Радивоју. Занимљиво је да су Старина Новак и Радивој именовани из девојчине перспективе као поочим и чича, чиме се показује да се духовно сродство у патријархалној заједници доживљава као крвно:

„**Побратиму** Новаковић-Грују,

Њему даде златна бошчалука,

И даде му од злата челенку.

Па их здраво натраг повратила

Поочиму Старини Новаку,

Њему млада бјеше оправила

У јабуци стотину дуката,

А сувише **чичи** Радивоју,

Оправи му сабљу бабајкову,

Па овако млада говорила:

'Ето, **побро**, дара свакојака,

Што си мене био у невољи.“

Однос између посестрима и побратима може се лепо пратити и на основу дарова које му она намењује. Бошчалук је, према објашњењу А. Шкаљића, „дар који се састоји од одјевних предмета замотаних у један комад платна, у бошчу (отуд овај назив). Старински бошчалук садржи: гаће, кошуљу, чевру и јагљук или ућкур од свиленог вежа златом вежен. (...) Бошчалук покланја млада, невјеста mladoženji, mladoženjinoj rodbini i svatovima; zatim vlasnik novosagrađene kuće majstorima (...)“ (Škaljić 1966: 149)

Да бошчалук, у оквиру женидбених обичаја, поклања и младожења, односно чланови његове породице, показује студија „Народне ношње у XIX и XX веку; Србија и суседне земље“ Јасне Бјеладиновић. „У околини Ужица, Пожеге и Косјерића, чим би девојка примила оглавље, **добила би на дар и бошчалук** (...) Када прими бошчалук, девојка враћа својим уздарјем, такође у бошчалуцима.“ (Бјеладиновић 2011: 298) Бошчалуцима се, међутим, у српској традицији даривају људи и у другим околностима, као што су мобе или посмртни обреди, односно за душу покојника (Вукановић 2001: 258, 349). У Петрановићевој збирци „Српске народне пјесме из Босне и Херцеговине; епске пјесме старијег времена“⁵¹, у песми бр. 5, „Невјерно кумство“, проналазимо стихове којима се потврђује традиционално даривање бошчалуком духовног сродника:

„Кад од мора кума долажаше,
Куму даде чедо у нарамак,
Испод руке **златна бошчалука**,
И у њему пуну чизму блага“.

Из свега наведеног може се закључити да је у песми млада Иконија даривала побратима Грујицу трофункционалним даром; златни бошчалук је:

1. израз најдубље захвалности за сачуван образ и част,
2. потврда духовног сродства и блискости и

---

51 „Српске народне пјесме из Босне и Херцеговине“ I-III, сакупио Богољуб Петрановић, Свјетлост, Сарајево, 1989.

3. ударје којим га, попут рођене сестре, припрема за женидбу.

Јунак Грујица добија на дар и златну челенку – врсту перјанице, направљену „od zlata ili srebra u obliku spojenih pera“. За нас је значајна појединост да је овакав дар служио „i kao odlikovanje za hrabrost“ (Škaljić 1966: 170). Мотивом златне челенке остварује се, дакле, тројака функција дара у песми:

1. накит за улепшавање изузетног јунака,
2. признање за изузетну храброст,
3. заштита јунака од урока.

У приступном говору пред члановима Српске краљевске академије, под називом „Порекло накита и одела“, Тихомир Ђорђевић објашњава:

„прво, да је накит у своме почетку био само израз човекове тежње за кићењем; друго, да се из накита развило одело; и треће, како се отприлике могло одело развити из накита.“ Тврдња коју Тихомир Ђорђевић исказује о улози накита и одела у човековом животу од великог је значаја за наше разумевање даривања у народној традицији: „Мени (...) изгледа први замци накиту и оделу не леже у човековој тежњи за кићењем своје једнолике спољашњости (...) већ у нечем другом, још старијим од тога. Мени се чини да су онда кад се у човеку јавља тежња за кићењем, или, како би се то могло рећи, кад се у човеку јавио естетички прохтев, ти замци накита и одела већ постојали, али из сасвим других разлога. Они су постојали још не као почеци накита, већ као белеге или ознаке које су људи, далеко пре но што су дошли на идеју да се ките, метали на себе да се заштите од злих очију. Ове су белеге имале улогу да на себе скрену пажњу и привуку погледе злоочника, а да особе на којима су белеге остану неуречене.“ (Ђорђевић 2005: 232)

Позиција златне челенке, на глави, близу очију, којима се најлакше урок злоочника може примити, као и блесак злата на дневној светлости, свакако су могли сачувати Иконијиног побратима од погледа злих очију.

Духовно сродство повезује породице које су изнедриле посестриму и побратима; кнез Милутин зато, дарујући и захваљујући на помоћи, каже:

„Нај то тебе, **мој посинче Грујо!**
Пола тебе, а пола дружини,
Што сте мене у невољи били!“

Сцена поздрављања младе Иконије и побратима Грује сведочи о блискости сестре и брата:

„Па се с Грујом у образ пољуби,
Грујо оде гори Романији
А ђевојка на бијелу кулу.“

11.5 НЕМОРАЛНА ПОСЕСТРИМА

Зелена је гора посахнула...

Однос ликова епских народних песмама и балада према духовном сродству представља један од значајних начина карактеризације. Етички кодекс је за патријархалну заједницу императив, те ликове који се о моралне принципе огреше свесно и вољно, или само намеравају то да учине, стиже осуда народног певача и рецепијената у оквиру заједнице. У песми „Старина Новак не хте да обљуби своју посестриму“ (ЕР, бр. 150) однос народног певача према неморалној девојци, која у демонском хронотопу црне горе позива свог побратима да је обљуби, очитује се на више нивоа.

Експозиција песме доноси коментар певача о чуду невиђеном, чиме се наглашава етички отклон од предмета певачевог казивања. Чудо је, у овом случају могуће довести у везу са девојчиним карактером, који певач приказује као – чудовиштан.

„Види **чудо** прије невиђено“

Девојчину молбу, да је без срамоте преведе преко црне горе, Новак је примио за Бога, а њу за посестриму. До тренутка када девојка показује своје право лице, демонску природу, народни певач именује је једноставно – девојком. Међутим, када се први пут обрати Новаку побратиму, у очима певача и слушалаца она постаје – кучка.

„Кад је лице водицом умила
И дјевојка мало починула,
Вели **кучка** лијепа дјевојка.“

У студији о зоонимској метафорици о мушкарцима и женама проналазимо групу „*zoonima kojima se označavaju žene i muškarci u okviru kategorije seksualnosti [koja ce] fokusira (...) na aspekt odnosa prema sopstvenoj seksualnosti ili seksualnosti*

partnera. (...) Slobodno seksualno ponašanje žena, konceptualizovano putem metafora: SEKSUALNO AKTIVNA ŽENA JE ŽENKA PSA i SEKSUALNO AKTIVNA ŽENA JE AGRESIVNA RIBA – kuja, **kučka**, štika u srpskom jeziku“ (Ristivojević Rajković 2008: 49).

Зоонимском метафором народни певач, дакле, наглашава телесност, сексуалност девојчину према духовном сроднику, побратиму. Табуисани однос међу духовним сродницима у нашем народу тиче се забране предбрачних полних односа али и склапања брака.

„Prema opštem narodnom shvatanju, i veštačko, ritualno srodstvo značajna je smetnja za sklapanje braka (što je, uostalom, sankcionisala i pravoslavna crkva). Štaviše, u mnogim krajevima se ono smatralo većom i težom preprekom oročavanju od samog krvnog srodstva.“ (Bandić 1980: 339) Понашање чланова патријархалне заједнице значајно се обликује веровањем у активизам виших сила, које будно мотре на сваку повреду духовног сродства.

„Sankcije koje sustižu prekršioce mogu se shvatiti samo kao rezultat odgovarajuće intervencije natprirodnog. U tom smislu ograničenja rodoskrvnih i endogamnih odnosa u našem narodu imaju karakter tabua.“ (Bandić 1980: 343)

Ако појам табуа разумемо као „sredstvo kojim društvo reguliše odnos svojih pripadnika prema natprirodnom“, (Bandić 1980: 371) разумљиво је зашто се у епилогу песме појављује мотив натприродног, којим се имплицира уплив виших сила у човеков живот:

„Куда пројде гиздава дјевојка,
Зелена је гора посахнула
[А] од страха Бога великога,
Од срамоте лијепе дјевојке,
Јер побрати Старину Новака,
пак ктејаше Новака љубити.

***

А куд пројде Старина Новаче,
Онде суха гора пролистала,

И суха се трава помладила
Од правде Старине Новака,
Јер не љуби богом посестрима.“

Народни певач прави дистинкцију етоса јунака и етоса девојке песничком сликом у чијој су основи двоструки антитетички парови:

1. зелена гора – суха гора; посахнути – пролистати; смрт – живот (јер се у фантастичном мотиву подмлађује, дакле, оживљава у пуноћи своје снаге – мртва, осушена трава, односно целокупна горска флора!),
2. срамота – правда; кршење побратимства – поштовање побратимства.

Занимљиво је да фантастични мотив из првог антитетичког низа народни певач не идентификује појмом „чудо“. За њега, дакле, није чудо божанска моћ даривања и одузимања живота, већ је чудо нешто друго! Као да је очитовање божанске моћи подразумевано и очекивано. Али, понашање гиздаве девојке није и зато је то чудо(вишно) и невиђено. Зато Новак мора да се врати *натраг преко горе*, а девојка наставља пут кроз црну гору, одлази у *напридак*. Новак је, метафорично, забасао по странпутици морала, где за њега нема пута. Враћање натраг његов је метафоричан повратак на прави пут, са којег га је покренула она која ће наставити демонским путем, путем моралне пропасти на коју је усмерава њена чудовишна природа.

Занимљиво је да у нашој усменој књижевности постоје разлике у третману узимања у роду. Кршење сродства које није крвно, већ метафизичко, као што је, рецимо, побратимство, посестримство, кумство, сматра се већим грехом. На први поглед, реч је о парадоксу; може ли инцест као прекршај крвног сродства изазвати мању осуду заједнице од прекршаја дате речи? Тај парадокс, међутим, само је привидан. Семантичко поље сложеница којима се именују духовни сродници укључује везе са божанством: по-Богу-брат, по-Богу-сестра... Разарање духовног сродства у чијој је основи воља самог Бога једнако је поништавању духовне вертикале без које је човек само биолошка врста.

Моћ духовног сродства огледа се нарочито у околностима у којима противник постаје пријатељ и заштитник. У песми „Бан Маријан враћа дјевојачке

дарове“ (ЕР, бр. 15) препад на сватове због девојачког блага неочекивано добија сасвим другачије разрешење када се невеста позове на посестримство / побратимство.

„Богом брате, бане Маријане!

***

Не квари ми прве среће моје!

***

Поврати се бане Маријане,
Те загрли љепоту дјевојку,
Пољуби је како сестру своју,

***

Јоште јој је више поклонио,
Него што је од ње освојио.“

Позивање на духовно сродство у патријархалном друштву може спречити трагична збивања, али само ако је исказано у правом тренутку. Изненађен, Иво усарин (Вук, СНП III, бр. 75) прекорева несрећну невесту због њене закаснеле реакције. Након страховитог удара који је покосио сватове и женика, девојачки позив на братимљење звучи анахроно. Зато је његов одговор прекоран и увредљив:

„Кучко једна, лепото девојко!
Зашт' ме ниси прије братимила,
Све би сам ти свате оставио“.

Однос према духовном сроднику аналоган је, дакле, човековом односу према божанству; поштовање једног условљено је поштовањем другог принципа.

Родоскрвни брак међу духовним сродницима својеврстан је тест етичког устројства патријархалне заједнице на којем она не сме пасти. Божанска интервенција је метафизичка артикулација народног мишљења и егзистенцијалног искуства.

12.0 КУМСТВО У СРПСКОЈ ТРАДИЦИЈИ

... и сламке се подижу!

Вук Караџић у „Српском рјечнику“ из 1852. разликује три врсте кумства у традицији српског народа:

1. венчано,
2. крштено и
3. шишано,

наводећи за ово последње претпоставку да је „постало да би Турчин хришћанину, а кашто и хришћанин Турчину могао кумовати.“

У различитим облицима кумства Веселин Чајкановић препознаје значајне заједничке елементе – увек је реч о посреднику између света живих и мртвих.

„Што се кумства тиче, оно »је институција јако старинска«, која још није расветљена. »Кум има необично видну улогу у домаћем култу. Он има врло важне дужности у најважнијим моментима из тога култа: при рођењу (односно давању имена), при церемонији приликом пубертета ('шишано кумство!'), при свадби, при умиру освете. Исто тако, у случају адопције, кум мора томе чину присуствовати.« Он уводи новорођенче, невесту и усвојенога члана у домаћи култ, при шишању приноси жртву кумчетовим прецима, при умиру освете смирује претке који траже освету. Он је »посредник између живих и покојника - покојних предака.« (Чајкановић 1994: 22)

Значај поштовања крштеног кумства у народној традицији приказан је у песми „Поп Црногорац и Вук Копривица“ (Вук, СНП, IV, бр. 3). Народни певач у неколико ефектних потеза стилизује улогу кумства у човековом животу. Избором и комбиновањем уметничких поступака остварује упечатљив укрштај различитих тачака посматрања.

У уводном делу песме, након каталога дарова које поп Црногорац обећава јунаку који би му довео Копривицу Вука, *Ја ли жива, ја ли мртву главу*, народни певач подсмешљиво, иронично са елементима сарказма коментарише реакцију виђених црногорских јунака.

„Сви јунаци ником поникоше,
И у црну земљу погледаше
Како расте трава на увојке,
Као дојке у младе ђевојке“.

Етичка компонента певачевог коментара очитоваће се у својој пуној снази у кулминацији песме, када „јуначни“ Црногорци пуцају на Вука Копривицу који држи кумче у рукама на обреду крштења у цркви. Такав поступак, који се у народној традицији карактерише *од Бога греотом, од људи срамотом*, потиरे свако чојство и јунаштво у људима.

Млада Црногорка, надајући се обећаној награди, припрема замку за Вука Копривицу тако што га позива као крсног кума свом чеду. У писму се позива на традиционалне заштитнике кумства – Бога и светог Јована:

„О мој куме, Копривица Вуче!
Кумим тебе Богом истинијем
И нашијем светијем Јованом“

Управо ће ови заштитници одредити исход напада Црногораца на Вука Копривицу. У градацијском поретку народни певач слика уплив виших сила, чиме се истиче значај кумства у односима у традиционалној заједници:

„Пуче пушка с мазгала једнога,
Те погоди Копривицу Вука,
Погоди га међу плећи живе,
Бог га чува и Свети Јоване,
Не шће њега зрно приватити.

***

Пуче пушка с мазгала другога,
Те погоди Копривицу Вука,
Погоди га међу токе затне,

Бог га чува и Свети Јоване,

Не може га зрно приватити.

***

Пуче на њег тридесет пушака.

Ни једна га не промаши клета,

Ал' је добра срећа у јунака.

Олово га бити не стијаше,

Бог га чува и Свети Јоване“.

Трећи значајан моменат у дочаравању значаја кумства у народној традицији проналазимо у сцени сусрета младе Црногорке и Вука Копривице. Иако је сама смислила замку за јунака, околности у којима он постаје крштени кум њеном чеду, изазивају код младе жене жалост:

„Црногорка чедо донијела,

Даде чедо Копривици Вуку,

Жао јој је Копривице Вука,

Проли сузе низ бијело лице.“

Свестан шта му се спрема, јунак схвата да нема избора: императив кумства значајнији је и од властитог живота. Он је човек у процепу који се већ одлучио између два зла. Сузе које је пролио док је читао писмо младе Црногорке, као катарктичко прочишћење разбистриле су му душу и покренуле на пут. Зна он да: *Зло је поћи, а горе не поћи*, и зато сада, када види сузе младе Црногорке,

„Своме се је јаду досјетио,

Али му се ино не могаше.“

Вук Копривица добро зна да би одустајањем од крштеног кумства поништио себе као човека и као јунака, јер *Боље је поштено умријети, него срамотно живљети*.

Изузетна улога кумства у породичном животу Срба утемељена је на хришћанском схватању кума као најзначајнијег духовног сродника. Вишеструка је улога кума у животу супружника које венчава, односно детета које крсти: он је представник иницијанта, одрицач од Сатане, духовни отац, носилац врлина, духовни васпитач (Абрамовић 2013: 633-634). У песми „Урош и Мрњавчевићи“ (Вук, II, бр. 34) Марко Краљевић је кум нејаком Урошу и једини који сведочи истину и штити кумче од неправде.

У складу са својим претпостављеним мистичним моћима, којима може да утиче на срећу и напредак свих чланова породице, кум заслужује најдубље поштовање. Како се не би огрешили о кума или му какву штету нанели, тврди Тихомир Ђорђевић, многи отресају обућу када преко кумове земље пређу како не би ни толико земље однели (Ђорђевић 1941: 189).

Народна изрека „Када дође кум у кућу, и сламке се подижу“ (Пантелић 1974: 204) сведочи о великом угледу кума и значају кумства у патријархалној заједници. Кумство, заједно са братимством сматра Чајкановић мистичним крвим сродством (Чајкановић 1973: 162).

Повреда кумства активира фантастичне и човеку непојмљиве моћи божанске, које сурово кажњавају прекршиоца.

У песми „Кумовање Грчића Манојла“ (Вук, СНП II, бр. 6) заплет је заснован на људској слабости према материјалном богатству, која урушава етички императив крсног кумства. Казна која сустиже прекршиоца брза је, реципрочна и сурова, а прати је и проклетство затирања трага. Човек који изневерава принцип кумства начинио је својевољно и отклон од хришћанских и божијих закона и постаје тако персонификација зла. Захвалност народног певача која формулативно затвара свет песме има своје унутарње оправдање у дејству на претпостављену слушалачку публику која треба и мора да интериоризује етичке принципе патријархалне заједнице.

12.1 УБИСТВО КУМА *али куме о невјери ради...*

Значај поштовања кумства у координатном систему традиционалне културе експлицитно је дат у песми „О смрти младог цар-Уроша“ (СМ, бр. 156) у којој краљ Вукашин изневери аманет покојног цара и убије младог цар-Уроша, како би се домогао царске круне. У демонском хронотопу горе и језера убија Вукашин свога кума и нећака и сакрива његово тело „да се не зна ни трага ни стрва“. Посвећеног Уроша који служи четири анђела проналази несрећна мајка и дозива свештенике из царског манастира да га достојно сахране. Народни певач нам у епилогу песме показује однос патријархалне заједнице према Вукашиновом поступку:

„ Ту молитве многе учинише,
однесоше г' царском намастиру,
у злаћен га ћивот заклопише
у коме ће мирно почивати,
ал' му неће кум ујаче нигда
починути од Бога једнога,
и од бога и народње клетве
који уби кума и сестрића
а за круну, за земаљско благо.“

12.2 ВЕЛИКИ ГРЕШНИК

Кроз кости му трава пробијала

Мотив великог грешника, који се појављује и у песничким и у прозним врстама усменог стваралаштва, у својој основи има хришћанско поимање греха као одвајање од животворног Бога. Будући да за хришћане смрт не представља нестајање у тами ништавила, већ прелазак из једног облика егзистенције у други, умирање се не схвата као Божија казна и недостатак божанске љубави, већ као прелазак из овоземаљског и привременог у вечни небески живот. Хришћанско веровање у бесмртност душе и коначност, пропадљивост тела, у делима усмене књижевности са мотивом великог грешника показује се у својој супротности: грешник, чија је душа мртва, не може да умре и смири се. Живот се претвара у агонију, а смрт је спас који не долази. Тек ће спознаја властите грешности и покајање скинути терет са невољника и пружити му утеху смрти. Али то не значи нужно и крај његових мука!

У песми „Тешки греси Дуке Сенковића“ (ЕР, бр. 190) народни певач нас реторским питањем уводи у фантастичан свет сагласја божанске моћи и силе природе које упозоравају на великог грешника. У страшним патњама (*Ево има девет годин данах / Како лежи на једној постељи. / Кроз кости му трава пробијала / Ал' не море јунак да премине*) Дука Сенковић се исповеда, наводећи грехове у градацијском низу. Страшни греси, за које и сам Дука верује да су неопростиви, јесу:

1. Повреда духовног сродства:

„Љубио сам три куме венчане,
Изгубио три кума венчана;
И љубио девет посестримах,
Изгубио девет побратимах;
Кумах седам крштених љубио,
И кумовах седам изгубио“

2. Повреда крвног сродства (Дизање руке на родитеља):

„Ја ударим мајку наузначке“

3. Непоштовање светих хришћанских списа – речи Божије:

„Ја избацах свете литургије,
Па их бацах ртом и загаром“.

Након исповести, велики грешник задобија милост смрти, али народни певач исказује свој етички однос према Дуки Сенковићу необичним атрибутом: „То изусту, **паску** душу пусти“. *Паска душа* заправо је пасја душа. Зашто пасја? Пас је у народној традицији, веровањима и обичајима, хтонска животиња (Костић 1986: 194). Проучаваоци српске етномитологије проналазе у народним веровањима везу између човека и пса: „Ако је неко зао, у Лапову се веровало да је у њему пасја душа. Руси су мислили да не ваља тући пса, јер би у њему могла бити човечија душа.“ (Зечевић 2008: 362)

Како је грех преступ против Божије заповести, читава природа, будући дело Божије, одбацује тело Дуке Сенковића:

„Онди Дуку покопаше старци,
Ал' га земља у се држат нехће,
Већ га земља избаци из себе.
Онда Дуку бацише у море.
Ни море га у се држат неће.
Онда шњиме покопаше псето,
И онда га земља задржала.“

Мртав пас још је у библијском дискурсу увреда за изопачену и покварену људску природу (Berković 2014: 73). „Зашто да псује овај мртви пас цара господара мога?“ (2 Сам 16, 9)

Антрополошка истраживања показала су да је пас био жртвена животиња од најстаријих времена. „Od najstarijih vremena u slovenskim grobovima, spalištima, svetilištima, pored žrtvenika i drugde nalazili su se ostaci žrtvovanih životinja. U

povećoj ovalnoj jami ispred ognjišta (...) blizu sela Pustinke na Dnjepriu ležali su lobanja psa i nekoliko lopatica bikova (...) Pas je bio položen i na ognjište u središtu žrtvene jame spališta iz VI – V veka pre n. e. (...) U praslovensko vreme nesumnjivo su se na žrtvu prinosili i: goveče (naročito bik), **pas**, konj, kokoš (najčešće petao), ovca i koza (obično jarac)“ (Janićijević 1986: 216-218).

Поистовећивање мрвог Дуке Сенковића са угинулим псом страшна је слика чија је комуникативна функција двострука: то је, с једне стране, израз осуде поступака грешника, коју у име патријархалне заједнице исказује народни певач; са друге стране, реч је о страшном упозорењу, којим се потврђује и учвршћује етички кодекс слушалаца.

12.3 ПОЛИВАЛЕНТНОСТ ПОРОДИЧНИХ ОДНОСА

...Што си Богу сагрешио, бабо!

Српске народне епске песме и баладе неретко сликају вишеструке породичне везе. Тако ће, рецимо, однос између мајке и сина у песми „Урош и Мрњавчевићи“ (Вук, II, бр. 34) бити само сегмент сложених породичних односа у оквиру крвног и духовног сродства. Народно схватање божанске казне која неминовно прати повреду светиње кумства обликовало је односе међу ликовима у песми „Гријеси Смедеревац-Ђура“ (Вук, VI, бр. 30). Народни певач отвара свет ове песме сликом *чуда великога* са есхатолошком конотацијом:

„Што је ова земља неуродна,
Те не рађа бијела пшеница,
Ни у пољу винова лозица
По свом нашем Смедереву граду,
А шта ли смо Богу сагр'јешили?“

Историчар Марко Шуица препознаје у овим стиховима народну осуду највећег од свих Ђурђевићевих грехова – утамничења Јанка Хуњадија у Смедереву. Овај нехришћански поступак изазива гнев Божији, те српска престоница бива осуђена на пропаст, не од стране Османлија, већ од самог Творца (Шуица 2011: 282).

Песма је компонована као дијалог између виновника божанског гнева, Ђура Смедеревца, и његовог сина, детета Гргура. Отац и син заменили су у песми улоге: несвестан ужаса властитих грехова, далеко од покајања, отац се чуди невољи која се над град наднела, а син успоставља духовну, етичку вертикалу и сагледава очева сагрешења. Очевом чуђењу, у завршници песме, син супротставља властито чуђење како се Бог није страшнијом казном обрушио на град у којем влада такав велики грешник, какав је његов отац.

„Па се чудиш шеру Смедереву,
Те не рађа вино и пшеница.

Ја се чудим, о мој мили бабо,
Што се није џомба учинила
Насред шера насред Смедерева,
Да пропадне шеер Смедерево,
Што си Богу сагрешио, бабо.“

Зашто џомба и шта нам овај лексички избор говори о тежини казне, која би требало да буде сразмерна почињеном греху?

Џомба је лексема арапског или персијског порекла и означава провалију, понор, бездан (Škaljić 1966: 243). Град би, дакле, требало да нестане, у земљу да пропадне због страшних грехова Ђура Смедеревца. Занимљиво је да фразем *пропасти у земљу* има у својој основи именицу пропаст, чији је корен глагол пасти; истој лексичкој породици припада именица пад. Човеково падање, у фигуративном смислу, не завршава се на земљи, већ се наставља у пределе подземног, хтонског. А препуштање човеково хтонском и јесте суштинска природа греха. За хришћане духовна пропаст није казна Божија, већ човеково својевољно одвајање од Бога. Шта то чини Ђура Смедеревца тако великим грешником?

У три песничке слике „дијете Гргур“ градацијски наводи нечасне очеве поступке:

1. недаривање венчане куме, односно изостанак уздарја

„Тамо вјенча од Сибиња Јанка.

Добро кума даривала кума,

Даде куму од злата кошуљу,

А кум куму не кте даровати

Ни од руке зелене јабуке“:

2. недаривање крштених кумова, односно изостанак уздарја

„Крсти Ђуро двоје ђеце Јанку.

Опет кума даривала кума,

Даде њему од свиле кошуљу,
А кум куму не кте даривати
Ни од руке зелене јабуке“;

3. непоштовање кумове последње воље (аманета)

„Престави се од Сибиња јанко,
А да видиш Смедеревац-Ђура,
Покупи ми три товара блага,
Двоје ђеце метну у тавницу,
Узе куму за измећарицу,
Па запали кулу и авлију“.

Занимљив је динамизам тачке гледишта из које се посматрају, препричавају и коментаришу греси главног јунака. Иако се дете Гргур директно обраћа оцу, он то чини у трећем лицу, чиме се његова позиција помера ка позицији народног певача. Другим речима, искази у којима је подразумевана близина два саговорника преплићу се са исказима у којима је приповедач дистанциран. Примери осцилације тачке гледишта дати су у табели.

Табела бр. 23

Померање тачке гледишта

13. „О, мој бабо , Смедеревац-Ђуро, 14. Знаш ли, бабо , није давно било“	Приповедање у првом лицу; присутност оца као слушаоца - подразумевана
30. „Даде куму од злата кошуљу, 31. А кум куму не кте даровати“	Приповедање у трећем лицу; просторно-временска дистанца између наратора и оца, који постаје лик у синовљевој причи
44. „ Ти опреми себе и лабуда“	Приповедање у првом лицу; присутност оца као слушаоца - подразумевана
46. „Крсти Ђуро двоје ђеце Јанку“	Приповедање у трећем лицу; просторно-временска дистанца између наратора и оца, који постаје лик у синовљевој причи
48. „Даде њему од свиле кошуљу, 49. А кум куму не кте даривати“	Приповедање у трећем лицу; просторно-временска дистанца између наратора и оца, који постаје лик у синовљевој причи
59. „Кад ти, бабо , ситна књига дође“	Приповедање у првом лицу; присутност оца као слушаоца - подразумевана
73. „А да видиш Смедеревац-Ђура “	Померање позиције слушаоца Наратор Гргур обраћа се слушаоцу, оцу, као да приповеда о неком трећем. Позиција приповедача Гргура поклапа се са позицијом народног певача
75. „Двоје ђеце метну у тавницу, 76. Узе куму за измећарицу, 77. Па запали кулу и авлију“	Приповедање у трећем лицу; просторно-временска дистанца између наратора и оца, који постаје лик у синовљевој причи
81. „Па се чудиш шеру Смедереву“	Приповедање у првом лицу; присутност оца као слушаоца - подразумевана
87. „Што си Богу сагрешо, бабо .“	Приповедање у првом лицу; присутност оца као слушаоца - подразумевана

Какав је однос сина према оцу великом грешнику, јасно се да уочити на основу померања тачке гледишта или просторно-временске равни из које се изводи приповедање. Када казује о етички неутралним поступцима Смедеревац-Ђура, Гргур то чини у првом лицу, субјективно, непосредно и директно. (Изузетак је последњи Гргурев исказ који, након свих доказа о великим очевим гресима, доноси тврдњу да је бабо Богу сагрешио.) Присуство оца у тим сценама подразумевано је из синовљевих исказа. Али када је реч о експликацији етичких прекршаја, син се дистанцира од оца и посматра догађаје и поступке из позиције која се поклапа са позицијом народног певача. Гргур тада привидно излази из света песме и сагледава очева сагрешења објективно, без емотивног уплива. Тада *бабо* у синовљевом казивању постаје *кум*, *Ђуро*, *Смедеревац-Ђуро*, што показује да је јунак сагледан другим, туђим очима. Ово fino стилско померање еквивалентно је померању на етичкој равни; син не одбацује оца, али се јасно одређује према његовим поступцима.

Да је народни певач лик младог Гргура обликовао као *vox populi* патријархалне заједнице видимо и по томе што се након сваког од три велика греха у песми налази коментар:

1. „То од Бога велика греота,
А од људи покор и срамота“
2. „Ни то није Богу по закону“
3. „То од Бога велика греота,
Ни то није Богу по закону“.

Шта Ђурове грехе чини страшнима?

Вук у „Српском рјечнику“ из 1852. наводи разлику између дара и поклона: „Између дара и поклона у нас је та разлика што се дар највише даје као од милости и **за то** онај који га даје изгледа уздарје.“ У оригиналу Вук пише предлошко-падежну конструкцију „за то“, те заменица „то“ упућује на семантичко поље лексеме „дар“. То значи да се за дар очекује уздарје, као повратни дар. Ако, међутим, Вуков запис транскрибујемо новим правописом, у реченици се појављује

прилог „зато“, а значење поруке битно се мења. Вуково објашњење, схваћено у том светлу, указало би на милост онога који први дарује као узрок очекивања повратног дара! Узајамност даривања покренута је захвалношћу примаоца дара; милост дариваоца, која је суштински израз љубави, побуђује милост, односно човекољубље код онога ко уздарјем одговара. Дубоко запретен у српској традицији, симболички потенцијал даривања и узвраћања показује своје наличје у кршењу обичаја. Тако се „недаривање куме или кума сматра у народу за тако тежак грех и за тако велику срамоту“ (Ђорђевић 1939 : 187-189).

Као посреднику код домаћих божанстава, куму припада извесно божанско поштовање; а пошто су та божанства, стварно, мртви дотичне куће, то и кум добија изванредан мртвачки, хтонични карактер (Чајкановић 1994: 173).

Изневеравање кумове последње жеље, аманета, односно завета, представља најтежи грех Смедеревац-Ђуре, јер се у њему читује не само непостојање чојства и јунаштва, већ и одрицање боголике човекове природе. Када кум заветује кума, односно када му преда у аманет своје најдраже, онда је сам Бог сведок њиховог договора. Изневеравање поверења мртвог кума, кума који је већ у Божијем царству, значи поништавање значаја самог Бога и божанске искре у себи. А управо то чини отац нејаког Гргура. И зато су синовљеве речи у завршници песме заправо етички суд заједнице која се чуди како Бог уопште може држати на земљи место таквог безакоња. А ту нас хришћанска догматика поново враћа поимању милости...

13.0 ОД ТАЧКЕ ГЛЕДИШТА ... ДО ФОКУСА

Идеја да се теоријски испита оправданост коришћења термина „фокус“, „перспектива“ и „тачка гледишта“ као синонимних јавила се у оквиру истраживања појављивања лексема којима се именују чланови породичне заједнице. Један од најистакнутијих теоретичара на овом пољу, Жерар Женет, даје нам полазну тачку за разматрање, јер управо он наведене термине користи као еквиваленте. Због лакшег праћења, наводимо енглески текст и наш превод.

„Indeed, one can tell more or tell less what one tells, and can tell it according to one point of view or another; and this capacity, and the modalities of its use, are precisely what our category of narrative mood aims at.“ (Genette, 1980: 161, 162) ⁵²

„И заиста, могуће је рећи више или мање о нечему у зависности од тачке гледишта, а капацитет тог причања и његови модалитети управо се односе на нашу категорију 'приповедни начин'.“

„Thus Cleanth Brooks and Robert Penn Warren proposed in 1943, under the term focus of narration - which they explicitly (and very happily) proposed as an equivalent to "point of view" - a four-term typology, summed up in the table below.“ (Genette 1980: 186)

	Internal allalysis of events	Outside observation
Narrator as a character in the story	1. Main character tells his story	2. Minor character tells main character's story
Narrator not a character in the story	4. Analytic or omniscient author tells story	3. Author tells story as observer

„Клинт Брукс и Роберт Пен Ворен 1943. године за појам фокус наратије - експлицитно (и веома срећно) предлажу као еквивалентан појам "тачка гледишта" – типологију од четири појма, приказану у табели.“

52 Gerard Genette, „Narrative Discourse an essay in method“, New York, 1980. <https://ia801600.us.archive.org/12/items/NarrativeDiscourseAnEssayInMethod/NarrativeDiscourse-AnEssayInMethod.pdf>

Жерар Женет затим табеларно приказује типологију фокуса приповедања Брукса и Ворена, еквивалентну појму „тачка гледишта“:

Табела бр. 24

	Унутарња анализа догађаја	Посматрање догађаја споља
Приповедач је истовремено лик у делу	1. Главни лик казује своју причу	2. Споредни лик казује причу главног јунака
Приповедач није лик у делу	3. Свезнајући аутор казује причу	4. Аутор казује причу као посматрач

Прихватајући термин „тачка гледишта“ (point of view) као семантички еквивалентан појму перспективе, Женет предлаже прецизнији термин – наративни фокус, односно „фокализацију“. Наративна перспектива, тако, постаје синоним за фокус приповедања, а фокализатор се поистовећује са тачком из које се посматрају елементи света књижевног дела.

Термин фокализација као средство нараторских анализа дефинише и Римон Кенан као „угао гледања кроз који се прича пропушта у текст и вербално је формулисана од стране приповедача“ (Римон Кенан 2007: 58).

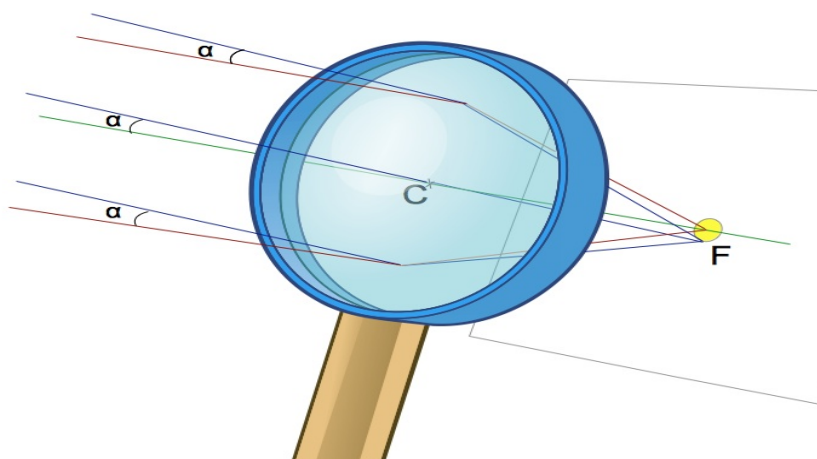
Занимљиво је да сви ови појмови нуде одговоре на значајна питања: „Ко приповеда?“ и „Ко посматра?“ Предмет нашег истраживања, међутим, налази се на другој страни приповедне равни и тиче се питања: „На кога је доминантно усмерена казивачева пажња?“ Одговорити на питање ко је или шта привукло певачеву пажњу и због чега, значило би разоткрити и разумети fine механизме дејствовања психолошких, социјалних, историјских и традицијских елемената на процес стварања и судбину остварења усмене књижевности. Значило би то и откривање етнолошке и културолошке матрице у традицији српског народа, која се очитује у породичним односима приказаним у епским песмама и баладама.

Из претходно наведеног, показује се као неопходност увођење теоријског термина који би означио оно што се налази на другом крају приповедне равни: оно што казивач посматра, процењује, на шта се усредсређује. Зато термин фокус ми

користимо у значењу: средиште певачевог интересовања, које значајно усмерава и одређује хоризонт очекивања слушаоца.⁵³

Подсетимо се основног значења појма „фокус“, односно „жижа“, који је предмет проучавања физичке дисциплине оптике. Термин жижа или фокус представља тачку на главној оптичкој оси у којој се секу паралелни зраци после преламања.

<https://bywaysandbinoculars.files.wordpress.com/2013/01/focussingsun1.jpg>

слика бр. 1 *Симболички приказ фокусне тачке (F)*

У свом основном значењу, дакле, тачка гледишта (point of view), односно тачка из које посматрач гледа неки предмет, не може се поистоветити са самим предметом. Стога је сасвим могуће у теорији књижевности „тачку гледишта“ и „фокус“ (focal point) приповедачевог интересовања користити као појмове чија се семантичка поља не поклапају. Зашто је ово значајно? Зато што ћемо

---

53 За разумевање семантичког потенцијала појма фокус значајна је и студија Немање Радуловића „Виртуелни карактер усмене формулативноости“ у: „Слике, формуле, једноставни облици“. Промишљајући о епској визуелности као односу између визуелног и усмене традиције, Немања Радуловић анализира појам визуелности као а) спољашњег пратиоца усменог извођења, б) извор, в) културни рефлекс рецепције фолклора, г) супротност формулативности. (Радуловић 2015: 17-20)

истраживањем фокуса певачевог интересовања, схваћеног у овом смислу, открити које су породичне улоге у оквиру патријархалне заједнице биле најприсутније и најзначајније и у свести чланова те заједнице.

Шта је био предмет истраживања фокуса певачевог интересовања?

Из богате фолклорне грађе изабране су следеће збирке песама као репрезентативни узорци:

Вук II – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке најстарије“, књига друга, 1845, Београд, 1988.

Вук III – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке средњијех времена“, књига трећа, 1846, Београд, 1988.

Вук IV – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке новијих времена“, књига четврта, 1862, Београд, 1986.

Вук VI – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке најстарије и средњијех времена“, књига шеста, Државно издање, Београд, 1899.

Вук VII – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке средњијех времена“, књига седма, Државно издање, Београд, 1900.

Вук VIII – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке новијих времена о војевању за слободу и о војевању Црногораца“, књига осма, Државно издање, Београд, 1900.

Вук IX – Вук Стеф. Карацић, „Пјесме јуначке новијих времена о војевању Црногораца и Херцеговаца“, књига девета, Државно издање, Београд, 1902.

САНУ II – „Српске народне пјесме из необјављених рукописа Вука Стеф. Карацића: „Пјесме јуначке најстарије“, књига друга, САНУ, Београд, 1974.

САНУ III – „Српске народне пјесме из необјављених рукописа Вука Стеф. Карацића: Пјесме јуначке средњијех времена“, књига трећа, САНУ, Београд, 1974.

САНУ IV – „Српске народне пјесме из необјављених рукописа Вука Стеф. Карацића: Пјесме јуначке новијих времена“, књига четврта, САНУ, Београд, 1974.

СМ – Сима Милутиновић Сарајлија, „Пјеванија црногорска и херцеговачка“, прир. Д. Аранитовић, Никшић, 1990.

У оквиру наведених збирки обављено је истраживање појмова којима се именују следеће породичне улоге: отац, бабо, мајка, син, ћерка, брат, сестра, љуба, ујак, сестрић, свекрва, снаха, заова, јетрва, побратим, посестрима, кум.

Сваки од наведених појмова представник је једне лексичке породице, која је узета у разматрање у целини и у свим парадигматским облицима.

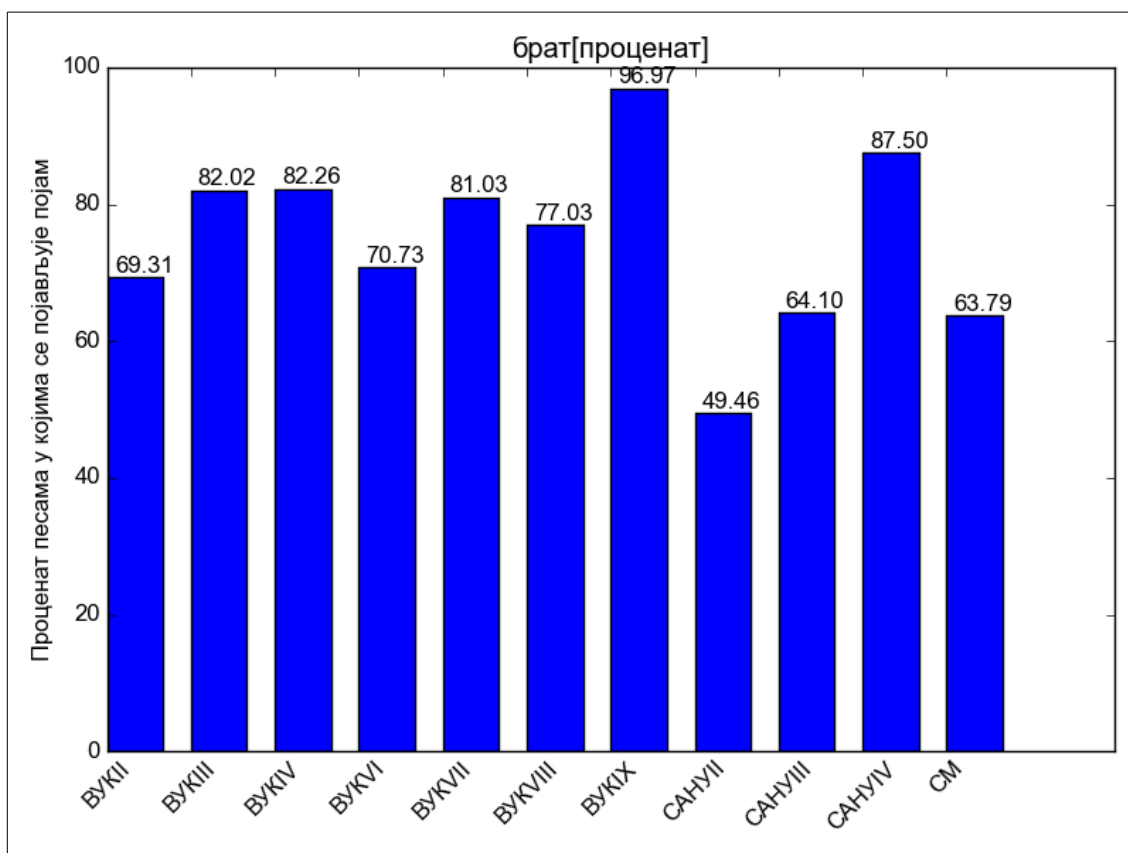
Природа истраживања подразумевала је, поред лингвостилистичког, и математичко-статистички приступ. Истраживање је усмерено на два битна плана појављивања ових појмова: проценат и фреквенцију.

Процент песама у којима се појављује одређени појам укључује оне песме у којима постоји тражени појам, без обзира на број његових појављивања у појединачној песми. Будући да збирке садрже различит број песама, било је значајно одредити методу која ће све збирке ставити у исту равн. Управо испитивање процента песама омогућава да се математички прецизно израчунају не само вредности по појединачним збиркама, већ и да упоредивост вредности по различитим збиркама буде – могућа и валидна. Тако добијамо одговоре на питања: у којем се проценту песама тражена породица лексеме, у свим својим парадигматским облицима, појављује у оквиру појединачне збирке и какав је проценат њених појављивања у свим репрезентативним збиркама.

Фреквенцију чини просечан број појављивања траженог појма по песми, у оквиру сваке збирке. Овде се, наравно, рачуна свако појављивање траженог појма у песми. Укупан број појављивања траженог појма у одређеној збирци подељен укупним бројем песама те збирке даје нам фреквенцију или учесталост тог појма. Колико се често одређени појам појављује по појединачним збиркама могуће је и валидно поредити са учесталашћу појављивања у свим другим збиркама у оквиру истраживања.

Графикон бр. 1

Процент песама у којима се појављује појам „брат“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „брат“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: брат, браћа, (братах), братац, брацо, брато.

Лексичка породица појма брат веома је заступљена у збиркама у којима је истраживање обављено. У свакој збирци проценат појављивања је висок. Изузев у збирци САНУ II, у свим другим збиркама тај проценат је знатно изнад 50. То значи да је, чак и у збирци САНУ II, појам брата присутан безмало у половини укупног броја песама. У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „брат“ појављује се укупно 3634 пута; гледано по збиркама: Вук II - 502; Вук III - 329; Вук IV - 318; Вук VI - 332; Вук VII - 210; Вук VIII - 378; Вук IX - 329; САНУ II - 305; САНУ III - 136; САНУ IV - 277; СМ - 518 појављивања.

Шта је занимљиво у овом графикону? Погледамо ли вредности процената по збиркама, уочавамо необичну правилност: Вук IX, САНУ IV и Вук IV – три збирке са највећим процентима појављивања појма имају нешто заједничко. Све су тематско-мотивски везане за ослободилачке борбе против Турака почетком 19. века. Период који је Вук Караџић назвао новијим временима био је не само време настанка устаничке епике, већ и реалност Вукових певача, а то за ову анализу није безначајно. Појам брата у овом социјално-историјском оквиру шири своје семантичко поље са породичног односа на друштвени план. Идеја братства међу Србима, Црногорцима и Херцеговцима снажно је подстакнута буђењем националне свести и слободарским полетом. Ту би могао бити одговор на питање зашто је у овим збиркама лексичка породица појма брат најзаступљенија. Избор стихова који репрезентују овакву употребу лексеме потврђују ову тезу.

Вала богу, браћо Црногорци! (Вук IV, бр. 7)

И ви браћо, дв'је стотине Срба! (Вук IV, бр. 28)

О Србини, не бојте се, браћо! (Вук IV, бр. 33)

Срби браћо кој' сте без оружја, (Вук IV, бр. 62)

Јуриш у ње, браћо Граовљани, (Вук, IX бр. 5)

Поздрављамо браћу Црногорце, (Вук, IX бр. 10)

Све за моју браћу Херцеговце, (Вук, IX бр. 22)

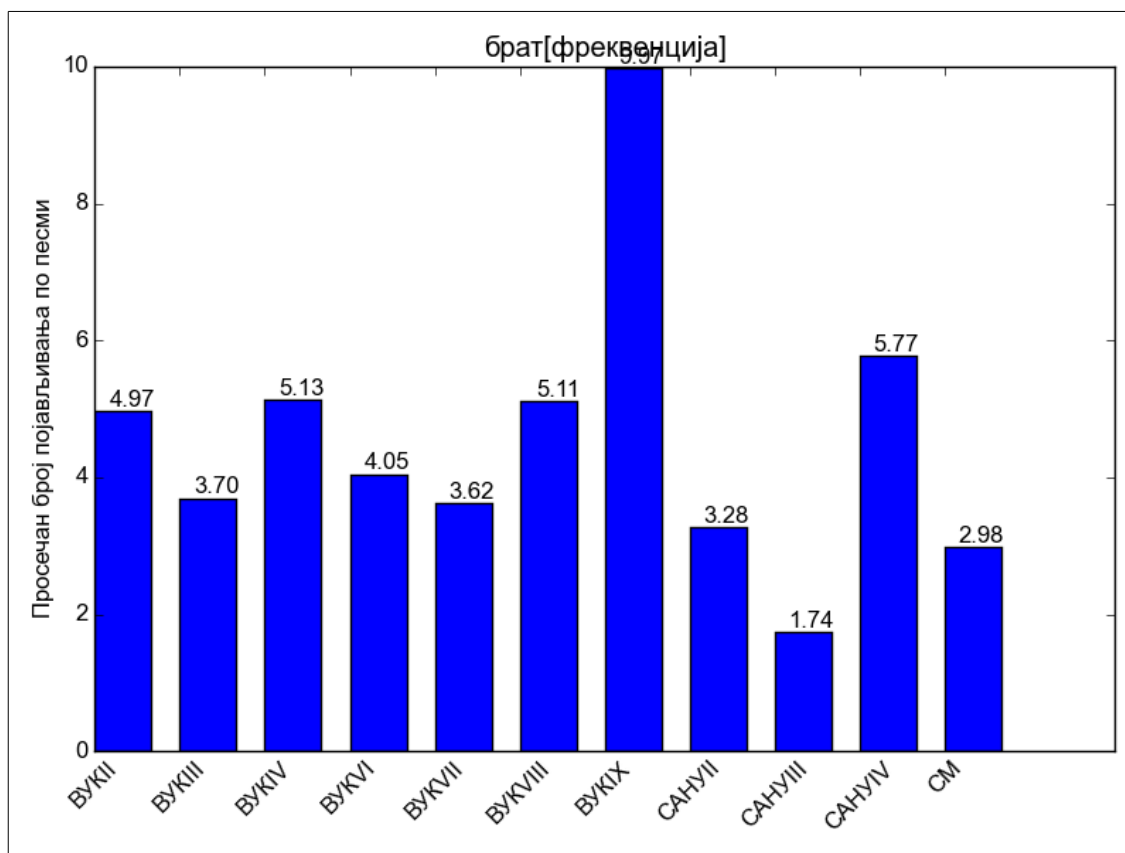
Но не хоће браћа Црногорци (САНУ IV, бр 13)

Црногорци, моја браћо драга. (САНУ IV, бр 19)

Чујете ли, Срби, браћо драга, (САНУ IV, бр 44)

Графикон бр. 2

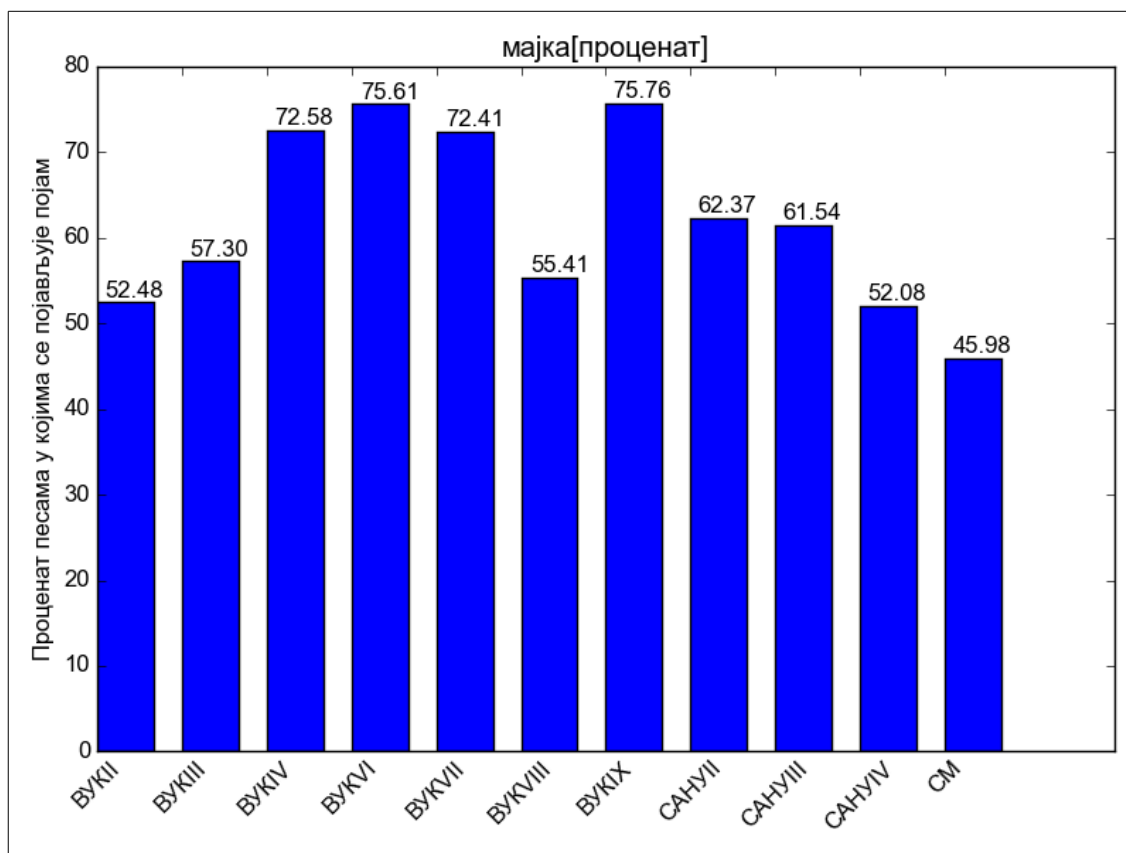
Просечан број појављивања појма „брат“ по песми

Када је реч о фреквенцији лексичке породице појма брат, математичко-статистичка обрада података показала је да је учесталост овог појма готово двоструко већа у збирци Вук IX у односу на друге збирке. То значи да се у просеку у свакој песми ове збирке појам брата појављује безмало десет пута (9,97). У збирци САНУ III учесталост овог појма је најмања, односно у свакој песми ове збирке појам брат појављује се просечно 1,74 пута. Занимљиво је да у збирци САНУ III проценат песама у којима проналазимо појам брата релативно висок – 64,1% али је очигледно да је просечан број појављивања по песми прилично мали.

Графикон бр. 3

Процент песама у којима се појављује појам „мајка“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „мајка“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: мајка, мајке, матер, матере, (као и облик без извршене сибиларизације – мајки).

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „мајка“ појављује се укупно 2331 пут; гледано по збиркама: Вук II - 310; Вук III - 242; Вук IV - 101; Вук VI - 398; Вук VII - 206; Вук VIII - 136; Вук IX - 64; САНУ II - 253; САНУ III - 211; САНУ IV - 112; СМ - 298 појављивања.

Процент песама у којима се појављују лексеме из породице појма мајка највиши је у збиркама Вук IX, Вук VI и Вук IV. У прве две збирке тај је проценат већи од 75%, што значи да се појављује у више од 3/4 песама. Најнижи проценат песама у којима постоји појам мајке проналазимо у збирци Симе Милутиновића

Сарајлије. Међутим, вредност процента у овој збирци објективно је висок – чак 45,98%. То нас доводи до закључка да је појам мајке веома присутан у грађи која је била предмет истраживања.

Графикон бр. 4

Просечан број појављивања појма „мајка“ по песми

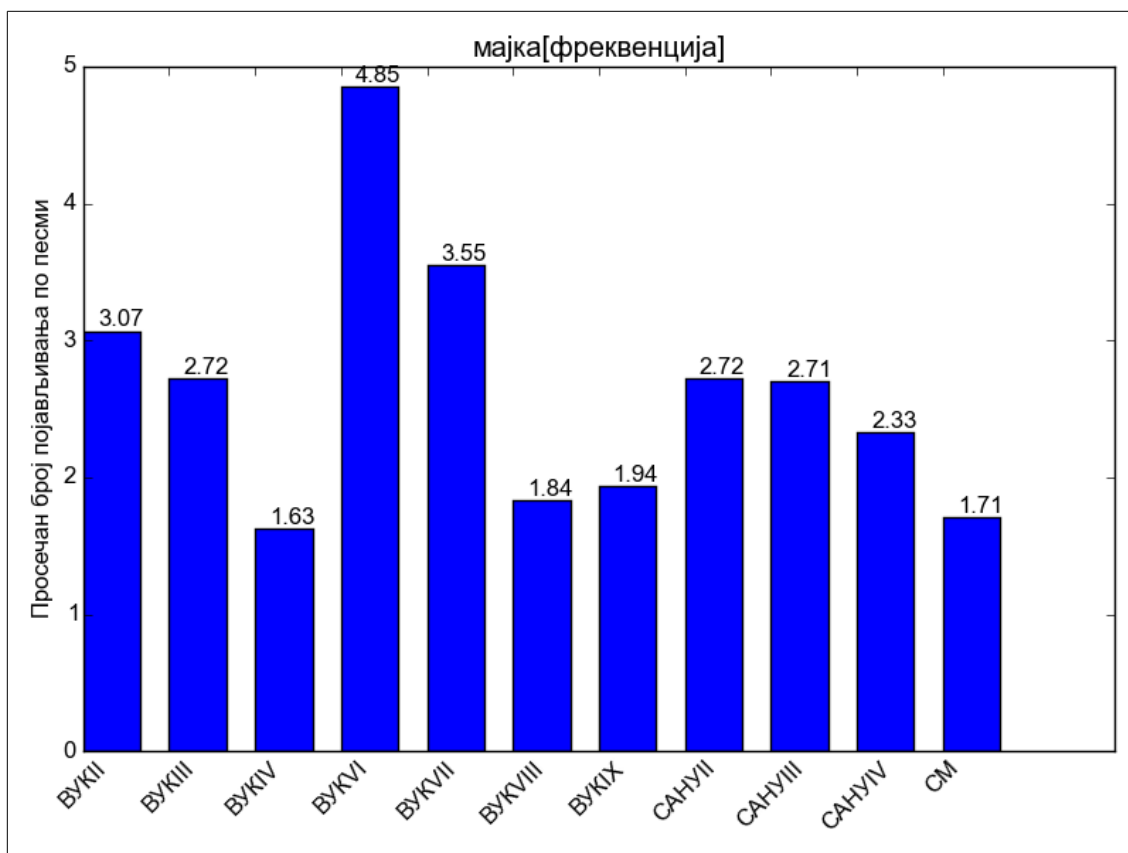

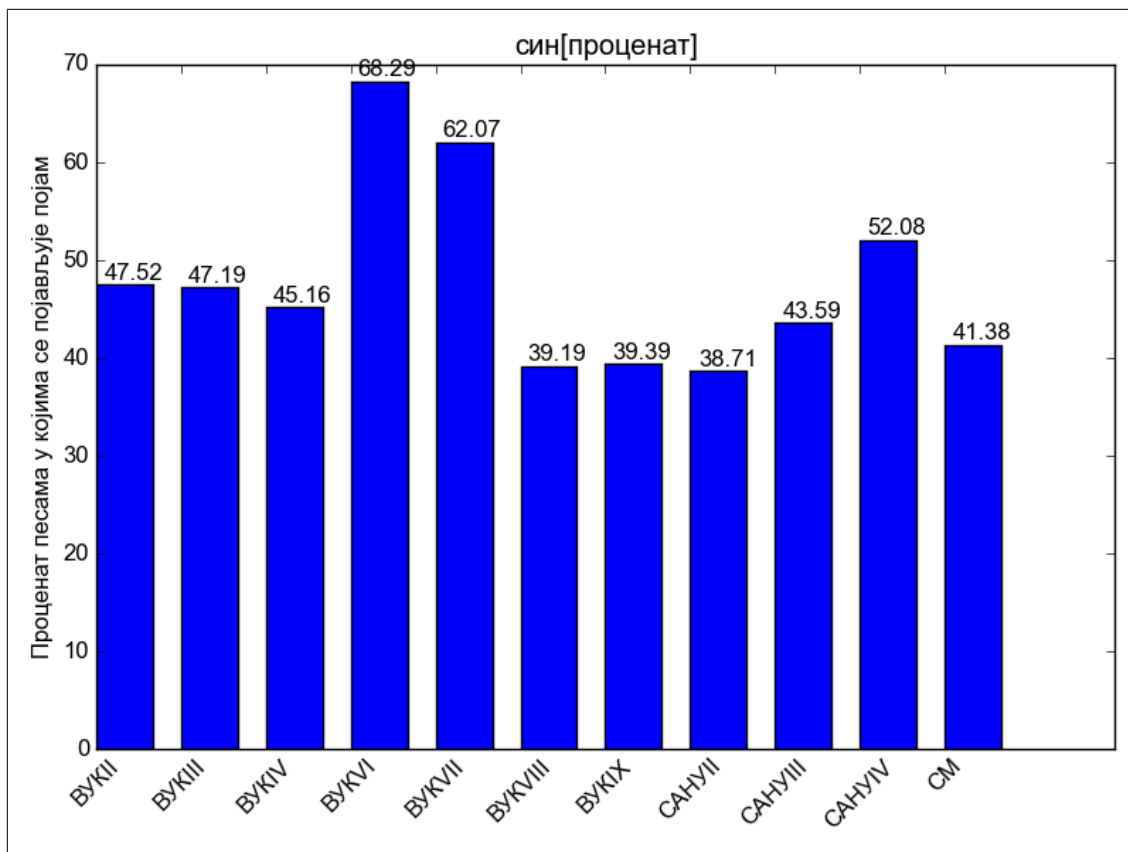
График фреквенције лексичке породице појма мајка показује највећу учесталост у збирци Вук VI, где се у просеку у свакој песми ове збирке појам мајке појављује нешто мање од пет пута (4,85). Фреквенција или учесталост појављивања једног појма има везе не само са певачевом усредсређеношћу, оним што бисмо условно могли именовати као *focus point*, већ и са стилем књижевног дела. Свако понављање одређеног појма, нарочито ако је учестало, усмерава слушаочеву пажњу на семантичко поље тог појма и чини га веома присутним у слушаочевом уму.

Просечна учесталост појављивања појма по песми најмања је у збирци Вук IV (1,63), али просек испод два појављивања по песми примећујемо још у три збирке: Вук VIII, ВУК IX и СМ. Као упадљива доминанта намеће се чињеница да је у Милутиновићевој збирци најнижи проценат песама у којима се појављује

лексема мајка, а фреквенција на претпоследњем месту у односу на све друге збирке - 1,71. Гледани из другог угла, међутим, ови подаци могу нам показати да је лексичка породица појма мајка објективно веома присутна у репрезентативној грађи на којој је истраживање обављено.

Графикон бр. 5

Процент песама у којима се појављује појам „син“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „син“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: син, синови, синак, синко.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „син“ појављује се укупно 1398 пута; гледано по збиркама: Вук II - 175; Вук III - 144; Вук IV - 76; Вук VI - 221; Вук VII - 129; Вук VIII - 125; Вук IX - 59; САНУ II - 114; САНУ III - 89; САНУ IV - 85; CM - 181 појављивање.

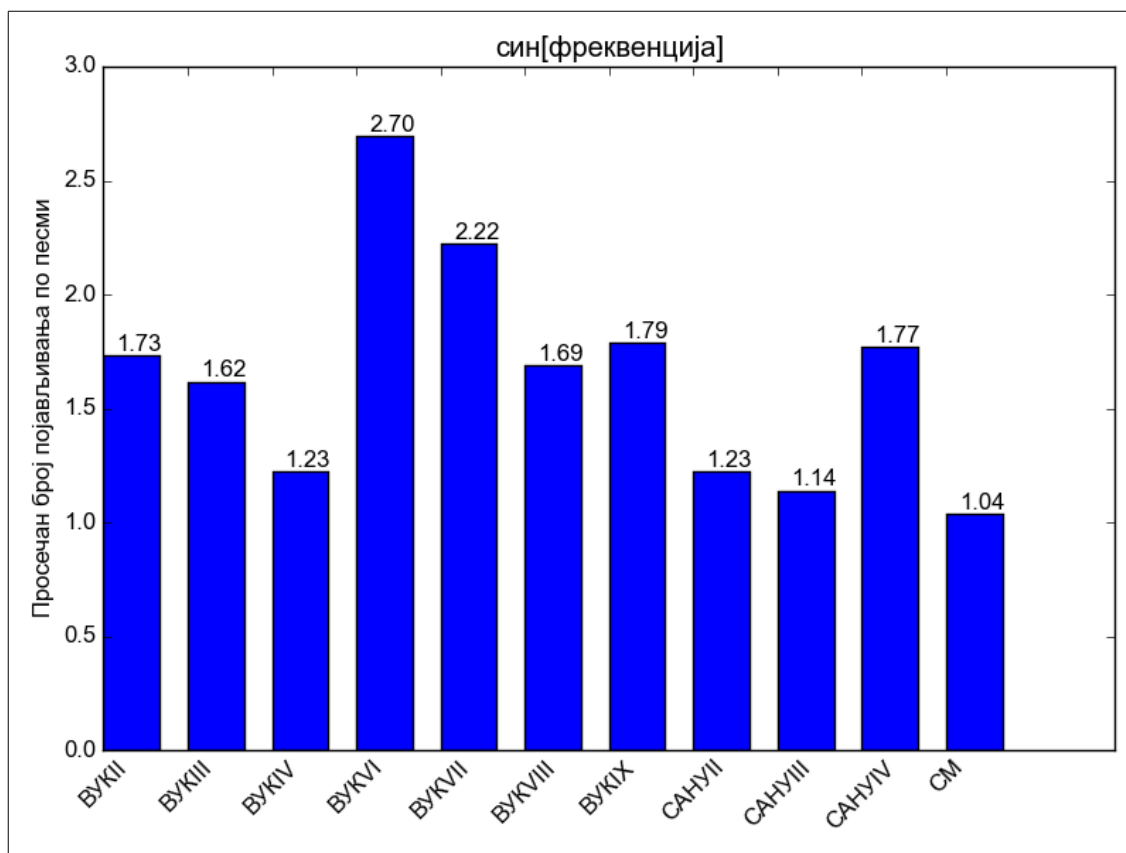
Највећи проценат песама у којима се наведене лексеме појављују откривамо у следећим збиркама: Вук VI – 68,29%, Вук VII – 62,07% и САНУ IV – 52,08%. Збирке Вук II, Вук III и Вук IV садрже више од 45% песама у којима се појављује појам сина, а преосталих пет збирки показује одступања у проценту

мања од 5%, односно 4,88%.

Занимљиво је да је у збирци Вук VI, у којој су песме „најстарије и средњијех времена“, најприсутнији појам сина и по критеријуму процента и по критеријуму учесталости појма. Можемо ли објашњење за ову појаву пронаћи у чињеници да је у тематским круговима доминантним у овој збирци (тематски круг песама о Марку Краљевићу, о хајдуцима и о ускоцима) улога сина у односима унутар патријархалне породице, односно јуначке дружине, веома значајна?

Графикон бр. 6

Просечан број појављивања појма „син“ по песми

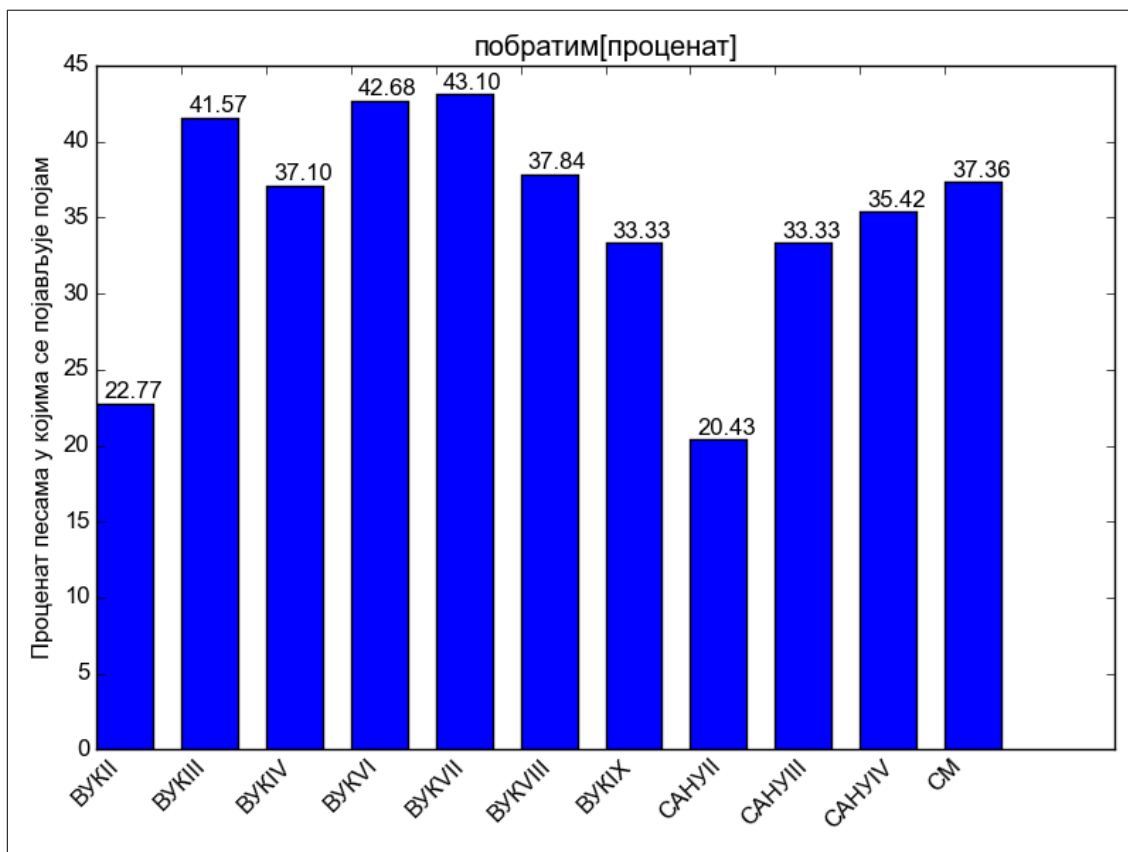
Када је реч о просечном броју појављивања појма син по песми, уочљиво је да се међу збиркама вредности фреквенција крећу од 1,04 до 2,70. То нам указује на значајну стабилност овог појма унутар грађе на којој је обављено истраживање.

Песма у којој се највећи број пута појављује лексема „син“ је „Постанак књаза у Црној Гори“ (Вук VIII, бр. 70). Занимљиво је да од 24 појављивања овог појма чак 11 пута реч је о облику вокатива – сине и синко. Вокатив овде постаје стилогено средство патоса којим се активира улога слушаоца и везује пажња аудиторијума⁵⁴ (*Чуј ме добро, мој милени сине!*)

54 О значају и улогама вокатива у комуникацији видети студију М. Бабић, „Вокатив као средство за изражавање експресивности“, У зборнику „Радови Филозофског факултета Пале“ XIII/1, Пале, 2011, стр. 49-66

Графикон бр. 7

Процент песама у којима се појављује појам „побратим“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „побратим“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: побратим, побратими, побро.

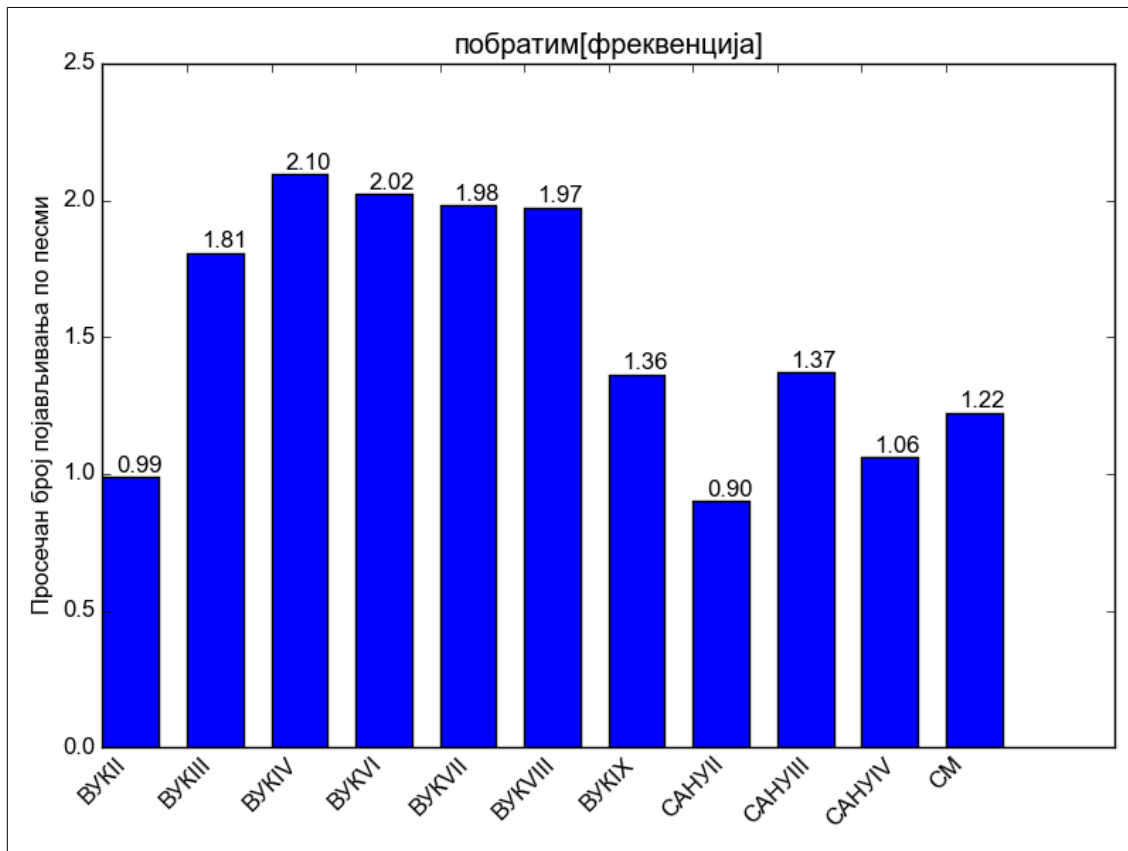
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „побратим“ појављује се укупно 1318 пута; гледано по збиркама: Вук II - 100; Вук III - 161; Вук IV - 130; Вук VI - 166; Вук VII - 115; Вук VIII - 146; Вук IX - 45; САНУ II - 84; САНУ III - 107; САНУ IV - 51; СМ - 213 појављивања.

Графикон показује доминанту појма побратим у збиркама Вук VII, Вук VI и Вук III, чије су вредности процената песама у којима се појављује овај појам двоструко (САНУ II) или готово двоструко (Вук II) веће. Шта је заједничко

наведеним трима збиркама? У њима су најбројније песме тематских кругова о хајдуцима и ускоцима, што нас наводи на закључак да је обичајни кодекс побратимства значајније утицао на епске биографије јунака у овим песмама.

Графикон бр.8

Просечан број појављивања појма „побратим“

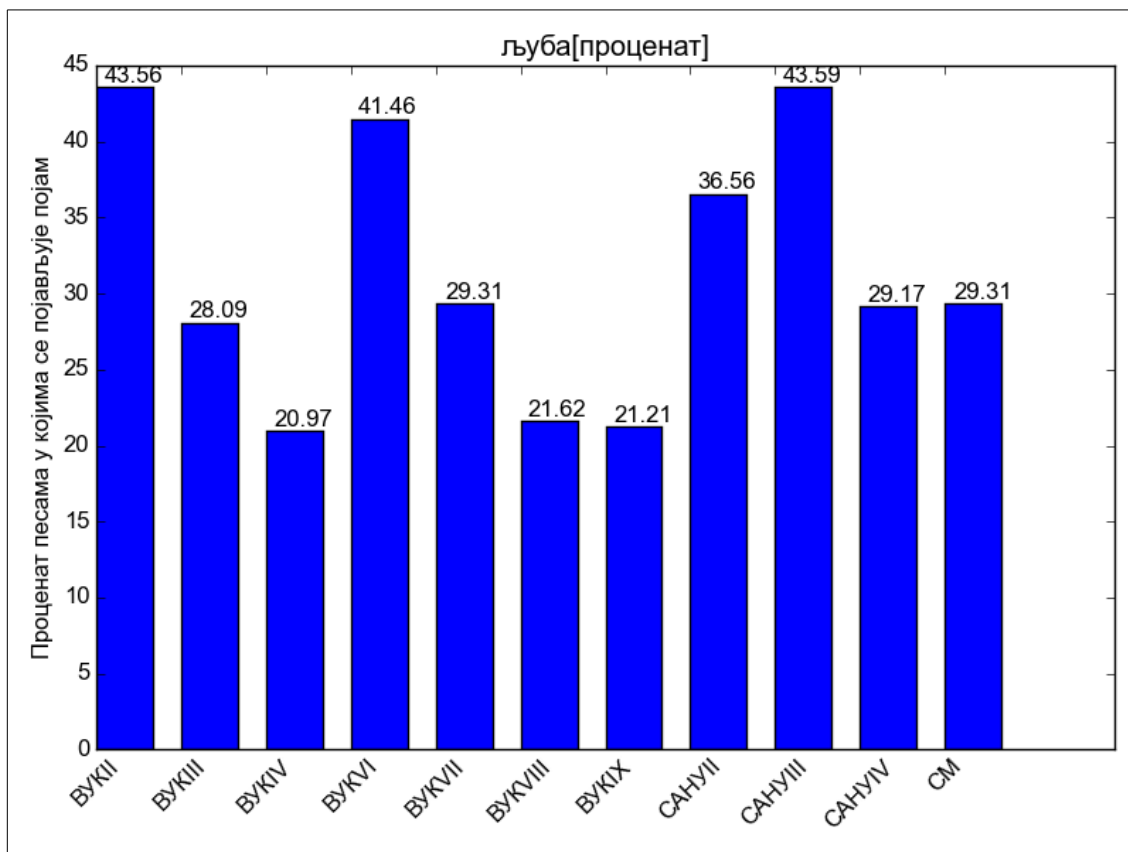

Просечан број појављивања појма побратим у оквиру сваке збирке, показује значајну стабилност и креће се између 0,90 до 2,10, односно, приближно између једног и два појављивања по песми. У целокупној грађи која је била предмет истраживања, песма у којој се највећи број пута појављује појам побратима је „Издаја од Риђана Ђура“ (Вук VIII, бр. 8) – чак 23 пута. У песми је реч о погибији вероломног Ђуре од Риђана, који Турцима изда своју ускочку дружину и у њој своја два побратима. Снажним контрастним сликама народни певач наглашава значај тврде вере побратимске, чојства и јунаштва. Вероломни побратим приказан је као изданак нечасне лозе: *Да ви'ш Ђура, родила га курва.*

Графикон бр. 9

Процент песама у којима се појављује појам „љуба“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „љуба“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике лексичке породице: љуба и љубе. Будући да су одређени падежни облици ових лексема идентични са презентом или императивом глагола „љубити“, било је неопходно из истраживања искључити ове глаголске облике.

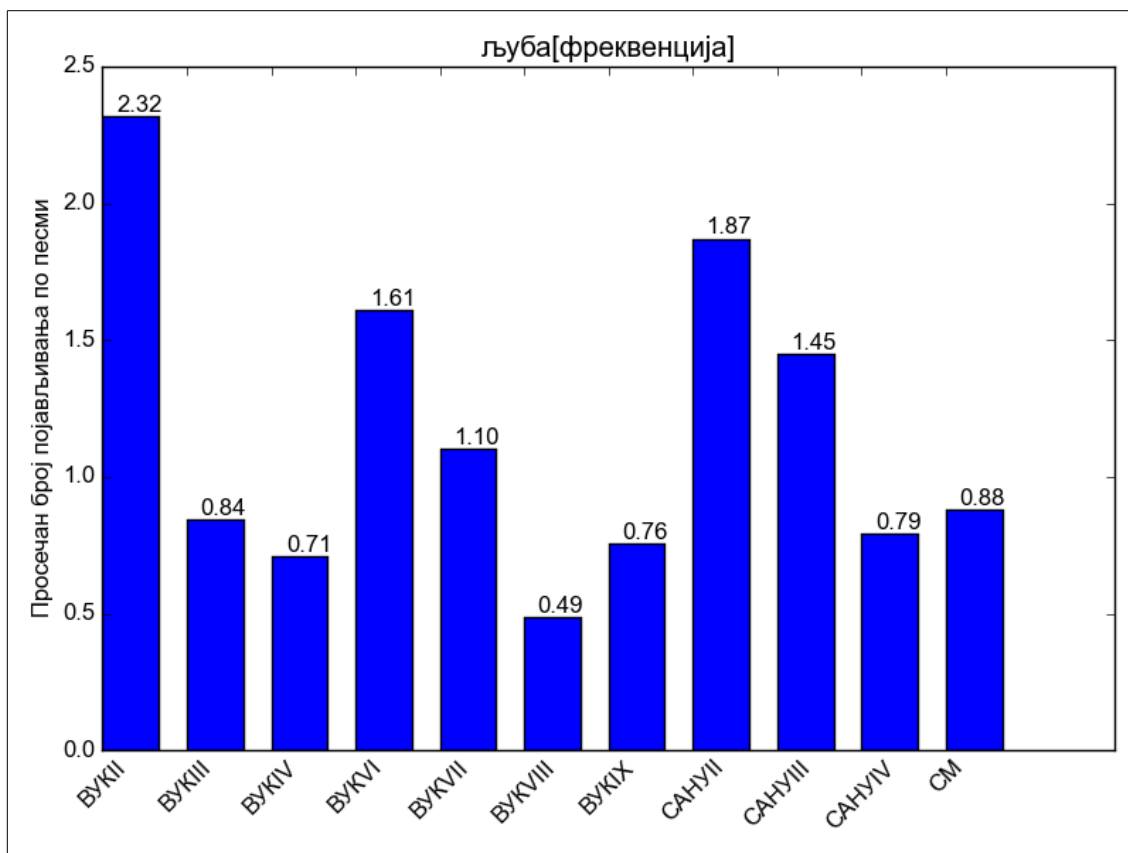
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања, лексичка породица појма „љуба“ појављује се укупно 1088 пута; гледано по збиркама: Вук II - 234; Вук III - 75; Вук IV - 44; Вук VI - 132; Вук VII - 64; Вук VIII - 36; Вук IX - 25; САНУ II - 174; САНУ III - 113; САНУ IV - 38; СМ - 153 појављивања.

Истраживање је показало да је процент песама у којима се појављује појам „љуба“ највећи у следећим збиркама: САНУ III, Вук II и Вук VI. Фокусираност

народног певача на лик љубе у овим збиркама двоструко је већа у односу на збирке Вук IV, Вук VIII и Вук IX. Појам љубе, дакле, знатно је присутнији у песмама, како их је Вук класификовао према историјско-хронолошком критеријуму, „старијих“ и „новијих“ времена, односно у оквиру традиционалне породице, као и у животу хајдука и ускока, него у устаничкој, ослободилачкој епици.

Графикон бр.10

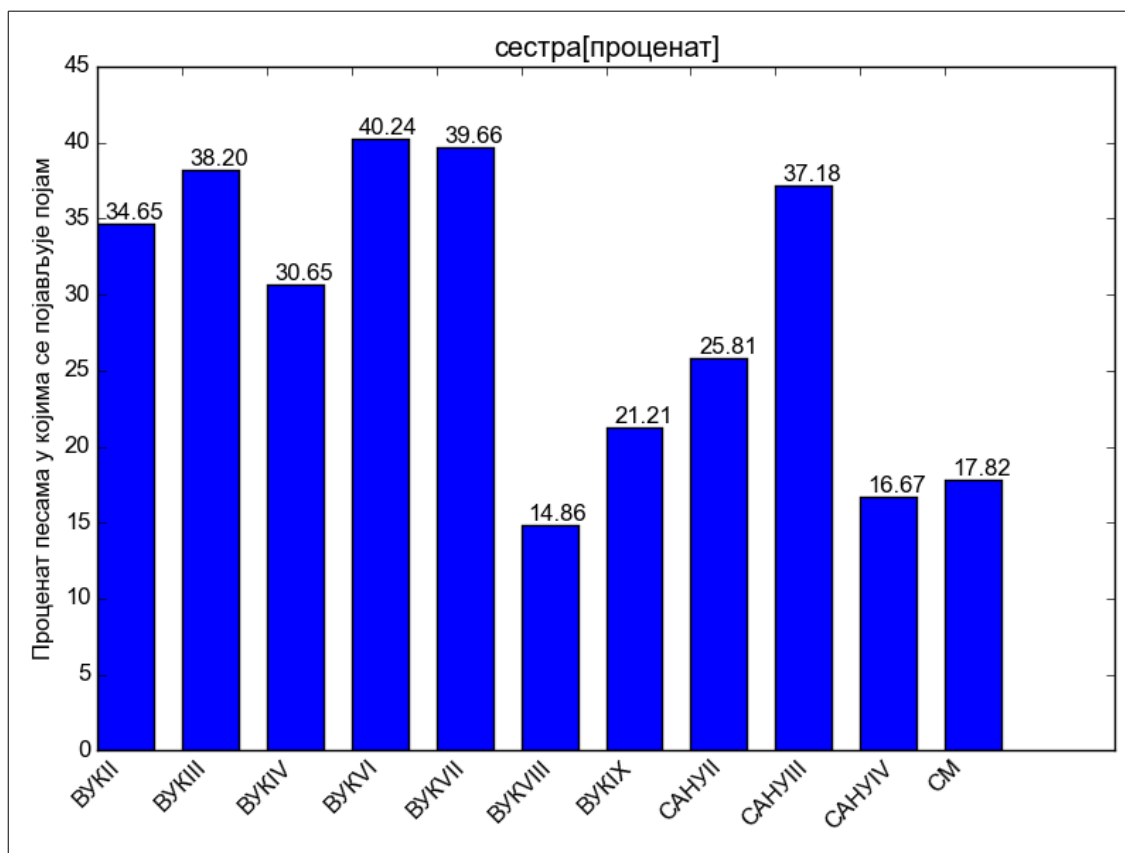
Просечан број појављивања појма „љуба“ по песми

Када је реч о просечном броју појављивања појма „љуба“ по песми у збиркама, највећу фреквенцију појма уочавамо у збирци Вук II. Занимљиво је да у оквиру грађе на којој је обављено истраживање највећи број појављивања овог појма проналазимо у два песмама - „Марко Краљевић куша љубу“ (САНУ II бр.53) и „Бановић Страхиња“ (Вук II бр. 44). Шта је, речено математичким речником, заједнички именилац ових двеју песама, у којима је пажња народног певача тако истрајно усмерена на лик љубе? Реч је суочавању епског јунака са верношћу љубе, што, у суштини, представља суочавање јунака са властитим изборима, очекивањима, надама, емоцијама...

Графикон бр. 11

Процент песама у којима се појављује појам „сестра“

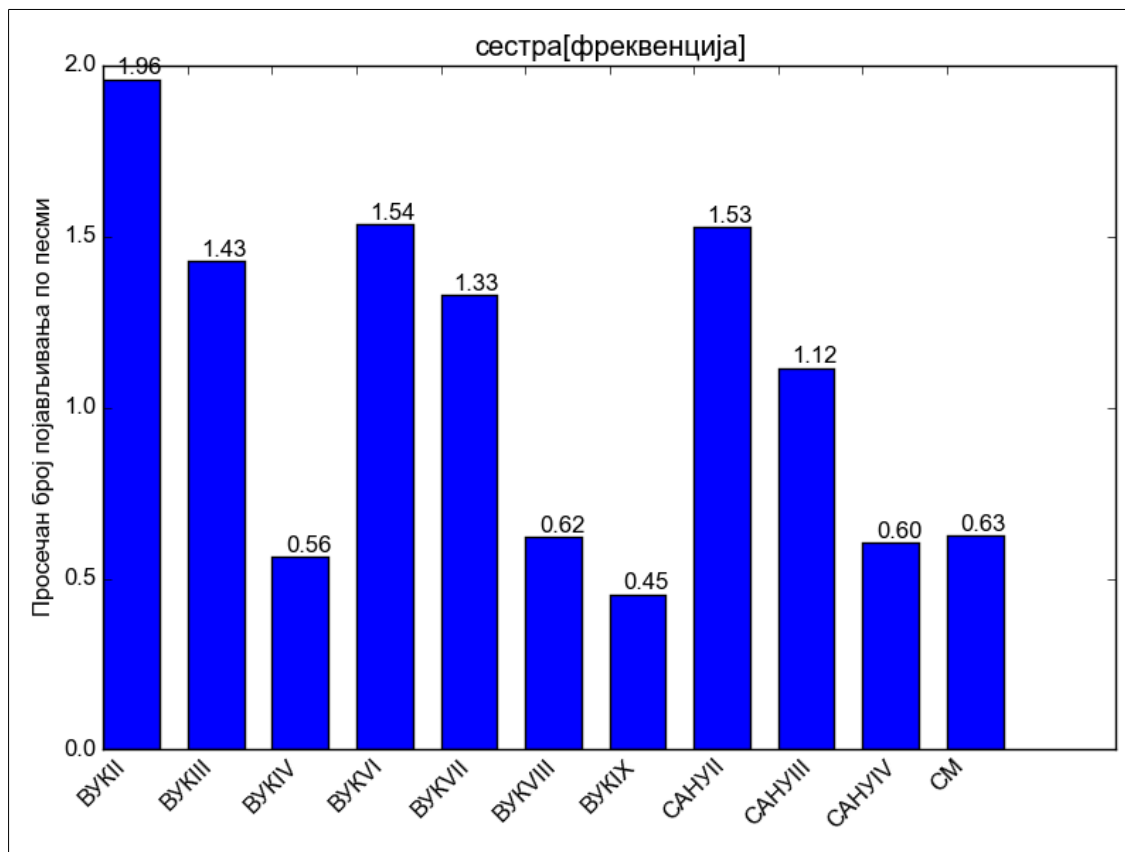
Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „сестра“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: сестра, сестре, сека, селе, сестрица, сестрице, сеја и сеје.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „сестра“ појављује се укупно 991 пут; гледано по збиркама: Вук II - 198; Вук III - 127; Вук IV - 35; Вук VI - 126; Вук VII - 77; Вук VIII - 46; Вук IX - 15; САНУ II - 142; САНУ III - 87; САНУ IV - 29; СМ - 109 појављивања.

Истраживање је показало одређену законитост: појам „сестра“ појављује се у знатно мањем проценту песама у збиркама Вук VIII, САНУ IV и СМ, што нас наводи на закључак да је устаничка тематика померала пажњу народног певача са лика сестре у породичним односима на друге улоге.

Графикон бр. 12

Просечан број појављивања појма „сестра“ по песми

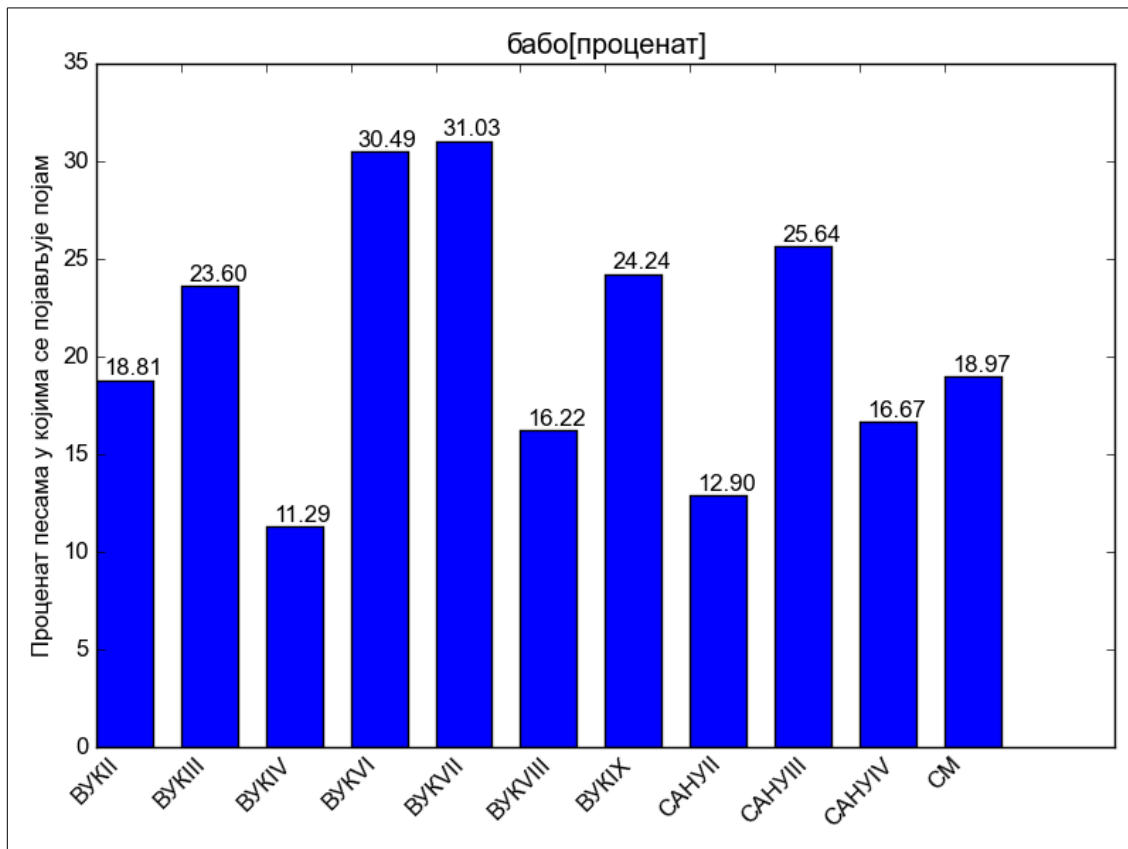
Тврдња о вези између тематског оквира песама и фокусираности певача на појам сестре добија своју потврду у резултатима испитивања фреквенције овог појма. Уочљива је правилност: песме „старијих времена“ - Вук II, Вук VI и САНУ II имају највећи просечан број појављивања по песми; нешто нижу фреквенцију примећујемо у песмама „средњих времена“ - у збиркама Вук III, Вук VII и САНУ III. У песмама „новијих времена“ фреквенција појма „сестра“ креће се у распону од 0,45 до 0,63 појављивања појма „сестра“ по песми.

У оквиру грађе на којој је обављено истраживање постоје две песме у којима је број појављивања појма „сестра“ највећи. То су песме: „О боју Косовском“ (САНУ II, бр. 30) и „Сестра Леке капетана“ (Вук II, бр. 40). У првој се

појам „сестра“ појављује 49, у другој 34 пута. Шта је карактеристично за ове песме? У првој песми народни певач се фокусира на позицију сестре у најзначајнијем догађају у српској историји и народној епизици; у другој је пажња народног певача усредсређена на сестру која разграђује ауторитет брата у традиционалној породици. Милица и Росанда, две сасвим противне природе, представљају два пола у односу сестра – брат у традиционалној породици. Док Милица, у настојању да задржи бар једног брата од заклетве, узвикује девет пута *Слатки брате, остани са секом*, из Росанде проговара демонска природа, она преузима на себе атрибуте главе породице и посрамљује брата. Нису ли то карактери који својом изузетношћу изазивају интересовање аудиторјума?

Графикон бр. 13

Процент песама у којима се појављује појам „бабо“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „бабо“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике ове лексеме. Будући да се одређени падежни облици ове лексеме поклапају са неким падежним облицима лексеме „баба“, било је неопходно разграничити сва појављивања и из истраживања искључити она која не припадају семантичком пољу појма „бабо“.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „бабо“ појављује се укупно 510 пута; гледано по збиркама: Вук II - 55; Вук III - 80; Вук IV - 14; Вук VI - 67; Вук VII - 100; Вук VIII - 28; Вук IX - 14; САНУ II - 23; САНУ III - 49; САНУ IV - 16; СМ - 64 појављивања.

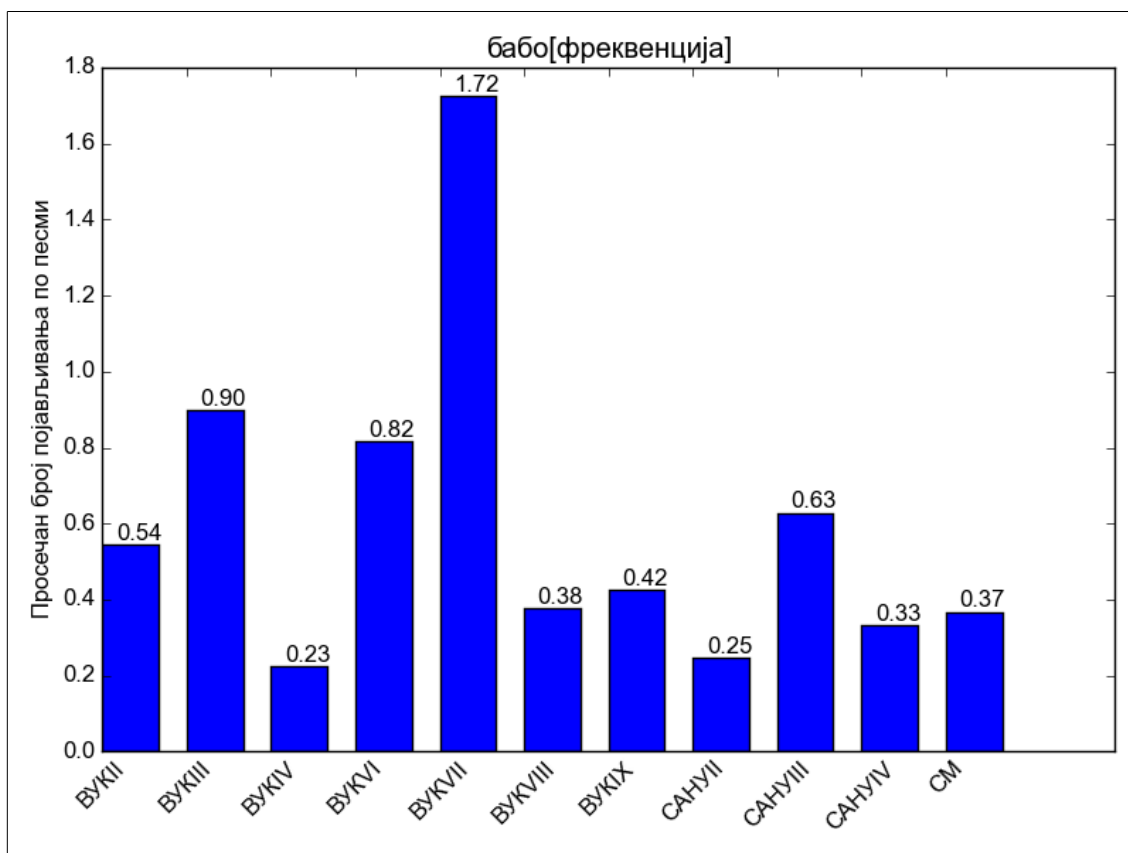
Највећи проценат песама у којима се тражена лексема појављује откривамо у збиркама Вук VII (31,03%) и Вук VI (30,49%). Шта је заједничко овим

збиркама? Математичком терминологијом речено, пресек скупова песама ове две збирке садржао би тематске кругове песама о хајдуцима и ускоцима.

Графикон бр. 14

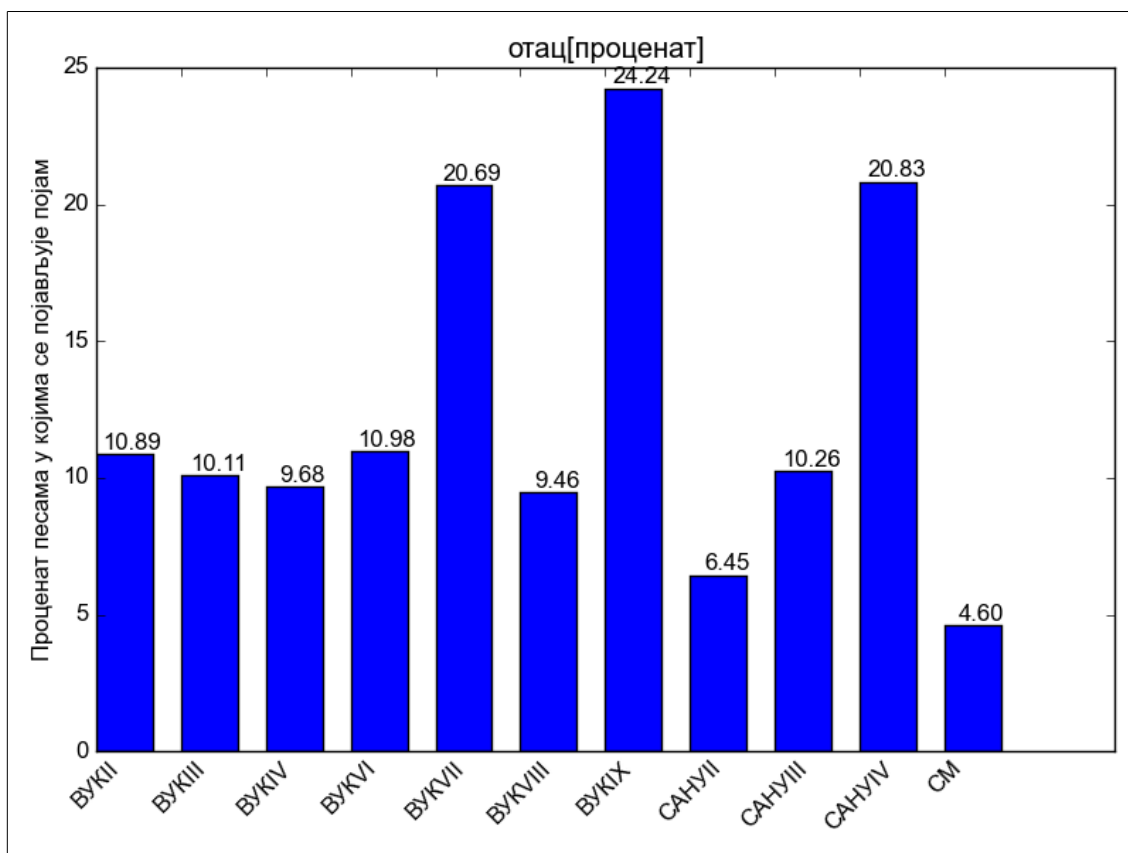
Просечан број појављивања појма „бабо“ по песми

Када је реч о просечном броју појављивања појма „бабо“ по песми, поново највећу фреквенцију откривамо у збирци Вук VII; на другом месту су песме из збирке Вук III. Овим двама збиркама заједничка је доминантна тематских кругова песама о хајдуцима и ускоцима. Можемо ли из ових резултата закључити да је лексема „бабо“ карактеристична за обраћања оцу првенствено у песмама ових тематских кругова? Зашто је баш у овим песмама фокус народног певача усмерен на бабу више него у другим тематским круговима?

Графикон бр. 15

Процент песама у којима се појављује појам „отац“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „отац“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: отац и оци. Из истраживања су искључени она појављивања лексема која су се односила на свештена лица, јер ту није реч о крвном сродству, већ о духовнику.

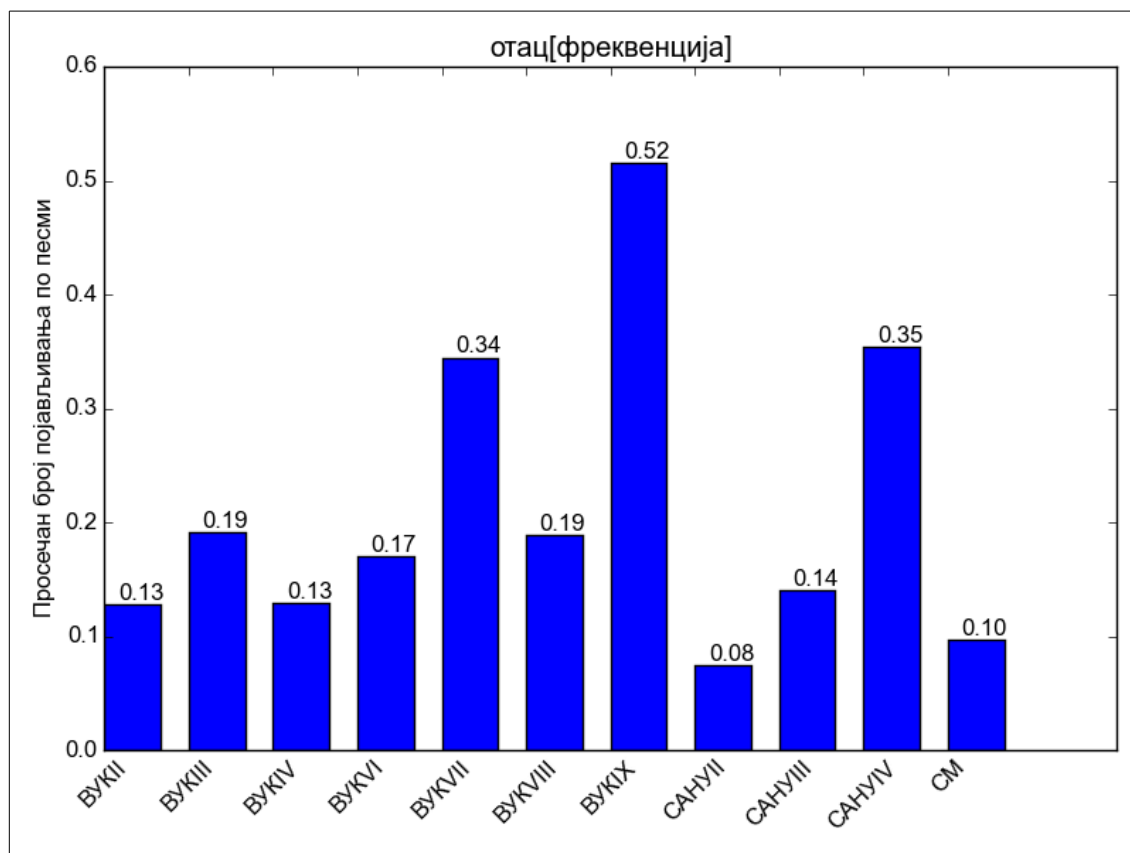
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „отац“ појављује се укупно 155 пута; гледано по збиркама: Вук II - 13; Вук III - 17; Вук IV - 8; Вук VI - 14; Вук VII - 20; Вук VIII - 14; Вук IX - 17; САНУ II - 7; САНУ III - 11; САНУ IV - 17; СМ - 17 појављивања.

Када упоредимо укупан број појављивања лексичке породице појма „отац“ (155) са лексемом „бабо“ (510), увиђамо да је у репрезентативним збиркама које су биле предмет истраживања, турцизам „бабо“ заступљен је 3,29 пута више.

Гледано по збиркама, највећи проценат песама у којима се појављује лексема „отац“ проналазимо у Вук IX, САНУ IV и Вук VII. Шта из овога можемо закључити? Лексема отац карактеристична је за устаничку поезију, за тематске кругове о ослобођењу Србије и Црне Горе. Да ли је народни певач, понет слободарским идејама и националним полетом, турцизам заменио словенском речју?

Графикон бр. 16

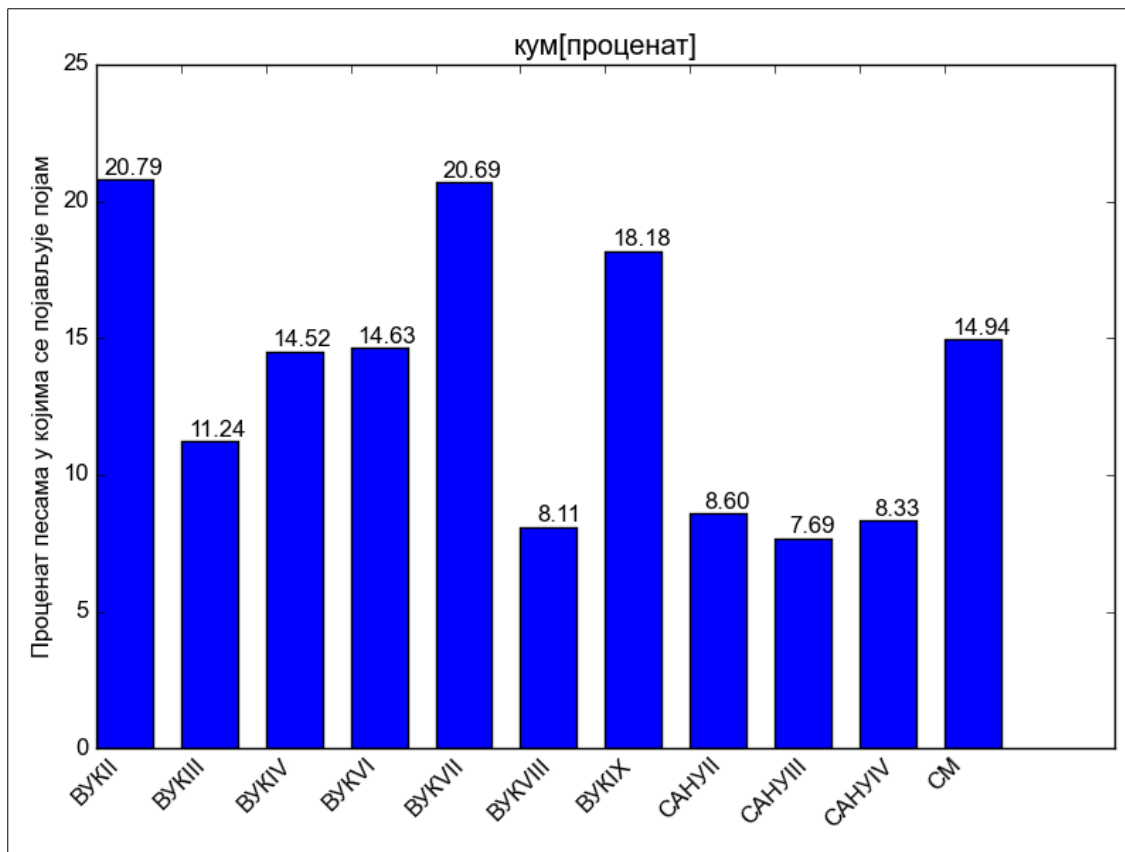
Просечан број појављивања појма „отац“ по песми

Просечан број појављивања лексеме отац по песми највећи је управо у устаничкој епици, у збиркама: Вук IX, САНУ IV и Вук VII. Иако по значењу синоними, лексеме отац и бабо очигледно у репрезентативним збиркама на којима је обављено истраживање имају различит третман.

Графикон бр. 17

Процент песама у којима се појављује појам „кум“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „кум“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: кум, кума, куме.

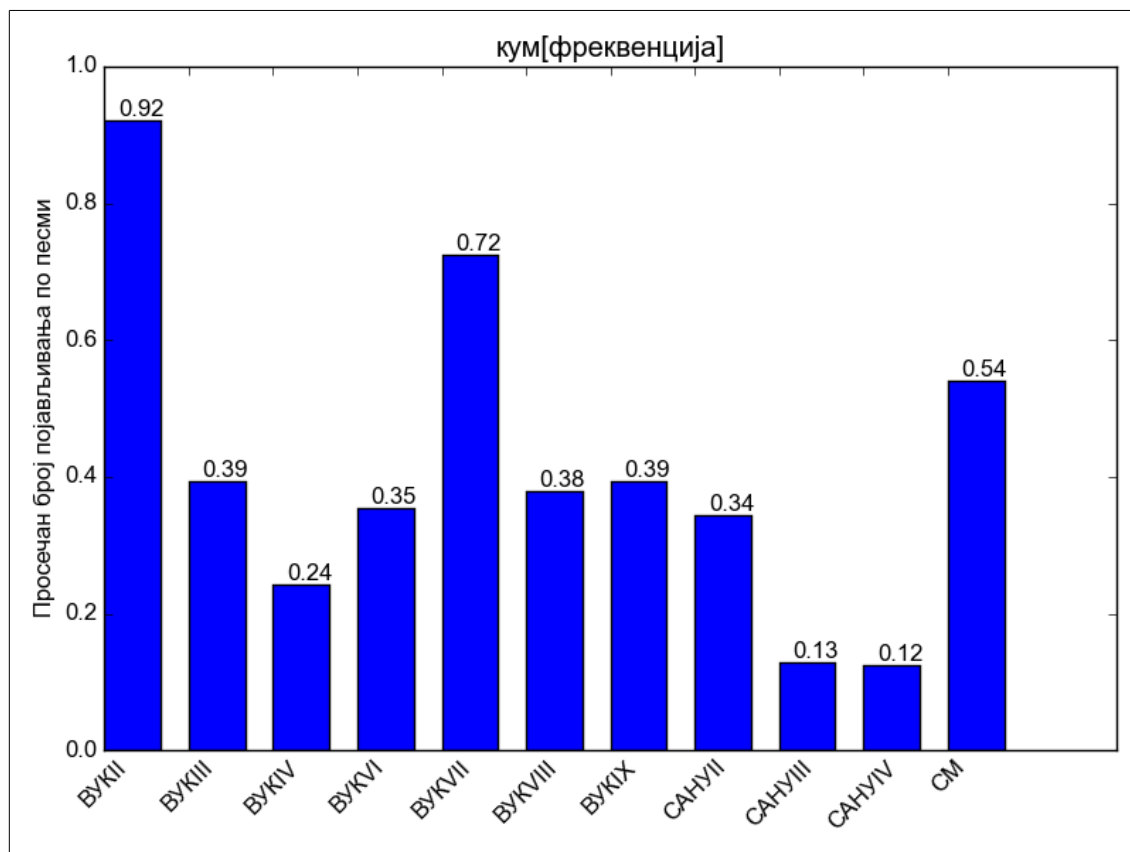
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „кум“ појављује се укупно 397 пута; гледано по збиркама: Вук II - 93 ; Вук III - 35; Вук IV - 15; Вук VI - 29; Вук VII - 42; Вук VIII - 28; Вук IX - 13; САНУ II - 32; САНУ III - 10; САНУ IV - 6 ; СМ - 94 појављивања.

Међу свим песмама у оквиру испитиване грађе највећи број појављивања појма „кум“ проналазимо у два песмама из збирке Симе Милутиновића; реч је о песми „Хајдучка правда“ (СМ, бр. 108), са 25 и „Маркова женидба“ (СМ, бр. 119), са 23 појављивања појма. Овде је реч о песмама из два тематска круга – о хајдуцима и о Марку Краљевићу; када бисмо их сагледали према хронолошко-

историјском критеријуму, прва песма била би класификована међу песме средњих, друга међу песме старијих времена. Управо тако и на нивоу целокупне испитиване грађе примећујемо да се појам „кум“ процентуално највише појављује у песмама „старијих“, а потом и песмама „средњих“ времена.

Графикон бр. 18

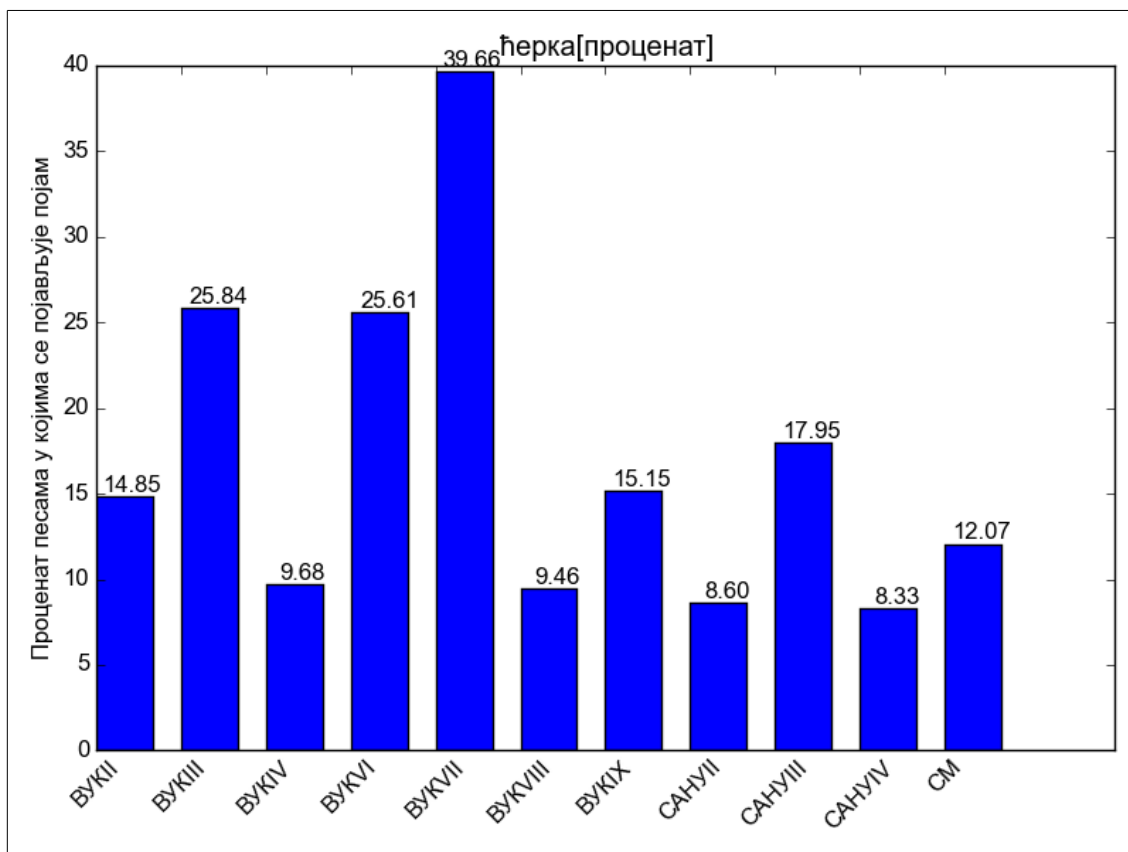
Просечан број појављивања појма „кум“ по песми

Просечан број појављивања појма „кум“ по песми у испитиваној грађи проналазимо у збирци Вук II, затим у збирци Вук VII и у „Пјеванији“ СМ. Занимљиво је да се појам кума значајно помера из фокуса народног певача у збиркама у којима су доминантне песме о ослободилачким борбама против Турака.

Графикон бр. 19

Процент песама у којима се појављује појам „ћерка“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „ћерка“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: ћерка, кћер, шћер, ћер, кћерка, шћера, шћерка, шћерца, кћери, шћерке, ћере, ћерке, кћерке, шћере, шцерце и ћерце.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „ћерка“ појављује се укупно 361 пут; гледано по збиркама: Вук II - 37; Вук III - 67; Вук IV - 8; Вук VI - 59; Вук VII - 75; Вук VIII - 11; Вук IX - 20; САНУ II - 15; САНУ III - 36; САНУ IV - 4; СМ - 29 појављивања.

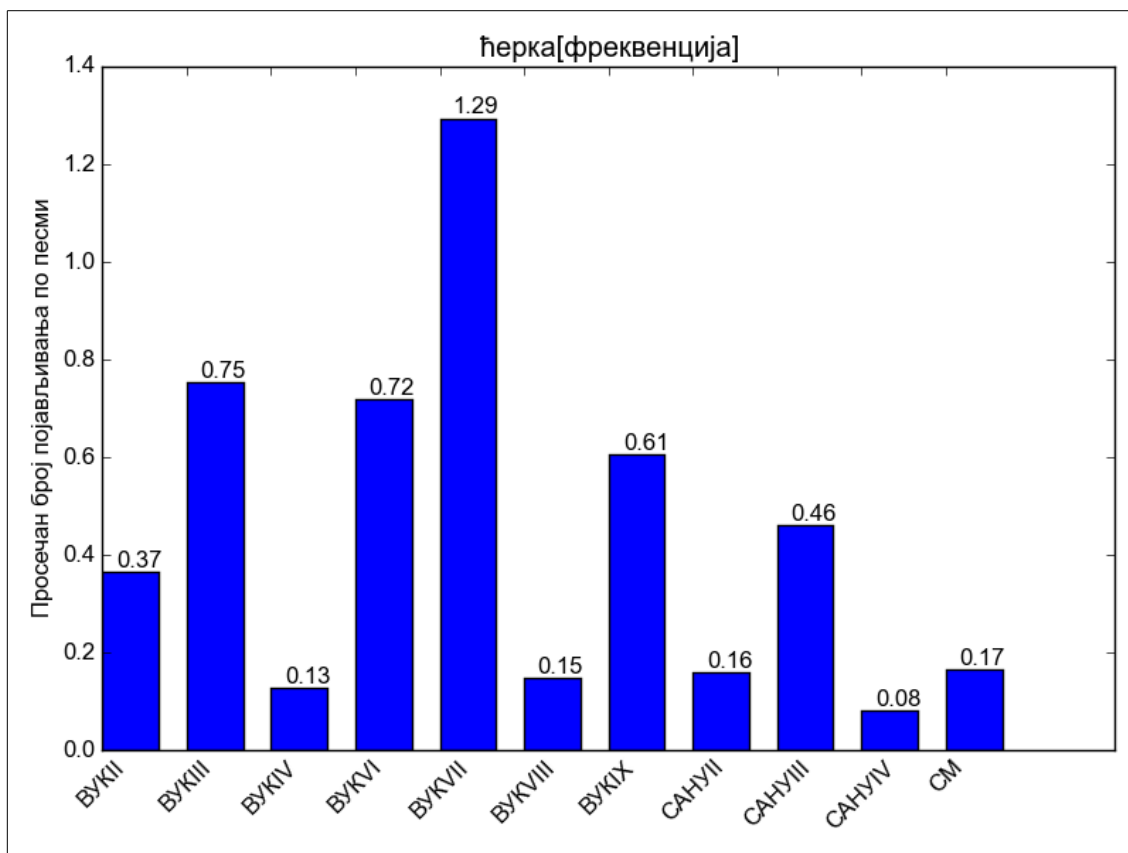
Занимљиво је да се појам ћерке, међу свим испитиваним збиркама, у највећем проценту појављује у збирци Вук VII, 39,66%, што је, рецимо, 4,76 пута више него у збирци САНУ IV. Подаци нам казују, такође, и да је проценат у

збирци Вук VII више него dupло већи (2,26 пута) у односу на збирку САНУ III, иако обе збирке, према историјско-хронолошком критеријуму, садрже песме средњих времена.

Графикон бр. 20

Просечан број појављивања појма „ћерка“ по песми

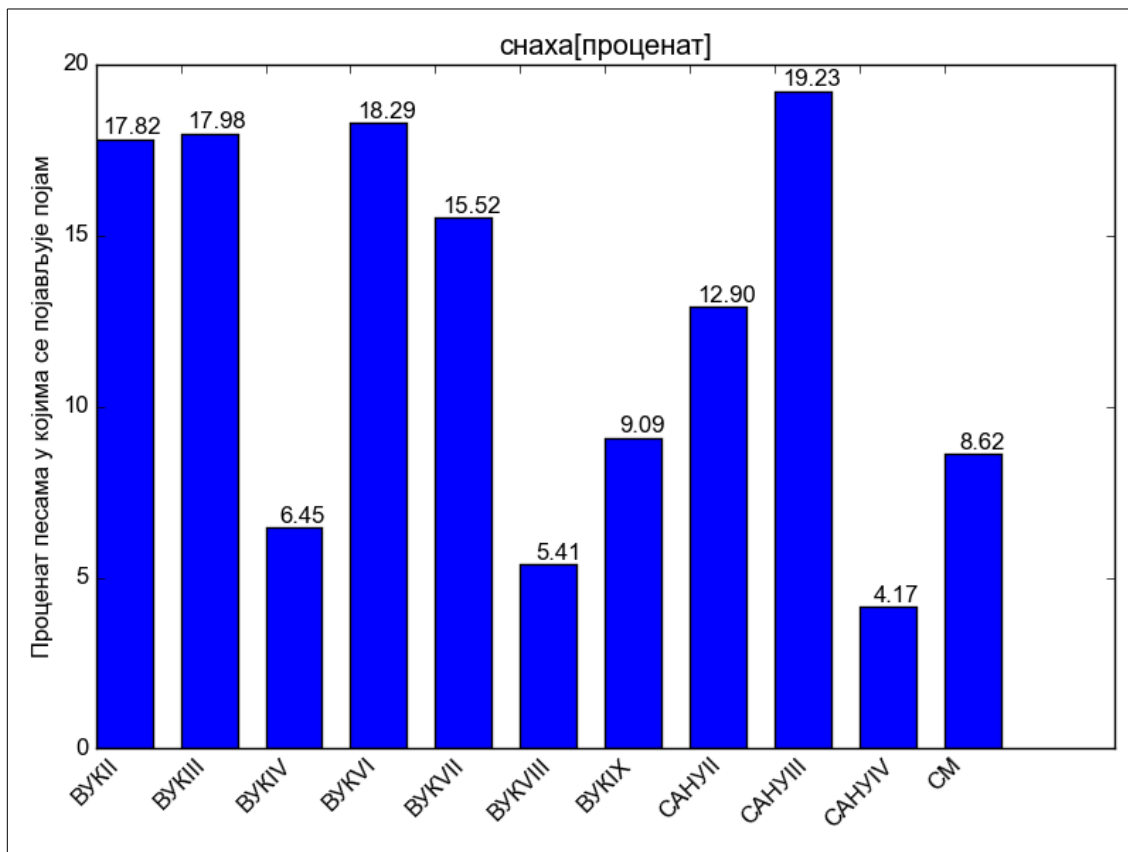

Просечан број појављивања појма „ћерка“ у испитиваној репрезентативној грађи највећи је у збирци Вук VII, што је 16,12 пута више него у збирци са најмањим процентом – САНУ IV.

Приметна је изразито ниска фреквенција овог појма у збиркама у којима су доминантне песме о ослобођењу од Турака – САНУ IV, Вук IV и Вук VIII. Фокус интересовања народног певача у песмама ових збирки очигледно је померен на друге ликове и улоге у породичним односима.

Графикон бр. 21

Процент песама у којима се појављује појам „снаха“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „снаха“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике лексичке породице: снаха, снахе, снашица, снашице, снаја, снаје, снаша, снаше, снаа и снае.

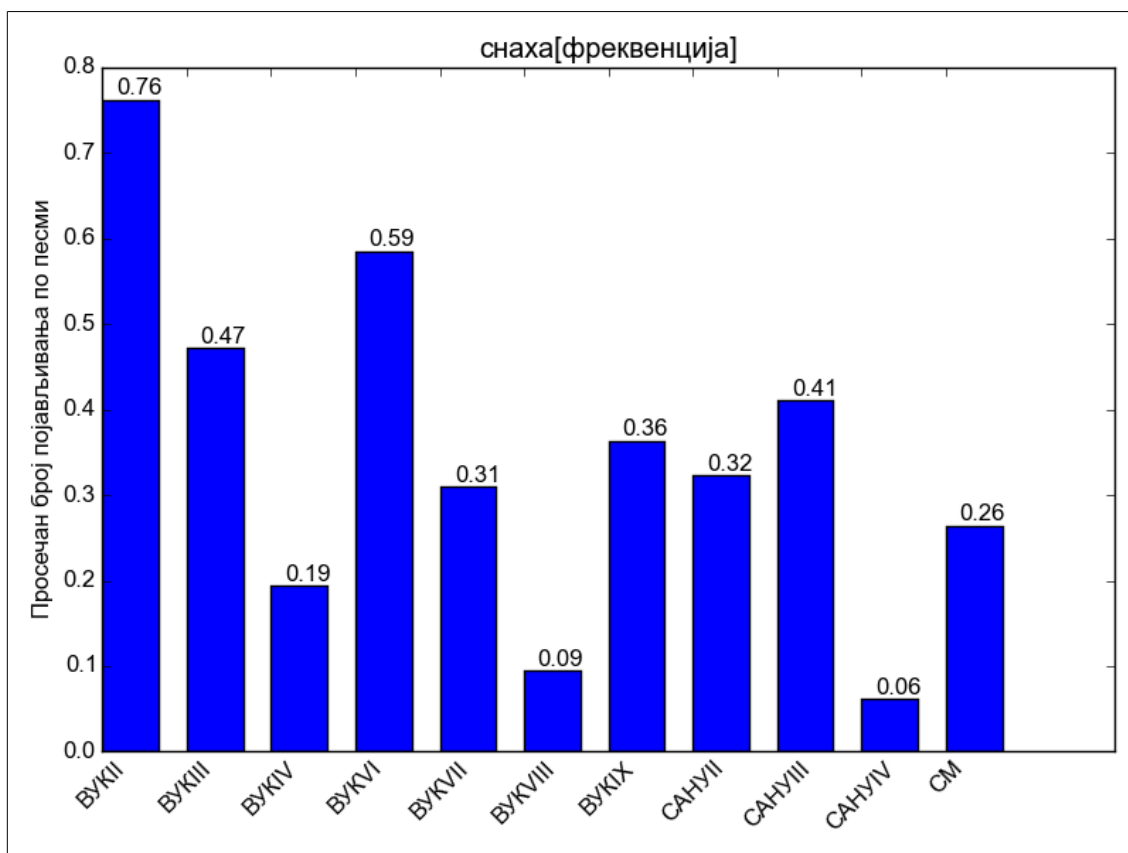
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „снаха“ појављује се укупно 327 пута; гледано по збиркама: Вук II - 77; Вук III - 42; Вук IV - 12; Вук VI - 48; Вук VII - 18; Вук VIII - 7; Вук IX - 12; САНУ II - 30; САНУ III - 32; САНУ IV - 3; СМ - 46 појављивања.

Уочљива је извесна стабилност овог појма у песамама САНУ III, Вук VI, Вук III и Вук II. У овим збиркама проценат песама у којима се појављује појам „снаха“ креће се у распону од 19,23% до 17,82%. Већа одступања, међутим, примећујемо у збиркама САНУ IV, Вук VIII и Вук IV, где је проценат песама знатно нижи и креће се у распону од 4,17% до 6,45%. Заједничко овим збиркама

јесте да су у њима доминантне песме тематски везане за ослободилачке борбе од Турака. Очигледно је да се пажња народног певача у песмама које приказују борбе Срба и Црногораца против непријатеља помера са улоге снахе у породичним односима. У збирци са највишим процентом вредност је 4,61 пут већа у односу на збирку са најнижим процентом.

Графикон бр. 22

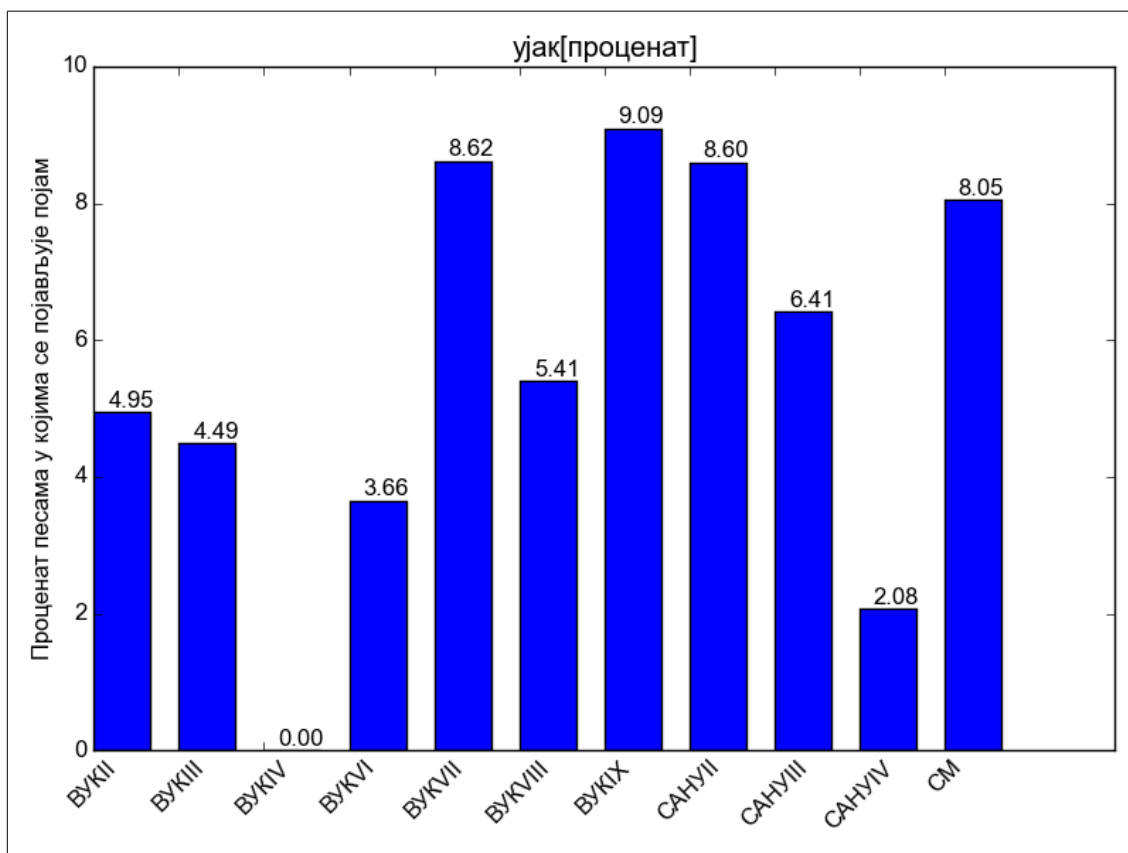
Просечан број појављивања појма „снаха“ по песми

Просечан број појављивања по песми највећи је у збирци Вук II, а најмањи у збирци САНУ IV. У првој је фреквенција појма „снаха“ већа чак 12,66 пута. У целокупној испитиваној грађи највећи број појављивања овог појма проналазимо у песми „Женидба Максима Црнојевића“ (Вук II, бр. 89) – чак 19 пута. У овој песми фокус интересовања народног певача је на лику снахе, због које је Иван Црнојевић потегао преко мора и преко својих стварних моћи.

Графикон бр. 23

Процент песама у којима се појављује појам „ујак“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „ујак“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: ујак и уја.

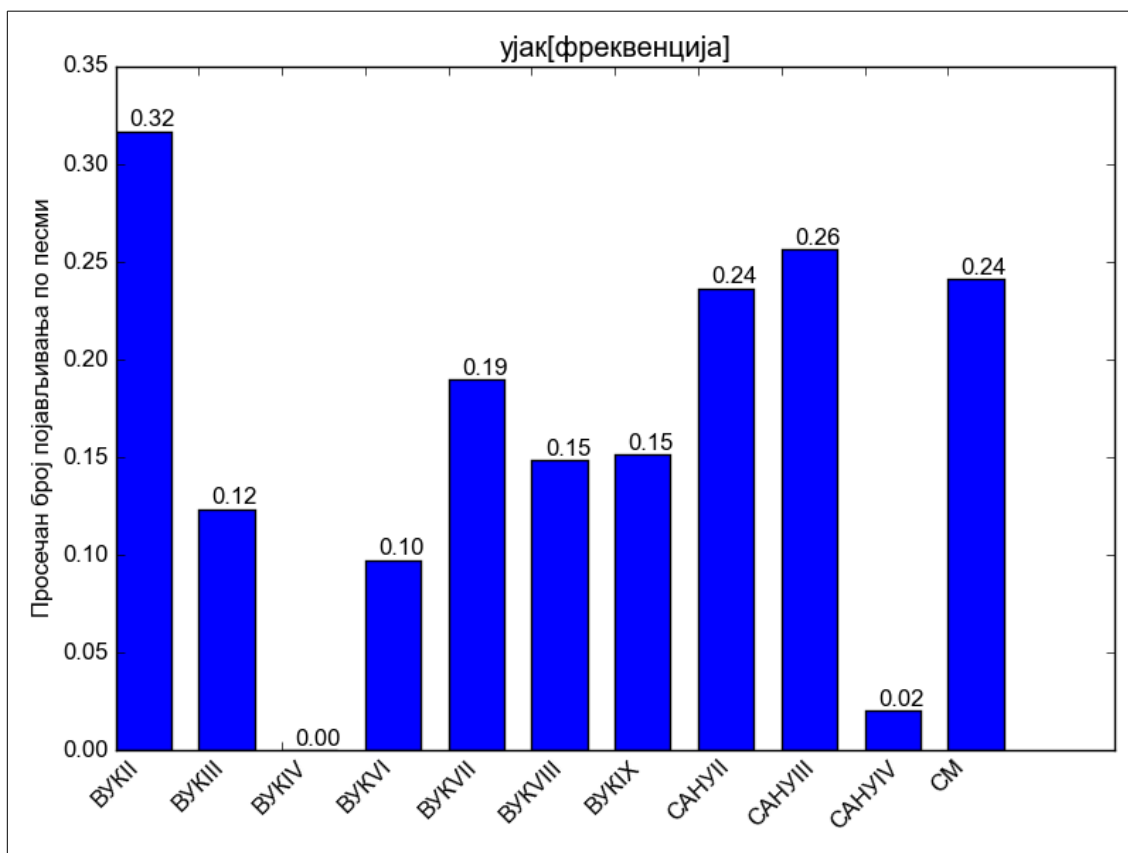
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „ујак“ појављује се укупно 163 пута; гледано по збиркама: Вук II - 32; Вук III - 11; Вук IV - 0; Вук VI - 8; Вук VII - 11; Вук VIII - 11; Вук IX - 5; САНУ II - 22; САНУ III - 20; САНУ IV- 1; СМ - 42 појављивања.

Истраживање је открило занимљив податак – да појам „ујак“ није предмет интересовања народног певача у збирци Вук IV. Гледано од најниже ка највишој вредности процента песама у којима се појављује овај појам, на другом месту налази се збирка САНУ IV. Занимљиво је да песме обе наведене збирке доминантно опевају устаничке борбе против Турака. Очигледно је да је пажња

народног певача у овом тематском кругу била усредсређена на друге улоге у породичним односима.

Графикон бр. 24

Просечан број појављивања појма „ујак“ по песми

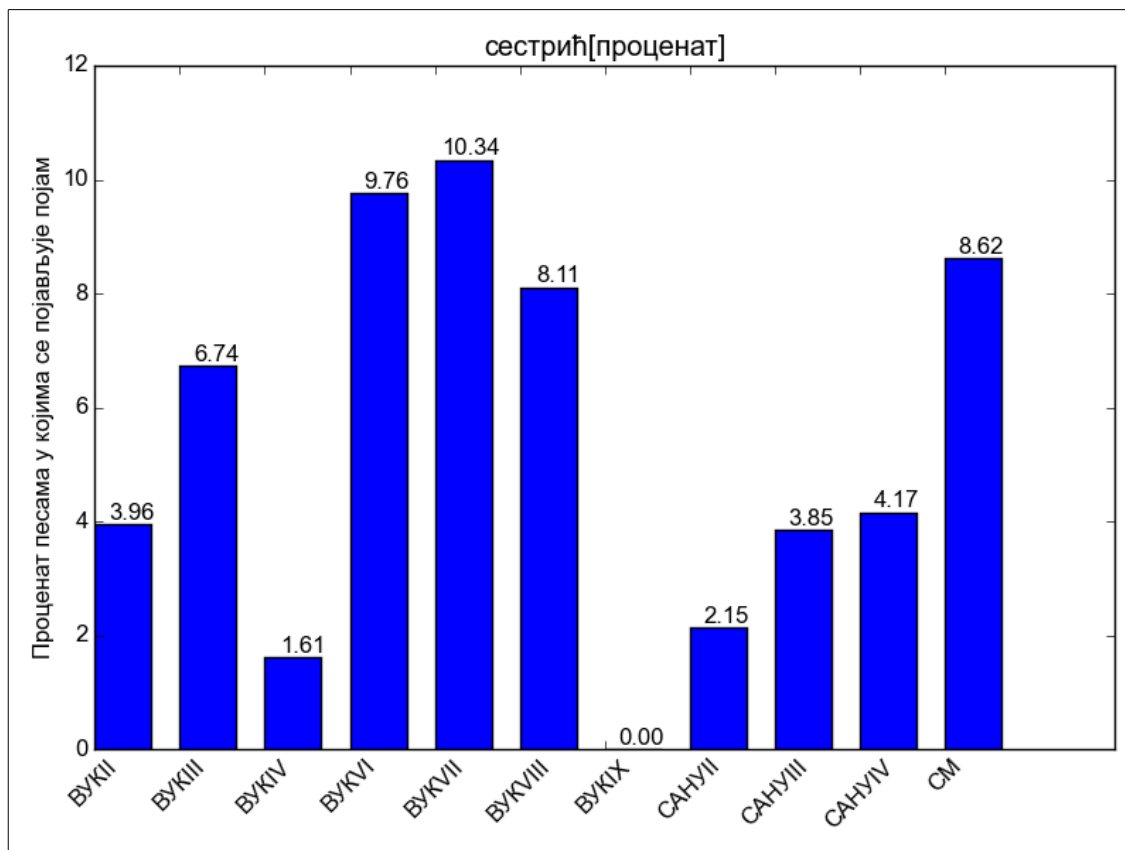

Када је реч о просечном броју појављивања појма „ујак“ по песми, најмању фреквенцију откривамо у истим збиркама које имају и најмањи проценат песама у којима се налази тражени појам – Вук IV и САНУ IV. Највећу фреквенцију појма има збирка Вук II, а унутар те збирке највећи број појављивања лексеме „ујак“ има песма „Женидба Максима Црнојевића“ (Вук II, бр. 89). У овој песми „ујак“ је поменут 17 пута, а од тога чак 13 пута у облику вокатива „ујаче“ и „ујо“. Судбина несрећног Јован-капетана, сестрића Иве Црнојевића, и његов однос са ујаком очигледно су значајно привукли пажњу народног певача.

Графикон бр. 25

Процент песама у којима се појављује појам „сестрић“

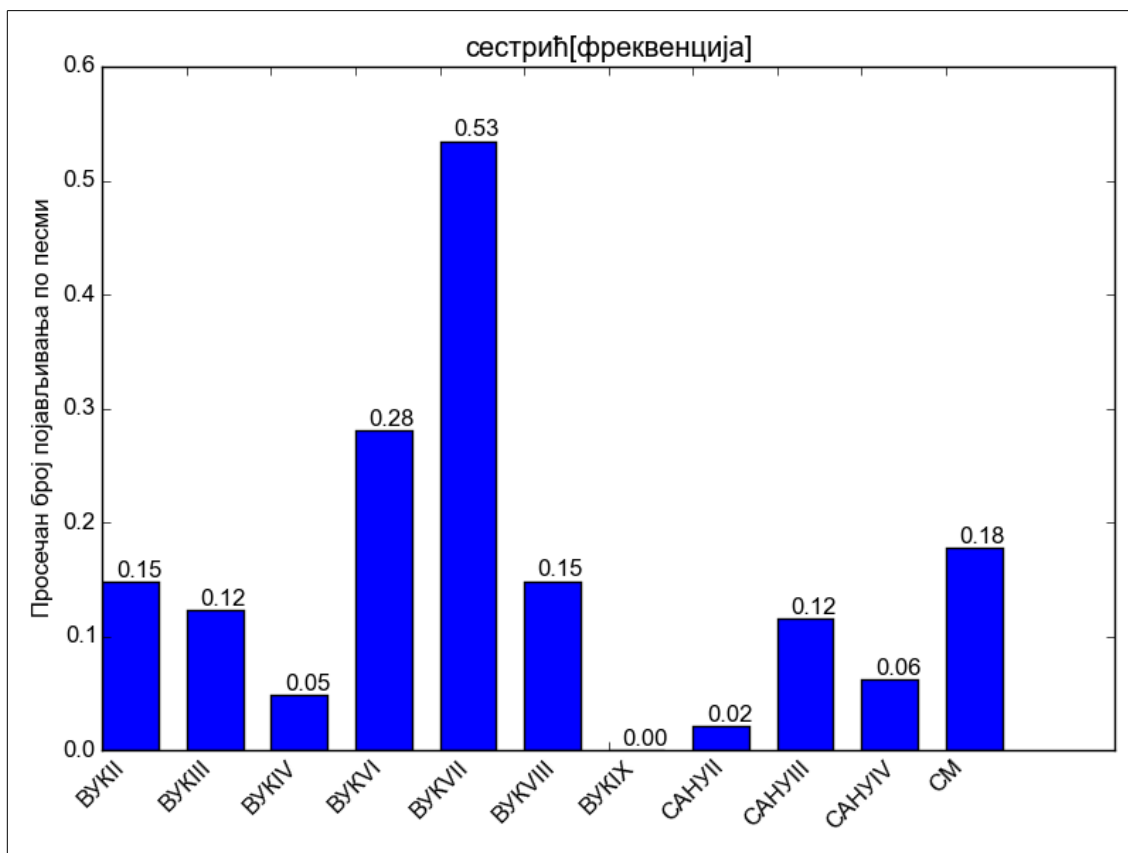
Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „сестрић“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике лексема: сестрић и сестрићи.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања, лексичка породица појма „сестрић“ појављује се укупно 139 пута; гледано по збиркама: Вук II - 15; Вук III - 11; Вук IV - 3; Вук VI - 23; Вук VII - 31; Вук VIII - 11; Вук IX - 0; САНУ II - 2; САНУ III - 9; САНУ IV - 3; СМ - 31 појављивање.

Занимљиво је да најмањи проценат песама у којима се појављује појам „сестрић“ имају збирке Вук IX и Вук IV, што нас наводи на закључак да у устаничкој народној епизи пажња народног певача није усредсређена на улогу сестрића у породичним односима. Сасвим је другачија ситуација у збиркама у којима доминирају тематски кругови песама о хајдуцима и ускоцима – Вук VII и Вук III.

Графикон бр. 26

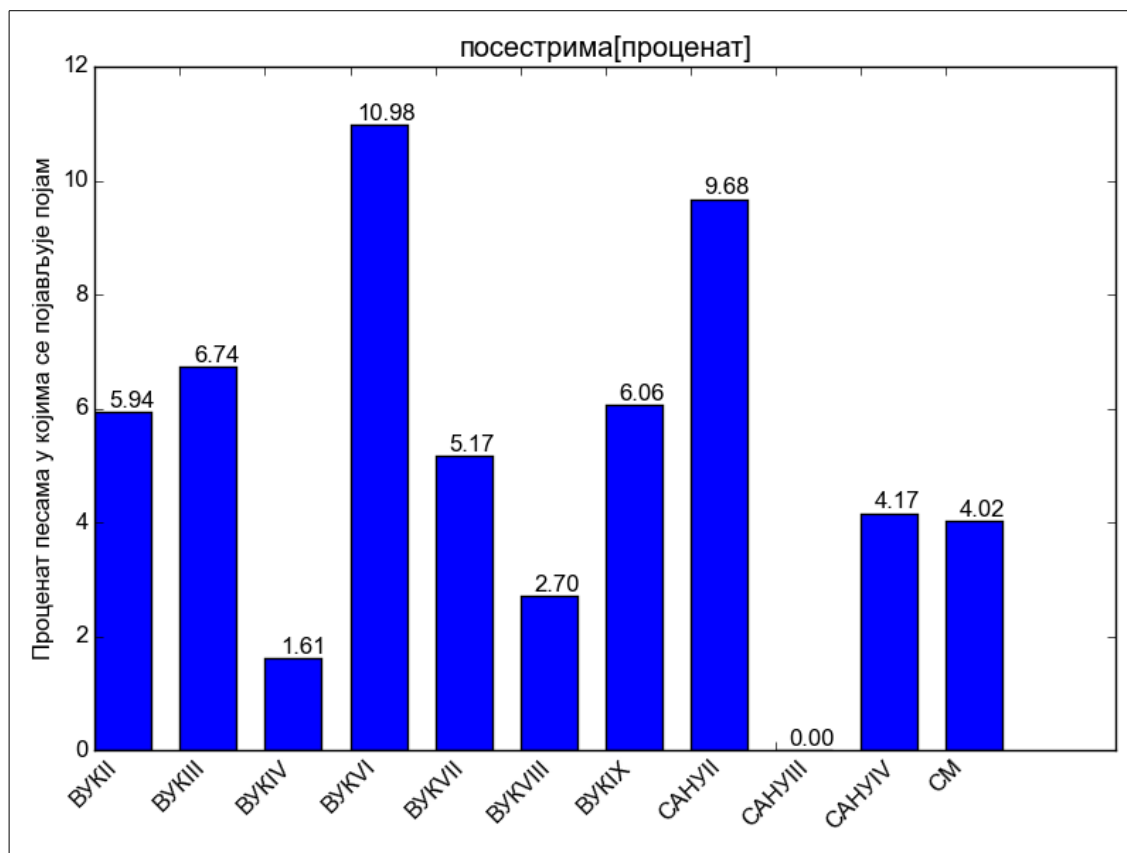
Просечан број појављивања појма „сестрић“ по песми

Просечан број појављивања појма сестрић по песми највећи је у збирци Вук VII. У целокупној испитиваној грађи највећу фреквенцију ова лексема има у песми „Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге“ (Вук VII, бр. 5) – 16 појављивања.

Графикон бр. 27

Процент песама у којима се појављује појам „посестрима“

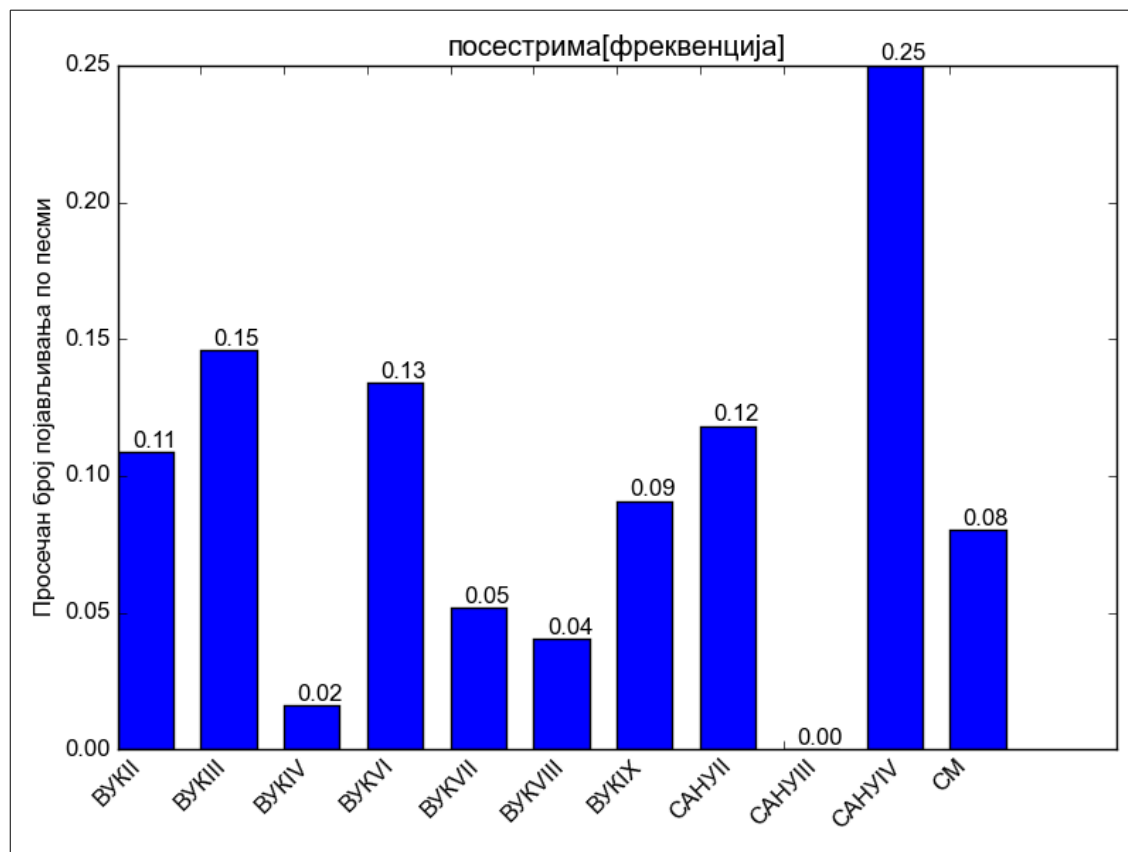
Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „посестрима“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике лексема: посестрима и посестрима.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „посестрима“ појављује се укупно 82 пута; гледано по збиркама: Вук II - 11; Вук III - 13; Вук IV - 1; Вук VI - 11; Вук VII - 3; Вук VIII - 3; Вук IX - 3; САНУ II - 11; САНУ III - 0; САНУ IV - 12; CM - 14 појављивања.

Највећи проценат песама у којима се појављује појам посестрима проналазимо у збирци Вук VI (10,98%), потом у САНУ II (9,68%). Заједничко овим збиркама јесу, гледано према историјско-хронолошком критеријуму, песме старијих времена. Занимљиво је да се у збирци САНУ III пажња народног певача не усмерава на посестриму као духовног сродника.

Графикон бр. 28

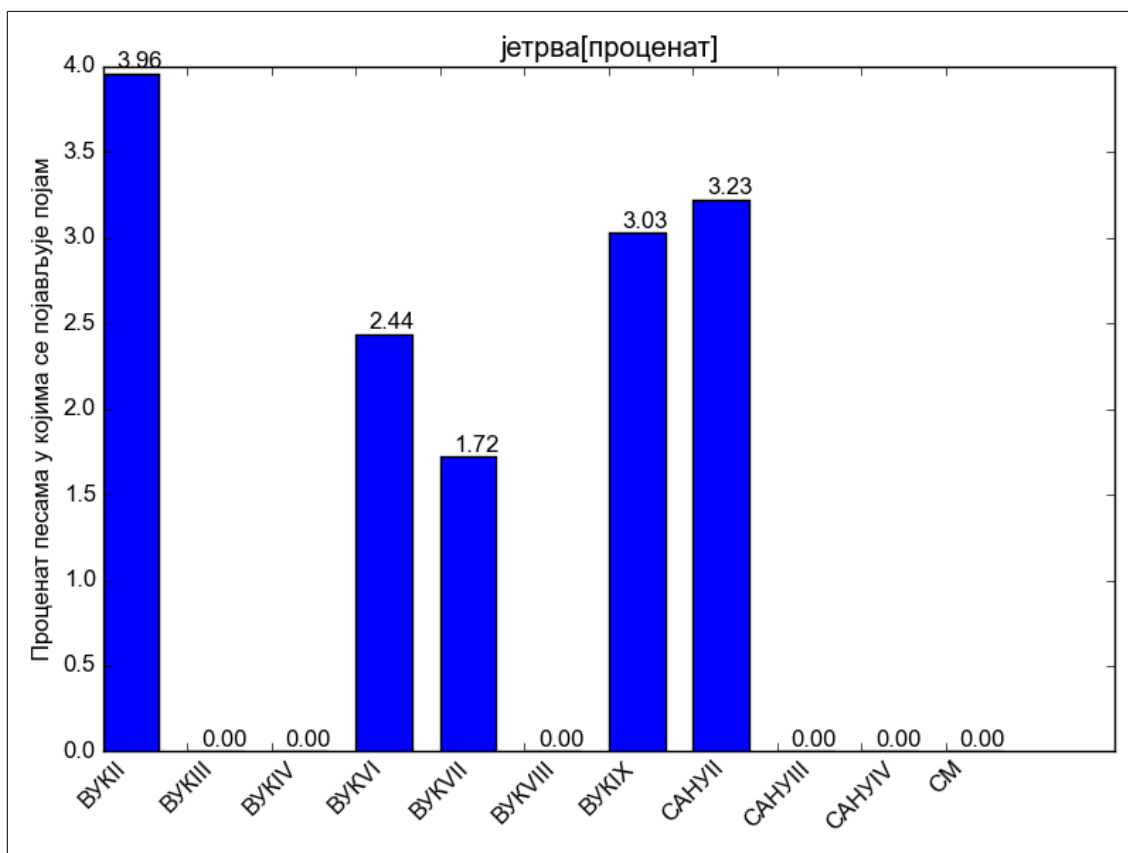
Просечан број појављивања појма „посестрима“ по песми

Када је реч о фреквенцији појма „посестрима“, највећи просечан број појављивања проналазимо у збирци САНУ IV. У овој збирци се налази и песма са највећом фреквенцијом појма у испитиваној грађи: „Бој на Граховцу“ (бр. 38), у којој се „посестрима“ појављује 9 пута.

Графикон бр. 29

Процент песама у којима се појављује појам „јетрва“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „јетрва“ у репрезентативним збиркама укључило је све парадигматске облике лексичке породице: јетрва јетрве, јетрвица, јетрвице, јетрвца и јетрвце.

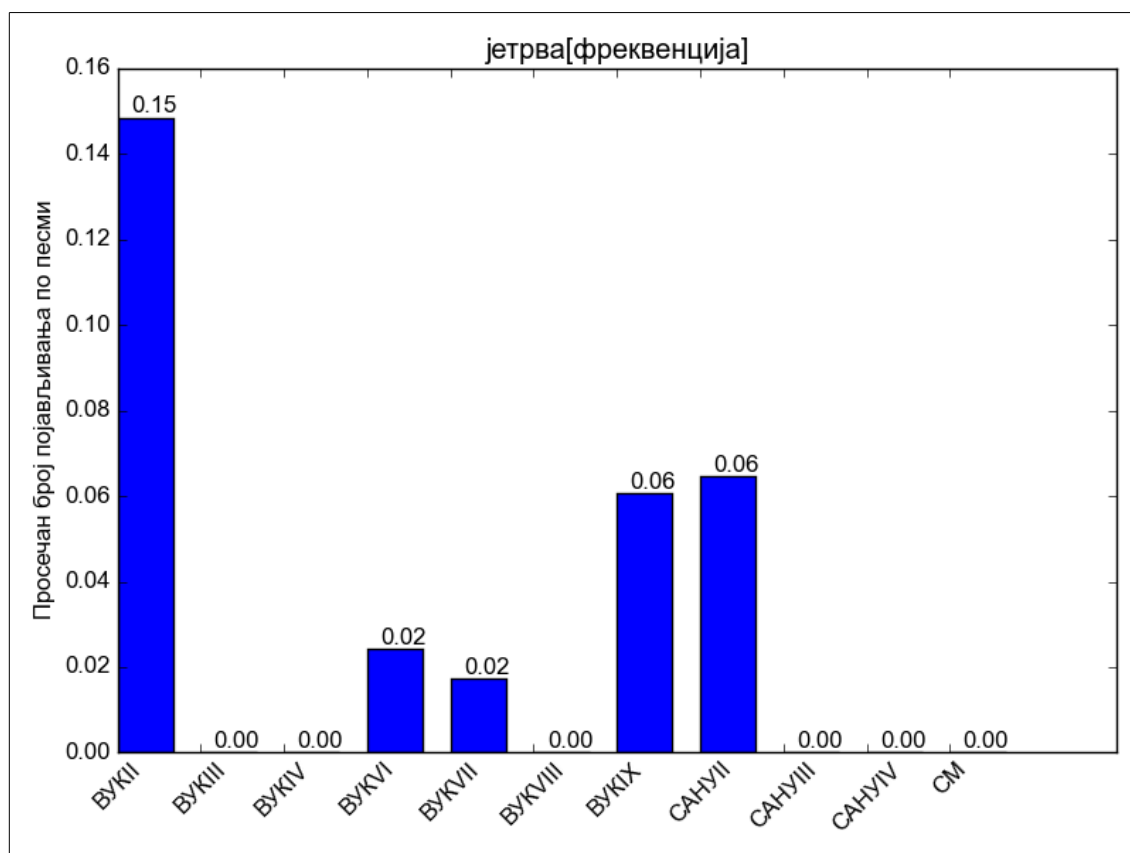
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „јетрва“ појављује се укупно 26 пута; гледано по збиркама: Вук II - 15; Вук III - 0; Вук IV - 0; Вук VI - 2; Вук VII - 1; Вук VIII - 0; Вук IX - 2; САНУ II - 6; САНУ III - 0; САНУ IV - 0; СМ - 0 појављивања.

Занимљив је податак да у оквиру испитиване грађе чак шест збирки не садржи појам „јетрва“, што нас наводи на закључак да је народном певачу овај појам на самим маргинама интересовања у односу на друге улоге у породичној заједници. Највећи проценат песама у којима се појам појављује проналазимо у збиркама Вук II и САНУ II, а као доминанта показује се изостанак појма у

песмама са устаничком, ослободилачком тематиком, као и тематиком везаном за хајдуке и ускоке.

Графикон бр. 30

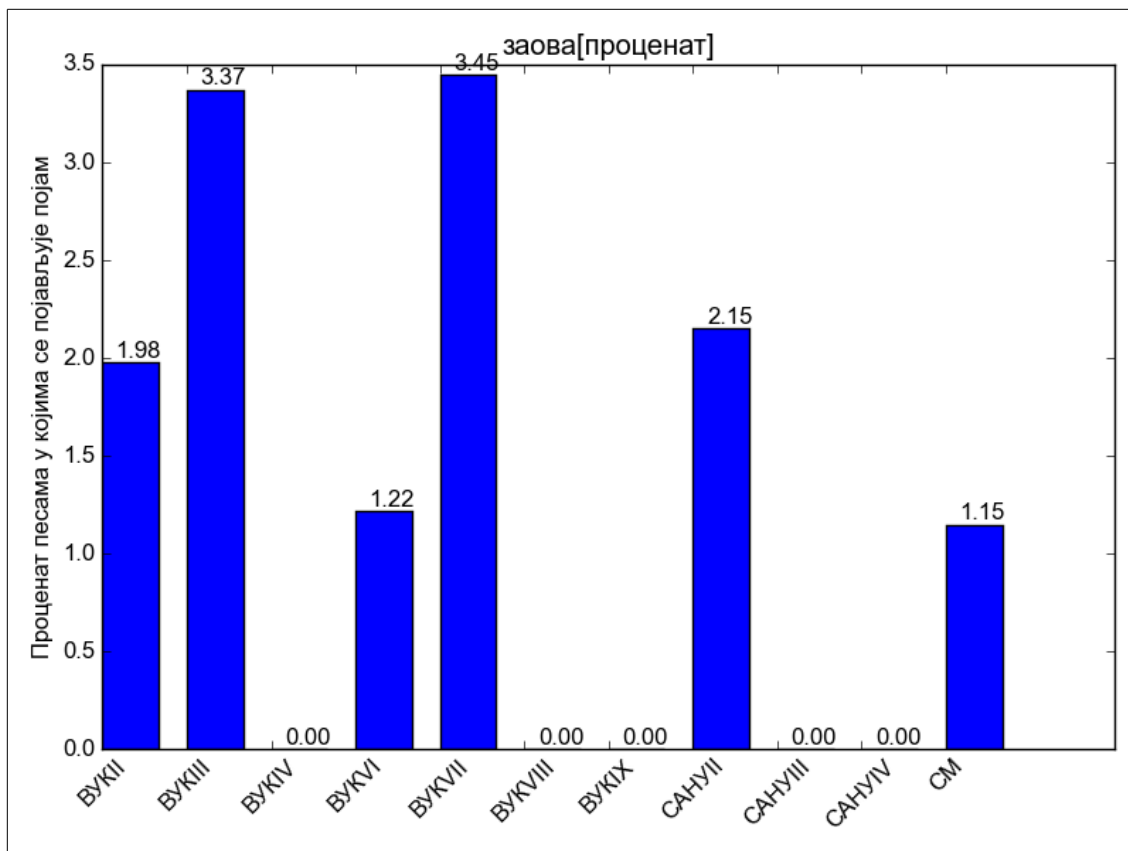
Просечан број појављивања појма „јетрва“ по песни

Када је реч о просечном броју појављивања појма „јетрва“ по песни, највећу фреквенцију откривамо у збирци Вук II. У оквиру ове збирке налази се и песма у којој је фреквенција појма највећа у односу на целокупну испитивану грађу. Реч је о песни „Зидање Скадра“ (бр. 26), у којој се лексема „јетрва“ појављује 9 пута, од чега чак 7 пута у облику хипокористика „јетрвица“.

Графикон бр. 31

Процент песама у којима се појављује појам „заова“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „заова“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике лексичке породице: заова, заове, заовица, зава и заве.

У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „заова“ појављује се укупно 19 пута; гледано по збиркама: Вук II - 3; Вук III - 3; Вук IV - 0; Вук VI - 1; Вук VII - 2; Вук VIII - 0; Вук IX - 0; САНУ II - 7; САНУ III - 0; САНУ IV - 0; СМ - 3 појављивања.

Занимљив је податак да пет збирки у оквиру испитиване грађе не садрже лексему „заова“; међу тим збиркама доминантне су песме о војевању против Турака, односно песме о устаничким борбама.

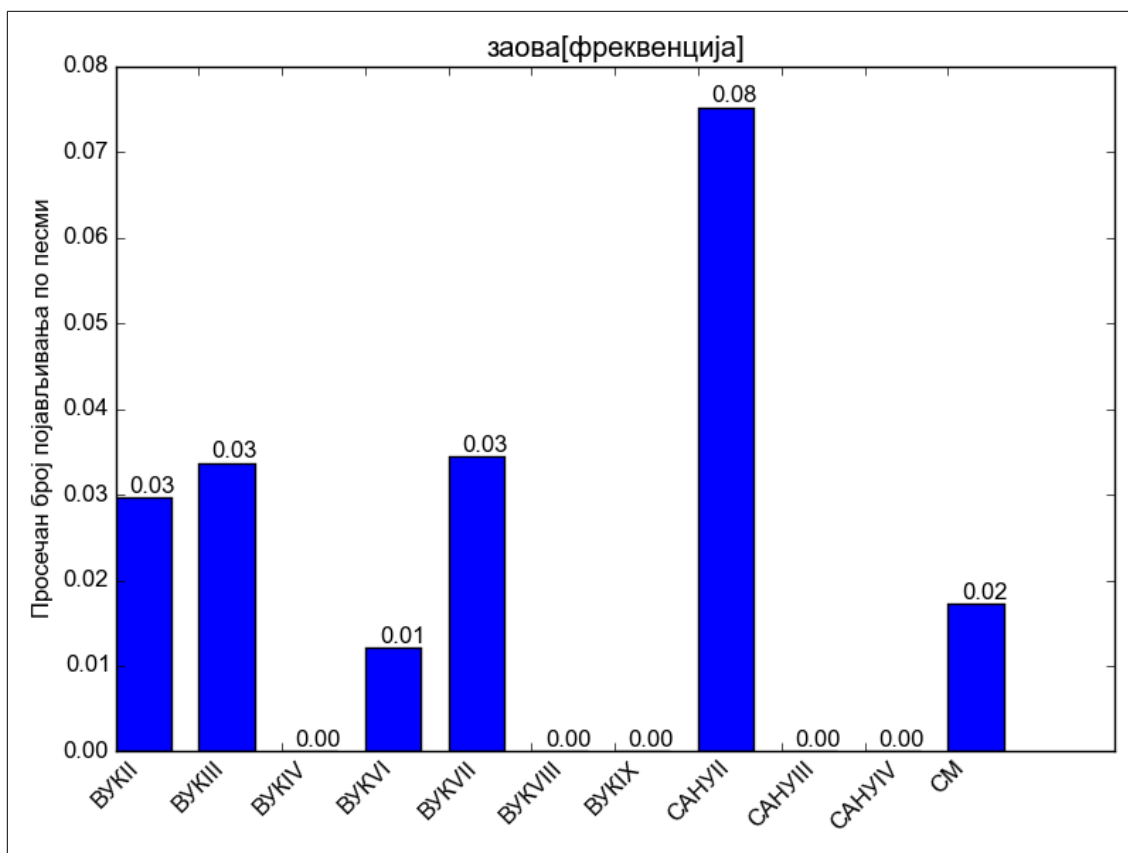
Генерално гледано, процент песама у којима се појављује наведена лексема објективно је низак; чак и у збирци са највећим процентом, реч је о

вредности 3,45%. То нас наводи на закључак да је позиција заове у породичним односима на самим маргинама интересовања народног певача.

Графикон бр. 32

Просечан број појављивања појма „заова“ по песми

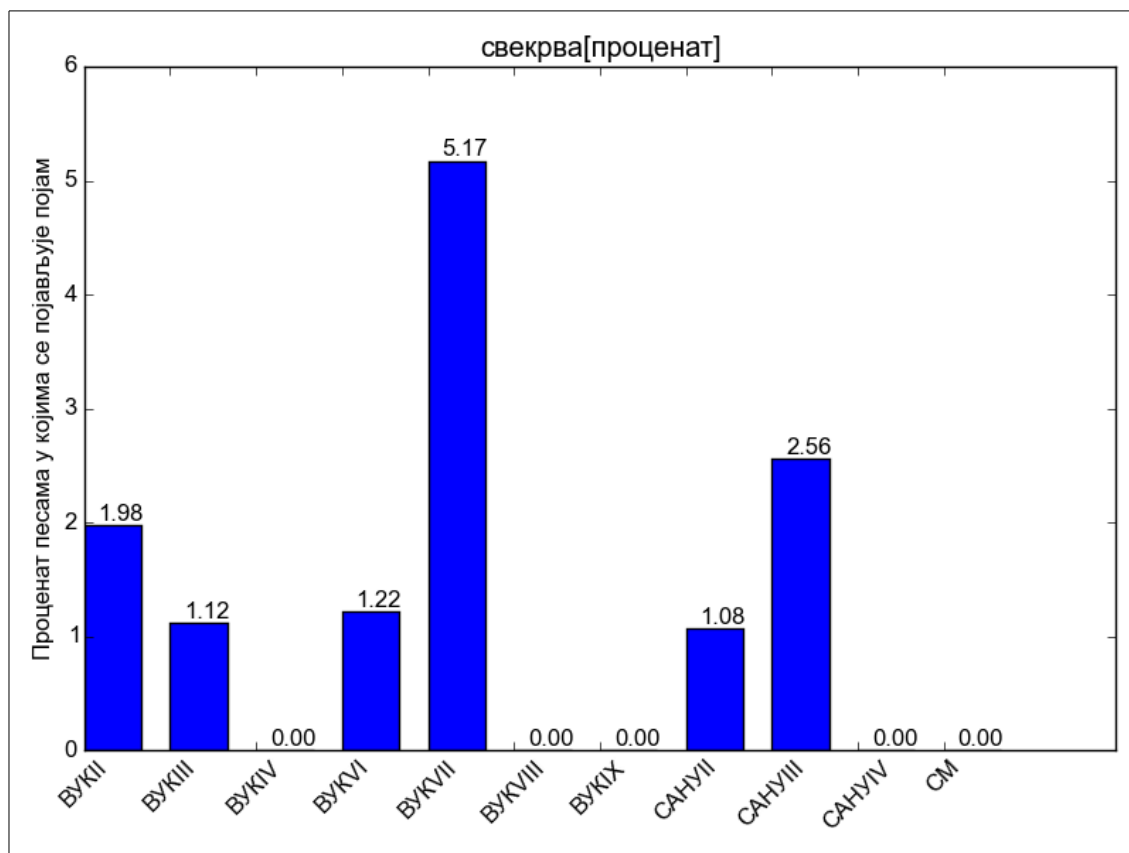

Просечан број појављивања појма „заова“ по песми највећи је у збирци САНУ II, док је у преосталих пет збирки у распону од 0,01 до 0,03. Зашто је график трију збирки са вредношћу 0,03 различите висине? Зато што су математичке вредности ових фреквенција једнаке закључно са другом децималом, а већ од треће се разликују, а те ситне разлике бележи висина ступца.

У збирци САНУ II налази се песма са највећим бројем појављивања појма „заова“ у оквиру испитиване грађе. То је песма „Бог ником дужан не остаје“ (бр. 4), са 6 појављивања наведене лексеме. У свим појављивањима реч је о хипокористику „заовица“.

Графикон бр. 33

Процент песама у којима се појављује појам „свекрва“

Истраживање процента и фреквенције појављивања појма „свекрва“ у репрезентативним збиркама укључило је парадигматске облике лексичке породице: свекрва, свекрве, свекрвица и свекрвице.

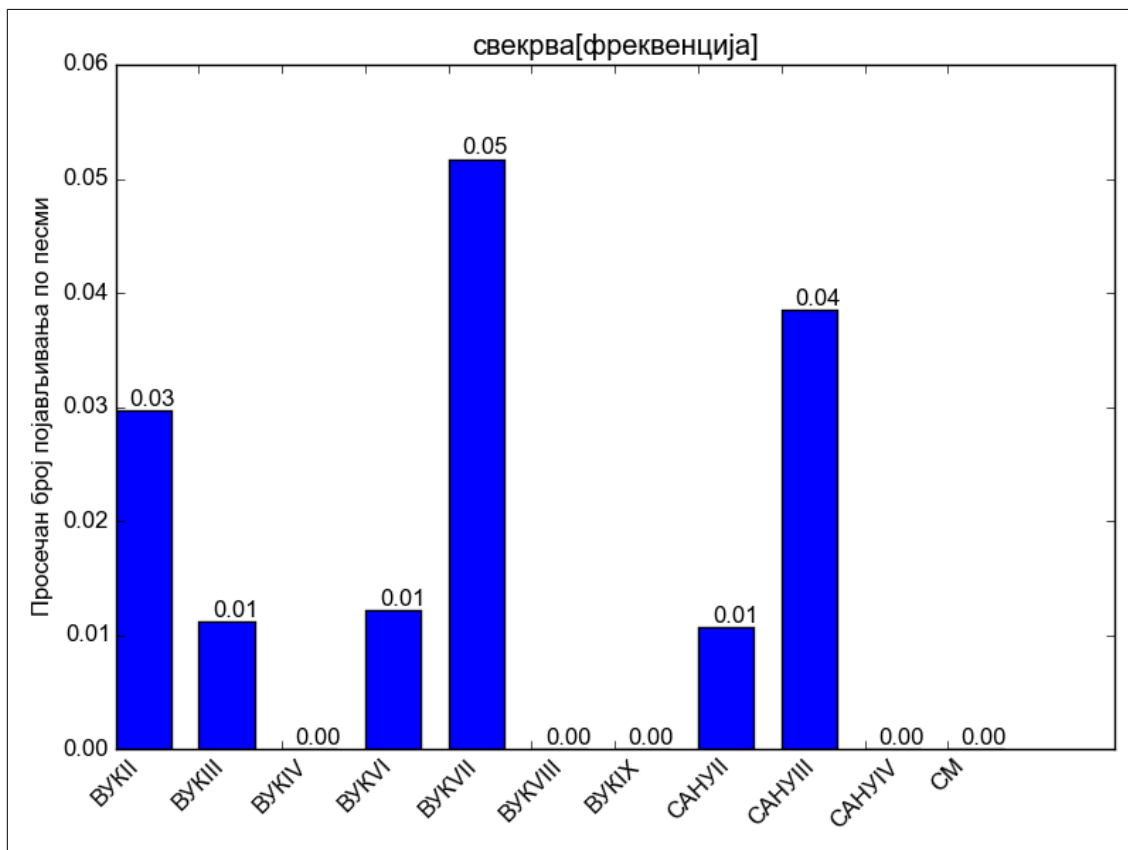
У једанаест збирки које су биле предмет истраживања лексичка породица појма „свекрва“ појављује се укупно 12 пута; гледано по збиркама: Вук II - 3; Вук III - 1; Вук IV - 0; Вук VI - 1; Вук VII - 3; Вук VIII - 0; Вук IX - 0; САНУ II - 1; САНУ III - 3; САНУ IV - 0; СМ - 0 појављивања.

У пет збирки у оквиру испитиване грађе пажња народног певача није била усмерена на позицију свекрве у породичним односима. То су оне збирке у којима је доминантна устаничка, слободарска поезија. Овакав резултат има своју унутарњу логику: свекрва је мајка мужевљева сагледана из угла љубе, а та перспектива није значајна нити народном певачу нити слушаоцима у околностима

када се читав један народ, надахнут слободарским идејама, бори против поробљивача.

Графикон бр. 34

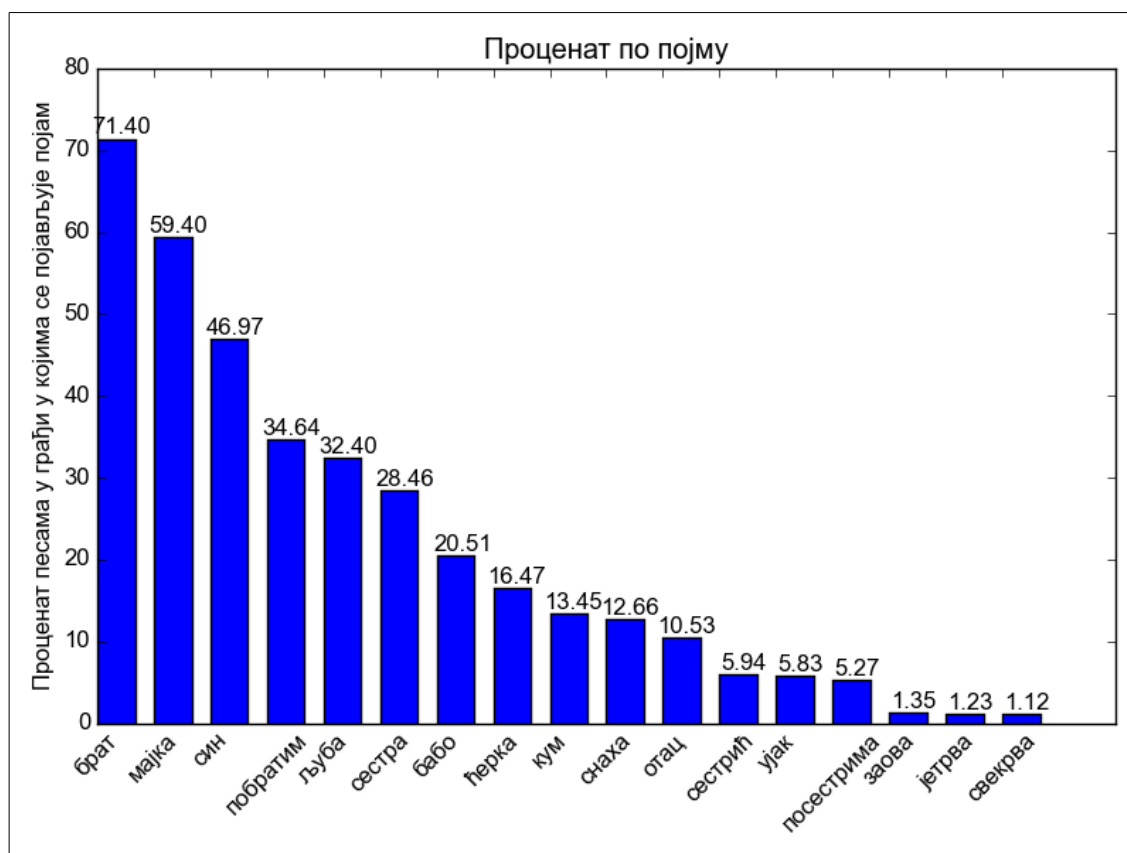
Просечан број појављивања појма „свекрва“ по песми

У целокупној испитиваној грађи појам „свекрве“ има најнижу фреквенцију међу појмовима којима се именују чланови породичне заједнице. Тако је и у збирци са највећим просечним бројем појављивања појма „свекрва“ та вредност објективно мала – тек 0,05.

Графикон бр. 35

Процент песама у грађи у којима се појављују тражени појмови

Истраживање у оквиру једанаест збирки српске народне поезије показало је да се међу свим испитиваним појмовима којима се именују чланови породичне заједнице у највећем проценту песама – чак 71,40% појављује БРАТ. То је, дакле, појам који је у мери већој него било који други у фокусу интересовања народног певача.

На другом месту по проценту песама у којима се појављује, налази се МАЈКА (59,40%), на трећем СИН (46,97%). Очигледно је да је пажња певача, а сходно томе и аудиторијума у оквиру патријархалне заједнице била усмерена првенствено на ове позиције у породици, а одговор на питање зашто је тако могли бисмо потражити у колоплету историјских, социолошких, културолошких разлога, као и психолошких карактеристика певача и слушалаца.

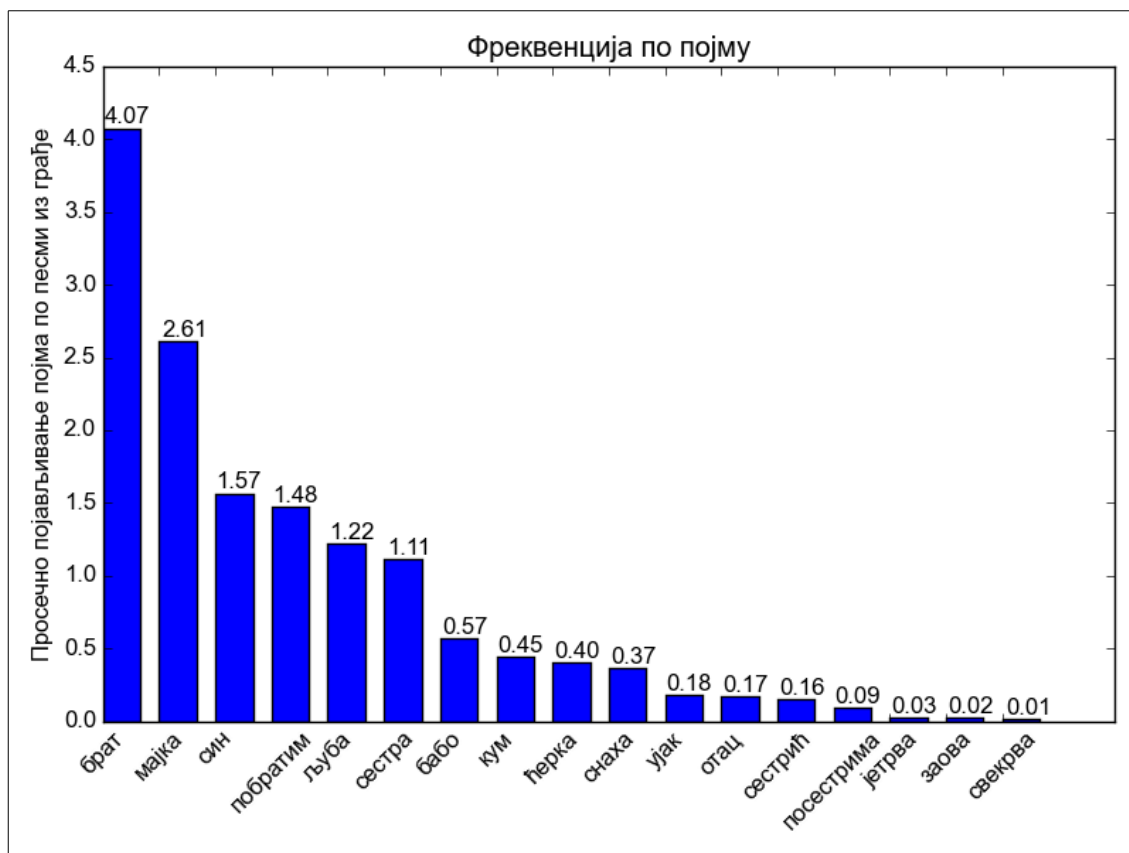
Када је реч о духовном сродству, највећи проценат песама у којима се

појављује појам којим се именује духовно сродство – односи се на ПОБРАТИМА (34,64%), што је поново у вези са семантичким пољем лексеме брат. Све ово чини брата најприсутнијим породичним чланом у свести народног певача. На другом месту, по проценту песама, у оквиру духовног сродства налази се кум (13,45%), потом посестрима (5,27%).

Пажња народног певача у оквиру испитиване грађе најмање је била фокусирана на заову (1,35%), јетрву (1,23%) и свекрву (1,12%). Заједничко овим трима породичним улогама јесте што су позициониране из перспективе љубе, те је и очекивано да народни певач у патријархалној средини не може доминантно посматрати збивања и ликове из те перспективе.

Графикон бр. 36

Просечан број појављивања по песми сваког траженог појма

Када је реч о просечном појављивању појма по песми у оквиру целокупне испитиване грађе, и овде је позиција БРАТА доминантна. Фреквенције других појмова, са незнатним одступањима у редоследу (код кума и ћерке, односно ујака и сестрића) прате образац из претходног графикона.

14.0 ЗАКЉУЧАК

Ако се врата опажања прочисте, све ће се човеку указати онаквим какво јесте – бесконачно.

(Вилијем Блејк)

Истраживање стилизације породичних односа одгонета и раслојава основне обрасце на којима се темеље породични односи у традиционалној култури, интерпретира обредно-обичајну традицијску праксу, етнографске елементе као и историјски контекст у усменим поетским остварењима.

У песничким творевинама народних стваралаца посебно се тематизују следеће позиције у оквиру породичне заједнице: мајка, отац, син, брат, кћер, љуба, ујак, сестрић... Свет породичне заједнице и односи који у том свету владају обликују се према законитостима културолошке матрице на којој су поникли.

Различити породични, просторни, социјални и психолошки контексти у делима условљавају померања у жанровским карактеристикама и исходима сижејних токова.

У српским народним епским песмама и баладама лик мајке појављује се у различитим модалитетима између две амбивалентне позиције. На једном крају тог спектра карактера откривамо лик мајке насликан у духу хришћанског поимања љубави и спремности на сталну жртву; на противној страни народна поезија слика мајку опхрвану саможивошћу и сладострашћем, демонско биће које ради о глави властитом породу. Као и када је реч о карактеризацији лика мајке у српским народним епским песмама и баладама, лик оца такође је приказан у широкој лепези различитих, неретко супротстављених карактерних особина.

Српска патријархална традиција препознаје сестринску љубав као израз најчистијих и најнежнијих осећања у породичним односима.

Нарочито истицање породичних односа и повезаности међу њеним члановима открива фокус певачевог, а следствено томе и примаочевог интересовања – породица је темељ живота читаве патријархалне заједнице. Као светиња, јединство крви и крвног сродства мора бити одржано, а братоубиство се у заједници посматра као чин светогрђа против Бога самог. Избор,

учесталост и начин комбиновања лексема којима се именују ликови у песми, као и њихове атрибуције показују певачев однос не само према карактерима, већ и према традиционалном систему вредности патријархалне заједнице у којој се комуникација остварује.

Завада браће због деобе имовине је сужејни модел који најчешће активира и улогу женског члана породице, љубу једног од браће, која ће бити носилац и бранитељ хармоније заједнице, али и властите судбине.

Однос између снахе и девера у традиционалној породичној заједници темељи се на осећањима духовне блискости, љубави и поштовања, стога ће и усмена поезија у сужејном току о завади браће изнедрити лик жене која одржава породицу физички и духовно.

Сужејни ток у којем љуба изда јунака може садржати мотив аманета – опроста противнику и крвнику као и савета који ће имати далекосежне последице за читаву патријархалну заједницу. Утемељење овог мотива откривамо не само у хришћанском императиву безусловног чињења добра, већ и у остварењу идеје божанске правде. Тако ће се лоза изузетног јунака наставити у лику сестрића, сестра ће се остварити као супруга и мајка, а крвник ће доживети катарктичко искуство, суочен са ратничком опремом своје жртве.

Уобичајена позиција ујака као супституције недостојног оца, који јунаку обезбеђује комплекс епских атрибута, попут снаге, јунаштва, изузетности, може бити померена, а сестрић се показати као етички и карактерно доминантан.

Уређење породичних односа дистанцирањем снаха и заова народни певач приказује као нужност, а свој исказ боји елементима сентенциозности.

Однос између снахе и свекрве у српским усменим епским песмама и баладама обликован је у широком распону емоција – од међусобног поштовања, љубави и топлине до нетрпељивости која може довести до урушавања породичне заједнице.

Лик неверног побратима, који у улози девера у свадбеној поворци на превару обљуби невесту, не прати нужно етичка санкција народног певача. Ако је реч о хришћанину који се огрешио о морални кодекс и обљубљену невесту уграбио и покрстио, народни певач у томе неће препознати најстрашнији

прекршај поштовања духовног сродства. Јунак који је изневерио кодекс побратимства тиме што је обљубио побратиму невесту, а затим га и убио, мора неким поступком успоставити етичку равнотежу и обезбедити наклоност патријархалне заједнице како у свету песме, тако и у реалности.

Одбацивање мајчаних и побратимових савета као израз јунакове самовоље, у сусрету са превентивном цензуром средине нужно води ка неуспеху подухвата главног јунака. Народни певач откриће слојевиту природу јунака, његове заблуде и заносе, али ће песма потврдити само оне обрасце понашања који су прихватљиви рецепијентима у патријархалној средини.

Однос ликова епских народних песама и балада према духовном сродству представља један од значајних начина карактеризације. Етички кодекс је за патријархалну заједницу императив, те ликове који се о моралне принципе огреше свесно и вољно, или само намеравају то да учине, стиже осуда народног певача и рецепијената у оквиру заједнице. Табуисани однос међу духовним сродницима у нашем народу тиче се забране предбрачних полних односа али и склапања брака. Занимљиво је да у нашој усменој књижевности постоје разлике у третману узимања у роду. Кршење сродства које није крвно, већ метафизичко, као што је, рецимо, побратимство, посестримство, кумство, сматра се већим грехом. На први поглед, реч је о парадоксу; може ли инцест као прекршај крвног сродства изазвати мању осуду заједнице од прекршаја дате речи? Тај парадокс, међутим, само је привидан. Семантичко поље сложеница којима се именују духовни сродници укључује везе са божанством: по-Богу-брат, по-Богу-сестра... Разарање сродства у чијој је основи воља самог Бога једнако је поништавању духовне вертикале без које је човек само биолошка врста.

Изузетна улога кумства у породичном животу Срба утемељена је на хришћанском схватању кума као најзначајнијег духовног сродника.

Истраживање стилизације породичних односа у српским народним епским песамама и баладама укључило је и појам фокуса певачевог интересовања. Трагање за одговором на питање ко је или шта привукло певачеву пажњу и због чега, значило би разоткрити и разумети fine механизме дејствовања психолошких, социјалних, историјских и традицијских елемената на процес стварања и судбину

остварења усмене књижевности. Значило би то и откривање етнолошке и културолошке матрице у традицији српског народа, која се очитује у породичним односима приказаним у епским песмама и баладама.

Истраживање у оквиру једанаест збирки српске народне поезије показало је да се међу свим испитиваним појмовима којима се именују чланови породичне заједнице у највећем проценту песама – чак 71,40% појављује БРАТ. То је, дакле, појам који је у мери већој него било који други у фокусу интересовања народног певача.

На другом месту по проценту песама у којима се појављује, налази се МАЈКА (59,40%), на трећем СИН (46,97%). Очигледно је да је пажња певача, а сходно томе и аудиторијума у оквиру патријархалне заједнице била усмерена првенствено на ове позиције у породици, а одговор на питање зашто је тако могли бисмо потражити у колоплету историјских, социолошких, културолошких разлога, као и психолошких карактеристика певача и слушалаца. Када је реч о просечном појављивању појма по песми у оквиру целокупне испитиване грађе, и овде је позиција БРАТА доминантна.

15.0 КАТАЛОГ: класификовани стихови у којима се појављују истраживани појмови

Појам: бабо

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
17.	Наод Агајлија	<i>Те је воде Баби арамбаши Љуби Бабу у десницу руку,</i>	2
25.	Ненад и Корунa војвода	<i>И тада им преминуо баба И тада ти преминуо баба</i>	2
30.	О боју косовском	<i>С мојим бабом Југ-Богдановићем А Југ баба тијо проговара, Остај с Богом, мој рођени бабо,</i>	3
32.	Царица милица и алај-барјактар	<i>Или бабу, Југа богатога, Ја не видим бабу, оца твога,</i>	2
48.	Марко Краљевић и Арапин	<i>А мој бабо, царе од Стамбола, Све кријући од баба мојега,</i>	2
59.	Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција	<i>У кому је име баба мога,</i>	1
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	<i>Али те је научио бабо,</i>	1
67.	Јања од Сибиња Јанка	<i>Да мој бабо, од Сибиња Јанко, Иди, бабо, на догање горње, Да мој бабо, од Сибиња Јанко, Бабо наш'о и за те прилику,</i>	4
68.	Сибињанин Јанко и цар Отмановић	<i>Камена ти госпоштина, бабо, Ава', бабо, памет изгубио!</i>	2
74.	Војвода Секула	<i>Простри, бабо, мекане душеке,</i>	1
86.	Облак Миросав и од Скадра Алија	<i>А за стару љубав баба мога,</i>	1
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	<i>Да мој бабо, славни деспот-Ђурђу, Да мој бабо, славни деспот Ђурђу,</i>	2
			23
САНУ III			
1.	Зашто је Новак отишао у хајдуке	<i>А мој бабо, Старина Новаче,</i>	1
3.	Кћи Старине Новака	<i>Одведоше под шаторе баби Имам бабу Старину Новака</i>	2
5.	Опет невјера љубе Грујичине	<i>Ајде, мајко, да будимо бабу, Веће ајде да будимо бабу! Не могу ти путовати, бабо,</i>	3
6.	Опет невјера љубе Грујичине	<i>Ти пробуди твога бабу Грују! Тео сам те пробудити, бабо, Стево дреши на баби литаре</i>	3
20.	Женидба Вука Мирковића	<i>Ал' јој бабо 'вако говорише Али була бабу одговара Мили бабо, од Босне везире, Овако јој баба говорише</i>	4
23.	Дијете Јован и буљубаша Мујо	<i>Овђе ни је бабо погинуо, Да свако знаде е осветио баба, Баба освети, а изгуби мајку</i>	3
30.	Ђер карловачког бана	<i>Ал' је њојзи бабо бесједио Оста теби ни о чему бабо! Нећу, бабо, тога ниједнога! А мој бабо, да од Бога нађеш, Зинђело је и богато, бабо, А окошт је у образу, бабо, Ал' је њојзи бабо бесједио А мој бабо, да од Бога нађеш, Удара' ме, бабо, љаском уз образе!</i>	9
34.	Женидба Ива Голотрба	<i>Мога није Османега баба, Да ме просиш у баба за љубу!</i>	2
37.	Женидба Титор-барјактара	<i>Не погуби старца, баба мога!</i>	1
40.	Иво Сењанин и нећак му	<i>Имам бабу бана Маријана,</i>	1
45.	Вуко Анђелић и краљ Бугарин	<i>Луда ћеца баба миловаху!</i>	1
48.	Отмица и избављање сестре Цмиљанића	<i>Имам баба Цмиљанић Илију</i>	1
51.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Сад је бабо метнуо на лутрију,</i>	1
54.	Стојан Јанковић и црни Арапин	<i>Ал' јој стари бабо проговори Пак је бабу ријеч бесједила О, Богу ти, мој билани бабо, Јадан бабо једва и чекаше,</i>	4
56.	Смрт Јаноте Диклића	<i>Ал' ајд' баби на мегдан јуначки! Но дед' баби на мегдан јуначки! Ал' ајд' баби Диклића Јаноти!</i>	3
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Обоје ми од баба остала Која ми је од баба остала</i>	2
65.	Млади Милован и Чекмец-Хасан-ага	<i>Е те хоћу оженити бабо Чу ли ме, мио бабо краљу, Ако ли ми не вјерујеш, бабо,</i>	3
69.	Турско војевање на Беч	<i>Вај, мој бабо, Московит' Јоване,</i>	1
74.	Бој око Дрежника	<i>Своме баби санак казивала Да мој бабо, ага Ибраиме, А у гори баби казивала!</i>	3

77.	Јован Кутлача	Старца сам ти укупала бабу,	1
			49
САНУ IV			
4.	Иво Подгорица и Арапин	Баба, море, црна Арапина!	1
13.	Истрага потурица	Кад му баба гласи допадоше,	1
15.	Опет три сужња	Старца баба и старицу мајку Старац ми је бабо погинуо, А од баба и старице мајке!	3
21.	Удар на Беговића кулу	Док дођоше у Бабу планину,	1
23.	Дрекаловић Лале и Прентушић Вук	Бабу је бјеше оправила Брже, бабо, кћери у походе Баба твојега за баба мојега,	3
35.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	Јер су твога баба погубили, Твога баба пона Церовића? Што је баба погубио мога, Баба мога, пона Церовића!	4
39.	Погибија и освета Пера Мартиновића	Не искоби старца, баба мога, Кад је стара баба сусретала,	2
41.	Почетак буне против дахија	Своме бабу главу окинуо	1
			16
СМ			
3.	Умјет', имјет	сабља моја баба мога?	1
10.	Три сужња	на дом баба и старицу мајку,	1
23.	О зидању Никшића	ка што ти је бабо погинуо! Ко ти вели баба ми помињат? што је мене бабо оставио тек што баба сине осветио	4
24.	Балетићи	још ако ми, баба, не вјерујеш	1
32.	Секула	ка је мога изгубио баба, мога баба Кулин-капетане	2
39.	Радул-бег	На смрти ми је бабо оставио	1
44.	Смрт Алије	Камо мене до мој мио бабо, што ме питаи за старога баба,	2
64.	Паденије Млетака	тоно ти је од баба остало	1
68.	Марко у тавници татарској	на отиде до њезина баба, баи од баба што му је остало,	2
69.	Чије је царство	А Марко је бабу бесједио	1
71.	Милост материна	бабу своме књигу оправила Како си ме, бабо, надомио, а имаше баба болећега	3
72.	Што је Грујо	свога баба од Ђурђије краља а кад баби у пећину дође,	2
73.	Марко Краљевић	она свога одмјењују баба	1
93.	Свадба и кавга	а ти мене не ожени, бабо све што ми је од баба остало! баба свога од Приморја равна, Бе си, бабо, хрђа те убила! Удри, бабо, старог Ђејван-азу	5
97.	Поп пашин зет	оправи је наши бабу своме У з'о час ме поклатио, бабо,	2
104.	Смрт Змај-Огњена Вука	кад ми се је бабо престадио	1
105.	Анђелијћ Вук	објеси их баби о самару,	1
106.	Дуждева свадба	Бабо мио, Дука од Лорина! Тетка моја, сестро баба мога! мој је бабо узео твојему	3
110.	Драгиша	е је мене изгубио баба	1
117.	Турчин-чоек	Чујеш бабо, од Типуна бане!	1
118.	Пустахија Лука	што је твога баба погубио, Чијега си погубио баба?	2
127.	Освета	кад је тебе бабо погинуо	1
136.	Бој Бушатлије с царем	он је бабу мога погубио	1
137.	Бој Бушатлије с царем	он је бабу мога погубио	1
138.	О турском цару	на га сједе бабу више главе када виђе на умору баба, А мој бабо, болани Мурате! што је тебе, бабо, најжалије?	4
149.	Откуд је Герзелез	а њему се ни бабо не знаде! баба имам бана Радивоја! лахко ћецу, ал' им ево бабо, бабо ми је бане Радивоје, Знаш ли, бабо, јеси л' запазио, Ев' ми баба дели-Радивоја,	6
150.	Бошњак	ми остале за бабом сиротне,	1
153.	Марков лов	зове баба Вукашина краља	1
156.	О смрти младог цар-Уроша	Камо крајство краља баба твога? Кад се краље бабо престадио, Кад се царе бабо престадио,	

		<i>у мог баба краља Вукашина да му даде круну баба свога</i>	5
158.	Млогостручна невјера	<i>Камо хатар Вука баба мога? љуто Вука баба кунџиаше Бог т' убио, бабо Бранковићу!</i>	3
165.	Морски бој Русах с Турцима	<i>није ти их бабо оставио,</i>	1
166.	О узеху Озије	<i>и бабу му Хаџи-капетану,</i>	1
168.	Бој у Мартиниће Црногорацах с Кара	<i>то је раја баба мога била,</i>	1
			64
ВУК II			
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Чиј' ли баба вином послужити? Мили бабо вином напојити</i>	2
12.	Змија младожења	<i>О мој бабо, од Будима краље! О мој бабо, од Будима краље! О мој бабо, краље од Будима! О мој бабо, од Будима краље! О мој бабо, од Будима краље!</i>	5
15.	Опет Наход Симеун	<i>А мој бабо, патријару Саво!</i>	1
23.	Свети Саво	<i>Није бабо расковао благо Већ је бабо потрошио благо Једну бабо саградио цркву Другу бабо саградио цркву Трећу бабо саградио цркву</i>	5
24.	Опет свети Саво	<i>Није бабо расковао благо Већ је бабо похарчио благо Ето бабо куд похарчи благо!</i>	3
30.	Наход Момир	<i>Мене баба оће да обеси Што сам тебе, бабо, сагрешио, А што сам ти сагрешио бабо? Има, бабо, читав месец дана, С њоме, бабо, тридесет девојака, Те се, бабо, меновасмо цвећем</i>	6
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<i>Од како сам баба изгубио?</i>	1
32.	Женидба кнеза Лазара	<i>О наи бабо, стари Југ-Богдане! Ласно ћеш га даривати, бабо</i>	2
33.	Смрт Душанова	<i>Каде ти је бабо починуо,</i>	1
34.	Урош и Мрњавчевићи	<i>Ни по бабу, ни постричевима,</i>	1
44.	Бановић Страхиња	<i>Силна ћеца баба послушаше,</i>	1
57.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<i>Или ти је од баба остала? Познао сам сабљу баба мога</i>	2
58.	Опет то	<i>Или ти је од баба остала? Није сабља од баба остала, Ид', Турчине, тражи баба мога</i>	3
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<i>Иди бабу од Азака краљу, Када бабу на диван изиђе, О мој бабо, од Азака краљу! Да га пустиш из тамнице, бабо, Пусти њега из тамнице, бабо,</i>	5
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	<i>Ти не слушај старца баба мога Ти не слушај старца баба мога</i>	2
81.	Смрт војводе Каице	<i>Пусти мене међ' Маџаре, бабо! Не ћу, бабо, заматати кавге Да те баба на лекаре даде? Ја ти, бабо, преболети не ћу Ако можеш, освети ме, бабо! Ал' ти баби крила одломише Како ће те преболети баба? Како ће те преболети баба!</i>	8
88.	Женидба Влашића Радула	<i>Ниси коња од баба довела,</i>	1
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>Ето, сине, мила баба твога, Баба твога, господара мога, И код баба и код старе мајке, Кад сам тебе у баба просио, Нека носи стару бабу моме,</i>	5
95.	Ропство и женидба Јакшића Шћепана	<i>У затвору наше баба мога</i>	1
			55
ВУК III			
3.	Старина Новак и дели Радивоје	<i>О мој бабо, Старина Новаче!</i>	1
5.	Груица и паса од Загорја	<i>О мој бабо, Милутине кнеже! О мој бабо, Милутине кнеже Кад ћевојка баба научила,</i>	3
6.	Женидба Груице Новаковића	<i>А кад бабу чашу додаваше, А мој бабо, Старина Новаче! Ти си, бабо, друштво иженио, Мене, бабо, не иће оженити</i>	4
7.	Невјера љубе Груичине	<i>Оћу ићи бабу да пробудим Него пође да пробуди бабу, Красни бабо, Новаковић-Грујо!</i>	

		<i>А шта ће ти баба учинити? Кад су баби савезане руке Јао бабо, тешко сам ти гладан! А шта ће ти учинити бабо? Кад су баби савезане руке Онда ће те наранити бабо Јао бабо, посеко ти руку! Много ти је баба потрошио</i>	
		<i>Да је баба много дао блага Красни бабо, Новаковић-Грујо! Које су ме одраниле, бабо,</i>	14
8.	Турско војевање на Беч	<i>А мој бабо, од Московна краљу! О мој бабо, од Московна краљу!</i>	2
12.	Турски цар и Нико патријар	<i>О мој бабо, Нико патријаре!</i>	1
18.	Женидба Ива Голотрба	<i>Чекај баба из планине мога, Кад ја речем, даће мене бабо Ја сам чула од баба мојега,</i>	3
19.	Хајка Атлагића и Јован бећар	<i>Ти би мога баба оставила,</i>	1
20.	Јанко од Котара и Мујин Алил	<i>Мене јесте оправео бабо,</i>	1
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Па је бабо даде на дојиље, Па је бабо даде на чешњање, Ал' је бабо никоме не даде, Ве мог баба дома не имаде,</i>	4
34.	Женидба Ивана Ришњанина	<i>О мој бабо, од Озина краљу!</i>	1
39.	Сењанин Тадија	<i>Куна ти је баба позубио</i>	1
40.	Златија старца Ђеивана	<i>О мој бабо, стари Ђеиване! О мој бабо, стари Ђеиване! О мој бабо, од мора везиру! Те виђео, што му бабо пише, Своме бабу старцу Ђеивану</i>	5
51.	Мали Радоица	<i>Па је своме баби говорила Јадан бабо, не зријеш души,</i>	2
52.	Раде од Сокола и Ашин-бег	<i>У Посављу код баба мојега,</i>	1
55.	Куна Хасан-ага и Драгић војвода	<i>Ој Бога ти, мој рођени бабо! Он је своме бабу бесједио Не брини се, мој рођени бабо! О чујеш ме, мој рођени бабо! Коју ти је и бабо носио, Дотле бабо коња опремио, Па је бабо Мату сјетовао Коју ми је и бабо носио,</i>	8
56.	Иво Сенковић и ага од Рибника	<i>А баба је онда млађи био, Ако с', бабо, остарио врло, Ја ћу, бабо, на мејдан изићи, Па што ћ' тужан после теб баба? Ко л' ће бабу лебом доранити? Што б' се, бабо, рува поплашио? И ја могу, бабо, подвикнути Док је, бабо, твога чеда Иве, Љуби бабу у skut и у руку, У з'о час га баба оправео, Да га води баби за поштење Нисам, бабо, ага од Рибника, Ја сам, бабо, твоје чедо Ива! Који с' баби заменио главу, Мало бабо души не огреша,</i>	15
69.	Шта освета чини	<i>Кад је бабо заметнуо кавгу</i>	1
76.	Ђирјак и Грчић Манојло	<i>Баба ми се на конака нада Ја ћу ићи на муштудук баби Па отрча на муштудук баби Красни бабо, Милутине кнеже! Своме баби поче беседити Красни бабо, Милутине кнеже! Нисам ли ти беседио, бабо, Пак ти седи поред мене, бабо, Чујеш ли ме, мој рођени бабо! А ти си је препросио, бабо!</i>	10
80.	Хасанагиница	<i>Није ово бабо Хасан-ага,</i>	1
83.	У драгом је најтврђе поуздање	<i>Јер те бабо откупит' не море</i>	1
			80
ВУК IV			
1.	Перовић Батрић	<i>А мој бабо Вучићевић Перо Милу бабу Перовић-Батрића Мио бабо Перовић-Батрића</i>	3
8.	Смрт Алај-бега Ченгића	<i>Докле доше уз Бабу планину,</i>	1
13.	Лука Пустахија и Веризовић Рамо	<i>Када ти је погнуо бабо, Ланих сам ти изгубио баба,</i>	2

23.	Мујо Хротић и Божовићи	Знаш ли, Туре, твога добра баба?	1
25.	Опет то из Црне горе	Ту је свога находио баба, Петре бабо, отвори ми врата! Петре бабо, отвори ми врата, Петре бабо, отвори ми врата, Своме бабу одас'јече главу	5
35.	Бјелић Игњатије	Боље т' служим него баба мога,	1
41.	Скопљак војшти на Шумадију	На срце га бабо заболио,	1
			14
ВУК VI			
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	О мој бабо, српски цар-Стеване, Мили бабо, српски цар-Стеване,	2
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	Да је мога погубио баба,	1
17.	Смрт Краљевић-Андреје	Тиме се је напијао бабо,	1
24.	Женидба Марка Краљевића	Оди, бабо, на шилтету моме! Чујеш баба од Прибиња бана	2
29.	Зидање Девича	На твој бабу остала је клетва, Иза баба остала на тебе, На твој бабу остала је клетва, Иза баба остала на тебе,	4
30.	Гријеси Смедеревац Ђуро	О мој бабо, Смедеревац Ђуро, Знаш ли бабо, није давно било, О мој бабо, Смедеревац Ђуро, Знаш ли, бабо, Смедеревац Ђуро, Чу ли, бабо, Смедеревац Ђуро, Знадеш, бабо, није давно било Кад ти, бабо, ситна књига дође, Знаш ли, бабо, Смедеревац-Ђуро, Ја се чудим, о мој мили бабо, Што си Богу сагрешио, бабо	10
32.	Војвода Јанко и цар Отмановић	Камена ти госпоштина, бабо, Ава', бабо, памет изгубио!	2
35.	Женидба Огњанина Вука	Него ми је у баба твојега,	1
36.	Женидба Ивана Црнојевића	Свога баба по два и три пута	1
37.	Женидба од Леђана бана	Није Грујо покорио баба, Бабо ми је књигу опремио За њим бабо старац пристајаше, О Грујица, баба перјанице, Сине Грујо, не покори баба, Тако ти је и бабо чинио, Мудро момче, баба сјета прима, Поклони се бабу до јабуре,	8
40.	Женидба крушевачког бана	Тад излази Черва бабо стари, То зачу Николице бабо, Што зададе старицу бабу моме И вјенчаше баба с Николицом,	4
42.	Женидба Јањица Комнена	Лабуда је бабуазурао, Бесједи муостарјели бабо, Комнен бабу тихопроговара Ками сам се, бабо, посилио, Ти је за ме, бабо, испросио, А ја, бабо, нећунаметнице,	6
47.	Женидба Јакше капетана	А мој бабо, паио господаре! Али, бабо, од рајског харача? А стари јој бабо бесједио Старом бабу ријеч бесједила	4
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	Коме га је бабо носио	1
50.	Максим Сењанин и Танковић Осман	Кад мог баба погубише Турци,	1
53.	Шабан-агић Зуко и Гавран барјактар	Неки виче куку њему, бабо,	1
58.	Бојичић Алија и Змај	Који су ти од баба остали,	1
59.	Ђерђелез Алија и Вук Деспотовић	Да те назим како баба свога,	1
61.	Цмиљанић Илија и Мостарски диздар	Он је твога погубио баба, Твога баба Цмиљанић-сердара, Да си мога погубио баба, Ја сам твога сагубио баба,	4
70.	Два Јањића и Сарајка девојка	Ја те не хћех, бабо ми те дава	1
74.	Вилић Хусејин и бан Задранин	Зами га бабу на дворове,	1
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	Али нам је преминуо бабо? Луда ћејане бој нам се, бабо	2
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	Је ли мене у животу бабо? Што ће тебе остарјели бабо!	2
78.	Женидба Рада Облочића	Миле шерце краља удбинскога, Јашик чинећ' да јој не зна бабо Да умоли агу баба мога, Како бабо сад весеље гради? Ти си бабу образ иштетила, Реци бабу да је мртав Раде,	5
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	бог ми дао од баба остало,	1
			67

ВУК VII			
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<p>Да би тебе оженио бабо Нећу ти се оженити, бабо, Оћу с', бабо, оженити њоме, Дај ми, бабо, дора од мегдана, Он на баба очи наоблачи, Па и бабу у криоце баци Не фала ти, да мој мили бабо Иди, бабо, доље у тамницу, Свом се бабу смјерно поклонио, С Богом остај, да мој мили бабо! Опрости ме, да мој мили бабо, Па дозива свога мила бабу Чујеш ли ме, да мој мио бабо, Тебе, бабо, послао путаља, Мене, бабо, поклонио љубу,</p>	15
9.	Женидба Тоше барјактара	<p>Твој ме био заробио бабо, Погибе вам остарали бабо,</p>	2
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<p>Те он спрете свога баба Ива, О мој бабо, сењски капетане, Да погубим твога баба Ива</p>	3
15.	Женидба Бановић-Секула	<p>Ал' јој старац бабо проговара Нећу, бабо, стара ни зенђила, Тури мене, бабо, у кочију, То је мене бабо направио,</p>	4
18.	Мушкет капетан и удбински диздар	<p>О мој бабо, с Удбине диздаре, Но ђевојка бабу бесиђаше А не тако, о мој мио бабо, А што ти је, о мој мили бабо, Не за Бога, е мој мио бабо, Но ђевојка бесидила бабу А мој бабо, удбински диздаре, И тако је бабо послушао,</p>	8
19.	Женидба Бокчевић-Шћепана	<p>Да ја имам мога мила баба, Мила баба диздар-Асан-агу О Бога ми, да мој мио бабо, А не лудуј, та мој мио бабо, Хоће, бабо, живота ми твога Бе је бабо окупио војску,</p>	6
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<p>Па под баба јастук потурила Па би бабу много боље било Мили бабо, скадарски везире,</p>	3
22.	Женидба бана Дрињанина	<p>Лијепо је бабо миловао, Љуби баба у скут и у руку, Па ђевојка бабу проговара Дај ме, бабо, коме тебе драго! Моли баба да јој даре дава Цура неће, а бабо јој неће,</p>	6
26.	Сватови дуждева Стјепана	<p>Опет ми се оженио бабо,</p>	1
27.	Несуђена женидба Марка Баларића	<p>Ком је бабо поклонит' оћаше, Том је бабо дати не оћаше Него, бабо, ако Бога знадеш, Када га је бабо разумио, Своме бабу по истини каже,</p>	5
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	<p>Не дај, бабо, слатки ранитељу, Не би л' бабу одр'јешо руке Немој, бабо, погубит' ми мајку,</p>	3
30.	Дијете Јован и мати му	<p>Ту му бјеше бабо погинуо, Колико се уљељело баба, Трипут бабу Богом закумио О мој бабо, Сава од Посавља, Колико се баба уљељило, Цевердане мога мила баба, Осветио мога мила баба</p>	7
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	<p>Али не хће остарјели бабо, Бабо Ђуро, чиј с' оно сватови, Бабо Ђуро, не упуштај мајке,</p>	3
36.	Погибија око дјевојке	<p>А под кулу мила баба мога Мој их бабо добро дочекао, И под кулу мила баба мога Мој их бабо добро дочекао, И под кулу мила баба мога Мој их бабо добро дочекао, Ал' не даде да мој мио бабо, Још их бабо добро даривао Ту их бабо добро насулио, Онда ме је бабо опремио, Неко вичекуку мене, бабо!</p>	

		<i>Што му га је покљонио бабо</i>	
		<i>Што му их је покљонио бабо</i>	13
39.	Јовљевић Видак и од Задра Тодоре	<i>(Неки велипогуби ми баба,</i>	1
41.	Стојко Митровић	<i>А свом баби чаше не допуња</i>	
		<i>Какву пизму на свом баби имаи,</i>	
		<i>Те ти баби чаше не дољеваи?</i>	
		<i>О мој бабо, Митре арамбаиша,</i>	
		<i>Имам, бабо, ја на тебе пизму,</i>	
		<i>А чим си ме оженио, бабо,</i>	
		<i>Па сад сам се зажешио, бабо,</i>	
		<i>Кад је тебе оженио бабо,</i>	
		<i>Ко што ти је обећао бабо,</i>	
		<i>И он оде те он бабу нађе,</i>	
		<i>Свога бабу пољуби у руку,</i>	
		<i>Па он своме баби проговара</i>	
		<i>С Богом остај, да мој мили бабо!</i>	
		<i>Већ чујеш ли што ће т' бабо казат',</i>	
		<i>Па он речеОстај с Богом, бабо!</i>	
		<i>И кад свога бабу находи,</i>	16
43.	Ливљанин кадија и Михат харамбаша	<i>Пак одоше, те бабу казише</i>	
		<i>Те казише свом бабу кадији</i>	2
51.	Бој на Вртијелци	<i>Што је тебе заробио бабо?</i>	
		<i>Што је тебе освојио Бабо?</i>	2
			100
ВУК VIII			
2.	Поп Милутин и Дрекаловићи	<i>А у књигу баба поздрављаше</i>	
		<i>О мој бабо, попе Милутине,</i>	
		<i>Откад си ме удомио, бабо,</i>	
		<i>Свак ми, бабо, чедо честитује,</i>	
		<i>А с тебе сам укорена, бабо,</i>	
		<i>Да сам јадна, бабо, безроткиња</i>	
		<i>Оди, бабо, у Куче камене</i>	7
13.	Паша од Никшића и Станко Косорић	<i>Тако ти је бабо будалио,</i>	1
36.	Освојење Дрежника	<i>Санак каже старицу баби своме</i>	
		<i>Ај мој бабо, Зирићу Османе,</i>	2
45.	Устанак на дахије	<i>Ходи дођи да откупиш баба</i>	
		<i>И од баба сенцир отиснула,</i>	2
54.	Освета Црногорска	<i>Да ли баба осветити нећеш,</i>	1
55.	Освета Враштанина	<i>Дође чета у Бабу планину,</i>	1
60.	Бој под Острогом	<i>Слушај, аго, што ти бабо пише,</i>	1
61.	Не зна се ко је кривљи	<i>Бабу ћу се обратити моме,</i>	
		<i>Бабу моме и мојојзи мајци,</i>	2
64.	Турци и ускоци	<i>И баба су погубили мога,</i>	
		<i>Мога баба Ченгић-Смаил-агу</i>	
		<i>Да ми баба осветимо твога</i>	3
70.	Ударац на кулу капетана Адама Илића	<i>Не би л' свога осветио баба,</i>	
		<i>Него оће да освети баба</i>	2
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Па га пита за старога баба,</i>	
		<i>Стари нам је у животу бабо,</i>	
		<i>Ту је старца баба надио,</i>	
		<i>Па га стари уштује бабо</i>	4
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору (-)	<i>Но је свога баба доватио,</i>	
		<i>И старога баба погазише,</i>	2
			28
ВУК IX			
2.	Удар турски на Црмницу	<i>Бе ми га је бабо оставио</i>	1
13.	Женидба књаза Данила	<i>Пак старога баба пољубила,</i>	
		<i>И даде јој прстен баба свога</i>	2
14.	Бој на Граховцу	<i>Који ти је баба погубио,</i>	1
15.	Бој на Граховцу	<i>Жели боја дфа освети баба,</i>	
		<i>О мој бабо, Вукотићу Машио,</i>	2
26.	Буна у Херцеговини	<i>К да му је од баба остало,</i>	1
28.	Бој у Дуги	<i>Који ми је погубио баба,</i>	
		<i>И сокола Николина баба,</i>	2
29.	Опет то исто	<i>О мој бабо, Петровићу Мирко,</i>	1
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>И његова злочестога баба,</i>	
		<i>И његову злочестоме бабу,</i>	
		<i>Старога ћу пољубити баба,</i>	
		<i>И ту Мирка свога баба нађе,</i>	4
			14
Укупно			510

Појам: брат

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
3.	Свети Никола	<i>Аман, брате, чуда големога, Богом брате, светитељ-Никола,</i>	2
4.	Бог ником дужан не остаје	<i>Два су брата у милошти расла, Што су откуд браћа доносила Да омразим двама браћи сестру? И мене су браћа миловала, Јер сам и ја међу браћом расла Што су откуд браћа доносила Нисам, браћо, оба жива била! Нека коље, нек' се браћи мази! Нисам, браћо, оба жива била, Нека коље, нек' се браћи мази! Нисам, браћо, оба жива била,</i>	11
8.	Надомир и Никола	<i>Нема брата да се куне шњиме, Јес' ли у гору, брате Надомире? Да се брацки браћа загрлимо! И поменује брата Надомира! Ја немам брата ниједнога, Но сам има брата јединога, Не би ли се брату дожалило, Е он пољубио брата мртва, У њу браћу мртве загрлише</i>	9
9.	Живко и Никола	<i>Имао сам брата јединога Ондолен се браћа подигоше</i>	2
10.	Женидба Јове Будимлије	<i>Јединицу, браћи мезимицу Богом теби, наш брате једини, Већ ти устај, наш брате једини, Ој лаћари, моја браћо драга, Богом брате, Будимлија Јово,</i>	5
15.	Зидање Скадра	<i>Но је Гојко браћу окупио</i>	1
16.	Наход Михаило	<i>Што га, браћо, дворимо залуду!</i>	1
17.	Наод Агајлија	<i>Богом брате, Осулине слуго, Мал' не венча брата са сестрицом! А сву браћу у чело јуначко,</i>	3
19.	Војвода Стефан хоће сестру да узме	<i>Јеси ли се, брате, помамио, Но брат сестру за љубу узео! Ја те, брате, узет` нећу Ако брата узела за мужа,</i>	4
20.	Војвода Ђурица и Дука зулумћар	<i>Да под брацом добра коња прими Сузе рони, на брацу говори Брате Ђурђу, и сад сам девојка!</i>	3
21.	Опет војвода Ђурица и Дука зулумћар	<i>Ао, брате, ала ти сам гладан!</i>	1
24.	Нејаки Ненад и војвода Корун	<i>Зашт' ми ниси брата природила,</i>	1
25.	Ненад и Коруна војвода	<i>Који с братом, који са сестрицом, Зашт' ми брата породила ниси, Јали брата јали и сестрицу?</i>	3
26.	Женидба кнеза Лазара	<i>А ми браћа сестри на обрани!</i>	1
27.	Милош Обилић и дужд Млечанин	<i>Не мож', брате, перје догледати, Богом брате, црни Циганине,</i>	2
28.	Зидање Раванице	<i>Да га дадем милој браћи твојој, Браћи твојој, а мојим шурама, Остави ми брата бар једнога, Јеси ли ми брата оставио, Што јој н'јеси брата оставио,</i>	5
30.	О боју косовском	<i>Девет браће госпође Милице, Девет браће прави девет сокака, Слатки брате, даље се помакни, Господо, моја браћо драга, Сад мислите моја браћо драга Нашу браћу с Турци морити, Боље б' било, моја браћо драга, Сад да је просто, моја браћо драга, Док краљеве браћу дозовемо Моју браћу са собом водити, Жалосна ћу без браће остати! Да не води девет браћа моји! Не води ми девет браће моје! Твоје браће нећу оставити! Ја жалосна ћу без браће остати, Ја браће оставити не могу, Твоја браћа под барјак изићу, Ајде, браћо, сваки двору своје,</i>	

,Господо, моја браћо драга,
 Гди су два, браће не растав'те,
 Господо, моја браћо драга,
 Ајде, браћо, с Богом да идемо
 Да под барјак браћа изиђоше,
 Браћа ми се на војску спремише,
 Даре спрема браћу да дарива
 Сваком брату носи по кошуљу,
 Своју браћу хоће да дарива,
 Даре узе, пак се браћи шеће,
 Браћа моја сва су мени мила,
 Да се јавим ја браћи старијој!
 Коња држи, а браца грли и љуби,
 Дарива браца рођенога,
 Војине, мој рођени брато,
 Слатки брате, остани са секом
 Војин братац сестри одговара
 Од затора браће госпоре ришићанске,
 Млаћу браћу оправи на војску,
 Већ моли се млађој браћи нашој!
 Приступа Бошку, брату своме,
 Коња држи, Бошка браца љуби
 Слатки брате, остани са секом,
 Јер на гласу имам браћу Југовиће,
 Од затора браће госпоре ришићанске,
 Млаћа браћа да иду на војску
 Но приступи своме брацу Павлу
 Слатки брате, остани са секом!
 Старија те браћа послушати неће,
 Степане, мој рођени брато,
 Слатки брате, остани са секом,
 Старија те браћа послушати неће
 Моли браћу млаћу нек' те послушају,
 Од затора браће госпоре ришићанске!
 Приступи Јови, брату своме,
 Коња грли, Јову браца љуби
 Јово брате, чарне очи моје,
 Слатки брате, остани код двора!
 Кад старија браћа послушати неће,
 Моли браћу млаћу нек' те послушају!
 И приступа брату Раваилу,
 Слатки брате, остани са секом!
 Старија браћа остати неће,
 Сад приступи брату Милану,
 Слатки брате, за Бога прими,
 Слатки брате, остани код двора
 Старија браћа послушати неће,
 Од затора браће госпоре ришићанске!
 Стојану брату приступи,
 Коња прима, а браца дарива
 Стојане, мој рођени брато,
 Слатки брате, остани код двора
 Од затора браће госпоре ришићанске
 Старија браћа да иду на војску,
 Веће моли браца Божидару!
 Милица шеће брату Божидару,
 Осам браће мене послушати неће,
 Приступи брату Божидару,
 Слатки брате, послушај сестрицу,
 Са мнош, брате, остани код двора
 Од затора браће госпоре ришићанске
 Ја волим с браћом војевати,
 Јер кад браћа од мејдана дођу,
 Браћа ће се мејданом валити
 Ако, брате, зло суђено буде,
 Пак ви, брате, тамо изгинете,
 С Југовићи браћом водем погинути,
 И сестрице браћу одржале,
 И да пратим браћу Југовиће
 Што су сестре милој браћи везле,
 Слатку браћу сестре накитиле
 Кад пођоше браћа путовати,
 А браћу и јунаке очима пратити,
 Бог остајте, слатка браћо моја,
 Господо, моја браћо драга,
 Простите, моја браћо драга,
 О Милоциу, мој рођени брато,
 Милана брата да ми потражимо

		<i>Милошу, брате рођени, Саламалећ, моја браћо драга! Алећ муселам, мој брате Милане! Камо се, брате, за петнаест дана? И сасвим те, брате, ожалисмо! Ил' си, брате, коња изгубио, Ил' си, брате, путе изгубио, Ил' те, брате, заробише Турци? Браћо моја, нисам коња изгубио, Милане, мој брате рођени, Еј, Милошу, мој брате рођени, Нигди, брате, празна места не'ма ,Наша браћо, прекоморци Турци, Милане, брате рођени, Мој брате, Косанић-Иване, Већ жао ми је што браћу прекоре Веће жалим што браћу прекоре! Господо, моја браћо драга, О, зле речи, мој брате Милошу! Знато што је, моја браћо драга, Да идемо, брате, да кажемо господињу кнезу Гди је, брате, шатор цара Мурата? Ајде, брате, поред војске пониже, Иване, брате, сиђи пак цара умори! Волим, брате, на сву ударити војску Док ја, брате, под шатор отидем! Милане, мој рођени брато, Већ брат ближњи који је код мене! Пази, брате, сабљу и коњица Док се, брате, из шатора вратим! Јесу л' здраво браћа Југовићи Јер ми, брате, не отвори врата Ајде, брате, да идемо кнезу, Јао, браћо, заклетве не сврши, Кад си, брате, цара распорио, Иване, брате, ти Милана брани, Браћо моја, саде Богу фала, Милош пође с браћом сећи Турке Ивану викнуМој брате Милошу, Јао, брате, данаске погибо! Прости, брате Милошу, Браће моје док не осветим! Немојте, наша браћо драга, Везири, моја браћо драга, Ала, ала, наша браћо драга, А ја хоћу с браћом војевати, Здраво да сте, моја браћо драга, Ајде, браћо, срећу прокушајте, Браће девет, девет Југовића, Девет браће прави девет сокака! Слатки брате, даље се помакни, Браћи поче говорити Браћо, ајде да бегамо! Ала, ала, наша браћо драга, Изгибоше браћа Југовићи, Да ја тражим браће рањеника Од прилике своју браћу тражи Мож' ли знати за моју браћу Југовиће Или моја браћа изгибоше Или браћу Турци заробише? Онде су ти браћа изгинула Од прилике своје браће тражи Божидара браца рођенога, Што је сестра браца даривала,</i>	160
31.	Посавчић Стефан	<i>Да смо тамо с браћом у дружини! А сестрице за браћом рођеном</i>	2
32.	Царица Милица и Алај-барјактар Никодин	<i>Или браћу, девет Југовића, Нити браћу, девет Југовића,</i>	2
33.	Стево Лазаревић и цар Бајазит	<i>Мога Јову, много мојег брата, Тугује му с' на његова брата Пак послѣ ји Стеви, брату твоме! Какве б' даре брату свом послао, Те узима да ју поишје брату Добро гледај, мили брате Стево!</i>	6
35.	Марко Краљевић и вила	<i>Богом брате, Краљевићу Марко, Богом брате, и светим Јованом, Богом брате, Краљевићу Марко,</i>	3
40.	Марко Краљевић избавља бега Костадина	<i>Ајде, брате, да двору идемо,</i>	1

47.	Марко Краљевић ствети брата Андрију	Марко Краљевић ствети брата Андрију Два се брата дигла Краљевића, Чујеш ли ме, мио брате Марко, Не, за Бога, мој брате Андрија, Андрију брата уконоао	5
48.	Марко Краљевић и Арапин	Ниђе брата нити побртима,	1
50.	Марко Краљевић и Ђерђели-Алија	Богом брате, Туре момче младо, Богом брате, Туре момче младо, Богом брате, Краљевићу Марко,	3
53.	Марко Краљевић куша љубу	И браца ти, нејака Милоша! И браца ми, нејака Милоша! Да те види брате Краљевићу	3
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	О, Лијиа, брате мејанција, Каде смо се, брате, састанули, Оди, брате, да се послушамо, Узми, брате, буздован позлаћен, Ој, Илија, брате мејанција, Дај ми, брате, сан ђаконије!	6
57.	Марко Краљевић и Филип Шокчић	Ја сам ти се, брате, наслушао,	1
59.	Сестра Филипа Маџарина и Дауз капиција	Па је своје брату говорила О, мој брате, Филип Маџарине, Анђелија брату проговара Збогом, брате од оца и мајке, Јошт Анђуша брату говораше Немој ми се, брате ожени ти О, Филипе, брате од матере,	7
63.	Бони Дојчил	Лези, брате, главе не дигнуо,	1
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	Оди зови мила брата твога, Мила брата, лудога Стефана, У з'о час ти, брате, пристањуло, Изгубити два брата рођена, Па Шћепана брата дозиваше О, Шћепане, да мој мио брате, А не могу, мој брате рођени, Шћепан брата дивно разабира Остави се, брате, од клобука,	9
66.	Женидба војводе Јанка	За твог брата, дели Дмитра с мора Богом брате, Секула дијете,	2
67.	Јања од Сибиња Јанка	А камоли туђа брата рука!	1
74.	Војвода Секула	Молим тебе кано браца мога,	1
77.	Смрт војводе Кајице	А Кајицу браћа саранише,	1
80.	Женидба Дмитра Јакшића	Ој Стеване, мој брате рођени, Јакшић Дмитре, мој брате рођени, Јали мога јали брата мога, Богом браћо, два Јакшића млада, Заклони ми брата и снаицу	5
81.	Женидба Шћепана Јакшића	Не кћеше се браћа оставити	1
82.	Јакшићима двори похарани	Дерорбу дворе два брата Јакшића, Ма говоре два брата Јакшића Немој, брате, дуго јадан био, Па Митра брата дозиваше,	4
83.	Тодор Јакшић и бег од Загорја	А, за Бога, Турци, браћо драга, Богом брате, Јакшићу Тодоре,	2
85.	Облачић Раде и Ђерђелез Алија	Има, браћо, пуни сто и двадес' Браћо моја, до два побратима,	2
86.	Облак Миросав и од Скадра Алија	Богом брате, Облак-Миросаве,	1
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	Већ су мене браћа научила Ој Стеване, мој брате рођени, Како тебе, мој брате рођени, Милостињу у браће просити, Да милости у браће просимо, Моме брату, Максиму владики, Ја ћу мога брата уставити!	7
88.	Смрт деспота Јована	Књигу подај мом брату у руке Нек' ми брацац на самрти дође! Књига каже браца на самрти, Чита брацу самртну молитву, Код мог браца владике Максима Моме брацу Максиму владики!	6
89.	Опет смрт деспота Јована	И мом брату Максиму владики!	1
90.	Сестра Ивана Чарнојевића	Да мој брате, Црне Горе бане, Па целива брата рођенога, Богом браћо, млађани возари, Нег' брату ми љубити крвника!	4
91.	Женидба Бега Шумадинца	И од брата братанића свога Ка' сам има брата јединога, Мила брата Бабић-Мемедаге!	3
			305

САНУ III			
3.	Кћи Старине Новака	<i>И два брата, два Новаковића, Мал' не вечна брата са сестрицом!</i>	2
7.	Двоји свати, а једна дјевојка	<i>Милу брату дели-Радивоју, Оба брата на ноге скочила, Браћо моја и дружино драга, Браћо моја, од горе јунаци, Богам брате, Старина Новаче,</i>	5
8.	Ограшић Раде	<i>Моја браћо, тридесет сужањах, Да се бисмо, браћо, избавили? Чујете ли, моја браћо драга,</i>	3
9.	Плавша харамбаша и Туре зулумћар	<i>У некаква брата ришћанина!</i>	1
10.	Лазо бајрактар и Тептиш-буљубаша	<i>Браћо моја и дружино драга, Ко утече, браћо, у Морачу Чујте, браћо и моја дружино, Не идите, браћо моја драга, Не вјерујте, браћо, муслману, Као браћу своју загрлили</i>	6
11.	Мијат хајдук и Мустај-бег	<i>Сва дружино, драга браћо моја, Липо су га браћа свитовала Богам брате, Сочивица Станко, О дружино, драга браћо моја, Сваки чекај, моја браћо драга, Камо мени, брате, Сочивица Станко?</i>	6
15.	Опет отмица Јеле Багрићеве	<i>Чека'те ме, браћо до поноћи!</i>	1
16.	Женидба Копчић Мурат-бега	<i>За браћу би много боље било Оћу њега, моја браћо драга,</i>	2
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	<i>У Илића, брата Милићева,</i>	1
18.	Петар Шаровић и бег Љубовић	<i>Богам брате, Шакетићу Лука, Ја посеко брата Љубовића Кад си мога брата погубио Кад си мога брата погубио</i>	4
19.	Погибија Стевана Павловића	<i>Стеван га је братац научио!</i>	1
20.	Женидба Вука Мирковића	<i>Тамо немаш брата ниједнога, Ни синовца од брата рођена</i>	2
21.	Женидба аге од Новог	<i>Богам брате, Мирковић' сердаре,</i>	1
22.	Перла Радослав и Сарајевка дјевојка	<i>Јал' сестрица браца одљубила</i>	1
23.	Дијете Јован и буљубаша Мујо	<i>Да што ти је, мој брате Јоване, Али си се, брате, препануо, Не, за Бога, мој брате Јоване,</i>	3
24.	Стојан арабаша и Мека буљубаша	<i>Да се, брате, наранимо меса!</i>	1
28.	Женидба Ива капетана	<i>Чујете ли ме, моја браћо драга,</i>	1
29.	Љуба Хасан-аге Куне	<i>Те сву браћу окупи Сењане, Чујете ли, моја браћо драга, О, Сењани, моја браћо драга,</i>	3
30.	Ћер карловачког бана	<i>Оли сека брата угојила Нити имаду брата ни сестрице, Пушка шарка, моја браћо драга, Дви кубуре браћа и сестрице,</i>	4
32.	Иво Сењанин избавља дјевојке од Турака	<i>У мен' има три брата рођена,</i>	1
33.	Отмица и избављање сењских дјевојака	<i>Да мој брате, Брдарић-Мерџане, Да мој брате, од Видина Мејо, Да ми знаде мој братац Иване, У мене су браћа милостива, Имам брата Сењанина Иву,</i>	5
34.	Женидба Ива Голотрба	<i>Међу браћом сјутра на дивану</i>	1
35.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>О, сватови, моја браћо драга,</i>	1
36.	Женидба Пера Мрчаревића	<i>Поплака се браћи приморцима,</i>	1
37.	Женидба Титор-барјактара	<i>О Сењани, моја браћо драга, Јеси ли ми, брате, обранио?</i>	2
38.	Женидба Антуна Сењанина	<i>Како нема брата у Антуна, Нит' је брата ни брата од стрица</i>	2
40.	Иво Сењанин и нећак му	<i>Браћо моја, Сењани јунаци, Браћо моја, Сењани јунаци, Браћо моја, Сењани јунаци,</i>	3
41.	Иво Сењанин избавља Гојка Десанчића	<i>Браћо моја, тридесет Сењана, Како ћу те, брате, познавати, Ја сам, брате, од Косова Раде, Откан'те се се, мила браћо моја, Је л' на тебе, брате, тешко гвожђе На мене је, брате, силно тешко гвожђе, На ногама, брате, алке са ланцима, Од истока, брате, мало понајтања То је, брате, шупље и раздрто, Браћо моја, тридесет Сењана, Ајд'те, браћо, фришко да идемо, Драги брате, сењски капетане,</i>	

		<i>Узми брате, Десанчића Гојка, Браћо моја, тридесет Сењана, Из једног ме, браћо, избависте звожђа, Та нисмо л' се, браћо, опкладили</i>	16
42.	Рада Косанић избавља Гојка Десанчића	<i>Дај ми, брате, туцачке аљине, Што то, брате, од мене уради Не остављај, брате, ни једнога,</i>	3
43.	Сењани избављају Гојка Десанчића	<i>Да мој брате, Гојко Десанчићу, Да мој брате, Перо Мркоњићу, Зашт' ме, брате, у веће ували?</i>	3
44.	Вук Мркојевић избавља Вида Десанчића	<i>Не виђите, моја браћо драга, Око брата Десанчића Вида?</i>	2
45.	Вуко Анђелић и краљ Бугарин	<i>Исти братац Анђелића Вука Да је пишем милу брату моме, Милу брату, Анђелићу Вуку Ђе си, брате, Анђелићу Вуче, Што си брата твог заборавио, А ту ли си, брате, запануо! Богом брате, Вуко Анђелићу, Ево тебе твога брата Мића, Када Вуче брата угледао</i>	9
47.	Илија Смиљанић и Турци Удбињани	<i>Фрк Илију браћа сусретоше,</i>	1
48.	Отмица и избављање сестре Цмиљанића	<i>Доведе га међу браћом жива Па је брату сека говорила</i>	2
50.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Нез' се брату било додијало, Боље да си у брата слијена, Кад је Хајка брата разумјела, Пак ми Хајка брату бесједила</i>	4
53.	Стојан Јанковић и Муја Нацаковић	<i>Да мој брате, Јанковић-Стојане, Да мој брате, дијете Завиша, Да мој брате, дијете Завиша, Да мој брате, Јанковић-Стојане, Те освети браца рођенога</i>	5
54.	Стојан Јанковић и црни Арапин	<i>Богом брате, црни Арапина,</i>	1
56.	Смрт Јаноте Диклића	<i>Ја, мој брате, Соко Каримане,</i>	1
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Од Тодора, од брата твојега, Брата твога, господара мога</i>	2
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Богом брате, цареви делија,</i>	1
61.	Женидба Комнен-барјактара	<i>Ходите, браћо, да се поиграмо,</i>	1
62.	Сватови Муја Ђулагића	<i>Чујете ли, моја браћо драга, Хајд'те, браћо, да га потражимо!</i>	2
64.	Слуга Милован и Куна Хасан-ага	<i>Чујете л' ме, моја браћо драга, Ер ја поћох за браћу Сењане!</i>	2
65.	Млади Милован и Чекмец-Хасан-ага	<i>Миловану брату бесједила</i>	1
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>Брата немам, а рођака немам Скоро ми је братац погинуо, Да се женим, а брата не жалим! Азурава два брата близанца На аманет моја браћа луда, Браћо моја, несретња дружино, Ђе су браћа, ако Бога знадеш? Браћу кука, а весеље гради Нама, браћо, дуго здравље било!</i>	9
70.	Смрт Арсена патријара	<i>Љуте браће кано и змајева, Љуте браће како и змајева,</i>	2
72.	Погибија Асан-алвације	<i>Ја ћу, брате, двије пешадије,</i>	1
75.	Погибија Симе Џегиновића	<i>Два Јелића, братац и сестрица, Нејд'мо, браћо, на Прљево равно,</i>	2
76.	Опет погибија Симе Џегиновића	<i>Да се, брате, данас огледамо,</i>	1
77.	Јован Кутлача	<i>Сва прилика, моја браћо драга,</i>	1
			136
САНУ IV			
2.	Царица Јелисавка и цар Татарин	<i>Теодора и с њим брата Павла,</i>	1
3.	Московска краљица и цар Татаран	<i>О мој брате, Петровић' владика, Скупи брате дванаест иљада Ђадијаху, брате, да заробе С треће старне, брате, ударио, У бегство је, брате, обратише</i>	5
4.	Иво Подгорица и Арапин	<i>Од Перше од брата твојега?</i>	1
5.	Икчевић Михајло и бег од Новог	<i>Хитро скупи браћу Икчевића Он ми крије од брата Михајла, Камо ти браћа Икчевића?</i>	3
6.	Пераштани и Турци Барбарези	<i>Весел'те се, браћо Пераштани,</i>	1
7.	Вицко Бујовић и Осман-капетан	<i>Међу браћом, веселијем пуком,</i>	1
8.	Смрт Вицка Бујовића	<i>Немој, Вицко, брате, погинути! Сви су моја браћа Пераштани, Сви су моја браћа и кумови?</i>	3
9.	Перовић Батрић	<i>Дате браћа благо небројено,</i>	

		Осам братах, осам џефердара, Тебе је доста браће остануло, Но Радуле Богом браћу куми	4
10.	Опет Перовић Батрић	Богом брате, Ђоровић' Османе, И сувишемоје седам брата Мила брата Перовић' Батрића, На освету мила брата свога За Батрића за брата својега, Богом брате, Перовићу Вуче, Са четири брата Ђоровића, А све моје браће Ђоровића, Освет ли мила брата твога, Ја осветих мила брата мога, Да осветим мила брата мога!	11
11.	Јован Бакић и Осман Ђоровић	Ево имам мили девет брата, Даће браћа девет џефердара, Књигу пиши милу брату твоје, За сестру би браћа изгинула! Браћо моја и дружино драга, Богом брате, Бакићу Јоване, Ја имадем седам мили брата, Даће браћа седам џевердана, Тек ми нема мила брата мога,	9
12.	Диоба Муја и Алије	Па се сташе браћа дијелити Имао си твоје седам братах, А Радула браћа дофатише, Ту Радула браћа укопаше Своје браће тридест Вукотићих Ти урани, брате, у зорицу,	6
13.	Истрага потурица	Чујте, браћо, моји Црногорци, Пак чујте, браћо Црногорци, Знадете ли, моја браћо драга, Грци Турке за браћу узеше, Сад свак плаче, браћо, без престанка, То су наша браћа Црногорци, Са свакојаким братом Црногорцем, Она браћа те се потурчише Примише их браћа Црногорци, Не шћеше се браћа покрстити, Пред вама се браћа називају, И чујте ме, браћо Црногорци, Знате, браћо, што је лани било, Баи што ћете, браћо, дочекати А мрко се браћа погледаше, Хитро браћа на ноге усташе Пак се браћа ружно погледаше, Но не хоће браћа Црногорци Немјоте ме, браћо, преварити Дивно ћу вас, браћо, укопати, Тадер Батрић браћи говораше А за Бога, моја браћо драга, Да чекамо пет браће Алића За Османом три брата рођена Кад виђоше пет браће Алића, Добро дошли, пет браће Алића! Те си тако с браћом подранио Турци фале пет браће Алића, А твојега брата Хибраима На Ивана на брата мојега Ђе се десет браће ударише Милош кличе свог брат Томиша Посјекоше пет браће Алићих, Мили брате, Бориловић Вуко, Посјек'о сам пет браће Алићих Но чуј, брате, Бориловић-Вуко, Зову мене браћа на Рождество Ал' их браћа добро дочекаше, Похитајте, моја браћо драга, Стани, брате, Бориловић' Вуко, Два Амзића, два брата рођена, Сретоше га браћа Мустафићи Бог и с вама, Турци, браћо драга! Па сазваше браћа Мустафићи А друго је браће Мустафића, Па их Срби за браћу узеше Браћо Срби, да се послушамо Чекали смо пет браће Алића Јер су браћа поили на пазара,	

		Богом браћо, пет Мартиновића, Па их Срби за браћу узеше Јер им родна браћа погибоше, Са Савићем, братом рођењем, И четири брата Зеновића, Прискочише браћа Бољевића,	55
14.	Три сужња	Што је, браћо, коме најжалије? А мене је, браћо, најжалије, А мене је, браћо, најжалије Каменом се, браћо, пофалили! А мене је, браћо, најжалије,	5
15.	Опет три сужња	Ја не жалим, браћо, погинути, Скоро сам се, браћо, оженио, То ја, браћо, жалим оставити, Ја не имам брата ни рођака То ја, браћо, жалим оставити, Веће браћу од горе ајдуке Нити имам брата ни рођака, Н'јесам брата имао ниједнога, Имам браћу од горе ајдуке, Иза главе браћу оставити! Ђе сте, браћо, од горе ајдуци,	11
16.	Опет три сужња	Мене, браћо, данас најжалије, Мене данас, браћо, најжалије, Браћо моја, ви двије војводе, Моја браћо, сужњи и војводе,	4
17.	Лазар Пециреп	Вала Богу, браћо Црногорци, Сердар Марко, су два брата моја, И њаду ми брата плијенише, Сердар Марко, су два брата моја, И оба ми брата посјекоше Ту десисмо два брата његова, Да је брата погубио мога Два си моја брата погубио, И два брата да ти умиримо, За два брата и њаду дуката	10
18.	Црногорац Ђуро	Смијемо л' га, браћо, прифатити?	1
19.	Бој Црногорца с Махмут-пашом	Ево згода, браћо јеничари, Поставићу брата Ибрахима Црногорци, моја браћо драга, Него, браћо, ако Бога знате, Да Брђане браћу не издамо! Да кликују браћу Црногорце	6
20.	Опет бој Црногорца с Махмут-пашом	Ту ћ' оставит' брата Ибраима,	1
22.	Удар на овце бега Љубовића	Куд ће, браћо, наша војска? И за њим су два брата Ченгића	2
23.	Дрекаловић Лале и Прентушић Вук	Посјече ми и брата и оца, Те уљезе браћи у одају, Брата твојега за брата мога,	3
24.	Освета Врашганина Мира	О ускоци, моја браћо драга, Е да, Рајо, наи по Богу брате, А на ноге, моја браћо драга, Јер нас, браћо, гора освојила, Муштудук ви, моја браћо драга, А на ноге, моја браћо драга!	6
26.	Невјера љубе Махмута везира	Па су мене браћа долазила	1
27.	Муљани и Ришњани	Авај, браћо, ако Бога знате, Чујете ли, моја браћо драга,	2
28.	Јозо Бронзић и Турци	О, дружино, моја браћо мила, И нама ће, браћо, ако Бог да!	2
30.	Аманет владике Петра Првога	Да се љубе као браћа права	1
31.	Црногорци и Турци	О, тако ви, браћо Црногорци, Хоте, браћо, да се послушамо,	2
33.	Смрт Смаилаге Ченгића	Богом брате, Петре Кришкана, Нашу стару браћу поменемо Но, за Бога, моја браћо драга, Ђе си, брате, Дамјановић Мирко,	4
34.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	А мој брате, Караџићу Шујо, А знате ли, моја браћо драга, А мој брате, Мирко и Новица, Одох саде, моја браћо драга, А ти брате Дамљанчевић Мирко, Ђе си, брате, Мирко и Новица,	6
35.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	О мој брате, Церовићу Мушо, У то упут брата послушао, Па Стевану брату бесједио О Стеване, брате од матере,	

		<i>О ускоци, моја браћо драга,</i>	5
36.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	<i>Брату каже што ага говори Чујете ли, браћо сваколика,</i>	2
37.	Бој на Додошима	<i>Са Мирашом, братом рођенијем, И сувише браћа на Кућишта!</i>	2
38.	Бој на Граховцу	<i>Већ окупи браћу Црногорце, С весељем га браћа дочекаше, Да њим муте браћу Црногорце Своју браћу слободи и храбри Као брату и суседу своме, Но преписа браћу Црногорце, А сватове браћу Црногорце, Него вјерна браћа Црногорци Похиташе браћи у хиндату И свакоме брату Црногорцу Ал' те молим како брата мога Већ распусти браћу Црногорце</i>	12
39.	Погибија и освета Пера Мартиновића	<i>За своју не браћу распитати, Ка машиана, брата од матере Врло ће ме браћа дочекати Да се мојој браћи не најавим? Ту Ивана брата наоћаше, А Ивана, брата Мићовога, Чујете ли, браћо Пелињани, А ви знате, моја браћо драга, А њима су браћа Црногорци, И остала браћа Цетињани, Будући су ово браћа наша! Но га браћа Богом кумијаху Но не хоће браћа Пелињани Дајте, браћо, ако Бога знате, Кад виђеше браћа Пелињани Чујете ли, браћо Пелињани, Ного, браћо, да се послушамо И на томе браћа пристадоше Па се луда браћа заплакаше, Плачу браћа, нигда не престају За својим братом најбољим Ти би твоју браћу осветио Е су браћа луда и нејака, Како сестре брата жаловаху! Куку, брате, мој адивна главо, А кад дођем, брате, у родбину? И жалошно брата жаловаше Не искоби до три брата моја, Браће моје, а синове твоје Да ће мога брата осветити, Брата мога, а сина његова Ја се уздам у три брата моја, Да ће свога брата потражити, Но не даду браћа Цетињани, Мили брате, Мартиновић' Саво, Благо мене, мили брате Саво, Но чујете, моја браћо драга, Да га, браћо, мушки дочекамо! Близо му се браћа намјереше, Али своју браћу кликоваше Чим им бјеше брата замакнуо, Хајте, браћо, на своје дворове, И Николу брата загрлила, Баш аферим, мила браћо моја! И остаду браћу загрлила, Да га гледа мјесто брата свога Милу браћу грли и целива</i>	47
40.	Бојеви Црногораца с Турцима	<i>Против своје браће војеваше, Е, кад би се браћа окутила,</i>	2
41.	Почетак буне против дахија	<i>С Османом, братом Селимовијем, А не, брате, ако Бога знаш, Јована брата дозиваше Ал' се димно браћа оћедоше Но Османа, брата његовога Но Јована брата његовога, Па Јована брата укопао,</i>	7
42.	Освојење Пазара	<i>Богом брате, Младене везире,</i>	1
44.	Владика Јанићије Нешковић	<i>Но нека се к'и браћа помире, ,Чујете ли, Срби, браћо драга,</i>	2
45.	Буљубаша Рецо и поп Дмитровић	<i>Не кујем те брату у сватове, И његова брата Богосава,</i>	2

46.	Хвала буљубаше Реца	<i>Јесте л' чули, браћо Сјеничани</i>	1
47.	Поп Ђоко Цмиљанић и Реца буљубаша	<i>Нит' те кујем брату у сватове</i>	1
48.	Вучићева буна	<i>Ево, браћо, није давно било, И трећа је, браћо, настанула На Црњеч га, браћо, навозише, Бритке сабље, браћо, препасаше Он ји не кте, браћо, навозити Бритке сабље, браћо, потргоше, Ево, кажу, браћо, више Ритња, , Чујете ли, моја браћо драга, Нас предаде он, браћо, Енглезу, Нас продаде он, браћо, Енглезу, Ал' то, браћо, ниј' истина била, Кад бејау, браћо, више Ритња, Више Ритња, браћо, у ливада, Потрчите, моја браћо красна, Он не иде, браћо, у чарију, Ал' ето ти брата Милошева, Он је пош'о брату у индата Уватише брата Милошева, Чујете ли, моја браћо красна, Ево, браћо, није давно било, И трећа је, браћо, настанула, Не бојте се, моја браћо красна, Накоткаше, браћо, у шпитаље, Настојника, брате, Димитрија Увати ји, брате, у интове, Из интова, браћо, изодила,</i>	26
			277
СМ			
1.	Чувај се, радуј се	<i>мила сестра су два брата, мила сестра оба брата</i>	2
2.	Дика је врлости мазда	<i>Богом брате, Бан-Секула!</i>	1
4.	Свјер	<i>Ево браћо, књига од Русије, Но сад, браћо, ако бога знате,</i>	2
5.	Два Херака	<i>Састаше се, брате, на мејдану, Оба, брате, крви зајенила И Милоша брата јединога Мене, брате, од Беча ћесару, Скочи с' брате од земље на горе А ти ли си, мој брате Милинко! Ево теби твог брата Милоша! Је л' нам брате, у животу мајка? Богме јоште, мој милосни брате, Стадоше се браћа разговарат Сад што ћемо, брате, од живота Лахко, брате, врло добро моје! И рођена на мејдану браћа Ни сестрице без браће остају То је, брате, нама задужбина, Ал' се отле браћа растадоше Док су, брате, оба цара жива И оба два брата мејданције И рођена ће с' нађоше браћа Сад шта ћемо с ова оба брата? А и браћу преда се дозивљу, Кад се браћа родна састадосмо Здраво браћа у Мостар дођоше, Тер их, брате, грли и целива</i>	24
6.	Турство	<i>Пију вино два Краљића брата Краљевић Марко, мој рођени брате! Драги брате, Краљевић Андрија, Да се кољу два брата рођена Краљић Марко, мој по богу брате! То је, брате, мене посестрима, А да ти се, брате, подигнути,</i>	7
7.	Јакшићи	<i>него брате, ударише Турци, још је, брате, огњем сажегоше, А то, брате није јунак добар, Богом брате, лудо и нејако, тамо су ми два брата рођена, била су ми браћа у Млецима, како ћу ти познат браћу твоју? оба су ми брата једнолика, А пита га брате Димитрије Јели, брате, књига од мејдана, јадан брате за нашег живота! Боље, брате, да нијесмо живи!</i>	

		<p>Ал' му вели брате Димитрије 'ајде, брате, биј'лу Биограду, Митар му је братац говорио Немој, брате, врло добро моје, школу, брате, нијеси учио, те ти, брате, језик не умијеш, Лахко су се браћа погодила, Ајде, брате, нашем граду биј'лу, Но за здравље браћи намјењује Она има два рођена брата Позна брата по грлу јуначком, Позна брата и под њим дората Кад је браћи коње подизала Кад је сестра брата угледала Објеси се брату око грла Не бој ми се, брате добро моје, Још сам, брате, права вјера спрска! Него брату сестра бесједила Ође, брате, није за те пива, Знаш ли, брате, врло добро моје, оба су ми брата погинула, а за браћом, жестоком жалости те ти браћи гради задужбине - Пак отоле с братом побјегнула Него брата сестра разговара Немој, брате, ако бога знадеш, нег' сам, брате, рода србаљскога, Имадијих брата и сестрицу Девет годин' да ја браћу тражим, Сва три су се брата састанула,</p>	42
8.	Царев-лаз (крчевина царева)	Црногорци, моја браћо драга, јер је боље, браћо, погинути	2
9.	Све - ослобод	<p>О, Зећани, јадна браћо драга, До ја велим, браћо моја драга, О, Зећани, моја браћо драга, Црногрцим' својој драгој браћи То кад чуше браћа Црногорци, У манастир браћу Црногорце Ја ћу вама казат, браћо драга, Него јадна браћо Црногорци, Дођ', Батрићу, с браћом својом драгом, и Ивана и брата Томаша, По пет братах што смо од Мартина И браћа су свајет учинила, Стадоше се браћа на вечеру, Пошто браћа слатко вечерала, Сад на ноге, моја браћо драга! Ту бијаху пет турака братах, Пак отоле браћа Мартинићи Неићеше их браћа изгубити Још даље се отле дигла браћа, Тад се браћа натраг повратила,</p>	20
10.	Три сужња	<p>Мене, браћо, јутрос најжалије А мени је, браћо, најжалије а мене је, браћо, најжалије,</p>	3
12.	Освета Кчева	<p>И ш њим иду браћа Црногорци, Они воде два брата Ченгића Па својему брату говораше Дивно ли смо браћу осветили, Ход'мо, браћо, да се умиримо,</p>	5
13.	Ченгијћ Синап-бег	<p>а кликују браћу Црногорце Ви хоћасте браћу откупити</p>	2
14.	Боговање	него тужни брате, Црногорци	1
15.	Освета Црне Горе	<p>Богом брате, од Беча стражару! О за бога, браћо моја Турци!</p>	2
16.	Зулум без Баја	<p>Ово ми је, браћо, постојбина, Ово ми је, браћо, постојбина,</p>	2
17.	Конац турском харачу у Пипере	О, Брђани, моја браћо драга	1
19.	Слом Татарх	свакојему брату Ришћанину	1
20.	Харачлија Црногорац	<p>били здраво браћа Црногорци, Прјевај, Никце, брате Црногорче,</p>	2
23.	О зидању Никшића	<p>на Дробњаке браћу покликнуо, Дробњацима браћи говорио О Дробњаци, моја браћо драга! будите ми, браћо, у невољу на Дробњаке браћу покликнуо Ај Дробњаци, моја браћо драга!</p>	6
25.	Црмничани	приђе мога, браћо, не чујете	

		<i>Ол' ћу моју браћу покликнути, Богом брате, Вучетићу Марко!</i>	
		<i>Поклони ми брата Махмут-агу, да ти предам брата на откупе, он повика браћу у дружину</i>	6
27.	О Медуна граду	<i>на далеко брата познавао, Благо мени, мој милосни брате!</i>	2
28.	Хрђак ал' јунак	<i>Кад Мекићи браћа сагледаше, Ту четири брата погубише</i>	2
29.	Није боја без Баја	<i>Хај Мијате, мој рођени брате!</i>	1
31.	Комнен	<i>А тако ви, моја браћо драга! те кажује браћи Удбињан'ма Ха сад, браћо, ако бога знате, Ха сад, браћо, који бога знате, Комнен куми сву браћу Сењане А за бога, моја браћо драга! О, Комнене, мој по богу брате!</i>	7
32.	Секула	<i>Бумбарећи, Турци браћо драга!</i>	1
33.	Свој освој	<i>Добро доша, наш брате Гољане! а на мене, вашег мила брата, А не бој се, наш брате Гољане! ко не штеди свог истога брата</i>	4
36.	Свакојако бољи Марко	<i>ми ћемо им, брате, ударити, А може се, брате, препанути, на му опет брате збори Марко Хајд'мо јоште, мој брате Андрија, И то га је брате послушао, на све браћа братски дијелише, ка и поправ брату старијему, Отле браћа здраво окренуше,</i>	8
37.	Мина и Марко	<i>А за бога, брате ришићанине!</i>	1
38.	Туркиња што воли	<i>нејмам брата, нејмам братучеда, А кад, брате, Турци вечерали,</i>	2
39.	Радул-бег	<i>мила су се браћа звадила, удри брата по бедри лијевој те је брата бега ударио, Шћаше беже посјећ' брата свога, Лазук ти је брата посјећ, беже, Беже брата у тавницу баџи те ти браца имаш старијега, да је мене брате у тавници, Да си мене, брате, у животу, ти би мене, брате, научио те ти брата у животу нађеш зове њега брацац Радоване, одвеће си, брате, тавновао Благо мене, брате добро моје! Води брата у бијеле дворе, Кад се браћа напојише вина, онда брату беже говорио хоћу л', брате, своју водит војску? Мирко брату тијо говорио Пођи, брате, бити ти не море, Је л' жив, брате Пијавица Туро? Је л' жив, брате, Грчићу Манојло? Је л' брате, Злопогледа Вуче? те те, брате, преварит не могу кано, брате, Србаљ од старине зашто ћу се с браћом напит вина, Ти с' ми, брате, живот одржао, А сад здраво, моја браћо драга, не било га ко брата губио!</i>	29
40.	Вишњић Јован	<i>да те, брате, водим на хећиме? Ах мој брате, Куртагићу Мујо! Кад се, брате, близу састадоше, уз њих, брате, није никог нејма,</i>	4
46.	Опет Чевљани	<i>ја л' ћу моју браћу осветити, отидоше, браћо, низ Рудине, О за бога, браћо Црногорци! Ходте, браћо, да им запанемо А тако ви, браћо моја Турци! Оно, браћо, што утекло бјеше, не остави, браћо, ђавољега,</i>	7
47.	Загарчани	<i>он окупи браћу Загарчане, још кликује браћу Загарчане</i>	2
48.	Бој Црногораца с Французима у Боки	<i>Црногорци браћо, и Приморци! Црногорце браћу слободио</i>	2
49.	Кучи	<i>Но тако ни, Кучи браћо драга!</i>	

		да им, браћо, по Врмоша дамо, напија је свој браћи Србима Здраво били, Срби браћо моја! нак је свога брат дозивао Милутине, мој рођени брате!	2
51.	Калуђер и Арап		4
54.	Алајбеговић	од крајине, брате, црногорске, на дворове брата Ибрахима Брате мио, дуди Ибрахиме! него, брате, ако бога знадеш, ево брату у сусрету пође, он ту Суја брата свога нађе, онђе Суји брату бесједило Хајде, брате, дома да идемо, прођ' се, брате, хала и мејдана! знаш ли, брате, јес' ли запазио, од четири брата Муселића? Турчин с братом на мејдан дошао!	12
55.	Нова пјесна црногорска о војни Русах и Тураках почетој у году	(Србаљ брате, ова пјесна за те Турци браћо, паше и везири, него, Турци, браћо моја драга, Ту хајдуци брата уконаше, твоју браћу а моје ђевере, лутши мене браћу из тавнице, милу браћу тридесет хајдуках и његова брата Радивоја	3
56.	Мали Радојица	Ту хајдуци брата уконаше, твоју браћу а моје ђевере, лутши мене браћу из тавнице, милу браћу тридесет хајдуках и његова брата Радивоја	5
59.	Моба Копчићева	Богом брате, Томићу Мијате!	1
61.	Нова црногорска пјесна	мене, браћо, очи извадише, а чобане браћу покликосе Хај на ноге, браћо наша јадна! осам братах вама посјекосе и погибиу браћу поконаше Десетину браће уконаше,	6
62.	Буна босансије Турака противу својега цара и његова низама	тешка сила брата Бушатлиј'на, Но чујте ме, моја браћо славна, немој, брате, подић' под низама браћо славна, сва Херцеговина Још да чуј'те, браћо моја славна, Првог, брате, капетана кажу	6
63.	Последњи јунаштва	Ах, мој брате, везир' Ибрахиме! и његова брата Нетен-бега, на сад браћи дошли у помоћи	3
64.	Паденије Млетака	Ет' овако, браћо и дружино,	1
66.	Два калуђера	О ајдуци, моја браћо драга! О хајдуци, моја браћо драга! чујте мене, моја браћо драга!	3
67.	Зарок	О наш брате, Турчин' Хасан-ага!	1
69.	Чије је царство	О за бога, Срби браћо моја! О за бога, Срби браћо моја!	2
70.	Црнојевић	Ево браћо, мукe и невоље! Од' те браћо, да га намјестимо,	2
72.	Што је Грујо	оба брата, Митра и Шћепана, и два брата два Бојиновића, оба брата Мића и Шћепана, веће, брате, куд си накастио, Не знам, браћо, не знали ме јади! Богом брате од сватовах свате	6
73.	Марко Краљевић	Ај, Арапи, браћо моја драга!	1
74.	Деспот Ђуро	Богом брате, Облачина Раде! а синови брата најмлађега, Богом брате, Краљевићу Марко! лијето га браћа оњеваше,	4
76.	Грујице посестрима	а истресе своје браће главе а свог побра браћи не издала,	2
77.	Златна свирала	Моја браћо, остала дружино!	1
78.	Марко у ропству сарајевском	на свог брата био дозивао Радивоје, причекај ме, брате! благости нама с браћом витезов'ма!	3
80.	Невјеран јатак	Богом брате, Шакетићу Лука! Богом брате, Шакетићу Лука! Богом брате, Шакетићу Лука!	3
82.	Зулум удбињски	наша су га браћа одагнала, Богом брате, Јанковић Стојане!	2
83.	Укор Кчевке	за мог брата Пешикана Лаза, да осветим брата Пешикана, те осветим собом брата свога Рече л' мене брата осветити, који ти је брата погубио?	

		<i>и освети брата рођенога</i>	6
85.	Брђани	<i>до три брата до три Љешиковића и четири брата Божовића, Ха сад, браћо, ако бога знате, да их браћу нигда издат неће Ха сад, браћо, ко гођ бога знаде! до три брата сва три Љешиковића, и четири брата Божовића</i>	7
86.	До три харамбаше	<i>но да својој браћи ударамо, још се браћо, задужити нећу и подај је милу брату моме О дружино, браћо моја драга! Па да си ми здраво, Србин брате,</i>	5
88.	Дјевојча хитрост	<i>Да ли није брата ришићанина, Да ли брата нејма ришићанина,</i>	2
89.	Несрећа хајдучка	<i>Не бјежите, браћо моја драга!</i>	1
93.	Свадба и кавга	<i>Богом брате, Гојени Халиле!</i>	1
95.	Дворба Јакшића	<i>своме брату од Сибиња Јанку О мој брате, од Ердеља бане! Ходи мене, брате, у походе, своме брату војеводи Јанку О мој брате, од Ердеља бане! тер је шаље свом рођеном брату Ходи, брате, сада к мени дођи, немојте ми брата изгубити,</i>	8
96.	Узајамно ропство	<i>до два брата оба Пишчевића,</i>	1
97.	Поп пашин зет	<i>за Андрију млађег брата твога Ај није ли брата ришићанина, Ај није ли брата ришићанина, богом браћо, тридесет пашалијах, и оба се брата оженили,</i>	5
99.	Царев серашћил	<i>Да' те харач, браћо Црногорци!</i>	1
100.	Пропаст Кладуше	<i>О Мустафа, брате порођени! још својему брату бесједио Хајд' Османе, брате порођени!</i>	3
101.	Капетан Јакша	<i>Видите ли, моја браћо Турци, Фала вама, моја браћо Турци! Бе ви брата не издасте мога, браћо, око једне женске главе? кунем ви се, моја браћо Турци,</i>	5
103.	Смрт Мијата	<i>О хајдуци, моја браћо драга! Ај на ноге, браћо и дружино!</i>	2
105.	Анђелијћ Вук	<i>а код њих је његов брате Мићо још десницу Вука брата твога, своме брату Анђелијћа Вуку, е ће свога брата избавити, Богом брате, Анђелијћа Вуче! но доведи мога брата Мића, Тешко брату који брата нејма, јер без брата нејма узданице, брат ће брата избавит тавнице</i>	9
106.	Дуждева свадба	<i>Потручи се, узми брата мога, Браћо моја, два Дукина Сина!</i>	2
108.	у планину под јелу зелену,	<i>О хајдуци, браћо и дружино! брата Срба Турчину проклету</i>	2
112.	Рајко	<i>пак је Иву брату бесједила О мој брате, Иво Сењанине! сазвао је сву браћу Сењане, Ево, браћо, Нукић-барјактара, помозте ми, браћо, у невољи</i>	5
114.	Смиљанић	<i>О мој брате, Смиљанић Илија! Анђуша је брату бесједила О мој брате, Цвиљанић Илија! до брата се била догонила, окрњчином брата ударила, каква фала од брата сестрици која хоће да избуги брата</i>	7
115.	Хајдуци	<i>На ноге те, моја браћо драга!</i>	1
116.	Опет Смиљанић	<i>у мог брата Ђулића Нухана, не би л' пошла за брата мојега? О мој брате, Гојени Алиле!</i>	3
119.	Маркова женидба	<i>а по томе, браћо моја драга, до ја брата ја ли братучеда до ја брата, ја ли братучеда,</i>	3
120.	Жеравица Видо	<i>е ни вражјег брата не остави,</i>	1
123.	Оклада	<i>Е тако ви, Срби браћо драга!</i>	1
125.	Два брата	<i>Два брата А ти ли си, брате Миловане!</i>	

		Када су се браћа познавала, ту брат брату одријечи руке, те свом брату ране увијаше ђе су браћа оба к њему дошла,	6
126.	Старац Ђејфан	са његовом браћом од Котара са његовом браћом од Котара, весела му браћа и дружина,	3
127.	Освета	Ка' сам твога брата изгубио	1
129.	Витковићи	и доведи осам твојих браћах, нег' опреми осам својих браћах, Вуку брату ни мукајет није, а то брату врло жао било, Што су браћа омрзнула на ме, до сад браћа ће год су ходила ни што су ме браћа омрзнула, Јунак бјеше од све браће бољи на вјеру ми браћу исјекоче! стиже браћу на Бријег Дебели, на лијено браћу дочекаше, Турци му га млого, брате, ишту, кад старија нију вино браћа, Симо, брате, сједи код Алије, а остали браћу Витковиће, а једнако с браћом ударио, своју браћу двору оправео,	17
131.	Џидић Аган	како му је браћу погубио, Милована брата и Завиша И дивно су браћа осветили	3
133.	Опет Пециреп	Вала богу, браћо Црногорци, да би као браћу осветили ја утеког с оба брата моја, ту ми брата оба погубише, те упоког оба брата мога е је брата мога погубио, брата мога Пециреп-Спасоја, да ти брата оба умиримо, Оба брата мене умирише,	9
134.	Бој Ровчанах за Морачу	О Ровчани, моја браћо драга! те ми Матка осветимо брата жао му је Матка брата свога,	3
135.	Погиб Ровчанах	И брата су погубили мога, брата мога, барјактара твога, Три су моја брата погинула, сва ти брата три Мећукућића, да ти платим Хаска брата твога на сувише што су браћа посље	6
140.	Црногорац	Ево турска на нас, браћо, војска, да га чују браћа Црногорци	2
141.	Четски зајам	О за бога, Турци браћо моја! то је мога изгубио брата	2
143.	Црногорка	Ха сад, браћо, за бога једнога, да не кажеш брату ни њеверу, Је ли његођ брата Црногорца, свога брата аге Хасангае, Стан', Османе, и брат ти је засн'о!	5
144.	Бајо Пивљанин	и Вулића брата Милићева,	1
146.	Цуце	на Станишу брата повикао	1
147.	Момчила смерт	девет, краљу, браћах рођенијех, уза с' води девет браћах својих и ш њим девет милијех му браћах, Тад' Момчилу браћа говорила И прије смо, брате, пили вино, ал' нијесмо, брате, дријемали На то Момчил браћи говорио сваком виђох, моја браћо драга, мени, браћо, змију шестокрилу, Момчилу су браћа говорила Та не бој се, брате добро наше! са свом браћом и са братучед'ма а овако браћи говорио Шта ће рећи, моја браћо драга! А што си се, брате, препануо? Сву му најпре браћу изгубише, не би л' брата свога скапулала! паде, брате, Момчил низ бедеме, љуто цмили, оплакује брата ја т' нијесам брата изгубио,	20
148.	Герзелез	лак се, брате, смије на Секула	1

149.	Откуд је Герзелез	<p>Сад што ћемо, брате, од живота? нег', Новаче, мој рођени брате, док јој, брате, мукла ноћца дође, леже, брате, с Радом у постељу, зачуо га брате из пећине, јунак, брате, пјева из гласа виче, брате, Новак у планини, Богом брате, незнана делија! ево брата нејака Грујице,</p>	9
150.	Бошњак	<p>о том, брате, до Стамбола дође, Јако, брате, изишла ћевојка, три хиљаде, брате, бедевје, Погл'ај, брате, махнита Бошњака, Други веле Нека иде, брате, уби, брате, ђога Сехратлијна, Они му се, брате, поклонили,</p>	7
151.	Страиња	<p>Тафо ми је браћу погубио, седамдесет братах Узричићах, и даривај браћу Узричиће, с Узричићах седамдесет братах те дарива браћу Узричиће, с Узричићах седамдесет братах, седамдесет братах Узричићах, Ако кажем Тафу, брату моме, иди кажи Тафу брату твоме, каже Тафу милу брату своме ја се, брате, нашалила и њиме, јадан брате, сврх ђердана мога с Узричићах седамдесет братах, с Узричићах седамдесет браће, који ти је браћу погубио,</p>	15
157.	Мостарац	<p>свога брата Ибра капетана Ђе си, Ибро, мој брате од мајке?!</p>	2
158.	Млогостручна невјера	<p>и с два брата своју русу главу треће, брате, обрни се за се! А ја нећу браћу оставјати, к'о сва браћа моја на Косову!</p>	4
160.	Царска ријеч	<p>брата Вука стопише ти Турци</p>	1
161.	Соперник Бушатлије	<p>у два брата, у два Арбанаса,</p>	1
164.	Колашинци	<p>Чујете ли, браћо Дубочани!</p>	1
165.	Морски бој Русах с Турцима	<p>Но вас молим, браћо и господо, кад се, брате, близу састадоше,</p>	2
166.	О узеху Озије	<p>Нека знате, Турци браћо драга! Девет братах до девет Ченгићах, до два брата два Владиславића, од Перише, од брата твојега, Тако, брате, вјерни људи кажу,</p>	3
167.	Иво Подгорица	<p>Тако, брате, вјерни људи кажу,</p>	2
168.	Бој у Мартиниће Црногорацах с Кара Махмутом Бушатлијом	<p>Поставићу брата Ибрахима Црногорци, моја браћо драга, Но сад, браћо, ако бога знате, да кликују браћу Црногорце, Црногорци, моја браћо драга! а млађега брата владичина, својој браћи диму остави е,</p>	7
169.	Предраго је прескупо	<p>ти се, брате, оженити неиће, идеш, брате, на путове страине, Фала вама, мила браћо моја! Браћо моја, збогом останите! а знате ли, браћо моја Турци, Ха на ноге, браћо и дружино! Ах мој брате, Ибро барјактаре! Браћо Турци, сад ме послушајте! Што не сретнеш милог брата твога, А Хајкуна брату бесједила Прођи ме се, брате Мустај-беже свога брата грли и целива, Ками, брате, да им је у зубе! ја ћу молит брата Мустај-бега, да је пустим брата Мустај-бега, и својега брата Мустај-бега, Па да си ми, Србин брате, здраво!</p>	17
170.	На Крусе	<p>Црногорци, моја браћо драга! да ви, браћо, у помоћи буде с ким сте скоро, браћо, боја били</p>	3
172.	Бјелице	<p>и Османа, брата агинога О хрђава браћо и дружино!</p>	2
173.	Кавајка	<p>а најпрвог брата владичина,</p>	

		<i>у мог брата скадарског везира</i>	2
174.	Ускоци	<i>а пред њоме два брата Лекића,</i>	1
175.	Злосретност	<i>не би л' брата мога осветио, брата мога Лаку Вуланова,</i>	2
			518
БУК II			
1.	Свечи благо дијеле	<i>А мој брате, Громовник Илија! А брат брата на мејдан зазива А брат сестру сестром не дозива</i>	3
2.	Опет то, али друкчије	<i>Бе си био, мој брате Илија? - Бе брат брата по судовим' ћера Сви се, браћо, на ноге дигните, И брат брата не води на суду,</i>	4
5.	Бог ником дужан не остаје	<i>Већ то била два брата рођена Браћа сеју врло миловала, Да омразим брата и сестрицу И мене су браћа миловала, Сестрица се брату кунџиаше Нисам, брате, живота ми мога! То је братац сеји вјеровало Сестрица се брату кунџиаше Нисам, брате, живота ми мога! И то братац сеји вјеровало Сестрица се брату кунџиаше Нисам, брате, живота ми мога! Ал' то братац сеји не вјеровало,</i>	13
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Чија л' браћа коње прихватити? Моја браћа коње прихватити, Ој сватови, моја браћо драга! Љуби браћу и миду сестрицу,</i>	4
8.	Јован и дивски старјешина	<i>Молим ви се, браћо из свијета, Ну виђите, моја браћо драга! Хај'те, браћо, да видимо онђе Богом брате, ћириција Раде!</i>	4
9.	Браћа и сестра	<i>Браћа и сестра Браћа дају с преко мора бану, Још су браћа сестри бесједила То је сестра браћу послушала, Те помори девет милих брата, Што сам врло браћи згријешила, Те ме браћа походити не ће? Ти си врло браћи омрзнула, Те те браћа походити не ће Јованова, брата најмлађега, Па је сеја брату бесједила Јесте л' ми се, брате, затјецали, Што си тако, брате, потавњео Док сам осам брата оженио, А како се браћа иженише, Да дарује браћу и снаишце Браћи реже свилене кошуље, Док још браће у походе дође Кад смо средњег брата оженили,</i>	19
10.	Милан-бег и Драгутин-бег	<i>Два се брата врло миловала Колико се браћа миловала, Бег Милан-бег брату говорио А мој брате, беже Драгутине! Ходи, брате, да се иженимо Бег Драгутин брату говорио Ласно би се, брате, иженили Бег Милан-бег брате не слушае, Док не видим твога брата главе, Волим брата од очињег вида Ко би мог'о брату кидисати? И поведи брата Драгутина, Свога брата метни на бусију, Иде брату у другу одају, Да он буди брата Драгутина Ал' му братац прије уранио, А мој брате, беже Драгутине! Јесам, брате, лова пожелио, Драгутин је брату говорио Мој рођени брате, Милан-беже! Ја умријех, ти пребоље, брате Милан-бег је брату говорио А мој брате, беже Драгутине! Драгутин је брат послушао Хајде, брате, зови наше слуге,</i>	

		<p>Бе си, брате, беже Милан-беже ? Тада му је жао брата било, Па потече брату по авазу Кад допаде брату у бусију, Ал' на брату русе главе нејма</p>	30
11.	Мујо и Алија	<p>Два су брата дивно живовали Па Алију брата дозиваше Па је Мују брату говорио Але рањен брата дозиваше О ти Мујо, брате и крвниче! Како брату, који брата нема, Да како те браћа и дружина! Ја бих твога брата извидала</p>	8
12.	Змија младожења	Стан'те, браћо, да ви чудо кажем	1
13.	Опет то, али друкчије	Колико се брата у жељела,	1
15.	Опет Наход Симеун	Благо оном брату ришћанину!	1
16.	Предраг и Ненад	<p>Ненад браца ни зазнао није Дружбини је браћи беседио Ој дружино, моја браћо драга! Ајте, браћо, да делимо благо, Дружбини је браћи беседио Ој дружино, моја браћо драга! Брата немам, а сестрице немам, Зашт' ми ниси браца породила, Јели браца, јали милу сеју? Ја сам теби браца породила, Предрагога твог брата рођеног, Да ја идем браца да потражим, И диже се браца да потражи, Предрагога мог брата рођена? Дружбини је браћи беседио Ој дружино, моја браћо драга! Не стрељајте, браћо из горице, Не била вас вашег брата жеља, Како мене и брата мојега! Не стрељајте, браћо из горице, Не била вас вашег брата жеља, Како мене и брата мојега! Жива тебе, брате, Бог убио! Још те твога брата жеља била, Кано мене и брата мојега! И једнога брата рођенога, Предрагога мог брата рођена, Та ти ли си, мој брате Ненаде! Ја сам Предраг твој брацац рођени Та ти ли си, мој брате рођени! Мртав паде покрај браца свога</p>	31
21.	Ко крсно име слави, оном и помаже	<p>Богом брате, капиција млади! Чујеш брате, војвода Тодоре! Оди к мене, брате, пред тамницу, Чујеш брате, војвода Тодоре!</p>	4
22.	Свети Никола	<p>О мој брате, светитељ Никола! Ал' нијесмо, брате, оријемали,</p>	2
25.	Женидба краља Вукашина	<p>У Момчила девет миле браће С' собом води девет миле браће Са мојијех девет миле браће Дочека га девет миле браће Чујете ли, моја браћо драга! Хитро су га браћа послушала, Па је Момчил' браћи бесједио Чујете ли, моја браћо драга! А на њима брата ни једнога! Од жалости за браћом рођеном, Сеја брату кроз плач одговара А мој брате, војвода Момчילו! Жао јој је брата рођенога,</p>	13
26.	Зидане Складра	<p>Град градила три брата рођена, До три брата три Мрљавчевића А обоје брата и сестрицу, А обоје брата и сестрицу Но ето сте три брата рођена, Он дозива два брата рођена Чујете ли, моја браћо драга! Ев' ми јесмо три брата рођена, Но јел', браћо, Божја вјера тврда, Богом брате, Раде неимаре! Богом брате, Раде неимаре!</p>	11
27.	Душан хоће сестру да узме	О чу ли ме, мој брате Стефане!	

		<p>Чујеш ли ме, мој брате Стефане! Па како ни, мој брате, расуде Ак' узела мила брата свога, То су, браћо, млади мученици</p>	5
29.	Женидба Душанова	<p>И њевојку браћа одведоше Ви имате брата у планини То су браћа мајку послушала, Своме брату Милош-чобанину Ој Милошу, наш рођени брате! Ој чобани, моја браћо драга! Два су брата пред њег' ишетала, За што, браћо, ако Бога знате! Веле њему до два мила брата Ходи, брате, има и невоље Већ, Милошу, наш рођени брате! Хоћеш, брате, незван за ујаком Хоћу, богме, моја браћо драга! Тад' га браћа опрема' стадоше Ни браћа га познати не могу Л'јепо су га браћа сјетовала К'о што су га браћа научила Роксанду ћу по браћи познати</p>	18
30.	Наход Момир	<p>Мојој Грозди браца рођенога, Моја Грозда врло брата жељна, Бог јој даде брата изненада Браћо моја, осам везирова! И на свога брата жалостива, И на свога брата жалостива, Рођенога брата и сестрицу, Рођени су братац и сестрица Своме брату чини лепа лада, Да јој братац мамуран послава Богом браћо, два целата млада! А сва моја браћа и дружина Сва се моја браћа и дружина Рођени сте братац и сестрица За милошту братац и сестрица, Богом браћо, два целата млада! Па отиде брацу у градину, Кад је вид'ла браца обешена, Десном руком браца загрлила К'о сестрина око брата рука</p>	20
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<p>Кажу, брате, за три годиннице, Удри, брате, ако боље можеш Како ћу ти, брате, одбацити, Одмах позна свога мила брата, Нама, браћо, на сретно весеље!</p>	5
32.	Женидба кнеза Лазара	<p>Видите ли, моја браћо красна! А брат брата звати по мегдану</p>	2
34.	Урош и Мрњавчевићи	<p>Јер се њему, брате, непристоји</p>	1
36.	Опет зидање Раванице	<p>До Милоша браћу Миличину Три рођена брата Миличина Од мојих девет милних брата</p>	3
37.	Милош у Латинима	<p>Задужбину браће Југовића Богом брате, Коста Циганине!</p>	2
38.	Марко Краљевић и вила	<p>А мој брате, војвода Милошу! Певај, брате, те ме разговарај А мој брате, Краљевићу Марко! Ја би тебе, брате, попевао, Певај, брате, ти се не бој виле Јао брате, вила ме устрели! Богом брате! Краљевићу Марко!</p>	7
40.	Сестра Леке капетана	<p>Ни вила јој, брате, друга није Ни вила јој, брате, друга није Гори нам се, брате, посмијаше Ми остасмо, брате, за укора Ми смо браћа вјерна од постања Иду, брате, на танке чардаке Како би те, брате, упитао, А за брата ни хабера нема Код просаца брата застидила А ми браћа кавге не имамо Да ти братац стече пријатеље, Сестра брату ријеч проговара Те сјећаху браћа на чардаку, А у што си, брате, преумио? Но се јесам, брате, ражљутила, Што ти, брате, Рељу не упита,</p>	

		<p>Би л' оваког брата иштетио, На чардаку од брата твојега, Свога брата Леку помињаише А мој брате, Лека капетане! Хајте, браћо, к земљи низ чардаке,</p>	21
41.	Дјевојка надмудрила Марка	Богом браћо, добри пријатељи!	1
42.	Марко Краљевић и Вуча ценерал	<p>Богом брате, пошта књигоноша! Богом брате, Краљевићу Марку! Лежим, брате, три бијела дана, Ако будем, брате, још три дана, Богом брате, Краљевићу Марко! Богом брате, војвода Милошу!</p>	6
44.	Бановић Страхинја	<p>Како, брате, ће је царевина Богом брате! Старишу дервишу! Ја не тражим, брате, ни динара, Богом брате, старишу дервишу! Не жали ме, брате, од једнога, О мој брате, старишу дервишу! Што се, браћо, данас обрукасте? Кад сте, браћо, ви таки јунаци,</p>	8
45.	Цар Лазар и царица Милица	<p>Оводиш ми девет миле браће, Девет браће, девет Југовића Остави ми брата бар једнога, Једног брата сестри од заклетве Кога би ти брата највољела Руке склопи брату око врата, О мој брате, Бошко Југовићу! Да имадем брата од заклетве О мој брате, Југовић-Воине! Да имадем брата од заклетве И за вјеру с браћом умријети Ће брат брата издати не ишеде,</p>	12
47.	Мусић Стефан	<p>Богом брате, Ваистино слуго! То је, браћо, ваше знаменије, Носи брате коње и јунаке, Брата имам од мене млађега, Носим клобук брату рођеноме,</p>	5
50.	Комади од различнијех Косовскијех пјесама	<p>О мој брате, Милош-Обилићу! О Иване, да мој мили брате,</p>	2
51.	Косовка дјевојка	<p>Или брата, или братучеда? Драги брато, делијо незнана! Нити брата нити братучеда,</p>	3
53.	Обретеније главе кнеза Лазара	<p>Ао Турци, моја браћо драга! Није, браћо, месечина сјајна</p>	2
56.	Женидба Марка Краљевића	<p>Већ јал' брата, јали братучеда Већ јал' брата, јали братучеда А ја, мати, брата не имадем, Брата немам, братучеда немам</p>	4
57.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<p>И имадем брата Мустаф-азу Иди кажи брату Мустаф-аги, Други твоје брату Мустаф-аги, И твојега брата Мустаф-азу Те казује брату Мустаф-афи! О мој брате, ага Мустаф-ага! Немој ми се, брате, преварити, Она рече брату Мустаф-аги За што, брате, да од Бога нађеш!</p>	9
58.	Опет то, мало друкчије	Богом брате, незнана делијо!	1
59.	Марко Краљевић и Филип Мацарин	<p>Браћо моја, тридест капетана! Он се јесте, брате, зарекао,</p>	2
60.	Марко Краљевић и бег Костадин	<p>А и лепа, брате, дочекања, Кад ја тражи брата Андријаша, Прво ти је, брате, нечовештво</p>	3
61.	Марко Краљевић и Алил-ага	<p>Иди, брате, безистену маме, Богом брате, Краљевићу Марко! Тек ме немој, брате, обесити! А све би ти, брате, опростио,</p>	4
62.	Марко Краљевић и Мина од Костура	<p>Браћо моја, триста јаничара! Ви немојте, браћо моја драга,</p>	2
63.	Марко Краљевић и Арапа	<p>Богом брате Краљевићу Марко! Ево, данас, брате, у четврте, Мећ' дванаест браће Арапчади</p>	3
64.	Марко Краљевић и кћи краља Арапскога	Богом брате, Краљевићу Марку!	1
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<p>И за Бога и за брата свога, Ала! Брате, Краљевићу Марко!</p>	2
66.	Марко Краљевић и Арапин	<p>Богом брате, Краљевићу Марко! Богом брате, Краљевићу Марко!</p>	2

67.	Марко Краљевић и Муса кесесија	За што братае, Краљевићу Марко!	1
68.	Марко Краљевић и Ђемо Брђанин	Давно ми је брата погубио, Богом братае, Ђемо Брђанине! Богом братае, Ђемо Брђанине! Богом братае, Ђемо Брђанине! Богом братае, Краљевићу Марко! Богом братае, Краљевићу Марко! Богом братае, Краљевићу Марко!	7
69.	Марко Краљевић укида свадбарину	Драги брато, делијо незнана! А у мене браћа сиромашина, Волим, братае, изгубити главу, Драги брато, незнана делијо! Па ћеш, братае, тамо погинути, Данас ћу вас, браћо, осветити,	6
74.	Смрт Марка Краљевића	Знадеш, братае, што ти коњ посрће? Боље Шарца, нег' брата Андрију	2
75.	Радул-бег и Бугарски краљ Шишман	Двије гује, два брата рођена Са Мирчетом братом рођенијем Тако беже брата заборави Брата твога, а њевера мога, Јеси ли ми, братае, у животу? Јесам, братае, али у рђаву Но чу ли ме, мој братае Мирчета! Сејетуј мене и научи, братае, О мој братае, бего Радул-бего! Тешко брату једном без другогга!	10
76.	Љутица Богдан и војвода Драгија	Манојла ти брата погубио Ни ја мога браца изгубио Браца свога двору однео,	3
78.	Болани Дојчин	Сједе Јела брату више главе, Те је брату лице покапала О мој братае, болестан Дојчине! О мој братае, болани Дојчане! Ти не имаши брата никаквога, Чу ли братае, за живота твога Богом братае, војвода Дојчине! Ја се, братае, мало напашо,	8
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	Браћо моја, хиљада сватова! Браћо моја, хиљада сватова! Ваља проћи, моја браћо драга!	3
81.	Смрт војводе Каице	Братае Јанко, будаласта главо! Братае Јанко, будаласта главо! А војводе, браћа милостива,	3
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	За Томаши браца рођенога, Ил' сестрица браца одржала Браћо моја, добро сте ми дошли! Ид'те, браћо, пошли у добри час! А још лепше, браћо, испратио Венчаћу је за браца Томаши Те венчала браца и снашицу Те заклала браца Јеринина Да пробуди браца и снашицу А братац јој у крви лежаше, За што си ми браца уморила? Заклала ми браца у ложници Она свога браца изгубила, Свога браца саранила лепо,	14
86.	Опет то, али друкчије	Не би ли вам брата поклонио, Поклони нам брата јединога, Ми немамо брата ни једнога, Па су тихо брату бесједиле Мио братае, Бановић-Секула! Кад се сестре брата поужеле, Богом братае, бан-деспоте Ђуро! Да ви'ш, братае, чуда великога	8
87.	Женидба Поповића Стојана	А мене су, братае, даривали,	1
88.	Женидба Влашића Радула	И он шиље два брата рођена, А два брата, два мила њевера Тамо су ми два нејака брата О наш братае, Влашићу Радуле! Ко су браћа Дињар-Бањанина, Изишла су два нејака брата,	6
89.	Женидба Максима Црнојевића	Јутрос, братае! Нема грдицега Купи браћу све Подгоричане, Прегледујте, братае, царевину, Браћи нашој преко мора сиња, Ја се бојим кавге међу браћом, Нек се наша браћа ослободе,	

		<p>Браћу наше кићене сватове Ну објави и свој браћи кажи, Да се можеш, брате, придесити Све гаирет бољи међу браћом Браћо моја, кићени сватови! И ви браћо, све војводе младе! Кад би сте ме, браћо, послушали А ја, браћо, јесам говорио Јутрос, браћо, нема грднијега! Него, браћо, кићени сватови! Кад бисте ме, браћо, послушали, Нема брата ни кићена свата, Нема брата, томе да кметује Што дозивљеш и браћу сазивљеш, Грохотом се, брате, осмјенуо Тврђа вјера, брате, од камена, И ја ћу те, брате, даривати И још ћу те, брате, даривати И тако се браћа подигосе, Кад си тако виђен међу браћом Мила брата дужда од Млетака, А кад дође к браћи сватовима, Ђено су се браћа састанула, Призва браћу и неке војводе Браћо моја, ако Бога знате! Не могосе браћа да кметују, Рад' хатара наше браће красне, Поклонила оба брата њена Нек пофала мојој браћи биде Кад си тако виђен међу браћом, Сватови се браћа погодише, Мио братац војводе Милоша, Каже роду, каже браћи својој Хоћу, браћо, и ја у Стамбола, Одох, браћо, браћу да сачувам Браћо моја и пак породице!</p>	42
90.	Женидба Ђурђа Чарнојевића	<p>Богом браћо, млади тавничари! Брже ли ме, брате, заборави, Ишту, брате, до три добра твоја Иди, брате, Млетку на чаршију, Да и шаљем Иви брацу моме Тако ћ' брата очима видити Носи, брате, до три ситне књиге, Носи, брате, Иви брацу моме Тако ћ' брата очима видити Та и ти ли моме брацу дође, Моме брацу а у дуговање? Та и ти ли моме брацу дође, Моме брацу а у дуговање? Та и ти ли моме брацу дође, Моме брацу а у дуговање? Волим брата, него и градове,</p>	16
91.	Смрт Јова Деспотовића	<p>Те ми зовни мог рођеног брата, Мога брата, Максима владику Чати брату самртну молитву Моме брату Змајоѓњеном Вуку Моме брату Максиму владици</p>	5
92.	Женидба Змај-Деспота Вука	<p>Јали брата, јали побратима До два брата, два Јакишина сина,</p>	2
94.	Женидба Тодора Јакшића	<p>У Тодора девет миле браће, Узми, брате, двије пушке мале, Па дозива свог брата Стјепана Јаши, брате, косната дората, Ја имадем девет мили брата О дружино, моја браћо драга! Браћо моја, стотина сватова! Немој брате, дијете Стјепане!</p>	8
95.	Ропство и женидба Јакшића Шћепана	<p>По имену два брата Јакшића, Чему брата остави својега, Брата свога, Јакшића Стјепана?</p>	3
96.	Женидба Јакшића Митра	<p>Кути благо Јанка брата свога,</p>	1
97.	Јакшићима двори похарани	<p>Вино пију два брата Јакшића, Кад то чуше два брата Јакшића, О Богдане, мој брате рођени! Хајде, брате, да се растанемо А за здравље двају браће своје Мину мене жеља брата мога А тако ти до два брата жива!</p>	

		<i>На ти, брате, тридесет дуката, Па ниј брате, вино до јаџије, Дођи брате, ос'јеци му главу Немој, брате, овога малога, Раџта, брате, да од Бога нађеш? Боље ће те браћа удомити, Бе дијеле браћа очевину, Лијено се браћа погодише, О мало се браћа завадише, Отруј мени мога брата Богдана Као брату једном без другог Бе ће љуба брата отровати, Не би л' брата жива затекао Да ми ниси брата отровала? Нијесам ти брата отровала, Веће сам те с братом помирила</i>	13
98.	Дијоба Јакшића	<i>Вино пију два брата Јакшића Одијели Митра брата свога, А с ким ћеш ме, брате, одијелит'? Но се браћа сташе дијелити, Узми, брате, честити ти били! Узми, брате, честито ти било! У свијару брата поменује Он се јави Митру брату своме Брата бачи дору у рамена Свога брата од ранах извиди Митру брату ријеч говорио</i>	10
99.	Опет дијоба Јакшића	<i>Док ми, брате, скупа пребивасмо А како се, брате, растадосмо, И гости нас, брате, оставише, Јакшић Митар брату бесједио То је, брате, с твоје вјерне љубе, Ходи, брате, да кушамо љубе, Ил' је моје, ил' је, брате, с твоје Брата Митра зове у сватове, Подај брату коња и оружје, А ми смо се већ растали, брате!</i>	11
100.	Јакшићи кушају љубе	<i>Браћо моја, Будимски трговци! Ја се, браћо, већ жениши не ћу, Браћо моја, тридесет момака! На част, браћо, сваком по девојка,</i>	10
101.	Женидба Јова Будимлије		4
ВУК III			502
1.	Старина Новак и кнез Богосав	<i>Са шта, брате, оде у хајдуке? И то бих јој, брате, опростио То је, брате, по триста дуката! Боље, брате, него моје дворе,</i>	4
2.	Новак и Радивој продају Грујицу	<i>Хеј! мој брате, Старина Новаче!</i>	1
3.	Старина Новак и дели Радивоје	<i>Шњиме пије брате Радивоје, Чујеш мене, мој брате Новаче! Хоћу тебе, брате, оставити, Јер си, брате, остарио тешко, О мој брате, дели Радивоје! О мој брате, Старина Новаче!</i>	6
4.	Груица и Арапин	<i>Вели Новак брату Радивоју Радивоје, мој рођени брате! Што би саде, брате, учинили, Паке лети брату у механу А мој брате, ирни Арапине!</i>	5
5.	Груица и паша од Загорја	<i>Браћо моја, тридест мојих друга!</i>	1
6.	Женидба Груице Новаковића	<i>Бе си, брате, дели Татомире! Бе си брате, Старина Новаче?</i>	2
9.	Комад од друге Бечке пјесме	<i>Кажу, брате, хоће к Бијограду,</i>	1
10.	Маргита дјевојка и Рајко војвода	<i>С' својим братом Мирком војеводом А са братом дели Радивојем, С девет браће с девет војвода А са братом војеводом Угљешом И са братом Гојком војеводом Браћо моја, Српске војводе!</i>	6
14.	Свети Саво и Хасан-паша	<i>Богом брате, изумане Васо!</i>	1
15.	Московски дарови и Турско уздарје	<i>Нама, браћо, здравље и весеље!</i>	1
16.	Султаније робиње	<i>Своме брату султан-Ибрахиму! Своме брату султан-Ибрахиму</i>	2
17.	Паша Подгорица и Ђуро чобан-баша	<i>А баш брата Ватрице Стјепана Нема дома твог брата Стјепана Браћо моја, тридесет чобана! Нема дома мог брата Стјепана, Хај'те, браћо, ако Бога знате!</i>	

		<p>Ja да, браћо, на пушке отмено Ако л', браћо, вајде ми не буде, Не би л' мене, браћо, осветили Па је брату Ђури бесједио Да мој брате, чобанине Ђуро! Н'јесам, брате, друштва погубио, Међу браћом сјутра на дивану,</p>	11 1
18.	Женидба Ива Голотрба		
21.	Женидба Стојана Јанковића	<p>У мог брата Мустај-бега Личког Не питај ме, брате, Мустај-беже! Богме, брате, мријети ваљаде Другу руку брату у њедарца, Јесте, брате, милом Богу вала! Браћо моја, тридест Удбињана! Позна брата Мустај-бега Личког Ил' ти жалиш брата Мустај-бега? Ја не жалим брата Мустај-бега,</p>	9
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	Женим брата Гојена Алила,	1
23.	Јанковић Стојан и Смиљанић Илија	А бјешња је од брата Алила	1
24.	Женидба од Задра Тодора	<p>Ето књига, два брата родјена! Па он буди свог брата Алила Устан' горе, мој брате Алиле! Хоће л', брате, у морску отоку А мој брате, Хрњо Мустаф-ага! Ал' да видиш, мој брате Мујага! Па да видиш, мој брате Мујага! Па да видиш, мој брате Мујага! Па да видиш, мој брате Мујага! Па да видиш, мој брате Мујага! Па да видиш, мој брате Мујага! Па да видиш, мој брате Мујага! Мој Алиле, мој брате од мајке! Оно су ти све браћа рођена, Мој Алиле, мој брате рођени! Смеђих, брате, до рамена брка, Оно су ти све браћа рођена, Оно су ти све браћа рођена Оно су ти три брата рођена Смеђих, брате, до рамена брка, Љута, брате, под каменом гуја Добро није, мој брате Алиле! Стан'те браћо, кићени сватови! Она браћа, што се добро фале, Братац брата познат' не могаше, Данас, брате, у морској отоци? Брате драги, сердар-Јанковићу! Бе си, брате, Даничићу Ђуро? Данас, брате, у морској отоци, С твојом браћом до шест Даничића? А мој брате, сердар-Јанковићу! Са мојијех до шест миле браће Бе си, брате, Петре Мркоњићу? Данас, брате, у морској отоци А са твоја четири брата, До четири брата Мркоњића? А мој брате, Јанковић-Стојане! А са своја до четири брата, До четири брата Мркоњића, Бе си, брате, од Сења Тадија? Данас, брате, у морској отоци? Бе си, брате, од Сења Тадија? Бе си, брате, од Задра Тодоре? С' својим братом Гојеним Алилом</p>	44
25.	Ропство Јанковића Стојана	<p>Ој Стојане, да мој мили брате! И ту су се браћа послушала О Илија, да мој мили брате! Иди, брате, двору бијеломе, Стојанова брата стричевића Браћо моја, кићени сватови! Ево т' браца, господара мога! Док је брацу лице угледала А кад брацу лице угледала, Стан'те браћо, кићени сватови!</p>	10
26.	Женидба Ива Сењанина	<p>Са шњим брат му Комнен барјактаре Браћо моја, тридесет Сењана! Ето, брате, Божа вера тврда! Видите ли, моја браћо драга! Ходи брате, Сијењанин-Иво!</p>	

		За Ивана за брата мојега, Да в'чиш, брате, чуда великога! Да в'чиш брате, велике радости! Њинем брату Комнен-барјактару	9
27.	Опет женидба Сењанина Ива	Кажу, брате, пуних шест чизама Браћо моја, тридесет Сењана! Да се, браћо, у со прометнемо, Јер се бјеху, брате, забавили	4
29.	Млади Марјан и Арнаут-Осман	Здрав си брате! Да пијемо вино, Здрав си, брате! Да пијемо вино,	2
31.	Смрт Сењанина Ива	Нама, браћо, здравље и весеље!	1
32.	Смрт Илије Смиљанића	Ране су ми, брате, одољеле	1
33.	Сватови Нука Новљанина	И поведи свог брата Алила, Има, брате, од по сата више Има, брате, хода по сахата! Ни брат брата познат' не могаше,	4
34.	Женидба Ивана Ришњанина	Пак дозива свога милог брата, Свога брата, Краљевић-Михајла Иди, брате, у подруме доње, Узми, брате, од тридест једнога, Ја сам, брате, Облачићу Раде	5
35.	Два Куртића и Боичић Алил	Два Куртића, два брата рођена, Не валите Турч'на брата свога, Моја браћа крсно име служе,	3
36.	Боичић Алија и Глумац Осман-ага	С Бање луке два брата Пашића, Два ђевера, ка' два брата моја, Имам, јадна, браца устаоца, Ја се уздам у брата мојега А сада те, браћо моја драга!	5
37.	Опет то, мало друкчије	А сад, браћо, ако Бога знате! Ха сад, браћо, за вјеру Христову!	2
38.	Пеул капетан и Хрњетина Мујо	Вама, браћо, на срећно весеље!	1
39.	Сењанин Тадија	Браћо моја, и дружино моја! Видите ли, моја браћо драга! Да ошути, моја браћо драга, Не бојте се, моја браћо драга! Здрави сте ми, моја браћо драга!	5
41.	Јерко Латинин и Галовран Луко	Скуп'дер, брате, под барјак јунаке Даде браћи пушке Талијанке, Певај, брате, браћу разговарај, Да нам браћа у море не скачу Не бојте се, моја браћо драга! Не бојте се, моја браћо драга! Бог је добар, те ће браћа доћи, Јали браца, ја сестру рођену,	8
42.	Гавран харамбаша и Лимо	Кажу, брате, седам мазги блага Бјеж'те браћо, куће који може! Нијесам се, браћо, препануо Браћо моја! Да ви право кажем С коњем ће нас, браћо, погазити, Браћо моја! Ви се не препан'те, Браћо моја и дружино редом! Богом брате, Роснићу Стеване!	8
43.	Вишњић Јован и Воин трговац	Не бојте се, моја браћо драга!	1
44.	Опет то, мало друкчије	Није рацита, брате, чекат' дуље Стан'те, браћо, ако Бога знате!	2
45.	Мајстор Манојло	Немој, брате, ако бога знадеш! За то, брате, ништа знали несмо	2
46.	Костреш харамбаша	Па их, брате, живе поваташе,	1
47.	Четири ускока	Ход'те, браћо, да се поврнемо, О дружино, браћо моја драга!	2
49.	Љуба хајдук-Вукосава	Богом брате, Михате бембере!	1
50.	Стари Вујадин	На Вулићу брату Милићеву,	1
51.	Мали Радоица	Не бојте се, браћо моја драга! Не бојте се, браћо моја драга!	2
52.	Раде од Сокола и Ашин-бег	Ја ћу, брате, зимовати зиму Код мог брата Драшка капетана Ђе ћеш, брате, зимовати зиму? Код њега сам, браћо, зимовао Каде, браћо, грозна зима проође, Опет, браћо, да се састанемо, Тко не дође, браћо, на рочиште, Тражите га, браћо, на зимовник	8
53.	Опет то, мало друкчије	Браћо моја и моја дружино! Мила браћо и дружино драга! Него, браћо, да се послушамо Браћо моја и моја дружино!	

		<i>Хајте, браћо, да га потражимо!</i>	5
54.	Вук Јеринић и Зукан барјактар	<i>Чујете ли, браћо моја драга! Браћо моја, тридест капетана! Те погубим твога брата мила, Немој, була, ти на брата мога, Ако згодиш мога брата мила, Ја не хоћу твога брата мила,</i>	6
56.	Иво Сенковић и ага од Рибника	<i>Не бојте се, моја браћо драга! Ал' га, браћо, погубити не ћу, Богом брате, Сенковићу Иво! Богом брате, Сенковићу Иво!</i>	4
57.	Вук Анђелиј и бан Задранин	<i>Своме брату Анђелију Вуку А мој брате, Анђелију Вуче! Откупљуј ме, мој рођени брате! Богом брате, Анђелију Вуче! Пустићу ти брата Милутина Док ми не даш брата Милутина,</i>	6
58.	Опет Вук Анђелиј и бан Задранин	<i>Мила брата Анђелијића Вука И мила му брата заробио, Мила брата, Мића Анђелијића Нити откуп брату оправити, Пустићу ти брата Милутина, Ка' ти мога брата Милутина Подај моме брату Милутину И Вукова брата Милутина, А Вук свога брата Милутина, Док се браћа мало познадоше, А Вук свога брата Милутина</i>	11
59.	Лов на божић	<i>Да мој брате, Јуре барјактаре! Не знам, брате, камене пећине, Дете, браћо и моја дружино, А на ноге, браћо и дружино! Браћо моја и моја дружино!</i>	5
60.	Бој и међу собом	<i>Драги брате, Галија Томићу!</i>	1
61.	Вучко Љубичић	<i>Браћо оја, шездесет Сењана! Повед', брате, тридесет Грачана, Богме, брате, не ћу ни једнога Кад ћу сеје с браћом раставити,</i>	4
62.	Човјек-паша и Михат чобанин	<i>Павуни су браћа моја мила,</i>	1
63.	Дружина Михата хајдука	<i>Слушајте ме, моја браћо драга!</i>	1
64.	Опет то, али друкчије	<i>Браћо моја, тридест и пет друга! Знадем, браћо, и ја за те дворе, О Мијате, мој по Богу брате! Кажу брату, је ти имаши блага? Браћо моја, тридест и пет друга! Браћо моја, тридест и пет друга! Кано братац у милости сеју Браћо моја, тридест и пет друга! Јеси л' брату вечеру справила? О Мијате, за невољу брате!</i>	10
65.	Виде Даничић	<i>И вас браћо, тридесет хајдука! Јал' сестрица браца одњијала Видиш, брате, токе бабајкове! Браћо моја, тридесет хајдука!</i>	4
68.	Ришњанин хаџија и Лимун трговац	<i>Богом брате, Ришњанин-хаџија! Па он спрема брата Дурмиш-бега, Дурмиш-бега брата сјетоваше! Чујеш мене, брате Дурмиш-беже! Прођи, брате, отуд и одовуд Нађе брата свога Дурмиш-бега</i>	6
69.	Шта освета чини	<i>Богом брате, Пивљанине Бајо! Два пиштоља два брата рођена Два пиштоља два брата рођена, Кад угледа сестра брата свога, Она трчи брата да загрли Ходи, брате, да се пољубимо!</i>	6
70.	Бајо Пивљанин и бег Љубовић	<i>Ти си мога брата погубио Ако сам ти брата погубио, Богом брате, Његошевић-Мато!</i>	3
71.	Синовица попа Милутина	<i>О сватови, моја браћо драга! Фала вама, браћо моја драга! Ево сада, моја браћо драга! А ми, браћо, да се веселимо</i>	4
72.	Сестра Ђурковић-сердара	<i>Браћо моја са четири стране Тад' њевојку браћа изведоше, Не пита гаКако си ми, брате? А чу ли ме, мој брате Илија! Већ, Илија, брате од матере!</i>	

		Молим ти се, како брату моме, Браћо моја, кићени сватови! А ми браћо, да се веселимо!	8
73.	Женидба Јова Сарајлије	Бритку сабљу твога брата Јова, Бритку сабљу свога брата Јова, Припијева брата и невјесту Ето теби браће и невјесте Куне сека свога брата Јова Бог т' убио, мој брате Јоване!	6
74.	Женидба Плетикосе Павла	Ту смо брате, рана допадули	1
75.	Иво усарин и Аврам спахија	Немам брата ни миле сестрице, Немам брата ни миле сестрице, Деверове, к'о браћу рођену Богом брате, усарине Иво!	4
76.	Ћирјак и Грчић Манојло	А млађега као браца свога Не чин' крви брату на весељу Благо брацу, кад си тако верна! Кад си брацу коња додржала! Не чин' крви брацу на весељу, Јед' те, пијте, моја браћо драга!	6
78.	Женидба Милића барјактара	Два су брата сестру изводила Врана коња, брате, без биљезе Браћо моја, кићени сватови! Хај'те, браћо да ми путујемо,	4
79.	Воин и његова заручница	За тобом је, брате, доведите	1
80.	Хасанагиница	Тер се вјешиа брату око врата Да мој брате, велике срамоте! Већ је братац за руке узео Кадуна се брату свому моли Ај тако ти не желела, брацо! Још кадуна брату се мољаше, Богом брате, свата старјешина!	7
81.	Женидба бега Љубовића	Него брата, или братучеда, Нејма брата, нити братучеда,	2
82.	Удаја сестре Љубовића	Тад' брат сеји стаде бесједити Кажу брату, за ког' волиш поћи Сеја брату тихо одговара Вољан буди, мој рођени брате! Братац сеју не иће послушати, Који те је у браће просио,	6
83.	У драгом је најтврђе поуздање	Од мог ујца, брата материна Богом брате, Шиме Латинине!	2
84.	Мати невјерница	Ал' ј' у браће сестра домишљата, Крадом браћи коње изводила, Пак је браћи липо говорила Браћо моја, сиви соколови!	4
85.	Опет то, али друкчије	И свога је брата дозивала	1
86.	Селман-бег и Павле Горетић	Погибе ми братац Ибраиме Кад му братац ричи разумио, Најде мртва брата Ибраима, Добри брате, што не гледаш на ме? Богом брате, Горетићу Павле! Пошљи мени мога брата ђорду, Штоно би ти и за брата дао, Ниј' у мене твога брата ђорда,	8
87.	Бој Арађана с Комадинцима	Драга браћо, млади Арађани! Аднаћ-Бајо, мој по Богу брацо!	2
88.	Бошњаци на Москову	Богом браћо, двије тице вране! И његова брата Хасан-бега, Ја два врана, два по Богу брата! Пет си мојих брата погубио, Камо моје браће петерица?	5
			329
ВУК IV			
1.	Перовић Батрић	Богом брате, Ђоровић-Османе! Седам брата седам Перовића Ђе ми Батрић брата не остави, Батрића ћу брата осветити Браћо моја, љубимна дружино! Богом брате, Перовић-Радуле! Двадест брата двадест Ђоровића	7
2.	Погибија Вука Мићуновића	Да се Марко међу браћом дичи Слушајте ме, браћо Црногорци! Нама, браћо, здравље и весеље!	3
3.	Поп Црногорац и Вук Копривица	Дал' секуна брата одњијала Девет сам му брата погубио Ти имадеш девет мили брата,	3
4.	Три сужња	Браћо моја, љубимна дружино!	

		<i>Мене, браћо, јесте најжалије</i>	
		<i>Мене, браћо, јесте најжалије</i>	
		<i>Ала браћо, рђава јунаштва!</i>	4
5.	Шеховић Осман	<i>Браћо моја и моја дружино!</i>	
		<i>Веће, браћо, да се послушамо,</i>	
		<i>Браћо моја и моја дружино!</i>	
		<i>Или сестра брата одњијала</i>	
		<i>Млогу нашу браћу погубио</i>	5
6.	Пипери и Тахир-паша	<i>Од Племића два брата Племића,</i>	
		<i>Сва четири брата Тошковића,</i>	
		<i>Све Пипере браћу сакупио,</i>	
		<i>Као, брате, ко је задобио</i>	4
7.	Лазар Пециреп	<i>Још два брата два Турашковића,</i>	
		<i>Вала богу, браћо Црногорци!</i>	
		<i>Ја како се, браћо, изродисмо!</i>	
		<i>Као, браћо, што је у Турака</i>	
		<i>Још ја имах два брата од мајке,</i>	
		<i>Тимотија и брата Матија</i>	
		<i>Сердар Марко, су два брата своја</i>	
		<i>Па подвикнух два брата од мајке</i>	
		<i>Видите ли, моја браћо драга!</i>	
		<i>Дајте, браћо, да се подигнемо,</i>	
		<i>Ту ме, брате, дочека бусија,</i>	
		<i>Те ми оба брата погинуше</i>	
		<i>Ја се, браћо, низ планину вратих,</i>	
		<i>Те уповах два брата од мајке,</i>	
		<i>Оба моја брата без индата</i>	
		<i>Богом брате, Пециреп-Лазаре!</i>	
		<i>Ја сам, брате, био у Рудине,</i>	
		<i>Те ме, брате, наћераше Турци,</i>	
		<i>Кад си, брате, био у Рудине,</i>	
		<i>Ја ћу тебе, брате, ишчекати!</i>	20
8.	Смрт Алај-бега Ченгијћа	<i>До два брата, Лазар и Перица</i>	
		<i>То су наша браћа од старине,</i>	
		<i>А на ноге, браћо Црногорци!</i>	
		<i>Богом браћо млади Црногорци!</i>	
		<i>Бјез'те браћо, ако Бога знате!</i>	5
9.	Драшко Поповић и Гришац Осман-ага	<i>А да Драшко јадан брате драги!</i>	
		<i>Што изгуби брата оваквога?</i>	
		<i>Него, брате, твоју добру главу,</i>	
		<i>Богом брате, пренеси ме Саво,</i>	
		<i>Дати дио како брату своје</i>	5
10.	Бој Црногораца с Махмут-пашом	<i>Ја имадем, моја браћо драга!</i>	
		<i>Док дођемо, браћо, до Никишића,</i>	
		<i>Ту хоћемо, браћо, запашишти</i>	
		<i>Баи мојега брата Ибрахима,</i>	
		<i>Ту хоћемо, браћо, запашишти</i>	
		<i>Црногорци, моја браћо драга!</i>	
		<i>Јест се везир, браћо, зафалио,</i>	
		<i>А знате ли, моја браћо драга!</i>	
		<i>Брђани су наша браћа мила</i>	
		<i>Него, браћо, ако Бога знате!</i>	
		<i>Свега, брате, петнаест стотина</i>	
		<i>Свега, брате, петнаест стотина,</i>	
		<i>Свега, брате, осамнаест друга,</i>	13
11.	Опет Црногорци и Махмут-паша	<i>Ту ћу врћи брата Ибрахима,</i>	
		<i>Црногорци, моја браћо драга!</i>	
		<i>Црногорци, моја браћо драга!</i>	
		<i>Црногорци, моја браћо драга!</i>	4
12.	Ћелошевић Перо	<i>Другом брата под пазухо Марка</i>	
		<i>Те је даде своје брату Марку</i>	2
14.	Ускок Кариман[]	<i>Чујете ли, Турци, браћо моја!</i>	
		<i>Ријеч бјеше, брате, ходилица,</i>	
		<i>Пак с' отоле браћа подигоше,</i>	
			4
15.	По смрти Ускок-Каримана	<i>А боље би, Турци браћо, било,</i>	
		<i>Да убије два брата Шаренца,</i>	
		<i>И оба ћу брата погубити</i>	
		<i>Али дома браћа не бијаху,</i>	
		<i>Браћу своју сестра авизала,</i>	
		<i>Али браће казат' не хоћаше</i>	
		<i>Вићи брате од оца и мајке!</i>	
		<i>Јуриш, брате, да им ударимо,</i>	
		<i>Петар викну а брата покликну</i>	
		<i>На дај Крсто, брате од матере!</i>	
		<i>Браћо моја, до тридест Турака!</i>	
		<i>Јал' сестрица брата одгојила</i>	10
16.	Јаут-бег и Перо Мркоњић		

		<i>Ја мој брато, силан Јаут-бего!</i>	
		<i>Он послуша свога брата мила,</i>	
		<i>Морете ли, браћо, познавати</i>	5
17.	Јанко Лакетић и Петар Бошковић	<i>Но устан'те, моја браћо драга!</i>	1
18.	Меџикућићи с Брђанима	<i>И он браћу Мартиниће вика,</i>	1
21.	Пипери и Црчани	<i>Од њих су ни браћа погинула</i>	
		<i>Од њих су ни браћа погинула</i>	
		<i>А кренуше браћу да копају,</i>	3
23.	Мујо Хркотић и Божовићи	<i>Па окупи браћу Божовића,</i>	
		<i>Хо'те, браћо, да се покоримо,</i>	
		<i>Да му нашу браћу опростимо</i>	
		<i>Чујете л' ме, браћо Божовићи!</i>	
		<i>Но ако сте браћа од освете,</i>	
		<i>Но скочише браћа Божовићи,</i>	6
24.	Почетак буне против дахија	<i>И два брата, два Фочића млада,</i>	
		<i>Турци, браћо, све седам дахија!</i>	
		<i>Турци браћо, лале и везири!</i>	
		<i>Турци браћо све седам дахија!</i>	
		<i>У нас, браћо, четири дахије,</i>	
		<i>На четверо к'о четири брата,</i>	
		<i>И његова брата Арсенија</i>	
		<i>И Јакова брата Алексина</i>	
		<i>Њи четири, к'о четири брата,</i>	
		<i>Ах Јакове, мој рођени брате!</i>	
		<i>Браћо моја, дванаест чобана!</i>	
		<i>А ви, браћо, мене послушајте,</i>	12
25.	Опет то из Црне горе	<i>И Османа брата Салимова,</i>	
		<i>Брата жени а сестру удаје</i>	
		<i>Јована је брата оженио</i>	
		<i>Он Осману брату говораше</i>	
		<i>О Османе брате од матере!</i>	
		<i>Прођ' се брате Салим-муселиме!</i>	
		<i>А ти знадеш, мој брате рођени!</i>	
		<i>Са Јованом братом од матере,</i>	
		<i>Богом брате Салим-муселиме!</i>	
		<i>Но Османа брата Салимова,</i>	
		<i>Но Јована брата војводина,</i>	
		<i>Јована си брата осветио,</i>	12
26.	Бој на Чокешини	<i>Ја два врана, два по Богу брата!</i>	
		<i>Да брат брата у боју не изда</i>	
		<i>До два брата, два Недића млада</i>	
		<i>С ово брата дочекаћу Турке</i>	
		<i>Моја браћо, до триста другова!</i>	
		<i>Моја браћо и моја дружино!</i>	
		<i>Браћо моја, три стотине друга!</i>	
		<i>Ал' бесједе два брата Недића</i>	
		<i>Бе два брата, два Недића млада,</i>	
		<i>До два брата два Турчина млада,</i>	
		<i>Оба брата извр Вуковија,</i>	
		<i>Оба брата, оба барјактара,</i>	
		<i>У два брата, два Недића млада!</i>	
		<i>О дружино, браћо Србадијо!</i>	14
28.	Бој на Салашу	<i>Ах мој брате, Јанко и Вуица!</i>	
		<i>Јер сам, браћо, на крајини љутој,</i>	
		<i>То би сада, браћо, највољео</i>	
		<i>Браћо моја, Вуица и Јанко!</i>	
		<i>Браћо моја, Вуица и Јанко!</i>	
		<i>Ил' ви пошли ил' не пошли, браћо,</i>	
		<i>Браћо моја, Вуица и Јанко!</i>	
		<i>И ви браћо, дв'је стотине Срба!</i>	
		<i>Браћо моја, Јанко и Вуица!</i>	
		<i>И ви браћо, дв'је стотине Срба!</i>	
		<i>Само, браћо, држ'те се јуначки</i>	
		<i>Немојте се, браћо, препанути</i>	
		<i>Ви се, браћо, препанут немојте</i>	
		<i>Ни јунака без првога брата</i>	
		<i>Да сви, браћо, Бога поменемо,</i>	
		<i>Јоште, браћо, да вам ријеч кажем</i>	
		<i>Видиш брате, Јанко и Вуица</i>	
		<i>Да си синоћ мог брата убио,</i>	
		<i>Богом брате, Чуићу Стојане!</i>	
		<i>Држаћу те као брата свога</i>	20
29.	Кнез Иван Кнежевић	<i>Нуто, браћо, јада од Србије!</i>	
		<i>Који братац миле сеје нема,</i>	
		<i>Откупљујте, моја браћо драга!</i>	
		<i>Чујете ли, Србљи браћо драга!</i>	
		<i>То је, браћо, мала задужбина,</i>	5
30.	Бој на Мишару	<i>Ја два врана, два по Богу брата!</i>	

		<i>Још ми каж'те, два по Богу брата!</i>	2
31.	Бој на Делиграду	<i>Знате л' браћо, јесте л' запамтили? И ја сам се, брате, обратио,</i>	2
32.	Милош Стојићевић и Мехо Оругџић	<i>Србљи пјешци! браћо моја драга! Ваља, браћо, дочекати Турке Коњаници, моја браћо драга! Ваља, браћо, дочекати Турке, Браћо моја, пјешци и коњици! Чујеш брате, Анто и Стојане! Сад ће вама наша браћа доћи,</i>	7
33.	Бој на Лозници	<i>Шесту посла, брате, на четири, О Србини, не бојте се, браћо! Ја мој брате, Божићевић-Анто! А мој брате, Поцерац Милошу! И ви браћо, мали и велики! Дете, браћо, да се не издамо Јоште, браћо, да вам ово кажем Хајте, браћо, бијелој Лозници, Не бојте се, Србљи, браћо драга! Како ј', брате, Анто, у Лозници?</i>	10
34.	Луко Лазаревић и Пејзо	<i>Већ мој брате, Чутићу Стојане! И у шанцу свога брата Ђуру, Свога брата Ђуру капетана, Веће, браћо, стотина пјешака! Та не бој се брате Милосаве!</i>	5
35.	Бјелић Игњатије	<i>Нерођена браћа к'о рођена, Да наш брате Зеко Буљубаши! Ев' изабра деведесет брата, Да наш брате Зеко буљубаши! Ако мене, браћо, услушате, Да мој брате Бјелић Игњатија! Останути који гође брата, Веће, браћо стотина голаћа! Дал' на скелу, јал' са скеле, браћо, С Нијемцима, брате, трговаше, Чујеш брате Бјелић Игњатије! А ти брате Бјелић Игњатије! Та чувајте, браћо, не шал'те се Браћо моја, педесет јунака! Да ми браћо Зеке не слушамо, Сродно браћо, огањ оборите, Србадија браћо, не топ'те се! Не хћеше га браћа оставити Брате Мићо! није по те криво</i>	19
39.	Лазар Мутап и Арапин	<i>Моја браћо, седам стотин' Срба! А када се, браћо, ја окренем, Бјеж'те, браћо, не гините лудо Богом брате, Петровићу Ђорђе!</i>	4
41.	Скопљак војшти на Шумадију	<i>А сад, браћо! а помози Боже!</i>	1
42.	Поп Драговић и Марко Таушан	<i>Браћо моја и дружино драга! Браћо моја, силан Зејнал-ага Но залудо, моја браћо драга! Хајде, брате, сјутра на планину, Браћо моја, луде ти ве нађох! Изгинуће браћа Морачани Што ми браћу Морачане кажеш, Хоћу сјутра, браћо, направити, Браћо моја, за овијех људи Брате, убих, и одсјекох главу,</i>	10
43.	Станић Станојло	<i>Јер су твога брата погубили, Мила брата, нејакога Гојка, Он ће брата Гојка покајати Веће брате Станићу Станојло! Брате Гојко! зелена јабуко! Ал' ти нејак ти погибе, брате! А на ноге, седам брата мојих! Седам брата, горскијех хајдука! Не би л' брата покајао Гојка А ви браћо, остала дружино, Када нема мога брата Гојка! Кад си тако брата покајао,</i>	12
44.	Војевање Црногораца и Руса на Никшиће	<i>Мене, брате, додијаше Турци, Трећу, брате, варош-Подгорици Ако, брате, Турке надбијемо, Ти се, брате, немој препанути Јер он браћу Црногорце љуби Браћо моја, млади Црногорци! А повика браћу Црногорце,</i>	7

45.	Устанак Кнеза Милоша на Турке	<i>Браћо моја, Српске војеведе!</i> <i>Ваља, браћо, на мејдан изићи,</i> <i>Мио братац славна кнез-Милоша,</i> <i>Браћо моја, Српске поглавице!</i> <i>Води, браћо, два тона витешка,</i>	5
47.	Петар Бошковић и Гарван Барјактар	<i>Као, брате, за мила ђевера,</i> <i>Нама, браћо, здравље и весеље</i>	2
48.	Бој на Морачи	<i>Он покупи браћу и главаре</i> <i>Он покупи браћу све Пјешивице,</i>	2
49.	Бој Морачана с Турцима	<i>Ој Брђани, моја браћо драга!</i> <i>Но два брата до два Секулића,</i>	2
51.	Поп Љешевић и Матија Јушковић	<i>Браћо моја, љубимна дружино!</i> <i>Браћо моја, љубимна дружино!</i>	2
52.	Смрт Бибића Зеинила	<i>Е су брата изгубили мога,</i>	1
53.	Морачани и Колашинци	<i>Браћо моја и дружино драга!</i> <i>Браћо моја, луде ти не нађох!</i> <i>Браћо моја и дружино драга!</i> <i>Брате Лазо, су четири стране</i> <i>Браћо моја, ако Бога знате!</i> <i>Браћо моја, ако Бога знате!</i> <i>Браћо моја, ако Бога знате!</i> <i>Браћо моја, су четири стране,</i> <i>Браћо моја, ако Бога знате!</i>	9
54.	Јунаштво и смрт Лопушине Вука	<i>Хајте, браћо, са мном у Морачу,</i> <i>Хајте, браћо, те их покољите,</i> <i>Ама ћемо, браћо, изгинути,</i> <i>Брата твога оженити њоме</i> <i>И своју је браћу пробудио</i> <i>Браћо моја, удрише Брђани!</i> <i>Е је својој браћи бесједио</i> <i>Браћо моја, црн ви образ био!</i> <i>Брани брату главу и оружје,</i> <i>Па око њих браћа запањуше,</i> <i>Бране браћи главе и оружје,</i> <i>И свој мојој браћи и дружини,</i> <i>Бржај брате, Кајовић Демире!</i> <i>Да Демира брата не кликује</i>	14
55.	Први ударац Турски на Грахово ()	<i>Твога Живка брата објесити,</i> <i>Вука брата на колац набити</i> <i>Но ми пошљи браћу Црногорце</i> <i>И Јована брата владичина</i> <i>Не за Бога, браћо Црногорци!</i> <i>И Јована брата владичина</i>	6
56.	Опет то, али друкчије	<i>Кад ево ти брата владичина</i> <i>Ала, браћо, за Бога једнога!</i> <i>Посјекоше брата владичина,</i>	3
57.	Смрт Смаил-аге Ченгића	<i>Чујете ли моја браћо драга!</i> <i>О дружино, моја браћо драга!</i> <i>Ја ли сестра браца одгојила</i> <i>О јунаци, моја браћо драга!</i> <i>Што би, браћо, сада најволио?</i> <i>Од мог брата, Караџића Шуја,</i> <i>Чујете ли, моја браћо драга!</i>	8
58.	Опет то, мало друкчије	<i>А пред њима браћу Петровиће</i> <i>Ко би браћу моју осветио</i> <i>Но Новица! мој брате милосни!</i> <i>Ти мој брате Церовић Новица,</i> <i>Стан'те мало, моја браћо драга!</i> <i>Да осветим браћу Петровиће,</i> <i>Да осветим браћу Петровиће</i>	7
59.	Опет то, али друкчије	<i>Богом браћо, два злосретња врана!</i>	1
60.	Корјенићи и Трешњевски овчари	<i>Турци браћо, зло попили вино!</i> <i>Оно су ти два брата Шакића</i> <i>Јере ћемо, браћо, изгинути</i> <i>И кликује два брата Шакића,</i> <i>Ал' залуду браћу кликоваше,</i> <i>Не хће брату гледат' ране љуте,</i> <i>Па ми виђи, моја браћо драга,</i>	7
61.	Мурат Оташевић и Мехмед буљубаша	<i>А Ришићане браћу поваташе,</i>	1
62.	Спомен од боја на Кукутници	<i>Срби браћо кој' сте без оружја,</i>	1
			318
ВУК VI			
1.	Грешници на оном свијету	<i>Имао је брата старијега,</i> <i>Погазио брата старијега,</i> <i>Опадо је своју браћу красну</i>	3
2.	Мајка крвница	<i>Па дозива свог брата Богдана</i> <i>О Богдане, брате од матере!</i>	

		Пођи, брате, у ђелу и одају, Па Јовану брату бесједио Поклони се свом брату Јовану Хоћу, брате, ал' ми само кажи Тад обадва брата проплакаше, Па кажује и брату Јовану Идем, брате, у лов у планину Виче Богдан свог брата Јована О Јоване, брате од матере, Љуби брата међу очи црне	12
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	Да видите, браћо моја драга, Браћо моја и дружино драга, Богом брате, Виде чобанине,	3
5.	Наход Симеон	Братац сестру код колена рани, Чедо роди братац и сестрица, Братац лије оловну бешику, А брат слио оловну бешику,	4
6.	Вук Купиновић и Дели-бег Гром	Сестра Јела брата послушала, Сестра Јела брата послушала, Да виш, брате, чуда великога!	3
8.	Смрт два Драгичића	Вријеме је, браћо, да идемо Четри брата од рода мојега,	2
9.	Војвода Милош и брат му Драго	Војвода Милош и брат му Драго Е ја брата о' заклетве немам Да ја идем брата тражит Драга Притијева Драга брата свога Немо мене, брате, изгубити, Нако брата војводе Милоша Кажује се братом твојим, Драго, А ја брата немам никаквога, Него брате војводе Милоша Немо мене, брате, изгубити, Да све Драга брата притијева, Немо брата изгубити твога, Немо, брате, мене изгубити, Нако брата војводе Милоша, Да те, брате, у планину тражим, Те ја идем брата тражит' Драга, Ти си брата изгубио твога, Брата твога војводу Милоша Пита брата својега Милоша Бозу тебе, о брате Милошу, Мили брате, Драго војвода, Но ме слуши', Драго, брате мили А кад виђе Драго брата мртва, Е ћу брата ожалити мога, Да ја брата корутујем мога, Е сам брата изгубио мога Нама, браћо, здравље и весеље,	27
10.	Смрт лудог Андријаша	Јер је луда брата оставио, Лудог брата дивног Андријаша Да би мога брата наодио Ја ћу брата, ако Бог да, наћи, А ја сирак брата јединога, Поћ'те к њему, моја браћо драга, Исти братац ајдука Мијата Но за Бога, моја браћо драга, Исти братац ајдука Мијата, Бог т' убио, мој брате Андрија, Јесу л', брате, ране од видања, Да ти ли си, мој брате Мијате, Него, брате, од тешка умора Да погубих брата рођенога Мртав паде брату на прсима Све пред душом два брата рођена	16
11.	Смрт Сењанин-Стевана	Ђе си, Иво, брате од матере, Оди, брате, да се састанемо, Ђе си, Иво, брате од матере, Оди, брате, да се састанемо, Оно ми је братац од матере Жеља моја брата сагледати, Мила брата Иван-капетана, Мили брате, нејаки Стефане, Можеш ли ми, брате, пребољети, Не могу ти, брате, пребољети,	10
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	Девет брата под мач ударио Богом брате, дијете Ненаде,	2
13.	Неманић Стјепан и Урица баница	Већ вас молим, мила браћо моја,	1

16.	Краљевић Марко и брат му Андрија	Краљевић Марко и брат му Андрија Зашт' ми ниси брата породила, И потражим браца рођенога Да он тражи брата рођенога	4
17.	Смрт Краљевић-Андрије	Који братом, а који сестрицом, Зашт' не роди брата ја сестрицу, Који братом, а који сестрицом, Да ја идем браца потражити Да мој брате, Кнежевић-Андрија, Здрав ми буди, брате Кнежевићу, Ту се браћа братски изгрлише, Да мој брате, Краљевићу Марко, Има, брате, мејана ајдучка Не хтје слушат' брата рођенога, Та то ј' глава мог брата Андрије, Мол' се Бога брату ми за здравље,	12
18.	Марко Краљевић избавља бега Константина	Богом, брате, оца са џамије, Богом, брате, и светим Јованом	2
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	Богом брате, незнана делија!	1
20.	Турци не даду пити у славу Божију	Рече ријеч Браћо, да пијемо Богом, брате, Краљевићу Марко,	2
24.	Женидба Марка Краљевића	Немојте се, браћо, зачудити! Јуриш, браћо, ако Бога знате!	2
27.	Смрт Марка Краљевића	Богом брате, црна тицо вране! Прођ'те ме се, моја браћо драга! Ево нам је, браћо, погинуо, Кукну нама, моја браћо драга, Ви војводе, моја браћо драга!	5
33.	Јунак над јунацима	Фала Богу, моја браћо драга! Ал' нашега брата Ришћанина, Од стра', браћо, и невоље љуте, Фала Богу, моја браћо драга! Д' ако Бог да, моја браћо драга! Ено Меја, моја браћо драга!	6
34.	Женидба аге Хасан аге	Мио братац бега Али бега Није јање, нег' брате Ахмеде! Јер испече мог јединог брата! Све бранећи твог брата Ахмеда,	4
35.	Женидба Огњанина Вука	Витезови, браћо моја драга, Нема брата, нема братучеда, Слушајте ме, свати, браћо драга, Не бојте се, Турци, браћо моја,	4
36.	Женидба Ивана Црнојевића	Браћо моја, кићени сватови! Браћо моја, кићени сватови! Богом брате, Краљевићу Марко!	3
37.	Женидба од Леђана бана	Кажуј, брате, ако Бога знадеш! Брже, браћо, ако Бога знате, Ми смо двоје братац и сестрица, А ви, браћо свати, на ногама Ја бих, браћо, да се послушамо, Чујте, свати, браћо и дружино, Кад се браћа сва три састадоше,	7
38.	Кад се препануо Марко	А сватови, моја браћо драга!	1
41.	Троји свати по једну ђевојку	А сад, браћо, да ви пјесму кажем	1
42.	Женидба Јањића Комнена	На два брата два Јањића млада, Јер су браћа дивна и угледна Па ето је брату уодају, Окупио браћу рођаке, С крвљу брацу поартији пише Мио брате, нашио Подгорицо! Аман, брате, одоца и мајке, Браћосвати, побјеже ђевојка	8
44.	Женидба Радул-бегова	Мила брата Црнојевић-кнеза, И пред њима мила брата свога, На аманет до брата својега Два су моја брата уфаћена, Извади ми браћу из тавнице! Али ћу ти браћу извадити,	6
45.	Црнојевић Станко	Сад што ћемо, моја браћо драга! Са њом срете свога брата Станка Свога брата придобио Станка, И са њима браћу Црногорце,	4
46.	Љутица Богдан и краљ московски	Авај Турци, моја браћо драга, Него, Турци, мила браћо драга,	2
47.	Женидба Јакше капегана	Фала вама, моја браћо драга! Своју браћу и Јанка и Марка,	2
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	А два брата, два Ферат-пашића	

		<i>Све кријући од брата мојега?</i>	2
50.	Максим Сењанин и Танковић Осман	<i>Па Сењане браћу сјетоваше</i> <i>Да из живе, браћо, поватамо,</i>	2
51.	Цмиљанић Илија и Мустај-бег лички	<i>А да Турци, моја браћо, драга,</i> <i>А сестрица брата одгојила,</i> <i>Мила брата буљубаше Муја</i>	3
52.	Боро барјактар и Цидић Усејин	<i>Сењани се браћа искутише,</i>	1
53.	Шабан-агић Зуко и Гавран барјактар	<i>Браћо Турци, да се послушамо,</i> <i>Богом брате, Гавран барјактаре,</i> <i>И Звијеру брату опростише,</i>	3
54.	Травнички везир и котарски сердар	<i>Богом браћо, двије тице вране</i> <i>Не, Илија, брате и сердару,</i>	2
55.	Турци на Глибовцу	<i>Браћо моја, аге Удбињани,</i> <i>Не кћеше их, брате, ни гледати</i> <i>Немој Мујо, брате од матере,</i> <i>Браћо моја, Турци Удбињани,</i> <i>Браћо Турци, да се послушамо,</i> <i>Браћо Турци, три пут одлазио,</i> <i>О Алиле, брате од матере,</i>	7
56.	Котарци и Турци	<i>Оно су ти наша браћа права,</i> <i>Ако буду наша браћа права,</i> <i>Оно су ти наша браћа права,</i> <i>Ди се њима браћа примакоше,</i> <i>Ту брат брата познати не може,</i> <i>Сложно за крст, браћо, на душмане</i> <i>Је ли изђе брата из Котара</i> <i>Да помогне мом брату Илији,</i> <i>Брате Рајко, ено ти Илије</i> <i>Не знам, брате, шта је ни како је</i> <i>Па када се браћа састадоше,</i> <i>Отолен се браћа подигоше,</i> <i>Међ' свом браћом шићар дијелили,</i> <i>А сад, браћо да се веселимо,</i>	14
58.	Бојичић Алија и Змај-огњени Вук	<i>Вјенчаћу те за брата мојега</i> <i>Зове брата свога Андријаша</i> <i>Ево, брате, за тебе љубовце,</i> <i>А вјенча је за братом Андријом,</i> <i>Нама, браћо, добро здравље било</i>	5
59.	Ђерђелез Алија и Вук Деспотовић	<i>Да осветим браћу Сарајлије</i>	1
61.	Цмиљанић Илија и Мостарски диздар	<i>Та да ти је брате погледати</i>	1
62.	Сужњевић Лазар и Асан-ага	<i>Браћо моја, до три побратима!</i> <i>С Богом остај, мој брате Илија!</i> <i>Да заједно, брате, погинемо</i>	3
63.	Сестра Иван-капетана	<i>Мили брате, блиједо Латинче,</i> <i>Браћо моја, тридесет Сењана,</i>	2
64.	Опет то исто	<i>О Иване брате, да ти кажем,</i>	1
65.	Сењанин Иво и Ограшић сердар	<i>Фала Богу, браћо и дружино,</i> <i>Удбињани, моја браћо драга,</i> <i>Пак ћу Иву брату казивати,</i> <i>О мој брате, Сењанине Иво,</i> <i>Пак дозива мила брата свога</i> <i>Мио брате, Сењанине Иво,</i> <i>Ал' га листо братац послушао,</i> <i>Фала Богу, моја браћо драга!</i> <i>О Богу ви, моја браћо драга,</i> <i>Не погуби мила брата мога,</i>	10
66.	Ограшић Алија и сестра Цмиљанића	<i>Кад мог брата дома не имаде,</i> <i>Ал' од моје браће Котарана</i> <i>Кад дочује мој брате Илија,</i> <i>А четири брата ми Илију,</i> <i>Одзови се твој брату Илији,</i> <i>Брат Илија и роћак Новаче,</i> <i>Браћа ће нам брацки опростити</i> <i>Љуби брату ноге и кољена</i> <i>Моли брата за брацко проштење</i>	9
67.	Иво Сењанин и Беглер-бег	<i>Браћо моја, тридесет Сењана!</i> <i>О дружино, моја браћо драга,</i> <i>Него, браћо, да се послушамо</i> <i>Браћо моја, тридест Сењана,</i> <i>Јуриш, браћо, за мном низ планину,</i> <i>Да брат брата познат' не могаше</i> <i>Ђе си, брате, Сењанине Иво,</i> <i>Побјегоше браћа уз планину,</i> <i>Ал' се браћа горе доватили,</i>	9
68.	Гојени Алил избавља сестру	<i>А брата се Муја препануо,</i> <i>Него брата гојена Алила</i> <i>Браћо мила, три бијела дана,</i>	

		<i>Мили брате, ускок-Радоване, Зар ти брата не познајеш свога,</i>	5
69.	Кадуна Асан-аге Куне	<i>Браћо моја, од Сења Сењани, Браћо моја, од Сења Сењани,</i>	2
70.	Два Јањића и Сарај-ђевојка	<i>Оба брата од једне матере, Рече Марјан свом брату Богдану Јадна браћо, два Јањића млада! Јошт Богдану брату говорио О Богдане, брате од матере! Зове млада два брата рођена Два покроба за два брата млада Је ли игђе брата ришћанина, Да причести два брата Јањића, Два покроба за два брата млада И је л' игђе брата ришћанина, Да причести два брата Јањића, Богом браћо, Сарајлије Турци! Све пред душом два брата Јањића Кад се браћа саба.в' дохватише, Бога моли, а брата кликује Опрости ми, брате, при самрти! Тешико брату без брата од мајке! Не бој ми се, мој брате Богдане! Бјеже јадна браћа без обзира, Проговара брату Маријану Маријане, брате од матере! Ту је браћа мало причекаше Да се браћа поносит' могу, А сестрици с браћом заклињати Нам' се, браћо, свако добро свило</i>	26
71.	Мали Радојица и Бан Задранин	<i>И камо те, мој брате Манојло, Јали брата, али братучеда, Да ти имаи брата Мијаила, Десну руку твог брата Мијајла, Ја имадем брата Мијаила, Не тичи ми брата ни сестрицу, Доста ми је рука брата твога Те је пише брату Мијаилу Но ме, брате, вади из тамнице Пиши твоме брату Мијаилу, пушти мене брата Радојицу, Да понесем брату Мијаилу, А Мијаил брата Радојицу</i>	13
72.	Иво Сењанин избавио побратима	<i>О Сењани, моја браћо драга, О Сењани, чујте, браћо моја, Ни то брате пренијет' не ћаху Бјежи, брате, не изгуби главе</i>	4
74.	Вилић Хусејин и бан Задранин	<i>Те откупи брата из тамнице</i>	1
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	<i>Браћо моја, Турци Удбињани, Ајмо, браћо, страха не имамо, Слушајте ме, браћо моја драга, Аох, браћо, аох, посестриме,</i>	4
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	<i>Чуј, Бећире, и по трипут брате! Нам, браћо, дуго здравље било</i>	2
78.	Женидба Рада Облацића	<i>Богом брате, Бешио тамничаре,</i>	1
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	<i>Новљанин Алија и девет брата Витковића А по томе, браћо и дружино, И да имаи осам мили брата И да имам осам мили брата, С таком браћом и таким оцаком Брата женим, а сестру удавам Дивно су га браћа дочекала, Девет брата као горске виле, Но сву твоју браћу наоколо, Брже хитај с браћом у Новоме Су твојие осам мили брата, Питали га осам своји брата Наш милосни брате од матере! Па је својој браћи говорио Сва му браћа ријеч притврдише, Него браћи вако проговара Те је брату Мирку бесједио Па се браћа дивно накитише, Ајде сине, браћи сустопице, Па кад виђе своје осам брата Ето ти га браћи сустопице Виђе браћу уз брда Зубачка,</i>	

		<i>А браћа му равној Суторини Хита Мирко, браћа га виђоше Сва га браћа резил учинише Ал' се неће браће да окани, Акиам дође, браћа у Новома, И с браћом се за здравље питао Казуј, брате, ако Бога знадеш! Нам, браћо, здравље и весеље</i>	30
81.	Опет то исто	<i>Ја мој брате, Витковићу Симо! И поведи осам браће твоје Са мојијех осам милих брата, Већ дозива осам браће миле Спремајте се, моја браћо драга, И то браћа брата послушаше, А ти браћу двори под оружем, Да не сједем с браћом пити вино, Двори Грујо браћу под оружем Да не сједем с браћом пити вино</i>	10
			332
ВУК VII			
1.	Комнен барјактар и Крајинић Мујо[]	<i>Браћо моја, тридесет Сењана! И његова брата Сали-аге Ако викнем браћу моју милу, Кад ме твоја браћа дароваше? Погибе ли брате Сали-ага, Ту јој Комнен брата поклонио,</i>	6
2.	Женидба Томе барјактара	<i>Неки фали брата рођенога, Ја сам, браћо, пет стотин' посјеко,</i>	2
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Нијесам га, браћо, зајјевао Мустафаге мила брата мога</i>	2
4.	Женидба Цмиљанић-Илије	<i>И остала браћо капетана, Али сам се, браћо, зарекао</i>	2
5.	Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге	<i>Браћо моја и дружино драга, Браћо моја, у турску Удбину, Браћо моја и дружино драга, О чобани, моја браћо драга,</i>	4
6.	Женидба Сењанин-Тадиде	<i>Брат рођени Иван-капетану, Испред брата ријеч узрабио, За Тадију брата Ивановца, За Тадију брата Ивановца Мио братац Иван-капетана Бе си брата оставио мога Неки брате уз долину струже Па ми брата у животу каже, Моме брату Иван-капетану, За Тадију мила брата мога, О Тадија, брате од матере, Можеш ли ми, брате, пребољети, А Тадија брату проговара</i>	13
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>Те се с братом сеја пољубила Ајд' са здрављем, брате Миловане!</i>	2
9.	Женидба Тоше капетана	<i>Али сестра брата узгојила Богом брате, Тоша капетане! Напраз, браћо, ако Бога знате, Јоште Тоша браћи говораше И погибе мио братац Перо,</i>	5
11.	Женидба Сењанина Ива	<i>Бјез'те, браћо, од Сења Сењани, Бјез'те, браћо, црн вам образ био! Ту брат брата познат' не могаше,</i>	3
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Девет брата девет барјактара, Браћо моја, хрти шиљедници, Браћо моја, пушке и дубарде, Брата нема, братучеда нема, Ето, брате, наоколо по'ше Ха сад, браћо, ако Бога знате!</i>	6
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Ха банови, моја браћо драга, Сад остарих, моја браћо драга, Него жалим, моја браћо драга, Фала вама, моја браћо драга, Ма Србови, моја браћо драга, Но Србови, моја браћо драга, Ал' сестрица брата рођенога Таман, браћо, свата пет стотина Ту их, браћо, триста посјекоше</i>	9
15.	Женидба Бановић-Секула	<i>Па на браћу оком намигнула, Чујте мене, браћо и дружино! Немој, браћо, ко зажалил' на ме, Дивно ћу вас, браћо, дочекати,</i>	

		<i>Пратила је два брата рођена,</i>	5
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Молим ти се како брату своје, Ту се браћа сложено послушаше, Коњ њога, мој по Богу брата,</i>	3
17.	Гојени Алил под Уцбаром	<i>Дај ми, брате, вилена ђогина Дај ми, брате, вилена ђогина, Не би л', брате, цуру придобио А наш брате, буљубаши Мујо! Подај брату вилена ђогина А наш брате, буљубаши Мујо! Подај брату вилена ђога, Браћо моја, тридесет Турака! Не познаје брата ни ђога Нека, брате, буљубаши Мујо, О мој брате, дијете Алија!</i>	11
19.	Женидба Бокчевић-Шћепана	<i>Браћо Турци, моје поглавице, И његова брата Иџнатија Браћо моја, четири целата, Браћо Турци, ако Бога знате, Браћо Турци, ако Бога знате! Ни брат брата познат' не могаше,</i>	6
20.	Женидба Грбљичића Зана	<i>Чувајмо се моја браћо драга, Браћо свати, да се послушамо, Немој браћо на жао да буде,</i>	3
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<i>Браћо моја, Брђани јунаци, Него, браћо и моји Брђани, Са браћом се својом опростио,</i>	3
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>Јер су браћа соја јуначкога, И твојега брата Маријана, Те је шиље браћи Југовићим' Браћо моја, кито и сватови! Чујте мене, браћо и дружино! Наша једна браћа соколови, И брат брату крви се напиши Немој, браћо, ако Бога знате, Ја ћу, браћо, пред Милош' изићи Хајдмо, брате, Дрини валовитој,</i>	10
23.	Женидба бега Љубовића	<i>Тад бегова браћа допадоше, Усеине, по три пута брате,</i>	2
24.	Сестра Селима везира	<i>А мој брате травнички везире,</i>	1
26.	Сватови дуждева Стјепана	<i>О сватови, мила браћо моја, Имах Ива брата рођенога, Ја сам мога отпратила брата И мому сам говорила брату Ну је братац говорио мени</i>	5
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	<i>Што би, брате, ако Бога знадеи!?</i>	1
30.	Дијете Јован и мати му	<i>Богом брате, буљубаши Мујо, Богом брате, ђелиција Ђуро, Брате Богом, ђелиција Ђуро,</i>	3
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	<i>Добро дошли, браћо Србљи драга, И ако ме, браћо, послушате, Свати браћо, на ноге јуначке, Нама, браћо тешка сагрешења!</i>	4
33.	Са шта Новак оде у хајдуке	<i>О мој брате, старина Новаче, О мој брате, дели-Радивоје, Тада, брате, дели-Радивоје, А да ти је, брате, погледати, Мили брате, на бијеле зубе Све од браће нашије Србаља О мој брате, дели-Радивоје, Па побјегао, брате, у ајдуке То је мене, брате, отерало Док имаде брата Радивоја,</i>	10
34.	Са шта Пивљанин Бајо оде у ускоке	<i>Браћо моја, шездесет ускока, Мене, браћо, затор и срамота</i>	2
35.	Јунаштво Старине Новака	<i>Са својим братом Радивојем, То ја, брате, трпљети не могу Да видимо, брате од матере, О мој брате, дели-Радивоје, Да брат брату на мејдан изађе, Да идемо, брате Радивоје, Како, брате, побјећ' не моремо</i>	7
36.	Погибија око дјевојке	<i>О мој брате, дели-Радивоје! Браћо моја, тридесет хајдука! Браћо моја, тридесет хајдука!</i>	3
37.	Смрт Томића Мијата	<i>Све од наше браће јаничара Браћо моја, четерес ускока,</i>	2
38.	Опет то исто	<i>Чујете ли, Турци, браћо драга,</i>	

		<i>Ал' сестрица брата узгојила,</i>	2
39.	Јовљевић Видак и од Задра Тодоре	<i>А сиротебраћу нам јединке, Знате л', браћо, што ј' од мене било? Него, рече, моја браћо драга,</i>	3
40.	Млади Маријан[]	<i>О дружино, моја браћо драга,</i>	1
41.	Стојко Митровић	<i>Па ћу вам га, браћо, поклонити,</i>	1
42.	Арамбаша Плавша и Врчић Ибрахим	<i>О дружино, моја браћо драга, О дружино, моја браћо драга, А сестрица браца однијала Иди, брате, Дољанине Виде, О дружино, моја браћо драга, Узми, брате, и скују и перје,</i>	6
43.	Ливљанин кадија и Михат харамбаша	<i>Знаш ли, брате, Михат-арамбаша, Па каде се, браћо, опремише, Ја ћу, браћо, подрум отворити Браћо моја, тридест соколова, А ви, браћо, сваки по једнога? Мила браћо у Врану планину!</i>	6
44.	Свађа и несрећа	<i>А хајдуци, моја браћо драга! Браћо моја и дружино драга! А знате ли, моја браћо драга! Чујете ли, моја браћо драга! Хај дружино, моја браћо драга!</i>	5
45.	Харамбаша Ђаче и Осман барјактар	<i>Куд ће браћа чету окренути И остала браћо и дружино! Ил' сестрица брата одњијала И ви браћо, остали четници! Ајте, браћо, да дома идемо, А ви, браћо, младе кириције Бјеж'мо, браћо, да не изгинемо! У образ се браћа изљубише А све друго као браћа права</i>	9
46.	Хајдук Малкета и везир из Травника	<i>Србљи браћо! црн нам образ био! Па се браћа дивно послушаше, Ми се, браћо, вазда веселили</i>	3
47.	Бајо Пивљанин и Але Новљанин	<i>Од Кратола два брата Костића,</i>	1
48.	Чета Пивљанина Баја	<i>Ја сам, браћо, шићар запазио А немо'те моја браћо драга, А немо'те, браћо, на хришићане</i>	3
49.	Пивљанин Бајо и Ферат капетан	<i>Сјед'те, браћо, под јелу зелену, Данас ћу, браћо, погинути</i>	2
50.	Смрт Роснића Стефана	<i>О за Бога, браћо и дружино, Сви ви, браћо, мене послушајте, Па Стефана брата укопаше, А сад здраво, браћо и дружино!</i>	4
51.	Бој на Вргијељци	<i>Да је, брате, теби допанула Ја бих, брате, пошао за тебе, Да је, брате, тебе допануло А ми браћо здраво и весело!</i>	4
54.	Виде Маричић и Токовић Осман	<i>Ајде, брате, да делимо благо</i>	1
55.	Харамбаша Ђаче и брат му Милован	<i>Харамбаша Ђаче и брат му Милован Браћо моја и моја дружино, Браћо моја, и дружино драга, Богом брате, млади заточниче, Имао сам још брата једнога, А нас оба брата заробише Кад ме с мојим братом раставише За мог брата нејака Милана, А ти ли си, брате Миловане! Кад се браћа оба познадоше, Ђаче свеза брата Милована, Свога брата млада Милована Милу брату опростио руке Кад краљици браћа долазила,</i>	14
56.	Бој под Озијом	<i>Богом браћо, два злослутна врана,</i>	1
58.	Женидба од Бића Ал-аге	<i>За ђевера брата Усејина Усејине, мој брате рођени, Брату лаже, јер право не каже Богом брате, Усејине бане, Не води ме живу брату твојоме, Богом брате, мој ручни ђевере, Ал' му братац мудро одговара Не чуди се, брате, добро моје, Љуби брата међу очи црне,</i>	9
			210
БУК VIII			
1.	Вук Зечанин и љуба му	<i>Да не има брата ниједнога Да не има брата ниједнога,</i>	

		<p>Но дозива свог брата Ненада Иди, брате, коњма у арове, Да се, брате опремимо дивно, Кад Ненаде брата саслушао, Ту се браћа опремају дивно Ево теби браће у пооде Да су браћа обадва Нишића, Мара каже браћи по истини Он нам, браћо, о невјери ради Онда браћа Мари бесјеђаху Два шурака оба брата моја А од сада моја мила браћа, Не сагуби моју браћу милу, Јер се сестра браће ужељела, Браћо моја, обадва Нишића, Не бојте се, моја браћо драга, Пуне даје браћи Нишићима, Браћо моја, Зечани јунаци, Милој браћи Мара проговара Браћо моја, обадва Нишића, Сестра браћи отворила врата, Зар не жалиши свог брата Ненада, Виђи брата, стоји на ногама, Жао му је свог брата Ненада, А жалије брата од свијета, Не би л' брата избавио свога, Кад сагледа свог брата Ненада, Да ти мени браћу не сагубиши Мара ти је браћу осветила,</p>	31
2.	Поп Милутин и Дрекаловићи	И доведи девет браће моје, Браћу твоју баи за браћу моју,	2
6.	Смрт двије младожење	Оњен нину браћу покопаише	1
6.	Ђурђевић Мујо и Испорак Перош	Глас допаде браћи Поповића Но Ивана брата његовога, На Ивана брата његовога,	3
8.	Издаја од Риђана Ђура	Јер нам Турци, браћо, додијаше, Браћо моја, ускоци јунаци,	2
9.	Права плата невјернику	Имам на дом седам браће миле Твоме брату, моме побратиму Кад посјекох брата беговога, С Богом, Вуче, мој по Богу Брате! Виђеше је седам браће миле, Па су браћа сестри говорили А ми смо се браћа препанули Он је браћи био бесједио Ево срећа, моја браћо драга, Који му је брата погубио, Погубио брата и ујака, Који му је брата погубио, Погубио брата и ујака Који ти је брата изгубио, Изгубио брата и ујака? Доке браћи он под Космач дође Слуша', брате, вјере у њевојке Слуша', Лука, мој по Богу брате! Што јој браћа о невјери раде, А одправи до шест браће миле, Које му је с брата понесено, Понесено с брата и ујака Ка' си мога брата изгубио Ко је мога брата теб' издао? - И кад смо ти брата погубили Које му је с брата узрабио,	26
10.	Паша од Грахова и Влашић Милош	Од два брата два Матељевића Брата Јанка на плећи бачи,	2
11.	Кочо арамбаши и Церовић Остоја	Да ми вјенчаш брата и њевојку Да му вјенчам брата и њевојку, Таман, браћо, двадесет сватова А на име брата Милована А мој брате, луди Миловане, Погубох ти, брате, од сватова Ђе сте, браћо, дванаест чобана, Јуриш, браћо, ако Бога знате!	8
14.	Паша од Грахова и Петар Бошковић	Па кликују браћу Митровиће Чујете ли, браћо Митровићи, Ха, бој, браћо, ако Бога знате!	3
15.	Смрт Алај-бега Ченгића	Да ви'чи, браћо, муке од Турака, Па ви браћу откупити ћасте,	2

17.	Пипери и Ровчани	<i>О Пипери, моја браћо драга, С мојом ћу им браћом ударити О Пипери, моја браћо драга, Чујете ли, моја браћо драга, Зета свога, за брата његова</i>	5
18.	Гринчевић Осман и браћа Вукчевићи	<i>Гринчевић Осман и браћа Вукчевићи Од краве браће Вукчевића Изљегоше браћа Вукчевићи, А Живаљу брату говорио ту ћеш браћу на искупу наћи, И ту браћу на искупу нађе,</i>	6
19.	Станков Радоња и Цидић Аган	<i>Ха диг'те се, браћо и дружино!</i>	1
20.	Никац од Ровина и Сукић барјактар	<i>О тако ви, моја браћо драга Чека', браћо, ако Бога знате, Сваки своме, браћо ударите,</i>	3
21.	Шуњо Пешикан и Мујо Бајировић	<i>Молим ви се, браћо, опростите,</i>	1
22.	Бећа Пелевић и Вујадинов Гаша	<i>Ја знам, браћо, ка' ћемо удрити</i>	1
23.	Освета Пиперска	<i>О Пипери, моја браћо драга, И Јована брата укопао</i>	2
24.	Никац од Ровина и Амза капетан	<i>Никад нема брата ниједнога Браћо моја, оба побратима, Будите ми, браћо, у невољу, Ал' Тодору брату старијему, Мом Тодору брату рођеноме,</i>	5
25.	Вук Голубовић	<i>И код њи су два брата рођена, Оба брата Цевејдановића, Није шала, моја браћо драга, Кад брат брата зове на невољу, Бе сте, Цуце, моја браћо драга, Ма да ви је, браћо, погледати, А што ћу ви, браћо, за то причат',</i>	7
26.	Радуловић Симо	<i>А ми, браћо, здраво и весело!</i>	1
27.	Мемед Веризовић и Саво Мураговвић	<i>Јал' сестрица брата подигнула</i>	1
28.	Смрт Стојана Мартинова	<i>А на име два брата Катнића, Ту је браћу своју оставила, Богам брата, бего Осман-агић,</i>	3
30.	Пјесма од Пипера	<i>Зује, брате, брда и долине,</i>	1
37.	Бој на Дрежнику	<i>Чини ми се, моја браћо драга, Ала, брате, зло попио вино</i>	2
38.	Освојење Цетина	<i>Ај Девенсу, мој брате рођени, Ми смо, брате, скупа војевали Најприје смо, брате, освојили, Паке, брате, стојна Биограда, Паке, брате, Нови на Крајини Ал' залуду, мој брате рођени, Ево, брате, големе жалости, Ево, брате, големе жалости, Већ Девенсу, мој брате рођени, Ал' сестрица браца одранила</i>	10
39.	Погибија Вакупљана	<i>Двама ћу их браћи даровати, Двама браћи двама Куртовићем</i>	2
40.	Ђерић Никола и Резовић Ибро	<i>А кад било у суботу, брацо,</i>	1
41.	Погибија српска под Дубицом	<i>Официри, драга браћо моја, О солдати, драга браћо моја, А некога братац и сестрица, Брате дрази, Бисажија Павле, А без тебе брата јединога?!</i>	5
42.	Пјесма генералу Неранчићу	<i>Него сјаји браћу кроз облаке</i>	1
44.	Похара Будве и Тројице године	<i>А садаке, браћо моја драга, Брата нашег, а зета нашега, Брата нашег, рођака мога</i>	3
46.	Удар на Никшиће	<i>Који јесу наша браћа драга, И тун' бисмо браћу осветили Ја бих рек, моја браћо Турци! Него браћу Турке изневјерит' Он дозива брата и синовца, Тун' поздравља браћу Црногорце Добро јутро, браћо Црногорци! - Благосиља браћу Црногорце Послушајте, браћо Црногорци! Сјетите се, браћо Црногорци! Ного сада, браћо Црногорци, Чувај моју браћу Црногорце</i>	12
47.	Чавић Асан-ага и вила	<i>Спремио сам брата Мустај-бега, И твојега брата Мустај-бега Чујете ли, браћо моја драга, Ајте, браћо, да се покољемо</i>	4

48.	Бој на Пожаревцу	Не будал'те, моја браћо драга,	1
49.	Утјеџа Србији	Милоша је брата оставио,	1
50.	Црногорци и паша од Босне	Чујете ли, браћо Црногорци,	1
51.	Бој на Морачи	Па се кнеже с браћом договара, И остале браће Морачана	2
52.	Бој на Додопшима	Са Миришем братом рођенијем Пала браћа један сврх другога Браћу Хоте мени повратите, Не могу ти браћу повратити	4
53.	Томановић Живко	Амо си ми браћу погубио, Брани брату главу и оружје	2
54.	Освета Црногорска	Од како смо, браћо, настанули, А ту, браћо, да се причекамо Харамбаше, моја браћо драга! Хајте, браћо, те их причекајте, Немојте се, браћо, препанути,	5
55.	Освета Враштанина* Мира	О дружино, моја браћо драга! Јал' сестрица брата подигнула	2
56.	Колашинци	О мој брате, Мекићу Амзага!	1
58.	Пјесна од боја	Дотрчаши браћи у помоћи	1
59.	Помоћ изненада	Браћо моја, Херцеговци Турци! Сад, четници, моја браћо драга! А завика браћу Миланића,	3
60.	Бој под Острогом	Смаил-аги брату рођеноме Од онога ко ти брата смаче, Видите ли, моја браћо драга, Него, браћо, ако Бога знате,	4
61.	Не зна се ко јекривљи	Добро знадем, моја браћо Турци, Ја окренух браћо на Грахово, Да грабимо браћу из сужанства, Браћо, чујте, моји Црногорци! Не за Бога, браћо Црногорци! Са Јованом братом од владике Чујте, Турци, чујте, браћо драга! Није шала, моја браћо драга! На Јована брата владичина, Све су јадна браћа Поповића Кад виђеше браћа Цетињани, И Јокана брата од матере, Два рођака брата од матере О за Бога, браћо Цетињани! А за њима браћа Цетињани, Владичина брата осветио И Јована брата од матере, И чујте ме, браћо Црногорци! Ја не жалим ни брата мојега, Јер си мога брата изгубио, Брата мога и синовца мога Браћо Турци, моји Херцеговци, Истина је, браћо Црногорци! Из Турака браћу изависмо Ако л' наша браћа погибоше, Окупише браћу Црногорце, Ја отидох, моја браћо Турци! Алах мене, браћо Црногорци!	28
62.	Невјера паше Скадарскога год	Шњима скупи и браћу Бошњаке, Ал' ме чујте, Турци, браћо драга! Црногорце и браћу Брђане, И Шутана брата Мрђенова, Те брат брата познат' не могаше, Ту Србина, браћо, не имаше Ја сам брата изгубио мога, Брата мога и синовца мога, Ти си добро браћу осветио	9
63.	Бој на Ситници године	Да би моју браћу осветио	1
64.	Турци и ускоци	Он подвикну браћу Малишане Ајте, браћо, ноћу да бјежимо, Су четири брата Поповића, А за њима браћа Требјешани, А јуриш'те, браћо моја драга, Они, браћо, умирати неће Нађе брата мртва Радована,	7
66.	Бој у Созини	Фала Богу, браћо моја Турци! О Богу ви, браћо моја Турци! Мио брате, Бећа Суличићу! Мио брате, Суличића Мујо, И остала браћо моја Турци! А ви знате, браћо моја драга,	

		<i>А уздам се, браћо моја Турци! Ал' сестрица брата подњивила Ха на ноге, Турци, браћо моја! И још Муја брата његовога, Мио брате, Бећа Суличића!</i>	11
67.	Бој на Колашину	<i>Љетос су ми брата погубили, Нама, браћо, мир и здравље било!</i>	2
68.	Удар на Луково	<i>Чујете ли, моја браћо драга! Но чујте ме, моја браћо драга! Пће ћете, браћо, починути, Чујете ли, моја браћо драга, Па чујте ме, моја браћо драга,</i>	5
69.	Погибија Бећка Ациманића	<i>Ти си онда брата изгубио, Не би л' брата осветио свога Те ћеш брата свога осветити,</i>	3
70.	Ударац на кулу капетана Адама Илића	<i>Два сокола два брата рођена, И јошт узми два брата рођена, Оба брата, Матанова сина, Чујте мене, браћо Црногорци! Чујете ли, браћо Црногорци! Брата нема, братучеда нема, Чујете ли, моја браћо драга! Но их друга браћа раздвојише, Што чините, браћо Црногорци! И јуначка браћа Доброћани, Бјеж'те, браћо, ако Бога знате! Па покличе браћу Залажане, Два дијела браћи Залажан'ма, А ми браћо здраво и весело!</i>	14
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Брату Перу бјеше оставио, Брату Перу и брату Ђорђији Послушајте, моја браћо драга, Немојте се, браћо, препанути, И чујте ме, браћо Црногорци, Но их држ'те као браћу своју, То су нама браћа од старине А они су к рођена браћа, И чујте ме, браћо Црногорци, Завадише браћу Петровиће, Те је ишље своме брату Мирку, Брату Мирку на село Његуше Чуј ме, Мирко, брате од матере, Ево брату на сретану пође, Ту се мила браћа састадоше, И дивно се браћа зазрише, Немојте их, браћо, послушати Који раде браћу помутити Собом узе Мирка брата свога Божја помоћ, браћо Црногорци! - Е га љубе браћа Црногорци, А оба су браћа Петровићи, А тадар ће браћа Цетињани, А слушај ме, мили брате саво, Е не оће брата опадати, Ни невјеру браћи учинити Браћу моју као десну руку Све су твоја браћа Цетињани, Кад је своју браћу угледао, Не чуди се, мој брате сердаре! Но ме зачуј, мој брате сердаре! Петровиће браћу завадише, За владиком, за братом својијем И јошт ващу браћу разродише, Помоз'те ми, моја браћо драга, Нек се, браћо, до далеко знаде, И остаду браћу Катунјане, Мила брата Петровића-Ђорђа, Не би л' како браћу умирили Дајте, браћо, ако Бога знате, Поздрављам те, мили брате Мирко! И Машана, брата Ђорђијева, Ће брат брата оће да изгуби Те брат брату вади очи црне, Е сте брата Пера сатровали, Брата Пера и књаза Данила, Су његове оба брата мила,</i>	47
72.	Смрт Ђулекова	<i>Марковјане браћу покупио,</i>	1
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>Али сестра брата одгојила</i>	

		<p>И њихову браћу Рудињане, И Јована, брата његовога, Баш пет брата, пет Мартиновића, Па дозивље Мирка, брата свога, Чуј ме добро, брате од матере! Оба брата два Мартиновића, Бјеж'те, браћо, ноћас у планину, Што зборите, браћо Црногорци! А сад, браћо, ако Бога знате! Већ брат брата познат' не могаше, И два брата два Матановића, Јала браћо, ако Бога знате! И грдно не, браћо, преварише, Но сад, браћо, ако Бога знате! Собом узми брата најмлађега, И остаду браћу Цетињане, Да би нашу браћу избавио И узмите браћу Цеклињане, И његову браћу Додошане, И твојега мила брата Саву Сад што ћемо, браћо Црногорци? И Филипа брата Савовога Моја браћо, рабри Црногорци! И остаду браћу Цетињане, Кад ни пошље браћу Цетињане Не даду се, браћо, Црногорци, Да сахране своју браћу драгу, Од онога мила брата мога Мила брата Мартиновић-Сава, Мили брате, Мартиновић-Мило! Ма сам брата изгубио свога, И његове браће Цетињанах! Ту Србина, браћо не имаше, Јошт и Мирка брата избавили, А са мојом браћом Катуњане, И на томе браћа пристадоше, Оба брата јединца у мајке, Уриш, браћо, ако Бога знате! Што се, брате, од војводе случи, А са Живком, братом од матере, И да пушти Живка, брата мога, Нека, браћо, сваки Србин знаде, Те му Живка брата посјекоше, Са витезом братом најмлађијем, Већ с Јованом братом од матере, Пред својом се браћом затворише Собом узе брата и рођака, Но се браћа Бошковићи бране, А за њим су браћа Бошковићи Су два брата два Матановића А Машана брата Ђорђијева, Не за Бога, моја браћо драга! Пилетићи, наша браћо драга! С његовијем са братом Јованом, Да ви нашу браћу помирите, А јесу ли браћу помирили И Пипере браћу саставили Трећи данак, браћо, ударите, Не знаду се браћа уморити, И остаду браћу Петровића,</p>	61
74.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<p>Браћо Турци, су четири стране, Тадар бисмо, мила браћо Турци! А нареди Мирку брату својоме Ма се мука, браћо, затоврити, Брат ваи Мирко у невољу цмили,</p>	5
			378
ВУК IX			
1.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<p>Доводио браћу Стијењане, Но окупи браћу Стијењане, Пак окупи браћу Стијењане, Стијењани, моја браћо драга! Међу браћом добро јутро зваше Добро јутро, браћо Стијењани! А кликује браћу Црмничане</p>	7
2.	Удар турски на Црмницу	<p>Ту оставит' брата за већила, Ту ћу ставит' брата за већила, Није шала, моја браћо драга, Но чусте ли, моја браћо драга,</p>	

		<i>Но чусте ли, моја браћо драга, Издали их браћа и дружина, Фала Богу, моја браћо Турци, Ту се, моја браћо, усхићисмо, И рањену браћу суминуо, И рањену браћу уграбио</i>	8
3.	Опет о боју у Црмници	<i>Ево, браћо, књиге из Русије</i>	2
4.	Црногорци на Жабљаку	<i>Не бојте се, браћо Црногорци, Па дозивање свога брата Мирка Граовљани, моја браћо драга, А највише браћа Вујачићи, И осталу браћу свуколику, Све највише браћа Граовљани Све на окуп браћу Граовљане, Јуриш у ње, браћо Граовљани, Брата Живка у његову кулу, Сад ће нама наша браћа доћи, За познање браће Граовљана,</i>	1
5.	Ударац на Граово Омер-пашине године		12
6.	Погибија бегу Мушовића	<i>Каж'те мене, два по богу брата, Машана му брата обранише, Кустудије браћу увредио, Него, браћо, да вам јаде кажем Турци браћо, слам алдећ свима! Брат ће брату доћи у сватове, Брат не жали за брата гинути Је л' овако, браћо ефендије? Немојте се, браћо препанути, А брат брата ће сусрета пита Казуј, брате, ако ишта знадеи,</i>	3
8.	Дизање оружја раје у Херцеговини	<i>И на своју браћу Петровиће Пак окупи браћу ЦФрногорце,</i>	8
9.	Пријенос тијела владике Петра ИИ с Цетиња на Ловћен	<i>Поздрављамо браћу Црногорце, Чујте мене, Кучи, браћо драга! Наћи ћете Мирка, брата мога, И свог брата Мирка дозиваше Брате Мирко, устани на ноге! Но чујеш ме, мили брате Мирко! Јадну нашу браћу не цв'јељамо Но војводи браћа помогаше, Бјежи, браћо, и старо и младо, И чујте ме, браћо Црногорци,</i>	2
10.	Војевање на Куче	<i>Црногорци, моја браћо драга! Седам осам брата погубише, Ја сам браћу осветио дивно, Е војводе, моја браћо драга! Пушти, брате, силну војску твоју Док је браће три хиљаде Куча, Браћо моја, српске поглавице! Е мој брате, чуда великога! Без оружја, брата и синова</i>	10
11.	Војевање на Куче	<i>А све браће моје Требјешана О Ускоци, моја браћо драга! Не би смо ли браћу осветили Брата свога Лопушину Јуку, Неће л' своју браћу освојити Јуриш, браћо, ја ве Богом кумим! Ту брат брата познат' не могаше, Су два брата од рођене мајке, Браћу своју Риста и Окицу</i>	9
12.	Беган сердар и Шабан-ага Арнаутин	<i>Чујте добро, браћо Петровићи, Бог и с вама, мила браћо моја! - Оба брата, два Матановића, И ињима су три брата јединца Оба брата од рођене мајке, Капетана Риста брата свога И војводу брата окружнога, Брата мога Петровића Мирка Изидоше браћа од њевојке, И њевојку браћа попрашаше, И виђеше браћу Црногорце,</i>	9
13.	Женидба књаза Данила	<i>Како што је, моја браћо Турци! Јер су, брате, љути Црногорци, Ево, брате, Ријечке нахије, Али, брате, огња жестокога, Црногорци, моја браћо драга! И јошт, браћо, да се споменете, Брат Данила Петровића књаза,</i>	11
14.	Бој на Граховцу		

		<p>Црне, брате, крвце од јунаках Што је ово, браћо Црногорци! Ту се, брате, живи поваташе, Ха сад, браћо, сиви соколони! Ал' како ће, брате, утекнути Ту се разнат', брате, не могаше Своме брату Петровићу књазу Фала вама, браћо Црногорци, Садај вјеруј, брате Славјанине!</p>	16
15.	Бој на Граховцу	<p>И два брата два Реџеповића Жели боја да брата освети, Ево тебе, брате, Цетињани, Да војводе, моја браћо драга! Браћо моја, су четири стране, Има, браћо, два бијела данка, Бе си, брате, Петровићу Миле? Да ме, брате, не сијеку Турци За свог брата сијекући Турке Али, браћо, није по гледању, Помислите, браћо, на Милоша, Срби браћо, да се послушамо, Моја браћо, у седам краљева, Браћо гарзо, да се послушамо, За свог брата Гаврила сердара За свог брата Бора капетана</p>	16
16.	Похара Колашина	<p>Фала Богу, моја браћо драга, Па и опет, моја браћо драга, То ми, браћо, бројит' не можемо, Да ми Куче, браћо, не кољемо, Истина је, Кучи браћо драга! Не кривите браћу Црногорце, Ајте, браћо, мене послушајте, Ајте, браћо, да се окренете, Истина је, Кучи браћо драга! На ноге се моја браћо драга! Ма немојте, браћо, задоцинити, Ту брат брата познат' не могаше, Е смо нашу браћу осветили Ми га данас, браћо, освојисмо,</p>	14
17.	Похара Колашина	<p>Срби браћо, на нашега књаза, Срби браћо, у Брда камена, И Ђорђија брата оправно, Нећу л' брата осветити мога, Нећу л' брата осветити мога,</p>	5
18.	Опет то исто	<p>И Ђорђију брата оправно На друму ми брата дочекаше, Брата мога Вукова Ђорђију, Да ако бих брата осветио, Него, браћо, ви ме послушајте Ми ћемо те, брате, послушати А ти брате, Петре Вујачићу, Ја ћу на њих, браћо, ударити, Онде, браћо, да се састанемо, Мио брате, капетан Захар'је! Моја браћо, да их не издамо, Стан'те, браћо, да отпочинемо, Ондај, браћо, да се наредите, Ја нијесам, браћо, погинуо,</p>	14
19.	Ударац на царске лађе на Блату	<p>Браћо моја, Ријечки јунаци! Но мој брате, Боко капетане! Ти се, брате, немој уплашити, У то, брате, остали јунаци И књаху је, брате, уфатити, Оба брата од оца и мајке,</p>	6
20.	Ударац Али-пашин на Лијешњане	<p>Турци браћо, жалосна вам мајка!</p>	1
21.	Крштење књагиње Олге	<p>По закону брату књажевоме Гледају ме како брата свога, Љубите се к браћа рођена, Рано ћете, браћо, уранити, Црногорци, наша браћо драга, И знате ли браћо Црногорци, Браћо моја, ће сте их сусрели</p>	7
22.	Смрт књаза Данила	<p>Што су наша браћа под Турцима, Нити ти је брата изгубио, Некијема браћу погубио, Без брата ћу мога останути, Брата мога, књаза свијетлога То ћу брата изгубити мога,</p>	

		<p>Није брата, што не роди мајка, Таква браћа ријетко се рађу Све за моју браћу Херцеговце, Ма брат брата на јаму вођаше, Те сам своју браћу разазнао, Који су ме с браћом завадили</p>	12
23.	Туговање змаја на Ловћену	<p>Рађен змају, мој по Богу брате! Рађен змају, мој по Богу брате! Прождрије ти миле девет брата Ал' од браће ђеца остадоше, К што ти је браћу прогутала, Кад си девет брата изгубио, Који јесу родна браћа твоја, Они су ви браћа и рођаци, Плаче Мирко два брата рођена, Браћу храбру и српску обрану, Своју браћу и српску похвалу Ти не плачи браћу и стричеве А моја се браћа разродила,</p>	13
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<p>И остави брата твога, - о војвода, И да нађеш браћу твоју, - братска фало, Што ће твоја браћа црна, - сад смо црни, Ти ћеш тамо брата наћи, - тебе благо, Баш Стефана брата твога, - златна круно, То су мила браћа твоја, - куку мене, И мојега малог брата, - куку Перо Тадар, браћо, с главе погубосмо, Па га данас, браћо, изгубисмо, Виђесте ли, браћо Црногорци! Ах до Бога, браћо Црногорци! И чујте ме, браћо Црногорци! И чујте ме, браћо Црногорци! Са мојијем братом попа-Ристом, Око мене седам осам брата, Су четири брата Марковића, Дошло ми се, браћо, помамити И чујте ме, браћо Црногорци! И чујте ме, браћо Црногорци, Ма чујте ме, браћо Црногорци! Те помире браћу Црногорце, Чујете ли, браћо Црногорци! Чујете ли, браћо Херцеговци! Како браћа од оца и мајке Љуби добро браћу Црногорце, Није брата, што не роди мајка, Не могу се браћа разазнати, Четири су брата сва једнака, Оба брата од једне су мајке, Зло се трпи, браћо, од гореза, Виђасте ли, Турци, браћо драга, Видите ли, наша браћо Турци! Да л' не знате, Турци браћо моја! А ми, браћо, њиови потомци, Видите ли, моја браћо Турци, Ја сам, браћо, хоју послушао, Су два брата и још са синовцем Има брата, не гори од њега, ни он сам, него пуно браће њихове, које потурчисмо, да Максима у дно Арбаније у Бушат, а ону другу њихову браћу Можеш, брате, врло ми је мило, Главна браћо и сви великаши! свога и Пера брата владичина, приступа к њимаДанило шњима А остави мене брата твога, И његову браћу и синовце, Опрост', брате, за све кривац није, Нисмо своју браћу разгонили, Него смо се к браћа љубили, Сви га, браћо, по нешто питасте, Сви постасмо, браћо, слушајући, Како су ми браћа Цетињани, А који је, браћо, ово сада, Кажите ми ту његову браћу, Живов сам, браћо, у Котаре, Па сад, браћо, мене осудите, Ја позивах брата у помоћи, Полако те, Срби браћо драга!</p>	57
25.	Пјесма од Крњица	<p>Ђе си, брате, Раде капетане, Робље јадно кад браћу угледа,</p>	

		<p>Но сад, брате, ако Бога знадеш! Сад ал' игда, браћо моја драга, Са својјем братом стотинашем Соколећи браћу око себе Бог и с тобом, мој брате Илија! Чујеш ли ме, мој брате Илија, Бе си, брате, Михаилов Петре, Ил' сестрица брата узњихала, Мртву своју браћу уграбише Јер виђаху браћу у невољи, Мртву своју браћу саранише,</p>	13
26.	Буна у Херцеговини	<p>Турци браћо, селим-алећ свима! Знате, браћо, није давно било, Узум, пашо, и ви браћо Турци! По избору браће Требињана, Од све браће што смо на искупу, Спомен'те се браће цумадијске, Дивно браћа дијелили војску, Сва им браћа у помоћи дошла Ала браћо, све у име божје! А брат брата при самрти куми Недај, брате, да ме с јеку Турци! Не бојте се, моја браћо драга,</p>	12
27.	Бој на Зупце	<p>А ви, браћо, моји соколови, Још дозива свога брата Јола Бржај, Јоле, брате од матере, И притеци браћи у невољи, Ако л' браћи не буде индата, И ту браћа на оружје справна Нема када да се с браћом љуби, Немојмо се, браћо, препанути, Ај дружино, моја браћо драга, У име божје, браћо соколови, Не жалите, браћо моја драга,</p>	11
28.	Бој у Дуги	<p>А брат брата храбри и соколи И браћа се брацки поздравеше, А ти, брате, колико имадеш? Ал' је сила, брате, од Турака! Ту брат брата познат' не могаше,</p>	5
29.	Опет то исто	<p>На ноге те, браћо Србадијо! У нас, браћо, четрдест стотина, Сјед'те, браћо, код воде бунара, А ја одох, браћо, до Злоступа Тада ћемо, браћо, ударити Са Лазаром братом рођенијем Нијесу ти, брате, погинули,</p>	7
30.	Бој на Пресејку тврду више поља Никшићкога	<p>Како, браћо, приметите кавгу,</p>	1
31.	Бој у Коловозу више Спужа у Расалину Главницу	<p>Браћо моја, Срби Црногорци, Но што ћемо, браћо Црногорци?</p>	2
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<p>Ви мојега брата саранисте, Брата мога Абдул-Мешид-цара, Знадете ли, Турци, браћо драга, Те их Грци за браћу узеше, Чудна врага, Турци, браћо драга, Знадете ли, Турци, браћо драга, Ма чујте ме, Турци, браћо драга, И чујте ме, Турци, браћо драга! То сам, Турци, браћо, урадио, И на браћу сабљу наострио, Да му бране браћу Херцеговце Шњима бјеху браћа Херцеговци, Богом брате, Петре војевода, Ту је своју браћу саранио, И његова браћа изгибоше, Па Максима брата кликоваше, И Максима брата војводина Миле сестре своју браћу храбру, Али сестра брату говораше С Богом, брате, моја вјечна фало, С Богом, брате, свуђе фало моја, Ма сте врло, браћо, изгинули, Е ви, браћо, то и сами знате, С Богом, с Богом, мила браћо моја! Сјећају се, браћо, женске главе, Да је девет брата изгубио Ми смо нашу браћу осветили, Него, браћо, борбу започесмо Фала браћо, посавски народе,</p>	

		<i>Фала сваком брату крићанину,</i>	
		<i>Сви сте, браћо, сада Обилићи,</i>	
		<i>Сви живљели, браћо Петровићи,</i>	32
33.	Туговање Луке Вукаловића	<i>И погубох брата без лијека</i>	
		<i>А сад сам се, брата, скаменио,</i>	
		<i>Каква су ти браћа у Турака,</i>	3
			329
		<i>Укупно</i>	3634

Појам: јетрва

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
4.	Бог ником дужан не остаје	<i>Бурђевице, моја јетрвице, Павловице, моја јетрвице, Бурђевицу, своју јетрвицу Бурђевице, моја јетрвице,</i>	4
6.	Краљица и змија шаровита	<i>Носила је јетрвица њена,</i>	1
15.	Зидање Скадра	<i>И јетрве своје дозивала</i>	1
			6
САНУ III			
			0
САНУ IV			
			0
СМ			
			0
ВУК II			
5.	Бог ником дужан не остаје	<i>Јетрвице, по Богу сестрице! Ој Бога ми, моја јетрвице!</i>	2
9.	Браћа и сестра	<i>Њу ми коре многе јетрвице Кучко једна, наша јетрвице!</i>	2
13.	Опет то, али друкчије	<i>Оно њена зачула јетрва, А јетрва Којадиновица,</i>	2
26.	Зидање Скадра	<i>Она оде својој јетрвици, Јетрвици, љуби Узљешиној Чу ли мене, моја јетрвице! О јетрво, госпођо краљице! Већ ти збори млађој јетрвици Она оде млађој јетрвици Јетрвице, млада Гојковице! Иди, каже, моја јетрвице, А јетрва чедо окупати</i>	9
			15
ВУК III			
			0
ВУК IV			
			0
ВУК VI			
2.	Мајка крвница	<i>Дотрчаше заве и јетрве,</i>	1
58.	Бојичић Алија и Змај-огњени Вук	<i>Мојој Анђи вјерне јетрвице</i>	1
			2
ВУК VII			
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Да не мрзи зава на јетрву,</i>	1
			1
ВУК VIII			
			0
ВУК IX			
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>Да те мало измијеним, - о јетрво! Стано моја, ти моја јетрво!</i>	2
			2
		<i>Укупно</i>	26

Појам: кум

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
5.	Кумовање Грчића Манојла	<i>Двије куме окумиле кума, Једна кума бијела Латинка, Друга кума танана Влашња Кума куми бијела Латинка, Богом куме и светим Јованом, Би л' ти мене послушало, куме, То је Грче куму послушало, Ао куме, жалосна ти кума, Њој се куме куне и преклиње Нисам, кумо, чедо променио, Нисам, кумо, а тако ми кумства, Правдајућ' се криво, а пред кумом!</i>	12
11.	Јованова мајка	<i>Јованова куми Турке мајка, Да цара за Јована куми</i>	2
14.	Свети Саво	<i>Кум се куми, земља се потрга, Што ми кума на суд зазивате!</i>	2
16.	Наход Михаило	<i>Но га куми царева царица</i>	1
17.	Наод Агајлија	<i>У гори су кума окумили,</i>	1
30.	О боју косовском	<i>Кнез погледа на Милана кума Слатки куме, Топлица Милане, Прости мени, господине куме, Пођи с Богом, мој рођени куме, Не изгуби, куме, вере ни закона, Здраво да си, мој куме Милане! Јеси л' здраво путовао, куме, Ил' си, куме, коња изгубио, Као ми је на Милана кума! Пак погледа у Милана кума Милане, мој рођени куме, Немој, куме, тако ти леба царевога</i>	12
51.	Марко Краљевић и слуга Мијаило	<i>Кума куми змај-деспота Вука,</i>	1
84.	Женидба Станимира бана	<i>Па га зове за венчана кума</i>	1
			32
САНУ III			
4.	Невјера љубе Грујичине	<i>А Грујица богом куми Турке</i>	1
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	<i>Па га куми Богом велицијем</i>	1
23.	Дијете Јован и буљубаша Мујо	<i>Но га куми дијете Јоване Пушку куми, у табан је љуби</i>	2
39.	Женидба Тома барјактара	<i>Неко кума, неко побратима,</i>	1
61.	Женидба Комнен-барјактара	<i>Па доведе попа и кума,</i>	1
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>Пријатеље, куме, побратиме, Мио куме, Сава из Посавја, Прођ' се, куме, женски лакрдија, Кума куми Милош' Обилића,</i>	4
			10
САНУ IV			
9.	Перовић Батрић	<i>Но Радуле Богом браћу куми</i>	1
10.	Опет Перовић Батрић	<i>Мио куме, до Ђурђева дана,</i>	1
33.	Смрт Смаилаге Ченгића	<i>О мој куме, Лопужина Драго, О мој куме, Лопужина Драго, О мој куме, Лопужина Драго,</i>	3
38.	Бој на Граховцу	<i>Свога кума, српског генерала,</i>	1
			6
СМ			
2.	Дика је врлости мазда	<i>Богом куми б'јела вила</i>	1
9.	Све - ослобод	<i>Пашу моле и куме га љуто</i>	1
24.	Балетићи	<i>те је куми поклонио Турке</i>	1
31.	Комнен	<i>Комнен куми сву браћу Сењане</i>	1
37.	Мина и Марко	<i>те би краљу за кума вјенчана,</i>	1
39.	Радул-бег	<i>Ето кума бега Радул-бега тер је подај моме куму бегу, ако куме не потије вино, Бог ми с тобом, мој милосни куме! нити смо се, куме, даровали! а куму је замлатом удрио,</i>	6
41.	Превршавац	<i>и пет милих кума обљубио,</i>	1
63.	Посљедци јунаштва	<i>Казуј брже, мој куме Стеване! Не бој ми се, мој куме Стеване!</i>	2
65.	Нерођен делија	<i>па набави и попа и кума,</i>	1
69.	Чије је царство	<i>ма их куми младани Урошу</i>	1
72.	Што је Грујо	<i>ал' му кума даје аманете Ја ћу кума избавити мога,</i>	

		<i>Ваља мени кума избавајати, створи куми што се затекао,</i>	4
86.	До три харамбаше	<i>куми кума Пивљанина Баја,</i>	1
90.	Пипер	<i>те га куми и братими теико</i>	1
94.	Опет Марко и Филип	<i>Куми јадан механџија Марка</i>	1
103.	Смрт Мијата	<i>ма је кума њему излазила, О тако ти, мила кумо наша! Што си, кумо, сјетна невесела, ал' си лоша добавила кума, итоне имам ја бољега кума, и к њему је кума улазила,</i>	6
108.	у планину под јелу зелену,	<i>то је моја милостива кума Добро га је куме дочекао, а кума му ране привијала, А мој куме, Бобавац-Илија! На прешу га куме послушао, што ће бити куму за вечеру, Што си ми се, куме, придоцнио, Ма Мијату говорио куме Бјеше, куме, вина нестануло, сједе Мијат с кумом вечерати, вино служи кума видарица, бјеху куму сузе пропануле, Мијат гледа више себе куму Ма је својој куми говорио О, Марица, моја мила кумо Што ти кумо, плачеш на трезу? Али си се, кумо, препанула, рашта си ме, кумо извидала, На Мијату кума говорила Нијесам се, куме препанула но јесам се, куме, препанула, што учини твој куме Илија, - кум невјерни, залах допануо куму своју дивно дароваше, који свога кума издавао,</i>	25
114.	Смиљанић	<i>брже зове и попа и кума,</i>	1
116.	Опет Смиљанић	<i>набавише и попа и кума,</i>	1
119.	Маркова женидба	<i>зови кума дужда од Млетаках, зове кума дужда Млечанина, даше куму дужду Млечанину, осим кума дужда Млечанина, како куми лице сагледао, на куму се хашик учинио, моје куме, твоје снаше миле, снаху твоју, милу куму моју, куму моју, милу снаху твоју, издаде му куму снаху милу, Сједи, кумо, Маџарко ђевојко! Рашта, куме, да од бога нађеш, рашта хоћеш да обљубиш куму, Кумо моја, Маџарко ђевојко! Видиш, кумо, Маџарко ђевојко! Ајде ући под чадора, куме! Карај кума дужда Млечанина! пође куму свама под чадора, на он куму под чадора уђе, На те ми се кума пофалила, е си куму на стиму водио, Све ћу тебе, куме, вјеровати, зове кума краља од Будима</i>	23
122.	Женидба Огњан - Вука	<i>богом куми пребијелу вилу</i>	1
128.	Пошто је ђеиф	<i>О Мијате, мој по богу куме! И својем је куму говорио О мој куме, Кнежеввић-Никола! а свом куму Томићу Мијату,</i>	4
152.	Змај-Огњен Вук	<i>доведоше и попа и кума,</i>	1
156.	О смрти младог цар-Уроша	<i>али куме о невјери ради своме куму и своме нећаку и он зове свог Уроша кума, те својега кума ударио, ал' му неће кум ујаче нигда који уби кума и сестрића</i>	6
158.	Млогостручна невјера	<i>богом куми Не остав' ме, Раде!</i>	1
160.	Царска ријеч	<i>они воде и попа и кума,</i>	1
169.	Предраго је прескупо	<i>на Стојана куме и братиме</i>	1

БУК II			
1.	Свечи благо дијеле	<i>Кум свог кума на судове ћера, И оглоби кума вјенчаного,</i>	2
2.	Опет то, али друкчије	<i>Ђе кум кума не држи за кума,</i>	1
4.	Огњена Марија у паклу	<i>Овај није даровао куму Кума њему светога Јована,</i>	2
6.	Кумовање Грчића Манојла	<i>Двије су се куме подигнуле, Двије куме, у једнога кума, И дођоше куму на дворове, Мио куме, Грчићу Манојле! Ондолен се куме подигнуле, Када куму на дворове дође, Куму своје ријеч говорила А за Бога, мој куме Манојле! Што продаде кума за цекине? А нијесам, моја мила кумо, Ти не био продавати кума</i>	11
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Он беседи куму и деверу Ој Бога вам, куме и девере! Кад то чуо куме и девере, На кума се главом наслонила</i>	4
8.	Јован и дивски старјешина	<i>Па их куми Богом великијем Куми Рада дијете Јоване</i>	2
12.	Змија младожења	<i>Хазур да си, куме и старојко!</i>	1
30.	Наход Момир	<i>Ил' је кума кумче изнијела, (Кум неверни, вера га убила!) Ја ћу кума Наода Момира, На својега крштенога кума Кум неверни, вера га убила!</i>	5
32.	Женидба кнеза Лазара	<i>Кум ће кума по суду ћерати,</i>	1
33.	Смрт Душанова	<i>Мили куме, Вукашине краље! Царуј, куме, за седам година, Мили куме, Српски цар-Стјепане! Ја не могу, куме, царовати Мили куме, Вукашине краље! Царуј, куме, за седам година, Баш у кума Вукашина краља Баш на кума Вукашина краља,</i>	8
34.	Урош и Мрњавчевићи	<i>Куме Марко, Бог типомого!</i>	1
41.	Дјевојка надмудрила Марка	<i>Сади кума једног до другога, Богом куме, Краљевићу Марко! Мили куме, Краљевићу Марко!</i>	3
51.	Косовка дјевојка	<i>Ја ћу теби кум венчани бити</i>	1
56.	Женидба Марка Краљевића	<i>Куму даде од злата синију, Како ће се обљубити кума! А дужд куму за бијелу руку, Па је куми тихо бесједио Сједи доље, моја мила кумо! Болан куме, дужде од Млетака! Како ће се кума миловати? Ој не лудуј, моја мила кумо! Кумо моја! Кума крштенијех, А њевојка куму говораше А мој куме, дужде од Млетака! Својој куми тихо бесједио Сједи доље, моја мила кумо А мој куме, дужде од Млетака! Стани мало, мој предраги куме! Хорјатина кума и њевера Дужду куму за три чизме блага Оде право куму и њеверу, Добро јутро, куме и њевере! А ти куме! Камо твоја кума? О мој куме, Краљевићу Марко!</i>	21
66.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Он погуби кума и њевера Погуби ти кума и њевера Да погубиш кума и њевера?</i>	3
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	<i>Кума куми Дебелић-Новака Кума куми Дебелић-Новака И мог кума Старину Новака О мој куме, Старина Новаче! Чујеш куме, Дебелић-Новаче! Чујеш куме, Старина Новаче! Хајде куме, Старина Новаче! Чујеш куме, Старина Новаче!</i>	8
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	<i>И милога окумио кума Већ под сињем окумила кума,</i>	2

83.	Облак Радосав	Богом куме, Облак Радосаве! Богом куме и светим Јованом! Чујете л' ме, двије моје куме!	3
87.	Женидба Поповића Стојана	Кума куми од Будима краља, Кума куми од Будима краља, Куму даје од злата кошуљу, Баци, куме, од злата кошуљу, Куму даде кошуљу од злата,	5
92.	Женидба Змај-Деспота Вука	Куму твоје Сибџанин-Јанку, На свог кума Сибџанин-Јанка О мој куме, од Сибџа Јанко! Хајде мене, куме, у сватове, А са кумом од Сибџа Јанком А за њиме куме и старојко	6
94.	Женидба Тодора Јакшића	Тебе куми Богом истинијем Тебе куми Богом истинијем Богом куме, Звијездић-Иване!	3
			93
ВУК III			
6.	Женидба Груице Новаковића	Кума куми Бороја хајдука, Кум Бороје нек иде на кума, Кум Бороје погубио кума,	3
30.	Опет то, али друкчије	Куми Јанко сестру од девоље	1
34.	Женидба Ивана Ришњанина	Посијечи кума и ђевера Погубио кума и ђевера,	2
36.	Боичић Алија и Глумац Осман-ага	Кум ће бити Селим алајбеже	1
45.	Мајстор Манојло	Мила кума мајстора Манојла, Мила кума мајстора Манојла, По имену кума кришенога Де си куме, мајсторе Манојло? Све ја чекам кума кришенога И по гласу познавао куму, Те он нађе своју милу куму, Узе куме кумче из наруча, Њему кума пољубила руку, А проклета кума Манојлова! Сал његова она мила кума, Те дарива своју милу куму	12
66.	Михат Томић и паша од Требиња	Мили куме, Томића Михате! Но га дивно кума дочекала,	2
74.	Женидба Плетикосе Павла	О чу ли ме, куме и ђевере! Ал' говори куме и ђевере Докле нађе милоснога кума, Ао куме, моје јарко сунце! Те не вјенчаи твоју милу куму?	5
75.	Иво усарин и Аврам спахија	Моли кума, моли старог свата, Мили куме, мили стари свате!	2
76.	Ћирјак и Грчић Манојло	Окумио кума Владисава, Фала куме, фала стари свате! Онда вели куме и старојко Чујеш ли ме, да мој мили куме!	4
78.	Женидба Милића барјактара	Кума куми Јанковић-Стојана, Кажси куму, кажси старом свату, Стани куме, стани стари свате!	3
			35
ВУК IV			
3.	Поп Црногорац и Вук Копривица	О мој куме, Копривица Вуче! Далеко га кума опазила,	2
19.	Ага од Медуна и Јован Бабовић	Но га куми хага од Медуна	1
21.	Пипери и Црчани	Ал' су дошле од Пиперах куме,	1
25.	Опет то из Црне горе	Опет куми војевода Ђуро	1
31.	Бој на Делиграду	Мили куме, писаре Стеване! Мили куме, господару Ђорђе!	2
40.	Растанак Кара-Ђорђија са Србијом	И мом куму обор-кнез-Милошу,	1
41.	Скопљак војшти на Шумадију	Ного куми наша Скопљанине	1
51.	Поп Љешевић и Матија Јушковић	О мој куме, Јушковић Матија! О мој куме, попе Љешевићу! О мој куме, паши од Загорја! О мој куме, Аировић Ибро! А не бој се, мој милосни куме!	5
60.	Корјенићи и Трешњевски овчари	Капам моле, а Богом их куме,	1
			15
ВУК VI			
10.	Смрт лудог Андријаша	Руке љуби, а Богом је куми	1
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	Добавила и пона и кума,	1
27.	Смрт Марка Краљевића	Но нас моли и Богом нас куми,	1
30.	Гријеси Смедервац Ђура	Добро кума даривала кума,	

		<i>Даде куму од злата кошуљу, А кум куму не кте даровати О мој куме, Смедеревац-Ђуро, Опет кума даривала кума, А кум куму не кте даривати О мој куме, Смедеревац-Ђуро, Аманет ти, милостиви куме, Пази, куме, ко и своју љубу Рани, куме, двоје ћеце мале, Узе куму за измењарицу,</i>	11
35.	Женидба Огњанина Вука	<i>А за кума Сибињанин Јанка,</i>	1
36.	Женидба Ивана Црнојевића	<i>Купи кума Субињанин-Јанка, Кума куми Сибињанин-Јанка, Мили куме, Сибињанин-Јанко!</i>	3
37.	Женидба од Леђана бана	<i>А Бошњанин за вјенчана кума Да ми будеш за вјенчана кума,</i>	2
38.	Кад се препануо Марко	<i>А за кума Ердељића бана Милу куму Ердељићу бану,</i>	2
41.	Троји свати по једну ђевојку	<i>Нек ти буде за вјенчана кума Да му буде за вјенчана кума Да му буде за вјенчана кума, Марко бјеше за вјенчана кума,</i>	4
42.	Женидба Јањића Комнена	<i>Да ми будеш завјенчана кума,</i>	1
47.	Женидба Јакше капетана	<i>Ту два кума добра добавише,</i>	1
70.	Два Јањића и Сарај-Ђевојка	<i>Куми Турке лијена ђевојка</i>	1
			29
ВУК VII			
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Те набави и попа и кума,</i>	1
15.	Женидба Бановић-Секула	<i>Кума кумим млада Маријана Мој ће Мар'јан кум вјенчани бити,</i>	2
18.	Мушкет капетан и удбински диздар	<i>Он доведе и попа и кума,</i>	1
19.	Женидба Бокчевић-Шћепана	<i>Да дарујеш твоју милу куму О мој куме, Уруменац-краље, О мој куме, Бокчевић-Шћепане,</i>	3
20.	Женидба Грбљичића Зана	<i>Кума куми Пивљанина Баја</i>	1
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>Зовимо га за вјенчана кума, Зовем тебе за вјенчана кума,</i>	2
25.	Женидба Мата Дуждевића	<i>Мили куме и ручни девере,</i>	1
30.	Дијете Јован и мати му	<i>Па отиде своме милу куму, Милу куму Посавцу Лазару, Мили куме, ја те Богом кумим, И Лазару бесједио куму А да куд ћу, мој куме Лазаре? Мили куме, Посавац-Лазаре, Страх је мене од вукова, куме</i>	7
36.	Погибија око дјевојке	<i>Пушку куми, по табану љуби</i>	1
37.	Смрт Томића Мијата	<i>Бе си, куме, Томићу Мијате, Па се јави своме милу куму Кум га зове на бијелу кулу, Што ће, куме, остала дружина, Ја се, куме, бојим од Турака Па одоше у Бабиће куму Милу куму Томићу Мијату, А што ти је, моја мила кумо, А кума му тијо проговара Није мене не у вољу, куме, Својој куми ријеч бесједио А не бој се, моја мила кумо,</i>	12
38.	Опет то исто	<i>Њега зовем за крштена кума Жао куми Мијата хајдука, Што је, кумо, тако ти Јована! Али си се наједила, кумо, Хоћу, кумо, аманат ти давам, Нијесам се наједила, куме, Него речеС богом, мили куме За њим јадна кума пристајаше, Једном речео неврјеро, куме,</i>	9
39.	Јовљевић Видак и од Задра Тодоре	<i>Ја те зовем за крштена кума, Пак му назвадобар вече, куме!</i>	2
			42
ВУК VIII			
1.	Вук Зечанин и љуба му	<i>Мара куми Богом истинијем Куми Мару Богом и Јованом</i>	2
11.	Кочо арамбаши и Церовић Остоја	<i>Кума Кандо, Васиљева мајко, О мој куме, Церовић-Остоја, Те он сретe мила кума свога, Док угледа мила кума свога, Мила кума Церовић-Остоју,</i>	

		<i>А мој куме, Церовић-Остоја, Знаш ли, куме, што си учинио? Јеси ли се, куме, повалио, Веће, куме, тебе Богом кумим, Да пијемо, куме, амберију, О мој куме, војвода Шујо, Па он виче мила кума свога О мој куме, Церовић-Остоја, Јеси ли ми у животу, куме, И одведе мила кума свога, Мила кума Церовић-Остоју,</i>	16
45.	Устанак на дахије	<i>Куми један од Побрјежа кнеже</i>	1
59.	Помоћ изненада	<i>Да му ишиаш кума милоснога,</i>	1
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>То Лазара за вјенчана кума, Лазар бјеше за вјенчана кума, Па вјенчана кума обдарише,</i>	3
72.	Смрт Булекова	<i>Попе Лука, мој милосни куме! Знаш ли, куме, није давно било, Но за Бога, куме, попе Лука! Добро дош, куме попа!Лука! Јесам, куме Зимоњић-војвода,</i>	5
			28
ВУК IX			
5.	Ударац на Граово Омер-пашине године	<i>Плачу, куме, царску руку љубе</i>	1
13.	Женидба књаза Данила	<i>Да ми буде за вјенчана кума, Сретња да си, моја кума златна! - Тебе фала, мој вјенчани куме! Златни куме Мамула Лазара, Своме куму кошуљу од злата,</i>	5
18.	Опет то исто	<i>И куми га Богом истинијем,</i>	1
21.	Крштење књагиње Олге	<i>Два га кума држе на рукама, Мио куме, Петровићу књаже, Мио куме, у ваше дворове, И књажева оба мила кума</i>	4
22.	Смрт књаза Данила	<i>И Лазару, вјенчаноме куму</i>	1
26.	Буна у Херцеговини	<i>А брат брата при самрти куми</i>	1
			13
			397
		<i>Укупно</i>	

Појам: љуба

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
5.	Кумовање Грчића Манојла	Другу поду љуби је понео Од куће га угледала љуба Љуба оста над њим кукајући	3
6.	Краљица и змија шаровита	Па га даје својој љуби верној	1
10.	Женидба Јове Будимлије	Не би л' љубу себи додавио!	1
15.	Зидање Скадра	Да никакав љуби не кажује Сваки својој љуби кажеваше, Он својој не кажује љуби И Гојкова је љуба уранила Но га пита вјереница љуба Ја не плачем зато, вјерна љубо,	6
17.	Наод Агајлија	Не мож' ћерка оцу бити љуба, Ти си чедо, Љубо, нељубљено Сама оста при постели љуба И љубу ми у робље однесе, И десете мезимице Љубе,	5
19.	Војвода Стефан хоће сестру да узме	Но брат сестру за љубу узео! Добро јутро, војводина љубо,	2
20.	Војвода Ђурица и Дука зулумћар	Па своју је љубу световао Иконију, моја драга љубо, Подај, љубо, на мене не чекај Удаји се, моја драга љубо, Не чекала љуба Ђуричина, Извикује љуба Ђуричина, Па је своју световао љубу Иконија, моја драга љубо, Подај, љубо, ал' мене не чекај Не чекала љуба Ђуричина, Извикује своју верну љубу Триред ми је твоја љуба верна, Те сагуби и Дуку и љубу	13
21.	Опет војвода Ђурица и Дука зулумћар	Па је љуби тијо беседио Анђелија, моја верна љубо, Децу држи као и са мном, љубо! Удаде се љуба Ђуричина Већ с' удаде љуба Ђуричина Али иде љуба Ђуричина Па беседи љуба Ђуричина А љуба му у дворе утече Ал' беседи љуба Ђуричина Ал' беседи љуба Ђуричина	10
23.	Ненад Југовић и Корунa војвода	Но му вјерна љуба говорила	1
30.	О боју косовском	Љубиће нам љубе на срамоту, И да љуби моју на срамоту љубу! Већ остаје рад' љубе, невестице младе! Миле сестре и вијерне љубе, Ако ти је жао ћери моје, твоје Видосаве љубе, А ти бежи, на љуби се љубе,	6
31.	Посавчић Стефан	Плачу љубе за љубезним војном,	1
41.	Марко Краљевић избавља Секулу Бановића	Но га буди вјереница љуба	1
49.	Марко Краљевић и Дедо Цидовина	О Јерина, моја вјерна љубо,	1
50.	Марко Краљевић и Ђерђели	Да ти у род не оправим љубу	1
52.	Љуба Марка Краљевића	Љуба Марка Краљевића Али Марко зове своју љубу А, Богу ти, моја љуби драга, Ал' се њему љуба кунјаше Буд ли твоју љубу не познајеш, Пак целива своју љубу драгу А за собом своју љубу драгу,	7
53.	Марко Краљевић куша љубу	Марко Краљевић куша љубу Оправља га љуба нељубљена, Те је љуба Марку беседила Марко љуби тијо проговара Лако ћу те научити, љубо Већ је мени на ум пала љуба Нисам с љубом ноћце преноћио! Угледа га љуба Анђелија, Је ли здрава љуба Краљевића, Пази л' љуба стару милу мајку, Пази л' љуба дијете Милоша? Јесте здрава љуба Краљевића, Пази љуба стару милу мајку,	

		<p>Зове љубу незнана делија, И до љубе дијете Милоша, Здрав' да ти је, љубо, Краљевићу! Узе чашу љуба Анђелија, Здраво, љубо, и у твоје здравље! Узе чашу љуба Анђелија, Здраво, љубо, у Милоша здравље, Узе љуба, чашу исти сама Сузе рони љуба Анђелија, Већ говори Анђелији љуби Зар ти, љубо, мене не познајеш Тада му се појавила љуба</p>	25
54.	Марко Краљевић и љуба Анђелија	<p>Марко Краљевић и љуба Анђелија С њиме језди љуба Анђелија Запјевај-де, љубо Анђелијо! Не будали, љубо Анђелијо, Бога теби, љубо Анђелијо, Бога теби, љубо Анђелијо, Бога теби, љубо Анђелијо, Још говори љуба Анђелија Још говори љуба Анђелија Још говори љуба Анђелија</p>	10
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	<p>Узео би да ми буде љуба Коме љубу, коме ли сестрицу, Узео би да ми буде љуба, И Јелциу љубу заробити, Пред двором је Филипова љуба, Божја т' помоћ, Филипова љубо, А беседи Филипова љуба Удара га Филипова љуба На пооду љуби беседио Остај збогом, Филипова љубо,</p>	10
57.	Марко Краљевић и Филип Шокчић	<p>Већ прид врати љуба Филипова, Божја т' помоћ, љубо Филипова, Љуба му се са сузама тужи Верну љубу одвео у робље</p>	4
58.	Опет Марко Краљевић и Филип Шокчић	<p>Па беседи Шокчићевој љуби Бога теби, Шокчићева љубо, Беседила Шокчићева љуба Па удара Шокчићеву љубу</p>	4
61.	Боловање Марка Краљевића	<p>Одбјенула га љуба Анђелија</p>	1
63.	Бони Дојчил	<p>Он му вјерну љубу извођаше,</p>	1
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	<p>Но Јерину, драгу љубу моју, Султанијо, моја љуби драга, Немој, љуби, за Бога једнога, Пак дозива своју вјену љубу</p>	4
71.	Бановић Секула и Турци Удбињани	<p>Он дозива своју верну љубу,</p>	1
72.	Драгоман дјевојка	<p>Кад то чула Николина љуба,</p>	1
73.	Опет драгоман дјевојка	<p>Већ је била Иконија љуба Не зна љуба шта беседе Турци, Иконијо, Николина љубо, Беседила Иконија љуба Иконијо, Николина љубо, Кад то виђе Иконија љуба</p>	6
75.	Кајица Радоња и Турчин Карајлија	<p>Љубо моја, Марко Колошварко, Та не бој се, моја верна љубо, И што ће ми љуба Туркињица, Кад је у ме љуба Српкињица!</p>	4
76.	Кајица Радоња и Турчин Каралије	<p>Да ми дадеш твоју верну љубу, Твоју љубу Колошварку Мару Даћу теби и љубу и дворе Па казује својој верној љуби Верна љубо, Колошврака Марко, О дворе и о верне љубе Одем, љубо, а натраг не дођем, Верна љубо Колошварка Маро, Добро јутро, Кајицина љубо, Верна љубо Кајице Радоње, Стери, љубо, мекану постељу, Верна љубо Колошварка Маро,</p>	12
78.	Смрт војводе Пријезде	<p>Обљубићу љубу Пријездину, Рано рани љуба Пријездина, Анђелија, моја верна љубо, Ал' је љуба од колена мудра, И за здравље Анђелије љубе, Пак беседи Анђелија љуба Пак беседи Анђелији љуби</p>	

		<i>Анђелија, моја верна љубо, А за њиме љуба Анђелија Анђелија љуба уморена</i>	10
84.	Женидба Станимира бана	<i>Нек' с' поноси љуба јунакова,</i>	1
88.	Смрт деспота Јована	<i>И госпођа деспотова љуба? Али шета деспотова љуба, Моја љуба, али је рода туђа,</i>	3
91.	Женидба Бега Шумадинца	<i>Вјерна љуба Бега Шумадинца,</i>	1
92.	Љуба Стојана Поповића	<i>И нуз њега Лепосава љуба Поповић је љуби беседио Попевај ми, моја вјерна љубо, Њему вели љуба Лепосава Та пјевај ми, Лепосава љубо! Ал' потеже Стојанова љуба, Шта си стала, Стојанова љубо, Беседила Стојанова љуба</i>	8
93.	Стојан Поповић и Милета Усарин	<i>С Анђелијом у тазбине љубом Анђелија, моја вјерна љубо, Певај, љубо, те ме разговарај, Певај, љубо, не бој се усара Запева Анђелија љуба, Па беседи Анђелији љуби Шта си стала, Анђелијо љубо, Трже љуба ноже од појаса, Кад то види Анђелија љуба,</i>	9
			174
САНУ III			
4.	Невјера љубе Грујичине	<i>Невјера љубе Грујичине Прој се, Јело, Грујичина љубо,</i>	2
5.	Опет невјера љубе Грујичине	<i>Опет невјера љубе Грујичине Он беседи својој верној љуби Почувај ми, љубо, верну стражу А љуба му верну чува стражу Њему вели љуба Грујичина Љубу кучку међу на Коњица, Удара га љуба Грујичина, И међ' њима љуба Грујичина Мала т' фала, љубо Грујичина, Шта је теби, љубо, додијало, И међ' њима љуба Грујичина Па беседи својој верној љуби Али ћипи љуба Грујичина, Па повика љуба Грујичина Љубу кучку води поред коња, Па је својој беседио љуби</i>	16
6.	Опет невјера љубе Грујичине	<i>Опет невјера љубе Грујичине Тад говори љуба Грујичина Љуба веже Грују господара Ал' беседи љуба Грујичина Леже љуба Турком чело главе Кад то вид'ла љуба Грујичина, Стаде љуба у гору бјежати, Груји вели љуба у пламену Грујо љуби јаран одговара Јошт се љуба полумртва клела Која љуба кроз горицу прође, Како правда љубе наказује</i>	12
8.	Ограшић Раде	<i>Али ме узет' за вјерену љубу,</i>	1
11.	Мијат хајдук и Мустај-бег	<i>Љубу њему јесу живу уватили,</i>	1
12.	Хајдук Мијат и Прејеч-капетан	<i>Пак дозивље љубу Прејечову Превари се љуба Прејечова,</i>	2
14.	Отмица Јеле Батрићеве	<i>Да ми ју даш за вјерену љубу, Божса помоћ, Батрићева љуба, И доведе наши вјерену љубу</i>	3
15.	Опет отмица Јеле Батрићеве	<i>Досим Јела, Батрићева љуба</i>	1
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	<i>Да си вјерну љубу запресио Моју снају, твоју вјерну љубу,</i>	2
19.	Погибија Стевана Павловића	<i>Веће сама љуба Стеванова, А кад виђе љуба Стеванова, Да, не лудуј, Стеванова љубо, И уватит' љуби Шарићеву</i>	4
21.	Женидба аге од Новог	<i>Он дозива своју вјерну љубу Анђелија, моја вјерна љубо, Јер сам љубу живу оставио,</i>	3
22.	Перла Радослав и Сарајевка дјевојка	<i>Веће могу бити верна љуба! Веће могу бити верна љуба!</i>	2
23.	Дијете Јован и буљубаша Мујо	<i>И Савиној љуби говорио</i>	

		<i>И води му вјереницу љубу</i>	2
27.	Женидба Ивана Сењанина	<i>И узе је за вијерну љубу</i>	1
28.	Женидба Ива капетана	<i>Ево водим твоју вјерну љубу</i>	1
29.	Љуба Хасан-аге Куне	<i>Вјерна љуба Хасан-аге Куне</i> <i>Па их узеше за вјерене љубе</i>	2
30.	Ћер карловачког бана	<i>Да код куће девет љуба има,</i>	1
31.	Сељанин Иван	<i>Они ишту љубу и дората</i> <i>Не дам, сине, љубу нит' дората,</i> <i>И призива љубу Иванову</i> <i>Ал' беседи Иванова љуба</i> <i>Кад је пошла Иванова љуба,</i> <i>Ал' беседи Иванова љуба</i> <i>Да увате љубу и дората,</i> <i>Да уфатим љубу и дората!</i> <i>Да преварим љубу и дората!</i> <i>Пак подвикну својој вјерној љуби</i> <i>Држ' се за ме, моја верна љубо!</i>	11
34.	Женидба Ива Голотрба	<i>Да ме просиш у баба за љубу!</i>	1
38.	Женидба Антуна Сењанина	<i>Остала ти удовица љуба,</i> <i>Ал' ти никад љуба бити нећу!</i>	2
45.	Вуко Анђелић и краљ Бугарин	<i>Заробио Анђелића љубу</i> <i>Анђелију, љубу Анђелића,</i> <i>И кад виђе љубу Анђелију</i>	3
46.	Иванова мајка	<i>Ти поздрави моју љубу верну,</i> <i>Снао моја, љубо Иванова,</i> <i>То је љуба за савет примила,</i>	3
48.	Отмица и избављање сестре Цмиљанића	<i>Да'те ми ју за вјерену љубу,</i>	1
55.	Ускоци и Удбињани	<i>Но га сретe Безићева љуба</i>	1
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Сестра и љуба Тодора Задранина</i> <i>Љуби драгој да се преудавај,</i> <i>Драга љубо, ти се преудавај,</i> <i>Књигу чита Тодорова љуби,</i> <i>Што је, снао, Тодорова љуби,</i> <i>А та' други драгој љуби мојој!</i>	6
58.	Љуба Ивана Задранина	<i>Ја ти моју љуби дати нећу,</i> <i>А ја њему љуби дати нећу,</i> <i>Када виђе љуби Иванову,</i> <i>Него љуби Ива Задранина,</i> <i>Него љуба Задранина Ива</i>	5
59.	Љуба ускока Рада	<i>Твоје мајке ал' вјерене љубе,</i> <i>Моје мајке ни вјерене љубе</i> <i>Да ти дође сека али љуба,</i> <i>Вјерној љуби нек' се преудаје,</i> <i>Ту му нађе и секу и љубу,</i> <i>Вјерна љуба Раду намигнула</i> <i>Таде Раде супознаде љубу,</i> <i>А с љубом се госпоцки упита</i>	8
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Нити љуби дилбер-Анђелију,</i> <i>Треће добро љубу Анђелију,</i> <i>Придај њему и жалосну љубу,</i> <i>Него Анђу моју вјерну љубу,</i> <i>Вели њему љуба Анђелија</i> <i>Него твоја љуба Анђелија!</i> <i>А ти ли си, моја вјерна љубо,</i>	7
61.	Женидба Комнен-барјактара	<i>Рано рани Мујагина љуба,</i>	1
64.	Слуга Милован и Куна Хасан-ага	<i>Не могу бити свјема љуба!</i>	1
65.	Млади Милован и Чекмеџ-Хасан-ага	<i>Вјерном љубом Чекмеџ-Хасанаге,</i> <i>Но му ето вјереница љуба,</i> <i>Али сретe Хасанову љубу,</i> <i>Пороби се твоја вјерна љуба,</i>	4
68.	Будимски краљ и краљица	<i>То ћу, љубо, мртав краљу пасти</i>	1
77.	Јован Кутлача	<i>Ал' Јоване љуби бесједио</i>	1
78.	Без покрова и свилена паса	<i>Мучи, љубо, Анђелијо стара,</i>	1
			113
САНУ IV			
4.	Иво Подгорица и Арапин	<i>Но га пита вјереница љуба</i> <i>Но Иван љуби бесједио</i> <i>Престан', љубо, каменом ти биле!</i> <i>Зове с коња вјереницу љубу</i> <i>А ну, оди, моја вјерна љубо,</i> <i>Хитро му је дотрчала љуба,</i>	6
5.	Икчевић Михајло и бег од Новог	<i>Ма Михајлу вјерна љуба каже</i>	1
12.	Диоба Муја и Алије	<i>Који ће је узети за љубу!</i>	1
14.	Три сужња	<i>Одмоли га љуба у везира!</i>	1
15.	Опет три сужња	<i>Нијесам се љуби наљубио</i> <i>Нити имам љуби ни сестрице,</i> <i>Нити имам љубе ни сестрице</i>	3

16.	Опет три сужња	<i>И остаде љуба нељубљена,</i>	1
21.	Удар на Беговића кулу	<i>Но излезе Радоњина љуба</i>	1
23.	Дрекаловић Лале и Прентушић Вук	<i>Но их виђе Дрекалова љуба, Чујеш ли ме, војводина љубо, Својој љуби Лале говорио Чујеш ли ме, моја вјерна љубо, Лалева је љуба уранила, А, не кука', моја вјерна љуба,</i>	6
26.	Невјера љубе Махмута везира	<i>Невјера љубе Махмута везира Но га бјеше везирова угледала љуба, Вика везирОтвори ми, љубо! Па је своју љубу упитао Да' ми, љубо, од одаје кључе Те погоди своју вјерну љубу, О, тако ти, моја вјерна љубо,</i>	7
27.	Муљани и Ришњани	<i>И пробуди љубу Мијатову Када виђе љуба Мијатова,</i>	2
32.	Сан војводине љубе	<i>Сан војводине љубе Сан уснила војводина љуба А војвода љуби бесједио</i>	3
34.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	<i>Љубио му љубу на срамоту</i>	1
37.	Бој на Додошима	<i>Ако спаваш у постељу с љубом, Остала ти љуба удовица Вуче лежи с љубом у постељу,</i>	3
41.	Почетак буне против дахија	<i>Кад излезе војводина љуба, А љубу му натраг оправио</i>	2
			38
СМ			
2.	Дика је врлости мазда	<i>родиће ми љуба сина,</i>	1
7.	Јакшићи	<i>Муч' не бој се, моја драга љубо, Тијем ага разговори љуби,</i>	2
13.	Ченгијћ Синан-бег	<i>Заробићу љубу Роганову, младу љубу скоро доведену, на лијепу Роганову љубу, вјерна љуба кнеза Мојисија,</i>	4
19.	Слом Татарах	<i>узет ћу те за вјерену љубу!</i>	1
21.	Пастири	<i>а пита га вјереница љуба</i>	1
27.	О Медуну граду	<i>а вјерну му заробише љубу на криоцу Батрићевој љуби Трже очи Батрићева љуба - да им љуби на срамоту љубе,</i>	4
33.	Свој освој	<i>те си приспа у постељу ш љубом, Заробише Матељеву љубу те га носи Новакова љуба, Љуто плаче Матељева љуба, а још љуће љуба Новакова, Што је тебе, Матељева љубо?</i>	6
35.	Маркова слава	<i>нијесте ми љубу даровали!</i>	1
37.	Мина и Марко	<i>и твоју ћу љубу заробити, ако ти је љубу заробио, своју Марко љубу уфатио</i>	3
39.	Радул-бег	<i>Што ћу моја, од живота, љубо? ако л' поћем, моја вјерна љубо, Али бегу љуба бесједила А кад бего љубу разумио, Прођи ме се, моја вјерна љубо! Ал' му опет љуба бесједила</i>	6
42.	Бошковић	<i>на је уз'о за вјерену љубу,</i>	1
44.	Смрт Алије	<i>Та камо ми вјереница љуба,</i>	1
49.	Кучи	<i>ако л' љубиш у постељу љубу,</i>	1
56.	Мали Радојица	<i>и ваие се љубе преудале?</i>	1
65.	Нерођен делија	<i>вјерна љуба Поповић-Стојана, Ту он нађе Стојанову љубу, А тако ти, Стојанова љубо! поведе ти твоју вјерну љубу на говори Стојановој љуби А тако ти, Стојанова љубо! На то вели Стојанова љуба</i>	7
66.	Два калуђера	<i>служи вино Алексина љуба служи им га љуба Алексина А тако ти, Алексина љубо! На то вели Алексина љуба ја не могу бити свјема љуба</i>	5
68.	Марко у тавници татарској	<i>вјерној љуби да се преудаје,</i>	1
71.	Милост материна	<i>Међер ти се наједила љуба, А да видиш Лазареве љубе, док ево ту љубе Лазареве,</i>	

		<i>но Лазар је к љуби прискочио</i>	
		<i>Стани мало, моја вјерна љубо!</i>	
		<i>неиће љубу више ударати</i>	6
72.	Што је Грујо	<i>а ја јесам Бијелића љуба,</i>	
		<i>Љуба ти је останула трудна,</i>	2
81.	Ибрахим и Марко	<i>у дворе ми вјереница љуба,</i>	
		<i>да му узме вјереницу љубу</i>	
		<i>куда ће му вјереница љуба</i>	
		<i>Мене хоте и двори и љуба,</i>	
		<i>његову сам преварио љубу</i>	
		<i>те он своју угледао љубу,</i>	
		<i>А ти ли си, Анђелија Љубо?</i>	
		<i>на њег' сједе Љуба Анђелију</i>	8
82.	Зулум удбињски	<i>а за вјерну и не знаде љубу,</i>	1
86.	До три харамбаше	<i>и узме је за вијерну љубу,</i>	1
90.	Пипер	<i>једну ноћу мен' за вјерну љубу,</i>	1
91.	Марко и Филип	<i>нађе љубу ће дукате ниже</i>	
		<i>од милости љуби говорио</i>	
		<i>Нижи, љубо, бисер и камење,</i>	3
93.	Свадба и кавга	<i>да му узмеш ти за вјерну љубу,</i>	
		<i>да је узме за вјерену љубу,</i>	2
94.	Опет Марко и Филип	<i>под јелом је Вилипова љуба,</i>	
		<i>ту он нађе Филипову љубу,</i>	
		<i>Снахо моја, Филипова љубо!</i>	
		<i>Но му вели Филипова љуба</i>	
		<i>Снахо моја, Филипова љубо!</i>	
		<i>Но му вели Вилипова љуба</i>	
		<i>Снао моја, Вилипова љубо!</i>	
		<i>нађе сузну и крваву љубу,</i>	
		<i>Што је, љубо, да од бога нађеш!</i>	
		<i>Све му љуба по истини каже</i>	
		<i>Божја помоћ, Филипова љубо!</i>	
		<i>Снахо моја, Вилипова љубо!</i>	
		<i>А не бој се, моја вјерна љубо!</i>	
		<i>за ћердана твоје вјерне љубе</i>	
		<i>нађе јадну Вилипову љубу,</i>	
		<i>Снахо моја, Вилипова љубо!</i>	16
96.	Узајамно ропство	<i>у кочију љуба Шимунова,</i>	
		<i>оправио љубу Шимунову</i>	
		<i>доћи ће ти твоја мила љуба</i>	
		<i>да му дође љуба и близанци,</i>	
		<i>да изведу вјерну љубу њему,</i>	
		<i>изведоше љубу Шимунову,</i>	6
100.	Пропаст Кладуше	<i>и заробих Гавранову љубу,</i>	1
104.	Смрт Змај-Огњана Вука	<i>отуд дође твоја вјерна љуба,</i>	
		<i>О тако ти, моја драга љубо!</i>	
		<i>да ми љуба не би ране вид'ла</i>	
		<i>Моју кучку, љубу, уватите,</i>	4
105.	Анђелијћ Вук	<i>те је љуби својој говорио</i>	1
108.	Хајдучка правда	<i>у њега је љуба видарица,</i>	1
109.	Опет Страхиња	<i>шетајући бесједио љуби</i>	
		<i>А чули ме, моја вјерна љубо!</i>	
		<i>па он вјерној бесједио љуби</i>	
		<i>А чули ме, моја вјерна љубо!</i>	
		<i>Вјерна га је послушала љуба,</i>	
		<i>и узме му вјереницу љубу,</i>	6
115.	Хајдуци	<i>нека му је за вјерену љубу,</i>	1
117.	Турчин-чоек	<i>да је узмем за вјерену љубу?</i>	1
119.	Маркова женидба	<i>мене снаху, тебе вјерну љубу?</i>	
		<i>мене снаху тебе вјерну љубу?</i>	
		<i>води љубу честита ти била</i>	3
123.	Оклада	<i>а у дворе љубу погодио</i>	
		<i>и код љубе два близанца сина,</i>	2
126.	Старац Пејфан	<i>Анђелију за вјерену љубу,</i>	1
128.	Пошто је ћеиф	<i>Није ласно туђе љубит љубе,</i>	1
132.	Лазар Пециреп	<i>ал' је Луки љуба говоирла</i>	1
134.	Бој Ровчанах за Морачу	<i>ако л' море вјерну љубиш љубу,</i>	1
135.	Погиб Ровчанах	<i>узимљу ни на срамоту љубе</i>	
		<i>те ти и љубом у постељу спавај,</i>	2
138.	О турском цару	<i>Кад је краље љубу разумио,</i>	1
143.	Црногорка	<i>Оно зачу Станишина љуба</i>	
		<i>а на руке Станишиној љуби</i>	
		<i>Чуј Крстињо, Станишина љубо!</i>	3
147.	Момчила смрт	<i>Видосави Момчиловој љуби</i>	
		<i>твоја љуба једва чекам бити,</i>	
		<i>а привија љуба Видосава,</i>	
		<i>љуба му је коња изводила,</i>	
		<i>Те је, љубо, од боја оружје?</i>	

		закопава Момчилову љубу, огњем сам му љубу изгорио	7
151.	Страиња	Остави ме, моја вјерна љубо! ако л' појем, моја вјерна љубо, Ал' је Јанку љуба бесједила Муч', не лудуј, моја вјерна љубо! моја љубо, то бити не море А кад Јанко љубу разумио, Богме лоше, моја вјерна љубо! ако л' појем, моја вјерна љубо,	8
152.	Змај-Огњен Вук	А вели му Анђелина љуба Чујеш ли ме, Анђелина љубо! те он својој љуби бесиђаше	3
153.	Марков лов	а на име своју вјерну љубу Изађ'де ми, Видосава љубо, Кад изиде љуба Видосава, Ја сам тебе поклонила љуби, Хоћу пазит љубу и неће љу,	5
164.	Колашинци	Хасанаги твоју вјерну љубу, на је дивно преобука љубу	2
167.	Иво Подгорица	вјерена му љуба говорила	1
169.	Предраго је прескупо	и ја ћу ти вјерна љуба бити но слободна љуба вјереница? Хоћеш бити вјерна моја љуба,	3
174.	Ускоци	ако љубиш на душеку љубу, вјерну љубу Драговић-Томаша,	2
			153
ВУК II			
3.	Ђакон Стефан и два анђела	То ја раним с мојом верном љубом Да видимо ђаконову љубу, Што нам ради љуба ђаконова Ал' је љуба рано уранила Божја помоћ, ђаконова љубо! Бога теби ђаконова љубо! Ал' беседи ђаконова љуба О Бога ти, ђаконова љубо! Али мисли ђаконова љуба, Осврће се ђаконова љуба, Па беседи ђаконова љуба	11
5.	Бог ником дужан не остаје	Па дозива љубу Радулову Ал' говори љуба Радулова То је Павле љубу послушао	3
6.	Кумовање Грчића Манојла	Ал' га сретe вјереница љуба, Што је тебе, моја вјерна љубо? Ја сам, љубо, јагње дочекао, И од њега, љубо, обједова', Тадер му је љуба говорила	5
8.	Јован и дивски старјешина	Цар хоћаше изгубити љубу, Е му љуба много закривила,	2
10.	Милан-бег и Драгутин-бег	Па узима своју вјерну љубу,	1
12.	Змија младожења	Не би л' љуба трудна заходила? Што је љубо, изела те змија!	2
15.	Опет Наход Симеун	Онога ћу верна љуба бити	1
21.	Ко крсно име слави	Али љуба крсно име служи,	1
25.	Женидба краља Вукашина	Видосави љуби Момчиловој Видосава, Момчилова љубо! Дође књига љуби Момчиловој, Књигу гледа љуба Момчилова, Мало прође, и љуба му дође, Видосава, моја вјерна љубо! Својој љуби тако бесједио Видосава, вјерна моја љубо! Момчил' спава, љуба му не спава, Па говори љуби Видосави Видосава, моја вјерна љубо! У магли се, љубо, растадосмо, Вели њему љуба Видосава А љуба му изведе чилаша, Ал' долеће љуба невјерница,	15
26.	Зидање Скадра	У свакога има вјерна љуба, У свакога има вјерна љуба, Да ни један љуби не докаже, Да ни један љуби не докаже Оде сваки с љубом у ложницу, Те он први својој љуби каза Да се чуваш, моја вјерна љубо! И он каза својој вјерној љуби	

		<p>Не превар' се, вјерна моја љубо! И он својој љуби не доказа Јетрвици, љуби Угљешиној Говорила љуба Угљешина Жао му је љубе вијернице, Зло је, моја вијернице љубо! Не иће више ни гледати љубу</p>	15
28.	Удаја сестре Душанове	<p>Да ја узмем за љубу вијерну, Узећу је за вијерну љубу Да је узмеш за љубу вијерну Ти је узми за љубу вијерну</p>	4
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<p>А гледа га љуба Иконија, Чу л' ме душо, љубо Иконија! Каже, љубо, за три годинце, Но чу ли ме, љубо Иконија! А кад бане љуби наручио, Те ме узми за вијерну љубу, И баницу љубу Иконију, И одведе љубу Иконију? Све ти, бане, љуба похарала И одвео љубу Иконију Када с љубам у авлију дође Са његовом љубом Иконијом То кад виђе љуба Иконија,</p>	13
40.	Сестра Леке капетана	<p>Мисли Марко, била би му љуба, Маркова се називати љуба Бидем љуба Турске придворице?</p>	3
42.	Марко Краљевић и Вуча ценерал	Вјерна љубо Вуче ценерала!	1
43.	Царица Милица и змај од Јастрепца	Који свишта љуби својој каже!	1
44.	Бановић Страхиња	<p>Вјерну твоју љубу заробио, Љуби твоју љубу под чадором, Како ли је љуба заробљена И ако је моја данас љуба, Љуба моја, ал' је ићера твоја Бољом ћу те оженити љубом, Који ми је љубу заробио Та робиња љуба Страхинова, Душо моја, Страхинова љубо! Страхинова проговара љуба Чију л' љубиш под чадором љубу? Љубо моја, тебе бог убио! Удри, љубо, мене, ја Турчина Мисли, љубо, кога тебе драго Душо моја, Страхињина љубо! Те банову љубу доватило Доке своју курталиса љубу Запе љуба бјежат' низ планину, Тури љубу за се на ћогина, Онда мене љуба обранила, Љуба моја, мила ићера твоја, Но сам љуби мојој поклонио</p>	22
47.	Мусић Стефан	<p>Коб га коби Стеванова љуба, Драга секо, Стеванова љубо!</p>	2
48.	Смрт мајке Југовића	<p>Пита мајка Дамјанове љубе Снао моја, љубо Дамјанова! Проговара љуба Дамјанова Па дозивље љубу Дамјанову Снао, моја, љубо Дамјанова! Проговара љуба Дамјанова</p>	6
56.	Женидба Марка Краљевића	Мене снаху, себе вјерну љубу	1
57.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	Или ти је љуба донијела, Донијела љуба од мираза?	2
58.	Опет то	Или ти је љуба донијела? Нити ми је љуба донијела,	2
59.	Марко Краљевић и Филип Маарин	<p>Но му стоји љуба Анђелија, А вели му љуба Вилипова Па говори љуби Вилиповој А срете га љуба Анђелија, Што је тебе, моја вјерна љубо? Оде њему љуба говорити А он рече љуби Анђелији Муч', не плачи, моја вјерна љубо! А љуба му млада кукајући</p>	9
61.	Марко Краљевић и Алил-ага	<p>И кадуна моја верна љуба Не тражим ти ни двора ни љубе, И кадуна моја верна љуба, Ја на даму имам љубу верну,</p>	4
62.	Марко Краљевић и Мина од Костура	Зароби ми моју вјерну љубу,	

		<i>И вјерна му љуба заробљена Вјерна ми је љуба заробљена, Ако ти је љуба одведена, Бољом ћу те љубом оженисти А што ћеш ме женит' другом љубом, Кад је моја љуба у животу? Не би л' своју повратио љубу А Маркова служи му га љуба Вјерну сам му љубу заробио, Да са киме, већ са својом љубом! Марко узме своју вјерну љубу</i>	12
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<i>Вјерној љуби, нек се преудаје</i>	1
66.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Да по тебе љуба моја шеће</i>	1
69.	Марко Краљевић укида свадбарину	<i>Да му ноћас, јадна, будем љуба, Нек се жени, нека љубу тражи</i>	2
75.	Радул-бег и бугарски краљ Шишман	<i>У Радула добра љуба бјеше, Пак дозива љубу Анђелију, О чу ли ме, моја вјерна љубо! Но ме свјетуј, моја вјерна љубо! Мучи љубо, муком умукнула! Кад то зачу љуба Радулова,</i>	6
76.	Љутица Богдан и војвода Драгија	<i>Пак дозива љубу Драгијину О госпођо, Драгијина љубо! А беседи љуба Драгијина Нема куда љуба Драгијина, Остај с Богом, љубо Драгијина! А зашита љуба Драгијина,</i>	6
77.	Опет то	<i>Пита њега љуба Комненова Превари се љуба Комненова, Јеси л' чула, Комненова љубо! Што је, љубо, да од Бога нађеш? Онда њему љуба говорила Муч', не бој се, драга моја љубо!</i>	6
78.	Болани Дојчин	<i>До имаде љубу вијерницу Па дозива љубу Анђелију Анђелија, моја вјерна љубо! Проговара љуба Анђелија Анђелија, моја вјерна љубо! Једнак њега љуба послушала, Анђелија, моја вјерна љубо! Он говори вијерници љуби Анђелија, моја вјерна љубо! Љуба седла дебела дората, Те их даје љуби Анђелији Љубо моја, за живота мога</i>	12
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	<i>Мене снаху, тебе вјерну љубу? Тебе снаху, мене вјерну љубу,</i>	2
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	<i>Тебе љубу, а мене одмену Поклања се љуба Тодорова Трже ноже љуба Тодорова, Од невесте љубе Тодорове, Од невесте љубе Тодорове?</i>	5
83.	Облак Радосав	<i>Једно љуба Бијелић-војводе,</i>	1
84.	Смрт војводе Пријезде	<i>Треће добро твоју љубу верну А љубу сам за себе довео Попела се Пријездина љуба Па беседи Пријездина љуба Мучи љубо, муком се замукла! Па Пријезда љубу дозиваше Иди, љубо, у пивнице доње, Ил' Турчину бити љуба верна?</i>	8
87.	Женидба Поповића Стојана	<i>Мене схану, себе вјерну љубу? Тебе снаху, мене вјерну љубу,</i>	2
88.	Женидба Влашића Радула	<i>Ти ћеш бити љуба Радулова,</i>	1
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>А Ивану љуба потрчала, Виђе љуба, па се досјетила, Ал' је Иво љуби бесједио Јутрос, љубо, нема грднијега Но од дерта погледује љубу Љубо моја! Ну ме сјетуј саде, Кос' су љубе досле сјетовале,</i>	7
91.	Смрт Јова Деспотовића	<i>Што ће, Јово, твоја вјерна љуба? Моја љуба, ал' је рода туђа,</i>	2
92.	Женидба Змај-Деспота Вука	<i>Јеси л', сине, љубу испросио?</i>	1
97.	Јакшићима двори похарани	<i>Ој Српкињо, драга моја љубо!</i>	1
98.	Дијоба Јакшића	<i>А дозива љубу Анђелију Анђелија, моја вјерна љубо! Кад то зачу љуба Анђелија,</i>	

		<i>Бе ће љуба брата отровати, Како дође, он љубу дозива Анђелија, моја вјерна љубо!</i>	6
99.	Опет дијоба Јакшића	<i>А Шћепану љуба бесједила Ал' ће ти се замакнути љуба Мучи љубо, срећу изгубила! За љубу му ни помена није? Њему вјерна љуба говорила То је Шћепан љубу послушао, А изљезе Шћепанова љуба, Па увати вјереницу љубу,</i>	8
100.	Јакшићи кушају љубе	<i>Јакшићи кушају љубе И љубе нам двори управљају, То је, брате, с твоје вјерне љубе, Ходи, брате, да кушамо љубе, Да видимо, ил' је с моје љубе, Богдан оде к љуби у тимаре, Јакшић Богдан љуби бесједио Вукосава, моја вјерна љубо! Љуба њему тихо одговара Јакшић Богдан љуби бесједио Вукосава, моја вјерна љубо! Љуба њему тихо одговара Што ће Митар с љубом бесједити, Пак бесједи својој вјерној љуби Љуба њему тихо одговара Јакшић Митар љуби бесједио О Милице, вјерна љубо моја! Ти ћеш себи бољу наћи љубу,</i>	18
			234
ВУК III			
7.	Невјера љубе Груичине	<i>Невјера љубе Груичине Макимија, моја вјерна љубо! Чија с' љуба, кога си витеза? Ја сам љуба Новаковић-Грује, О госпођо, Груичина љубо! И четврту Максимију љубу, И његову Максимију љубу И Грујину Максимију љубу, А љуба му јасно свећом светли</i>	9
17.	Паша Подгорница и Буро чобан-баша	<i>И његову љубу заробите, И вјерну му љубу заробише,</i>	2
19.	Хајка Атлагића и Јован бећар	<i>Виће љуба бега Атлагића,</i>	1
20.	Јанко од Котара и Мујин Алил	<i>Нек ми види вијерница љуба, Да не мучим љубе Анђелије</i>	2
21.	Женидба Стојана Јанковића	<i>А ја ћу ти бити вјерна љуба</i>	1
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Моју секу, твоју вјерну љубу</i>	1
25.	Ропство Јанковића Стојана	<i>У Илије млада оста љуба, Млада љуба од петнаест дана У Стојана млађа оста љуба, Млађа љуба од недеље дана Од Илије млада оста љуба, Млада љуба од петнаест дана Мог Стојана млађа оста љуба, Млађа љуба од недеље дана Досети се љуба Стојанова, Док смо твоју љубу испросили Кад зачула љуба Стојанова,</i>	11
28.	Кунина Златија	<i>Па сам дошла, да ти будем љуба</i>	1
30.	Опет то	<i>Но је Јанко љуби говорио Немој, љубо, доказат' Секули, Вјерна љуба Јанка дофатила, А Јанко је љуби говорио Авај, љубо, да те бог убије,</i>	5
32.	Смрт Илије Смиљанића	<i>Љуба моја да стере постељу, Љуба моја да стере постељу, Туђа љуба бреговито стере,</i>	3
37.	Опет то	<i>Исто љубу Крицковић-Пера Али му је љуба поробјена,</i>	2
41.	Јерко Латинин и Галовран Луко	<i>Наше љубе, не удајте се, Јали мајку, јали љубу верну,</i>	2
49.	Љуба хајдук-Вукосава	<i>Љуба хајдук-Вукосава Вјерна љубо, преудај ми се Љуба му се гротом насмијала, Твоја ми га љуба донијела,</i>	4
51.	Мали Радоица	<i>Моја кадо, моја вјерна љубо!</i>	1
53.	Опет то	<i>Већ говори својој вјерној љуби Чу ли мене, моја вјерна љубо!</i>	

		<i>Али-бегу љуба говорила</i>	3
54.	Вук Јеринић и Зукан барјактар	<i>До Хајкуну своју вјерну љубу, Гледала га вијерница љуба, О Хајкуна, моја вјерна љубо! Да поведем тебе, моја љубо Кад то виђе љуба Зуканова, О Хајкуна, моја вјерна љубо! А за њиме вијерница љуба Деде реци својој вјерној љуби, Рече Зуко својој вјерној љуби, Моја љуба теби робињица О Хајкуна, Зуканова љубо! Ал' бесједи љуба Зуканова</i>	12
58.	Опет Вук Анђелиј и бан Задранин	<i>Вјерну ћу му љубу заробити, Већ отиш'о с љубом у Котаре</i>	2
61.	Вучко Љубичић	<i>Кад ћу љубе у род опремити, Или ти је љубу обљубио? Моје љубе ни видио није,</i>	3
62.	Човјек	<i>То је твоја вјерница љуба,</i>	1
66.	Михат Томић и паша од Требиња	<i>Но га пита вјерница љуба Но му вјерна љуба бесједила</i>	2
67.	За што Бајо оде у хајдуке	<i>Одвешћу ти твоју вјерну љубу</i>	1
69.	Шта освета чини	<i>А за вјерну љубу и не знаде А за вјерну љубу и не знаде</i>	2
70.	Бајо Пивљанин и бег Љубовић	<i>И кадуни твојој вјерној љуби Љубо бјеше Баја обранио,</i>	2
80.	Хасананица	<i>Он поручи вјерној љуби својој</i>	1
84.	Мати невјерница	<i>Да ћу бити твоја љуба вирна</i>	1
			75
ВУК IV			
4.	Три сужња	<i>Вјерну љубу скоро доведену</i>	1
12.	Ђелошевић Перо	<i>Вјерна љуба Бећиров Амета</i>	1
19.	Ага од Медуна и Јован Бабовић	<i>За тобом је вјерница љуба, И доведи вјерницу љубу С собом води вјерницу љубу, И узми ми вјерницу љубу И одведе љубу вјерницу И одведе вјерницу љубу,</i>	6
25.	Опет то из Црне горе	<i>Још му љубе на срамоту љубу, Ја не могу свјема бити љуба Ти никоме љуба бити не ћеш Ал' изиде војводина љуба Листо трчи војводина љуба</i>	5
26.	Бој на Чокешини	<i>Ту излази љуба Крсманова, О госпођо, Крсманова љубо!</i>	2
30.	Бој на Мишару	<i>Ој госпођо, Кулинова љубо!</i>	1
32.	Милош Стоићевић и Мехо Оругић	<i>Остаје му љуба не љубљена, Остаће ти љуба удовица Вјерне сам се љубе наљубио,</i>	3
40.	Растанак Кара-Ђорђија са Србијом	<i>Ако лежиси у лажници с љубом, Удова ти љуба останула!</i>	2
41.	Скопљак војшти на Шумадију	<i>И његову вјерницу љубу И његову вјерницу љубу И Милоша и његову љубу Љубу ћу му мене оставити, Лазареву љубу поклонити А његову љубу поклонити,</i>	6
46.	Бој на Чачку	<i>А за вјерну љубу и не знаде,</i>	1
50.	Опет Морачани с Турцима	<i>Бога моли војводина љуба Кад ме питаш, војводина љубо!</i>	2
56.	Опет то	<i>Тадар му се љуби разабрала, Па он пође запитиват' љубу Што се, љубо, бјеше препанула? А кад Јаков љубу разумио, То је, љубо, бијело чадорје То су, љубо, соколови Турци, То је, љубо, војска починула То је, љубо, тридес удовица Ту ће, љубо, долазит' невјесте Моја, љубо, на четири стране, Што су, љубо, три сокола сива, То ћу, љубо, посироћет' тешко И Бога ми, љубо, изгинуту</i>	13
57.	Смрт Смаил-аге Ченгића	<i>Љубио му љубу на срамоту</i>	1
			44
ВУК VI			
2.	Мајка крвница	<i>Ја сам мојој љуби у срдаци, Како ли ћу погубити љубу,</i>	

		<p>Нећу, мајко, љубу погубити, Но погуби твоју вјерну љубу, Жао му је погубити љубу Погубити своју младу љубу Твоју снаху моју милу љубу, Ту погуби моју јадну љубу, Што је теби учинила љуба? Оде Јован с љубом у одају, Да не губи своју милу љубу Ево тебе и љубе и сина</p>	12
5.	Наход Симеон	<p>Већ је рани да му љуба будне Што је теби, моја верна љубо? Ја ти нисам верна љуба твоја,</p>	3
6.	Вук Купиновић и Дели-бег Гром	<p>Служи вино вијерница љуба Бесједи му вијерница љуба О Бога ми, моја вјерна љубо, Па дозива вјерницу љубу, И овако љуби проговара Но послушај, вјернице љубо, Пробуди ме, моја вјерна љубо, Уста љуба Купиновић-Вука, Запријети вјерници љуби, А да видиш вјернице љубе, Узе љуба ноже и синцире, Ти ухвати моју вјерну љубу,</p>	12
8.	Смрт два Драгичића	<p>Ал' му драга љуба бесјећаше Остави се, моја љубо драга А ти љубо, Бог те не убио! Што му драга љуба бесјећаше, Једно води Драгићева љуба, Дивно су ме, љуби, даровали, Устани се љуби Драгићева, Склони срце, љуби Драгићева Послуша је љуби Драгићева,</p>	9
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	<p>Ивјерну му љубу презазио Југова се породила љуба, У авлију Корунова љуба, Покрај љубе четири слушкиње, Бесједи му Корунова љуба Па Коруну љубу заробио,</p>	6
16.	Краљевић Марко и брат му Андрија	<p>Туркињца љуба Андријина Јел ј' у мене љуба Туркињца, И не засти моја љуба верна,</p>	3
17.	Смрт Краљевић-Андрије	<p>Истрчала Кнежевића љуба, Па он пита Кнежевића љубу Скочи лака љуба Кнежевића, Љуби вели Краљевићу Марко Сна моја, Кнежевића љубо, То је љуба Марка послушала, Па он језди Андричиној љуби, Снао моја, Андричина љубо, Стаде јаяк Кнежевића љубе, Ево теби твог Андрије љубе, Љубу ми дај за кога ти драго,</p>	11
18.	Марко Краљевић избавља бега Константина	<p>Анђелијо, моја верна љубо,</p>	1
20.	Турци не даду пити у славу Божију	<p>О Јерино, моја вјерна љубо, Брже га је љуба послушала,</p>	2
21.	Кајање и исповијест Марка Краљевића	<p>Служи му га вјерна своја љуби</p>	1
24.	Женидба Марка Краљевића	<p>Узећу те за вјерену љубу</p>	1
25.	Невјера љубе Марка Краљевића	<p>Невјера љубе Марка Краљевића С мојом љубом, а у твоји двори, С мојом љубом, а твојом снашицом Ал' беседи Анђелија љуба Иди, љубо, те дуку дозови, Љуба иде да Дуку дозове, Ал' беседи Анђелија љуба Иди, љубо, горе на чардаке Љуби, љубо, кога теби драго</p>	9
30.	Гријеси Смедервац Тура	<p>Пази, куме, ко и своју љубу</p>	1
34.	Женидба бан-војводе Јанка	<p>Вјерне љубе ђуског капетана,</p>	1
36.	Женидба Ивана Црнојевића	<p>Мени снаху, теби вјерну љубу? Теби снаху, мени вјерну љубу,</p>	2
40.	Женидба крушевачког бана	<p>Чију л' мислиш обљубити љубу?</p>	1
44.	Женидба Радул-бегова	<p>Иза тога Иванова љуба,</p>	1
46.	Опет Страхинја	<p>Вјерну моју заробио љубу,</p>	1
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	<p>Да ме узмеш за вјерену љубу?</p>	1
50.	Максим Сењанин и Танковић Осман	<p>Узећу је за вјерену љубу,</p>	1
53.	Шабан-агић Зуко и Гавран барјактар	<p>Твоју вјерну љубу заробити,</p>	1

		<i>Само мајка и вјерена љуба, Бјерну твоју љубу заробити</i>	3
56.	Котарци и Турци	<i>И његову заробише љубу, Мила љуба са Змијања Рајка,</i>	2
58.	Бојичић Алија и Змај	<i>Да ти имаш љубу Анђелију, Не дам моје љубе Анђелије, Љубе наше дај да посестримо, Анђелија, моја љубо драга, Рочили смо да водимо љубе Анђелију, моја вјерна љубо, К себи руке, Бојичина љубо,</i>	7
60.	Сењанин Иван и Ковачина Рамо	<i>У кога је понајљепшиа љуба, Нити љепше љубе за јунаком Како си ми заробио љубу, Чију љубу за живота љубиш?</i>	4
62.	Сужњевић Лазар и Асан	<i>А остати љуба удовица</i>	1
67.	Иво Сењанин и Беглер	<i>Милом Фатом Беглер-бега љубом Да чувају љубу и дворове, Но кадунум, Беглер-бега љубам?</i>	3
68.	Гојени Алил избавља сестру	<i>А виђе га вјереница љуба, Вјерна љуба ускок-Радована,</i>	2
69.	Кадуна Асан-аге Куне	<i>Поћи ћу ти за вјерену љубу Да је узме за вјерену љубу</i>	2
73.	Станиша Котарац и паша од Пазара	<i>По имену љуба Анђелија, А имаш ли Анђелију љубу, Али имам Анђелију љубу Поклони му љубу Анђелију,</i>	4
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	<i>А ти љубо, ти се преуздавај, Него Анђа Секулова љуба, И ноћас му љубу обљубити</i>	3
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	<i>И Златану моју вјерну љубу, Него дати љубу и дората, Је ли ми се љуба преудала? Чију ли ћеш обљубити љубу? И Златаном својом вјерном љубом Моје љуби, моји родитеља,</i>	6
79.	Од Кратора Раде и Емин Корајлија	<i>Ево теби љуба Николија, Својој љуби опкладу казао, Пак је својој љуби запретио, Ал' не спава љуба Николија, И удара вјереницу љубу, Зашто, љубо, Бог те сам убио! Тад говори љуба Николија А љуба му опрема вранчића Дотле љуба коња опремила Па вијерној љуби накричује Чујеш мене, Николија љубо, Ал' пред њега љуба исходила,</i>	12
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	<i>Девет љуби девет Витковића,</i>	1
81.	Опет то исто	<i>Поклонити за вјерену љубу, Сваком љуба коња изводила, А Грујица љубе не имаде,</i>	3
			132
ВУК VII			
1.	Комнен барјактар и Крајинић Мујо	<i>Да те узмем за вјерену љубу</i>	1
5.	Сестрић Милован и сестра Глумца Осман	<i>Да му поћем за вјерену љубу</i>	1
6.	Женидба Сењанин-Тадидје	<i>Док ето ти Иванове љубе, Богам сестро, Иванова љубо, Сестро мила, Иванова љубо,</i>	3
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>Виђео сам Чекменову љубу Платно јесте љубе Чекменове, Сад ће отуд љуба Чекменова, Ал' ето ти Чекменове љубе А гледа га Чекменова љуба, И љубовци која њега љуби Снао моја, Чекменова љубо, Примаче се љуба Чекменова, Пружи руку љуба Чекменова, Да обљубим твоју вјерну љубу, Мене, бабо, поклатио љубу,</i>	11
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<i>Да ме узмеш за вјерену љубу, Да је узме за вјерену љубу Чију ли си љубу заробио?</i>	3
23.	Женидба бега Љубовића	<i>Себе љубу, мене милу снаху,</i>	1
27.	Несуђена женидба Марка Баларића	<i>Кад му љуба све казује редом,</i>	1
28.	Невјера љубе Поповић-Стојана	<i>Невјера љубе Поповић-Стојана У тазбине с Анђелијом љубом Анђелију, моја верна љубо,</i>	

		Ал' беседи Анђелија љуба Анђелија, моја верна љубо, Ал' приступи Анђелија љуба, И увати Анђелију љубу, Беседи му Анђелија љуба Ал' беседи Анђелија љуба Ал' беседи Анђелија љуба	10
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	Милој љуби Милош-чобанина, Срце, душо, Милошева љубо, Милој љуби Милош-чобанина	3
30.	Дијете Јован и мати му	Љуба мила Саве од Посавља	1
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	Ал' не оће љуба Иконија, Па говори љуби Иконији Љубо моја, мила Иконије, Иконија, до сад вјерна љубо, Твоју љубу, моју милу мајку Да ми данас не водите љубу Кад угледа љубу Иконију, Вели њему љуба Иконија Навуче је љуби Иконији,	9
32.	Смрт Даничића Ђура	Причекај ме, кучко а не љубо, Када виђе љубу Анђелију, Да се моја љуба преудаје Побјеже му љуба Анђелија, Оди к мени, моја вјерна љубо,	5
37.	Смрт Томића Мијага	Илијна је доодила љуба	1
38.	Опет то исто	Одговара љуба Радоњина	1
41.	Стојко Митровић	А и моју вјереницу љубу А и твоју вјереницу љубу Сусрете га вијерница љуба, Тадер Стојко љуби проговара Ђути, љубо, не вичи, полако, Па их даде својој вјерној љуби Нај то, љубо, хиљаду дуката, Кад с' од љубе раставио Стојко,	8
48.	Чета Пивљанина Баја	Дајте ми је за вјерену љубу,	1
54.	Виде Маричић и Токовић Осман	Док је љубе сењског капетана, Чију љубу под срамоту љубиши? Чију љубу под срамоту љубим Љуба ти је дугме запетљала,	4
			64
ВУК VIII			
1.	Вук Зечанин и љуба му	Вук Зечанин и љуба му Љубу своју руком ударио Па увати своју вјерну љубу, Да их части и умори љубу Богом сестро, моја вјерна љубо, Па да видиш вијернице љубе,	6
2.	Поп Милутин и Дрекаловићи	Ал' је Лале љуби укорио	1
3.	Љуба Борише сердара и паша	Љуба Борише сердара и паша Да ти имаш вијерницу љубу, Да ми оћеш љубу поклонити Имаш, пашо, двије вјерне љубе, Ти би другу набавио љубу Увати му и доведи љубу, Уфати му вјереницу љубу, Узе паша Боришину љубу, Када дође Боришина љуба,	9
5.	Туре варошанче и Преврачев Радоња	Да му вјерну заробимо љубу О Јелена, војводина љубо,	2
10.	Паша од Грахова и Влашић Милош	Ружу пашу за љубу дадоше	1
15.	Смрт Алај-бега Ченгића	Вјерену му заробити љубу,	1
22.	Бећа Пелевић и Вујадинов Гаша	А љуба му потрча у Црнице,	1
29.	Јунаштво два сердара Црногорска	И остају удовице љубе	1
41.	Погибија српска под Дубицом	А некога и вијерна љуба,	1
51.	Бој на Морачи	Да ми служи вјерна љуба твоја Св'јетлиће ти моја вјерна љуба,	2
52.	Бој на Додошима	Ако лежиш у постељи с љубом, Остала ти љуба удовица!	2
56.	Колашинци	Вјерне љубе многе удовице,	1
59.	Помоћ изненада	Па дозива своју вјерну љубу О Милице, моја вјерна љубо! Па бесједи својој вјерној љуби О Милице, моја вјерна љубо!	4
62.	Невјера паше Скадарскога	Драге љубе, ви се преудајте,	1
71.	Постанак књаза у Црној Гори	Остаде му љуба удовица,	1
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	Него јадну сердареву љубу,	

		<i>О Ружице, сердарева љубе!</i>	2
			36
БУК IX			
5.	Ударац на Граово Омер-пашине године	<i>Прођ' се тога, моја вјерна љубо,</i>	1
6.	Погибија бега Мушовића	<i>Вјера љуба Мушовића бега,</i>	1
13.	Женидба књаза Данила	<i>Пак дозива своју љубу драгу Љубо моја и госпођо моја! Ал' га љуба брзо послушала,</i>	3
22.	Смрт књаза Данила	<i>Са кнегињом, својом љуби драгом, Санак снила војводина љуба, Вјерна љуба Петровића Мирка, Што је, љубо, за Бога једнога? Али си се, љубо, помамила? Тако Мирко љуби говораше Јала, љубе, већ га не саснила! Сузе проли, љуби одговара Драга љубе, већ га не заспала! Сан је снила драга љубе моја, Аманат ти моја љуби драга, Ако би се љуба насрдила,</i>	12
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>Што остави драгу љубу, - круно златна, Што ће твоја млада љуба - млади књаже,</i>	2
25.	Пјесма од Крњица	<i>Но подоцкан Асанова љуба Чуј не добро, Асанова љубо И чу ли не, Асанова љубо Не бој ми се, Асанова љубо,</i>	4
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Црногорске љубе говораху, И вјерену твоју љубу драгу,</i>	2
			25
		<i>Укупно</i>	1088

Појам: мајка

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
1.	Грјешна душа	<i>Једно вели, Ој, леле, мајко, Јао, мајко, дај ми леба бела!</i>	2
3.	Свети Никола	<i>Љуто цвили Стеванова мајка</i>	1
6.	Краљица и змија шаровита	<i>Ој старице, моја мила мајко,</i>	1
8.	Надомир и Никола	<i>Мајка рани сина јединога Па је старој мајци бесједио Моја мајко, дуго јадна била, Свачио сам, мајко, престалица Но му мајка ријеч говорила Остаде ми отац и мајка</i>	6
9.	Живко и Никола	<i>Мајка рани два сина сирака Димно ћеца мајку уколала</i>	2
10.	Женидба Јове Будимлије	<i>Па казују свака својој мајци</i>	1
11.	Јованова мајка	<i>Јованова мајка Е нема мајка до Јована луда! За њим се мајка подигнула, Јованова куми Турке мајка, Но Јовану мајка говорила Људа га је оженила мајка, Те укопа остаралу мајку,</i>	7
12.	Стјепан Неманић и баница Урица	<i>Откако ме ј' породила мајка И утече, поштена јој мајка!</i>	2
14.	Свети Саво	<i>Мојој мајки царици Милицы,</i>	1
15.	Зидање Скадра	<i>Што ми је твоја мајка дала, Е га хоће нанарити мајка,</i>	2
17.	Наод Агајлија	<i>У том мајка чедо уклонила Милу мајку сви девет синова Која није мајке запамтила Дјеци мајку и милу сестрицу,</i>	4
18.	Цар Стеван и Милош Ориђанин	<i>Милош нам је и отац и мајка,</i>	1
19.	Војвода Стефан хоће сестру да узме	<i>Без њихнога и оца и мајке,</i>	1
22.	Смрт Цара Уроша	<i>Изиоди мајка Урошева, Па беседи мајка Урошева Чекала је мајка Урошева, Оде мајка у дворе бијеле, Онда уста мајка Урошева,</i>	5
23.	Ненад Југовић и Коруна војвода	<i>Њега бјеше породила мајка, Ту се бјеше с мајком упитало,</i>	2
24.	Нејаки Ненад и војвода Корун	<i>Роди мајка девет побобаца, Све је девет мајка одранила, И осам је мајка оженила Кад је стала мила стара мајка, Голу, босу милу стару мајку, Ал' беседи мила стара мајка Па ће и то мајки рана бити! Роди мајка нејака Ненада Па он седе вечерати с мајком, Те он мајки беседи потијо Ој старице, моја мила мајко, Сузе рони мила стара мајка, И осам сам мајка оженила Одведе ји милој старој мајки, Ој старице, моја мила мајко,</i>	15
25.	Ненад и Коруна војвода	<i>Роди мајка девет побобаца, Па беседи својој старој мајци Ој старице, моја мила мајко, Ненаду је говорила мајка Кад је јунак мајку саслушао, То је Ненад, жалосна му мајка!</i>	6
26.	Женидба кнеза Лазара	<i>Спремај, мајко, господску вечеру, То је мајка Лазу послушала,</i>	2
30.	О боју косовском	<i>Није мајка родила јунака, Гди је један, не цвелите мајке, Све су миле одраниле мајке Сваку милу мајку срце боли Сваку мајку срце боли и сестру рођену, Миле мајке очима пратити, Није л' мајка родила јунака Јадни Турци, жалосна вам мајка, Јадни Турци, жалосна вам мајка, Кукају мајке кано кукавице, Мајко наша, госпођо царице,</i>	11
		<i>Плачу мајке за јединим сином,</i>	

31.	Посавчић Стефан		1
33.	Стево Лазаревић и цар Бајазит	<i>Кад то зачу мајка и сестрица Тад господа мајки и сестрици</i>	2
38.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<i>А јао, Турчине, жалосна ти мајка,</i>	1
39.	Марко Краљевић огледа сабљу	<i>Ево ти га, не било га мајци,</i>	1
46.	Правдање Марка Краљевића	<i>Стара ме ја заклињала мајка,</i>	1
48.	Марко Краљевић и Арапин	<i>А на руке мајке Краљевића, Те он виђе шта му мајка пише, Три оћера у Прилипа мајци,</i>	3
50.	Марко Краљевић и Ђерђели-Алија	<i>Да ја твоју не уцвелим мајку, Да ја твоју не уцвелим мајку! Ја сам моју саранио мајку, Каурине, жалосна ти мајка,</i>	4
51.	Марко Краљевић и слуга Мијанло	<i>Ал' беседи мила стара мајка</i>	1
52.	Љуба Марка Краљевића	<i>Здраво пође, весела му мајка, Њему мајка, а мени дружина!</i>	2
53.	Марко Краљевић куша љубу	<i>Синоћ мајка оженила Марка, Пита Марко своју стару мајку Мајка Марку лепо сјетовала И у двору мајку подворити Пази мени остарилу мајку Или ти је на ум пала мајка! Нити ми је на ум пала мајка Како ме је оженила мајка, Да је тебе оженила мајка? Је ли здрава стара мила мајка, Пази л' љуба стару милу мајку, Пази љуба стару милу мајку, Па ти реци старој твојој мајки Па беседи својој старој мајци Спремај, мајко, господску вечеру,</i>	15
54.	Марко Краљевић и љуба Анђелија	<i>Мајка мене за Малету није дала, Ај ти Марко, жалосна ти мајка,</i>	2
55.	Раде Облачић и Арапин	<i>Не ичекала мајка ниједнога!</i>	1
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	<i>Јевросима, моја мила мајко, Рекао би, моја мила мајко, Стару ћу му погизити мајку Он изива Јевросиму мајку Нај ти, мајко, моју посестриму, Рани, мајко, као сина Марка,</i>	6
57.	Марко Краљевић и Филип Шокчић	<i>Сео Марко вечерати с мајком Младу Марку беседила мајка Ао, старице, моја мила мајко, Ал' ја не знам, мила стара мајко, Стару мајку с коњем потлачио,</i>	5
59.	Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција	<i>Збогом, брате од оца и мајке, Анђа мудра, родила је мајка, Благо мајци која те родила, Клоу Дауз, жалосна му мајка, О, Филипе, брате од матере,</i>	5
60.	Марко Краљевић и гавран	<i>Ту ме даде остарелој мајци, Стара мајко, аманет ти тешики, Ту ме мајка добро месом рани,</i>	3
61.	Боловање Марка Краљевића	<i>И старица, остарела мајка,</i>	1
63.	Бони Дојчил	<i>О, Турчине, немала те мајка, Но га стара уштурује мајка А чу ли ме, моја стара мајко, А нагнах се, мајко, у планину, Ја се украдох, мајко, од дружине, Ја м'ах, мајко, е ј' у њега благо,</i>	6
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	<i>О Богу ти, моја мила мајко, Ма то, мајко, није никад било, Ја би, моја мајко, изабрала</i>	3
65.	Снахе деспотове и делије	<i>Уранила моја мила мајка, Мила мајка и Деспина стрина, Па шта вели твоја мила мајка, Мила Мајка и Деспина стрина,</i>	4
68.	Сибњанин Јанко и цар Отмановић	<i>Ако тебе није од курве мајка,</i>	1
69.	Бановац Секуле	<i>У матере воде зафатио,</i>	1
70.	Бановац Секула избавља ујака	<i>А, Секуле, родила те мајка, Здраво до'ше, весела им мајка!</i>	2
72.	Драгоман дјевојка	<i>То је бише научила мајка,</i>	1
73.	Опет драгоман дјевојка	<i>Мила мајко, ишту воде Турци!</i>	1
74.	Војвода Секула	<i>Је ли мајка родила јунака,</i>	1
80.	Женидба Дмитра Јакшића	<i>Да ти просим у мајке дјевојку?</i>	1
81.	Женидба Шћепана Јакшића	<i>Здраво дође, весела му мајка!</i>	1
82.	Јакшићима двори похарани	<i>Од дворова у старице мајке, Од дворова и старце мајке</i>	

		Да видимо нашу стару мајку! Здраво дошли, весела им мајка, Њима мајка, а мене дружина!	5
83.	Тодор Јакшић и бег од Загорја	Ал' му стара проговара мајка Кад је бего саслушао мајку, Пак је своју дозивала мајку О старице, моја мила мајко, Ал' јој стара мајка одговара	5
84.	Женидба Станимира бана	Лећу кћерицу, једину у мајке Бан је проси, мајка се поноси Он се сјаје и свјетлуца мајци Што ме мајка не даје тебика! И лепше јој даре сложи мајка Јса је проси, мајка се поноси Он се сјаје и свјетлуца мајци Што ме мајка не даје тебика! И лепше јој даре сложи мајка Тебе ми је поздравила мајка Кад је мајка родила јунака, Нек' с' радује мајка јунакова	12
85.	Облачић Раде и Ђерђелез Алија	Ту не било мајци ни једнога!	1
86.	Облак Миросав и од Скадра Алија	Да л' је мајка родила јунака	1
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	Мајка Анђелија и деспот Јован Још кадно сам ја код мајке била! Послала нас наша стара мајка, Стара мајка, проклета Јерина! До старице Анђелије мајке, Кажи, слуго, Анђелији мајки На кољено Анђелији мајки, Анђелијо, наша стара мајко, Од мајке се руком заклоњио Да не види Анђелија мајка Па беседи Анђелији мајки Иди, мајко, кроз друме цареве, Ја ћу, мајко, кроз Фруишку планину, Шеће мајка кроз друме цареве Опазила Анђелија мајка Па беседи Анђелији мајка Анђелија, наша стара мајко, Жале, мајко, свога господара Опет пита Анђелија мајка Жале, мајко, свога господара Опет рече Анђелија мајка Црно платно пред мајку стерала Ал' беседи Анђелији мајка Не жали га, жалиће га мајка! Кад је ушла Анђелија мајка, Беседи му Анђелији мајка На чему си оставио мајку? Бојан Јово одговара мајци Лепо сам те оставио, мајко,	29
88.	Смрт деспота Јована	До двора Анђелије мајке! Немој мајки право казивати Већ овако реци мојој мајки Тебе, мајко, зове на благослов До дворова Анђелије мајке, Ал' му мајка дома не бејаше, Али шета Анђелија мајка, Благослови мене, моја мајко! А мајка га омилева руком Тебе, мајко, зове на благослов Ал' беседи Анђелији мајка Не меси, мајко, пребела колача, Кад је мајка саслушала речи, Да му мајка не сагледа суза, Ал' му мајка сагледала лице, А мајка му остаја јутрење, Ал' беседи мајка Анђелија Благослови мене, моја мајко, Седе мајка у лаке интове, Ал' беседи Анђелији мајка Благослови мене, моја мајко Благослови мене, моја мајко! А мајка је одмилова руком Види мајка што је и како је, Мајка му седе чело главе, Коме л', сине, твоју стару мајку, Ко ће твоју доранити мајку,	

		<i>Анђелија, моја мила мајко, Благосови мене, моја мајко, Прости ми, мајко, и муку и рану Коме, мајко, земље и градове? А у тебе, мајко, доста блага, Нисам, мајко, Бога ми истиног! Већ мож' знати, моја мила мајко, У нас, мајко, много сиром У нас мајко доста царска блага,</i>	36
89.	Опет смрт деспота Јована	<i>Носи књигу Анђелији мајки Ти не кажи Анђелији мајки Већ ти кажи Анђелији мајки Ал' беседи Анђелија мајка Ал' беседи Анђелија мајка Књигу даје кријући од мајке Њему вели Анђелија мајка Ал' беседи Анђелија мајка Анђелија, моја мила мајко, Ал' беседи Анђелија мајка Ао старице, наша мила мајко, Ал' беседи Анђелија мајка</i>	12
90.	Сестра Ивана Чарнојевића	<i>У з'о час те породила мајка,</i>	1
91.	Женидба Бега Шумадинца	<i>Отуд мајка ђевојчина дође Но Бегова мајка излазила,</i>	2
93.	Стојан Поповић и Милета Усарин	<i>Који ме је просио до мајке,</i>	1
			253
САНУ III			
4.	Невјера љубе Грујичине	<i>Би се увио у криоце мајци,</i>	1
5.	Опет невјера љубе Грујичине	<i>Ајде, мајко, да будимо бабу, Иди, Штево, те се моли мајки Оде Штева да се моли мајки Не могу ти путовати, мајко, И укради од мајке ножеве! Па украде од мајке ножеве</i>	6
6.	Опет невјера љубе Грујичине	<i>Беседио својој милој мајци Вели њему на то мила мајка И говори својој милој мајци Није, мајко, магла од Будима, Тео сам те, ал' не даде мајка, Не да мени заплакати мајка! Тако треба, не било ме мајци!</i>	7
7.	Двоји свати, а једна дјевојка	<i>Но је моја несретница мајка, Мајка не да а отац ме дава Бане не да, а мајка ме дава, Знаш, Јоване, немала те мајка,</i>	4
8.	Ограшић Раде	<i>И својој мајци говорила Моја мајко, никад не умрла,</i>	2
10.	Лазо бајрактар и Тептиш-буљубаша	<i>О, тевтицу, црна твоја мајка,</i>	1
12.	Хајдук Мијат и Прејеч-капетан	<i>Он утече, весела му мајка!</i>	1
14.	Отмица Јеле Батрићеве	<i>Здраво до'ше, весела им мајка!</i>	1
15.	Опет отмица Јеле Батрићеве	<i>О, Михате, родила те мајка,</i>	1
16.	Женидба Копчић Мурат-бега	<i>Ал' му стара проговара мајка Листо бего послушао мајку,</i>	2
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	<i>Е ме ј' Туре од мајке просило, Кад си мене у мајке просио Ту ме ишти бегу и у мајке</i>	3
19.	Погибија Стевана Павловића	<i>Мудар хитар, весела му мајка,</i>	1
20.	Женидба Вука Мирковића	<i>Пак ми стара прип'јеваше мајка Ал' му стара говораше мајка Кад је паша разумио мајку, Ал' га стара запитује мајка Вуко својој одговара мајци О, тако ти, моја стара мајко, Да му идем у сватове, мајко, Ал' му с плачем мајка говораше Не бој ми се, моја стара мајко, Но тако ти, моја стара мајко, Јер да знадеш, остарала мајко, И тако ти, остарала мајко, Кад га стара послушала мајка Те је стару дозивала мајку Дану изиђ', моја стара мајко, Благо мајци која га родила, Мучи, мајко, црна кукавице, Кучки мојој остаралој мајци</i>	18
21.	Женидба аге од Новог	<i>Пак је своју мајку дозивала Ој Богу ти, моја стара мајко, Кад је зачу остарала мајка,</i>	

		<i>Кад ме даде остарела мајка, Осјети се, родила га мајка,</i>	5
22.	Перла Радослав и Сарајевка дјевојка	<i>Није л' мајка родила јунака,</i>	1
23.	Дијете Јован и буљубаша Мујо	<i>И узе ни остаралу мајку? Што је нашу мајку заробио! Тебе мајка неће оставит', Па својој мајци бесједио Хајде, мајко, планином да идемо, Ну, ижљези, моја стара мајко, Баба освети, а изгуби мајку</i>	7
26.	Свети Саво и паша	<i>Ил' је теби на ум пала мајка? Да је мени на ум пала мајка,</i>	2
27.	Женидба Ивана Сењанина	<i>Пак старицу мајку дозиваше Ал' изиђе дјевојачка мајка, Саламалећ, дјевојачка мајко, Угледа ји мајка Иванова, Ал' допаде мајка Иванова,</i>	5
28.	Женидба Ива капетана	<i>Нема мајка до њега јединога Што ћу твојој јадној мајци казат'?! Оно зачу Хасанова мајка,</i>	2
29.	Љуба Хасан-аге Куне	<i>У поли му остарила мајка, Је ли мајка родила јунака, Чудна њега породила мајка, Благо мајци која га је родила Нити имаду ни оца ни мајке Пушка шарка и отац и мајка, А ја гледам, жалосна ми мајка,</i>	1
30.	Тер карловачког бана	<i>Књиге оде Ивановој мајки, Избави ме, мила стара мајко, Књигу чита Иванова мајка, Макар тебе невидила мајка! Ој старице, моја мила мајко, Књигу чита Иванова мајка, Уранила Иванова мајка, Колико га мајка угледала, Једва њега дочекала мајка Уранила Иванова мајка,</i>	7
31.	Сељанин Иван	<i>Да сам смела казивати мајки, Од зла оца а од горе мајке, Остала ти саморана мајка Антуне, Бог ти убио мајку, Имам мајку Сену Сењанкињу, Па ме посла стара мила мајка Ја сам ујко, не било га мајци,</i>	10
32.	Иво Сењанин избавља дјевојке од Турака	<i>К њим' долази мајка Пак беседи остарила мајка Купом ћу вам мајка поделити благо! Стара мајко Десанчића Гојка, Ал' немамо, мајко, добра кулаиза, Већ ти иди, остарила мајко, Ако Раде, мајко, у дружбини пође, Ми ћемо, мајко, избавити Гојка Кад саслуша остарила мајка Па беседи мајка Десанчића Гојка Стара мајко Десанчића Гојка, Ајде, мајко, у нову мејану, Носи, мајко, вино на јунаке Да издати, мајко, један другог неће, Мајка поји Сењане јунаке, И знаш ли му остарилу мајку? А не знам му остариле мајке, Мајка с купом подјељује благо,</i>	1
38.	Женидба Антуна Сењанина	<i>Ту долази мила стара мајка, Мила мајка госпоја Десанка, Богом мајко, госпоја Десанко, Донес'де ми, мајко, купу блага Онда оде мила стара мајка, Ком је жао старе миле мајке, Шта је њега поздравила мајка!</i>	3
40.	Иво Сењанин и нећак му	<i>Отуд мајка Десанчића дође Но је ками Десанчића мајци Хај' на дворе, Десанчића мајко, Хитро мајка на дворове пође,</i>	3
41.	Иво Сењанин избавља Гојка Десанчића	<i>Иванова мајка Глас допаде у дворове мајки Ту је мајка тврда срца била Пође мајка двору бијеломе,</i>	18
42.	Рада Косанић избавља Гојка Десанчића		7
44.	Вук Мркојевић избавља Вида Десанчића		4
46.	Иванова мајка		

		<i>Ој старице, моја мила мајко, А не жали мајка Иванова, И ту мајка тврда срца била, А беседи мајка Иванова А не жали мајка Иванова!</i>	9
48.	Отмица и избављање сестре Цмиљанића	<i>Прођ' се, Тале, жалосн[а] ти мајка!</i>	1
49.	Женидба Стојана Јанковића	<i>Пак ми није стара мајка дала, А сад ми је преминула мајка,</i>	2
50.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Далеко га мајка угледала Пак је Стојан мајци бесједио Послушај ме, моја стара мајко, Да ме хоћеш оженити, мајко Ту је, мајко, за те пријатеља, Здраво дође, весела му мајка, Њему мајка, а мене дружина!</i>	7
53.	Стојан Јанковић и Муја Нацаковић	<i>Млоге мајке од деце малене, Мајке плачу, до Бога се чује,</i>	2
56.	Смрт Јаноте Диклића	<i>Који нема ни оца ни мајке, Који нема ни оца ни мајке,</i>	2
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Мајци мојој да ми се не нада, Шпиље књигу старој мајци својој Стара мајко, већ ми се не надај, Мајци старој да му се не нада, Дозивају Тодорову мајку Ну, изиди, Тодорова мајко, Излазила Тодорова мајка</i>	7
58.	Љуба Ивана Задранина	<i>Да је шиљем мојој старој мајци, Старој мајци и љубовци драгој Старој мајци да ми се не нада, Старој мајци и љубовци драгој Стара мајко, ти ми се не надај, Када мајци ситна књига дође</i>	6
59.	Љуба ускока Рада	<i>Твоје мајке ал' вјерене љубе, Моје мајке ни вјерене љубе И камо ми и отац и мајка?! А мајку ти у дуфан попио,</i>	4
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Ал' га раниш мајци ал' сестрици, Не раним га мајци ни сестрици, Да ја пишем остаралој мајци Да он пише својој старој мајци Но овако јунак мајци пише Мајко моја, чуј ме и почуј ме, Ја бих дао, моја мила мајко, А ја мајко не дам Анђелије Него, мајко, немој ми се надат', Одашљи је у Брдима мајци, Носи књигу Војиновој мајци! Поклони се војводиној мајци Стара мајка књигу распучила, Мајка снахи све по реду каже Стара мајко, да ми се не дади, Те казује својој старој мајци Весели се наша мила мајко,</i>	17
65.	Млади Милован и Чекмец-Хасан-ага	<i>Ако тебе није мајка курва,</i>	1
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>Старој мајци све по реду каже Мајка сину благосове дава Ето мајке, носи брашњеника, Него Мићо, весела му мајка, Али, ћецо, кукала вам мајка, Куку мајци! Да би побјегнули</i>	6
68.	Будимски краљ и краљица	<i>Ал' да зла санка, жалосна нам мајка!</i>	1
70.	Смрт Арсена патријара	<i>Патриаре, и отац и мајко, Патриару, и отац и мајко,</i>	2
71.	Опет смрт Арсена патријара	<i>Патријаре, и отац и мајко, Патријаре, и отац и мајко,</i>	2
73.	Узимање Новог	<i>Султан-паши, мила мајко наши, Буди нама и отац и мајка, До сам паши, весела му мајка,</i>	3
75.	Погибија Симе Цепиновића	<i>Ојелице, стара моја мајко, Паде Симо, жалосна му мајка!</i>	2
76.	Опет погибија Симе Цепиновића	<i>Да Бог да га не видела мајка,</i>	1
77.	Јован Кутлача	<i>М[и]јого јадан мајка уцвилио, Па је шаље старој својој мајци Ој старице, мила моја мајко, На вишалу за живота, мајко! Књигу ишпије Јованова мајка, Баши Јована мајком саставише</i>	

		<i>Жали мајка Кутлачу Јована</i>	
		<i>Ни старице, миле моје мајке!</i>	
		<i>Баши Јована мајком раставише</i>	
		<i>Воде мајку у шкуру тавницу,</i>	
		<i>Простите ми, мајке и дивојке,</i>	11
78.	Без покрова и свилена паса	<i>О Јелина, жалосна ти мајка,</i>	1
			211
САНУ IV			
2.	Царица Јелисавка и цар Татарин	<i>Магарац ти и отац и мајка,</i>	
		<i>Богом мајко и светим Јованом,</i>	
		<i>Богом мајко по закону твојем,</i>	3
6.	Пераштани и Турци Барбарези	<i>С њима мајке и удове младе</i>	
		<i>И остале мајке и љубовце,</i>	2
7.	Вицко Бујовић и Осман-капетан	<i>И Блаженој Матери његовој,</i>	
		<i>Опори се, весела му мајка,</i>	
		<i>Њеки иду Бујовића мајци,</i>	
		<i>Кад то зачу Бујовића мајка,</i>	
		<i>И ње мајци Змајевића Јани,</i>	
		<i>А ње мајка златнијех цекина</i>	
		<i>И блаженој Језусовој мајци</i>	7
8.	Смрт Вицка Бујовића	<i>И доказа својој милој мајци</i>	
		<i>Што му синак мајци каживаше,</i>	2
10.	Опет Перовић Багрић	<i>Муч', Батрићу, сви му јед'ли мајку,</i>	1
11.	Јован Бакић и Осман Ђоровић	<i>То зачула Радулова мајка,</i>	
		<i>О Јоване, немала те мајка,</i>	
		<i>А Радула, што га жели мајка!</i>	
		<i>Оће Јован, весела му мајка,</i>	
		<i>Њему мајка, а мене дружина!</i>	5
13.	Истрага потурица	<i>А сјутрадан да кукају мајке</i>	
		<i>Ве нам нејма мајке ни љубовце,</i>	
		<i>Од једнога и оца и мајке</i>	3
14.	Три сужња	<i>Најжсалије и оца и мајку,</i>	
		<i>Е га откупи и отац и мајка!</i>	2
15.	Опет три сужња	<i>Старца баба и старицу мајку</i>	
		<i>Нити имам ни оца ни мајке,</i>	
		<i>А старица преминула мајка,</i>	
		<i>Мач и пушка и отац и мајка,</i>	
		<i>А од баба и старице мајке!</i>	5
16.	Опет три сужња	<i>Нема мајка до мене једнога,</i>	
		<i>Остале ми саморана мајка</i>	
		<i>Мајка ти се стара побринула,</i>	3
17.	Лазар Пеширеп	<i>А стару ми мајку поћушнуше,</i>	
		<i>Оста стара мајка на буњаку,</i>	
		<i>Моја стара мајка кукајући,</i>	
		<i>Нађо стару на буњаку мајку</i>	
		<i>А стару ми мајку поћушнуо,</i>	
		<i>Оће Лазар, весела му мајка,</i>	6
19.	Бој Црногораца с Махмут-пашом	<i>Оставише мајке и љубовце,</i>	1
21.	Удар на Беговића кулу	<i>Некојему мајка излазила,</i>	1
22.	Удар на овце бега Љубовића	<i>А ја би ме не родила мајка,</i>	1
24.	Освета Враштанина Мира	<i>Здраво дошли, весела им мајка,</i>	1
25.	Брђанин Вук и паша Пазарлија	<i>Стара му је бесједила мајка</i>	
		<i>За то ће те научити мајка</i>	
		<i>Ферман гледа, кажује мајци,</i>	
		<i>Стара му је мајка говорила</i>	
		<i>Украј себе мајци говорила</i>	
		<i>За Бога, остарала мајко,</i>	
		<i>Но је мајка кћерци говорила</i>	
		<i>Ђевојка је мајци говорила</i>	
		<i>А мајка јо' је ријеч говорила</i>	
		<i>Здраво дође, весела му мајка!</i>	10
34.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	<i>Ксиктер, куја, пси јој јед'ли мајку,</i>	1
35.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	<i>О Стеване, брате од матере,</i>	
		<i>Је ли мајка родила јунака,</i>	2
37.	Бој на Додошима	<i>Који оца ни матере нема,</i>	
		<i>Остаде му саморана мајка,</i>	2
39.	Погибија и освета Пера Мартиновића	<i>Ка машина, брата од матере</i>	
		<i>Мојој мајци то јесу ујаци,</i>	
		<i>Злосрећан је, злосрећна му мајка,</i>	
		<i>О Јоване, злосрећна ти мајка,</i>	
		<i>Е га врло одгојила мајка,</i>	
		<i>Ту је стару наодио мајку</i>	
		<i>Кучко моја, а не мила мајко,</i>	
		<i>Па му мајка руке дријешаше</i>	
		<i>Мучи, кучко, а не моја мајко,</i>	
		<i>Па Вукова мајка прокукала,</i>	
		<i>Кука мајка иза свега гласа</i>	

		<i>Перова се мајка досјетила, Па Перова мајка закукала, Ка' им стара мајка кажеваше, Кука мајка, пак се разговара Па је стару мајку загрлила Стара мајко, немој кукат' често, Загри га како сина мајка, Перова их мајка дочекала, Весели се, Јованова мајка, Па их својој мајци дариваше</i>	21
40.	Бојеви Црногораца с Турцима	<i>Српска мајка веле туговаше, Пак овако мајка говораше, Опет мајка себе говораше Мене мајци српски витезова, Ал' сам мајка најславни' јунака, Јадне српске потискоше мајке, Опет српска говораше мајка Јошт овако збори српска мајка Јошт овако збори српска мајка Но ћу о другом саде зборит' мајка Ах, ја, мајка српскије јунака, Јошт да, мајка, сузе не укидам И јошт мајка српска проговара Па јошт српска мајка спомињаше А ја, мајка српскије јунака, Ја сам, мајка, небу се молила Те нагледа српског рода мајку, Сад се оћу, мајка, повратити, Кад ја, мајка српска, то видила Па се српска мајка разговара, С којом ћу се, мајка, веселити Којуно сам испјевала мајка</i>	22
41.	Почетак буне против дахија	<i>Удри, Ђоко, родила те мајка,</i>	1
42.	Освојење Пазара	<i>Но је л' мајка родила јунака,</i>	1
45.	Буљубаша Рецо и поп Дмитровић	<i>Парезане, весела ти мајка, Буљубаша, весела ти мајка,</i>	2
48.	Вучићева буна	<i>О Милошу, шумадинска мајко, Ми тражимо и оца и мајку, Нашу мајку књагињу Љубицу! Не тражите ни оца ни мајку, Ја сам вама и отац и мајка, Да он види остарилу мајку! Старој мајки обадва образа,</i>	7
			112
СМ			
5.	Два Херака	<i>Већ их мајка чим хранити нејма, Није л' мајка родила јунака До старице остарале мајке И њег' мајка цару даровала, Те нас није хранит могла мајка! Је л' нам брате, у животу мајка? Скоро сам ја мајку походио Да не плачу мајке и љубовце, Већ идемо својој старој мајци Да нас мајка стара не проклиње Кано ћесар и јуначка мајка Они нашли у животу мајку, Нејма мајка до мене и тебе А нека га весела му мајка</i>	12
6.	Турство	<i>Нејма мајка до мене и тебе</i>	2
7.	Јакшићи	<i>старицу му мајку потурише, а старицу мајку потурили, гради дворе, разговарај мајку, Ја ли сестру, ја ли стару мајку, А старицу мајку потуруше, И старицу разговарах мајку, Још су нашли у животу мајку, Вратила се мајци за живота,</i>	8
9.	Све - ослобод	<i>Попе Јово, јадовна ти мајка!</i>	1
10.	Три сужња	<i>на дом баба и старицу мајку, Здраво пође весела му мајка, Весела му мајка и љубовца,</i>	3
15.	Освета Црне Горе	<i>Калуђере, мајка ти жсалошна!</i>	1
24.	Балетићи	<i>Јадна бако, Калабићах мајко!</i>	1
26.	Тко је јунак	<i>једном рече. Јаој мене мајко! Не помаже ни мајка ни Јанко,</i>	2
27.	О Медуну граду	<i>и стару му мајку погазише а стару ти мајку презазише!</i>	2
28.	Хрџак ал' јунак	<i>здрaво дошли, весела им мајка,</i>	1

35.	Маркова слава	<i>Дакле моју мајку дарујете! стадоше му дариват мајку док му стару дариваше мајку</i>	3
36.	Свакојако бољи Марко	<i>Нас је мајка једна породила далеко смо од оца и мајке, те их оба мајка загрлила,</i>	3
37.	Мина и Марко	<i>старицу ти мајку потиснути, па старици мајци говорио Што ћу сада, моја мила мајко! Али мајка Марку одговара Мучи, мајко, луда женска главо!</i>	5
38.	Туркиња што воли	<i>Кад изађе мајка и ђевојка, ту ђевојка мајци говорише А тако ти, моја мила мајко! А ђевојци мајка говорила А ђевојка мајци говорила А кад мајка разумје ђевојку, Ол' не видиш, јадна твоја мајка,</i>	7
39.	Радул-бег	<i>Старица ме проклињала мајка</i>	1
40.	Вишњић Јован	<i>ал' му пред двор стара мајка сједи, нег' је старој говорио мајци Стара мајко, за бога милога, Стара њему проговара мајка</i>	4
41.	Превршавац	<i>ма му мајка ријеч бесједила Него мајци Лека одговара Пет сам, мајко, кумовах убио ту ми, мајко, разбијасмо цркву, То кад зачу мајка остарала,</i>	5
44.	Смрт Алије	<i>оно пође к остаралој мајци, а када га мајка угледала, камо ли ми остарала мајка? што ме питаш за 'старалу мајку,</i>	4
46.	Опет Чевљани	<i>у Гробице ће се гробу мајке, Је ли мајка родила јунака</i>	2
53.	Цеклињанин	<i>Јони ме није мајка ударила,</i>	1
54.	Алајбеговић	<i>а не знаде, жалосна му мајка, не родила мајка ни једнога!</i>	2
55.	Нова пјесна црногорска о војни Русах и Тураках почетој у году	<i>нашом мајком црквом православном!</i>	1
56.	Мали Радојица	<i>а Хајкуна с мајком у сараја</i>	1
58.	Завојевање Крима	<i>мајке старе коњ'ма погазише, О царице, наша мила мајко Мила мајко и сунашце жарко, вет нас брани наша мила мајко! Остај збогом наша мила мајко, наша мајко и свјетило јарко!</i>	6
64.	Паденије Млетака	<i>Бонапарта, и отац и мајка! и он би ни ка отац и мајка,</i>	2
65.	Нерођен делија	<i>и даде га Стојановој мајци Мај то теби, Стојанова мајко! Узела га остарала мајка па га њиви Стојанова мајка Камо мене мој отац и мајка? изгубило и оца и мајку, изгубио и оца и мајку, мен' у мајци једва оставио, Што л' ти тражиш и оца и мајку, докле нађеш и оца и мајку,</i>	10
66.	Два калуђера	<i>и у кулу мајку и љубовицу Ту нађоше Алексину мајку, На то вели Алексина мајка</i>	3
67.	Зарок	<i>Но да видиш Стојанове мајке ту наоде Стојанову мајку, утјешили своју стару мајку</i>	3
68.	Марко у тавници татарској	<i>старој мојој мајци Јевросими, старој мајци да с' у ме не нада,</i>	2
71.	Милост матерна	<i>и старој је мајци бесједило На зло си ме, мајко, намјерила! то је њојзи мајка оправила ни мајка му Бурова Јерина, Нешто ти је мајка оправила Он послуша оца и матеру,</i>	6
73.	Марко Краљевић	<i>Бјеж'те у град, јадна ваша мајка! а и стару да пригледа мајку</i>	2
75.	Какав је Раде	<i>не шчекала мајка ниједнога</i>	1
76.	Грујице посестрима	<i>њу ми мајка остарала кара Она с' мајци криво кунјаше, ал' га чека остарала мајка</i>	

		<i>а док мајци на кулу изађе, Осман мајци кротко одговара Грујо ти се поздравио, мајко, Мајка пишну, а Османе врисну,</i>	7
77.	Златна свирала	<i>Авај мене, моја стара мајко!</i>	1
79.	Опет Секул и Герзелез	<i>Није л' мајка родила јунака Хоће Секул радосна му мајка,</i>	2
81.	Ибрахим и Марко	<i>здрави дошли весела им мајка,</i>	1
83.	Укор Кчевке	<i>ка је мајка мене прекорила, да утјешим остаралу мајку</i>	2
85.	Брђани	<i>пуцај срце, а кукај им мајко!</i>	1
91.	Марко и Филип	<i>а да би ме не родила мајка!</i>	1
92.	Зујо и Вујо	<i>па оздрави весела му мајка,</i>	1
94.	Опет Марко и Филип	<i>А да би ме не родила мајка, да би мене не ичекала мајка, нејма Марко но један у мајке весела им мајка и дружина!</i>	4
95.	Дворба Јакшића	<i>к њим' долази њина мила мајка,</i>	1
100.	Пропаст Кладуше	<i>Је ли мајка родила јунака поведи га мојој старој мајци, да га гледа мајка мјесто сина</i>	3
103.	Смрт Мијата	<i>Је ли мајка родила јунака,</i>	1
104.	Смрт Змај-Огњана Вука	<i>ја сам оста мајци под појасом,</i>	1
107.	Бег Љубовић	<i>Је ли мајка родила Турчина,</i>	1
110.	Драгиша	<i>служи му га остарала мајка, своју стару проклињао мајку Бог т' убио, остарала мајко! Па је стара уздисала мајка, он је старој говорио мајци А тако ти, остарала мајко! На то стара уздисала мајка Ко ће стару сахранити мајку, но ме клела на рођење мајка но ме мајка на рођење клела</i>	10
111.	Марко и цар	<i>но Маркову остаралу мајку, Јес' ме стара проклињала мајка, Хоће Марко, весела му мајка,</i>	3
112.	Рајко	<i>осјети се, родила га мајка,</i>	1
115.	Хајдуци	<i>Ха, нека их, радосна им мајка,</i>	1
116.	Опет Смиљанић	<i>О сердаре, кукала ти мајка,</i>	1
117.	Турчин - чоек	<i>него мајка од Кладуше Муја, Ну да видиш Мујагине мајке, ту наводи Мујагину мајку одговара Мујагина мајка Ој бога ти, Мујагина Мајко! Ал' да видиш Мујагине мајке,</i>	6
119.	Маркова женидба	<i>са његовом остаралом мајком, а мајка му рујно служи вино тада мајка Марку бесједила Тада Марко мајци бесједио до 'во, једном, мајко Јевросима, бијох, мајко, у земљу мацарску, каде сам је, мајко сагледао, А кад зачу мајка Јевросима, све до зоре мајка сигурала Остан' збогом, мајко Јевросима! Марку мајка љетицу одговара питаће ме мајка Јевросима и у Прилип остаралој мајци, што је мајка њена научила, и да мајку у весељу нађеш своју мајку нађе у авлију, мајка њему помоћ прифатила а мајка му вина донијела, знаде мајка жуди Марко вина знаде мајка годет своме сину Марко мајци бесједити пође тебе, мајко, снаху испросио, Рече Марку мајка Јевросима Згодно су ми, мајко, бесједили, Ал' је мајка Марку бесједила Иде Марко по хајтару мајци, Стара ме је мајка проклињала</i>	27
120.	Жеравица Видо	<i>да га шиљем остаралој мајци,</i>	1
122.	Женидба Огњан - Вука	<i>за њим стара мајка пристајаше Вук бијаше, мајку не слушааше, Чу ли, Вуче, једини у мајке! мајку ти му завио у ирно,</i>	

		<i>оставио мајку самохрану, ћаше јадна остарала мајка</i>	6
123.	Оклада	<i>љуби мајку и цара у руку, -</i>	1
126.	Старац Ђејфан	<i>и његова самохрана мајка! И нека га весела му мајка,</i>	2
127.	Освета	<i>но ако ти мајка није курва,</i>	1
129.	Витковићи	<i>књигу иштије, стару мајку пита Неиће Симо да послуша мајке пита Вуче своју стару мајку а сад не знам, моја мила мајко, Све му мајка по истини каза, а кад мајку Вуче разумио, Аог, мајко, богме пријевара, Старица ме проклињала мајка Далеко га мајка угледала, ма га мајка среташе Симова А кад мајку Раде разумио,</i>	11
130.	Непољуб	<i>ни код моје ни код твоје мајке, и несретне каза мајци гласе</i>	2
131.	Цидић Аган	<i>здроаво дошли весела им мајка, њима мајка, а нама дружина</i>	2
135.	Погиб Ровчанах	<i>О Ровчани, јадне ваше мајке!</i>	1
144.	Бајо Пивљанин	<i>Но сам чула од старице мајке да ме Туре просило у мајке, и није ме кћела дати мајка, да ме Туре испроси од мајке ако ли ме некће дати мајка, Ти си мене просио у мајке, и није ме кћела дати мајка, да ме, туре, испросиши у мајке ако ли ме дати некће мајка, Туре проси, мајка му је даје, а нека их весела им мајка!</i>	11
147.	Момчила смерт	<i>већ да мајка Милош Обилића,</i>	1
148.	Герзелез	<i>Није л' мајка родила јунака Стан', Секуле, жалосна ти мајка!</i>	2
149.	Откуд је Герзелез	<i>а не знаде, жалосна јој мајка, Каже, мајко, ће ми је бабајко, Кухај, мајко, лахке брашенице, Веж' се Туре, жалосна ти мајка! Стан' Турчине, кукала ти мајка! кад те моја мајка куповала, а сјутрадан мајку м' оставио,</i>	7
150.	Бошњак	<i>он старицу мајку дозиваше старица му бесједила мајка ма га стара мајка разговара питала га остарјела мајка Није, мајко, књига од мејдана, А бога ми, моја стара мајко, То кад чула Мустафина мајка, Још га мајка дивно благосиља и у двору здраво мајку нађе, па га мајка грли и целива Здроаво сам ти, моја мила мајко! Ал' сам, мајко, изгубио јога Јуначки му мајка бесједила Ал' сам, мајко, на Босни везиром А кад њега мајка разумјела,</i>	15
151.	Страиња	<i>а уторник да кукају мајке, у уторник да кукају мајке, у уторник да кукају мајке,</i>	3
153.	Марков лов	<i>но дозива мајку Јевросиму А кад мајка змију сагледала,</i>	2
154.	Муке за вјеру	<i>Ту долази Јованова мајка, тер Јовану мајка бесједила но на мајку криво погледаше, Мајка оде двору бијеломе, подранила мајка Јованова, он је старој бесједио мајци Не ид' амо, моја стара мајко!</i>	7
157.	Мостарац	<i>О Хајкуно, мајка ти кукала! Бе си, Ибро, мој брате од мајке?! Хоће Павле весела му мајка, весела му мајка и Хајкуна,</i>	4
158.	Млогостручна невјера	<i>ни цвијељат моју стару мајку,</i>	1
159.	Цар и Секула	<i>подај мајци да се хљебом храни даде паре остаралој мајци,</i>	2
160.	Царска ријеч	<i>те га шиљи остаралој мајци</i>	

		<i>Стара мајко, књегшња Милице!</i> <i>у књигу му говорила мајка</i>	3
164.	Колашинци	<i>но му бјеше мајка и љубовца,</i>	1
167.	Иво Подгорица	<i>Младо момче, жалосна ти мајка!</i>	1
168.	Бој у Мартиниће Црногорацах с Кара Махмутом Бушатлијом	<i>оставише мајке и љубовце</i>	1
169.	Предраго је прескупо	<i>а твоја је остарала мајка,</i> <i>па отиде својој старој мајци,</i> <i>Збогом остај, моја мила мајко!</i> <i>Но Стојану мајка говорише</i> <i>Хоћу, мајко, високој планини,</i> <i>Писну мајка како змија љута</i> <i>и остави самохрану мајку</i> <i>Аманет ви стара мајка моја</i> <i>О сердари, жалосне вам мајке!</i> <i>Жалосне вам мајке и љубце,</i> <i>није л' мајка родила јунака</i> <i>и у моје остарале мајке,</i> <i>оставио самохране мајке,</i> <i>Хадје, слуго, к остаралој мајци,</i> <i>Оде слуга к остаралој мајци,</i> <i>У то дође остарала мајка,</i> <i>па говори мајци и Хајкуни</i> <i>а старој се поврнула мајци,</i> <i>док је стару опојила мајку,</i> <i>а на душек остаралу мајку,</i> <i>тако стару ушккала мајку,</i> <i>О Стојане, јадна твоја мајка!</i> <i>Да не чује моја стара мајка</i> <i>да ми стара утјеши се мајка</i>	24
174.	Ускоци	<i>Бјежи, Бошко, жалосна ти мајка!</i> <i>младу јадну уцијели мајку!</i>	2
175.	Злосретност	<i>Ах да би ме не родила мајка!</i>	1
			298
ВУК II			
3.	Ђакон Стефан и два анђела	<i>Слатка мајко, моја слатка рано!</i>	1
4.	Огњена Марија у паклу	<i>Да ја виђу остаралу мајку,</i> <i>Њом је био и оца и мајку</i> <i>То је мајка Огњане Марије,</i> <i>А Марија стаде поред мајке,</i> <i>Па упита остаралу мајку</i> <i>Кажи, мајко, што си згријешила?</i> <i>Но Марији мајка говорила</i> <i>Моја мајка до пред цркву пође,</i> <i>Кад ми мајка испред цркве дође,</i> <i>Таде ме је проклињала мајка</i> <i>Узеше ме ћеца Богом мајку</i> <i>Скрој ми, мајко, бијелу кошуљу</i> <i>Млађи рече Дај ми љеба, мајко</i>	13
6.	Кумовање Грчића Манојла	<i>Мајка му се бјеше препанула,</i>	1
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Далеко и мајка угледала,</i> <i>Беседила девојачка мајка</i> <i>Чија ће и мајка дочекати?</i> <i>Беседила својој старој мајки</i> <i>Ој старице, мила мајко моја!</i> <i>То је, мајко, Радановић Лазо,</i> <i>Ти ћеш, мајко, свате дочекати,</i> <i>Завади се мајка и девојка,</i> <i>Мајка оће да остави сину,</i> <i>Тад' се мајка на њу наљутила,</i> <i>Ој Бога ти, мила мајко моја!</i> <i>Мајка Лази тијо одговара</i> <i>Онда Лазо мајки говорио</i> <i>Кад је мајка речи разабрала,</i> <i>Већ се она с мајком завадила,</i> <i>Мајка оће да остави сину,</i> <i>Љуби оца, љуби стару мајку,</i> <i>Па је мајки онда беседила</i> <i>Опрости ми, мила мајко моја!</i> <i>Што сам теби, мајко, сагрешила</i> <i>Али мајка куне без престанка</i> <i>За коју се с мајком завадила,</i>	22
8.	Јован и дивски старјешина	<i>Хоћеш ли се одрицат' од мајке?</i> <i>Па дијете мајци говорило</i> <i>Чујеш ли ме, моја мила мајко!</i> <i>А њему је мајка говорила</i> <i>Те је мајку своју послушао</i> <i>Но је Јован мајци говорио</i> <i>А за Бога, моја мила мајко!</i>	

		<p>уџ Кћемо се, мајко, дијевати? А мајка је сину говорила Он је с мајком нојцу боравио Он отиде у пећину к мајци Да зарани одагнату мајку Но му мајка тадер бесједила А мајка му дива угледала Хајд' овамо, Јованова мајко! Па му тадер мајка говорила Тад' Јовану бесједила мајка Јован своју послушао мајку, Он могаше надиграти мајку, Но је њега мајка надиграла Да ја раним одагнату мајку, Ве је твоја остарала мајка? Јован мајку у пећину каже И Јована угледала мајка, Он се хоће мајци препанути, Па ће мајку за понуде питат' Би ли, мајко, каквијех понудах? Али бону находио мајку Сједе Јован мајци више главе, Куку мене, моја мила мајко! Би ли, мајко, каквијех понудах? У пећину мајци долазио, Кад то виђе Јованова мајка, Ја бих свашто, мајко, раскинуо, Кад то чула Јованова мајка, Па је Јован мајци говорио А за Бога, остарала мајко! Јер ми, мајко, обје отпадоше Но му мајка ни хабера не ма, Но не фала мојој старој мајци, Што ј' од мајке чедо дочекало, Ал' му сједи пред пећину мајка, Стан' да видиш Јованове мајке, Брзо Јован мајку уфатио, Што је њему учињела мајка Али вика Јованова мајка Не дај мајку, дијете Јоване! Изгорје ти мајку огањ живи</p>	48
9.	Браћа и сестра	<p>Рани мајка девет мили сина Мајка даје у село комишији, Сама оста саморана мајка Веће њина остарила мајка Јадна мајко, отвори ми врата Стара мајка из двора бесједи И мен' хоћеш остарили мајку? Јадна мајко, отвори ми врата, Па јој мајка отворила врата,</p>	9
12.	Змија младожења	Оста мајка без сина својега,	1
13.	Опет то, али друкчије	<p>И дошла је у криоце мајци Својој старој говорила мајци Ха, ну ходи, моја мила мајко! А мајка је веселити поће Њега хоће уставити мајка</p>	5
14.	Наход Симеун	Ти си своју обљубио мајку!	1
15.	Опет Наход Симеун	<p>Ал' га мајка неговат' не може, Јер си своју обљубио мајку Јер сам своју обљубио мајку Није шала своја стара мајка!</p>	4
16.	Предраг и Ненад	<p>Рани мајка два нејака сина, Предраг мајци до коња дорасте, Пак одбеже своју стару мајку Оста мајка ранећи Ненада, И Ненад је мајци дорастао Пак одбеже своју стару мајку, Ал' се млађан зажелио мајке, Ја сам вам се зажелио мајке, Да идемо сваки својој мајци Пак се диже својој старој мајци Лепо га је дочекала мајка, Ненад мајци тијо беседио Ој старице, моја мила мајко! Не би рек'о, да си моја мајка А ја, мајко, собом и оружјем, Стара му се насмејала мајка</p>	

		<i>Ој старице, моја мила мајко!</i>	
		<i>Беседи му стара мила мајка</i>	
		<i>Али Ненад мајке не слушааше,</i>	
		<i>Имам стару саморану мајку,</i>	20
18.	Часни крсти	<i>А свака је мајка милостива</i>	1
23.	Свети Саво	<i>Красну славну мајци задужбину,</i> <i>Својој мајци царици Јелени,</i>	2
26.	Зидање Скадра	<i>Но ти прати мојој старој мајци,</i> <i>Моја мајка има доста блага,</i>	2
29.	Женидба Душанова	<i>Вели њима остарјела мајка</i> <i>Веш пишите Мајка је на смрти,</i> <i>Не би л' живу застануо мајку</i> <i>То су браћа мајку послушала,</i> <i>Стара нам је мајка на умору,</i> <i>Стара ми је на умору мајка,</i> <i>А за њима остарјела мајка</i> <i>Милош мајку у бијелу руку</i> <i>Бог ти стару не убио мајку,</i> <i>Није л' мајка родила јунака</i> <i>Није л' мајка родила јунака</i> <i>Благо мајци, која те родила,</i>	12
30.	Наход Момир	<i>Ил' је чедо досадило мајци,</i> <i>Те је њега оставила мајка</i> <i>Како свака мајка чедо своје</i> <i>Водите ме царици матери,</i> <i>Она иде својој старој мајци</i> <i>Одени ме, моја стара мајко,</i>	6
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<i>Јесу, мајко, ал' је скупо стало</i>	1
33.	Смрт Душанова	<i>Па дозива стару своју мајку</i> <i>Дај ми, мајко, комад љеба бабов</i> <i>Стара њему мајка говорила</i>	3
34.	Урош и Мрњавчевићи	<i>То зачула Јевросима мајка,</i>	1
38.	Марко Краљевић и вила	<i>Рече Милош Јао моја мајко!</i>	1
40.	Сестра Леке капетана	<i>Авај Лека! Весела ти мајка!</i> <i>Ко ли отац, ко л' његова мајка?</i>	2
41.	Дјевојка надмудрила Марка	<i>Далеко и угледала мајка,</i>	1
44.	Бановић Страхиња	<i>Од његове остарјеле мајке,</i> <i>Књига каже, ће га куне мајка</i> <i>Стару мајку твоју ојадио</i> <i>Баи од моје остарјеле мајке</i> <i>Како ли је мајка прегажена,</i> <i>Бре! Дервишу, несретна ти мајка!</i>	6
47.	Мусић Стефан	<i>Рано ме је пробудила мајка,</i>	1
48.	Смрт мајке Југовића	<i>Смрт мајке Југовића</i> <i>Бога моли Југовића мајка,</i> <i>И ту мајка тврда срдца била,</i> <i>И ту мајка тврда срдца била,</i> <i>Пита мајка Дамјанове љубе</i> <i>Свекрвице, мајко Дамјанова!</i> <i>И ту мајка тврда срдца била,</i> <i>Бацају је у криоце мајци</i> <i>Узе руку Југовића мајка,</i> <i>Свекрвице, мајко Дамјанова!</i> <i>Јера бурму ја познајем, мајко,</i> <i>Узе мајка руку Дамјанову,</i> <i>Надула се Југовића мајка,</i>	13
56.	Женидба Марка Краљевића	<i>Сједе Марко за вечеру с мајком,</i> <i>Већ је твоја остарјела мајка,</i> <i>Вели Марко остарилој мајци</i> <i>Ој Бога ми, моја стара мајко!</i> <i>Осим једну, моја стара мајко,</i> <i>Кад је виђех, моја стара мајко!</i> <i>Бесједи му ђевојачка мајка</i> <i>Марко мајку у бијелу руку</i> <i>Пита мајка Краљевића Марка</i> <i>Рече Марко остарилој мајци</i> <i>Рече мени ђевојачка мајка</i> <i>Вели њему остарила мајка</i> <i>Онда своју послушао мајку,</i> <i>Мене стара проклињала мајка,</i>	14
57.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<i>Имај једну остарјелу мајку,</i>	1
60.	Марко Краљевић и бег Костадин	<i>Ти имадеи и оца и мајку,</i>	1
62.	Марко Краљевић и Мина од Костура	<i>Сједе Марко с мајком вечерати</i> <i>Марко пита своју стару мајку</i> <i>Сјетуј мене, моја стара мајко,</i> <i>Вели мајка Краљевићу Марку</i> <i>То је Марко послушао мајку,</i>	

		<p>На походу мајци наручује Чу ли мене, моја стара мајко! Јера сам ти, мајко, у завади Па се бојим, моја стара мајко, Стару мајку с коња прегазео, Стара мајка с коња прегажена Стара мајка с коња прегажена,</p>	12
63.	Марко Краљевић и Арапа	<p>Пак дозивље Јевросиму мајку Јевросима, моја стара мајко! Моја, мајко, моја слатка рано! Ран' је, мајко, мене каконо си, Да би, мајко, стекли пријатеље</p>	5
64.	Марко Краљевић и кћи краља Арапскога	<p>Пита мајка Краљевића Марка Ој Бога ми, моја стара мајко! Осим једно, моја стара мајко По том знадем, да је љето, мајко Изведе ме из тавнице, мајко, Кад погледах, моја стара мајко,</p>	6
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<p>Мајци мојој у Прилипа града, Мајци својој у Прилипа града, Да је пратим у Прилипа к мајци,</p>	3
66.	Марко Краљевић и Арапин	<p>Мајке немам, а сестрице немам, Ал' тако ме не родила мајка, Не иће доћи, не дошао мајци!</p>	3
68.	Марко Краљевић и Ђемо Брђанин	<p>За њим стара пристанула мајка, А још горе не послушат' мајке</p>	2
69.	Марко Краљевић укида свадбарину	<p>Ил' са себе, ил' са своје мајке, Ни са себе, ни са своје мајке, А можда си јединац у мајке, Па што ће ти саморана мајка?</p>	4
71.	Марко пије уз рамазан вино	<p>Цар Сулеман, и отац и мајко!</p>	1
72.	Турци у Марка на слави	<p>Мајка служи нишите и убоге, Тако мене не родила мајка А стаде га заклињати мајка, Мајка вади дојке из недара То је Марко послушао мајке, Јевросими својој старој мајки Јевросима, моја стара мајко!</p>	7
73.	Орање Марка Краљевића	<p>Са старицом Јевросимом мајком, Мајка Марку стаде бесједити А старој се досадило мајци То је Марко послушао мајку Однесе их својој старој мајци</p>	5
77.	Опет то, али друкчије	<p>Што ћеш саде, јадна твоја мајка? Кад је вранац осјетио мајку,</p>	2
78.	Болани Дојчин	<p>Ал' му не да остарила мајка Оставити саморану мајку</p>	2
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	<p>Ђуро мајку у бијелу руку, Пита мајка Смедеревца Ђуро Ој Бога ми, моја стара мајко! Ја отале пођох, стара мајко! Сад ме сјетуј, моја стара мајко! Вели њему остарила мајка</p>	6
80.	Ђурђева Јерина	<p>За Максимом мајка Максимова</p>	1
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	<p>Седе Тодор за вечеру с мајком Јели мајка родила јунака, Па се мајки у дворе поврати Сандаћија, моја мила мајко!</p>	4
85.	Секула се у змију претворно	<p>Секула је јединац у мајке</p>	1
86.	Опет то, али друкчије	<p>И десета остарила мајка, Ал' је мајка ићерма бесједила Не остављај саморану мајку</p>	3
87.	Женидба Поповића Стојана	<p>Од пунице ђевојачке мајке Пред њег' стара ишетала мајка, Стојан мајку у бијелу руку Пита мајка Поповић-Стојана Од пунице ђевојачке мајке, Сјетуј мене моја стара мајко! Стара мајка бесједи Стојану Боље, синко, ђевојачку мајку Стојан своју послушао мајку</p>	9
88.	Женидба Влашића Радула	<p>Изишла је мајка Радулова, Па говори мајка Радулова</p>	2
89.	Женидба Максима Црнојевића	<p>И код баба и код старе мајке, Хоће к својој на муштулак мајци Поклонио и отац и мајка, О Максиме, немала те мајка! Мајка нема до тебе једнога,</p>	

		<i>Пак побјеже на муштудук мајци Те се њине мајке ојадише, Он побјеже ка несрећној мајци?</i>	8
91.	Смрт Јова Деспотовића	<i>Те ми зовни моју стару мајку, Стару моју мајку Анђелију, Те казује мајци Анђелији, Вели њему мајка Анђелија Од ина се мајци не могаше, Тад' говори мајка Анђелија Драга госпо, мајко Анђелија! Ту се мајка јаду досјетила Кад то виђе мајка Анђелија, Што ће, Јово, твоја стара мајка? Моје благо мојој старој мајци,</i>	11
92.	Жениба Змај-Деспота Вука	<i>Дочека га остарила мајка, Па га пита мајка Анђелина Не ће л' стару одмијенил' мајку? Оде Вуче мајци говорити Добро, мајко, у земљи Латинској, А он вели остарилој мајци А он пита остарилу мајку Шта ћу саде, моја стара мајко? Вели Вуку остарила мајка А и мене стару твоју мајку Када Вуче саслушао мајку,</i>	11
97.	Јакшићима двори похарани	<i>Стара мајка коњма прегажена, Мало нашли у животу мајку, Бог тебе, стара наша мајко! Онда њима мајка одговара Виђи, јели наша жива мајка Мајку му је коњем погазио,</i>	6
99.	Опет дијоба Јакшића	<i>Кад он нема ни сестре, ни мајке,</i>	1
100.	Јакшићи кушају љубе	<i>И мајка нам двори управљаше, Али њима никад не ћеи мајке</i>	2
			310
ВУК III			
4.	Груица и Арапин	<i>Хај ђевојко, жалостна ти мајка! Младу ли те мајка удавала, Туђа мене мајка удавала</i>	3
6.	Женидба Груице Новаковића	<i>Млоге ли си мајке ојадил! Да л' ћеи данас мој' ојадит' мајку? Млоге ли си мајке ојадил! Да л' ћеи данас мој' ојадит' мајку?</i>	4
7.	Невјера љубе Груичине	<i>О чујеш ли, Максимија мајко! Ал' то дете не слушало мајку, За њим трчи Максимија мајка, Нете, Турци, жалосна вам мајка! Иди моли Максимију мајку, Е да би те приватила мајка, Моли дете Максимију мајку Максимија, моја мила мајко! Иди, сине, под шатора мајци, Те укради ноже од матере, Те отиде под шатора мајки, Дижте с', Турци' жалостна вам мајка! Изгореше мојој мајци дојке,</i>	13
8.	Турско војевање на Беч	<i>До сам царе, весела му мајка,</i>	1
14.	Свети Саво и Хасан-паша	<i>Или ти је на ум пала мајка? Ако л' ти је на ум пала мајка, Иди мајци, ти је не вићео! А на ум ми није пала мајка Као мајци у радости д'јете</i>	5
19.	Хајка Атлагића и Јован бџар	<i>Да не знаде ни отац ни мајка Те намири и оца и мајку, Старој мајци образе поцрни? А Хајкуна другу шаље мајци Не будали, моја стара мајко! Да ти знадеш, моја стара мајко,</i>	6
20.	Јанко од Котара и Мујин Алил	<i>Нек ти види остарјела мајка,</i>	1
21.	Женидба Стојана Јанковића	<i>О Стојане, жалосна ти мајка!</i>	1
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Од како се од мајке родила, Он дозива своју стару мајку О чу ли ме, моја стара мајко! Кад то зачу мајка Стојанова, Бесједи му остарила мајка А Стојан је мајци бесједио Ој Бога ми, моја стара мајко! Гледај, мајко, пребијеле дворе,</i>	

		<i>Ни се кари, моја стара мајко, Сусрете их мајка Стојанова,</i>	10
24.	Женидба од Задра Тодора	<i>Мој Алиле, мој брате од мајке! Неки велилао моја мајко!</i>	2
25.	Ропство Јанковића Стојана	<i>Нађе мајку Јанковић Стојане, Нађе мајку у свом винограду Косу реже остарила мајка, Мајка те је већ заборавила, Иде мајка у двор кукајући, Стоју мајка већ заборавила, Ко ће стару дочекати мајку? Ко ће стару запитати мајку Јеси ли се уморила, мајко? Прима мајку на господске руке, И говори својој старој мајки Ти не кукај, моја стара мајко! Кад угледа остарила мајка, Мртва мајка на земљицу паде Лепо Стојан оправдио мајку,</i>	15
26.	Женидба Ива Сењанина	<i>Ког је мајка родила јунака,</i>	1
27.	Опет женидба Сењанина Ива	<i>Није л' мајка уродила сина Једном си се од мајке родило,</i>	2
28.	Кунина Златија	<i>Те је шаље својој старој мајци У з'о час ме удомила, мајко! Како си ме удомила, мајко, У авлији Иваново мајка, Вели њојзи мајка Иванова Казује јој мајка Иванова Па је пита мајка Иванова Кад то зачу мајка Иванова, Пита Анђу остарјела мајка Што си мајци тако невесела? Прођи ме се, моја стара мајко! Кад то чула остарјела мајка, Како си ме од мајке одвео,</i>	13
30.	Опет то, али друкчије	<i>О Турчине, жељела те мајка! Мене ј' мајка на рођењу клела, Секула се препаде од мајке,</i>	3
31.	Смрт Сењанина Ива	<i>Санак снила Иваново мајка, Чујеш мене, остарила мајко! Па говори остарилој мајци Скин' ме, мајко, са коња вранчића, Па га пита остарила мајка Доста, мајко, робља наробисмо, Од њих нико не остаде, мајко, Од нас нико не погибе, мајко Од нас нико не погибе, мајко, Од њих нико не остаде, мајко Од њих, мајко, нико не погибе, Од нас, мајко, нико не остаде, И умрије, жалосна му мајка!</i>	13
32.	Смрт Илије Смиљанића	<i>Моме двору, мојој старој мајци, Да ми мајка моје ране вида, Туђа мајка ране повређује,</i>	3
33.	Сватови Нука Новљанина	<i>Потље једна на ојаку мајка, Пак је Нуки мајка бесједила Онда Нуко мајци говорио Ја старице, моја мила мајко! Већ сам чуо, моја мила мајко! Неки велилао моја мајко!</i>	6
35.	Два Куртића и Боичић Алил	<i>А тако ме не родила мајка,</i>	1
36.	Боичић Алија и Глумац Осман-ага	<i>Да би мене мајка не родила Што је мене у мајке просио</i>	2
37.	Опет то, мало друкчије	<i>Да би мене не родила мајка</i>	1
38.	Пеул капетан и Хрњетина Мујо	<i>Чију ли ћеш уцв'елити мајку?</i>	1
39.	Сењанин Тадија	<i>Није л' мајка родила јунака, Ал' излази Тадијина мајка,</i>	2
41.	Јерко Латинин и Галовран Луко	<i>На то су нас и родиле мајке, Старе мајке, раните се саме, А на дому има стару мајку, Јали мајку, јали љубу верну,</i>	4
42.	Гавран харамбаша и Лимо	<i>То говори, несретња му мајка!</i>	1
45.	Мајстор Манојло	<i>Јели мајка родила јунака,</i>	1
49.	Љуба хајдук-Вукосава	<i>Да је пошљем мајци и љубовци Стара мајко, не надај се у ме, Заплака се и сестра и мајка, Здраво оишли, весела им мајка!</i>	

		<i>Њима мајка, а мене дружина!</i>	5
53.	Опет то, мало друкчије	<i>Ја имадем и оца и мајку</i>	1
55.	Куна Хасан-ага и Драгић војвода	<i>Мени се зна и отац и мајка</i>	1
56.	Иво Сенковић и ага од Рибника	<i>Стару мајку целива у руку</i> <i>Угледа га стара мила мајка,</i>	2
57.	Вук Анђелијћ и бан Задранин	<i>И утече (весела му мајка!),</i>	1
58.	Опет Вук Анђелијћ и бан Задранин	<i>И Анђушу своју стару мајку,</i>	1
61.	Вучко Љубичић	<i>Кад ћу млоге расцветити мајке,</i> <i>Или ти је опсовао мајку?</i> <i>Бре курва му стара мајка била!</i> <i>Није мене опсовао мајке,</i>	4
62.	Човјек-паша и Михат чобанин	<i>Мудра видра, то је наша мајка</i>	1
65.	Виде Даничић	<i>Није л' мајка родила јунака,</i>	1
68.	Ришњанин хаџија и Лимун трговац	<i>Гради књезу, те матери шаље</i> <i>Здраво смо ти, мајко, у Зворнику</i> <i>Те је шаље својој старој мајци</i> <i>Здраво смо ти, мајко, на Гласинцу</i> <i>Те је врати својој старој мајци</i> <i>Здраво смо ти у Јабуци, мајко</i> <i>Здраво смо ти на Загорју, мајко</i> <i>Здраво смо ти, мајко, на Чемерну</i> <i>Здраво смо ти у Врбици, мајко</i> <i>Те не шаљеш својој старој мајци?</i> <i>Већ ти мајци ситну књезу пиши</i>	11
69.	Шта освета чини	<i>Који нема ни оца ни мајке,</i> <i>Мач и пушка и отац и мајка,</i> <i>Који нема ни оца ни мајке,</i> <i>Мач и пушка и отац и мајка,</i> <i>И утече, весела му мајка!</i>	5
71.	Синовица попа Милутина	<i>Кад је Анђа мајку разумјела,</i> <i>Анђа мајци тихо одговара</i> <i>Ни тога ти, мајко, свата не ћу</i>	3
72.	Сестра Ђурковић-сердара	<i>Мајка Мару не да Смиљанићу,</i> <i>Већ ће мајка Мару поклонити</i> <i>Па матери својој казиваше</i> <i>Таквог, мајко, ни виђела нисам</i> <i>Мајка Анђи онда проговара</i> <i>Већ, Илија, брате од матери!</i>	6
73.	Женидба Јова Сарајлије	<i>А да би ме не родила мајка,</i> <i>Пише књезу ђевојачка мајка</i> <i>Питала га остарјела мајка</i> <i>Мајци Јово право казиваше</i> <i>А бора ми, моја стара мајко!</i> <i>Сјетуј мене, мила мајко моја!</i> <i>Мајка Јову тихо бесједила</i> <i>Сине Јово, жив ми био мајци!</i> <i>Који нејма ни оца ни мајке,</i> <i>То је Јово мајку послушао,</i> <i>Који нејма ни оца ни мајке,</i> <i>Ђено сједи мајка и ђевојка</i> <i>Питала га ђевојачка мајка</i> <i>Прођи ме се, ђевојачка мајко!</i> <i>Насмија се ђевојачка мајка,</i> <i>Што је бјеше научила мајка</i> <i>Али не да ђевојачка мајка</i> <i>Да не цв'јељам жалостиве мајке</i>	18
74.	Женидба Плетикосе Павла	<i>Кад сам била лудачка код мајке,</i> <i>Он просио, не даде ме мајка,</i> <i>Да он рани остарјелу мајку</i>	3
75.	Иво усарин и Аврам спахија	<i>Кад сам стару изгубио мајку</i> <i>А слуш'о сам јошт од моје мајке,</i> <i>Којено сам од мајке добио,</i> <i>Ако л' ми је не кте дати мајка,</i> <i>Марина га дочекала мајка,</i> <i>Слушао сам јошт од моје мајке,</i> <i>И мени је мајка говорила,</i> <i>А стару сам изгубио мајку</i> <i>Не мож' мајци на ино да буде,</i> <i>А свекрву, као своју мајку</i> <i>Који ме је у мајке просио</i> <i>Ал' ме мајка њему није дала,</i> <i>С ким ћу млада до мајке отићи</i> <i>Твојој мајки од мака кошчуљу,</i>	14
77.	Заручница Сењанина Ива	<i>Пак је милу мајку дозивала</i> <i>Ну, старице, мил амоја мајко!</i> <i>Племенит је, мила моја мајко!</i> <i>А мајка је њојзи говорила</i>	

		<i>Девет и је у матере било, Пак дозивље миду мајку своју Ну, старице, мила моја мајко! На то теби, мила моја мајко! И реци јој, мила моја мајко! Не ће, мајко, ни недиљу дана Говорећи с милом мајком својом Када види Иванова мајка, Да не види Иванова мајка,</i>	13
78.	Женидба Милића барјактара	<i>Ој пунице, ђевојачка мајко! Заплака се ђевојачка мајка, Осам их је удомила мајка, Ни код моје ни код твоје мајке, Мојој старој на муштук мајци Далеко га угледала мајка, О старице, моја мила мајко! Ни код моје ни код своје мајке, Но старице, моја слатка мајко! Проли сузе Милићева мајка, Оста јадна саморана мајка, Тад' излази Милићева мајка, Ето г' мајци, ће из лова иде, Носи мајци лова свакојака! Изилази Милићева мајка, Веће мајка кука од жалости,</i>	16
79.	Воин и његова заручница	<i>Но је Воин мајци бесједио</i>	1
80.	Хасанагиница	<i>Врати нам се, мила мајко наша! Да гре с њиме мајци у потраге Тере својој мајци говораху Сврати нам се, мила мајко наша! Мајка ваиа срца каменого</i>	5
81.	Женидба бега Љубовића	<i>Девет пута мајком те називам,</i>	1
82.	Удаја сестре Љубовића	<i>Тебе мајка како је родила,</i>	1
84.	Мати невјерница	<i>У нас јесте удовица мајка, Наша се је разболила мајка, Кад чу јунак мајку спомињати, Носе воду милој мајци својој На ти воде, наша мила мајко! Мучи туге, невирнице мајко!</i>	6
85.	Опет то, али друкчије	<i>Па он стаде мајци више главе, Те он мајку за понуде пита Би ли, мајко, и шта на свијету? А Николи мајка проговара Понесе је за понуде мајци Што је ово? Мајци не ходио,</i>	6
86.	Селман-бег и Павле Горетић	<i>Пак је милу мајку дозивала</i>	1
			242
ВУК IV			
1.	Перовић Батрић	<i>Мајка моја Цукињу робињу, Удри који, родила га мајка!</i>	2
2.	Погибија Вука Мићуновића	<i>Који многе оцрнине мајке,</i>	1
3.	Поп Црногорац и Вук Копривица	<i>Дал' је мајка родила јунака,</i>	1
4.	Три сужња	<i>Остаде ми саморана мајка И у двору остарила мајку, Дошла му је остарила мајка, Он утече, весела му мајка! Њему мајка, а мене дружина!</i>	5
5.	Шеховић Осман	<i>Није л' мајка родила јунака</i>	1
6.	Пипери и Тахир-паша	<i>О Пипери, родила вас мајка!</i>	1
7.	Лазар Пециреп	<i>Још ја имах два брата од мајке, Ала мене не родила мајка, А стару ми мајку поћуинуше Оста мајка стара на буњаку, Моја мајка оста кукајући, Па подвикнух два брата од мајке Те укопах два брата од мајке,</i>	7
10.	Бој Црногораца с Махмут-пашом	<i>Оставилие мајке и љубовце,</i>	1
12.	Велосевић Перо	<i>Госпи милој, Аметовој мајци Нема мајка до њега једнога, Аманат ти моја стара мајка!</i>	3
13.	Лука Пустахија и Веризовић Рамо	<i>О Алија, жалосна ти мајка! Здраво дође, весела му мајка!</i>	2
14.	Ускок Кариман[]		1
15.	По смрти Ускок-Каримана	<i>Драга сејо од оца и мајке! Вићи брате од оца и мајке! На дај Крсто, брате од матере!</i>	3
16.	Јаут-бег и Перо Мркоњић	<i>Није л' мајка родила јунака,</i>	1

17.	Јанко Лакетић и Петар Бошковић	<i>Но ако ти није мајка курва,</i>	1
18.	Међикућићи с Брђанима	<i>Ну ход', Рашко, жалосна ти мајка!</i>	1
19.	Ага од Медуна и Јован Бабовић	<i>Но ако ти мајка није курва, Књигу гледа, а мајци кажује, А Јовану мајка говорила Здраво пође, весела му мајка!</i>	4
24.	Почетак буне против дахија	<i>Ками мајци да остати могу!</i>	1
25.	Опет то из Црне горе	<i>О Османе брате од матере! Са Јованом братом од матере,</i>	2
26.	Бој на Чокешини	<i>Једној мајци, сви ти су једнаци!</i>	1
28.	Бој на Салашу	<i>Стара њега мајка не виђела!</i>	1
29.	Кнез Иван Кнежевић	<i>Ришћанске га мајке проклињаху О Иване и отац и мајко!</i>	2
30.	Бој на Мишару	<i>Ками мајци да утећи могу! Млого ти си мајку уцв'јелио, Лудо д'јете, јединца у мајке?</i>	3
31.	Бој на Делиграду	<i>Аман, пашио! ти отац, ти мајка! О везире, жалосна ти мајка!</i>	2
32.	Милош Стоићевић и Мехо Оругџић	<i>Веће мајка Оругџића Меха, Синоћ мајка оженила Меха, Мајка Меха на војску опрема А на Луку Турске мајке туже, И Српскијех мајки уцв'јелио Да Србинске мајке не уцв'јели, Свака мајка рада виђет' сина Имадеш ли остарјелу мајку? Постаће ти мајка кукавица, Стара ме се нагледала мајка, Младога ме мајка оженила, Је ли тебе у животу мајка? Постаће ти мајка кукавица, Весели се, Милошева мајко,</i>	14
33.	Бој на Лозници	<i>Ој да би ме не родила мајка Вели АнтоЈаој моја мајко! Стара њега мајка не виђела!</i>	3
34.	Луко Лазаревић и Пејзо	<i>Нит' ће виђет' буле ни матере</i>	1
35.	Бјелић Игњатије	<i>Уцв'јелили и оца и мајку, Није л' мајка родила јунака, Ками мајци да утећи хоће!</i>	3
39.	Лазар Мутап и Арапин	<i>Моја мајко! што ли ћу ти јако?</i>	1
40.	Растанак Кара-Ђорђија са Србијом	<i>Бјежи, Ђоко, жалосна ти мајка!</i>	1
41.	Скопљак војшти на Шумадију	<i>А да би га не родила мајка,</i>	1
42.	Поп Драговић и Марко Таушан	<i>Да је мајка родила јунака, А тако ме не родила мајка,</i>	2
43.	Станић Станојло	<i>Ао Стано, Станојлова мајко! Те с' састани с Омеровом мајком,</i>	2
44.	Војевање Црногораца и Руса на Никшиће	<i>Није л' мајка родила јунака</i>	1
45.	Устанак Кнеза Милоша на Турке	<i>Та много су мајки уцв'јелили</i>	1
46.	Бој на Чачку	<i>Ком је сабља и отац и мајка,</i>	1
47.	Петар Бошковић и Гарван Барјактар	<i>Нека бјежи, кукала му мајка!</i>	1
48.	Бој на Морачи	<i>Није л' мајка родила јунака, Еда би ме не родила мајка,</i>	2
49.	Бој Морачана с Турцима	<i>Нека гине, весела му мајка!</i>	1
50.	Опет Морачани с Турцима	<i>Нека носи, весела му мајка!</i>	1
51.	Поп Љешевић и Матија Јушковић	<i>Удри који, родила га мајка!</i>	1
52.	Смрт Бибића Зеинила	<i>Ками мајци, да утећ' могаше! Многе ти си мајке ојадио,</i>	2
54.	Јунаштво и смрт Лопушине Вука	<i>Једне длаке како једне мајке, Но ће многе мајке закукати Па старицу мајку дозиваше Мајко моја, оба ти свијета! Хоћу ти се, мајко, преобући, У ње ћеи ме укопати, мајко Но Усова остарила мајка, Остала им саморана мајка! Својој сам се мајци зарекао</i>	9
57.	Смрт Смаил-аге Ченгића	<i>Таман лаже, сви му је*ли мајку! Дај ми вранца, пси му је*ли мајку!</i>	2
60.	Корјенићи и Трешњевски овчари	<i>Мучи, Мујо, мајка му кукала! Не виђела мајка ни једнога! Не виђела мајка ни једнога!</i>	3
61.	Мураг Оташевић и Мехмед буљубаша	<i>О Мехмеде, мајка ти кукала!</i>	1
			101
ВУК VI			
1.	Грешници на оном свијету	<i>Молила се Христосова мајка Па говори Христосова мајка Ој Бога ми, Христосова мајко !</i>	

		<p>Онда рече Христосова мајка Ој Бога ми, Христосова мајко, Онда рече Христосова мајка Ој Бога ми, Христосова мајко! Онда рече Христосова мајка Ој Бога ми, Христосова мајко! Онда рече Христосова мајка Ој Бога ми, Христосова мајко! Онда рече Христосова мајка</p>	12
2.	Мајка крвница	<p>Мајка крвница Мајка кара свог јована сина Од како те оженила мајка, Чујеш мене, остарала мајко! Нећу, мајко, љубу погубити, Кад саслуша мајка лакрдију, Ако стару не послушаш мајку, Него мајци хатар оштетити, О Богдане, брате од матере! Богдан иде остарелој мајци, Љуби мајку у бијеле руке, Од како ме доведе од мајке Куја мајка пред њим ишетала, Јесам, мајко, ево обиљежја Мајка Богда међу очи љуби Бога моли и његову мајку, О Јоване, брате од матере, Па дозива своју стару мајку Мајко мила, и по трипут мајко! Кад то виђе куја стара мајка,</p>	20
3.	Гријех Дуке Сенковића	<p>Близу двора мајку сусретао, Ал' не даје моја стара мајка Љуто куне моја стара мајка</p>	3
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	<p>То је бака Јованова мајка, Само бака Јованова мајка, Подранила Јованова мајка Остаде му саморана мајка, Како мајка не види Јована, Баш на бабу Јованову мајку, Стара бабо, Јованова мајко, Да виш бабе Јованове мајке, Да виш бабе Јованове мајке, Не би л' га се нагледала мајка, Ками мајци да види Јована Кад то виђе Јованова мајка,</p>	12
5.	Наход Симеон	<p>Патријару, и отац и мајко, 'Веће јесам мила мајка твоја, Љубио си милу мајку своју, Патријару, и отац и мајко, Љубио сам милу своју мајку,</p>	5
8.	Смрт два Драгичића	<p>Колико је мајка жалостива,</p>	1
9.	Војвода Милош и брат му Драго	<p>Служи му га остарела мајка Старици је говорио мајци Бог те клео, моја стара мајко, Све ме, мајко, на диван позивју Тадер мајка говори Милошу Каде Милош мајку разумио, Па је тако мајци говорио Богу, тебе, моја мила мајко, Ал' се њему препанула мајка, Како њега устаљаше мајка, Стара ме је отравила мајка, Него поћи на дворове мајци, Да не кука саморана мајка А шиљу је кукавици мајци А кад зачу Милошева мајка, Тад Андријаш зове стару мајку Анђелију, моја стара мајко, Када га је разумјела мајка, Он дозива своју стару мајку Ој Богу ти, моја стара мајко, Кад га зачу остарела мајка, Кад Андрија саслушао мајку, Пушти мене, моја мила мајко, Те ућеши нашу стару мајку, Када их је мајка упазила,</p>	15
10.	Смрт лудог Андријаша	<p>Тад Андријаш зове стару мајку Анђелију, моја стара мајко, Када га је разумјела мајка, Он дозива своју стару мајку Ој Богу ти, моја стара мајко, Кад га зачу остарела мајка, Кад Андрија саслушао мајку, Пушти мене, моја мила мајко, Те ућеши нашу стару мајку, Када их је мајка упазила,</p>	10
11.	Смрт Сењанин-Стевана	<p>Бе си, Иво, брате од матере, Расставили мајци под појаса, Бе си, Иво, брате од матере,</p>	

		<p>Давно смо се мајци раставили, Раставили мајци под појасом Оно ми је братац од матере Стара га је поздравила мајка У Уићуна мојој старој мајци,</p>	8
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	<p>Па је старој мајци бесједио О Бога ти, моја мила мајко, Ту га стара сјетоваше мајка Бе одлази, црна твоја мајка,</p>	4
13.	Неманић Стјепан и Урица баница	<p>Од како ме породила мајка, Па утече, весела јој мајка!</p>	2
14.	Смрт цара Уроша	<p>Рани мајка дијете Уроша, Чека мајка дијете Уроша, Чека мајка три недеље дана, Чека мајка три мјесеца дана, Чека мајка годиницу дана Не мож' мајка сина да дочека, Шеће мајка од јеле до јеле, К намастиру дошталала мајка, Па беседи Урошевој мајци Ниси л' откуд Урошева мајка? Одговара мајка катунџеру Јесам главом Урошева мајка, Бога теби, Урошева мајко, Пођи мало у напредак, мајко, Бог т' убио, Урошева мајко, Те је мајка речи послушала, Онде мајка Уроша видила,</p>	17
16.	Краљевић Марко и брат му Андрија	<p>Седе Марко вечерати с мајком Ој старице, моја мила мајко, Сузе рони мила стара мајка, Мајка ти је чедо породила Ој старице, моја мила мајко, Меси, мајко, бијеле колаче, Уста мајка радо и весело, Да ранимо нашу стару мајку,</p>	8
17.	Смрт Краљевић-Андрије	<p>Па бесједи својој старој мајци Бесједила остарила мајка Мајци вели Краљевићу Марко М'јеси, мајко, бијеле колаче, Ћити мајка рада и весела, Нашој мајци, твојој свекрвици До мајке ће с' разабрат Андрија Па одоше двору старој мајци Кад стигоше двору старој мајци, Ој старице, моја мила мајко, Мртва глава мајци проговара Ој старице, моја мила мајко,</p>	12
18.	Марко Краљевић избавља бега Константина	<p>Ал' беседи Јевросима мајка Сазнула се Јевросима мајка, Још беседи Јевросима мајка Нити сам га од мајке донела,</p>	4
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	<p>Мене моја проклињала мајка, Ти си, Вуче, жалосна ти мајка! Жао ми те, кукала ти мајка Не погани, кукала ти мајка</p>	4
21.	Кајање и исповијест Марка Краљевића	<p>С њиме пије остарила мајка, Узе мајка проклињати Марка Ту се Марко старој закле мајци, Стара мајка бесједила Марку Но старици бесједио мајци Не ћу Богме, стара моја мајко! За њим стара пристанула мајка, Ход' отоле, пси му ји мајку! А завика остарила мајка</p>	9
22.	Марко с Мајком	<p>Марко с Мајком Сјео Марко вечерати с мајком Њега пита остарила мајка Ој старице, мила моја мајко, Кад се мајко виђех у невољи Томе сам се насмијао, мајко</p>	6
24.	Женидба Марка Краљевића	<p>Седе Марко вечерати с мајком Онда му је мајка бесједила А Марко је бесједио мајци Луда ти си, Евросима мајко! Рече МаркоОстан с Богом, мајко! Вели мајкаПођи с Богом, сине! А матер му сузе пропачуше,</p>	

		<p>Ал' пуница ђевојчина мајка Но пуница ђевојчина мајка, Е ме стара мајка заклињала Опсова им и оца и мајку Гор' изласте, пси ви јели мајку! Угледа га Јевросима мајка, Па с матером пође пити вино, А пита га остарила мајка Но ме сјетуј, моја стара мајко! А стара му бесједила мајка Хоће Марко, весела му мајка! Њему мајка, а нама дружина!</p>	19
25.	Невјера љубе Марка Краљевића	<p>Ал' беседи мила стара мајка Ој старице, моја мила мајко, То је Марко послушао мајку,</p>	3
26.	Марко остарио	Када твоју довели мајку,	1
27.	Смрт Марка Краљевића	Бе погибе, куку твојој мајци?	1
28.	Зидање Манасије	Да би мене не родила мајка,	1
31.	Дијете Секула и цар Отмановић	<p>А ти, царе, жалосна ти мајка! Здраво дође, весела му мајка!</p>	2
33.	Јунак над јунацима	<p>Да га виђу, пси му ји мајку! Ход' отоле, пси му јли мајку! Видиш, Мејо, кукала те мајка!</p>	3
34.	Женидба аге Хасан аге	<p>Па питају своју милу мајку Мила мајко Омер-беговице, Њима мајка на то одговара Сагеше се, мајку пољубише Халали нам, наша мила мајко, Мила мајка њима халалила Ја какве су, весела им мајка, Да их једна мајка изродила Ни миле их не б' познале мајке, Него мајка да од Бога нађе</p>	10
35.	Женидба Огњанина Вука	Ками мајци да утјећ могаше,	1
36.	Женидба Ивана Црнојевића	<p>Далеко га угледала мајка, Јеси л' мајци мирно путовао? Иво тихо одговара мајци Пита мајка Црнојевић-Ива, Иво мајци по истини каже, Онда мајка Иву бесједила Боље ти је послушати мајке, То је Иво послушао мајке, Није л' мајка родила јунака,</p>	9
37.	Женидба од Леђана бана	<p>Питала га своја стара мајка Бане мајци тијо проговара Прођи ми се, моја мила мајко, Ја сам, мајко, цуру испросио, Бана кори остарела мајка</p>	5
38.	Кад се препануо Марко	<p>Са старицом на вечери мајком Кад се Марко напојио с мајком, Пак га поче запитиват' мајка Па се старој насмијао мајци Луда ти си, моја стара мајко! Ко се није препануо, мајко, Ко ли није, ко ли неће, мајко? Таман добро, моја стара мајко, Моја мајко, да ти јаде кажем, И ја дођок у сватове, мајко Мене јадна у ђеверство, мајко, Отолен се подигосмо, мајко, Ту нас дивно дочекаше мајко Ја устадох, моја стара мајко, Па с' отоле подигосмо, мајко, Богме дивна и бијаше, мајко! А ја, мајко, јадан невесело Сви сватови, мајко, даровани, А ја мислим, моја стара мајко, А каква је, стара моја мајко! Па се с њиме раздвојисмо, мајко, Ја погледах, моја стара мајко, Ту ме, мајко, јади задесише Кад ја виђех, моја стара мајко, Ја се уздах у Милоша, мајко, У то, мајко, свати пет стотина, Ја најстражњи уз ђевојку, мајко, Ја завиках, стара моја мајко Ага ћипи на ђогина, мајко, За мном, Марко, пси ти ји мајку.</p>	

		<p> <i>Ја погледах на ђевојку, мајко, Кад ја виђех, моја стара мајко, Па помислих, стара моја мајко, Кад погледах на Турчина, мајко, Кад ја виђох, моја стара мајко, Ја се, мајко, опет натраг вратих, Ми с' отоле подигосмо, мајко, Ниђе, мајко, свата ђавољега, Жале, мајко, мене и ђевојку, Сваком, мајко, што је кога било, Тада сам се, мајко, препануо</i> </p>	41
39.	Опет то исто	<p> <i>Синоћ Марко с мајком вечераше Ал' му стара говораше мајка Мајко моја, да ти право кажем, А лијеви бјех ја, моја мајко Кад ја виђех, моја стара мајко, Када, мајко, у планину до'смо, Ал' не смијем од Турчина, мајко,</i> </p>	7
40.	Женидба крушевачког бана	<p> <i>Питала га своја стара мајка Старој мајци брзу измјеницу, Он дозива своју стару мајку, Што ћу, моја остарала мајко! Мајка бана мудро ијетоваше Када бане саслушао мајку,</i> </p>	6
41.	Троји свати по једну ђевојку	<p> <i>Води коло мајка Златанића, Уватише мајку Златанића, Здрово дошли, весела им мајка! Њима мајка, а мене дружина!</i> </p>	4
42.	Женидба Јањића Комнена	<p> <i>Благо мајци која их родила, Аман, брате, одоца и мајке,</i> </p>	2
43.	Женидба Мусића Стевана	<p> <i>Ту му мајка шендук учинила Себи драгу, мајци измећара Под њом нађе Стеванову мајку, Стара бако, Стеванова мајко,</i> </p>	4
44.	Женидба Радул-бегова	<p> <i>То је мени мајка преручила Ниједнога мајка не родила Но бегова мајка излазила, Оћу мајко, но овако нећу</i> </p>	4
46.	Љутица Богдан и краљ московски	<p> <i>А моју си мајку заробио, Стару мајку у свијет тиснуо, Ту доведе остаралу мајку,</i> </p>	3
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	<p> <i>А тако ме не родила мајка</i> </p>	1
51.	Џмиљанић Илија и Мустај-бег лички	<p> <i>Није л' мајка родила јунака, А Омере, куку твојој мајци!</i> </p>	2
53.	Шабан-агић Зуко и Гавран барјактар	<p> <i>Само мајка и вјерена љуба,</i> </p>	1
54.	Травнички везир и котарски сердари	<p> <i>Није л' мајка родила јунака, Ево мајка родила јунака!</i> </p>	2
55.	Турци на Глибовцу	<p> <i>Немој Мујо, брате од матере, О Алиле, брате од матере,</i> </p>	2
56.	Котарци и Турци	<p> <i>Неки великуку њему, мајко</i> </p>	1
58.	Бојичић Алија и Змај-огњени Вук	<p> <i>У уторник да кукају мајке, Пошљи ми га мајци на дворове, Држаћу те како моју мајку, Далеко их мајка уледала, Вуко мајку у бијелу руку Тебе, мајко, лијепе снаилице, Држао је као своју мајку,</i> </p>	7
59.	Ђерђелез Алија и Вук Деспотовић	<p> <i>Ер ме стара проклињала мајка,</i> </p>	1
60.	Сењанин Иван и Ковачина Рамо	<p> <i>Ками мајци да би утекао!</i> </p>	1
62.	Сужњевић Лазар и Асан-ага	<p> <i>Остаће му мајка кукавица,</i> </p>	1
64.	Опет то исто	<p> <i>Хусова се озивала мајка</i> </p>	1
66.	Ограшић Алија и сестра Џмиљанића	<p> <i>Служи му га остарјела мајка Па Алији мајка говорила Мајци твојој додрави измјену Але мајци тако проговара Прођи ми се, моја мила мајко! С њом се, мајко, мислим оженити, неће Але да послуша мајку, Но старици говорио мајки А мајка му носи брашњеника И кад чује моја стара мајка, Три пут си ме у мајке просио, Милији си ми но отац и мајка, О Јоване, кукала ти мајка,</i> </p>	13
67.	Иво Сењанин и Беглер-бег	<p> <i>Зачула га остарала мајка, О Иване, твоје мајке рано, Старој мајци милу измјеницу, Иво мајци вако одговара</i> </p>	

		<i>С њом се, мајко, мислим оженити, Мајка сина Ива одвратише</i>	6
68.	Гојени Алил избавља сестру	<i>А Алила од једне матере</i>	1
69.	Кадуна Асан-аге Куне	<i>Оде када остарелој мајци, Сјетуј мене, мила моја мајко, Са милом се опростила мајком,</i>	3
70.	Два Јањића и Сарај-ђевојка	<i>Оба брата од једне матере, О Богдане, брате од матере! О Јањићи, кукаће вам мајка Је ли изђе мајке ришћанице! Је ли изђе мајке ришћанице! Тешко брату без брата од мајке! Маријане, брате од матере!</i>	7
71.	Мали Радојица и Бан Задранин	<i>Него својој остарелој мајци</i>	1
72.	Иво Сењанин избавио побратима	<i>Служи мајка Вида Десанчића Утекоше жалосна им мајка, Здрово по'ше, весела им мајка! Њима мајка, а нама дружина</i>	4
73.	Станиша Котарац и паша од Пазара	<i>А на име мајку Станишину Зло ти јутро, мајко Станишина, А кад чује мајка Станишина, У то доба мајка Станишина, А да видиш мајку Станишину, Узе Станко своју стару мајку, Своју мајку и вјерну љубовцу, Својој мајци тако говораше Ајде, мајко, м'јеси брашненице, А мајка га Богом закљичаше А Станиша мајку послушао</i>	11
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	<i>И старицу своју милу мајку, О Секуле, жалосна ти мајка! И ја жалим моју стару мајку, Старој мајци, да ми се не нада, Мајко моја, ти ми се не надај, Књигу лега мајка Секулова Шта је мајко, да од Бога нађеш, Кличе мајкалеле мени, синко Поћушнимо Секулову мајку, А стару му мајку протискаше, Кука мајка, превија љубовца, А синови цичећ' прате мајку, Оста сама мајка Секулова, Када виђе мајка Секулова, Остаде ти мајка кукавица, Јере ми је на умору мајка, А ја мајку у бијелу руку, Он не иде мајци на дворове, И старицу мајку прибавио,</i>	19
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	<i>И старица моја мила мајка? Жив је тебе и отац и мајка, Да му кажем и оцу и мајци, А мајке вам обје закукале, Кано мајка мога Радојице, У кули је и отац и мајка, Што ли стара саморана мајка? Изљуби се и с оцем и с мајком,</i>	8
77.	Перит паша и Шпербановић	<i>За њим иде мила стара мајка, Ал' беседи стара мила мајка Брз' помаче мила стара мајка, Брз' помаче мила стара мајка, Пуштај мене милој мојој мајци</i>	5
78.	Женидба Рада Облачића	<i>А проклиње своју стару мајку, Ја ћу молит' остарелу мајку, Милу мајку асан-агиницу Мајку љуби у скут и у руку О Богу ти, моја стар мајко, Ве си, Раде, жељела те мајка! Куку мајци која га родила Своју мајку колом заклонила,</i>	8
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	<i>Наши милосни брате од матере! Ал' не приста остарала мајка Куку мајци, сви ли су једнаци! Гледала их остарала мајка Сви поспаше, кукаће им мајка,</i>	5
81.	Опет то исто	<i>А стара му бесједила мајка Ова ј' књига, моја стара мајко! Па га стара сјетовала мајка Остануо, мајци од заклетве</i>	

		<i>Већ ме ј' стара проклињала мајка, Док ме стара не ожени мајка Он је стару послушао мајку Већ ме ј' стара проклињала мајка, Док ме стара не ожени мајка</i>	9
			398
БУК VII			
2.	Женидба Томе барјактара	<i>Бјежи натраг, жељела те мајка!</i>	1
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Од зла оца, а од горе мајке, Је ли мајка родила јунака,</i>	2
4.	Женидба Цмиљанић-Илије	<i>Да га чекам, жељела га мајка! Њега мајка, а он њевојака!</i>	2
6.	Женидба Сењанин-Тадиде	<i>И старој се мајци затекао Није л' мајка родила Турчина, Неки вичекуку мени, мајко! О Тадиде, брате од матере,</i>	4
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>На авлији налазио мајку, Стару мајку и милосну секу, Мајку љуби у скут и у руку Остај с Богом, моја стара мајко! Благо мајци која га родила, На авлији налазио мајку Опрости ме, моја мила мајко!</i>	7
8.	Сестрић Стојан и сека Чекмен-Асан-аге	<i>Ками мајци да би побјегао,</i>	1
9.	Женидба Тоше капетана	<i>Је ли мајка родила јунака,</i>	1
10.	Женидба Петра Ришњанина	<i>Благо мајци која га имаде, Онда јој је долазила мајка, Прођи ме се, моја мила мајко! Па чујеш ли, мила моја мајко!</i>	4
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Те ја немам ни оца ни мајке, Ахмет наши сиротињској мајци Ахмет-нашо, сиротињска мајко, Од зла оца а од горе мајке, О Антуне, мање те у мајке! О Антуне, мање те у мајке! О Антуне, мање те у мајке! Антун није но један у мајке, О Антуне, мање те у мајке!</i>	9
13.	Опет то исто	<i>Наранџа је моја стара мајка,</i>	1
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Није л' мајка родила јунака, Муч', Видаче, пси му ј мајку! Ајд отоле, сви му ј мајку,</i>	3
15.	Женидба Бановић-Секула	<i>Па дозива своју стару мајку О старице, моја мила мајко, Благо мајци која га родила, Страшљив ти си, жалосна ти мајка!</i>	4
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Благо мајци која те родила,</i>	1
19.	Женидба Бокчевић-Шепапа	<i>Нек с' напије, пси му ј мајку А да видиш, родила га мајка!</i>	2
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<i>Везир старој бесједио мајци Чу ли мене, моја стара мајко, Како би ме сјетовала, мајко? А стара га мајка сјетоваше Па дозива остарелу мајку Ој Бога ти, моја мила мајко, А стара јој бесједила мајка Оће Вуче, весела му мајка! Њему мајка, а мене дружина</i>	9
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>Трипут више остарала мајка Па дозива своју стару мајку О бора ти, моја мила мајко! Носи мајка лаке брашњенице Мајка бану благослове дава Питаће ме остарала мајка, И казује остаралој мајци, Јад јадује, те мајци казује, И старици проговара мајци Што ћу, моја остарала мајко! Вели њему остарала мајка Љуби мајку у бијелу руку, Стан' који си, кукаће ти мајка!</i>	13
23.	Женидба бега Љубовића	<i>Стара њега запитује мајка Да ти стару измијени мајку Бего мајци по истини каже Јесам, мајко, цуру испросио, Мајка сину благослове дава Е си болан јединак у мајке</i>	

		Гледала га остарјела мајка, Бег Љубовић мајци проговара Не питај ме, моја стара мајко! Ал' му не да остарала мајка, Ако, синко, не послушаи мајку, Мајка нема но тебе једнога, Дијете си, кукала ти мајка! Па говори својој старој мајци Рекао би, моја мила мајко, А мајка му казу приправила, Мајка снаху међу очи љуби,	17
24.	Сестра Селима везира	А мене је закљичала мајка,	1
25.	Женидба Мата Дуждевића	У мом роду а од моје мајке Јер ја идем на моштулук мајци Мата оде на моштулук мајци, Ој старице, моја мила мајко,	4
26.	Свагови дуждева Стјепана	С мене су их изгубиле мајке Ја имадо милу мајку моју, Ма ми ј' мајка преминула давно,	3
27.	Несуђена женидба Марка Баларића	А измјена твојој старој мајци Излазила ђевојачка мајка, Марко гледа и мајку и ићерцу, Мајка му је одма обећава, Мајка ићерцу обећат' не може,	5
28.	Невјера љубе Поповић-Стојана	Јошт код мајке од седам година Зар те није научила мајка,	2
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	Па казује својој старој мајци Мајко моја, дуго јадна била! Шједи, сине, доље код матере, Опет д'јете својој мајци виче Није, мајко, живота ми твога, Ражљути се кучка а не мајка, Те он виче мајку Анђелију Мајко моја, жив те Бог убио! Ал' му не да кучка а не мајка, Плачућ' Тодор мајци говорио Дај ми, мајко, кору љеба сува, Али Анђа кучка а не мајка, Код живого и оца и мајке Као мајка чедо у бешици Не да Тодор да му гине мајка, Немој, бабо, погубит' ми мајку,	16
30.	Дијете Јован и мати му	Али мајка оправила сина, Хитро момче послушало мајку, А срете га на вратима мајка, Кад ће мајка протурит' ђевојку Ето теби моја стара мајка Но га Лазар за матер ушита Кад га бјеше угледала мајка, Него моли своју стару мајку Не куни ме, моја стара мајко Па је тако мајци бесједио Стара мајко, увиј је у крило, Но ајдемо, мајко, у планину, Немој моју извадити мајку, Но га Дмитрар за матер ушита Ја добро сам се осветио мајци,	15
31.	Ђуро Даничић и Покрајнић Павле	А највише остарала мајка, Кад си мене просио у мајке, Ја сам хћела, и оћаше мајка, Па притрча к својој милој мајци, Љуби мајци руке и њедарца Ђе ћеш мене, моја мила мајко? Да сам сирак без оца и мајке? (Па се сави око нога мајци Стару мајку и нејака сина, Три пута ме у мајке просио, На срамоту и мене и мајке Па дозива своју стару мајку Почуј, мајко, још једанпут сина А ђевојка твоја мила мајка Бабо Ђуро, не упуштај мајке, Да отиде мајка за другога, Твоју љубу, моју милу мајку Дочека их Даничића мајка, Циче д'јете би му жао мајке, Него жали своју милу мајку,	20
32.	Смрт Даничића Ђура	Ал' приступа остарела мајка,	

		Нема мајка но њега једнога, Шта ће моја остарела мајка? Ко ће мајку стару преранити? Прерани ми остарелу мајку, Но умрије, жалосна му мајка!	6
35.	Јунаштво Старине Новака	Да видимо, брате од матере, Оће Новак, весела му мајка, Њему мајка, а мене дружина,	3
36.	Погибја око дјевојке	Бог убио моју стару мајку, А то слуша моја стара мајка, Ја послушах моју стару мајку Ја послушах стару моју мајку, Неки вичекују мене мајко! Ту му ништа не помаже мајка, О ђевојко, жалосна ти мајка!	7
37.	Смрт Томића Мијата	Није л' мајка родила јунака,	1
38.	Опет то исто	Је ли мајка родила јунака,	1
41.	Стојко Митровић	Још сам жељан видим' стару мајку, Те ти види твоју стару мајку, Сусрете га остарила мајка, Стојко својој мајци проговара Мајко моја, полакије говори, Па ћу, мајко, изгубити живот Нај ти, мајко, пет стотин' дуката, Чим се Стојко од мајке одали,	8
42.	Арамбаша Плавша и Врчић Ибрахим	Је ли мајка родила јунака,	1
44.	Свађа и несрећа	Јали своју, сви му ј мајку! Да га предаш мојој старој мајци, И предај га мојој старој мајци Зар си јутрос уколала мајку? Ја нијесам уколала мајку,	5
45.	Харамбаша Ђаче и Осман барјактар	Од зла оца а од горе мајке, Је ли мајка родила јунака,	2
46.	Хајдук Малкета и везир из Травника	Питала га остарала мајка Он говори својој старој мајци Прођ' се, мајко, јала и белаја, Мајка њему тури лакрдију Од зла оца, а од горе мајке, Кад капетан разумио мајку, Питала га остарала мајка Але мајци тако проговара Прођи ми се, остарала мајко! Мајка њему ријеч приватила Але своју послушао мајку, Није л' мајка родила јунака, Мисле Турци, кукала им мајка!	13
47.	Бајо Пивљанин и Але Новљанин	Је ли мајка родила јунака,	1
49.	Пивљанин Бајо и Ферат капетан	Здраво до'шо, весела им мајка!	1
50.	Смрт Роснића Стефана	Једном речелеле њему, мајко!	1
54.	Виде Маричић и Токовић Осман	Пуче пуста, радосна му мајка!	1
55.	Харамбаша Ђаче и брат му Милован	Није л' мајка родила Турчина, Е Москове, јадна твоја мајка, Или твоја или моја мајка, А у мајке близанци бијасмо, Па нас мила одгајила мајка	5
57.	Цар Отмановић и Московска царица	Пресвјатују матер Исусову,	1
58.	Женидба од Бића Ал-аге	Књигу пише ђевојачка мајка Него плаче за оцом и мајком,	2
			206
ВУК VIII			
1.	Вук Зечанин и љуба му	Па је своју дозивао мајку Мила мајко, испеци колаче, Више, мајко, трпљети не могу, Стара мајка сузе прољеваше, То Андрија мајку не слушааше, О Ненаде, немала те мајка! Збогом остај, наша мила мајко! Мајка даје добре благослове, Не остави саморану мајку, Ками мајци, да би погинули! Камен мајци да би утекао! Далеко је мајка угледала, Мајка кука кано кукавица, Мара мајку своју разговара А не бој се, моја мила мајко,	15
3.	Љуба Борише сердара и паша	Мене мила заклињала мајка,	1
6.	Ђурђевић Мујо и Испорак Перош	Кад м' изгуби и оца и мајку? Здраво дође, весела му мајка!	2

7.	Хамза Мусли-бего и Ђоровић Алија	<i>А да би га не родила мајка, Но га пита остарела мајка Но Алија мајци кажеваше, А Алији говорила мајка Но Алија мајку послушао,</i>	5
8.	Издаја од Риђана Ђура	<i>Није л' мајка родила ускока, Ево мајка родила јунака Да ви'и Жарка, родила га мајка! Оде Жарко весела му мајка, Њему мајка а нама дружина</i>	5
9.	Права плата невјернику	<i>Здрavo дође, весела му мајка!</i>	1
11.	Кочо арамбашиа и Церовић Остоја	<i>Већ је Канда Васиљева мајка Стрина Кандо, Васиљева мајко, Кума Кандо, Васиљева мајко, У з час те миловала мајка! Оће Остоја, весела му мајка! Њему мајка, а нама дружина!</i>	6
13.	Паша од Никшића и Станко Косорић	<i>Питала га остарала мајка Илија је с мајком говорио Како што је, моја стара мајко! Таде му је мајка говорила Чу ли, синко, мајка да ти каже, То је твоја саморана мајка Здрavo дошли, весела им мајка!</i>	7
14.	Паша од Грахова и Петар Бошковић	<i>Потурчио и отац и мајка,</i>	1
15.	Смрт Алај-бегa Ченгића	<i>Ками мајци да би побјегнули!</i>	1
17.	Пипери и Ровчани	<i>А да би га не родила мајка, Да је куку Вучуровој мајци</i>	2
23.	Освета Пиперска	<i>Ха, Павуне, родила те мајка,</i>	1
24.	Никац од Ровина и Амза капетан	<i>Није л' мајка родила јунака, Ево мајка родила јунака,</i>	2
25.	Вук Голубовић	<i>А нека их, мајка им весела! Њима мајка, а мени дружина!</i>	2
27.	Мемед Веризовић и Саво Муратовић	<i>Диван ти је, жалосна му мајка! Да какав је, жалосна му мајка! Је ли мајка родила јунака,</i>	3
29.	Јунаштво два сердара Црногорска	<i>Ту остају саморане мајке, Да не чека мајка ниједнога, Остаде му саморана мајка, Остаде му саморана мајка,</i>	4
31.	Пјесма од сeрашћера Ахмет-паше	<i>Је ли кога породила мајка,</i>	1
34.	Узимање Новог	<i>Та ме моја не родила мајка,</i>	1
35.	Опет то исто	<i>Ако мислиш, жалосна ти мајка! Тешко оном и његовој мајци,</i>	2
36.	Освојење Дрежника	<i>Нас је вр'једна породила мајка,</i>	1
37.	Бој на Дрежнику	<i>Нас је вр'једна породила мајка Како је ког одранила мајка Жалосна ти вртоглава мајка,</i>	3
38.	Освојење Цетина	<i>Није л' мајка јунака родила,</i>	1
41.	Погибија српска под Дубицом	<i>Неког жали родитељ и мајка, Стара мајка Шимић-капетана, Вели мајка Шимић-капетана Што ће твоја старана мајка</i>	4
42.	Пјесма генералу Неранчићу	<i>Кога давно не родила мајка</i>	1
43.	Бунапарт и Бечком ћесару	<i>Бунапарта, и отац и мајко, Сињавине, и отац и мајко, Он нас држа као ћецу мајка</i>	3
49.	Угјеха Србији	<i>И Србију своју милу мајку, За те, мајко, живот жртвовао, Који мајку своју храбро бране, Који те је мајку прославио Он се, мајко, давно преставио, Не би л' тебе мајку прославио, Тебе мајци толике ревности, Знаш ли, мајко, јеси л' упамтила, За те мајку говорити пође, Не би ли ти мајци помогао Сад знаш, мајко, шта Милоша стоје</i>	11
50.	Црногорци и паша од Босне	<i>Ха, ћехаја, родила те мајка,</i>	1
51.	Бој на Морачи	<i>Јадне мајке и љубовце младе</i>	1
52.	Бој на Додошима	<i>Остаде му мајка саморанка Остаће ти мајка кукавица,</i>	2
53.	Томановић Живко	<i>Но ако ти мајка није курва,</i>	1
54.	Освета Црногорска	<i>О сердару, мајка ти јадовна! Већ те мајка своја не гледала!</i>	2
55.	Освета Враштанина* Мира	<i>Је ли мајка родила јунака</i>	1
56.	Колашинци	<i>Да би мене не родила мајка, Остадоше саморане мајке,</i>	2

58.	Пјесна од боја	Од зла оца, а од горе мајке, Неки веле Леле мени, мајко! Ах какав је, весела му мајка!	3
61.	Не зна се ко јекривљи	Да ме не би породила мајка, Остаде им саморана мајка, И Јокана брата од матере, Два рођака брата од матере И Јована брата од матере, Бабу моме и мојојзи мајци,	6
62.	Невјера паше Скадарскога год	Оставише мајке и љубовце, Предадни се, злосрећна ти мајка! Старе мајке, већ се не надајте!	3
64.	Турци и ускоци	Да је мајка родила јунака, Него Круна, Лаковића мајка,	2
65.	Филип сердар и Мујо Лачевић	Од кадуне, Мујагине мајке О кадуне, Мујагина мајко!	2
66.	Бој у Созини	Но је л' мајка родила јунака, А камо ли мајка ал' љубовца Неко величале мене, мајко!	3
71.	Постанак књаза у Црној Гори	Учите га кано мајка сина, Чуј ме, Мирко, брате од матере, Остављаху мајке и љубовце, О сердару, злосретња ти мајка! Видиш, Драго, злосретња ти мајка! Не стави се, жалосна му мајка! Остаде му саморана мајка, Саморан је и отац и мајка,	8
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	Па их грли као мајка сина, Загрли га кано мајка сина Е на њега туже турске мајке, Баи је многе мајке оцрнио, Чуј ме добро, брате од матере! Неки веле Леле њему, мајко! Оба брата јединца у мајке, А са Живком, братом од матере, Већ с Јованом братом од матере, А ту мајку Ђорђијеву наи Је ли мајка родила јунака Сава грли кано мајка сина Па те жалим, кукала ти мајка!	13
			136
ВУК IX			
1.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	Ал' да би ме не родила мајка, Јер мишљаше, весела му мајка! О војвода, злосретња ти мајка!	3
2.	Удар турски на Црмницу	Ма не моја не родила мајка, Ако њојзи ј нећу мајку	2
4.	Црногорци на Жабљаку	Он је нама и отац и мајка	1
5.	Ударац на Граово Омер-пашине године	Све га брани остарала мајка, Нема мајка но мене једнога,	2
7.	Поп Црногорац и капетан Ђулек	Арнаутске мајке закукаше	1
8.	Дизање оружја раје у Херцеговини	И милији му од оца и мајке	1
9.	Пријенос тијела владике Петра ИИ с Цетиња на Ловћен	Од његова оца и матере,	1
10.	Војевање на Куче	Ако те је породила мајка, Оставише мајке и љубовце,	2
12.	Беган сердар и Шабан-ага Арнаућин	Је ли мајка родила јунака, Су два брата од рођене мајке, Докле виђе, весела му мајка!	3
13.	Женидба књаза Данила	На њега се туже турске мајке Оба брата од рођене мајке,	2
14.	Бој на Граховцу	Но је л' мајка родила јунака Препаде се, злосретња му мајка! Нека бјежи, весела му мајка!	3
16.	Похара Колашина	Оставише мајке и љубовце, У петак ће мајке прокукати,	2
17.	Похара Колашина	Је ли мајка родила јунака,	1
18.	Опет то исто	Је ли мајка родила јунака	1
19.	Ударац на царске лађе на Блату	Оба брата од оца и мајке,	1
20.	Ударац Али-пашин на Лијешњане	Турци браћо, жалосна вам мајка!	1
22.	Смрт књаза Данила	О Кадићу, кукала ти мајка! Наи Никола, јединац у мајке Није брата, што не роди мајка, А она је мила мајка твоја	4
23.	Туговање змаја на Ловћену	Од твојега и оца и мајке, Ти остаде јединак у мајке, Но остаде јединак у мајке,	3
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	И жалосну остарјелу мајку Како браћа од оца и мајке	

		<i>И љубио и оца и мајку</i>	
		<i>Није брата, што не роди мајка,</i>	
		<i>А он тебе као своју мајку,</i>	
		<i>Оба брата од једне су мајке,</i>	6
25.	Пјесма од Крњица	<i>Остављају мајке и љубовце,</i>	
		<i>Је ли мајка родила јунака,</i>	2
26.	Буна у Херцеговини	<i>Је ли кога породила мајка,</i>	
		<i>Саморане мајке и удове,</i>	
		<i>Ками мајци да препану рају,</i>	
		<i>Плачу ћеца, а кукају мајке,</i>	4
27.	Бој на Зупце	<i>Бржај, Јоле, брате од матере,</i>	1
29.	Опет то исто	<i>Да је мајка родила јунака,</i>	
		<i>Да ви'и Рада родила га мајка,</i>	2
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Своју мајку за паре продају,</i>	
		<i>Но ће многе закукати мајке,</i>	
		<i>Бјеше јунак жалосна му мајка</i>	
		<i>Црна земљо, мила мајко моја,</i>	
		<i>Црну Гору, милу мајку моју</i>	
		<i>Старе мајке копају синове,</i>	
		<i>Мајка своме сину говораше</i>	
		<i>Да подране и бабе и мајке,</i>	
		<i>И старицу нашу милу мајку,</i>	
		<i>Па га љуби као мајка сина,</i>	
		<i>Пољуби је ка рођену мајку,</i>	
		<i>Од твојега оца и матере,</i>	
		<i>Да одбраним моју милу мајку,</i>	
		<i>Жива била, Николина мајка,</i>	14
33.	Туговање Луке Вукаловића	<i>Који оца ни матере нема,</i>	1
			64
		<i>Укупно</i>	2331

Појам: отац

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
8.	Надомир и Никола	<i>Остаде ми отац и мајка</i>	1
17.	Наод Агајлија	<i>Ја у теби оца почитујем, Не мож' ћерка оцу бити љуба,</i>	2
18.	Цар Стеван и Милош Оријанин	<i>Милош нам је и отац и мајка,</i>	1
19.	Војвода Стефан хоће сестру да узме	<i>Без њихнога и оца и мајке,</i>	1
32.	Царица Милица и алај-барјактар Никодин	<i>Ја не видим бабу, оца твога,</i>	1
59.	Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција	<i>Збогом, брате од оца и мајке,</i>	1
			7
САНУ III			
7.	Двоји сваги, а једна дјевојка	<i>Мајка не да а отац ме дава</i>	1
30.	Ћер карловачког бана	<i>Нити имаду ни оца ни мајке Пушка шарка и отац и мајка,</i>	2
38.	Женидба Антуна Сењанина	<i>Од зла оца а од горе мајке,</i>	1
56.	Смрт Јаноте Диклића	<i>Који нема ни оца ни мајке, Који нема ни оца ни мајке,</i>	2
59.	Љуба ускока Рада	<i>И камо ми и отац и мајка?! Оца сам ти на колац набио,</i>	2
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Од оца ми доста остануло</i>	1
71.	Опет смрт Арсена патријара	<i>Патријаре, и отац и мајко,</i>	1
73.	Узимање Новог	<i>Буди нама и отац и мајка,</i>	1
			11
САНУ IV			
2.	Царица Јелисавка и цар Татарин	<i>Магарац ти и отац и мајка,</i>	1
12.	Диоба Муја и Алије	<i>Два сокола од оца једнога,</i>	1
13.	Истрага погурица	<i>Од једнога и оца и мајке</i>	1
14.	Три сужња	<i>Најжалије и оца и мајку, Е га откупи и отац и мајка!</i>	2
15.	Опет три сужња	<i>Нити имам ни оца ни мајке, Мач и пушка и отац и мајка,</i>	2
23.	Дрекаловић Лале и Прентушић Вук	<i>Посјече ми и брата и оца,</i>	1
30.	Аманет владике Петра Првога	<i>Као ћеца без оца својега</i>	1
37.	Бој на Додошима	<i>Који оца ни матере нема,</i>	1
41.	Почетак буне против дахија	<i>Буд' Ђоко посјече оца свога,</i>	1
48.	Вучићева буна	<i>Ми тражимо и оца и мајку, Оца нашег, старог Господара, Не тражите ни оца ни мајку, Ја сам вама и отац и мајка, Аман, царе, и отац имајко, Те ти седи очеве столице,</i>	6
			17
СМ			
14.	Боговање	<i>кано дјеца за својега оца</i>	1
36.	Свакојачко бољи Марко	<i>далеко смо од оца и мајке,</i>	1
64.	Паденије Млетака	<i>Бонапарта, и отац и мајка! отац ћецу боље не пазио, и он би ни ка отац и мајка, желе тебе кано синци оца!</i>	4
65.	Нерођен делија	<i>Камо мене мој отац и мајка? изгубило и оца и мајку, Ти си мене оца изгубио, изгубио и оца и мајку, Што л' ти тражиш и оца и мајку, докле нађеш и оца и мајку,</i>	6
71.	Милост материна	<i>Он послуша оца и матеру,</i>	1
72.	Што је Грујо	<i>Мој Грујица, да ти отац каже Богом отац, Краљевићу Марко!</i>	2
98.	Несветковање	<i>носи оцу ручак наорање</i>	1
158.	Млогостручна невјера	<i>ваше царство а мојему оцу,</i>	1
			17
ВУК II			
4.	Огњена Марија у паклу	<i>Њом је био и оца и мајку</i>	1
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Љуби оца, љуби стару мајку,</i>	1
8.	Јован и дивски старјешина	<i>Кад м' одвоји од оца мојега, Што учини од оца својега?</i>	2
29.	Женидба Душанова	<i>Мене није ни отац орао,</i>	1
34.	Урош и Мрњавчевићи	<i>Од оца ћеостанути сину Од оца је остануло сину,</i>	2
37.	Милош у Латинима	<i>И његова оца Симеуна</i>	1
40.	Сестра Леке капетана	<i>Ко ли отац, ко л' његова мајка?</i>	1
60.	Марко Краљевић и бег Костадин	<i>Ти имадеш и оца и мајку,</i>	1
71.	Марко пије уз рамазан вино	<i>Цар Сулеман, и отац и мајко!</i>	1
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>Поклонио и отац и мајка,</i>	1

98.	Дијоба Јакшића	Што је она од оца донела,	1
			13
БУК III			
2.	Новак и Радивој продају Грујицу	А свог оца у бијелу руку	1
18.	Женидба Ива Голотрба	Трипут сам те у оца просио, У твог оца, Глумца Осман-аге, Да т' у оца више просит' не ћу	3
19.	Хајка Атлагића и Јован бећар	Да не знаде ни отац ни мајка Те намири и оца и мајку, Своме оцу ти запали браду?	3
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	Исто сестру свога оца Јанка	1
53.	Опет то	Ја имадем и оца и мајку	1
55.	Куна Хасан-ага и Драгић војвода	Мени се зна и отац и мајка	1
69.	Шта освета чини	Који нема ни оца ни мајке, Мач и пушка и отац и мајка, Који нема ни оца ни мајке, Мач и пушка и отац и мајка,	4
71.	Синовица попа Милутина	Иза оца, јер га изгубила,	1
73.	Женидба Јова Сарајлије	Који нејма ни оца ни мајке, Који нејма ни оца ни мајке,	2
			17
БУК IV			
15.	По смрти Ускок-Каримана	Драга сејо од оца и мајке! Виђи брате од оца и мајке!	2
25.	Опет то из Црне горе	Да је Ђуро оца погубио,	1
29.	Кнез Иван Кнежевић	О Иване и отац и мајко!	1
31.	Бој на Делиграду	Аман, пашо! ти отац, ти мајка!	1
35.	Бјелић Игњатије	Уцјелили и оца и мајку,	1
46.	Бој на Чачку	Ком је сабља и отац и мајка, Амет-ага оца послушао,	2
			8
БУК VI			
5.	Наход Симеон	Патријару, и отац и мајко, Патријару, и отац и мајко,	2
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	А отац ме трипут проклињао,	1
24.	Женидба Марка Краљевића	Опсова им и оца и мајку	1
42.	Женидба Јањица Комнена	Аман, брате, одоца и мајке,	1
45.	Црнојевић Станко	На столицу оца његовога, На столицу оца његовога	2
58.	Бојичић Алија и Змај-Огњанин Вук	А Андрију како оца свога	1
66.	Ограшић Алија и сестра Цмиљанића	Милији си ми но отац и мајка,	1
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	Жив је тебе и отац и мајка, Да му кажем и оцу и мајци, У кули је и отац и мајка, Изљуби се и с оцем и с мајком,	4
78.	Женидба Рада Облацића	Држаћу те како оца мога,	1
			14
БУК VII			
3.	Женидба Максима барјактара	Од зла оца, а од горе мајке,	1
12.	Женидба сина Ива Сењанина	Те ја немам ни оца ни мајке, Од зла оца а од горе мајке,	2
15.	Женидба Бановић	Јединица у оца зенђила,	1
20.	Женидба Грбљичића Зана	Јединица у оца ђевојка,	1
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	Пред оца је на ноге скочила,	1
27.	Несуђена женидба Марка Баларића	Пак је Марко оца дозивао Јер је ниси у оца тражио,	2
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	Љуби оца у свезане руке, Осветиће свог оца Милоша, Е се Тодор у оца уврго Код живога и оца и мајке Жао Тошу оца ранитеља Моли оца и Богом закљња	6
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	Да сам сирак без оца и мајке? Па он пита свога оца Ђура	2
45.	Харамбаша Ђаче и Осман барјактар	Од зла оца а од горе мајке,	1
46.	Хајдук Малкета и везир из Травника	Од зла оца, а од горе мајке,	1
55.	Харамбаша Ђаче и брат му Милован	Иза оца остасмо сироте,	1
58.	Женидба од Бића Ал-аге	Што зададе оцу ђевојчину	1
			20
БУК VIII			
6.	Ђурђевић Мујо и Испорак Перош	Кад м' изгуби и оца и мајку?	1
14.	Паша од Грахова и Петар Бошковић	Пото' јој се отац потурчио, Потурчио и отац и мајка,	2
16.	Чета Пиперска	Оце су им Турци погубили,	1
43.	Бунапарти и Бечком ћесару	Бунапарта, и отац и мајко, Сињавине, и отац и мајко, Он нас држа као отац ћецу Желе тебе као оца свога	4

56.	Колашинци	<i>Молимо те, како оца свога,</i>	1
58.	Пјесна од боја	<i>Од зла оца, а од горе мајке,</i>	1
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Оба љуби као оца свога,</i>	4
		<i>Пера моли као оца свога</i>	
		<i>Слушаћу те као оца свога,</i>	
		<i>Саморан је и отац и мајка,</i>	
			14
БУК IX			
4.	Црногорци на Жабљаку	<i>Он је нама и отац и мајка</i>	1
8.	Дизање оружја раје у Херцеговини	<i>И милији му од оца и мајке</i>	1
9.	Пријенос тијела владике Петра II с Цетиња	<i>Од његова оца и матере,</i>	1
19.	Ударац на царске лађе на Блату	<i>Оба брата од оца и мајке,</i>	1
23.	Туговање змаја на Ловћену	<i>Од твојега и оца и мајке,</i>	1
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>С мојијем се оцем затворише,</i>	9
		<i>С мојим оцем војводом Јаковом,</i>	
		<i>Ту изгубих и оца и стрица</i>	
		<i>Како браћа од оца и мајке</i>	
		<i>И љубио и оца и мајку</i>	
		<i>код Петра видије свог оца, војводу окружнога, и видије два своја ђеда, Саву кавалера и Тома оца Петрова, и Јока стрица</i>	
		<i>Љуби га свој отац Станко Петровић</i>	
<i>А његов му отац показива Војвода је Батрић</i>			
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Књаз је твога оца погубио,</i>	2
		<i>Од твојега оца и матере,</i>	
33.	Туговање Луке Вукаловића	<i>Који оца ни матере нема,</i>	1
			17
<i>Укупно</i>			155

Појам: побратим

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
35.	Марко Краљевић и вила	<i>Побратиме, Милош Обилићу, Побратиме, Краљевићу Марку, Побратиме, Краљевићу Марко Побратима Милош' Обилића Да ја лечим побратима твога, Побратима Милош' Обилића, Побратима и мога и твога! Ево мене, побратиме Марко, Побратиме, Милош' Обилићу,</i>	9
36.	Опет Марко Краљевић и вила	<i>Гором језде до два побратима, Ој, Милоше, добри побратиме, Побратиме, Краљевићу Марко, Побратиме, Краљевићу Марко, Ево мене, побратиме Марко!</i>	5
38.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<i>Јеси л' побро, сабљу назарио,</i>	1
40.	Марко Краљевић избавља бега Костадина	<i>Побратиме, Краљевићу Марко, Побратиме, Краљевићу Марко,</i>	2
43.	Марко пије уз рамазан вино	<i>Побратиме, берберину Ибро, И Арапа, Богом побратима,</i>	2
46.	Правдање Марка Краљевића	<i>Побратиме, Туре Емин-аго, Побратиме, Туре Емин-аго,</i>	2
48.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Чу ли мене, бане побратиме, Оно мене бјеше побратиме Ђе си мение, Марко побратиме? Што изгуби побратима мога Да он тражи побратима Марка Побратиме, Краљевићу Марко, А не позна побратима Марка, - Ђе је њему био побратиме</i>	8
50.	Марко Краљевић и Ђерђели-Алија	<i>Код својега Богом побратима, Побратима Влашче Никодима</i>	2
52.	Љуба Марка Краљевића	<i>Марко има доста побратима,</i>	1
55.	Раде Облачић и Арапин	<i>Ала, рече, оба побратима, Још сам чуо, моји побратими, Ах, ђе сте ми, оба побратима, Целива се с оба побратима,</i>	4
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	<i>По гласу је побратима мога, Побратима Балаи-Маџарина, Побратиме, Краљевићу Марко, Побратиме, Балаи-Маџарине, Побратиме, Краљевићу Марко, Вала тебе, побратиме стари, Је ли дома мој побратим Филип?</i>	7
57.	Марко Краљевић и Филип Шокчић	<i>Баи побратим Краљевића Марка, Таламбасе побратима мога, Побратима Момчила војводе, Побратиме, Момчило војвода, Побратиме, Краљевићу Марко, Је ли дома Филип побратиме? А камо ли да си му побратим!</i>	7
60.	Марко Краљевић и гавран	<i>Ајде с Богом, побратиме вране!</i>	1
66.	Женидба војводе Јанка	<i>Сусрете га побратим Илија Бога теби, побратиме од Мисира б'јела, Кад то чуо побратим Илија Нег' сам имао једног побратима, Побратима, дели Дмитра с мора,</i>	5
71.	Бановић Секула и Турци Удбињани	<i>Побратиме, од Сибиња Јанко, Знаш ли, побро, није давно било, Но чу ли ме, мили побратиме, Ајде, побро, у поље Зечево, Но послушај, мили побратиме, Као своје Богом побратиму</i>	6
75.	Кајица Радоња и Турчин Караџија	<i>Побратиме, Кајица Радоња, Побратиме, Турчин-Караџија, Побратиме, Кајица Радоња,</i>	3
76.	Кајица Радоња и Турчин Каралије	<i>Кол'ко има од Новогa, побро Побратиме, Емине Турчине, Ако одеш из Новогa, побро, Ако л' одеш из Новогa, побро, Побратиме Емин Караџије, Побратиме Кајица Радоња, Побратиме, Кајица Радоња, Да на путу, побро, добре коње мењаш!</i>	

		<i>Побратиме Емине Турчине,</i>	9
85.	Облачић Раде и Ђерђелез Алија	<i>Вино пијудо три побратима Браћо моја, до два побратима, А кад чуше оба побратима, Ти не видиш твоје побратиме Побратими, црн вам образ био, А веле му оба побратима</i>	6
86.	Облак Миросав и од Скадра Алија	<i>Вино пију до три побратима Чујете ли, до два побратима, Побратиме, од Сибиња Јанко, Побратиме, Скадранин Алија</i>	4
			84
САНУ III			
2.	Старина Новак и Приморац Алекса	<i>Међу њима до два побратима, Побратиме, Старино Новаче, Немо', побро, да се сијечемо,</i>	3
11.	Мијат хајдук и Мустај-бег	<i>У онога побратима мога,</i>	1
13.	Мијат арамбаши избавља младог Марјана	<i>Бре берија, побратиме стриче,</i>	1
16.	Женидба Копчић Мурат-бега	<i>Што је више, драги побратиме, А на руке побратиму твоме, Побратиму Томића Мијату, Пак је шаље побратиму своме, Побратиму Томића Мијату Поздрављам те, драги побратиме, Да ми дођеш, побро, у сватове, А Богу ти, бего побратиме, Зачуј мене, драги побратиме, Ово ми је драги побратиме</i>	10
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	<i>Од његова мила побратима, Море, чу ли, драги побратиме, Ти си, побро, свадбу углавио И тебе ће, побро, ако Бог да, Без зле среће, побро, да не минеш! Не будали, драги побратиме, Никад ти га, побро, вртут' нећу!? Доведоше Бају побратима А, за Бога, драги побратиме, Авај, јадан, драги побратиме, Она ти је, побро, погинула</i>	11
18.	Петар Шаровић и бег Љубовић	<i>Код мојега Богом побратима</i>	1
20.	Женидба Вука Мирковића	<i>Побратима и више кумова, Побратима наше Тиранина, И твојега наше побратима, У онога побратима свога, Побратима попа Станишића К побратиму наши Тиранину А, ће си ми, јадан побратиме? Побратиме, пашио Тиранине,</i>	8
21.	Женидба аге од Новога	<i>Побратиме, Мирковића Вуко, Побратима, наше од Новога, Када дође побратиму своме, Бе аферим, драги побратиме, Побратиме, сердар' Мирковићу, Да се с'јеку до два побратима, Досад смо се побратими звали! К побратиму попу Станишићу Божја помоћ, мио побратиме, Бе аферим, драги побратиме! РечеЗбогом, драги побратиме,</i>	11
24.	Стојан арамбаши и Мека буљубаша	<i>Подигла се до два побратима Побратиме, на земљицу црну Ја не знадем, мили побратиме, Побратиме, вуче горјаниче, Па дозива гавран' побратима Послушај ме, мили побратиме, Иди, побро, од дола до дола, Побратиме, јуче око подне Побратиме, више Сарајева, То истина, вуче побратиме,</i>	10
30.	Пер карловачког бана	<i>И ожени побратим' Сењанин-Ивана!</i>	1
32.	Иво Сењанин избавља дјевојке од Турака	<i>Побратиме, аго Асан-аго,</i>	1
33.	Отмица и избављање сењских дјевојака	<i>Па је шиље своме побратиму,</i>	1
35.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Побратиме, од Удбиње Мујо, Стари Тале, побратиме драги, Кад ево ти до три побратима,</i>	3
38.	Женидба Антуна Сењанина	<i>Једну посла побратиму своме, Побратиму Бишићанину Алији Побратиме, Иво капетане,</i>	

		Да би ју побратиму моме! Ја његова Ала побратима, Ђе се шета с Алом побратимом Не изгуби побратима мога,	7
39.	Женидба Тома барјактара	Сташе фалит' своје побратиме, Неко кума, неко побратима, О, Богу ви, моји побратими,	3
41.	Иво Сењанин избавља Гојка Десанчића	Побратиме Десанчића Гојко, Побратиме Десанчића [Гојко], Ми смо дошли, побратиме Гојко, Веће казуј, побратиме драги,	4
42.	Рада Косанић избавља Гојка Десанчића	Побратиме, Радо Косанићу, Побратиме, Радо Косанићу, Побратиме, Петре Мркоњићу, Побратиме, Гојко Десанчићу, Побратиме, Радо Косанићу, Побратиме, Петре Мркоњићу, Побратиме, Радо Косанићу, Побратиме Петре Мркоњићу, Побратиме, Гојко Десанчићу,	9
45.	Вуко Анђелић и краљ Бугарин	С побратимом Десанчића Видом!	1
49.	Женидба Стојана Јанковића	За Стојана мога побратима!	1
50.	Опет женидба Стојана Јанковића	А да видиш, мили побратиме,	1
51.	Опет женидба Стојана Јанковића	Вино пију до два побратима Побратиме Јанковић Стојане, А ти, побро Јанковић-Стојане, Јер се, побро, оженио ниси, Не будали, побратиме Јанко,	5
52.	Стојан Јанковић и диздар од Удбине	Побратиме, влашче, момче младо,	1
55.	Ускоци и Удбињани	Па је посла побратиму своме Море, чу ли, драги побратиме, Кад ја, побро, оставих Клисуну, А, за Бога, драги побратиме, Не бој ми се, драги побратиме!	5
67.	Женидба Мића Анђелића	И биране Србе побратиме, Пријатеље, куме, побратиме, Побратими, чујте и знадите	3
72.	Погибија Асан-алвације	Побратиме, Слајција Јанош,	1
75.	Погибија Симе Цепиновића	Ал' говори побратим Вјештица Побратим ће доћерати вино, Ал' говори побратим Данило Побратим је доћерао вина,	4
			107
САНУ IV			
1.	Краљ Димитрије и цар татарски	А да ти се нагледати, побро,	1
5.	Икчевић Михајло и бег од Новог	Посла је побратиму своме, Море чу ли, драги побратиме, Кад смо се, побро, братимили Побратиме Икчевићу Симо, Каква бего има побратима! Таде збори бего побратиму Побратиме Икчевић' Симо,	7
10.	Опет Перовић Батрић	И сувишеседм побратима А јебем ти седм побратима, То бијаше Вуку побратиме! Мио побро, Перовићу Вуче, Изван твоја, драги побратиме Не шали се, драги побратиме,	6
14.	Три сужња	А тако ви, до два побратима,	1
15.	Опет три сужња	Вино пију до три побратима Да знате ли, оба побратима, А, Бога ми, оба побратима, А, Бога ми, оба побратима, О, Бога ми, оба побратима,	5
17.	Лазар Пециреп	Побро миј е Бећа Прељевићу,	1
19.	Бој Црногораца с Махмут-пашом	Не би рек'о, драги побратиме,	1
21.	Удар на Беговића кулу	Бјези, побро, из бијеле куле,	1
22.	Удар на овце бега Љубовића	Вино пију до два побратима Фала Богу, мили побратиме,	2
24.	Освета Враштанина Мира	Истина је, драги побратиме!	1
25.	Брђанин Вук и паша Пазарлија	А ти имаш мила побратима Посла га побратиму Вуку На лажу се с побратимом пита, Но је пашин Богом побратим, Ђе си, побро, што си затрајао? Хоћу, побро, изгубити Вука! Зове паша својега побратима	

		<i>Ходи, побро, к мене на конаку!</i>	9
34.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	<i>Да је просто, драги побратиме,</i>	1
37.	Бој на Додошима	<i>А дозива побратима свога,</i> <i>Побратима Бојизића Сава</i> <i>Добро јутро, мио побратиме!</i> <i>О Бојица, мио побратиме,</i> <i>Него, Хујко, мио побратиме,</i> <i>Но, Бојица, мио побратиме,</i>	6
38.	Бој на Граховцу	<i>С побратимом с езаномс ердаром</i>	1
39.	Погибија и освета Пера Маргиновића	<i>А и наше миле побратиме</i> <i>Што завајду, драги побратиме,</i>	2
40.	Бојеви Црногораца с Турцима	<i>И слуша' ме, драги побратиме,</i> <i>Ал' зафајду, драги побратиме,</i> <i>Но послуша', драги побратиме,</i> <i>Није шала, драги побратиме,</i>	4
48.	Вучићева буна	<i>Кроз чаршију, побро, проидаше,</i> <i>Више Рипња, побро, баш код Трешиње,</i>	2
			51
СМ			
4.	Свјер	<i>Не би река, драги побратиме,</i>	1
7.	Јакшићи	<i>Па је дава побратиму луду</i> <i>Нај то теби, нејак побратиме!</i> <i>Лахко, рече, драги побратиме,</i> <i>Лахко, реку, драги побратиме!</i>	4
8.	Царев-лаз (крчевина царева)	<i>И да си ми здраво, побратиме,</i>	1
9.	Све - ослобод	<i>Ал' ев', побро, жалостива гласа!</i>	1
10.	Три сужња	<i>Вуксан пита оба побратима</i> <i>О бога ви, оба побратима,</i> <i>Јуди ли сте, до два побратима,</i>	3
12.	Освета Кчева	<i>И да си ми здраво, побратиме!</i>	1
13.	Ченгић Синан-бег	<i>ту пребише, драги побратиме</i>	1
14.	Боговање	<i>Вјеруј вјери, драги побратиме,</i>	1
20.	Харачлија Црногорац	<i>па дозива побратима свога</i> <i>Не за бога, мио побратиме,</i>	2
22.	Три вука	<i>а на руке побратима свога,</i> <i>О Иване, мио побратиме!</i> <i>Божја т' помоћ, Дуро побратиме!</i> <i>А не бој се, мио побратиме,</i> <i>њега зову оба побратима</i> <i>Пи, зла срећа, оба побратима!</i> <i>он својега пита побратима</i> <i>Јеси ли ми погинуо, побро?</i> <i>Јесам ево погинуо, побро!</i> <i>Но за бога, мио побратиме,</i> <i>То га побро био послушао,</i>	11
24.	Балетићи	<i>а пред четом до два побратима,</i>	1
29.	Није боја без Баја	<i>Вино пију до два побратима</i> <i>О Мијате, мио побратиме!</i> <i>и њима хајде побратиму своме</i> <i>О ти Бајо, мио побратиме!</i> <i>А за бога, мио побратиме!</i> <i>но тако ти, мио побратиме,</i> <i>О ти Бајо, мио побратиме!</i>	7
31.	Комнен	<i>О Иване, мио побратиме!</i> <i>О Коммене, мио побратиме!</i>	2
34.	Мијат	<i>Ја имадем добра побратима</i> <i>а кад дође побратиму своме,</i>	2
37.	Мина и Марко	<i>а пред њима агу побратима,</i> <i>кд ти чујеш, драги побратиме,</i>	2
38.	Туркиња што воли	<i>Мирковићу, драги побратиме!</i> <i>у својега богам побратима,</i>	2
43.	Опет Бошковић	<i>Још да ти је погледати, побро,</i> <i>И нек си ми здраво, побратиме,</i>	2
46.	Опет Чевљани	<i>већ на име побратиму своме,</i>	1
48.	Бој Црногораца с Французима у Боки	<i>Чуј не добро, Вуче побратиме!</i>	1
50.	Пипери	<i>Јес' л' у живот, Буро побратиме!?</i>	1
55.	Нова пјесна црногорска о војни Русах и Тураках почетој у году	<i>до чуда би, побратиме, било</i> <i>и уздани богом побратиме,</i> <i>ако мене сад не изда, побро</i> <i>Ја, цар, имам мила побратима,</i>	4
62.	Буна босансије Турака противу својега цара и његова низама	<i>Вусеине, побратиме драги!</i>	1
63.	Посљедци јунаштва	<i>да видимо побратима твога,</i> <i>да си стао, побро, те гледао,</i>	2
66.	Два калуђера	<i>Пију вино до три побратима</i>	1
68.	Марко у тавници татарској	<i>она каза побратиму своме</i> <i>побратиму Дојчил-капетану</i> <i>Ах чу ли ме богом побратиме!</i>	

		<i>а за Марком богом побратимом Аха мене, богом побратиме! Запао си, Марко побратиме, Ајде кажи Марку побратиму, побро би ме Марко избавио Ја ћ' избавит Марка побратима, Пуно мене, драги побратиме! Марку побро косу обријао,</i>	11
72.	Што је Грујо	<i>Јован ми је богом побратиме,</i>	1
75.	Какав је Раде	<i>Вино пију до три побратима Побратиме од Сибиња Јанко! Помози ми, богом побратиме Срамота је, богом побратиме! е му нете помот' побратими, и прекори своје побратиме</i>	6
78.	Марко у ропству сарајевском	<i>Носи књигу моме побратиму, побратиму Новакову Грују, а док ми је Грујо побратиме, да се побри нада побратиме, ал' избавит свога побратима, кликуюћи Марка побратима Небој ми се, побратиме Марко!</i>	7
79.	Опет Секул и Герзелез	<i>вино пију до два побратима О мој побро, Ђерзелез Алија! Њему вели побратим Алија Погуби ми мога побратима</i>	4
81.	Ибрахим и Марко	<i>Пију вино до два побратима А за бога, побратиме Марко! побратиму своје говорио Срамота се фалит, побратиме, а на вранца Ибра побратима,</i>	5
82.	Зулум удбињски	<i>Побратиме Јанковић Стојане! но чули ме, драги побратиме, Што си ми се прападно, побро, Вели њему Симо побратиме Не бој ми се, побратиме Симо! Побратиме, Симо Угљевићу! Дај ми, побро, божу вјеру тврду, тражи свога побратима Сима, Стојан копа побратима свога,</i>	9
87.	Бајова свадба	<i>Е не могу с Баја побратима,</i>	1
89.	Несрећа хајдучка	<i>Побратиме, од Котора Божо! побратиму Божу бесједио</i>	2
90.	Пипер	<i>Вино пију до два побратима</i>	1
91.	Марко и Филип	<i>Вино пила до два побратима и његова оба побратима,</i>	2
92.	Зујо и Вујо	<i>Побратиме, Пивљанине Бајо! Побратиме, Шарамбаћа Ђуро!</i>	2
94.	Опет Марко и Филип	<i>Јеси л' дома, Марко побратиме? ђе се срела до два побратима што сам, побро, ноћас долазио До му вели Митар побратиме Сједи, Митре, богом побратиме! Сједи, побро, да пијемо вино Ђе је мене Филип побратиме? Када Филип побратиме дође, Ђе је мене Филип побратиме? Када Филип побратиме дође,</i>	10
99.	Царев серашћил	<i>и тако ми бога, побратиме,</i>	1
101.	Капетан Јакша	<i>побратиму марку капетану Побратиме, Марко капетане, побратиму кнезу Милутину Побратиме, кнеже Милутине! Побратиме, капетане Марко! Ајде, побро, на Небојшу кулу привати га Марко побратиме Побратиме, проговори мене,</i>	8
105.	Анђелијћ Вук	<i>Да ти бјеше видијети, побро, Али вићи, драги побратиме,</i>	2
108.	у планину под јелу зелену,	<i>Јеле мене, мио побратиме!</i>	1
109.	Опет Страхинја	<i>знаш ли, побро, јес' ли запазио, Је л' у дворе побратиме Кавга?</i>	2
111.	Марко и цар	<i>'Бог ми с тобом, Марко побратиме! Побратиме, Марко Краљевићу! Нећу, побро, нич'ју до сам своју</i>	3
116.	Опет Смиљанић	<i>Ај за бога, побратиме драги! Што се, побро, оженили нећеш? А бога ми, побратиме драги!</i>	

		ни ја, побро, танахном Латинком, он повикну побратима свога А мој побро, Цмиљанић сердаре! па он зове побратима свога Ну ход', побро Петре капетане! па говори побратиму своје Авај побро, Смиљанић-сердаре! А мој побро, Петре капетане! А бога ми, богом побратиме,	12
118.	Пустахија Лука	а на име своје побратиму, побратиму Пустахији Луки, на дворове свога побратима, ал' придаје побратиму своје, Муштудук ти, мио побратиме! баи Хасана свога побратима,	6
119.	Маркова женидба	зови, Марко, богом побратима, побратима Земљића Шћепана, а ти имаи богом побратима, побратиму под шатора уђе,	4
120.	Жеравица Видо	Вино пију до два побратима, па својем их побратиму каже А ну виђи, мио побратиме!	3
121.	Смрт Маркова	побратиму старицу патријару	1
122.	Женидба Огњан - Вука	осветила побратима мога, побратима Марић-Усејина, Побратиме, Огњанине Вуче!	3
127.	Освета	Знаи ли, побро, јес' ли запазио, те ми каза милу побратиму, побратиму Јушкович-Матију, па скочише до два побратима, О мој побро, Јушкович Матија! А полакко, мио побратиме!	6
129.	Витковићи	да даривам моје побратиме све их, побро, девет изгубише, Вјеруј, побро, истина је било, побратиму Бишћанин-Алаги Побратиме, Бишћанин-Алага! побратиму од Удбиње мују побратиму Неђи од Дуклина побратиму брже доведоше, Дивно побро свате дочекује, ради хрза побратима свога ради хрза побратима свога	3
130.	Непољуб	Видиш побро, Јовашев Брацока, Издаћу ти мога побратима ја ћут т' издат побратима мога, Немој издат до три побратима, ту нађоше до три побратима,	8
131.	Цидић Аган	Видиш побро, Јовашев Брацока,	1
132.	Лазар Пециреп	Издаћу ти мога побратима ја ћут т' издат побратима мога, Немој издат до три побратима, ту нађоше до три побратима,	4
133.	Опет Пециреп	Побратиме, Пециреп-Лазаре!	1
136.	Бој Бушатлије с царем	Ето, побро, Србаљ-Стратимире,	1
137.	Бој Бушатлије с царем	Ето, побро, Србаљ-Стратимире,	1
139.	Пејо Никчевић	побратиму Никчевићу Пеју Јеси л' чуо, драги побратиме! а ти не кће доћи, побратиме, ја бих тебе доша, побратиме, ну да виђи Туре побратима! Виђи, побро, Оногошта града! да ти видиш, Мујо побратиме, Сада погледај, драги побратиме!	8
140.	Црногорац	међу тијем, драги побратиме, Но радуј се, Србаљ побратиме,	2
144.	Бајо Пивљанин	Чули мене, Махо побратиме! што су свјема, побро, човеђе од Коритах Лима побратима, Побратиме, Пивљанине Бајо!	4
145.	Хавалац	Не фал'те се, моји побратими! Побратиме, Краљевићу Марко! А не лудуј, Раде побратиме! Сада виђи, драги побратиме!	4
156.	О смрти младог цар-Уроша	с побратимом Косовац-Иваном,	1
159.	Цар и Секула	и побратим од Сибиња Јанка, Поздрави се побратиму моме, нека ми се не наљути побро	3
163.	Бјелопавлићи	а кликује побратима свога Ха Раичу, ђе си побратиме!	2
168.	Бој у Мартиниће Црногораца с Кара Махмутом Бушатлијом	то су, побро, крилати орлови не би река, мио побратиме,	2
			213

ВУК II			
8.	Јован и дивски старјешина	<i>Благо мене, мио побратиме!</i>	1
17.	Цар Дуклијан и Крститељ Јован	<i>Вино пију до два побратима Ходи, побро, да се посиграмо, А не плачи, драги побратиме! А не бој се, мио побратиме!</i>	4
38.	Марко Краљевић и вила	<i>Појездише до два побратима Од милоште до два побратима Пак беседи побратиму своме Јао Марко, Богом побратиме! К'о ја Марко без мог побратима За шт' устрели побратима мога? Сад ћу доћи, Богом побратиме! Оде Марко с побратимом својим,</i>	8
39.	Марко Краљевић и Љутица Богдан	<i>Побратиме, сапом од топуза, Чујете ли, до два побратима! Побратиме, Краљевићу Марко! Чујете ли, до два побратима!</i>	4
40.	Сестра Леке капетана	<i>Оде право побратиму своме, Побратиму војводи Милошу Ето к мене побратима Марка Срете Марка побратима свога, Не ћу тебе, побро, на чардаке, Немам каде, побро гостовати А данас смо оба побратими, Ми имамо трећег побратима, Виђе Реља, срете побратиме, Ми не ћемо, побро, на чардаке, Хајде Реља, хајде побратиме, Погледује оба побратима, Сва тројица јесмо побратими, Викну Марко оба побратима Побратими Марка послушаише,</i>	15
42.	Марко Краљевић и Вуча генерал	<i>Побратиме, у Маџарске руке И још моја оба побратима Избављај ме, побратиме Марко, Авај мене, драги побратиме! Хоће тебе побро избавити Пусти мене до три побратима,</i>	6
45.	Цар Лазар и царица Милица	<i>Побратиме! До коња алата</i>	1
47.	Мусић Стефан	<i>Од јако си Богом побратиме,</i>	1
50.	Комади од различнијех Косовскијех пјесама	<i>Од јавора, побро, до Сазлије, Од Звечана, побро, до Чечана, Ја Иване, мио побратиме! Да луд ти си, мио побратиме!</i>	4
51.	Косовка дјевојка	<i>За Милана Богом побратима, За Милана Богом побратима,</i>	2
57.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<i>За што згуби мога побратима?</i>	1
59.	Марко Краљевић и Филип Маџарин	<i>Побратим је Краљевићу Марку, Побратиму Краљевићу Марку, Чујеш ли ме, Богом побратиме! Но се чувај, Богом побратиме, Те виђео, што му побро пише, Јел' код двора Филип побратиме? Јели дома Филип побратиме?</i>	7
60.	Марко Краљевић и бег Костадин	<i>Коње јашу до два побратима Побратиме, Краљевићу Марко! Побратиме, Краљевићу Марко!</i>	3
61.	Марко Краљевић и Алил-ага	<i>Појездише до два побратима Побратиме, бежје Костадине! Побратиме, бежје Костадине!</i>	3
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<i>До Дојчила Богом побратима О Дојчило, Богом побратиме! Ка Дојчилу Богом побратиму,</i>	3
74.	Смрт Марка Краљевића	<i>Побратиме, Краљевићу Марку! Побратиме, Краљевићу Марку!</i>	2
78.	Болани Дојчин	<i>Те га води моме побратиму, Побратиму Петру налбантину, Зар је мене побро преминуо, Није тебе побро преминуо, Но се тебе побро поздравио, Да их љубим, док се побро врати Јел' ми побро дора потковао? Бог убио твога побратима! Кад је био побратиму своме, Побратиму Петру налбантину, Он дозивље свога побратима Изић', побро да ти потков платим,</i>	

		<i>Побратиме, болани Дојчине!</i>	13
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	<i>Веће шаљем побратима Марка</i>	1
87.	Женидба Поповића Стојана	<i>Побратиме, до зелене траве, Побратиме, у чистој злату, Побратиме, ушине од Латина!</i>	3
88.	Женидба Влашића Радула	<i>Па узима до два побратима, Поздрав'те ми Богом побратима, Побратима Дињар-Бањанина,</i>	3
90.	Женидба Ђурђа Чарнојевића	<i>Већ опази Богом побратима, Побратима Дојчевића Вука, Побратиме, Дојчевићу Вуче! Побратиме, Чарнојевић-Ђурђу! Он беседи побратиму својем Побратиме, Дојчевићу Вуче!</i>	6
92.	Женидба Змај-Деспота Вука	<i>Јали брата, јали побратима Сина твоја, побратима моја,</i>	2
93.	Порча од Авале и Змајогњени Вук	<i>Вино пију до два побратима Побратиме, Ђерзелез Алија! Залуду ти, побратиме драги! Побратиме, ти се напиј вина, Ој Бога ми, побратиме драги! Ал' се мало, побро, прибојавам, Побратиме, Змајогњанин-Вуче!</i>	7
			100
ВУК III			
1.	Старина Новак и кнез Богосав	<i>Побратиме, кнеже Богосаве!</i>	1
2.	Новак и Радивој продају Грујицу	<i>Побратиме, као у сокола</i>	1
5.	Груица и паша од Загорја	<i>Побратиму Новаковић-Грују Побратиме, Новаковић-Грују! Побратиме, тридест младих друга, Лијеп ти си, мио побратиме! Ето, побро, дара свакојака,</i>	5
6.	Женидба Груице Новаковића	<i>Врн' се натраг, Богом побратиме,</i>	1
7.	Невјера љубе Груичине	<i>Јао Грују, Богом побратиме!</i>	1
18.	Женидба Ива Голотрба	<i>Побратиме, из Турске Удбиње</i>	1
20.	Јанко од Котара и Мујин Алил	<i>Побратиме, Накић-Ибрахиме!</i>	1
21.	Женидба Стојана Јанковића	<i>Побратиме, како у сокола,</i>	1
23.	Јанковић Стојан и Смиљанић Илија	<i>Побратиме, Јанковић-Стојане!</i>	1
24.	Женидба од Задра Тодора	<i>Пију вино до два побратима Побратиме, Боичић-Алија! А јеси ли, побро, долазио Побратиме, Танак Осман-ага! Ал' залуду, сладак побратиме! Боичићу, Богом побратиме! Ђе си, побро, од Задра Тодоре? Пушти мени побратима мога,</i>	8
26.	Женидба Ива Сењанина	<i>Па сакрива Богом побратима Па извади Богом побратима Побратиме, Комен-барјактаре! Ој Бога ми, Богом побратиме! Ој Бога ми, Богом побратиме! Он је с Хајком Богом побратиме, Но да чујеш, Богом побратиме!</i>	7
28.	Кунина Златија	<i>Иво ми је Богом побратиме, Казује се, да ти је побратим,</i>	2
30.	Опет то, али друкчије	<i>А шиље је побратиму својем Море чу ли, драги побратиме! Када смо се, побро, братимили, Побратиму од крајине Мују Ти уфати побратима мога, А за Бога побратиме драги! Чу ли мене, драги побратиме! Хитро пита побратима свога А за Бога, побратиме Јанко! Побратиму ријеч говорио Није, побро, даждиц Косовијем</i>	11
32.	Смрт Илије Смиљанића	<i>Па он пита свога побратима Што ми цвилити, драги побратиме? Мореш ли ми, драги побратиме, Да те носим, побро, моме двору, Аја Богме, драги побратиме!</i>	5
33.	Сватови Нука Новљанина	<i>Ето књига, Богом побратиме! Хајде мени у сватове, побро! Те је шаље побратиму својем, Побратиму, Накић-Хусеину Хајде мени у сватове, побро! Побратиме, Нуко Новљанине! Побратиме, Иван-капетане!</i>	

		<p>Ходи мени у сватове, побро, Побратиме, Нуко Новљанине! Побратиме, четири године, Побратиме, од Ердеља бане! Ходи мени у сватове, побро, Побратиме, Нуко Новљанине! Побратиме, за седам година, Побратиме, Крла капетане! Ходи мени у сватове, побро, Побратиме, Нуко Новљанине! Чујете ли, до три побратима! Побратиме, Крла капетане! Побратиме, Крла капетане! Побратиме, Гојени Алиле! Побратиме, Гојени Алиле!</p>	22
35.	Два Куртића и Боичић Алил	Побратиме, Јанковић-Стојане!	1
39.	Сењанин Тадија	Нека бјеже, драги побратиме! Побратиме, Хасан-азу Куну Побратиме, кроз јелове гране	3
41.	Јерко Латинин и Галовран Луко	Побратиму Галоврану Луку Побратиме, Луко Галовране! Побратиме, Јерко Латинине!	3
42.	Гавран харамбаша и Лимо	Побратиму харамбаше Лиму Побратиме, Лимо харамбаша! Ја кад скупши, побратиме Лимо! Ту ћеш мене наћи, побратиме, Чујеш ли ме? Побратиме Лимо! Побратиму ружно проговара Побратиме, Гавран харамбаша! Побратиму Лиму проговара Немој тако, побратиме Лимо! Побратиму кидисати ићаше Копилане, а не побратиме!	11
43.	Вишњић Јован и Воин трговац	Што је, побро? Ако Бога знадеш! Не питај ме, драги побратиме! Што је побро? Ако Бога знадеш! Не будали, побро Арапине!	4
44.	Опет то, мало друкчије	Па упита побратима свога Казаћу ти, мио побратиме!	2
48.	Од Хорвата Маго	Побратиме, од Хорвата Мато! Довед'те ми побратима мога, Давно ти је побро погинуо	3
49.	Љуба хајдук-Вукосава	Докле дође побратиму своме, Побратиму, бемберу Михату, О Михате, мио побратиме!	3
52.	Раде од Сокола и Ашин-бег	Вино пију до три побратима Друго побро Сава од Посавља, Чујете л' ме, до два побратима! Побратиме, од Сокола Павле! Но ти, побро, од Сокола Раде! Чусти ли ме, до два побратима! Но једнога Богом побратима, Но чујете л', до два побратима! Од хајдука, твога побратима, Побратима, од Сокола Рада Срете Турчин Богом побратима, Два поклони Богом побратиму Нај то тебе, Богом побратиме! Но погуби побратима твога Њиме закла Богом побратима, Осветише Богом побратима,	16
53.	Опет то, мало друкчије	Пију вино до три побратима Побратиме, Сава од Посавља Ја имадем богом побратима, Већ Турчина Богом побратима Побратима, бега Али-бега Побратиму бегу Али-бегу А кад виђе свога побратима, Па их даје побратиму своме Побратиме, беже Али-беже! Ја чу заклат' побратима Јанка Он је теби Богом побратиме, Па он закла побратима свога, Побратиме, Сава од Посавља! Побратиме, Старовлаше Павле! Састаше се до два побратима, Од Турчина Богом побратима? Дигоше се до два побратима	17

54.	Вук Јеринић и Зукан барјактар	<i>И овако побро овђе пише, А једноме Богом побратиму Оно побро посл'о сретаоце,</i>	3
58.	Опет Вук Анђелијћ и бан Задранин	<i>Побратиму Шарићу Цвијану,</i>	1
61.	Вучко Љубичић	<i>С побратимом Грачанином Марком, Побратиме, чети арамбаши!</i>	2
64.	Опет то, али друкчије	<i>О Мијате, драги побратиме!</i>	1
65.	Виде Даничић	<i>Побратиме, Лазо барјактаре, Побратиме, Даничићу Виде!</i>	2
68.	Ришњанин хаџија и Лимун трговац	<i>Ја имадем Богом побратима Ој Лимуне, драги побратиме!</i>	2
70.	Бајо Пивљанин и бег Љубовић	<i>Пад дозива свога побратима, Побратима Његошевић-Мата Побратиме, Његошевић-Мато! Опремај се, мили побратиме! Виђи, побро, ђе ћу погинути, Пак пођоше до два побратима Већ превари свога побратима, Стани побро, Његошевић-Мато!</i>	8
71.	Синовица попа Милугина	<i>Побратиме, са четири краја,</i>	1
78.	Женидба Милића барјактара	<i>Побратиме, сва ти је гиздава, Сва је слика, мио побратиме! Стани, побро, Милић-барјактаре!</i>	3
81.	Женидба бега Љубовића	<i>Или свога Богом побратима До једнога Богом побратима Побратиме, Коичић-Иване! Ходи мени, побро, у сватове,</i>	4
83.	У драгом је најтврђе поуздање	<i>Кад се, побро, састанемо ближе,</i>	1
86.	Селман-бег и Павле Горетић	<i>И с њим побро Дунић Амуд-бега И с њим побро Дунић Амуд-бега!</i>	2
			161
ВУК IV			
3.	Поп Црногорац и Вук Копривица	<i>Побратиме, здраво и весело</i>	1
5.	Шеховић Осман	<i>Побратиме, Шеховић-Османи! Па га метни поред мене, побро, Да луд ти си, мио побратиме! С побратимом Гардашевић-Вулом Побратиме, Мандушићу Вуче!</i>	5
7.	Лазар Пециреп	<i>Наљутих се, Марко побратиме! Ја се дигнем, побратиме Марко, Ја послушах побратима мога, Тек ти није вајда побратиме! Тек ти није вајда, побратиме! Тек ти није вајда, побратиме! Те сусрета побратима свога, Аирала, побратиме Туро? Побратиме Пециреп-Лазаре! Побратиме, Рогановић Туро! Побратиме Рогановић Туро! Побратиме Рогановић Туро! Побратиме Пециреп-Лазаре! Побратиме Рогановић Туро!</i>	14
8.	Смрт Алај-бега Ченгића	<i>Вино пију до три побратима О Бога ви до два побратима! Њему веле до два побратима Истина је, драги побратиме! Но ти Петре, драги побратиме! Вјерујте ми, оба побратима, И чујте ме, оба побратима! А кад чуше оба побратима, Што рекоше оба побратима А покличе оба побратима, Според њега оба побратима,</i>	11
9.	Драшко Поповић и Гришац Осман-ага	<i>Пили вино до два побратима Побратиме Драшко Поповићу! Жа' му свађу с побратимом било Побратиме Драшко Поповићу! Побратиме Гришчевић-Османи! Узимам те Богом побратима И поведе Сава побратима,</i>	7
13.	Лука Пустахија и Веризовић Рамо	<i>Море чу ли, драги побратиме! Када смо се, побро, братимили? Ходи, побро, у питому Жуну, Да се, побро, дарујемо даром Куне Лука побратима свога Што је ово, побратиме Рамо! Што превари побратима свога Полакоде, побратиме Лука!</i>	8

15.	По смрти Ускок-Каримана	Здраво Мујо, драги побратиме! Пита њега Мујо побратиме Ја ћу с тобом, драги побратиме!	3
18.	Међикућићи с Брђанима	Да да ти је, побро, погледати,	1
20.	Чета Спушка	Пред њима су до два побратима,	1
28.	Бој на Салашу	Побратиме Чупићу Стојане! Па он пије са два побратима С побратимом Нинковић Јовицом Побратиме, Чупићу Стојане!	4
29.	Кнез Иван Кнежевић	Побратиме, оборкнеже Иво! Та Кулине, драги побратиме! Све ћу, побро, тебе поклонити Побратиме, оборкнеже Иво! О Кулине, драги побратиме! Хоћеш ли ме, побро, послушати? А мој побро, оборкнеже Иво! А мој побро, Кулин капетане! Побратиме, Кулин капетане! Хоћеш, побро, сад водити робље? Хоћу, побро, сад водити робље, Имаш, побро, тврде јамце за се?	12
31.	Бој на Делиграду	Побратиме, Туфекџија Стево!	1
33.	Бој на Лозници	Нај ти, побро, Поцерац Милошу! Нај ти, побро, перо и хартију, Побратиме Божићевић Анто! Побратиме, Божићевић Анто!	4
34.	Луко Лазаревић и Пејзо	Побратиме Лазаревић Луко!	1
36.	Хвала Чупићева	Капетана побратима Луке,	1
42.	Поп Драговић и Марко Таушан	Па дозива свога побратима, Побратима Марка Таушана Побратиме Марко Таушане! Побратиме, по што нама драго Окренуше оба побратима, А за њиме побратиме Марко, Но да видиш до два побратима! Побратиме, ако знаш за Бога! А рече му Марко побратиме Побратиме попе Драговићу! Е сам чуо, мио побратиме! А не бој се, драги побратиме! Ђе бијасмо оба побратима	13
44.	Војевање Црногораца и Руса на Никшићу	Вино пију до два побратима, Побратиме Москов ђенералу! Но те молим, мили побратиме, Побратиме Петровић владика! Тек не смијем, мили побратиме, Побратиме Москов ђенерале! И његова Богом побратима, Са Московом, Богом побратимом, Побратиме Цетињски владика!	9
47.	Петар Бошковић и Гарван Барјактар	Ал' за фајду, драги побратиме,	1
53.	Морачани и Колашинци	И дозива свога побратима, Побратима Јакшу Гачанина Узми, побро, друга половину, Побратима Рада Таушана, Удри Раде, Богом побратиме!	5
54.	Јунаштво и смрт Лопушине Вука	Вино пију до три побратима, Кад се побри напојише вина,	2
57.	Смрт Смаил-аге Ченгија	Веће чујеш, драги побратиме! А на руке побратиму своје, Побратиму Ахмету Бауку Побратиме Ахмете Бауче! Веће побро, Мушовић-Мујага! Кара Шујо, драги побратиме! Што си дош'о, побратиме Шујо, А ти реци, драги побратиме! Побратиме, од стине до стине, Ја имадем побратима мога Побратиме Караџићу Шујо!	11
60.	Корјенићи и Трешњевски овчари	С побратимом ускок-Радованом, Страина влаха, Раде побратиме! Оно ти је, драги побратиме! Кунем ти се, драги побратиме! Па он пита Рада побратима Оно ти је, Мујо побратиме! Али Мујо побратима пита Ко је оно, драги побратиме! Којино су оно, побратиме?	

		<i>А Бога ти, Раде побратиме!</i>	
		<i>О Алија драги побратиме!</i>	
		<i>А ти хајде, Раде побратиме,</i>	12
61.	Мурат Оташевић и Мехмед буљубаша	<i>А ту Митра побратима нађе,</i>	
		<i>А на ноге, Митре побратиме!</i>	
		<i>С побратимом Митром Перовићем,</i>	3
ВУК VI			
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	<i>Па их даје Виду побратиму</i>	
		<i>На ти, Виде, Богом побратиме,</i>	2
6.	Вук Купиновић и Дели-бег Гром	<i>Оставише Вука побратима</i>	1
7.	Боичић Алил и Љутица Богдан	<i>Тамо имам Богом побратима,</i>	1
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	<i>Оно ми је Богом побратиме</i>	
		<i>Корун нема таквог побратима,</i>	
		<i>Који данас побратима тражиш,</i>	3
18.	Марко Краљевић избавља бега Константина	<i>Побратиме, беже Константине,</i>	
		<i>Кажи Марку да сам му побратим,</i>	
		<i>Каже беже да си му побратим,</i>	
		<i>Да вешате побратима мога?</i>	4
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	<i>И ће кука свога побратима,</i>	
		<i>Побратима црног Арапина,</i>	2
20.	Турци не даду пити у славу Божију	<i>Поздрави ми побратима мога,</i>	1
24.	Женидба Марка Краљевића	<i>Побратиме, као у сокола</i>	
		<i>А на руке реља побратиму</i>	
		<i>Чујеш ли ме, Реља побратиме!</i>	
		<i>Но ми, побро, ходи у сватове,</i>	
		<i>Чујеш мене, Јанко побратиме!</i>	
		<i>Но те, побро, зовем у сватове,</i>	
		<i>Срете Марко Рељу побратима,</i>	
		<i>Него Рељу побратима мога</i>	8
33.	Јунак над јунацима	<i>Су његова до два побратима</i>	
		<i>А не лудуј, драги побратиме!</i>	
		<i>Да он Богом побратиме тражи,</i>	
		<i>Ту причека побратима Рада,</i>	4
34.	Женидба аге Хасан аге	<i>Ис њим побро ага Хасан ага,</i>	
		<i>О мој побро, ага Хасан ага,</i>	2
35.	Женидба Огњанина Вука	<i>Ни својега мила побратима,</i>	
		<i>До једнога циглог побратима,</i>	
		<i>Побратима бега Подунавца</i>	
		<i>Одасла је милу побратиму</i>	
		<i>Поздрављам те, мили побратиме,</i>	
		<i>Одасла је милу побратиму</i>	
		<i>Да ме чујеш, побратиме Вуче,</i>	
		<i>Побратиме да ме чујеш, Марко,</i>	
		<i>Да ли чујеш, Вуко побратиме,</i>	
		<i>Стан', Секула, драги побратиме,</i>	
		<i>Тадар Марко зове побратима,</i>	
		<i>Побратима Грујицу Новака</i>	
		<i>Побратиме, да чу ли ме дивно,</i>	
		<i>Па га даде Вуку побратиму</i>	14
37.	Женидба од Лејана бана	<i>Побратиме, од Прилипа Марко,</i>	
		<i>Побратиме, Реља Крилатица,</i>	2
38.	Кад се препануо Марко	<i>И његова Богом побратима,</i>	1
39.	Опет то исто	<i>Побратиму Бановић-Секулу</i>	1
41.	Троји свати по једну ђевојку	<i>До једнога Богом побратима,</i>	
		<i>Побратима агу Белил-агу</i>	
		<i>Ал' му не да Богом побратиме,</i>	
		<i>Побратиме ага Белил ага</i>	
		<i>Не, за Бога, драги побратиме!</i>	
		<i>Са својјем Богом побратимом,</i>	
		<i>Побратимом агом Белил-агом</i>	
		<i>И с њиме је Богом побратиме</i>	
		<i>Ето ти је, аго побратиме!</i>	
		<i>Богме не ћу, драги побратиме!</i>	
		<i>Богме не ћу, драги побратиме!</i>	11
42.	Женидба Јањића Комнена	<i>Поздрављам те, мио побратиме,</i>	
		<i>Побратиме, Обилић-Милошу,</i>	
		<i>Побратиме, Реља Бошњанине,</i>	
		<i>Корили га обапобратима</i>	
		<i>Пита Марко обапобратима</i>	5
43.	Женидба Мусића Стевана	<i>Побратиме, пуно пет стотина,</i>	1
44.	Женидба Радул-бегова	<i>Сад да видиш, драги побратиме,</i>	
		<i>Не брине се, Богом побратиме,</i>	
		<i>Тер дарова побратима свога</i>	3
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	<i>У његова Богом побратима</i>	
		<i>Хајде, побро, да ћерамо Турке</i>	
		<i>Хајде, побро, те поћерај Турке</i>	3
51.	Цмиљанић Илија и Мустај-бег лички	<i>Све за здравље побратиму твоме,</i>	1

53.	Шабан-агић Зуко и Гавран барјактар	<i>О Комнене, мили побратиме,</i>	1
55.	Турци на Глибовцу	<i>Виђе Мујо, позна побратима, Аирала! Богом побратиме, Авај Мујо, мили побратиме, Знаш ли, Мујо, Богом побратиме Побратиме, стотину ђуката, Моје токе, мили побратиме, Но сад, Мујо, Богом побратиме, А кад Мујо зачу побратима,</i>	8
56.	Котарци и Турци	<i>Вино пили до два побратима Него кори оба побратима Немој, Рајко, немој, побратиме, Пита Рајко свога побратима Побратиме, Цмиљанић-Илија, Побратиме, мој соколе сиви, По планини траже побратима, Одзивљу се оба побратима</i>	8
61.	Цмиљанић Илија и Мостарски диздар	<i>Ти си, побро, млого присилио,</i>	1
62.	Сужњевић Лазар и Асан-ага	<i>Вино пију до три побратима Једно побро Сужњевић Лазаре, Браћо моја, до три побратима! Не знам што ћу, моји побратими! Бе не бој се, побратиме краљу! И мој побро од Будима краље! С Богом побро, од Мисира Мато С Богом остај, побратиме краљу! И мој побро Сужњевић-Илија! Те дозивље побратима Мата Још нијесу, побратиме Лазо!</i>	11
66.	Ограшић Алија и сестра Цмиљанића	<i>Пошао је своме побратиму, Побратиму Јанковић-Стојану</i>	2
67.	Иво Сењанин и Беглер-бег	<i>Побратиме, врсне пријатеље, Ђе си, Иво! Ђе си, побратиме? Не, Иване, немој побратиме! Женска главо, а не побратиме, А кликује побратима свога Да поможе побратиму своме, Не, Иване, мио побратиме,</i>	7
68.	Гојени Алил избавља сестру	<i>Оно Мујов богом побратиме, Зове Раде мила побратима Раде пита Богом побратима Како ми је Мујо побратиме? Не питај ме, Раде побратиме, Него што ћу, Раде побратиме? Научи ме, мили побратиме,</i>	7
71.	Мали Радојица и Бан Задранин	<i>Ах ђе си ми, Грујо побратиме, Имадеш ли кога побратима,</i>	2
72.	Иво Сењанин избавио побратима	<i>Иво Сењанин избавио побратима Зове Иво мила побратима, Побратима Вида Десанчића Ево тебе твога побратима Побратиме, озови се, Видо, Ђе си, Иво, дошо, побратиме, Побратиме, Видо Десанчићу, Не шали се, Иво побратиме, Побратиму Иву бесједио Побратиме, ако Бога знадеш? Ал' ме зачуј, побратиме Иво, Бјежи, Видо, мили побратиме Чекајући побратима свога</i>	13
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	<i>Пак нариче многе побратиме,</i>	1
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	<i>А ти ли си, јадан побратиме! О Османе, мио побратиме!</i>	2
79.	Од Кратора Раде и Емин Корајлија	<i>Вино пију до два побратима, Побратиме, од Кратора Раде, А вјеруј ми побратиме драги, Отишо сам и дошао, побро, Џујеш ли ме, побратиме драги, Оди, побро, да се окладимо, Џујеш ли ме, побратиме драги, За дан, побро, а и за дан дођеш, Ако, побро, ријеч не вјерујеш, С побратимом Емин-Корајлијом, Твој побратим Емин Корајлија, Све би теби опростио, побро, Те свом побри одсијече главу,</i>	13
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	<i>Џуј, Алија, Богом побратиме! Но чу ли ме, Але, побратиме!</i>	

		<i>Побратиме, Витковићу Симо!</i> <i>Е ма знади, мој милосни побро!</i> <i>Чуј ме Симо, мио побратиме!</i> <i>Чујеш, Симо, чујеш, побратиме!</i> <i>Ал' те молим, мио побратиме!</i>	7
81.	Опет то исто	<i>Побратиме, Витковићу Симо</i> <i>Још се, побро, даровали нисмо</i> <i>Ходи, побро, да се дарујемо,</i> <i>Ка Ал-аги моме побратиму</i> <i>Сједи, побро да пијемо вино,</i> <i>Ти се не бој пријеваре побро</i> <i>Не бојим се пријеваре, побро,</i> <i>Далеко их побро угледао,</i> <i>Сједи побро, да пијемо вино,</i> <i>Ти се не бој пријеваре, побро</i> <i>Не бојим се пријеваре, побро,</i> <i>Побратиме, Витковићу Симо!</i> <i>А знадеш ли, драги побратиме,</i>	13
			166
БУК VII			
2.	Женидба Томе барјактара	<i>Неки мила побратима свога</i> <i>Фала Богу, оба побратима!</i> <i>И ја тако, драги побратиме!</i> <i>О Богу ви, оба побратима,</i> <i>Побратиме, Гојени Алиле,</i>	5
3.	Женидба Максима барјактара	<i>За Накићем Богом побратимом</i>	1
6.	Женидба Сењанин-Тадије	<i>Мујо ми је Богом побратиме,</i> <i>Па ја моме побратиму дођо</i>	2
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>Ђе је мене Богом побратиме,</i> <i>Побратиме Чекме Асан ага?</i> <i>Ђе је мени Богом побратиме,</i> <i>Побратиме Чекме Асан ага?</i> <i>Јер ће мене опојити побро,</i>	5
8.	Сестрић Стојан и сека Чекмен-Асан-аге	<i>Оно ми је Богом побратиме,</i> <i>Рад сам виђет' мила побратима</i>	2
11.	Женидба Сењанина Ива	<i>О Гавране, мили побратиме,</i> <i>Млоге знадеш и познајеш, побро,</i> <i>Да видимо, мили побратиме,</i>	3
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Те Ивана, побро, куцукају</i> <i>Побратиме, сењски капетане,</i> <i>Стари су нам побратими били,</i> <i>Па сам чуо, драги побратиме,</i> <i>Још сам чуо, побратиме Иво,</i> <i>Да Бог да ти сретна била, побро!</i> <i>Но ме, побро, зови у сватове,</i> <i>Побратиму књигу отписује</i> <i>Побратиме, од Бића Ал-ага</i> <i>И зовем те, побро, у сватове</i> <i>Побратиму аги Бешир-аги</i> <i>Побратиме, аго Бешир-аго,</i> <i>Побратиме, од Дубице Пезо!</i> <i>Те он сретне агу побратима</i> <i>Те Обора сретна побратима,</i> <i>Побратиме, Иво Сењанине,</i> <i>А не бој се, мио побратиме,</i> <i>Побратиме, Иво капетане,</i> <i>Да луд ли си, мио побратиме,</i>	19
13.	Опет то исто	<i>Здрав да си ми, шапо побратиме,</i> <i>Побратиме, Задрачине бане,</i> <i>Побратиме, од Крајине Мујо,</i> <i>Побратиме, бане Задрачине,</i>	4
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Те кажује побратиму Раму</i> <i>Ајде тамо, драги побратиме,</i> <i>Па Алила побратима викну,</i>	3
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Побратиме, Јанковић-Стојане,</i> <i>Кажу, побро, лијепу дјевојку,</i> <i>Побратиме, лијепу Луцију</i> <i>Побратиме, ниједнога неће</i> <i>Пошљи коња, Богом побратиме,</i> <i>Тим бисмо се, побро, поносили</i> <i>Побратиме, од Сења Иване,</i> <i>Побратиме, Јанковић-сердару,</i> <i>Побратиме, на Грабеж-капију,</i>	9
17.	Гојени Алил под Уцбаром	<i>Стан' погледај, драги побратиме!</i> <i>Побратиме, гори узмицати,</i>	2
18.	Мушкет капетан и удбински диздар	<i>Ками ћу ти помоћ', побратиме,</i>	1
19.	Женидба Бокчевић-Шћепана	<i>Побратиме, краљу Румелије,</i>	

		<i>Побратиме, од Ресаве краље,</i>	2
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<i>Ја имадем мила побратима, Побратима Брђанина Вука Чу ли, Вуче, мили побратиме, Да те, побро, зовем у сватове Оди мене у сватове, побро, Па сусрете мила побратима, Ово ми је Богом побратиме Оно ми је мили побратиме Оћу посјећ' мила побратима,</i>	9
22.	Женидба бана Дриђанина	<i>Чујте мене, девет побратима! Божја помоћ, нови побратиме! О Милошу, Богом побратиме!</i>	3
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	<i>Него ј' оно бабов побратиме, Завикаше оба побратима</i>	2
30.	Дијете Јован и мати му	<i>Побратиме, предуди Јоване,</i>	1
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	<i>До'дили му многи побратими</i>	1
37.	Смрт Томића Мијага	<i>Мијат зове мила побратима, Авај мене, мили побратиме, Побратиме, Томићу Мијате,</i>	3
39.	Јовљевић Видак и од Задра Тодоре	<i>А по сада Богом побратимом</i>	1
43.	Ливљанин кадија и Михат харамбаша	<i>Побратиме, Михат-арамбашо, Ђе ћеш, побро, зиму зимовати Ајде, побро, каменома Ливну Ту ћеш, побро, зиму презимити, Побратиме, Михат-арамбаша, Биће дошо побратим Михајло Добро мога паз'те побратима Побратиме, Михат-арамбаша, Дошо сам ти, побро, из Травника Побратиме, здраво и весело</i>	10
44.	Сваја и несрећа	<i>С његовијем Богом побратимом Нећу, богме, драги побратиме! Ништа више, драги побратиме, А не лудуј, драги побратиме! Хоћу вазда, драги побратиме, Јао му је побратима свога А ће си ми, драги побратиме! Док познаде побратима свога, Маленице побратима мога? Кад ту Богом побратима нађе Јадан био, драги побратиме, Но опрости, драги побратиме, А ће си ми, драги побратиме,</i>	13
45.	Харамбаша Ђаче и Осман барјактар	<i>Уз Ђака су до два побратима, Чујте мене, до два побратима! Чујте мене, оба побратима! Ја ћу поћи, мио побратиме Чујте мене, оба побратима! Ђе сте мене, оба побратима? И кликује оба побратима Чијега ћеш згубит' побратима? Јао Мату свога побратима,</i>	9
46.	Хајдук Малкета и везир из Травника	<i>Побратиме, Али-капетане! Побратиму Шабан-агић-Ибру Побратиме, Шабан-агић-Ибро!</i>	3
50.	Смрт Роснића Стефана	<i>Посла је побратиму своме Море чу ли, драги побратиме,</i>	2
			115
ВУК VIII			
2.	Поп Милутин и Дрекаловићи	<i>Побратиме од Мораче кнеже,</i>	1
8.	Издаја од Риђана Ђура	<i>Три ускока сва три побратима Побратими вјеру уфатише, Побратиме, Ђура од Риђана А истину, побратиме, казат' На ти, побро, па се напиј вина И његова Вида побратима, Да вам издам оба побратима, А најбоље побратиму Виду, Па он дође побратиму Жарку И пред њима побратима Ђура, Виде зове Ђура побратима Зар издаде, Ђура побратиме? Нама' гаћа побратима Ђура, Ал' говори Ђура побратиму Ко те уби, Виде побратиме? А Виде му побратима каза И својега Ђура побратима,</i>	

		<i>И погоди Бура побратима</i>	
		<i>По имену Жарка побратима</i>	
		<i>Значи ли, Жарко, мили побратиме,</i>	
		<i>Кад се, побро, јесмо побратимили,</i>	
		<i>Дође Жарко Виђу побратиму,</i>	
		<i>Не оставља Виђа побратима,</i>	23
9.	Права плата невјернику	<i>А мојега Богом побратима,</i>	
		<i>Твоме брату, моме побратиму</i>	
		<i>Овако ми кажи побратиму</i>	
		<i>Тако моме кажи побратиму,</i>	
		<i>И скакаше, драги побратиме,</i>	
		<i>Да убије Богом побратима</i>	
		<i>И познаде свога побратима,</i>	
		<i>А не тако, Вуко побратиме,</i>	
		<i>Немо мене прибит' побратима,</i>	
		<i>Ја сам сврћа к Вуку побратиму,</i>	10
14.	Паша од Грахова и Петар Бошковић	<i>Побратиму војеводи Раду</i>	1
17.	Пипери и Ровчани	<i>Пред једном су до два побратима,</i>	1
18.	Гринчевић Осман и браћа Вукчевићи	<i>Пред њоме су до два побратима,</i>	1
20.	Никац од Ровина и Сукић барјактар	<i>Пред њоме су до два побратима,</i>	
		<i>Удри, Раде, ће си, побратиме,</i>	2
21.	Шуњо Пешикан и Мујо Бајировић	<i>Једну посла побратиму своме</i>	
		<i>На дворове побратима свога,</i>	
		<i>Ма се не бој, драги побратиме,</i>	
		<i>Ако си се, побро, опознио,</i>	4
24.	Никац од Ровина и Амза капетан	<i>То су били Богом побратими</i>	
		<i>Побратиме, Никче од Ровина,</i>	
		<i>Па је јазук, мили побратиме,</i>	
		<i>Браћо моја, оба побратима,</i>	
		<i>И код њега нема побратима,</i>	
		<i>Побратими, ниће вас не било!</i>	
		<i>Ево Никчу оба побратима</i>	
		<i>Састаше се сва три побратима,</i>	
		<i>Са његова оба побратима</i>	9
27.	Мемед Веризовић и Саво Муратовић	<i>Пила вино до два побратима</i>	
		<i>Побратиме, Радовић-Шћепане,</i>	
		<i>Но чу ли ме, мио побратиме,</i>	
		<i>А пред њима свога побратима,</i>	
		<i>Побратима Мемед-буљбашу,</i>	
		<i>И говори своме побратиму</i>	
		<i>Побратиме, Радовић-Шћепане,</i>	
		<i>Побратиме, Радовић-Шћепане,</i>	
		<i>Да чу ли ме, мио побратиме,</i>	
		<i>Побратиме, Радовић-Шћепане,</i>	
		<i>Побратиме, Радовић-Шћепане,</i>	
		<i>Побратиме, Радовић-Шћепане,</i>	
		<i>Ја ћу поћи, мио побратиме,</i>	13
37.	Бој на Дрежнику	<i>Побратиму своме Пеарнику</i>	
		<i>Пеарниче, Богом побратиме,</i>	2
46.	Удар на Никшиће	<i>Није шала, драги побратиме!</i>	1
52.	Бој на Додошима	<i>Добро јутро, Хујко побратиме!</i>	
		<i>А Бога ми, мио побратиме!</i>	
		<i>Но те молим, мио побратиме,</i>	3
53.	Томановић Живко	<i>Није шала, драги побратиме!</i>	1
54.	Освета Црногорска	<i>О сердару, драги побратиме!</i>	1
55.	Освета Враштанина* Мира	<i>О Бога ти, побратиме Стево!</i>	
		<i>Прођи ми се, побратиме Симо!</i>	
		<i>А знаш, Симо, драги побратиме!</i>	
		<i>С побратимом од Пиве Станицом,</i>	
		<i>А тако ми Бога, побратиме!</i>	
		<i>А Видаче, драги побратиме!</i>	6
58.	Пјесна од боја	<i>Није шала, драги побратиме!</i>	
		<i>Ал' за фајду, драги побратиме,</i>	2
60.	Бој под Острогом	<i>Али-аги своме побратиму</i>	
		<i>Чуј, везире, драги побратиме,</i>	2
61.	Не зна се ко јекривљи	<i>Што за фајду, драги побратиме!</i>	
		<i>Није чудо, драги побратиме!</i>	
		<i>Што за фајду, драги побратиме!</i>	
		<i>Ал' да видиш, драги побратиме!</i>	4
62.	Невјера паше Скадарскога год	<i>Ал' да видиш, драги побратиме,</i>	
		<i>Зове ага побратима свога</i>	
		<i>О Мрђене, Богом побратиме!</i>	
		<i>Он дозива Богом побратима</i>	
		<i>О за Бога, оба побратима!</i>	
		<i>Но му веле оба побратима</i>	
		<i>О Мрђене, Богом побратиме!</i>	
		<i>О Мрђене, Богом побратиме!</i>	
		<i>И мојега Богом побратима,</i>	

		<i>Предадни се, драги побратиме!</i> <i>Про' се, аго, драги побратиме!</i>	11
63.	Бој на Ситници године	<i>Чуј сердаре, Богом побратиме!</i> <i>Но ме чујеш, Богом побратиме!</i> <i>И чујте ме, оба побратима!</i>	3
66.	Бој у Созини	<i>Ха на ноге, Марко побратиме!</i>	1
67.	Бој на Колашину	<i>На рукама побратиму своме</i> <i>Чуј, Новица, мио побратиме,</i> <i>Но чу ли ме, драги побратиме!</i>	3
69.	Погибија Бећка Ациманића	<i>О Шћепане, мио побратиме!</i> <i>Знаш ли, побро, није давно било,</i>	2
70.	Ударац на кулу капегана Адама Илића	<i>То су мили побратими били,</i> <i>Би ли знао, добар побратиме!</i> <i>О војвода, драги побратиме!</i> <i>Побратиме, Мартиновић-Саво!</i> <i>Би ли знао, добар побратиме!</i> <i>Не збори ми за то, побратиме!</i> <i>И ту наћох добра побратима</i> <i>Но што ћу ви казат', побратиме!</i> <i>А знадеш ли, Мићо побратиме?</i> <i>Истина је, добар побратиме!</i> <i>Не бој ми се, Мићо побратиме!</i> <i>Чујте мене, сва три побратима!</i> <i>Када суше сва три побратима,</i> <i>А осташе сва три побратима</i> <i>Побратиму Вукотић-Шалети</i> <i>Чуј, Шалета, Богом побратиме!</i> <i>О Машуте, Богом побратиме!</i> <i>Побратиму Мартиновић-Саву</i> <i>Чуј ме, Саво, добар побратиме!</i> <i>Побратими књиге разледаше,</i>	20
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Но да видиш', добар побратиме,</i> <i>Још да видиш, добар побратиме,</i> <i>Што за фајду, драги побратиме,</i> <i>Данилу се, побро, оправдаше,</i> <i>Што за фајду, драги побратиме,</i> <i>Што за фајду, драги побратиме,</i>	6
72.	Смрт Ђулекова	<i>И двадесет Богом побратима,</i> <i>А све жали Богом побратима,</i> <i>На ноге те до два побратима,</i>	3
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>То је књазу Богом побратиме,</i> <i>Шта за фајду, драги побратиме!</i> <i>Што за фајду, драги побратиме!</i> <i>Већ мојега Богом побратима</i> <i>Није шала, драги побратиме!</i> <i>Још да видиш драги побратиме,</i> <i>Но за фајду, драги побратиме,</i> <i>Но сад слушај, драги побратиме!</i> <i>Не кривим га, драги побратиме!</i> <i>Што за фајду, драги побратиме!</i>	10
			146
ВУК IX			
1.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>С побратимом Ђуром капетаном,</i>	1
12.	Беган сердар и Шабан-ага Арнаутин	<i>Су његова оба побратима</i>	1
13.	Женидба књаза Данила	<i>То је мене богом побратиме,</i> <i>Стан' да видиш, драги побратиме,</i> <i>Ал' да видиш, драги побратиме,</i>	3
14.	Бој на Граховцу	<i>Сад да ти је, побро, погледати!</i> <i>Не чуди се, драги побратиме,</i> <i>С побратимом војводом Илијом,</i> <i>С побратимом Машом капетаном,</i> <i>С побратимом Бором капетаном</i>	5
16.	Похара Колашина	<i>Па Милане, Богом побратиме,</i> <i>О Новица, Богом побратиме!</i> <i>О Милане, Богом побратиме!</i> <i>И Новици, своме побратиму</i> <i>Не би реко, драги побратиме,</i> <i>О Милане, богом побратиме!</i> <i>Што за фајду, драги побратиме!</i>	7
19.	Ударац на царске лаје на Блату	<i>С побратимом Петровићем Луком,</i> <i>С побратимом Луком Лаковићем,</i>	2
20.	Ударац Али-пашин на Лијешњане	<i>С побратимом Иван-капетаном,</i>	1
25.	Пјесма од Крњица	<i>Добро јутро, Кола побратиме!</i> <i>Но за Бога, мили побратиме,</i> <i>Не бој ми се, мили побратиме,</i> <i>Но за Бога, драги побратиме,</i> <i>Чу ли добро, мили побратиме,</i> <i>Побратиме, четири сахата,</i>	6

28.	Бој у Дуги	<i>Чуј, Новица, чуј ме, побратиме!</i> <i>Чуј ме, Лука, зачуј, побратиме,</i> <i>Не питај ме, мио побратиме,</i> <i>Не питај ме, Богом побратиме,</i>	4
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>С побратимом Караџићем Шујом,</i> <i>С побратимом попом Захаријом,</i> <i>С побратимом попом Захаријем,</i> <i>Још да видиш, драги побратиме,</i> <i>Што је фајде, драги побратиме,</i> <i>Ма да видиш, драги побратиме,</i>	6
33.	Туговање Луке Вукаловића	<i>И шаље је Богом побратиму,</i> <i>О војвода, Богом побратиме,</i> <i>О Новица, Богом побратиме!</i> <i>Пак ме чу ли, Богом побратиме,</i> <i>Ал' нијеси, побро, разумио,</i> <i>Но ме чујеш, Богом побратиме,</i> <i>Но Новица, Богом побратиме,</i> <i>Побратима Вукаловић-Луку,</i> <i>Од војводе побратима мога,</i>	9
			45
Укупно			1318

Појам: посестрима

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
35.	Марко Краљевић и вила	<i>Све су мени посестрима виле,</i>	1
47.	Марко Краљевић ствети брата Андрију	<i>Но ја имам моју посестриму,</i>	1
48.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Посестримо, лијена ђевојко,</i>	1
52.	Љуба Марка Краљевића	<i>У планини вила посестрима,</i>	1
54.	Марко Краљевић и љуба Анђелија	<i>А јој, вило, Богом посестримо,</i>	1
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	<i>Нај ти, мајко, моју посестриму,</i>	1
57.	Марко Краљевић и Филип Шокчић	<i>Бритка сабљо, моја посестримо,</i>	1
59.	Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција	<i>Бе си, вило, моја посестримо,</i>	
		<i>Зачу Анђу посестрима вила,</i>	2
70.	Бановац Секула избавља ујака	<i>О, ђевојко, Богом посестримо,</i>	
		<i>Виђи, ујаче, моју посестриму,</i>	2
			11
САНУ III			
			0
САНУ IV			
38.	Бој на Граховцу	<i>Припијева Богом посестриму</i>	
		<i>Кажи мене, моја посестримо,</i>	
		<i>Кад ме, моја посестримо, питаи</i>	
		<i>Знадеи и ти, посестримо моја,</i>	
		<i>Пошљед тога, моја посестримо,</i>	
		<i>Сад пошлуцај, моја посестримо,</i>	
		<i>Кћаше и јошт, моја посестримо,</i>	
		<i>Што ти твоја посестрима дава,</i>	
		<i>Што јој своја посестрима каза,</i>	9
42.	Освојење Пазара	<i>Посестрима, двије пашинице,</i>	
		<i>Но чусте л' ме, двије посестрима,</i>	
		<i>Посестрима, двије пашинице,</i>	3
			12
СМ			
6.	Турство	<i>То је, брате, мене посестрима,</i>	
		<i>Он уфати своју посестриму</i>	2
7.	Јакшићи	<i>О бога ти, моја посестримо,</i>	1
47.	Загарчани	<i>О за бога, посестримо вило!</i>	1
68.	Марко у тавници татарској	<i>Он бесједи богом посестрими</i>	
		<i>и даде му богом посестриму,</i>	2
75.	Какав је Раде	<i>таде викну богом посестриму,</i>	
		<i>посестриму нагоркињу вилу</i>	
		<i>Помози ми, богом посестримо!</i>	3
76.	Грујице посестрима	<i>Грујице посестрима</i>	
		<i>показа л' ме моја посестрима?</i>	
		<i>проказала твоја посестрима,</i>	
		<i>а вијерној својој посестрими,</i>	4
78.	Марко у ропству сарајевском	<i>и док ми је вила посестрима,</i>	1
			14
ВУК II			
8.	Јован и дивски старјешина	<i>А у моје Богом посестрима,</i>	
		<i>Посестрима крчмарице Јане,</i>	2
40.	Сестра Леке капетана	<i>И имао виле посестрима,</i>	1
63.	Марко Краљевић и Арапа	<i>За се баци Богом посестриму,</i>	
		<i>Ево, мати, Богом посестрима,</i>	
		<i>Одлазио често посестрими</i>	3
66.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Јаох мене, моја посестримо!</i>	
		<i>Не куни ме, моја посестримо!</i>	
		<i>Посестримо, Туркињо ђевојко!</i>	3
67.	Марко Краљевић и Муса кесеција	<i>Бе си данас, посестримо вило?</i>	1
88.	Женидба Влашића Радула	<i>И дарива Богом посестриму,</i>	1
			11
ВУК III			
6.	Женидба Груице Новаковића	<i>Он дозивље посестриму вилу</i>	
		<i>Бог т' убио! вило посестримо!</i>	
		<i>Вјера моја, посестримо вило!</i>	3
7.	Невјера љубе Груичине	<i>У Груине Богом посестрима</i>	1
26.	Женидба Ива Сењанина	<i>Молим тебе, Богом посестримо!</i>	
		<i>Ја молим те, Богом посестримо!</i>	
		<i>А Бога ти, Богом посестримо!</i>	
		<i>Бре овамо, Богом посестримо!</i>	
		<i>Надај ми се, Богом посестримо!</i>	
		<i>Посестримо, Хајкуна девојко!</i>	6
49.	Љуба хајдук-Вукосава	<i>Ој Бога ми, мила посестримо!</i>	1
63.	Дружина Михата хајдука	<i>С Богом остај, посестримо моја!</i>	1
88.	Бошњаци на Москову	<i>Посестримо, було пашинице?</i>	1
			13

ВУК IV			
38.	Чавић Мустај бег и Кара-Ђорђије	<i>Луда ти си, мила посестримо,</i>	1
			1
ВУК VI			
1.	Грешници на оном свијету	<i>Имао је Богом посестриму, Обљубио Богом посестриму</i>	2
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	<i>Посестриму на пут је извео</i>	1
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	<i>И ако је Турска посестрима,</i>	1
20.	Турци не даду пити у славу Божију	<i>Не бој ми се, моја посестримом,</i>	1
44.	Женидба Радул-бегова	<i>Узимам те Богом посестримом,</i>	1
58.	Бојичић Алија и Змај-огњени Вук	<i>Љубе наше дај да посестримо,</i>	1
67.	Иво Сењанин и Беглер-бег	<i>Ђе си, вило, ђе си, посестримо,</i>	1
71.	Мали Радојица и Бан Задранин	<i>Ђе сте данас, виле посестрима,</i>	1
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	<i>И нариче посестрима виле Аох, браћо, аох, посестрима,</i>	2
			11
ВУК VII			
18.	Мушкет капетан и удбински диздар	<i>А ђе си ми, посестримо вило,</i>	1
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	<i>Све му биле посестрима виле</i>	1
47.	Бајо Пивљанин и Але Новљанин	<i>Чујеш ли ме, посестримо вило,</i>	1
			3
ВУК VIII			
37.	Бој на Дрежнику	<i>Посестрима млада Пеарника,</i>	1
73.	Ударац Омер-папин на Црну Гору	<i>Па дозива вилу посестриму Чујеш ли ме, мила посестримо!</i>	2
			3
ВУК IX			
23.	Туговање змаја на Ловћену	<i>Чуј ме добро, вило посестримо! Чујеш ли ме, вило посестримо!</i>	2
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>О, краљице, Богом посестримо,</i>	1
			3
		<i>Укупно</i>	82

Појам: сестра

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
2.	Свечи кажњавају грјешнике	<i>Сестро наша, Огњена Маријо,</i>	1
4.	Бог ником дужан не остаје	<i>И међ' њима сестра Анђелија Да омразим двама браћи сестру? Понајпосле сестри Анђелији, Љуто куне сестра Анђелија Нека коље наша сестра Анђа, Понајпосле сестри Анђелији, Љуто куне сестра Анђелија Нека коље наша сестра Анђа, Понајпосле сестри Анђелији, Љуто куне сестра Анђелија Ето вама сестре миловати! И уздеде сестру Анђелију, По закону кано и сестрице,</i>	13
10.	Женидба Јове Будимлије	<i>Истрчале две сестре Јовине, То слушале две Јовине сестре,</i>	2
11.	Јованова мајка	<i>Те је своје сестре веселио Не бојте се, моје миле секе,</i>	2
17.	Наод Агађија	<i>Мал' не венча брата са сестрицом!</i>	1
19.	Војвода Стефан хоће сестру да узме	<i>Војвода Стефан хоће сестру да узме Но војвода сестри бесједио Секо моја, хој да се узмемо, Но му сестра ријеч говорила Да те сестра веже од ђавола! Но брат сестру за љубу узео! Но је опет сестра говорила Но војвода секи бесједио Ходи, секо, да се узмемо! Добро јутро, Стефанова секо!</i>	10
20.	Војвода Ђурица и Дука зулумћар	<i>Изиоди сестрица Јелица Сестро јело, и сад си девојка! Сузе рони сестрица Јелица,</i>	3
25.	Ненад и Коруна војвода	<i>Који с братом, који са сестрицом,</i>	1
26.	Женидба кнеза Лазара	<i>А ми браћа сестри на обрани!</i>	1
30.	О боју косовском	<i>Жалосна сам ти Милица сестрица, Слатки брате, остани са секом Да се сестра с тобом разговара! Војин братац сестри одговара Милице, госпођо сестрице, Послуша Милице сестрице, Слатки брате, остани са секом, Да се с тобом сестра разговара! Али Бошко сестри одговара Слатки брате, остани са секом! Милице, госпођо сестрице, Слатки брате, остани са секом, Да се с тобом сестра разговара! Али Степан сестри одговара Милице, госпођо сестрице, Милице, госпођо сестрице, Слатки брате, остани са секом! Милица, госпођо сестрице, Да се сестра с тобом разговара! Милица, госпођо сестрице, Да се сестра с тобом разговара! Али Стојан сестри одговара Милице, госпођо сестрице, Ах, жалосна сам ти Милица сестрица, Најмлађи, сестри најмилији, Сестрица је тебе одржала, Најмлађи, сестри најмилији, Да се сестра с тобом разговара! А Божидар сестри одговара Милица, госпођо сестрице, Јер имамо сестру царицу Јеси мене одранила, секо, Сад послуша Милице сестрице, Не остаје сестри рад' атара, А Божидар сестри одговара Милице, госпођо сестрице, На Косову, сестро, изгинемо, Пусту коња, Милице сестрице,</i>	

		<i>А Божидар сестри проговара Пусти коња, слатка сестро моја, И сестрице браћу одржале, Сестру срце боли за брацем рођеним, Сваку мајку срце боли и сестру рођену, Што су сестре милој браћи везле, Слатку браћу сестре накитиле Миле сестре и вијерне љубе, Што је сестра браца даривала, А сестрице кано ластавице Удовице, жалосне сестрице,</i>	49
31.	Посавчић Стефан	<i>А сестрице за браћом рођеном</i>	1
33.	Стево Лазаревић и цар Бајазит	<i>Кад то зачу мајка и сестрица Тад господа мајки и сестрици</i>	2
50.	Марко Краљевић и Ђерђели-Алија	<i>А милу сам удомио сеју,</i>	1
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	<i>Милу сестру Николе војводе И међ' њима сестра Николина Везак везе сестра Николина Ал' беседи сестра Николина Ја сам јадна сестра Николина! Па узима сестру Николину,</i>	6
59.	Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција	<i>Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција Гледала га сестра Анђелија, А Филип ми сеји проговара Нити тебе, моје миле сеје Тебе, моју сеју, заробити, Сам сам, сејо, од мушкије главе! Ти не жали мене, твоје секе, Кад је Филип сеју саслушао, Даде сестри све што је искала, А удао сестру Анђелију! Но је оно сестра Филипова Каква сестра, луде ли си главе, Ако буде сестра Филипова, Ако л'буде сестра Филипова, Него оно сестра Филипова, Да поведем сестру Филипову Но је оно сеја Филипова! А нагледаш сестре јединице, Него главом сестра Филипова! Стан', ђевојко, Филипова сејо,</i>	20
61.	Боловање Марка Краљевића	<i>А остала сестрица Јелица, Узе сестра ведро оковано,</i>	2
63.	Бони Дојчил	<i>Па му сједе сестра више главе, Тадера му сестра говорила Но Дојчиле сестри говорио Исправи ме на постељу, секо,</i>	4
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	<i>Да идете сестри у пооде Али на'ше сестру Грдијану О Бога ти, мила селе моја,</i>	3
74.	Војвода Секула	<i>Богом сестро, из планине вило, Сестра вили ђогу разиграла</i>	2
80.	Женидба Дмитра Јакшића	<i>Богом сестро, крчмарице Маро, Не куни ми зета ни сестрице, Да не куне зета ни сестрице</i>	3
82.	Јакшићима двори похарани	<i>Да отмемо Јелу, сестру нашу, А како ће Јелу сестру виђети Пут њега се сестра увиједа</i>	3
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	<i>Кад пођете сестри у пооде, Па беседи сестри Анђелији</i>	2
89.	Опет смрт деспота Јована	<i>И код њега две миле сестрице,</i>	1
90.	Сестра Ивана Чарнојевића	<i>Сестра Ивана Чарнојевића И у њега лепу сестру кажу, Јали сестру јал' на мегдан главу! Па беседи сестрици Милица Јали сестру јал' на мегдан главу! Ал' беседи сестрица Милица Беседи му сестрица Милица То је бане сестру послушао Кад то види сестрица Милица,</i>	9
			142
САНУ III			
3.	Кћи Старине Новака	<i>Зашто, секо, ти за име питаи, Мал' не вечна брата са сестрицом!</i>	2
15.	Опет отмица Јеле Багрићеве	<i>О ти, Јело, моја мила секо,</i>	1
16.	Женидба Копчић Мурат-бега	<i>Дивна сестра девет Атлагића Бирај сејо, којег ти драго! Дивна сестра девет Атлагића,</i>	3

19.	Погибија Стевана Павловића	<i>Богом сестро, було Биједића,</i>	1
20.	Женидба Вука Мирковића	<i>А сестрици која га гојила,</i>	1
22.	Перла Радослав и Сарајевка дјевојка	<i>Јал' сестрица браца одљубила</i> <i>Богом сестро, Сарајевка девојка!</i> <i>Ја не могу бити теби сеја,</i> <i>Богом сејо, Сарајевка девојка!</i> <i>Ја не могу теби бити сеја,</i>	5
23.	Дијете Јован и буљубаша Мујо	<i>Скриј се, секо, у лист и у траву,</i> <i>А, не бој се, моја мила секо,</i>	2
29.	Љуба Хасан-аге Куне	<i>Ја сам, секо, у Кладшцу била,</i> <i>Рече када Причека' ме, секо,</i>	2
30.	Ћер карловачког бана	<i>Оли сека брата угојила</i> <i>И сестрици која га угојила</i> <i>Нити имаду брата ни сестрице,</i> <i>Дви кубуре браћа и сестрице,</i>	4
32.	Иво Сењанин избавља дјевојке од Турака	<i>Напред иде сестра Иванова,</i> <i>Ал' беседи сестра Иванова</i> <i>Бродарићу сестру Иванову,</i> <i>Ал' беседи сестра Иванова</i> <i>Ти одведе милу сестру нашу,</i>	5
33.	Отмица и избављање сењских дјевојака	<i>Па он шеће сестрици Марици,</i> <i>Сејо моја, јединице Маро,</i> <i>Не поливај, сестро Иванова,</i> <i>Другарице, Иванова сејо,</i> <i>Казује јој сестра Иванова</i> <i>А Брдарић сестру Иванову,</i> <i>Он однесе сестру Иванову,</i>	7
37.	Женидба Титор-барјактара	<i>А сестрица Муја и Алије,</i> <i>Моју сестру мислиш однијети!</i>	2
38.	Женидба Антуна Сењанина	<i>А сестре црне кукавице,</i> <i>У Антуна многе миле секе,</i>	2
39.	Женидба Тома барјактара	<i>А сестрица Муја и Алије,</i> <i>Чију ли си заробио сеју</i>	2
40.	Иво Сењанин и нећак му	<i>Милу сеју Сењанина Иве,</i>	1
47.	Илија Смиљанић и Турци Удбињани	<i>А, тако ви, моје секе миле,</i> <i>Ја сам сека Мујовић Алије,</i>	2
48.	Отмица и избављање сестре Цмиљанића	<i>Отмица и избављање сестре Цмиљанића</i> <i>Јошт има Цмиљанића сека,</i> <i>Кад га виђе Цмиљанића сека,</i> <i>Па је брату сека говорила</i>	4
49.	Женидба Стојана Јанковића	<i>И лијепу сестру неудату!</i> <i>И Јелицу сестру неудату</i>	2
50.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Дивна сека у ребџског бана,</i> <i>Пак ми иде сестри у камари,</i> <i>Пак је бране сестри бесједио</i> <i>Секо Хајке, дуго јадна била,</i> <i>Узми, секо, кога ти је драго,</i> <i>Узми, секо, кога капетана,</i> <i>Али, секо, кога барјактара,</i> <i>Дивна сека ребџскога бана</i> <i>Робињце, по Богу сестрице,</i>	9
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Сестра и љуба Тодора Задранина</i> <i>А сестрици да се мном не куне,</i> <i>Сестро моја, не куну се мnome,</i> <i>А виђе је сестра Тодорова</i> <i>Заво моја, сестро Тодорова,</i> <i>Тебе, сестро, да се њим не кунеш!</i> <i>Кад то чула сестра Тодорова,</i> <i>Жао било сестри Тодоровој,</i> <i>Говорила сестра Тодорова</i> <i>Жао било сестри Тодоровој,</i> <i>Довати га сестра Тодорова,</i> <i>Али њему сестра говораше</i> <i>Приличан си милој сестри мојој,</i>	13
59.	Љуба ускока Рада	<i>Да ти дође сека али љуба,</i> <i>Секи мојој да ми се не нада!</i>	2
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Ал' га ранили мајци ал' сестрици,</i> <i>Не раним га мајци ни сестрици,</i>	2
61.	Женидба Комнен-барјактара	<i>Хајко секо, отвори ми врата!</i> <i>Ја не могу, секо, буле будит',</i>	2
65.	Млади Милован и Чекмеџ-Хасан-ага	<i>Е га бјеше сестра угледала,</i> <i>Што те ти сестре безбратнице</i> <i>А сека га виђе са пенџера,</i> <i>Миловану сестра говорила</i> <i>Секи гледа на пенџер од куле</i> <i>Угледа сека Милована,</i>	6
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>Робињце, по Богу сестрице,</i>	1
73.	Узимање Новог	<i>И још твоју сестру заробише,</i>	1

75.	Погибија Симе Цепиновића	Два Јелића, братац и сестрица,	1
77.	Јован Кутлача	И сестрица у црно завио,	1
78.	Без покрова и свилена паса	Бе ја млаћан сестрице послуша	1
			87
САНУ IV			
11.	Јован Бакић и Осман Ћоровић	Тек ти Мару сестру дати неће За сестру би браћа изгнула!	2
15.	Опет три сужња	Нити имам љуби ни сестрице, Нити имам љубе ни сестрице	2
21.	Удар на Беговића кулу	Некојему своја мила сека Нијесмо га, секо, укопали,	2
25.	Брђанин Вук и паша Пазарлија	Што је сестра наше Скадранина, Моја секо, уда те у з час, Узми, секо, пашу Пазарлију Тебе узме моја мила сека,	4
36.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	По мојој сестри Анђелији	1
38.	Бој на Грахову	Јер сам ти се, сестро, зачамала, Моја сестро, у слободу драгу, Који значи, сестро, од слободе Пак га, сестро, у њедарца рани И сестрици својој благодари	5
39.	Погибија и освета Пера Мартиновића	Већ баница сестра Петровића, Већ баница сестра Ђорђијева, ,Бе је мене мила сестра Стане Кад му миле сестре разумјеше, Како сестре брата жаловаху! Мила сестра Мартиновић' Пера, А да ми се сестри помамити, То Перова мила сестра била, Сестра мила, млада попадија Све му сестре на весеље до'ше,	10
41.	Почетак буне против дахија	Сестру даје попу Мркоњићу Међу њима војводина сека, Те их дају војводиној секи	3
			29
СМ			
1.	Чувај се, радуј се	мила сестра су два брата, мила сестра оба брата	2
5.	Два Херака	Ни сестрице без браће остају	1
7.	Јакшићи	Анђелију сестру заробише, што је њима сестра увијала милу су нам сестру заробили, тражит нашу сестру Анђелију, Тражи сестру за девет годинах, Богом сестри лијене ђевојке Чула њега из двора сестрица, Кад је сестра брата угледала Вели МитарДај ми, сестро, пива, Него брату сестра бесједила За што га је сестра научила Нејмам, секо, паре ни динара, сад сам тужна сестра брез заклетве, Него брата сестра разговара Ма га моли сестра Анђелија Ја ли сестру, ја ли стару мајку, Анђелију сестру заробише, А он оде тражит милу сестру	18
15.	Освета Црне Горе	Богом сестро русинска краљице,	1
40.	Вишњић Јован	јесу ли ме сестре заробљене? Нијесу ти сестре одведене,	2
42.	Бошковић	он је нашу сестру заробио,	1
67.	Зарок	Богом секо, дилбер-Анђелијо!	1
68.	Марко у тавници татарској	сестри милој да с' не куне мноме	1
76.	Грујице посестрима	и сестри га његовој послао, а загри своју милу сеју, Фала тебе, моја мила селе,	3
82.	Зулум удбињски	и Хајкуна Мустафина сека,	1
93.	Свадба и кавга	па скочила сека Николина, Крсти кучко, Николина секо! Ој Хајкуно, секо Мујагина!	3
95.	Дворба Јакшића	Богом сестро, госпо Јанковице! и не има сестрице му Анђе, у сестре ти с' мушко чедо нашло, Ходи, дођи сестри у походе, да ме твоју већ не коре сестру не остав'те сестру без заклетве,	6
96.	Узајамно ропство	узме Осман сестру Шимунову, а Осману сестра Шимунова!	2

101.	Капетан Јакша	<i>То ти дара, мила сестро наша!</i>	1
102.	Чета морачка	<i>дао сам му сестру за љубовицу</i>	1
106.	Дуждева свадба	<i>Ево сам ви сестра запанула</i> <i>Наша сестро, ћерце Лоренина!</i> <i>Тетко моја, сестро материна!</i> <i>Тетка моја, сестро баба мога!</i>	4
107.	Бег Љубовић	<i>е ћу сада сестру удавати,</i>	1
112.	Рајко	<i>баши од секе капетана Ива,</i> <i>он уљезе секи у одају,</i> <i>таде Иво секи бесједио</i> <i>Бог т' убио, моја мила секо!</i> <i>Узми каква, секо, капетана,</i> <i>ма бих био понајради, секо,</i> <i>Иву сека дивно одговара</i> <i>пак је секи својој бесједио</i> <i>Чујеш мене, моја мила секо!</i> <i>Бих ти, секо, био понајради</i> <i>ево њему сека за љубовицу,</i> <i>То зачула Сека Иванова,</i> <i>да ти кажеш Ивановој секи</i> <i>па све каза Ивановој секи,</i> <i>Ка' то зачу Иванова сека,</i> <i>зачула га Иванова сека,</i> <i>Ивановој секи бесједио</i> <i>Узми мене, секе Иванова!</i> <i>Рајку рече Иванова сека</i>	19
114.	Смиљанић	<i>служи му га сека Анђелија,</i> <i>али вели сека Анђелија</i> <i>Илија је секи бесједио</i> <i>Таде њему сека проговара</i> <i>Илија је секи говорио</i> <i>А чу ли ме, моја мила секо!</i> <i>служи му га сека Анђелија,</i> <i>Ве си моја секо Анђелија?</i> <i>Ну да видиш секе Анђелије,</i> <i>али бјежи сека Анђелија,</i> <i>каква фала од брата сестрици</i>	11
115.	Хајдуци	<i>још му ево моја мила сека</i>	1
116.	Опет Смиљанић	<i>милом секом Ђулића Нухана,</i> <i>Сестро моја, Златка Ђуличића!</i>	2
117.	Турчин - чосек	<i>па са секом Мујо с' уздигнуо,</i>	1
122.	Женидба Огњан - Вука	<i>Богом сестро, од планине вило!</i>	1
126.	Старац Ђејфан	<i>сестру своју дома понесао,</i>	1
147.	Момчила смерт	<i>одвија је сестра Анђелија,</i> <i>Анђелија, моја јадна секо!</i> <i>Кад то чула сестра Анђелија,</i> <i>потеже га сестра уз бедеме,</i> <i>тражи Анђу сестру Момчилову,</i> <i>Не бој с' Анђо, сестро Момчилова!</i>	6
151.	Страиња	<i>још и сестру моју за љубовицу,</i> <i>пре' двором му сестру находио,</i> <i>Кад је сестру Тафо разумио,</i> <i>Страињ, секо, дуго грдна била!</i> <i>и ну дај ми сестру за љубовицу</i> <i>Недам слугам' ја сестрице моје!</i> <i>И даде му сестру за љубовицу,</i>	7
153.	Марков лов	<i>Богом сестро, шаровита гујо!</i>	1
156.	О смрти младог цар-Уроша	<i>њега сестра са куле виђела,</i>	1
157.	Мостарац	<i>зачуо је јаде од сестрице,</i> <i>Нијесам ти сестру обљубио,</i>	2
160.	Царска ријеч	<i>а сестри му Јана наћедоше</i>	1
169.	Предраго је прескупо	<i>у ког сека, у ког мила ићерка,</i> <i>сестру милу силна Мустај-бега,</i> <i>исту сестру личког Мустај-бега,</i> <i>без заклетве сестре раскукао</i> <i>Бог ми с тобом, моја сестро мила</i> <i>Сједе беже до сестрице своје,</i>	6
			109
ВУК II			
1.	Свечи благо дијеле	<i>Сестро наша, Блажена Марија!</i> <i>А брат сестру сестром не дозива</i> <i>Сејо наша, Блажена Марија!</i>	3
3.	Ђакон Стефан и два анђела	<i>Те он сеје белицу тиеницу,</i>	1
4.	Огњена Марија у паклу	<i>Казаћу ти, моја мила секо!</i> <i>Каматника, секо, и митника</i> <i>Казаћу ти, моја мила секо!</i> <i>Ето јој их, секо, о дојаках,</i>	4

5.	Бог ником дужан не остаје	<i>Међу њима сестрица Јелица Браћа сеју врло миловала, Јетрвице, по Богу сестрице! На зло, Павле, сеју миловао, Зашто, сејо? Да од Бога нађеш! Сестрица се брату кунјаше То је братац сеји вјеровао На зло, Павле, сеју миловао, Зашто, сејо? Да од Бога нађеш! Сестрица се брату кунјаше И то братац сеји вјеровао На зло, Павле, сеју миловао, Ал' још сестра у душеку спава, Трже сестру за бијелу руку Сејо моја, да те Бог убије! Сестрица се брату кунјаше Ал' то братац сеји не вјерова,</i>	17
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Чија л' сеја даром даривати? Моја сеја даром даривати,</i>	2
9.	Браћа и сестра	<i>Браћа и сестра Још су браћа сестри бесједила Ја ти пођи, наша мила сејо, То је сестра браћу послушала, Љуто пишти сестрица Јелица Љуто пишти сестрица Јелица, Спремите га сестри у походе Спремите га сестри у походе Далеко га сеја угледала, Па је сеја брату бесједила Још је њему сеја бесједила Шути сејо, ако Бога знадеш! За то сам ти поцрњео, сејо Опрема се сестрица Јелица, Ти не иди, моја мила сејо, И са шњиме сестрица Јелица Ти почекај, моја мила сејо, Да потражим, моја мила сејо А остаде сестрица Јелица</i>	19
10.	Милан-бег и Драгутин-бег	<i>Ал' кад туђе сеје саставимо, Туђе ће нас сеје завадити,</i>	2
16.	Предраг и Ненад	<i>Који брацем, а који сестрицом Брата немам, а сестрице немам, Јели браца, јали милу сеју? Који брацем, а који сестрицом,</i>	4
25.	Женидба краља Вукашина	<i>У Момчила сестра Јевросима, Он дозивље сестру Јевросиму Јевросима, моја мила сејо! Сеја брату кроз плач одговара Ал' је сестра срца жалостива, Већ ти узми моју милу сеју, Сеју моју милу, Јевросиму, Па он узне сестру Момчилову,</i>	8
27.	Душан хоће сестру да узме	<i>Душан хоће сестру да узме Моја сестро, сирота Роксандро! Да му даду сестру за љубовицу Не смје узет' сестру за љубовицу!</i>	4
28.	Удаја сестре Душанове	<i>Удаја сестре Душанове А свијетли сестра Кандосија Да ја узнем сестру Кандосију, А узећу сестру Кандосију, Кад то зачу сестра Кандосија, А да узмеиш сестру Кандосију, И на част ти сестра Кандосија</i>	7
30.	Наход Момир	<i>Метнућу га сестрици на руке, А сестра је свака милостива Момир љуби сестру Гроздијанку А сестра је свака милостива Момир љуби сестру Гроздијанку Рођени су братац и сестрица Момир љуби сестру Гроздијанку, Код њег' седи сестра Гроздијанка, Да ти љубиш сестру Гроздијанку Рођени сте братац и сестрица Како нисам сестрице видио За милошту братац и сестрица, Већ видила сестра Гроздијанка,</i>	13
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<i>И Јелицу моју милу сеју, И Јелицу моју милу сеју?</i>	

		<i>Немој, сестро, више тужовати!</i> <i>Ал' му сестра тихо отговара</i> <i>Кад је бане сестру саслушао,</i> <i>И Јелицу своју милу сеју,</i>	6
32.	Женидба кнеза Лазара	<i>Милу сеју девет Југовића,</i> <i>Милу сеју девет Југовића</i>	2
40.	Сестра Леке капетана	<i>Сестра Леке капетана</i> <i>Зове Марко сестру и призивље</i> <i>Ну похитај, сестро, на чардаке,</i> <i>Што сам, сестро, био припремио,</i> <i>Мислим, сестро, данас полазити</i> <i>Кад испросим, сестро, и доведем,</i> <i>Брже сестра трчи на чардаке,</i> <i>Подај сестру за кога ти драго,</i> <i>Ал' је сестра моја самовољна,</i> <i>Што су сестри дослен доходила,</i> <i>Сваком сестра наводи махану,</i> <i>Ако сестра сјутра не иће поћи,</i> <i>Па се тебе сестра не бојати!</i> <i>Ако с' бојиш миле секе твоје,</i> <i>Иди, Лека, ће ти сједи сека,</i> <i>Твоју сестру, Лека, ослободи,</i> <i>Те Росанди сестри казиваше</i> <i>Хајде, селе, поносита Росо!</i> <i>Хајде, селе, на танке чардаке,</i> <i>А ти, селе, да с' удомиш дивно</i> <i>Сестра брату ријеч проговара</i> <i>Ето сестре на танке чардаке</i> <i>Гледа сестру, погледа војводе,</i> <i>Он ти сестру разумљује своју</i> <i>Бирај, селе, кога тебе драго</i> <i>Ти ако си, сестро, наумила</i> <i>Узет', секо, доброга јунака,</i> <i>Узми, селе, Краљевића Марка,</i> <i>Ако ли си, селе, наумила</i> <i>Узет', селе, дилбера јунака</i> <i>Узми, селе, војводу Милоша,</i> <i>Ако ли си, сестро, наумила,</i> <i>Узми, селе, Рељу Крилатога,</i> <i>Хоће мене сестра досадити</i>	34
44.	Бановић Страхиња	<i>Те на своју сестру кидисаше,</i>	1
45.	Цар Лазар и царица Милица	<i>Једног брата сестри од заклетве</i> <i>Иди, сестро, на бијелу кулу</i> <i>Иди, сестро, на бијелу кулу</i> <i>Идем, сејо, у Косово равно</i>	4
47.	Мусић Стефан	<i>Драга секо, Стеванова љубо!</i> <i>Не ћу, секо, невере чинити</i> <i>Божја помоћ, моја секо драга!</i> <i>Дај ми, секо клобук свиле беле,</i> <i>Нај ти, секо, Косовка девојко!</i> <i>Ако л', секо, ја погибо амо,</i>	6
51.	Косовка дјевојка	<i>Сестро драга, Косовко девојко!</i> <i>Сестро драга, Косовко девојко!</i>	2
57.	Марко Краљевић познаје очину сабљу	<i>Богом сестро, лијена ђевојко!</i> <i>Сестро моја, Туркиња ђевојко!</i> <i>Сестро моја, Туркиња ђевојко!</i> <i>Пред њега је сестра излазила,</i>	4
61.	Марко Краљевић и Алил-ага	<i>Снаишца је, кано и сестрица</i>	1
63.	Марко Краљевић и Арапа	<i>Као својој сестрици рођеној,</i>	1
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<i>Богом сестро, краљева ђевојко!</i> <i>Богом сестро, краљева ђевојко!</i> <i>Богом сестро, краљева ђевојко!</i> <i>Милој сеји, да с' не куне мноме</i>	4
66.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Мајке немам, а сестрице немам,</i>	1
69.	Марко Краљевић укида свадбарину	<i>Драга сестро, Косовко девојко!</i> <i>Лепа ти си, секо, млађа била!</i> <i>Ал' те, секо, коса покварила</i> <i>Јер си тако, секо, оседила?</i> <i>Драга сестро Косовко девојко!</i> <i>Немој, секо, душе озрешити!</i> <i>На ти, секо, тридесет дуката,</i> <i>Кад ја имам, сестро, доста блага,</i>	8
78.	Болани Дојчин	<i>И Јелицу своју милу сеју</i> <i>То су сузе Јелице сестрице</i> <i>Што је селе, ако Бога знадеш!</i> <i>Без Јелице баиш твоје сестрице</i> <i>О Јелица, моја мила сејо!</i> <i>Утегни ме, селе, од бедара,</i>	

		<i>А сеја је доносила платно, Те их баци својој милој сеји Ето, селе, очи Арапове, Селе моја, за живота мога</i>	10
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	<i>И мед њима сестра Николина, Мила сеја Мартолоз-Николе Не погледа сестра Николина, Ил' сестрица браца одржала</i>	4
85.	Секула се у змију претворио	<i>Ал' беседе сестре Секулине Ти не слушај моје миле сеје,</i>	2
86.	Опет то, али друкчије	<i>Кад се сестре брата поужеле,</i>	1
88.	Женидба Влашића Радула	<i>Богом сестро, лијена ђевојко! Изишле су сеје Радулове, Богом сестро, лијена ђевојко!</i>	3
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>А сестрице у црно завише,</i>	1
96.	Женидба Јакшића Митра	<i>Иђе к секи у чардаке горње Ал' му сестре у чардаку није Ако си ми сестру ти одвео, Сестру не би за бољег удао, Пази мени драге сестре моје!</i>	5
97.	Јакшићима двори похарани	<i>Одведена сестрица Јелица Траже сестру три године дана, Еда Бога, да ја сестру нађем! У њима је сестра Јакшићева, У двору га сестра познавала, Умах га је сестра познавала, Вина служи сестра Јакшићева, Онда му је сестра говорила Дај ми, сејо, Арапинче црно, Онда му је сестра говорила Сестро, ћути, немој будалити</i>	11
99.	Опет дијоба Јакшића	<i>Кад он нема ни сестре, ни мајке,</i>	1
101.	Женидба Јова Будимлије	<i>Богом сестре, водонаше младе! Богом сестре, глас'те ме по граду!</i>	2
			198
ВУК III			
4.	Груица и Арапин	<i>А сестра му дворе надгледаше,</i>	1
6.	Женидба Груице Новаковића	<i>Млоге сестре у црно завила, Да ли сестру у црно завити? Млоге сестре у црно завила, Да л' ми сестру у црно завити?</i>	4
10.	Маргита дјевојка и Рајко војвода	<i>Селе моја, Маргита ђевојко! Па чу л', селе, Маргита ђевојко! Који, селе, они починише,</i>	3
16.	Султаније робиње	<i>Султан-Фато, моја мила сејо! Моје су се сестре осуђњиле</i>	2
18.	Женидба Ива Голотрба	<i>У ког сестра, у ког мила шћерца,</i>	1
21.	Женидба Стојана Јанковића	<i>Мила сестра Мустај-бега Личког, Ја сам сестра Мустај-бега Личког Што је тебе, моја сестро мила? Сестро моја, Хајкуна ђевојко! О Хајкуна, сестро Мујагина! Не остави сестру без заклетве, И тебе би сестре жао било</i>	7
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Исто сестру свога оца Јанка Богом сестро, танана робињо!</i>	2
23.	Јанковић Стојан и Смиљанић Илија	<i>Мила сека Муја и Алила, Милу сестру Гојена Алила, Дао бих му сестру Анђелију,</i>	3
25.	Ропство Јанковића Стојана	<i>Па дозива сеју Стојанову Заовице, рођена сестрице! Кад зачула сеја Стојанова, Док се мало сестрице нагледим, Кад се Стојан сестрице нагледа,</i>	5
26.	Женидба Ива Сењанина	<i>Мила сека Фрце Ибрахима Богом сестро, крчмарице Јело! Сестру милу Фрце Ибрахима Сестру милу Сењанина Иве Ја сам твоју сестру наумио Мила сестра Комнен барјактара</i>	6
28.	Кунина Златија	<i>Дао бих ти сеју Анђелију, Анђелију сеју за љубљење, Јел' ти у ћуд моја Анђа сека? Што је моја сека невесела?</i>	4
30.	Опет то, али друкчије	<i>Те ју посла својој сестри Јани Ходи сестро да се опростимо Но се Јанко сестри пожалио Па је Јанку сестра говорила</i>	

		<i>Куми Јанко сестру од девоље</i>	
		<i>Немој ми га, моја мила секо!</i>	6
32.	Смрт Илије Смиљанића	<i>Сеја моја да ме водом поји</i>	
		<i>Сеја моја да те водом поји</i>	
		<i>Туђа сеја горком водом поји</i>	3
35.	Два Куртића и Боичић Алил	<i>А баи сестру Јанковић-Стојана,</i>	
		<i>Коловођа сестра Стојанова,</i>	
		<i>Анђелија, секо Стојанова!</i>	
		<i>Однесе ти сестру Анђелију</i>	
		<i>Гледајући сестру Стојанову</i>	
		<i>Побацио сестру Стојанову,</i>	6
36.	Боичић Алија и Глумац Осман-ага	<i>И банову сестру заробити,</i>	
		<i>Милом сестром бана од Млетака</i>	
		<i>И банову сестру заробило</i>	
		<i>И у колу сеја Стојанова,</i>	
		<i>Привата му сеја Стојанова</i>	
		<i>О девојко, сестро Стојанова!</i>	
		<i>Говори му сестра Стојанова</i>	
		<i>Мила му је сестра Стојанова,</i>	
		<i>О девојко, сестро Стојанова!</i>	
		<i>Говори му сестра Стојанова</i>	
		<i>О девојко, сестро Стојанова!</i>	
		<i>Јеси л' свикла, сестро Стојанова,</i>	
		<i>Моли Бога сестра Стојанова</i>	
		<i>Он удара сестру Стојанову</i>	14
41.	Јерко Латинин и Галовран Луко	<i>Наше сеје, везите мараме,</i>	
		<i>Јали браца, ја сестру рођену,</i>	2
47.	Четири ускока	<i>Богом сестро, горо и планино!</i>	1
49.	Љуба хајдук-Вукосава	<i>Заплака се и сестра и мајка,</i>	1
54.	Вук Јеринић и Зукан барјактар	<i>Нег' Анђушу моју сеју милу,</i>	
		<i>Служи му га сеја Анђелија</i>	
		<i>Деде реци твојој милој сеји,</i>	
		<i>О Анђуша, Јеринића секо!</i>	4
55.	Куна Хасан-ага и Драгић војвода	<i>Вино служи сеја Јесмијана</i>	
		<i>Баци за се сеју Анђелију,</i>	
		<i>Служи му га сеја Јасмијана</i>	
		<i>Па је сеји тихо говорио</i>	
		<i>Не бој ми се, сејо Анђелија!</i>	
		<i>Па га даје секи Анђелији</i>	
		<i>Јаши коња, сејо Анђелија</i>	
		<i>А узима сеју Куначину,</i>	8
61.	Вучко Љубичић	<i>Кад ћу сеје с браћом раставити,</i>	1
62.	Човјек-паша и Михат чобанин	<i>Златоутва, то је наша сека</i>	1
64.	Опет то, али друкчије	<i>Сејо моја, Љубовића кадо!</i>	
		<i>Моја сејо, Љубовића кадо!</i>	
		<i>Видиш сејо, Љубовића кадо!</i>	
		<i>Кад те, секо, станем ударати,</i>	
		<i>Кано брацац у милости сеју</i>	
		<i>Сејо моја, Љубовића кадо!</i>	
		<i>Моја сејо, Љубовића кадо!</i>	
		<i>С Богом сејо, Љубовића кадо!</i>	8
65.	Виде Даничић	<i>Јал' сестрица браца одњијала</i>	
		<i>Са Хајкуном својом милом сејом,</i>	2
69.	Шта освета чини	<i>Ал' ето ти сестре Комненије</i>	
		<i>Кад угледа сестра брата свога,</i>	
		<i>Стани, сестро, док се дарујемо!</i>	
		<i>Уд'ри сестру по свилену пасу,</i>	4
72.	Сестра Ђурковић-сердара	<i>Сестра Ђурковић-сердара</i>	
		<i>Мила сестра Ђурковић-сердара,</i>	
		<i>О Маријо, секо Ђурковића!</i>	
		<i>О Маријо, секо Ђурковића!</i>	
		<i>О Маријо, секо Ђурковића!</i>	
		<i>Миле секе Смиљанић-Илије,</i>	
		<i>Пак Анђуши сестри проговара</i>	
		<i>Анђелију, моја секо драга!</i>	8
73.	Женидба Јова Сарајлије	<i>У колу је сека Јованова,</i>	
		<i>До лијепе Јованове секе,</i>	
		<i>Дај муштудук, Јованова секо!</i>	
		<i>Ражљути се Јованова сека,</i>	
		<i>Куне сека свога брата Јова</i>	5
75.	Иво усарин и Аврам спахија	<i>Немам брата ни миле сестрице,</i>	
		<i>Немам брата ни миле сестрице,</i>	
		<i>Заовице као и сестрице</i>	3
76.	Ђирјак и Грчић Манојло	<i>У том колу сестра Ђирјакова,</i>	1
78.	Женидба Милића барјактара	<i>Два су брата сестру изводила</i>	1
80.	Хасанагиница	<i>Облази га мати и сестрица,</i>	1
82.	Удаја сестре Љубовића	<i>Удаја сестре Љубовића</i>	
		<i>Мила сеја бега Љубовића</i>	

		<i>Тад' брат сеји стаде бесједити</i>	
		<i>О Хајкуна, мила сејо моја!</i>	
		<i>Саод ти бирај, мила моја сејо!</i>	
		<i>Сеја брату тихо одговара</i>	
		<i>Братац сеју не иће послушати,</i>	7
84.	Мати неврјерница	<i>Ал' ј' у браће сестра домишљата,</i>	1
85.	Опет то, али друкчије	<i>А сестра му додаде оружје</i>	1
			127
ВУК IV			
2.	Погибија Вука Мићуновића	<i>И сестрице ражалише миле</i>	1
4.	Три сужња	<i>И сестрица без братске заклетве,</i>	1
5.	Шеховић Осман	<i>Или сестра брата одњијала</i>	1
9.	Драшко Поповић и Гришац Осман-ага	<i>Што ће саде ова сестра грдна,</i>	1
14.	Ускок Кариман[ ]	<i>Који ићерцу, који милу сеју</i>	
			2
15.	По смрти Ускок-Каримана	<i>Него пошли у сестре на пиће</i> <i>На дворове сестри два Шаренца</i> <i>Угледа их сестра два Шаренца,</i> <i>Браћу своју сестра авизала,</i> <i>Драга сејо од оца и мајке!</i> <i>Како сестру Турци намучише!</i>	6
16.	Јаут-бег и Перо Мркоњић	<i>Јал' сестрица брата одгојила</i>	1
17.	Јанко Лакетић и Петар Бошковић	<i>Што ми ћераш сестру Комненију?</i> <i>За његову сестру Комненију</i> <i>И даде му сестру Комненију,</i>	3
25.	Опет то из Црне горе	<i>Брата жени а сестру удаје</i> <i>А удаје Једу сестру драгу</i> <i>Мила сестра из Тополе Ђура,</i> <i>Тебе Турци сестру одведоше</i> <i>Пушти мене моју сестру драгу,</i>	5
28.	Бој на Салашу	<i>Њим се мила сестра не заклела!</i>	1
29.	Кнез Иван Кнежевић	<i>Не бојте се, драге сестре моје,</i> <i>Који братац миле сеје нема,</i>	2
33.	Бој на Лозници	<i>Њим се мила сестра не заклела!</i>	1
34.	Луко Лазаревић и Пејзо	<i>У ког ићерца, у ког мила сеја,</i>	1
35.	Бјелић Игњатије	<i>Турци вичу Богом сестро Саво!</i>	1
40.	Растанак Кара-Ђорђија са Србијом	<i>Богом сестро, од Посавља вило!</i>	1
52.	Смрт Бибића Зенила	<i>И сестрице у црно завио!</i>	1
54.	Јунаштво и смрт Лопушине Вука	<i>Милу сестру Кајовић-Демира,</i> <i>И наведе сестру Демирову</i> <i>Но за сестру хоће погинути,</i>	3
57.	Смрт Смаил-аге Ченгића	<i>Наше драге сестре и родице,</i> <i>Ја ли сестра браца одгојила</i>	2
60.	Корјенићи и Трешњевски овчари	<i>А сестрице у црно завио</i>	1
			35
ВУК VI			
2.	Мајка крвница	<i>Зове сестре, зове и родице</i> <i>Благо нама, наша мила сејо!</i>	2
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	<i>Иди, сестро, горе уз планину</i> <i>Ту се, сестро, соколови легу</i> <i>Нека знадеш да сестру има деш</i>	3
5.	Наход Симеон	<i>Братац сестру код колена рани,</i> <i>Чедо роди братац и сестрица,</i> <i>Сестра везе кумовску кошуљу,</i> <i>Каод је сестра кошуљу навезла,</i>	4
6.	Вук Купиновић и Дели-бег Гром	<i>Мила сестро, узми ме на руке,</i> <i>Сестра Јела брата послушала,</i> <i>Онда Вуче сестри бесједио</i> <i>Сестра Јела брата послушала,</i> <i>И Јелицу сестру за љубовцу</i>	5
7.	Боичић Алил и Љутица Богдан	<i>Богом сестро, тицо кукавицо</i>	1
8.	Смрт два Драгичића	<i>Друго воде сестре Драгићеве,</i>	1
17.	Смрт Краљевић-Андрије	<i>Који братом, а који сестрицом,</i> <i>Који братом, а који сестрицом,</i>	2
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	<i>Оће Марко сестри у походе,</i> <i>Да код сестре своје ране вида</i>	2
20.	Турци не даду пити у славу Божију	<i>Богом, сестро, Ђурђрва Јерино,</i>	1
34.	Женидба аге Хасан аге	<i>Ја бих теби сестру поклонито,</i> <i>Опет ћу ти сестру поклонити,</i> <i>Уз ливаду миле сестре своје</i> <i>Гледала их сестра са пенџера,</i>	4
37.	Женидба од Леђана бана	<i>Ми смо двоје братац и сестрица,</i> <i>Водим сестру црном Арапину,</i>	2
38.	Кад се препануо Марко	<i>Пази ми је као сестру своју,</i>	1
40.	Женидба крушевачког бана	<i>Воде сестру дивно нарешену,</i> <i>А сестрице богате дарове,</i> <i>И даде му сестру за љубовцу</i>	3
42.	Женидба Јањића Комнена	<i>Мила сеја наше Подгорце,</i>	

		<i>А сестрици која их гојила, Јашик ти се сестра учинила Поклањам тисеју за Комнена, Поклоних тисеју за Комнена, Нека дођетвоја мила сеја Те отиде к сеји уодају Устај, сејо, наноге лагане,</i>	8
43.	Женидба Мусића Стевана	<i>Нањ узјацие сеју јединицу Ево тебе сестра моја драга,</i>	2
44.	Женидба Радул-бегова	<i>Међу собом сестру изведоше, Богом сестро, бегова ђевојко, Но бегове сестре долазиле, Оћу сестре, ма овако нећу Да сам курва сестра бих ти била,</i>	5
47.	Женидба Јакше капетана	<i>Неког сеја, неког мила ићерица,</i>	1
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	<i>До његове секе Анђелије,</i>	1
50.	Максим Сењанин и Танковић Осман	<i>И милу му сестру заробити,</i>	1
51.	Цмиљанић Илија и Мустај-бег лички	<i>А сестрица брата одгојила,</i>	1
53.	Шабан-агић Зуко и Гавран барјактар	<i>А и сестру води гавранову</i>	1
56.	Котарци и Турци	<i>Жени сина, а сестру удава, Мила сека Вучетић-Николе, О Бога ти, секо Цмиљанића, Па Илиној сестри проговара Срце, душо, Цмиљанића сејо, Сумбулија, Вучетића секо, Мила сеја Поповца Милоша, Анђелију сестру Цмиљанића, Приватише сестру Цмиљанића</i>	9
60.	Сењанин Иван и Ковачина Рамо	<i>Чију досле, тога и од селе</i>	1
63.	Сестра Иван-капетана	<i>Сестра Иван-капетана Мила сестра Иван-капетана, То је сестра Гавран-барјактара, Другарице, Иванова секо! Већ том, сестре, не будите мани, Мила сестра Иван-капетана,</i>	6
64.	Опет то исто	<i>Што је сека Иван-капетана, Па је сестри ријеч говорио Виђи књизу, моја мила секо, Хол' га узет', моја мила секо? А сестра му тадер бесједила А Иван је сестри говорио А Ружица, моја мила секо,</i>	7
65.	Сењанин Иво и Ограшић сердар	<i>Нека селе, зосретњо ти било! Кад зачула селе Иванова, Бог дај буди, Иванова селе Када зачу селе Иванова, Анђелина, моја мила селе, То зачула селе Иванова, Кад то виђе селе Иванова, Нема сестра но њега једнога, Грлом виче, и сестру заклиња Кумим тебе, сестро Анђелија, Он проклиње сеју Анђелију</i>	11
66.	Ограшић Алија и сестра Цмиљанића	<i>Ограшић Алија и сестра Цмиљанића Мила сеја Цмиљанић-Илије Но угледа Цмиљанића сеју Срце, душо, Цмиљанића сејо, Да сам њему сеја одбјегнула, Бе си, Анђо, Цмиљанића сејо! Ако си се, сестро преварила, Па говори сеји Цмиљанића О Анђушо, Цмиљанића сејо, А Илија сестри проговара На поклон ти моја мила сеја,</i>	11
68.	Гојени Алил избавља сестру	<i>Гојени Алил избавља сестру Милу сестру Мује и Алије, Да потражим сестру и ћогина, А ти сестру и ћогата тражи И још сестру одицар-Ајкуну, А како ћу сестру узграбити, Па узграби сестру и ћогина, И узграби сестру и кочије, Милу сестру увати за руку, Колико се сестра препанула, Устан', сестро, одицар-Ајкуну, Ајде, сестро, ишнула те гуја</i>	12
70.	Два Јањића и Сарај-ђевојка	<i>А сестрици с браћом заклињати</i>	1
71.	Мали Радојица и Бан Задранин	<i>И да имаш сеју Анђелију,</i>	

		<i>И ја имам сеју Анђелију, Јер је сеја давно испрошена, Али не дам сестру Анђелију, Богом сестро, танан робињо, А ти, сестро, ако Бога знадеш,</i>	6
77.	Перит паша и Шпербановић	<i>То су мени моје сестре дале</i>	1
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	<i>Да имадеш сестру на удају Поклони ми сестру за љубовцу, И Анђушу сестру на удају, Да ми дадеш сестру за љубовцу, Брата женим, а сестру удавам Виче Мирко сестру Анђелију,</i>	6
81.	Опет то исто	<i>Ђе имадеш сестру на удају, Да ми хоћеш сестру поклонити, Да ми дадеш сестру за љубовцу, Па не даде мене твоје сеје,</i>	4
			126
ВУК VII			
1.	Комнен барјактар и Крајинић Мујо[]	<i>Чију ли си обљубио сеју? Комненову сестру обљубио Је си л' чију сестру обљубио? Руданову обљубио сестру Њину сестру, твоју заручницу Сестро Фато, ишнула те гуја! Кад сам тебе сестру поклонио, Но га сестра Фата одмолила Не остави сестру без заклетве!</i>	9
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Овђена је сестра Накићева, Ал' то чула сеја Накићева,</i>	2
5.	Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге	<i>Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге У Османа сестра на удају, Само сестра Менума ђевојка</i>	3
6.	Женидба Сењанин-Тадјие	<i>Милом секом Мује и Алије, Богом сестро, Иванова љубо, Сестро мила, Иванова љубо, Но Ајкуно, сестро Мујагина, За Ајкуну сестру Мујагину, Да му сестру не заробе Ајку Држ' се добро, сестро Мујагина, И Ајкуну сестру за љубовцу А ђевојко, сестро Мујагина,</i>	9
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>На капији сестрица Јелица, Те се с братом сеја пољубила Остај с Богом, моја мила сејо! Угледа их сестрица Јелица, За њим сеја затворила врата На капији сестрица Јелица Остај с Богом, и опрости, секо!</i>	7
8.	Сестрић Стојан и сека Чекмен-Асан-аге	<i>Сестрић Стојан и сека Чекмен-Асан-аге Милом секом Чекмен-Асан-аге Мила сестра Чекмен-Асан-аге Ја сам сестра Чекмен-Асан-аге О Шаруно, мила сестро моја,</i>	5
9.	Женидба Тоше капетана	<i>Али сестра брата узгојила Заробити сестру Цмињанића,</i>	2
10.	Женидба Петра Ришњанина	<i>Пошетала сестра Бушатиљна</i>	1
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>У Антуна сестре милосрдтине,</i>	1
13.	Опет то исто	<i>То је моја сеја Анђелија</i>	1
14.	Женидба Ангуна Поповића	<i>Неког сеја, неког мила ићерца, Милом сејом буљубаше Муја Ал' сестрица брата рођенога И Ајкуну сеју Муставину,</i>	4
15.	Женидба Бановић-Секула	<i>Робињце, по Богу сестрице! Робињце, по Богу сестрице!</i>	2
19.	Женидба Бокчевић-Шћепана	<i>Неког ићерца, неког мила сека,</i>	1
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<i>Мила сестра од Скадра везира Ђе се сестра аишк учинила</i>	2
24.	Сестра Селима везира	<i>Сестра Селима везира Кажу сестру Ајкуну ђевојку, Пита сестру Ајкуну ђевојку Сестро моја, Ајкуно ђевојко, Пођи, селе, ђе је тебе драго Ђе ћеш, селе, на свили сједити, Тебе сестра моја не милује Моја сестра тебе не милује Сестра моја тебе загледала,</i>	9
26.	Сватови дуждева Стјепана	<i>Оћу поћи, драга селе моја, Ајме мени, мила моја селе,</i>	

		<i>Мојој сестри срећу изгубио</i>	
		<i>Вати сестру за десницу руку,</i>	
		<i>Вати сестру за бијелу руку,</i>	5
32.	Смрт Даничића Ђура	<i>И досади сестрици Милице,</i>	1
38.	Опет то исто	<i>Ал' сестрица брата узгојила,</i>	1
42.	Арамбаша Плавша и Врчић Ибрахим	<i>А сестрица браца однијала</i>	1
44.	Свађа и несрећа	<i>Богом сестро, лијена ђевојко!</i>	1
45.	Харамбаша Ђаче и Осман барјактар	<i>Ил' сестрица брата одњијала</i>	1
54.	Виде Маричић и Токовић Осман	<i>Док је секе Стојан-арамбаше,</i>	
		<i>Док је секе ајдук-Жеравице,</i>	
		<i>Чију сестру под срамоту љубиш?</i>	
		<i>Чију сестру под срамоту љубим</i>	
		<i>Чију сестру под срамоту љубиш?</i>	5
57.	Цар Отмановић и Московска царица	<i>Знадем, секо, да си удовица</i>	
		<i>По закону, секо, пољачкоме,</i>	
		<i>Богом сестро, московска царице,</i>	
		<i>Ходи, секо, да се помиримо,</i>	4
			77
БУК VIII			
1.	Бук Зечанин и љуба му	<i>Кад ти сестри у пооде доћеш,</i>	
		<i>Милој сестри ићи у пооде</i>	
		<i>Милој сестри ићи у пооде</i>	
		<i>Милој сестри ићи у пооде</i>	
		<i>Да не има њина сестра Мара,</i>	
		<i>Оћу сестри ићи у пооде,</i>	
		<i>Да не има наша сестра Мара,</i>	
		<i>Давно би нам сестру поодили</i>	
		<i>Да идемо сестри у пооде</i>	
		<i>Весели се, наша сестро Маро,</i>	
		<i>То је чула њина сестра Мара,</i>	
		<i>Подалеко сестра истрчала,</i>	
		<i>Ако ћете сестру послушати,</i>	
		<i>А бесједи њима сестра Мара</i>	
		<i>Кад то виђе њина сестра Мара,</i>	
		<i>Јер се сестра браће ужељела,</i>	
		<i>А и њину сестру без заклетве</i>	
		<i>Миду сестру сузну и краву,</i>	
		<i>Долази им мила сестра Мара,</i>	
		<i>У мукама сестра дотрчала,</i>	
		<i>То Нишићи сестру послушаше,</i>	
		<i>Па за сестром низ куду одоше,</i>	
		<i>Сестра браћи отворила врата,</i>	
		<i>У то доба мила сестра Мара</i>	
		<i>Мару сестру увати за руку,</i>	
		<i>А да видиш миле сестре Маре,</i>	
		<i>Богом сестро, моја вјерна љубо,</i>	27
9.	Права плата невјернику	<i>Прао сестра Шалетића Вука</i>	
		<i>Благо мене, драга селе моја!</i>	
		<i>Ка' си сестра Шалетића Вука</i>	
		<i>Анђелија, моја селе драга!</i>	
		<i>Па су браћа сестри говорили</i>	
		<i>Бог и с тобом, селе Анђелија!</i>	
		<i>Како га је сестра сјетовала,</i>	7
27.	Мемед Веризовић и Саво Мураговић	<i>Јал' сестрица брата подигнула</i>	1
37.	Бој на Дрежнику	<i>И сестрица пасом опасала,</i>	1
38.	Освојење Цетина	<i>Ал' сестрица браца одранила</i>	1
41.	Погибиа српска под Дубицом	<i>А некога брацац и сестрица,</i>	
		<i>А сестрица Бисажију Павла,</i>	
		<i>Вели сестра Бисажије Павла</i>	
		<i>Шта ће твоја сестра јединица</i>	4
42.	Пјесма генералу Неранчићу	<i>И дјевојке драге сестре твоје,</i>	1
55.	Освета Враштанина* Мира	<i>Јал' сестрица брата подигнула</i>	1
56.	Колашинци	<i>И сестрице без брацке заклетве</i>	1
66.	Бој у Созини	<i>Ал' сестрица брата подњивила</i>	1
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>Али сестра брата одгојила</i>	1
			46
БУК IX			
13.	Женидба књаза Данила	<i>И уз књаза три сестре рођене</i>	
		<i>Тадер књазу све три сестре дше,</i>	2
22.	Смрт књаза Данила	<i>Јер је твоју сестру преудао,</i>	
		<i>Твоју сестру младу нападију,</i>	
		<i>А твоју си сестру осветио,</i>	
		<i>Ти си добро сестру осветио</i>	4
23.	Туговање змаја на Ловћену	<i>Богом сестро, пребијела вило!</i>	1
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>И четири сестре твоје, - њима јао!</i>	
		<i>И још моју сестру јединицу,</i>	2
25.	Пјесма од Крњица	<i>Ил' сестрица брата узњихала,</i>	1

31.	Бој у Коловозу више Спужа у Расалину Главицу	<i>И даћу му сестру за љубовцу</i>	1
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Миле сестре своју браћу храбру,</i>	4
		<i>Али сестра брату говорице</i>	
		<i>Већ се с тобом сестра клети неће</i>	
		<i>Поздрављам те, мила сестро моја,</i>	
			15
		<i>Укупно</i>	991

Појам: сестрић

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
69.	Бановац Секуле	<i>До сестрића Бановац Секула</i>	1
71.	Бановић Секула и Турци Удбињани	<i>Ти не води сестрића Секулу,</i>	1
			2
САНУ III			
28.	Женидба Ива капетана	<i>То је сестрић Ива капетана</i> <i>И нема му сестрића Јована</i> <i>И сестрића уз планину тужји</i>	3
39.	Женидба Тома барјактара	<i>Неко опет својега сестрића</i> <i>А ја имам сестрића мојега,</i> <i>А сестрића Ива Сењанина</i>	3
51.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Мили сестрић Јанковић-Стојана,</i> <i>Мили сестрић Јанковић-Стојана,</i> <i>Мили сестрић Јанковић-Стојана,</i>	3
			9
САНУ IV			
3.	Московска краљица и цар Татаран	<i>Кад краљица опази сестрића,</i> <i>И сестрића, од Леана краља,</i>	2
39.	Погибија и освета Пера Маргиновића	<i>Два сестрића војводе Богдана,</i>	1
			3
СМ			
20.	Харачлија Црногорац	<i>до сестрића Тоднића Ивана</i>	1
34.	Мијат	<i>служи му га сестрић Маријанко,</i> <i>но ујаку сестрић говорио</i> <i>а сестрића покликује свога,</i>	3
63.	Посљедци јунаштва	<i>а пред војску два моја сестрића</i> <i>два су пред њом сестрића везирска</i>	2
79.	Опет Секул и Герзелез	<i>Е ја имам сестрића мојега,</i> <i>а сестрића Бановић-Секулу,</i> <i>мио сестрић од Сибиња Јанка</i>	3
83.	Укор Кчевке	<i>па ујаку сестрић бесједио</i>	1
87.	Бајова свадба	<i>Бајо срете сестрића Јовића,</i>	1
93.	Свадба и кавга	<i>сестрић мио Костреша хајдука,</i>	1
95.	Дворба Јакшића	<i>дођи виђет два сестрића твоја,</i> <i>уватио два сестрића луда,</i> <i>но говоре два сестрића ујцу</i> <i>но два луда одоше сестрића,</i>	4
96.	Узајамно ропство	<i>два сестрића Осман-капетана</i>	1
108.	у планину под јелу зелену,	<i>до његових два милих сестрића,</i> <i>а друго је сестрић Маријане,</i> <i>А тако ви, моји два сестрића!</i> <i>и његове два мила сестрића,</i> <i>око њега два мила сестрића,</i> <i>скочише му два мила сестрића,</i>	6
110.	Драгиша	<i>а сестрић сам Краљевића Марка</i>	1
117.	Турчин - чоек	<i>мио сестрић од Кладуше Муја,</i> <i>мио сестрић од Кладуше Муја,</i> <i>ал' за Ала, за сестрића твога,</i>	3
156.	О смрти младог цар-Уроша	<i>који уби кума и сестрића</i>	1
159.	Цар и Секула	<i>ти да имаш сестрића Секула,</i> <i>па сестрића грли и целива,</i>	2
170.	На Крусе	<i>и сестриће, бега од Каваје</i>	1
			31
ВУК II			
29.	Женидба Душанова	<i>Нек не води своја два сестрића,</i> <i>Два сестрића, два Воиновића,</i> <i>Да не водиш два сестрића твоја,</i> <i>Два сестрића, два Воиновића</i> <i>Од сестрића од Воиновића!</i> <i>А не зове својих сестрића</i> <i>Сад да су ми два сестрића моја,</i> <i>Два сестрића, два Воиновића,</i>	8
52.	Јуришић Јанко	<i>Мио сестрић Краљевића Марка</i>	1
86.	Опет то, али друкчије	<i>Свог сестрића, Бановић-Секулу,</i>	1
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>На сестрића Јован-капетана</i> <i>Те он кара сестрића Јована,</i> <i>Но он нађе сестрића Јована,</i> <i>Те не питаш несретна сестрића,</i> <i>Брже пита сестрића својега</i>	5
			15
ВУК III			
20.	Јанко од Котара и Мујин Алил	<i>На сестрића Танковић-Османа</i>	1
26.	Женидба Ива Сењанина	<i>Његов сестрић Фрца Ибрахиме</i>	1
27.	Опет женидба Сењанина Ива	<i>Пак дозива сестрића Тадију</i>	1

29.	Млади Марјан и Арнаут-Осман	<i>Не поведи сестрића твојега, Баи сестрића млада Маријана, А све крадом од сестрића свога, Од сестрића млада Маријана,</i>	4
30.	Опег то, али друкчије	<i>Не ћу звати мојега сестрића, А сестрића Грубац-Осман агу</i>	2
74.	Женидба Плетикосе Павла	<i>Ја имадем Милића сестрића, Те дозивље Милића сестрића</i>	2
			11
БУК IV			
31.	Бој на Делиграду	<i>Баи на бега, сестрића својега По имену два моја сестрића Везирева два млада сестрића,</i>	3
			3
БУК VI			
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	<i>А сестрић сам Краљевића Марка Да погинем од мога сестрића Кад ја имам такога сестрића Тешко вазда ујку без сестрића,</i>	4
34.	Женидба аге Хасан аге	<i>Ал не води два сестрића млада, Ал не зове два сестрића млада Све кријући од својих сестрића Да су мени два сестрића млада, Него сестрић аге Хасан аге А с лијеву сестрић Али беже, Да јој даде младога сестрића,</i>	7
35.	Женидба Огњанина Вука	<i>Ни Секуле Јанкова сестрића,</i>	1
50.	Максим Сењанин и Танковић Осман	<i>Мио сестрић Иван-капетана И пристиже сестрића Максима, Но Ивану сестрић одговара Ево теби сестрића Максима, Па загрли сестрића својега,</i>	5
51.	Цмиљанић Илија и Мустај-бег лички	<i>Сестрић мио личког Мустај-бега,</i>	1
59.	Ђерђелез Алија и Вук Деспотовић	<i>Свог сестрића Деспотовић-Вука,</i>	1
60.	Сењанин Иван и Ковачина Рамо	<i>Ту сусрете свог милог сестрића, А сестрића Танковић-Османа, Рамо жали свог мила сестрића,</i>	3
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	<i>Чијега ли погуби сестрића?</i>	1
			23
БУК VII			
2.	Женидба Томе барјактара	<i>И ја имам сестрића мојега, А сестрића Ива Сењанина</i>	2
5.	Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге	<i>Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге Па му сестрић поче бесједити Узе сестрић хиљаду дуката, Бесједи му сестрић Миловане А бесједи сестрић Миловане Тамо жени сестрића својега, А кад чуо сестрић Миловане, Бесједи јој сестрић Миловане Да си сестрић Чола капетана, Ил' си сестрић, ил' си своје Чолу Кад то зачу сестрић Миловане, Да је сестрић Чола капетана Добро знаде сестрић Миловане И томе се сестрић обећао Моли му се сестрић Миловане Узмучи се сестрић Миловане,</i>	16
8.	Сестрић Стојан и сека Чекмен-Асан-аге	<i>Сестрић Стојан и сека Чекмен-Асан-аге А да видиш сестрића Стојана, А да видиш сестрића Стојана,</i>	3
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Шта изрече пред мојим сестрићем, Пред сестрићем Комлен-барјактаром, И сестрића Комлен-барјактара?</i>	3
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>И доведи твојега сестрића, Твог сестрића Бановић-Секула,</i>	2
38.	Опег то исто	<i>Мијатова сестрић' Маријана, Мијатова сестрић' Маријана, И његова сестрић' Маријана Те дозива два своја сестрића, Други гађај сестрић' Маријана</i>	5
			31
БУК VIII			
10.	Паша од Грахова и Влашић Милош	<i>Добро те те сестрићи поплатит',</i>	1
11.	Кочо арамбашиа и Церовић Остоја	<i>Мог сестрића Чавића Шћепана,</i>	1
17.	Пипери и Ровчани	<i>Е ће њему сестрић погинути</i>	1
63.	Бој на Ситници године	<i>Посјекоше два моја сестрића</i>	1
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Свог сестрића Гончевића Шћира</i>	

		<i>Са сестрићем Перовић-Стефаном,</i>	2
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>Баши сестрића нашега султана,</i>	
		<i>Већ сестрића бега од Коваје</i>	
		<i>Чувај мене царева сестрића,</i>	
		<i>Оставише царева сестрића,</i>	
		<i>За сестрића луда царевога,</i>	5
			11
ВУК IX			
			0
		<i>Укупно</i>	139

Појам: син

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
8.	Надомир и Никола	Мајка рани сина јединога Како нема јошт једнога сина Имала сам јошт једнога сина,	3
9.	Живко и Никола	Мајка рани два сина сирака Ви можете, синко, на конаку	2
11.	Јованова мајка	Која има сина јединога,	1
12.	Стјепан Неманић и баница Урица	Али ти је синак погинуо Нити ми је синак погинуо	2
14.	Свети Саво	Ни синови своје родитеље,	1
15.	Зидање Скадра	Од године мога сина Сава, Е ћу свога опростити сина! И свога је наранила сина,	3
16.	Наход Михаило	Њега узе царс Богом сина Па га држи како свога сина,	2
17.	Наод Агајлија	Сину млада ка' из горе сунце За свог сина снаом учинио, Да му дођем са девет синова Собом води сви девет синова, Милу мајку сви девет синова Са сви девет рођени синова, Арамбаша са девет синова, Са твоје сви девет синова	8
20.	Војвода Ђурица и Дука зулумћар	И пази ми два нејака сина Извикује два нејака сина Изиоде два нејака сина, И пази ми два нејака сина Извикује два нејака сина Изиоде два нејака сина,	6
21.	Опет војвода Ђурица и Дука зулумћар	И оставља два нејака сина, Умећу се два нејака сина,	2
23.	Ненад Југовић и Коруна војвода	Једно јутро девет жени сина, Све му девет сина изгубио, Он имаше сина најмлађега Четири му изгубио сина,	4
24.	Нејаки Ненад и војвода Корун	Сву господу и господске сине, Па сагуби девет мили сина, Сву господу и господске сине, Па сагуби девет мили сина,	4
25.	Ненад и Коруна војвода	Погубио сви девет синова, Да мој сине, нејаки Ненаде, Погубио сви девет синова, Курвин сине, Коруна војвода, Зашт' погуби сви девет синова,	5
27.	Милош Обилић и дужд Млечанин	Код кољена дуждевога сина	1
30.	О боју косовском	Господара, господског сина, Уз кољено као сина свога, Господине господскога сина Свога сина отпратит' на војску, Чувај, синко, хазну и благо Богом сине, не одсецај главе,	6
31.	Посавчић Стефан	Плачу мајке за јединим сином,	1
33.	Стево Лазаревић и цар Бајазит	Лово, мој млађали сине,	1
46.	Правдање Марка Краљевћна	А мој сине Краљевићу Марко, Врати, сине, сабљу димскију! Зашто си се разљутио сине? Иди, синко, куда теби драго!	4
48.	Марко Краљевић и Арапин	Ђе јој нема свога сина Марка А мој синко, Краљевићу Марко, Да ми, синко, посјече главу	3
53.	Марко Краљевић куша љубу	Свршиј, синко, који стари' закон Узми синко, блага и момака,	2
54.	Марко Краљевић и љуба Анђелија	Два су теби синка одраниле	1
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	Орјатине, пак орјатски сине Рани, мајко, као сина Марка, Ранила је као сина Марка,	3
58.	Опет Марко Краљевић и Филип Шокчић	Курвин сине, Шокчићу Филипе,	1
59.	Сестра Филипа Мацарина и Дауз капиција	Вјерно си ме, сине, послужео!	1
63.	Бони Дојчил	Што си, синко, тако згријешио	1
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	Синови Ђурђа Смедеревца Којега би, синко, изабрала Ту би тебе, синко, дивно било, Ту ми тебе, синко, дивно било,	

		Често, синко, иду у ајдуке Да те не би, синко, оставио У з'о час ти, синко, на 'м пануло, А најпотел и два своја сина! О Гргури, да мој мио синко, Уловила два Ђурова сина, Божја помоћ, два Ђурова сина! Ево мене до два моја сина!	12
67.	Јања од Сибиња Јанка	Који не може' нек' пошаће сина,	1
68.	Сибињанин Јанко и цар Отмановић	Кад је царе сина угледао, Дабар доша, Бећир-беже сину,	2
69.	Бановац Секуле	Не бих, синко, ништа за понуде, Хајде, синко, низ Стамболу граду,	2
74.	Војвода Секула	И пред њима Сеимана сина, Царевога ухватио сина, У лицу си пребледио, сине,	3
79.	Змај Деспот Вук и Злата Протопопа	„Ја сам тебе одранио, сине, И још ћу ти поклонити, сине, После тебе, после мене, сине Ја сам тебе одранио, сине, И још ћу ти поклонити сине, После тебе, после мене, сине	6
81.	Женидба Шћепана Јакшића	И његова два посочија сина Па му закла два близанца сина,	2
82.	Јакшићима двори похарани	Зла ви дворба, оба моја сина,	1
83.	Тодор Јакшић и бег од Загорја	О ти бего, мој милани синко, И одвести два близанца сина! Него ајде, синко, да идемо Он је, синко, из мјеста проклета, У њу, синко, никад ништа нема, И поведе два близанца сина, Од' ми пошљи два сина близанца,	7
85.	Облачић Раде и Ђерђелез Алија	Курве сине, Облачићу Раде, Но му сабља из сагрије сину,	2
88.	Смрт деспота Јована	Прези сине коње у интове, Јесте л', сине, и здраво и мирно? Греота је, сине, црвку проћи, Кад се, сине, на тај пут оправљаш, Коме л', сине, твоје много злато, Коме л', сине, коње и соколе, Коме л', сине, земље и градове, Коме л', сине, твоју стару мајку,	8
			114
САНУ III			
1.	Зашто је Новак отишао у хајдуке	Копео сам винограде, сине,	1
2.	Старина Новак и Приморац Алекса	А што ти је, мој Грујица синко? Хај, ће си ми, мој синко Грујица, Чека', ће си, мој Грујица синко, Ка' кукаше, синко, без јунаштва Чека', ће си, мој синко Грујица,	5
3.	Кћи Старине Новака	Беседио сину Оливеру Оливеру, мој рођени сине,	2
4.	Невјера љубе Грујичине	Ава', Токо синко, не живио!	1
7.	Двоји свати, а једна дјевојка	У Новака више сина нема Мила сина дели-Радиоја	2
16.	Женидба Копчић Мурат-бег	О, мој синко, Ковчић Мурат-бего,	1
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	И за то ме ти послушај, синко,	1
18.	Петар Шаровић и бег Љубовић	И пресеко два близанца сина, И пресек'о два близанца сина, И пресек'о два близанца сина,	3
20.	Женидба Вука Мирковића	О, мој сине, паша Тиранине, Знаш ли, синко, јес' ли запазио Кад си ми се пофалио, синко, Њему си се, синко, зафалио, Каде би се, синко, оженио Што се, синко, смијешљиво пише? Мили сине, Мирковића Вуче, С чим сам тебе, синко, узгојила, Да не може одмолити сина, Мучи, синко, окаменила се,	10
21.	Женидба аге од Новог	Сину пољем као жива муња,	1
26.	Свети Саво и паша	Богом сине, самоуче ђаче,	1
27.	Женидба Ивана Сењанина	Нез' би ћела за царева сина, Нез' би ћела за царева сина, Пак Ивану сину бесјећаше	3
30.	Ђер карловачког бана	На два крила два пашина сина, Зуби шкрипу, а сабља му сину,	2
31.	Сењанин Иван	Не дам, сине, љубу нит' дората,	

		<i>И царевог сина жива уватио,</i>	
		<i>Па испече царевoga сина,</i>	
		<i>Ево, царе, твог јединог сина</i>	4
33.	Отмица и избављање сењских дјевојака	<i>Сину сабља Гојка Жегарчића</i>	1
35.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Женидба сина Ива Сењанина</i>	
		<i>Да ти имаш Антонију сина</i>	
		<i>Све ти, синко, дуговјетно било,</i>	
		<i>Сина женим мога Антоније,</i>	
		<i>Женим сина до мјесеца дана,</i>	
		<i>Женим сина, млада Антонију,</i>	
		<i>Да ми сина не прождре Ситница?</i>	
		<i>Када Иво упазео сина</i>	
		<i>Ево мене у животу сина,</i>	
		<i>Ево сина, ево снахе миле!</i>	10
41.	Иво Сењанин избавља Гојка Десанчића	<i>Седши, сине, рујно пијеш вино,</i>	
		<i>У тавници, сине, у кући проклетој,</i>	
		<i>Гди је оно, сине, крви до колена</i>	
		<i>Па Сењани се, сине, мени обећали</i>	
		<i>Да те молим, сине, од Косова Раде,</i>	5
42.	Рада Косанић избавља Гојка Десанчића	<i>А, мој синко, Перо Мркоњићу,</i>	
		<i>Богом сине, Радо Косанићу,</i>	
		<i>Богом сине и светим Јоаном,</i>	
		<i>Да, мој сине, Радо Косанићу,</i>	4
43.	Сењани избављају Гојка Десанчића	<i>Љуби сина, Десанка госпојо,</i>	1
45.	Вуко Анђелић и краљ Бугарин	<i>Причувај ми два близанка сина</i>	
		<i>Скопа Вуче два краљева сина,</i>	
		<i>Нити види два близанца сина</i>	
		<i>Чувај мене два близанца сина,</i>	4
46.	Иванова мајка	<i>Девет ти је погинуло сина,</i>	
		<i>Та не жали девет мила сина!</i>	2
50.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>За својега сина Маријана,</i>	1
51.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Иди, синко, просто теби било!</i>	
		<i>Збогом синко, сретно теби било!</i>	
		<i>Рани, сине, сокола ђогата,</i>	3
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Кад виђела свог сина Тодора,</i>	1
58.	Љуба Ивана Задранина	<i>Уфатише сина царевoga,</i>	
		<i>Макар царев син погинуо!</i>	2
59.	Љуба ускока Рада	<i>И камо ли два посопца сина</i>	
		<i>Оба сам ти сина покрстио,</i>	2
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Ова књига мог Војина сина,</i>	
		<i>Ево тебе свог Војина сина!</i>	
		<i>У сусрету сину одлазила,</i>	
		<i>Љуби сина и љуби снашицу,</i>	4
61.	Женидба Комнен-барјактара	<i>Алији је сину говорио</i>	1
65.	Млади Милован и Чекмец-Хасан-ага	<i>Расти брзо, Миловане сине,</i>	1
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>Мајка сину благосове дава</i>	
		<i>Сине Мићо, аирли ти било!</i>	
		<i>Сине Мићо, материна рано,</i>	
		<i>Имај, сине, у Задру памети</i>	4
68.	Будимски краљ и краљица	<i>И узима Ракоцију сина,</i>	
		<i>И ево ти Ракоција сине,</i>	
		<i>Поклањам ти Ракоцију сина</i>	3
69.	Турско војевање на Беч	<i>Што ћу сада, сине, учинити</i>	1
77.	Јован Кутлача	<i>Најмлађега синка</i>	1
78.	Без покрова и свилена паса	<i>Јесам ли ти три родила сина,</i>	1
			89
САНУ IV			
1.	Краљ Димитрије и цар татарски	<i>Ставићу те синко за везира!</i>	1
2.	Царица Јелисавка и цар Татарин	<i>Оба ћу ти сина потурчити,</i>	
		<i>Узећу је за мојега сина,</i>	
		<i>Магарца су породили сина,</i>	
		<i>Оба сина цара московскога</i>	
		<i>Сину моме Татарановићу</i>	
		<i>То је, сине, влашка очевина!</i>	6
4.	Иво Подгорица и Арапин	<i>Држаћу га како мојега сина!</i>	1
7.	Вицко Бујовић и Осман-капетан	<i>О мој синко, Бујовића Вицко,</i>	
		<i>Да ћеш, синко, добити мејдана?</i>	2
8.	Смрт Вицка Бујовића	<i>Што му синак мајци каживаше,</i>	
		<i>Вицо, синко, дома се поврати,</i>	
		<i>Тамо можеш, синко, погинути!</i>	3
9.	Перовић Багрић	<i>Не плачи, мој Радуле синко,</i>	1
11.	Јован Бакић и Осман Ђоровић	<i>Да си мени погинуо, сине,</i>	1
12.	Диоба Муја и Алије	<i>Над Радулом, сином његовијем,</i>	
		<i>Леле мене, мој Радуле синко,</i>	
		<i>Е ћеш остат', синко, неосвећен!</i>	3
13.	Истрага потурица	<i>Баши Станишу, Иванова сина,</i>	
		<i>Но се зову цареви синови</i>	
		<i>Међу собом цареви синови,</i>	

		Стари Аљо, камо ти синови? Док синови дођу са пазара,	5
17.	Лазар Пециреп	Ту нађосмо два Бећина сина, Два Бећина погубисмо сина, Двије главе, два Бећина сина,	3
18.	Црногорац Ђуро	Те му закла два блијуна сина,	1
21.	Удар на Беговића кулу	Јесу л' дома два бегова сина, Али стоје два бегова сина,	2
22.	Удар на овце бега Љубовића	хај, ће си ми, Кулузага сину,	1
23.	Дрекаловић Лале и Пренгушић Вук	И Ђирака, сина његовога,	1
25.	Брђанин Вук и паша Пазарлија	А, не бој се, мио пашио синко, Мучи, синко, стале о каменом, Мучи, синко, с каменом јој биле! Те је паши сину говорила Слуша', синко, јаде да ти кажем, Скочи, синко, ако Бога знадеш,	6
32.	Сан војводине љубе	То су моја два посотца сина	1
33.	Смрт Смаилаге Ченгића	И твојега изгубише сина, И твог Ђока сина посјекоше, А мој сине, Вујачића Туро, Баи за сином Лопужине Драга О мој сине, Дамјановић Мирко,	5
34.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	Нек' ти поиље Миралаја сина Мирилаја, везирова сина, Позна ага везирова сина, Ага каже везиру сину,	4
35.	Опет смрт Смаилаге Ченгића	А мој Мирко, мој по Богу синко,	1
37.	Бој на Додошима	Сина Пепу од Брда отцкога	1
39.	Погибија и освета Пера Мартиновића	Остала је без обадва сина, Што је, Вуче, мој жалосни сине, За својега миленога сина И његове три лудана сина, Кужу, сине, змаје озњевити, Да би свога сина осветио! Брата мога, а сина његова Да он тражи мила сина свога, Да он копа и сарани сина И вођаше до два своја сина, Подај мени до два твоја сина, Да осветим мила твога сина, Сина твога, а синовца мога! Па узима два Драгова сина, И ти води до два моја сина Више пута два Драгова сина, У то до'ше два Драгова сина, Држаћу те како сина мога Да би мога сина изгубио, Загрли га како сина мајка, Да их гледа место сина Пера,	21
40.	Бојевни Црногораца с Турцима	Да ја гледам миле сине моје,	1
45.	Буљубаша Рецо и поп Дмитровић	Па послати мом најмлађем сину Послати је најстаријем сину, Послаћу га сину Арадину,	3
46.	Хвала буљубаше Реца	Па ћу њега сину поклонити Ај'те, сине, ај'те на предају,	2
48.	Вучићева буна	Изађоше цареви синови, Чујете ли, ви, моји синови, Чујете ли, ви, синови моји, И до њега сина Веселина За њенога сина Милан-бега, Гди је јадна сина саранила, За мојега сина Михаила, За мојега сина Михаила, За твојега сина Михаила,	9
			85
СМ			
1.	Чувај се, радуј се	на та вила жени сина,	1
2.	Дика је врлости мазда	да тил јуба роди сина, родиће ми љуба сина,	2
5.	Два Херака	И у Маре два нејака сина, Па, обадва сина оженила	2
17.	Конац турском харачу у Пипере	на дозива свога сина Бега	1
23.	О зидању Никшића	О мој синко, војвода Томашу! Не би ли се, синко, потурчио? нек' си од ње, синко, сахибија тек што баба сине осветио	4
24.	Балетићи	у њојзи два близанца сина,	1

25.	Црмничани	<i>те их водиш, синко, из планине,</i>	1
33.	Свој освој	<i>и његова два нејака сина и његова два нејака сина, и његова два нејака сина</i>	3
36.	Свакојако бољи Марко	<i>но то била два краљева сина, од бедре му сину гадарија</i>	2
37.	Мина и Марко	<i>Драги синко, Краљевићу Марко! Ајде, синко, цару честитоме,</i>	2
39.	Радул-бег	<i>носи она у наручју сина</i>	1
40.	Вишњић Јован	<i>О мој синко, Куртагићу Мујо!</i>	1
41.	Превршавац	<i>О мој сине, Лека Дукађинче! да му, синко, све грехове кажеш,</i>	2
42.	Бошковић	<i>и њом је Петар и два сина им'о ту он нађе сина беговскога,</i>	2
44.	Смрт Алије	<i>камо ли ми два посопка сина?</i>	1
49.	Кучи	<i>да ти додам Сулејмана сина</i>	1
50.	Пипери	<i>на дифану сина везирова,</i>	1
51.	Калуђер и Арап	<i>српског сина, српска чудотворца,</i>	1
55.	Нова пјесна црногорска о војни Русах и Тураках почетој у году	<i>Николаја Павловога сина сина Павла, руског господара, О султана, по љетима сине,</i>	3
56.	Мали Радојица	<i>још и два му заробио сина Већ му води два сина једнака, и два сина наше мучитеља два ти луда сина заробио а он наши два једнака сина</i>	5
58.	Завојевање Крима	<i>сину муња преко Московје, и уби му два близанца сина</i>	2
61.	Нова црногорска пјесна	<i>са својијем Ђехај-бегом сином</i>	1
62.	Буна босансије Турака противу својега цара и његова низама	<i>са његова до два мила сина,</i>	1
63.	Посљедњи јунаштва	<i>а пред њоме Ђон-Маркова сина</i>	1
65.	Нерођен делија	<i>који јој је изгубио сина, њена сина и снашицу драгу, Поштен био у дружини, синко!</i>	3
66.	Два калуђера	<i>имала сам сина јединога,</i>	1
69.	Чије је царство	<i>своме сину Краљевићу Марку он помишл ере уби сина Чујеш ли ме мио сине Марко!</i>	3
70.	Црнојевић	<i>од Максима сина Иванова, од Максима сина Иванова, нак су дошли два дуждева сина,</i>	3
71.	Милост материна	<i>са Лазаром сином нејакијем, бјеше скоро оженила сина О мој сине, нејаки Лазаре! свог Лазара сина нејакога Још је сина био научио тад са сином јесу с' целивали</i>	6
72.	Што је Грујо	<i>зове краље два сина Јакишина, на да поћеш, сине, до Леђана,[] до два држи у наручју сина, ено у ње два близанца сина, а за њиме два сина Јакишина,</i>	5
74.	Деспот Ђуро	<i>а синови Митра најмлађега, а синови брата најмлађега,</i>	2
76.	Грујице посестрима	<i>док угледа најмлађега сина једва чека да одјаше сине, на га питаШто ми носиш, синко?</i>	3
77.	Златна свирала	<i>имаде ли још којег сина Јеси л', краље, сина оженио?</i>	2
79.	Опет Секул и Герзелез	<i>Ајде синко, мој сестрићу млади,</i>	1
93.	Свадба и кавга	<i>А мој сине, Вилипов-Никола! У з'о час те оженио, синко! син сам био Шимун-капетана, за Николом једнијем сином за Николом јединијем сином вида сина по године данах,</i>	6
96.	Узајамно ропство	<i>на крилу јој два близанка сина,</i>	1
97.	Поп пашин зет	<i>два нашина сина угледаше,</i>	1
100.	Пропаст Кладуше	<i>да га гледа мајка мјесто сина</i>	1
105.	Анђелијћ Вук	<i>ђе му шика два пособца сина, и донесе два банова сина и даћу ти јединога сина, сину сужањ ка на гори сунце,</i>	4
106.	Дуждева свадба	<i>Браћо моја, два Дукина Сина!</i>	1
107.	Бег Љубовић	<i>ал' Турчина, ал' турскога сина,</i>	1
108.	у планину под јелу зелену,	<i>два близанца узеше му сина дадоше јој два близанца сина,</i>	2

110.	Драгиша	Зар ти нејма још једнога сина, имала сам још једнога сина, да јој синак по једном јунаку У з'о час те научио, синко!	4
111.	Марко и цар	Камо тебе сине Краљевићу?	1
114.	Смиљанић	двје шћери, а четири сина,	1
116.	Опет Смиљанић	дивје шћери а четири сина,	1
118.	Пустахија Лука	посјече му два близанца сина	1
119.	Маркова женидба	те се синко, неће оженити, знаде мајка годет своме сину па је таде сину бесједила Јес' ли, синко, путовао мирно, Кад си, синко, свадбу одгодио, Ако ћеш ме послушати, синко, зови, синко, Земљића Шћепана, купи, синко, на прешу сватове, да превија своме сину ране,	8
122.	Женидба Огњан - Вука	да превија своме сину ране,	1
123.	Оклада	и код љубе два близанца сина,	1
129.	Витковићи	није вјере, синко, у Тураках, па не иде виђет свога сина кад витешки, синко, ми освети	3
130.	Непољуб	а својему не нада се сину	1
133.	Опет Пециреп	а пред њима два Бећина сина, и посјеког два Бећина сина, Двје главе два Бећина сина посјек'о ти оба твоја сина,	4
138.	О турском цару	Прођи ми се, Сулејмане синко! но мене је, синко, најжалије, Но ме чујеш, Сулејмане синко! и ја вељу честито ти, синко, на сина је царство оставио, јоште узми најмлађега сина, јоште узме најмлађега сина на сина јој краљство оставио, Бе си синко, Дачићу Живко?	8
141.	Четски зајам	Бе си синко, Дачићу Живко?	1
142.	Симо Радуловић	е ћу сина учит да ми гађе,	1
144.	Бајо Пивљанин	За све си ме послушала, синко, ходи, сине, и сад послушај ме, узми, сине од Сријема Муја,	3
148.	Герзелез	Богме, сине, добро с' остануо,	1
149.	Откуд је Герзелез	сину јунак као жарко сунце,	1
150.	Бошњак	Што је, сине, ако бога знадеш? Што је, синко, огњем изгорјела, Је ли сине књига од мејдана? На ти, сине, те поткуј ћогата Јеси ли се, сине, уморио? мај ти, синко, те с' одужи дуга, Јеси ли се, сине, уморио? Здраво, сине, твоја глава била, поче свога сина заклицати знаш ли, синко, ми како смо били?	10
153.	Марков лов	а остави свога сина Марка улови његов сине Марко	2
154.	Муке за вјеру	Потурчи се, мој жалосни сине!	1
156.	О смрти младог цар-Уроша	а са сином Марком дервишином, до Уроша сина маленога, ићаше посјећ' Марка сина свога тражи сина за нећељу данах,	4
158.	Млогостручна невјера	како сврши на Вукова сина но дозивије два Ђурова сина,	2
159.	Цар и Секула	богме ће те, сине, преварити, али ћу те сјетовати, сине, недај, сине, коња ни оруже недај, сине, коња и оруже но немој се, сине, препанути, Ту ћеш, сине, коња одјати, па ћеш, сине, њега поздравити Ја сам, синак, Марко Краљевићу сједи, сине, да пијемо вино, Јеси л', сине, коња научио, немој, сине, сабје отпасати, Хоћеш ли се, сине, потурчити? Немој, сине, поочима мога!	13
160.	Царска ријеч	ондај сте ми заробили сина, сина мога Немањића Вука и разумје да јој нејма сина, Да мој синко, високи Стефане!	4

161.	Соперник Бушатлије	<i>од махмута сина Мехмедова, од Станише сина Иванова до Махмуда сина Мехмедова</i>	3
166.	О узећу Озије	<i>имај паши два нејака сина, а Мустафу оженићу сина оставио Цафер-агу, сина, а Мустафу зароби му сина,</i>	4
167.	Иво Подгорица	<i>Драги синко, Подгорица Иво! Драги синко, Иво Подгорица! ђе гођ, синко, на мејдан ходио,</i>	3
169.	Предраго је прескупо	<i>Бе ћеш сине, мој очињи виде? Фала тебе, мој сине Стојане!</i>	2
173.	Кавајка	<i>ако мога не осветиш сина, бре, кауре и ћафирски сине!</i>	2
174.	Ускоци	<i>отео јој из наручја сина, оте мени сина из наручја,</i>	2
			181
ВУК II			
4.	Огњена Марија у паклу	<i>Залуду се удавала, синко! Кад се, синко, удадох четвртном, Друго, синко, од пуне четири</i>	3
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Мајка оће да остави сину, Мајка оће да остави сину,</i>	2
8.	Јован и дивски старјешина	<i>Она сина имаше Јована, О камо те, мој Јоване сине! Да бјежимо, синко, по свијету А мајка је сину говорила Да бјежимо, синко, по свијету, О Јоване, мој једини сине! А ти идеш, синко, планинама, О Јоване, мој једини сине! Ми смо јадни, синко, обојца, Ја бих, синко, са букве јабуку Ја бих, синко, са букве јабуку О Јоване, да те, синко, питам Жалосно је сина пригрлио, А Јоване, све ти просто, синко!</i>	14
9.	Браћа и сестра	<i>Рани мајка девет мили сина Девет си ми сина уморила,</i>	2
10.	Милан-бег и Драгутин-бег	<i>Сину лице, како жарко сунце, Бе нам муња од запада сину,</i>	2
12.	Змија младожења	<i>Оста мајка без сина својега,</i>	1
13.	Опет то, али друкчије	<i>Имала би златорука сина Она има златорука сина, На огањ је сина изгорела</i>	3
14.	Наход Симеун	<i>Што је тебе, Симеуне сине? Пази Сима, како свога сина</i>	2
15.	Опет Наход Симеун	<i>Узми, сине, књиге и кошуље,</i>	1
16.	Предраг и Ненад	<i>Рани мајка два нејака сина,</i>	1
26.	Зидање Скадра	<i>Ватај, сине, коње у шитове, Иди, сине, преко б'јела св'јета, Тражи, сине, Стоју и Стојана,</i>	3
29.	Женидба Душанова	<i>Не нос', синко, копље наопако, Иди, синко, те се напиј вина Јест слободно, мој рођени синко! Изишла су два краљева сина, Сину Милош у пољу зелену,</i>	5
30.	Наход Момир	<i>Бог ми даде сина изненада,</i>	1
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<i>Пази мене два нејака сина, Не пази му два нејака сина Зароби му два нејака сина А што ли си, сине, невесео? Два ми млада заробила сина А и моја два нејака сина Ко л' одведе два нејака сина До банова два нејака сина, Доведи му два нејака сина, Он обуче два нејака сина Како виђе два банова сина, Не дадоше два банова сина, Она зове два нејака сина А ожени два нејака сина</i>	14
33.	Смрт Душанова	<i>Јер ја имам сина самовољна, Сина мога, Краљевића Марка,</i>	2
34.	Урош и Мрњавчевићи	<i>Сине Марко, мојечедо драго! Марко сине једини умајке! Од оца ћеостанути сину Бе погубих свога сина Марка</i>	

		<i>Сине Марко, да те Бог убије!</i>	5
36.	Опет зидање Раванице	<i>Сину црква, као јарко сунце,</i>	1
37.	Милош у Латинима	<i>И ту уби два банова сина</i>	1
40.	Сестра Леке капетана	<i>Сину чардак на четири стране</i>	1
42.	Марко Краљевић и Вуча ценерал	<i>Па дозива сина Велимира</i> <i>Узми, сине, за триста катана,</i> <i>Па он оде сину Велимиру,</i> <i>И мојега сина Велимира</i> <i>И мојега сина Велимира</i> <i>И његова сина Велимира,</i>	6
43.	Царица Милица и змај од Јастрепа	<i>Ето сине, Змај-Деспоте Вуче,</i>	1
44.	Бановић Страхиња	<i>Ђе си, сине, Страхињићу бане?</i> <i>Турски сине, од Једрене царе,</i> <i>Кажу, сине, и причају људи</i> <i>Од јавора, сине, до Сазлије,</i> <i>Од ђуприје, сине, до Звечана,</i> <i>Под број, сине, на тефтере кажу</i> <i>Кажу, сине, другу војску силну</i> <i>Кажу, сине, и говоре људи</i> <i>Он беза зла, сине, проћи не иће,</i> <i>Не иће с царем, сине, на Косово,</i> <i>Те ти Бањску, сине, ојадио</i> <i>А ја, сине, кукам на гаришту,</i> <i>Воли њему, него тебе, сине</i>	13
46.	Пропаст царства Српскога	<i>С девет сина девет Југовића,</i>	1
56.	Женидба Марка Краљевића	<i>О мој синко, Краљевићу Марко!</i> <i>Ожени се, мој премили сине,</i> <i>О мој сине, Краљевићу Марко!</i> <i>О мој сине, од Прилина Марко!</i>	4
59.	Марко Краљевић и Филип Мацарин	<i>Нек ти нија у бешици сина</i>	1
60.	Марко Краљевић и бег Костадин	<i>Јед'те, пијте, господски синови</i>	1
62.	Марко Краљевић и Мина од Костура	<i>Да му крсти два нејака сина</i> <i>Да му крстим два нејака сина?</i> <i>О мој синко, Краљевићу Марко!</i> <i>Иди, синко, на цареву војску</i> <i>И Бог ће нам, синко, опростити,</i> <i>Брже да си, мој по Богу синко!</i> <i>Можеш ли ми, синко, пребољети,</i>	7
64.	Марко Краљевић и кћи краља Арапскога	<i>Ја мој синко, Краљевићу Марко!</i>	1
66.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Богом синко, Краљевићу Марко!</i> <i>Богом синко, Краљевићу Марко!</i>	2
68.	Марко Краљевић и Ђемо Брђанин	<i>Ја мој синко, Краљевићу Марко!</i>	1
70.	Лов Марков с Турцима	<i>Кад погледа, кан' да муња сине</i> <i>Ја те не бих више сином звао</i>	2
72.	Турци у Марка на слави	<i>Што је, сине, те сузе проливаш?</i> <i>Ил' си гладан, ил' си жедан, сине?</i>	2
73.	Орање Марка Краљевића	<i>О мој синко, Краљевићу Марко!</i> <i>Остани се, синко, четовања,</i> <i>Те сиј, синко, шеницу бјелицу,</i>	3
74.	Смрт Марка Краљевића	<i>Лакше, синко, да га не пробудиш,</i>	1
75.	Радул-бег и Бугарски краљ Шишман	<i>Те ми крстиш у бешици сина,</i> <i>Краљ ме зове, да му крстим сина,</i>	2
76.	Љутица Богдан и војвода Драгија	<i>Трчи, сине, двору бијелоге,</i> <i>Ево, сине, и два обележја,</i> <i>Ја би ти га поклонио, сине,</i>	3
77.	Опет то, али друкчије	<i>Јесу л' жива два близанца сина?</i>	1
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	<i>А мој сине, Смедеревче Ђуро!</i> <i>О мој синко, Смедеревче Ђуро!</i> <i>Хоће тебе, синко, преварити</i>	3
81.	Смрт војводе Канце	<i>Па Стојана Степојева сина,</i> <i>Пустићу те међ' Мацаре, сине!</i> <i>Немој, сине, заметати кавге</i> <i>Можеш ли ми преболети, сине?</i>	4
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	<i>Своме сину поче беседити</i> <i>Већ сам, сине, врло остарила,</i> <i>Не могу ти пословати, сине,</i>	3
86.	Опет то, али друкчије	<i>Више сина нема ниједнога</i>	1
87.	Женидба Поповића Стојана	<i>Да мој синко, Поповић-Стојане!</i> <i>Боље, синко, ћевојачку мајку</i> <i>Па се не бој пријеваре, синко</i>	3
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>За Максима за сина својега</i> <i>И прате га два дуждева сина,</i> <i>Од Максима од мојега сина,</i> <i>Сина мога, мила зета твога</i> <i>Два сокола, два дуждева сина,</i> <i>Вољећу га њег' једнога сина</i> <i>Ето, сине, мила баба твога,'</i>	

		<p>Те Максима погледује сина Од Максима сина Иванова Да ожениш јединога сина, И да нађеш за сина ђевојку, Што ли си се, сине, намрдио? А водимо мила сина мога, Сина мога хитра ђувеглију, И сина ми мука оборила, Од Максима од сина мојега Са Максима мила сина мога За Максима за твојега сина, Допадоше два дуждева сина, Мешите кћери и мешите синова, Од Максима од сина мојега А он даде сину Иванову</p>	22
92.	Жениба Змај-Деспота Вука	<p>Што би, сине, у земљи Латинској? Јеси л', сине, љубу испросио? О мој сине, Змај-Деспоте Вуче! Слушај, синко, лијепу ђевојку А ти зови, сине, у ђеверство До два брата, два Јакшина сина, Јер су, сине, на боју јунаци, Пиши, сине, лист књиге бијеле, Нек ти пошље сина Милована Другу, сине, ситну књигу пиши, Па кад, сине, покупиш сватове, Да ми пошљеш до два сина твоја, Сина твоја, побратима моја, Оправи ми сина Милована, Ал' ето ти сина Милована Изиђоше два банова сина, И Јањовим сином Милованом Па ето ти два банова сина,</p>	18
94.	Женидба Тодора Јакшића	Сину сабља Јакшића Тодора,	1
95.	Ропство и женидба Јакшића Шћепана	Држаћу те ка' и свога сина	1
97.	Јакшићима двори похарани	Два Јакшића, а два моја сина!	1
100.	Јакшићи кушају љубе	<p>Краљ Будимски свога жени сина, Краљ Будимски свога жени сина,</p>	2
			175
ВУК III			
3.	Старина Новак и дели Радивоје	<p>А са своја два нејака сина Око њега два нејака сина А на своја два нејака сина,</p>	3
4.	Груица и Арапин	Сину сабља испод пријејеса,	1
6.	Женидба Груице Новаковића	<p>Мили сине, дијете Груица! Кажу, сине, како т' је невоља? У з'о час те оженио, сине! Но чу л', сине, Новаковић-Грујо! Но чу л', сине, Груица дијете! Свуци, сине, господске хаљине, За Груицу сина Новакова? За Груицу сина Новакова?</p>	8
7.	Невјера љубе Груичине	<p>Нису, сине, три Турчина млада, Иди, сине, под шатора мајци,</p>	2
8.	Турско војевање на Беч	<p>Ако мислиш сина оженити Пошаљи ми сина Мијаила, Пита њега сине Михаило Чедо моје, сине Мијаило! Ако с' мислиш, сине, оженити,</p>	5
10.	Маргита дјевојка и Рајко војвода	<p>Са његова два вриједна сина А са сином високим Стеваном С девет сина с девет Југовића Са три сина три Воиновића А са сином нејаким Урошем</p>	5
12.	Турски цар и Нико патријар	Пиши, сине, лист књиге бијеле,	1
14.	Свети Саво и Хасан-паша	<p>Ил се, синко, хоћеш оженити? Жен' се, синко, у добри час било! Двије ићери и четири сина</p>	3
15.	Московски дарови и Турско уздарје	Ибрахиму сину царевоме,	1
17.	Паша Подгорица и Ђуро чобан-баша	Ја је јесам просио за сина,	1
20.	Јанко од Котара и Мујин Алил	<p>Гледа сина нејака Алила, Што је сине, дијете Алиле! Те си га се, сине, препануо? О мој сине, дијете Стојане! Иди, сине, у Турску ордију, Хоћу, сине, Јанково копиле,</p>	6
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	<p>Ако Бог да, мој сине Стојане? Те ти агу добро, синко, служи,</p>	

		<i>Двије ићери и четири сина</i>	3
25.	Ропство Јанковића Стојана	<i>И спомиње свог Стојана сина До Стојана јединога сина, И спомиње свог Стојана сина Ево теби твог Стојана сина! Кад угледа свог Стојана сина,</i>	5
27.	Опет женидба Сењанина Ива	<i>Није л' мајка уродила сина</i>	1
28.	Кунина Златија	<i>О мој синко, Сењанине Иво! Ја бих млада и остарјех, синко, О Иване, да мој мили сине!</i>	3
31.	Смрт Сењанина Ива	<i>Што би, сине, у земљи Талији? До остаде твој сине Иване,</i>	2
33.	Сватови Нука Новљанина	<i>А мој сине, Новљанине Нуко! Јер се не иће оженити, сине,</i>	2
34.	Женидба Ивана Ришњанина	<i>Изиђоше два краљева сина,</i>	1
35.	Два Куртића и Боичић Алил	<i>И његова Махмут-бега сина,</i>	1
38.	Пеул капетан и Хрњетина Мујо	<i>Сина жени, милу ћер удаје, Двије кћери и два мила сина Ђе сићела два нејака сина, И одрани два нејака сина</i>	4
39.	Сењанин Тадија	<i>Па Тадији сину проговара Знаш ли, сине, Сењанин-Тадија?</i>	2
40.	Златија старца Ћеивана	<i>Мио синак од мора везира, Што је синак старца Ћеивана, Мио сине, Омер-челебија!</i>	3
41.	Јерко Латинин и Галовран Луко	<i>Бог је добар, синови ће доћи</i>	1
47.	Четири ускока	<i>О мој сине, чобанче Иванче! Што си ми се, сине, уморио? А мој сине, чобанче Иванче!</i>	3
50.	Стари Вујадин	<i>Вујадина са оба два сина О синови, моји соколови! О синови, моји соколови!</i>	3
54.	Вук Јеринић и Зукан барјактар	<i>Сину лице ка' и жарко сунце Двије ићери и четири сина</i>	2
55.	Куна Хасан-ага и Драгић војвода	<i>Прођи ме се, мој нејаки сине! Ид' одатле, мој нејаки сине! Ој чујеш ли, мој нејаки сине! Ти се не дај, сине, преварити, Двије ћери и четири сина</i>	5
56.	Иво Сенковић и ага од Рибника	<i>Ја сам, сине, врло остарио, Можеш, сине, на мејдан изићи, Јер си, сине, јако неразуман, Са Иваном, са јединим сином Пођи, сине, пош'о у добри час! Тамо, сине, добре среће био! Ти се немој поплашити, сине! С њем пију два пашина сина Ал' беседе два пашина сина Угледаше два пашина сина, Пак беседе два пашина сина Фала Турци, два пашина сина! Кад зачуше два пашина сина, Не будал'те, два пашина сина! Па свог сина познати не може, Ал' свог сина познати не може, Мало тебе не погуби, сине!</i>	17
57.	Вук Анђелиј и бан Задранин	<i>У бешици два банова сина А за здравље твојих синова, Два за здравље мојих синова, Па извади два банова сина, И однесе два банова сина Пробуди ми два нејака сина, Донеси ми два нејака сина, А за здравље твојих синова, Јер су скупља два банова сина Те поврати до два своја сина</i>	10
58.	Опет Вук Анђелиј и бан Задранин	<i>Што ћу, сине, за тебе искати? Јоште, сине, Мићо Анђелију, Па ћу тебе, сине, опростити, Она чува два банова сина Пази мене два нејака сина, Пазићу ти два нејака сина, И довео два банова сина, Бане грли два нејака сина, Бан одведе два нејака сина,</i>	9
69.	Шта освета чини	<i>Са Станојем и два моја сина,</i>	1
71.	Синовица попа Милутина	<i>Двије ићери и четири сина</i>	1
72.	Сестра Ђурковић-сердара	<i>Двије ићери и четири сина</i>	

		<i>У старости сине иженио</i>	2
73.	Женидба Јова Сарајлије	<i>А мој сине, Сарајлија Јово! Сине Јово, жив ми био мајци! Купи, сине, кићене сватове, Хајде, сине, на срећу јуначку</i>	4
76.	Ћирјак и Грчић Манојло	<i>Кнез Милутин жени свога сина,</i>	1
78.	Женидба Милића барјактара	<i>Водиш ли ми замјеницу, сине, Благо мене, ето сина мога! Не би сина, ни од сина гласа</i>	3
80.	Хасанагиница	<i>Два је сина у чело љубила, А с малахним у бешици синком И једва је с' синком раставио, А два сина пред њу изхођаху, Сваком сину ноже позаћене, А малому у бешици синку, Пак дозивље до два сина своја</i>	7
81.	Женидба бега Љубовића	<i>Сину лице, к'о на гори сунце Двије ићери и четири сина</i>	2
83.	У драгом је најтврђе поуздање	<i>Сину лице, кано жарко сунце,</i>	1
84.	Мати невјерница	<i>У тебе су до два сина твоја! Пак ћу послат' до два моја сина, Себи зове до два сина своја Пак је синком тијо говорила</i>	4
85.	Опет то, али друкчије	<i>Ја бих, синко, воде иза горе, А Николи сину говорила</i>	2
88.	Бошњаци на Москову	<i>И мојега сина Осман-бега, А у твога сина Осман-бега, И твојега сина Осман-бега,</i>	3
			144
ВУК IV			
3.	Поп Црногорац и Вук Копривица	<i>Да ми крстиш у бешици сина О мој сине, Копривица Вуче!</i>	2
5.	Шеховић Осман	<i>Јер му ј' Осман сина погубио, Оде Живко сину на освету</i>	2
7.	Лазар Пециреп	<i>Кака ли су два Амзина сина! Још каква су два сина Бећина! Еве ли ти два сина Амзина, Ја уведих два сина Амзина, Те посјекох два сина Амзина, Што ми валиш два Бећина сина! Кад ето ти два сина Бећина,</i>	7
8.	Смрт Алај-бега Ченгића	<i>Сину Петар као сива муња,</i>	1
9.	Драшко Поповић и Гришан Осман-ага	<i>Кад бих тебе оградил сина,</i>	1
19.	Ага од Медуна и Јован Бабовић	<i>Хајде, синко, Турчину на медан!</i>	1
24.	Почетак буне против дахија	<i>Сину муња на часне вериге, Узми синко, Фочић Мемед-ага, И поћ' ћете, синко, кроз нахије Већ се, синко, подобрите раји</i>	4
25.	Опет то из Црне горе	<i>Сине Ђуро, ако Бога знадеш! Немој синко, војевода Ђуро!</i>	2
29.	Кнез Иван Кнежевић	<i>Кутит' сина или милу ћерицу, Једног сина или милу ћерицу</i>	2
30.	Бој на Мишару	<i>Рани сина, пак шаљи на војску</i>	1
31.	Бој на Делиграду	<i>И пред њима Ђон-Маркова сина</i>	1
32.	Милош Стоићевић и Мехо Оругчић	<i>Свака мајка рада виђет' сина</i>	1
33.	Бој на Лозници	<i>Голом сину Зеки буљубаши Голом сину Зеки буљубаши Голи сине, буљубаша Зеко! Голи сине, Зеко буљубаша!</i>	4
34.	Луко Лазаревић и Пејзо	<i>И држи га као свога сина, Уз кољено к'о рођеног сина</i>	2
35.	Бјелић Игњатије	<i>Не остави голог сина Зеке, Голог сина Зеке буљубаше Голом сину Зеки Буљубаши Голом сину Зеки Буљубаши</i>	4
36.	Хвала Чупићева	<i>Па док ми је голог сина Зеке, Голог сина Зеке капетана, Вала синко, Чупићу Стојане! Сад ја, синко, могу почивати</i>	4
39.	Лазар Мутап и Арапин	<i>Знадеш Лазо, знадеш мили сине! А да мене, сине, замјениш? Ко и сина нејака Алексу Дуго ћу те, синко, спомињати Имаш, синко, коња за мејдана Већ га питаИшти, сине Лазо! Ишти, сине, небројено благо, Ишти, сине, шта је теби драго</i>	8
41.	Скопљак војшти на Шумадију	<i>Шњом ћу жениш' Бул-бега, мог сина</i>	1

42.	Поп Драговић и Марко Таушан	Међу њима три господска сина Са Бул-бегом, његовијем сином,	2
46.	Бој на Чачку	Па дозива сина Амет-агу Амет-ага, да мој мио сине!	2
50.	Опет Морачани с Турцима	И Стефана, његовога сина,	1
54.	Јунаштво и смрт Лопушине Вука	Ту Омера су три сина нађе И ту бјеху три Салкова сина, Још ту бјеху три Кајова сина, И његова три сокола сина, Утекоше три Кајова сина, Омер Груда су три своја сина,	6
55.	Први ударац Турски на Грахово ()	За њим сине дијете Антуне,	1
56.	Опет то, али друкчије	И у њима два Перова сина,	1
57.	Смрт Смаил-аге Ченгијћа	Но ми пошљи Миралаја сина И пред њима Миралаја сина, Уз кољено сина не виђео!	
			5
58.	Опет то, мало друкчије	Нејли мене осветити, сине! Пошљи твога сина Миралаја, Миралаја везирова сина, Фала, синко Церовић Новица!	4
60.	Корјенићи и Трешњевски овчари	Оно су ти два Вукова сина, Да изгубиш Вука су два сина, Са његова два посопка сина, А покличе Вуко до два сина Он кликује два сина нејака	5
61.	Мурат Оташевић и Мехмед буљубаша	Да он свога замијени сина,	1
			76
ВУК VI			
2.	Мајка крвница	Мајка кара свог јована сина Нема, сине, од срца порода Ил'ти сине по ћуди ђевојци? Него, сине, мајчине ти ране! Па Јовану сину говорила О Јоване, непослушни сине! Бољом ћу те, сине, оженити Јес' ли, сине, снају погубио? Бе аферим, мој Богдане сине! Пружа њему на рукама сина, Ево тебе и љубе и сина	11
3.	Гријех Дуке Сенковића	Тебе, сине, море потопило,	1
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	Ја имадо сина јединога Виђе сина дијете Јована,	2
5.	Наход Симеон	Држа га као сина свога, Сарани га као сина свога За душицу Симе сина мога	3
8.	Смрт два Драгичића	Шћер удава, а два жени сина! Но нашега сина најмањега У ђевојке за старијим сином Ал' не нађе до два своја сина Ту наиди оба своја сина Синовима главе откинуо, И мојега сина Усејина	7
9.	Војвода Милош и брат му Драго	Да ли сина већ нема којег Још сам сина имала једнога А не, синко, војвода Милошу, Оба твоја сина погинуше, Ето мене оба моја сина, Кад ја виђу до два моја сина	6
10.	Смрт лудог Андријаша	Јес' имала већ којег сина, Имала сам и другога сина, Прој се, Андрија, мој нејаки сине, Ти ћеш имат' сина големога, Пред очима оба мртва сина,	5
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	Јуже има девет мили сина Миле своје изженио сине И сина му девет погубио, О мој сине, дијете Ненаде, За њом носе два близанца сина Два близанца сина погубио,	6
13.	Неманић Стјепан и Урица баница	Или ти је синак погинуо Нити ми је синак погинуо	2
14.	Смрт цара Уроша	Не мож' мајка сина да дочека, Не би л' сина дигод припазила	2
17.	Смрт Краљевић-Андрије	Ја мој сине, Краљевићу Марко, Да мој сине, Краљевићу Марко,	2
18.	Марко Краљевић избавља бега Константина	Сине Марко, моје чедо драго,	

		Ал' беседе три царева сина Ал' ћитише три царева сина Па погуби три царева сина	4
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	Ал' просто ти, кад си таки, синко, Ако мене не повратиши сина	2
21.	Кајање и исповијест Марка Краљевића	Да ну синко, Краљевићу Марко! Е се боји своме сину Марку К мени синко, Краљевићу Марко! Јадан синко, Краљевићу Марко! Јадан синко, Краљевићу Марко! А нека те, мили синко Марко!	6
22.	Марко с Мајком	Да мој сине, Краљевићу Марко,	1
24.	Женидба Марка Краљевића	А мој сине, дели Краљић-Марко! Што с' не жениши, живота ти, сине? Мио сине, у бијелој кули Но се жени, живота ти, синко! За својега Милутина сина, Вели мајкаПоћи с Богом, сине! Мотри сина пољем широкијем Срете сина на мермер-авлију, Сине мио, дели Краљић-Марко! Купи, сине, колико ти драго, И његова Милутина сина,	11
25.	Невјера љубе Марка Краљевића	Ако л', сине, томе не верујеш,	1
27.	Смрт Марка Краљевића	Јадан синко, са љо Краљић-Марко!	1
28.	Зидање Манасије	Два шегрта сина Богданова,	1
30.	Гријеси Смедеревац Ђура	Двоје ћеце два близанца сина, Да ми крстиш два близанца сина	2
31.	Дијете Секула и цар Отмановић	Ти ћеци, синко, тамо погинути, Ни с ким немо', синко, говорити, Вићи, синко, оба погубосмо! И царева два посопца сина,	4
32.	Војвода Јанко и цар Отмановић	Кад је царе сина угледао, Те је царе сину бесједио Добар доше, Бећир-беже сине,	3
34.	Женидба аге Хасан аге	Уз кољена два нејака сина Веле њојзи два нејака сина А Бога ми, два нејака сина, Изун теби, сине Бугарине Изун ти је сине Бугарине Изун ти је, сине Бугарине	6
35.	Женидба Огњанина Вука	Оба сина Подреновић-Рада,	1
36.	Женидба Ивана Црнојевића	Добро дошо, мој премили сине! О мој сине, Црнојевић-Иво Купи, синко, по избор сватове, Двије кћери и четири сина	4
37.	Женидба од Леђана бана	На ти, синко, те се напиј вина Сине бане, моје миловање, Пошљи мене твог сина Грујицу, Да отидеш, сине, у сватове Брже, сине, себе азуравај, Бржај, сине, што се боље може, Сине Грујо, не покори баба, Јошт ме почуј, мој Грујица сине, Немој ми се, сине, препанути,	9
38.	Кад се препануо Марко	А мој синко, Краљевићу Марко! Игда, синко, у земану твојем? И Грујицу Новакова сина Узеше је два банова сина,	4
39.	Опет то исто	Ој богу ти, мили сине Марко, Кажуј, сине, право по истини,	2
40.	Женидба крушевачког бана	Леси л', сине, цуру испросио? Теби, сине, милу заручницу, Па Червини изашли синови,	3
41.	Троји свати по једну ђевојку	Ферим, синко, Златанићу Павле!	1
42.	Женидба Јања Комнена	Да имадеш доседам синова Да ја имам доседам синова, Погубити доседам синова, И да имаи доседам синова, И својема доседам синова Женим синамојега Комнена За Комнена замојега сина, Женим синамојега Комнена, А зар си се, сине, посллио,	9
43.	Женидба Мусића Стевана	Јао му га као сина свога Изаћоше два краљева сина, Заручницу мог Стевана сина,	

		Уведе је свом Стевану сину	4
44.	Женидба Радул-бегова	Сину млада ка на гору сунце Иза тога два Ивова сина	2
45.	Црнојевић Станко	Бе си сина оставила мога,	1
46.	Љутица Богдан и краљ московски	Оћу, синко, вјера ти је моја Нијеси ме, синко, преварио Двије шћери и четири сина	3
48.	Разрушење манастира Тврдоша	Ча је, сине, самоуче ћаче, Па дозива свог Алију сина О Алија, мој рођени сине, Али знади, сине Али пашио, Него, сине, очине ти ране! А на сина натовари клетву На ноге се, црковни синови,	7
49.	Ограшић сердар и Раде Крајинић	Нема сина до тебе једнога,	1
50.	Максим Сењанин и Танковић Осман	Има сина дијете Максима,	1
54.	Травнички везир и котарски сердари	Ова глава мог сина Јована Ја се јесам понадао, сине,	2
56.	Котарци и Турци	Жени сина, а сестру удава, Знадем тогај, сине, понајбоље,	2
59.	Ђерђелез Алија и Вук Деспотовић	А мој синко, Деспотовић-Вуче,	1
60.	Сењанин Иван и Ковачина Рамо	Док му сабља из сагрије сину, Док му сабља из сагрије сину, Курве сине, Гавран-арамбаша, Па му сабљу из сагрије сину,	4
66.	Ограшић Алија и сестра Цмиљанића	О Алија, мој рођени сине! Што се нећеш, сине, оженити? Но од Анђе сина одвраћала Прођ' се, сине, цуре од Котара, Сину Турчин ка на гори сунце, Док не родиш два нејака сина,	6
67.	Иво Сењанин и Беглер-бег	Па Ивану сину бесједила Мајка сина Ива одвраћаше Прођ' се, сине, врага и ђавола, Жени сина Челебију Муја,	4
68.	Гојени Алил избавља сестру	И на њима два банова сина,	1
70.	Два Јањића и Сарај-ђевојка	Једва чека да јој зора сине, Пет синова и шесту ђевојку,	2
71.	Мали Радојица и Бан Задранин	Узми, синко, од тавнице кључ, За Секула бановога сина, Нек ми шика у бешици сине, Да му шика у бешици сина, Пригледај ми два банова сина, Оба сина у торби ставио, Стоји цика два банова сина, Нити има два банова сина Богом сине, мали Радојица Нек ми врати два близанка сина, Ево тебе два близанка сина, Казуј, Раде, сад што ћемо, синко? Кад су у нас запали синови, Је л' већ доста, синко Радојица? Раде њему два близанца сина Љуби бане два нејака сина,	16
72.	Иво Сењанин избавио побратима	И сина јој Турци уфатили	1
73.	Станиша Котарац и паша од Пазара	Ти имадеш јединога сина, Немој синко, млијека ти мога!	2
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	И ја жалим два близанка сина, Кличе мајкалеле мени, синко И њезина два близанца сина, Секулова два близанца сина, А синови цичећ' прате мајку, Димитрија, мој по Богу сине, Да ја шаљем сину у Удбињу, Бе си, сине, Бановић-Секуле, Јеси ли ми, сине, у животу, Заробјени твоја оба сина, И два сина лудо изгубити, И његова два близанца сина И чувај ми два нејака сина Оба сина пред собом ставио, Даде Анђи два близанка сина,	15
76.	Ускок Радојица и бан Задранин	А камо ли у јединку сину Богом сине, незнани јуначе, Виђе ли ми сина Радојицу, Лелек мене, мој једини сине!	4
77.	Перит паша и Шпербановић	Да се мени нагледати сина Кад си тела нагледати сина,	

		<i>Лош се не мо'и нагледати сина</i>	
79.	Од Крагора Раде и Емин Корајлија	<i>Кад се мајк анагледала сина, И ево ти два близанца сина, И ево ти два близанца сина, И чувај ми два близанца сина И даћу ти два близанца сина,</i>	4
80.	Новљанин Алија и девет брата Витковића	<i>Синко Мирко, ако Бога знадеш! Ајде сине, браћи сустопице, Сруши нам се, сине, на оцаку, До Алије су своја два сина, И закла му два нејака сина</i>	5
81.	Опет то исто	<i>А мој сине, Витковићу Симо! Те се сине осмјехујеш на њу Прођ' се, сине, врага и Турака, Ја мој сине, дијете Грујица!</i>	4
82.	Смрт Бијелић-Михаила	<i>Нити имам сина на женидбу, Узе т'јело сина Михаила, Па погребе сина Михаила</i>	3
			221
ВУК VII			
1.	Комнен барјактар и Крајинић Мујо[]	<i>Сину лице како јарко сунце, Комнен сину као муња жива,</i>	2
2.	Женидба Томе барјактара	<i>Неко сина, неко братучеда,</i>	1
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Двије ићери и четири сина, А потоњи синови ожену,</i>	2
4.	Женидба Цмиљанић-Илије	<i>На ушкурук два пашина сина</i>	1
6.	Женидба Сењанин-Гадије	<i>Сина жени, а ћерку удаје,</i>	1
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>Служи му га сине Миловане Онда вели сину Миловану Пиј ми вина, сине Миловане, Пиј ми вина да ми растеш, сине, Прођи ме се, сине Миловане, Када дође сину Миловану, Ајд' са здрављем, да мој мио сине! У зо час си подранио сина, Да си просто, сине Миловане! Да си просто, да мој мио сине!</i>	10
10.	Женидба Петра Ришњанина	<i>Ал' изишла два пашина сина</i>	1
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Женидба сина Ива Сењанина За Антуна за својега сина Иван сину по истини каже Ах мој сине, дијете Антуне, За Антуна за твојега сина, Антонију сину проговара</i>	6
13.	Опет то исто	<i>Два голуба два близанца сина Женим сина у прву неђељу Женим сина у прву неђељу Женим сина лудог Маријана Подај, синко, мене коња твога, Бе изгуби снаху и свог сина</i>	6
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Мили сине Поповић-Стојана Три ћевојке и једнога сина Бе не могу оженити сина За Антуна за мојега сина, А за сина Поповић-Стојана, За његова за Антуна сина За Антуна Стојанова сина,</i>	7
15.	Женидба Бановић-Секула	<i>Уз кочију два банова сина, Да ја видим сина Маријана Али веле два банова сина</i>	3
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Куд си, синко, коња опремио? Немој, сине, коња прегонити, И немој се, сине, преварити Сину ћогин пољем грабешкијем</i>	4
18.	Мушкет капетан и удбински диздар	<i>Оно сину ћевојачко лице, Тада сину ћевојачко лице,</i>	2
20.	Женидба Грбљичића Зана	<i>Сва камара на све стране сину,</i>	1
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>Сину лице ка на гори сунце О мој сине, Дрињанине бане! Да ти, сине, дође у сватове, Нек ти, сине, дође у сватове, То су, сине девет пунанијех</i>	5
23.	Женидба бега Љубовића	<i>Јеси л', сине, здраво путовао? Јеси л', сине, цуру испросио? Мајка сину благослове дава Сретња, сине, сретња ти ћевојка, Шта је, сине, моје миловање, Ако, синко, не послушаи мајку,</i>	

		<i>Два му сина ћерцу изведоше,</i>	7
27.	Несуђена женидба Марка Баларића	<i>Једва сину ријеч проговара Ела, синко, да зашто ли нећеш Ал' немој се, синко, преварити, Него ћеш ме послушати, синко, Шта је, синко, ако Бога знадеш! Да луд ли си, о мој мили сине, Бирај, синко, ће је тебе драго, Нико ти је одрећ', синко, неће</i>	8
28.	Невјера љубе Поповић-Стојана	<i>Јер си са мном три родила сина</i>	1
29.	Новљанин Алија и Милош чобанин	<i>Богом сине, влашче Милутине, Ођест' ћу те као мога сина, Најмлађи син Милоша чобана, Муч' не лудуј, мој Тодоре сине, Шједи, сине, доље код матере, О Тодоре, мој невољни сине, И љубовцу и Тодора сина,</i>	7
30.	Дијете Јован и мати му	<i>Али мајка оправила сина, Докле сину дванаест камена, Тако кула и авлија сину Што је, сине, не веселио се! Па својега сина доватила, Откле муња из планине сину, Она свога кунјаше сина Што је, сине, дијете Јоване,</i>	8
31.	Ђуро Даничић и Покрајинић Павле	<i>И жали га сине Владимире, Стару мајку и нејака сина, Почуј, мајко, још једанпут сина Па дозива Владимира сина Владимире, мој невољни сине, Брже Ђура синак послушао, Па повикну сина Владимира Призва Ика сина Владимира Не дај, синко, материне дојке,</i>	9
32.	Смрт Даничића Ђура	<i>А не може сину да помогне,</i>	1
33.	Са шта Новак оде у хајдуке	<i>И Грујицу нејакога сина</i>	1
34.	Са шта Пивљанин Бајо оде у ускоке	<i>Курве сине, Пивљанине Бајо,</i>	1
35.	Јунаштво Старине Новака	<i>Ђе си, сине, дијете Грујица, Увати ме, сине, по појасу, Мили сине, дијете Грујица, Увати ме, сине, до пазуха</i>	4
36.	Погибија око дјевојке	<i>Туна, синко, поживијења нема Туна можеш, синко, царовати За мог сина дели-Татомира?</i>	3
38.	Опет то исто	<i>Ђе му шика у бешици сина,</i>	1
39.	Јовљевић Видак и од Задра Тодоре	<i>Други кажупос'јече ми сина, Прођ' се, сине, врага и ђавола,</i>	2
40.	Млади Маријан[ ]	<i>И Симића сина вилинога,</i>	1
41.	Стојко Митровић	<i>О мој сине, Стојко Митровићу, А мој сине, Стојко Митровићу, Да си, сине, код двора остао, Па ти иди у Олово, сине, О мој сине, Стојко Митровићу, Када, сине, у Олово дођеш, Ту су, сине, Турци меаницје, Познаће те, да мој мили сине, Да си, сине, соја Митровића, Па ћеш, сине, главу изгубити Руке шири, свога сина љуби Благо мени мога сина Стојка!</i>	12
42.	Арамбаша Плавша и Врчић Ибрахим	<i>А камо ти, сине, млетачкиња,</i>	1
46.	Хајдук Малкета и везир из Травника	<i>Што је, сине, Али-капетане, Што се, сине, у њој пустој тише? Мио сине, Али-капетане, Сине Але, моје миловање! Сине Але, моје миловање!</i>	5
48.	Чета Пивљанина Баја	<i>И два сина бега Љубовића,</i>	1
54.	Виде Маричић и Токовић Осман	<i>Нисам, сине, Бог и моја душа,</i>	1
56.	Бој под Озијом	<i>И његова два нејака сина, До твојега Мухамеда сина,</i>	2
58.	Женидба од Бића Ал-аге	<i>У тебе ми два осташе сина</i>	1
			129
ВУК VIII			
1.	Вук Зечанин и љуба му	<i>И Андрији сину говораше Не ид', сине, Зечу бијеломе, Курво сине, Зечанине Вуче, Па узима два посајца сина,</i>	4
2.	Поп Милутин и Дрекаловић	<i>И од пола најстаријег сина</i>	

		<i>А шика ли два близанца сина, И од попа најстаријег сина, А шикаше два близанца сина, И Лазара погубише сина, И заклаше два нејака сина, Синко Лале, и сретно ти било! И дозивље до девет синова, И подиже до девет синова,</i>	9
6.	Смрт двије младожење	<i>Кћер удаје, а два жени сина, Ко ве сретне, синко, да не рече,</i>	2
7.	Хамза Мусли-бего и Ћоровић Алија	<i>А што ти је, мој синко Алија, Што си ми се, сине, осјетио? А, не бој се, мој синко Алија,</i>	3
11.	Кочо арабаша и Церковић Остоја	<i>А за њиме два кнежева сина,</i>	1
13.	Паша од Никшића и Станко Косорић	<i>Што је тебе, мој Илија синко, Чу ли, синко, мајка да ти каже, То су твоји два сирака сина,</i>	3
14.	Паша од Грахова и Петар Бошковић	<i>Два је мене изгубио сина Удрили их два булина сина,</i>	2
17.	Пипери и Ровчани	<i>И два сина Мика Вуковога,</i>	1
25.	Вук Голубовић	<i>Ђе си, синко, Голубовић-Вуко! А знаш, синко, Голубовић-Вуко,</i>	2
27.	Мемед Веризовић и Саво Муратовић	<i>И зароби два његова сина, И његова два нејака сина</i>	2
28.	Смрт Стојана Мартинова	<i>И мојега сина јединога? И твога су уфатили сина, Ако си ми погубио сина Ал' ми пушти сина јединога, Пушти њојзи сина и унука,</i>	5
29.	Јунаштво два сердара Црногорска	<i>Узми оба војводина сина, А кад сину зора од истока, И Илију Мојашева сина</i>	3
33.	Чупа капетан	<i>Ако с', сине, и здраво и мирно, Како, сине, јесте л' здраво, мирно, Иди, сине, те почувај стражу Ако с', сине, и здраво и мирно, Чим ћеш, сине, до после живети На част, сине, теби Пожаревац,</i>	6
41.	Погибија српска под Дубицом	<i>А без тебе сина јединога?!</i>	1
45.	Устанак на дахије	<i>Руже, синко, и ружија била,</i>	1
47.	Чавић Асан-ага и вила	<i>И његова сва четири сина,</i>	1
49.	Утјеха Србији	<i>Гледајући своје родне сине, Сине Ђорђе, да те Бог убије! Па зар ниси јошт имала сина Јер је јоште родила синова,</i>	4
57.	Смрт владике Петра	<i>Ево сам се, синко, разболио, Ја се мислим, синко, преставити Да ја, синко, танку књигу пишем, Иди, синко, преко Цетин-поља,</i>	4
58.	Пјесна од боја	<i>Сину момче како змија љута,</i>	1
60.	Бој под Острогом	<i>Зул-Фикару, Миралину сину, Зул-Фикаре, мој рођени сине, Али-бегу Ризван', своме сину, Гледај, сине, што ћеш урадити, Ченгић-Русту, Смаил-аге сину Пошљи мене твог бимбашу сина, И Садика Таиф-Љуце сина,</i>	7
61.	Не зна се ко јекривљи	<i>Паша води и својега сина, Већ својега сина Ибрајима Нека шиље сина Ибрајима И својега сина отправаљаше Нити шиље сина Ибрајима, Нити посла сина Ибрајима За Алексу поповога сина,</i>	7
63.	Бој на Ситници године	<i>Докле сину зора од истока,</i>	1
64.	Турци и ускоци	<i>Па говори Смаил-агин' сину</i>	1
65.	Филип сердар и Мујо Лачевић	<i>Виђесте ли мога мила сина, Сина мога буљубашу Муја, Ђе јој носе јединога сина</i>	3
66.	Бој у Созини	<i>Сину зора, а истече сунце</i>	1
70.	Ударац на кулу капетана Адама Илића	<i>Но им сину срце на оружје, Оба брата, Матанова сина, Нема сина, а синовца нема, Докле зора од истока сину,</i>	4
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Цар га љуби као свога сина, Учите га кано мајка сина, Перо ме је узео за сина Ђе си, сине, мој нејаки Дане,</i>	

		<p>Леси л', сине, здраво путовао, Па је Станко сина ијетовао И Даниле, мој нејаки сине, Још ме зачуј, мој сине Даниле, Ти да имаши сина насталога, Чуј ме добро, мој милени сине! И немој их, сине, преварити Пушти, сине, главу са рамена, У том зора од истока сину, Братучеда, три Локова сина, Ма да има сина насталога, Узима га Перо Богом сина, Да га држи мјесто родног сина Перо нема сина ниједнога, Оди, синко, сједи у столицу, Сједи, синко и сретња ти била, Него сам се, синко, препануо, И Перова нејакога сина, И Перова сина донесоше, Немој мене, синко, оставити,</p>	24
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<p>Па их грли као мајка сина, Загрли га кано мајка сина Чини, сине, што је тебе драго Удри, сине, са свакоје стране, Сва три сина Ђока Војводића, И Машана су обадва сина, Докле сунце од истока сину, Докле сину зора од истока, И још сина Војводића Ђока А и Ђока, сина поповога, Докле зора сину од истока, А кад сину зора са истока, Теке сине зора од истока, Млади сине, Петровићу Мирко! Како сине зора од истока, А кад зора сину од истока, И мојега јединога сина, Су његове све четири сина Сава грли кано мајка сина С синовима пије вино ладно, Скочи Туро су четири сина,</p>	21
74.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	И са Антом, сином јединијем,	1
			125
ВУК IX			
1.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<p>Па Антуна сина зовијаше Брани, сине, од пећине врата, Пак Антуну сину говорио Отвор', сине, од пећине врата, Ал' војвода сина не слушааше, Зато своја два сина изгуби</p>	6
5.	Ударац на Граово Омер-пашине године	<p>А Антуна војводина сина И Антуна сина јединога, Анта сина жива доватила, Па Антуна дозиваше сина</p>	4
10.	Војевање на Куче	<p>И Турова сва четири сина Докле сине зора од истока, Како сину зора од истока,</p>	3
11.	Војевање на Куче	Без оружја, брата и синова	1
13.	Женидба књаза Данила	<p>И обадва сина Јованова, Пак два своје сина дозиваше, Обадва су Јованова сина,</p>	3
15.	Бој на Граховцу	<p>И три Вука Машанова сина, То не сину муња од облака, Те му сина круна допанула</p>	3
16.	Похара Колашина	А кад сину зора од истока,	1
21.	Крштење књагиње Олге	Љубе чедо баи како и сина	1
22.	Смрт књаза Данила	<p>Па Николу сина дозиваше, Устан', сине, већ' га не заспао! Али Мирко, сину одговара Почуј добро, мој једини сине! Али Мирко сину казиваше, Но ме чујеш, мој једини сине! Но их немој, сине, преварити, Немој, синко, Србе преварити, Али немој, сине, вјеровати,</p>	9
23.	Туговање змаја на Ловћену	<p>О Никола, мој једини сине, Ал' му мудро синак одговара Мирко гледа мила сина свога,</p>	

		<i>Сина љуби, пак му говораше,</i>	4
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>Оба су јој тамо сина, - Цар Лесандро, Шњим ће сједе оба сина, - брајо Перо, Његовијех пет синова, - пет ми јада, И сина ти ставит' на сердара Књаз ти срећан, твој синак Никола, Божја воља намири га сином И да будеш с сином задовољна, Да ти моле Бога твоје сину Александра Николина сина Мирковога од истине сина, њихов поглавар Максим Иван-бегов син Црнојевић, па није Дано, сине, јабуко од злата, Зашто, синко, већ тако уради? Ето, Стако, па сад карај сина, Мој синовац, син је од војводе Ни турскога сина никаквога, Борђијина сина поставише,</i>	17
25.	Пјесма од Крњица	<i>Загрли га како мати сина, Док јунака и српскога сина</i>	2
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Мајка своје сину говораше С Богом, сине, драго срце моје, Нећу ти га, сине, запуштати, С Богом, сине, мила срећо моја Па га љуби као мајка сина,</i>	5
			59
		<i>Укупно</i>	1398

Појам: снаха

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
17.	Наод Агајлија	<i>За свог сина снаом учинио,</i>	1
20.	Војвода Ђурица и Дука зулумћар	<i>Познао је милу снају своју, Божја т' помоћ, мила снао моја,</i>	2
22.	Смрт Цара Уроша	<i>Снао моја, госпођо царице,</i>	1
23.	Ненад Југовић и Коруна војвода	<i>Младе му снахе поробио Ми смо снахе Југовић' Богдана,</i>	2
24.	Нејаки Ненад и војвода Корун	<i>И зароби девет мили снаја, И зароби девет мили снаја Ропкињица, девет мили снаја, И попушта девет мили снаја!</i>	4
25.	Ненад и Коруна војвода	<i>Све је снаје редом разудао,</i>	1
56.	Марко Краљевић и Филип Драгиловић	<i>Попни-де се снаи на чардаке, Те ти види како снаха везе! Шарац с' попе снаи на чардаке Немој ми га, снао, ударати, Како снаа на ћерћеву везе!</i>	5
65.	Снахе деспотове и делије	<i>Снахе деспотове и делије Рано ране снаје деспотове, Божја помоћ, снаје деспотове! Ал' беседе снаје деспотове Лете ти сте, снаје деспотове, Божја помоћ, снаје деспотове, И освети миле снаје своје</i>	7
81.	Женидба Шћепана Јакшића	<i>А што ти је, наша снахо млада? Али си се, снахо, препанула,</i>	2
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	<i>Не жали га, снао Јевросима,</i>	1
88.	Смрт деспота Јована	<i>Да је просто, моја снао драга!</i>	1
91.	Женидба Бега Шумадинца	<i>Те сусрете своју снаху милу И своју је снаху загрлила, Скин' се с коња, добросретња снашо!</i>	3
			30
САНУ III			
14.	Отмица Јеле Батрићеве	<i>Снаха му се Јела поробила</i>	1
15.	Опет отмица Јеле Батрићеве	<i>Е му Турци снаху поробише Кад ћевера снаха угледала, Те се бјеше снаха послила, И уграби своју снаху младу</i>	4
17.	Бајо Пивљанин и Марић алајбег	<i>Моју снају, твоју вјерну љубу,</i>	1
27.	Женидба Ивана Сењанина	<i>Водиш ли ми милу снау моју? Бог ми с тобом, драга снао моја!</i>	2
29.	Љуба Хасан-аге Куне	<i>Не куни га, моја снахо мила, И сусрете своју снаху младу Вели Хајка Ђе си била, снашо? Откуд, снашо, глава од јунака?</i>	4
31.	Селјанин Иван	<i>Ој снашице, моја кошутнице, Хоћеш ли ме, снахо, послушати</i>	2
35.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>Ево сина, ево снахе миле!</i>	1
46.	Иванова мајка	<i>Снао моја, љубо Иванова,</i>	1
48.	Отмица и избављање сестре Цмиљанића	<i>Што си ми се, снахо, осјетила, Али си се, снахо, препанула,</i>	2
49.	Женидба Стојана Јанковића	<i>Не цвијели, драга снао моја, Лијепо ћу тебе, снао, даровати,</i>	2
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Што је, снао, Тодорова љуби, Она ћеши своју милу снау А не плачи, мила снао моја,</i>	3
59.	Љуба ускока Рада	<i>Окле је, снашо, књига допанула</i>	1
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Мајка снахи све по реду каже Треће добро тебе, мила снахо! Јошт ми, снајо, у књиги говори Љуби сина и љуби снашицу, А, снашице, дуго живовала,</i>	5
64.	Слуга Милован и Куна Хасан-ага	<i>За Бога, наша снахо драга,</i>	1
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>О, бора ти, наша мила снајо, Не дај, снахо, погубит' ћевере!</i>	2
			32
САНУ IV			
11.	Јован Бакић и Осман Ђоровић	<i>Девет снаа до девет ћердана, Седам снаа све седам ћердана</i>	2
41.	Почетак буне против дахија	<i>За снаху је свате оправдио,</i>	1
			3
СМ			
3.	Умјет', имјет'	<i>до тебе је л'јена снаша</i>	1

27.	О Медуну граду	<i>твоју дивну снаху поробише, кад си твоју повратио снаху!</i>	2
39.	Радул-бег	<i>имахаше снаху милостиву мила снаха доноси хаљине</i>	2
61.	Нова црногорска пјесна	<i>Кад ђевери снаху разумјеше,</i>	1
65.	Нерођен делија	<i>њена сина и снахицу драгу,</i>	1
71.	Милост материна	<i>Штајући к милој снаши дође Што си ми се, снашо наједила? ак' умремо ја и Ђуро, снашо, ак' умремо ја и Ђуро, снашо, А снаша се наједила млада,</i>	5
77.	Златна свирала	<i>а су своје двије снахе младе, Авај мене, миле снахе моје!</i>	2
86.	До три харамбаше	<i>Снахо моја, Хајкуно ђевојко!</i>	1
94.	Опет Марко и Филип	<i>Снахо моја, Филипова љубо! Снахо моја, Филипова љубо! Снао моја, Вилипова љубо! Снахо моја, Вилипова љубо! Снахо моја, Вилипова љубо!</i>	5
97.	Поп пашин зет	<i>О бога ти, моја мила снашо! Ах не лудуј, моја мила снашо! О бога ти, снахо несуђена!</i>	3
106.	Дуждева свадба	<i>да ми будеш млада за снахицу,</i>	1
114.	Смиљанић	<i>да снахице не застају заве,</i>	1
119.	Маркова женидба	<i>некће мене снаху испросити, мене снаху, тебе вјерну љубу? и тебе ћу снаху додати јес' ли мене снаху испросио, мене снаху тебе вјерну љубу? тебе, мајко, снаху испросио, тебе снаху, мене вјерну љубу.[] моје куме, твоје снаше миле, снаху твоју, милу куму моју, куму моју, милу снаху твоју, издаде му куму снаху милу, Е се снаха на ђевера фали!</i>	12
126.	Старац Ђејфан	<i>Ај Анђушо, наша мила снашо!</i>	1
130.	Непољуб	<i>води снаху на чардак шарени ал' му снаха сузна и крвава, Снахо моја, много јадна била! Снаха каже зулума јој нејма, Бе не лудуј, моја снашо мила све је, снашо, тебе у сватове, Отле Неђо са снахом окрену, Нека снаху гледа те удаје,</i>	8
			46
ВУК II			
9.	Браћа и сестра	<i>И дворни осам милих снаха Да дарује браћу и снахице</i>	2
10.	Милан-бег и Драгутин-бег	<i>Док ја идем снахи у одају Те он иде снахи у одају Кад униће снахи у одају, Али снаха код пенџера сједи, Спрам њег' снаха на ноге скочила, Снахо моја, Миланбеговице! На то њему снаха одговара Те дарива своју снаху драгу Снаха му је пољубила руку, Што је њега снаха даривала</i>	10
25.	Женидба краља Вукашина	<i>Кад је мени снаха Видосава, Моја снаха, твоја невјерница,</i>	2
31.	Бан Милутин и Дука Херцеговац	<i>Кучка једна, а не снаха моја,</i>	1
42.	Марко Краљевић и Вуча генерал	<i>Мила снаха Вуче генерала, Што је тебе, моја снахо драга? Не плаши се, моја снахо драга! Не бој ми се, моја снахо драга!</i>	4
48.	Смрт мајке Југовића	<i>Далеко је снае угледале, Снао моја, љубо Дамјанова! Снао, моја, љубо Дамјанова!</i>	3
56.	Женидба Марка Краљевића	<i>Јеси л' мене снаху испросио? Мене снаху, себе вјерну љубу Дај ти мене твоју милу снаху Дај, Стјепане, твоју милу снаху Дај, ђевере, твоју милу снаху Даде дужду своју снаху милу, Ој ђевере! Камо твоја снаша?</i>	7
59.	Марко Краљевић и Филип Мацарин	<i>Божја помоћ, моја снахо мила! Божја помоћ, моја снахо мила!</i>	2

61.	Марко Краљевић и Алил-ага	Снашница је, кано и сестрица Снаа када кошуљу са златом,	2
78.	Болани Дојчин	Снахо моја, танка Анђелија! Анђелија, моја снахо мила!	2
79.	Женидба Ђурђа Смедеревца	Јеси л' мене снаху испросио, Мене снаху, тебе вјерну љубу? И тебе сам снаху испросио, Тебе снаху, мене вјерну љубу,	4
82.	Женидба Тодора од Сталаћа	Залуди си снау испросила Одвео ми снау испрошену, Благо мене, ето снае моје! Те венчала браца и снашцу Да пробуди браца и снашцу За што, снао? Да од Бога нађеш? Снаа ми је невер'учинила, Са снаом се лепо помирила,	8
87.	Женидба Поповића Стојана	Јеси л' мене снаху испросио, И тебе сам снаху испросио, Тебе снаху, мене вјерну љубу,	3
88.	Женидба Влашића Радула	Одјаш' коња, мила снахо моја! Те ми вези полуноћи, снахо, Одјаш' коња, мила снахо наша! Не ће снаха коња да одјаше,	4
89.	Женидба Максима Црнојевића	Снаху проси три пуне године, Снаху проси, а просит'ље благо Чини ми се, снаху ј' испросио Просит' снаху три године дана, Ал' нијеси снаху испросио? Ја сам нама снаху испросио Да се твоја снаха преудаје, Да се наша снаха преудаје Бе ми сједи снаха испрошена Не ћу моју снаху оставити На просидби, кад снаху испросих, Преведи ми снаху преко мора, К себе руке, мила снахо моја! Но погледај, мила снахо моја! У том сам се, снахо, препануо, Снахо моја, Латинко ђевојко! Хоће, снахо, заметнути кавгу Снахо моја, Богом ти се кунем! Или снахом, или сватовима,	19
92.	Женидба Змај-Деспота Вука	Ђеверима снаху продадоше, А ђевери снаху одведоше	2
97.	Јакшићима двори похарани	Што је тебе, снахо моја драга?	1
100.	Јакшићи кушају љубе	Што говори госпођа снашница,	1
			77
ВУК III			
17.	Паша Подгорица и Ђуро чобан-баша	Твоја мила снаха заробљена, Мила моја снаха заробљена, Да ми моју снаху одмолимо, Не бих л' мог'о снаху одмолити, Дај ти мени моју милу снаху,	5
25.	Ропство Јанковића Стојана	Снае Јеле заборавит' не ћу Снао Јело, неношено злато! Моја снаша Адамско колено, Снае Јеле заборавит' не ћу Снао Јело, неношено злато!	5
26.	Женидба Ива Сењанина	Наше снахе Хајкуне девојке	1
52.	Раде од Сокола и Ашин-бег	Нај то тебе, моја мила снахо! Нај то тебе, моја мила снахо!	2
53.	Опет то, мало друкчије	Снахо моја, Алибеговице! Одавно те мојом снахом зовем,	2
62.	Човјек-паша и Михат чобанин	Павунице, то су ми снашнице	1
68.	Ришњанин хаџија и Лимун трговац	Бе не лудуј, моја снахо драга!	1
71.	Синовица попа Милутина	Пак дозивље своју снаху милу Иконија, мила снахо моја! Снахо моја, младу Анђелију, Ал' залуду, моја снахо мила! Ми остасмо, снахо, сиромаси Већ чу ли ме, моја снахо мила! Ето, снахо, на бијелој кули Кад то чула снаха Иконија, А кад попе снаху разумијо,	9
73.	Женидба Јова Сарајлије	То је ђевер снаху послушао, Снахо моја, од злата јабуко! Већ је оно драга снаха твоја	3
74.	Женидба Плетикосе Павла	Не будали, наша мила снахо!	1

75.	Иво усарин и Аврам спахија	Ово ми је од снае кошуља,	1
76.	Ћирјак и Грчић Манојло	Држде, снашо, коња брационога, То је снаша и моја и твоја,	2
78.	Женидба Милића барјактара	Љуто тужи моја мила снаша, Благо мене, ето ми снашице! Не би снахе, ни од снахе гласа,	3
79.	Воин и његова заручница	Јер ме коре моје снахе младе	1
81.	Женидба бега Љубовића	Снахо моја, шћери диздарева! Ти не бој се, моја снахо драга! Да заове снахе не застају,	3
82.	Удаја сестре Љубовића	Ђевер снаши тихо одговара Снахо моја, Хајкуна ђевојко!	2
			42
ВУК IV			
1.	Перовић Батрић	Седам снаха седам вијенаца, Снаха моја Цв'јета Радулова Он ће наше снахе поватати,	3
3.	Поп Црногорац и Вук Копривица	Мила снаха Црногорског кнеза А од снахе Црногорског кнеза,	2
12.	Ђелосевић Перо	Мучи снахо, већ га не заспала!	1
47.	Петар Бошковић и Гарван Барјактар	Попадијо снахо Анђелија! То је снаха Петра Бошковића, А не плачи, снахо Анђелија, А не цвили снахо Анђелија! Ал' му вели снаха Анђелија Када Петар снаху разумио,	6
			12
ВУК VI			
2.	Мајка крвница	Узми снаху за бијелу руку, Твоју снаху моју милу љубу, Бе ћу згубит' милосну снашицу! Па отиде снаји у одају Али снаја соја госпоцкога, Ти си своју снаху погубио, Погубио онаку снашицу, Твоју снаху, а нашу госпођу, Ти си своју снају погубио, Твоју снају, а нашу госпођу, Јес' ли, сине, снају погубио? Јово иде снахи на трагове Када Богдан упазео снаје, Опасује Јелицу снашицу Себе скида, на снаху је меће, Ево вама снашице Јелице, И ево ви од снахе братића Ево теби снахе и унука	18
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	Мила снаха како ластавица,	1
8.	Смрт два Драгичића	Справљај снахе с јадом на трагове Справи снахе, оста кукајући Отидоше снахе планинама, Оне јадне снахе Драгићеве	4
12.	Корун капетан и Ненад Југовић	Па испроси девет снаха мили Док је Јуже снахе испросио, Миле снаје дома доводио, Девет снаа Југу заробио, Девет снаа мили повратио, Нек му служи девет мили снаа	6
17.	Смрт Краљевић-Андреје	Снао моја, Андричина љубо,	1
24.	Женидба Марка Краљевића	Јеси ли ми снаху испросио?	1
25.	Невјера љубе Марка Краљевића	С мојом љубом, а твојом снашицом Оће л' га се снаја усетити	2
35.	Женидба Огњанина Вука	А тако ви, двије снахе моје,	1
36.	Женидба Ивана Црнојевића	Јеси ли ми снаху испросио, Мени снаху, теби вјерну љубу? Ја сам теби снаху испросио, Теби снаху, мени вјерну љубу,	4
38.	Кад се препануо Марко	А Будимко, моја снахо драга!	1
39.	Опет то исто	Брже снахо, ако Бога знадеш,	1
42.	Женидба Јањића Комнена	Ђевери суснаху послушали, Ђевер Тодорснаху послушао,	2
44.	Женидба Радул-бегова	Снахи својој ријеч проговара Сјаши с коња, снахо, добро моје,	2
58.	Бојичић Алија и Змај-огњени Вук	Волим бити Вукова снашица, Тебе, мајко, лијепе снашице,	2
75.	Бего од Удбиње и Бановић Секула	И за снахом мало пристајаше, Снахо моја, аманет ти тврди,	2
			48
ВУК VII			

6.	Женидба Сењанин-Тодије	<i>То му снаја за Бога примила, Ти се не бој, моја снао драга, А оћу те, снао, удомити,</i>	3
7.	Краљевић Милован и Чекме Асан ага	<i>Селам алећ, моја снао мила! Снао моја, Чекменова љубо,</i>	2
12.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>И да јесам снаху испросио А у девет снаху испросио,</i>	2
13.	Опет то исто	<i>Ђе изгуби снаху и свог сина Виђе снаху, виђе Маријана,</i>	2
23.	Женидба бега Љубовића	<i>Себе љубу, мене милу снаху, Мајка снаху међу очи љуби,</i>	2
25.	Женидба Мата Дуждевића	<i>Кад ти дође твоја снаја драга, Те обаси своју снају драгу Те обасу своју снају драгу,</i>	3
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	<i>Што је, снахо, што прћију слажеш,</i>	1
32.	Смрт Даничића Ђура	<i>Него зове ћерицу и снаицицу</i>	1
58.	Женидба од Бића Ал-аге	<i>Грду ријеч снахи проговори Мучи, снахо, окаменила се!</i>	2
			18
ВУК VIII			
2.	Поп Милутин и Дрекаловићи	<i>Виђосте ли попадију снау, И виђесмо снау попадију, Попадију снау заробише</i>	3
6.	Смрт двије младожење	<i>Ка' је своје снахе дофатио, Хајте с Богом, моје снахе миле,</i>	2
28.	Смрт Стојана Мартинова	<i>И твоју су снаху заробили,</i>	1
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>И његове двије снахе миле,</i>	1
			7
ВУК IX			
13.	Женидба књаза Данила	<i>Фала тебе, моја снахо драга! Фала вама, мила снахо моја Мирко снаху у бијелу руку, На ти прстен, драга снахо моја! Чујеш ли ме, моја снахо драга!</i>	5
22.	Смрт књаза Данила	<i>То ће бити мила снаха моја,</i>	1
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>И госпоњу снаху твоју, - млада Стане, Ема тебе, снаха, молим, - златна круно, Ма сам много закружила, - снаха тужна, Брајо Перо и шњим Јока, - кукај, снахо, Још те, јадна снаха, молим, - чуј ме, брајо, Биранијех витезова, - кука снаха,</i>	6
			12
			327
		<i>Укупно</i>	

Појам: свекрва

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
88.	Смрт деспота Јована	<i>И свекрву превати на платно,</i>	1
			1
САНУ III			
31.	Селанин Иван	<i>Ој старице, моја свекрвице,</i>	1
60.	Беговић Омер и Анђуша војводина	<i>Па запити своју свекрвицу</i>	2
		<i>Свекрвице, по Богу мајчице,</i>	
			3
САНУ IV			
			0
СМ			
			0
ВУК II			
12.	Змија младожења	<i>О свекрво, да те Бог убије!</i>	1
48.	Смрт мајке Југовића	<i>Свекрвице, мајко Дамјанова!</i>	2
		<i>Свекрвице, мајко Дамјанова!</i>	
			3
ВУК III			
75.	Иво усарин и Аврам спахија	<i>А свекрву, као своју мајку</i>	1
			1
ВУК IV			
			0
ВУК VI			
17.	Смрт Краљевић-Андреје	<i>Нашој мајци, твојој свекрвици</i>	1
			1
ВУК VII			
3.	Женидба Максима барјактара	<i>А свекрва стара на обије</i>	1
25.	Женидба Мата Дуждевића	<i>Изнела је мила свекрвица,</i>	1
31.	Ђуро Даничић и Покрајчић Павле	<i>Чуди јој се стара свекрвица</i>	1
			3
ВУК VIII			
			0
ВУК IX			
			0
		<i>Укупно</i>	12

Појам: ујак

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
27.	Милош Обилић и дужд Млечанин	Да је носиш мојему ујаку,	1
39.	Марко Краљевић огледа сабљу	Ја сам чуо да имам ујака, Та ујака Краљевића Марка, Та ево ти, јуначе, ујака, Злу се послу ујак одважио,	4
48.	Марко Краљевић и Арапин	То је ујак Ђерзелез-Халила	1
68.	Сибњанин Јанко и цар Отмановић	Да смијаше од ујака свога,	1
69.	Бановац Секуле	Он ујака за понуде пита Би ли, ујаче, каквије понуда?	2
70.	Бановац Секула избавља ујака	Бановац Секула избавља ујака Докле дође до ујака свога И ујаку одријечи руке Обрну се момче на ујака, А ујаку ријеч оговорио Је л' ме, ујаче, рана нагрдила? Но Секуле говори ујаку Виђи, ујаче, моју посестриму,	8
71.	Бановић Секула и Турци Удбињани	Носи вода мојега ујака, Па избави мог ујака Јанка!	2
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	Би л' ујаку образ освјетлала? Коменија говори ујаку Би л' ујаку образ освјетлала?	3
			22
САНУ III			
28.	Женидба Ива капетана	Ако ће ти ујак погинути, Но говори Јован ујаку О, ујаче, ниједни јуначе, Па ујаку Јован говорио Немо' кукат', мој мио ујаче, Хајде, ујаче, медице да тражиши,	6
37.	Женидба Титор-барјактара	Но ујака међу очи црне Ја ћу поћи, мој ујаче Иво!	2
39.	Женидба Тома барјактара	Фала тебе, мој ујаче Иво,	1
40.	Иво Сењанин и нећак му	Да мој ујо, Сењанину Иво, Лепо га је уја саранио,	2
51.	Опет женидба Стојана Јанковића	Па беседи својему ујаку Дај, ујаче, сокола ћогата Онда њему ујак проговара Он пољуби ујака у руку Збогом остај, мој мили ујаче! То је чуо мој мили ујаче, Ујак мени сокола ћогата Па је мене ујак опремио Далеко га ујак опазио,	9
			20
САНУ IV			
7.	Вицко Бујовић и Осман-капетан	Мој ујаче, теби савјет питам	1
			1
СМ			
17.	Конац турском харачу у Пипере	да он чека Пауна ујака	1
25.	Црмничани	Мој ујаче, Никола сердаре!	1
26.	Тко је јунак	ма Секул се у ујака нада Другом речеАј, ујаче Јанко!	2
34.	Мијат	но ујаку сестрић говорио моју главу и ујака мога	2
79.	Опет Секул и Ђерзелез	до ујаку међу очи црне до табора својега ујака,	2
83.	Укор Кчевке	отишао к миломе ујаку, па ујаку сестрић бесједио	2
87.	Бајова свадба	он ујаку свапе говорио Хајд', ујаче, по на ем Приморју Прођи ме се, мој мио ујаче! те он вида својега ујака, те извиди својега ујака,	5
95.	Дворба Јакшића	Наш ујаче, бане од Сибњиња, а својега уфате ујака, да објесе милога ујака, не остав'те себе без ујака, опростише својега ујака,	5
103.	Смрт Мијата	Ето коњиц ујака мојега, Је ли мене ујак долазио Оћен ти је ујак долазио	3
108.	у планину под јелу зелену,	А што ћемо, нам' мио ујаче,	1

110.	Драгиша	<i>е ма имаи ти добра ујака, да ја тражим ујака мојега, да ме ујак учи сјећи турке Ах си мене, мој мио ујаче! А за бога, мој мио ујаче! А тако ти, мој мио ујаче, оде трагом за својим ујаком,</i>	7
156.	О смрти младог цар-Уроша	<i>Урошеву истоме ујаку он својега окуми ујака, е је њега ујак изгубио, ал' му неће кум ујаче нигда</i>	4
159.	Цар и Секула	<i>на ујаку своме бесједио Мој ујаче, Сибињанин-Јанко! Небој ми се, мој ујаче Јанко! како га је ујо научио, целеран ћеш код уја ми бити, Секул пође ка ујаку своме,</i>	6
169.	Предраго је прескупо	<i>Не љути се, мој драги ујаче!</i>	1
			42
ВУК II			
25.	Женидба краља Вукашина	<i>А Марко се тури на ујака, На ујака војводу Момчила</i>	2
29.	Женидба Душанова	<i>Што л' се ујак на нас расрдио, Ујака ће нашег погубити, Хоћеш, брате, незван за ујаком Кад ујаку не ћу, да коме ћу? С Богом, остај, мој мили ујаче! Мој ујаче, Српски цар-Стјепане! И ујаку, који те имаде!</i>	7
86.	Опет то, али друкчије	<i>Те молише свог мила ујака, Замолеше свог мила ујака! Молимо те, наш мио ујаче! Мој ујаче, од Сибиња Јанко! Мој ујаче, од Сибиња Јанко!</i>	5
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>Позивље те ујак у сватове, Каже' ујаку јутрос на уранку? Прођи ме се, мој ујаче Иво! А кад би ме, ујо, послушао, Мој ујаче, Црнојевић-Иво! Мој ујаче, Црнојевић-Иво! Мој ујаче, Црнојевић-Иво! На небу се, ујо, наоблачи, Мој ујаче, Црнојевић-Иво! Ја ти, ујо, хоћу погинути, Мој ујаче, да од Бога наћеш! Чекај, ујо, онда јаде грдне Што ујаку санак казивао Те ујаку Иву проговара Мој ујаче, Црнојевић-Иво! Прођи ме се, мој ујаче Иво! Прођи ме се, мој ујаче Иво!</i>	17
97.	Јакшићима двори похарани	<i>Хоће њега ујак забавити</i>	1
			32
ВУК III			
27.	Опет женидба Сењанина Ива	<i>Мој ујаче, од Сења Иване! Мој ујаче, од Сења Иване!</i>	2
30.	Опет то, али друкчије	<i>Да си овђе с твоијем ујаком, За ујака војеводу Јанка И дофати ујака мојега,</i>	3
69.	Шта освета чини	<i>Не трч' за мном, мој мили ујаче! Ал' се бјеше вргло на ујака, На ујака Николића Таша, А бијаше брже од ујака,</i>	4
74.	Женидба Плетикосе Павла	<i>Куд се ћеде мој мио ујаче, Мој ујаче, Плетикоса Павле,</i>	2
			11
ВУК IV			
			0
ВУК VI			
19.	Марко Краљевић и Огњанин Вук	<i>Ево тебе твојега ујака А ти ли си, мој несретни ујаче! О ујаче, моје срце живо, Мој ујаче, дели Краљевић-Марко, Бе си, Марко, мој мили ујаче, Право иде к својему ујаку,</i>	6
21.	Кајање и исповијест Марка Краљевића	<i>Ево мени мог ујака Марка,</i>	1
66.	Ограшић Алија и сестра Цмиљанића	<i>Да с' уметну ћеца на ујака</i>	1
			8

ВУК VII			
2.	Женидба Томе барјактара	<i>Па ујаку своје бесједио</i>	2
		<i>Мој ујаче, Сењанине Иво,</i>	
5.	Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге	<i>Први шићар долази ујаку,</i>	1
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Па ујака по имену викну</i>	1
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Па кад ћога догна до ујака,</i>	5
		<i>А ујака увати за руку,</i>	
		<i>Молим ти се, мој мио ујаче,</i>	
		<i>Па ујака пољуби у руку,</i>	
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>Другу пиши твојему ујаку</i>	2
		<i>Мој ујаче, Сибињанин-Јанко!</i>	
			11
ВУК VIII			
9.	Права плата невјернику	<i>И ујака хоџу Сунетлића</i>	5
		<i>Погубио брата и ујака,</i>	
		<i>Погубио брата и ујака</i>	
		<i>Изгубио брата и ујака?</i>	
10.	Паша од Грахова и Влашић Милош	<i>Загрлише својега ујака,</i>	4
		<i>Па болеће питају ујака</i>	
		<i>А не бој се, мој ујаче драги,</i>	
		<i>И ујака Влашића Милоша</i>	
17.	Пипери и Ровчани	<i>Ја не смијем, ујаче Илија,</i>	1
72.	Смрт Булекова	<i>Мој ујаче, Перковић-Стефане!</i>	1
			11
ВУК IX			
22.	Смрт књаза Данила	<i>Собом узми својега ујака,</i>	2
		<i>Баи војводу, својега ујака,</i>	
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>Добро збориш, мој мили ујаче!</i>	2
		<i>Ти ујаче од Мартиновића,</i>	
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Свог ујака Мартиновић-Марка,</i>	1
			5
<i>Укупно</i>			163

Појам: заова

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
4.	Бог ником дужан не остаје	<i>Као наша заовица Анђа</i> <i>Као нашој заовици Анђи</i> <i>Као нашу заовицу Анђу!</i> <i>Зарано је заовици Анђи,</i> <i>Још раније заовици Анђи,</i> <i>Још раније заовици Анђи,</i>	6
22.	Смрт Цара Уроша	<i>Заовице Вукашиновице,</i>	1
			7
САНУ III			
			0
САНУ IV			
			0
СМ			
95.	Дворба Јакшића	<i>Издај мене твоју заовицу,</i> <i>Не могу ти издат заовицу,</i>	2
114.	Смиљанић	<i>да снашнице не застају заве,</i>	1
			3
ВУК II			
5.	Бог ником дужан не остаје	<i>Завидила својој заовици,</i>	1
97.	Јакшићима двори похарани	<i>Питала је Арапка заова</i> <i>Не питај ме, моја заовице!</i>	2
			3
ВУК III			
25.	Ропство Јанковића Стојана	<i>Заовице, рођена сестрице!</i>	1
75.	Иво усарин и Аврам спахија	<i>Заовице као и сестрице</i>	1
81.	Женидба бега Љубовића	<i>Да заове снахе не застају,</i>	1
			3
ВУК IV			
			0
ВУК VI			
2.	Мајка крвница	<i>Дотрчаше заве и јетрве,</i>	1
			1
ВУК VII			
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Да не мрзи зава на јетрву,</i>	1
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Сна заови ни јатора нема,</i>	1
			2
ВУК VIII			
			0
ВУК IX			
			0
		Укупно	19

Појам: ћерка

збирка/ број песме	назив песме	појављивање (стих)	укупно
САНУ II			
12.	Стјепан Неманић и баница Урица	<i>И даћу му ћерцу моју за љубовцу!</i>	1
17.	Наод Агајлија	<i>Не мож' ћерка оцу бити љуба,</i>	1
28.	Зидање Раванице	<i>Дарова му милу ћерку своју</i>	1
30.	О боју косовском	<i>Ако ћемо наше ћери давати, Милицу ћерку разговара Ако ти је жао ћери моје, твоје Видосаве љубе, С десне стране Видосава ћерка, С леве стране Вукосава ћерка,</i>	5
48.	Марко Краљевић и Арапин	<i>И даћу му ићерцу за љубовце А вели му ићерца јединица</i>	2
64.	Синови Ђурђа Смедеревца	<i>О Гордана, мила ићери моја, Нека знадеш, мила ићери моја, Водиће ми ићерцу за љубовцу!</i>	3
67.	Јања од Сибиња Јанка	<i>Ћери вели војевода Јанко</i>	1
87.	Мајка Анђелија и деспот Јован	<i>Немој ми се потурчити, ћерко!</i>	1
			15
САНУ III			
7.	Двоји свати, а једна дјевојка	<i>Ја сам ћерка од Будима бана,</i>	1
10.	Лазо бајрактар и Тептиш-буљубаша	<i>Па им даје двије кћери миле И кади'не кћери пофатао,</i>	2
20.	Женидба Вука Мирковића	<i>Сам би царе њима ићерцу дао! Када везир ићерцу разумио,</i>	2
21.	Женидба аге од Новог	<i>Милој ићерци аге од Травника! Ал' је зачу мила ићерца своја,</i>	2
30.	Ћер карловачког бана	<i>Ћер карловачког бана Ћер лијепа карловачког бана Да ти Богом, драга ћери моја, Да се, ћери, нећеш удавати! Ено теби, драга ћери моја, А ти Богом, драга ћери моја, Зинћело је, ћери, и богато момче! Ено теби, драга ћери моја, Ја ти Богом, драга ћери моја, Богатиј' је, ћери, и од мене, Ај Богом ти, ћери моја драга, Давор, ћерце, да те Бог убио, Дава бане ћерку за љубовку! Што је њему ћери обећао</i>	14
35.	Женидба сина Ива Сењанина	<i>А ја имам јединицу ићерцу,</i>	1
37.	Женидба Титор-барјактара	<i>Исту ићерцу старца Брадараге Ја сам ићерца старца Брадараге, Исту ићерцу старца Брадараге, Одведе ми ићерцу најмилију!</i>	4
39.	Женидба Тома барјактара	<i>Дивна ићерца Будалине Тала,</i>	1
51.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Мила ћерка краља Милутина</i>	1
54.	Стојан Јанковић и црни Арапин	<i>Дивна ићерца старца Ћефен-аге</i>	1
57.	Сестра и љуба Тодора Задранина	<i>Благо мене, мила кћери моја, Мила кћери и мила снашицо,</i>	2
67.	Женидба Мића Анђелића	<i>Милу ћерцу бана Задранина, Милу ћерцу бана Задранина,</i>	2
69.	Турско војевање на Беч	<i>Нијесам ти своје ћери дао Да нам није своје ћери дао</i>	2
74.	Бој око Дрежника	<i>Јао Ајко, моја мила ћерко,</i>	1
			36
САНУ IV			
23.	Дрекаловић Лале и Пренгушић Вук	<i>Брже, бабо, кћери у походе</i>	1
25.	Брђанин Вук и паша Пазарлија	<i>Но је мајка кћерци говорила</i>	1
38.	Бој на Граховцу	<i>Милу ћерцу Јовановић' Марка,</i>	1
39.	Погибија и освета Пера Мартиновића	<i>Скочи Драго, ићерцу загрио</i>	1
			4
СМ			
1.	Чувај се, радуј се	<i>на та вила ићер удава,</i>	1
28.	Хрђак ал' јунак	<i>и даћу му ћерцу за љубовцу</i>	1
38.	Туркиња што воли	<i>дивном ићером од Босне везира Мучи, ћерце, стале ти каменом</i>	2
55.	Нова пјесна црногорска о војни Русах и Тураках почетој у году	<i>још ти ићерцу дати за љубовцу,</i>	1
56.	Мали Радојица	<i>и твојом се ћерцом оженио,</i>	1
68.	Марко у тавници татарској	<i>ћерку милу од Хазака краља, он на ићерцу вику учинио Кујо једна, а не ићери моја!</i>	3
71.	Милост материна	<i>милом ћерцом од Будима краља О' ићери ми ситна књига дође,</i>	

		<i>То понеси мојој милој ћерци,</i>	3
72.	Што је Грујо	<i>ићера коња бијелу Леђану,</i>	1
76.	Грујице посестрима	<i>Курво једна, а не моја ћерко!</i>	1
77.	Златна свирала	<i>Паша њему ћерцу обећава,</i>	
		<i>да ми дадеи ћерцу за љубовцу,</i>	2
82.	Зулум удбињски	<i>мила ићерца Диздар-Осман-аге,</i>	1
86.	До три харамбаше	<i>тек Хајкуну ићерцу Љубовића,</i>	1
106.	Дуждева свадба	<i>Наша сестро, ћерце Јоренина!</i>	1
107.	Бег Љубовић	<i>још му ћерцу дати за љубовцу?</i>	1
114.	Смиљанић	<i>двје ићери, а четири сина,</i>	1
116.	Опет Смиљанић	<i>Ћери моја, Златка Ђуличића!</i>	
		<i>двје ићери а четири сина,</i>	2
119.	Маркова женидба	<i>Ајде, ћери, узми купу златну</i>	
		<i>А то ићери врло мило било</i>	2
130.	Непољуб	<i>имам ћерцу милу на удају,</i>	1
158.	Млогостручна невјера	<i>Шћер Марицу узе за царицу,</i>	1
159.	Цар и Секула	<i>своју ће ти ћерцу поклонити,</i>	1
169.	Предраго је прескупо	<i>у ког сека, у ког мила ићерка,</i>	1
			29
ВУК II			
7.	Заручница Лаза Радановића	<i>Иду, ћерко, кићени сватови,</i>	
		<i>Мила кћери, и тебе не било!</i>	2
9.	Браћа и сестра	<i>И десету ићерцу мљезиницу</i>	
		<i>Већ Јелица твоја мила ићерца</i>	2
12.	Змија младожења	<i>Чујете л' ме, до две миле ћерке!</i>	
		<i>Знате л', ћерке, јесте л' запазиле,</i>	2
13.	Опет то, али друкчије	<i>Најпрва кћер Михаила бана,</i>	
		<i>Не бој ми се, моја кћери мила!</i>	2
32.	Женидба кнеза Лазара	<i>За Милицу ћерцу мљезиницу</i>	1
39.	Марко Краљевић и Љутица Богдан	<i>Шћера мене за уши Шарину,</i>	1
44.	Бановић Страхиња	<i>Љуба моја, ал' је ићера твоја</i>	
		<i>Макар ићери нигда не видио</i>	
		<i>Љуба моја, мила ићера твоја,</i>	3
49.	Царица Милица и Владета војвода	<i>С њоме шећу двје миле кћери</i>	1
65.	Марко Краљевић у Азачкој тамници	<i>Милу ићерцу краља од Азака,</i>	
		<i>Ој бога ти, мила ћери моја!</i>	
		<i>Кучко једна, а не ћери моја!</i>	3
66.	Марко Краљевић и Арапин	<i>Поклони ми ићерцу за љубовцу</i>	
		<i>Нек ти отме ићерцу од Арапа</i>	
		<i>Не дај мене ићерцу Арапину,</i>	
		<i>Арапин је ићерцу испросио</i>	4
80.	Ђурђева Јерина	<i>Ја имадем ићерцу мљезиницу,</i>	
		<i>Ком ћу просцу моју ћерку дати?</i>	
		<i>Подај ћерку Вилу Маџару,</i>	
		<i>Ако не даи ћерку за Маџара,</i>	
		<i>Даде ћерку за Отмановића,</i>	5
89.	Женидба Максима Црнојевића	<i>Милу ићерцу дужда од Млетака,</i>	
		<i>Ти ми проси милу ићеру моју,</i>	
		<i>Прати књигу милој ићери мојој,</i>	
		<i>Шћери мојој, а тој снаси твојој,</i>	
		<i>Меште кћери и меште синова,</i>	
		<i>И ти води милу твоју ићеру</i>	6
92.	Жениба Змај-Деспота Вука	<i>Поклони ми ћерку за љубовцу</i>	1
94.	Женидба Тодора Јакшића	<i>Кад ти поћеш ћери у походе,</i>	1
95.	Ропство и женидба Јакшића Шћепана	<i>И даћу ти ћерцу за љубовцу,</i>	
		<i>И даће ти ћерцу за љубовцу,</i>	
		<i>Ћери моја, чисто злато моје!</i>	3
			37
ВУК III			
5.	Груица и паша од Загорја	<i>Ту нек буде твоја мила ћерка,</i>	
		<i>Мила ћерка дилбер Иконија,</i>	
		<i>А гледа га ћерка Иконија,</i>	
		<i>Ћери моја, дилбер Иконија!</i>	4
8.	Турско војевање на Беч	<i>Баи да би му кћери не узео</i>	1
14.	Свети Саво и Хасан-паша	<i>Двје ићери и четири сина</i>	1
18.	Женидба Ива Голотрба	<i>У ког сестра, у ког мила ићерца,</i>	
		<i>Осим ћери Глумца Осман-аге,</i>	
		<i>Једне ћери Глумца Осман-аге</i>	
		<i>О Фатијо, ћери Османова!</i>	4
19.	Хајка Атлагића и Јован бећар	<i>За кћери је књигу оправила</i>	
		<i>За што, кћери, да од Бога наћеш!</i>	2
22.	Опет женидба Стојана Јанковића	<i>Мила ићерца аге Синан-аге,</i>	
		<i>Двје ићери и четири сина</i>	2
26.	Женидба Ива Сењанина	<i>Који секу, који милу ћерку</i>	1
28.	Кунина Златија	<i>Мила ћерка Хамзе капетана</i>	
		<i>Не вјешај се, мила кћери моја!</i>	

		<i>Него чујеш, моја кћери драга! Кћери моја, лијена Анђуша!</i>	4
34.	Женидба Ивана Ришњанина	<i>У тебе ми чудну ћерку кажу У мен' има ћерка на удају, Шћери моја, дилбер Јефимија! Шћери моја! У нећељу прву Када пође ићери у походе,</i>	5
38.	Пеул капетан и Хрњетина Мујо	<i>Сина жени, милу ћер удаје, Двије кћери и два мила сина Бе сићеле двије миле кћери, А удаде двије кћери младе</i>	4
40.	Златија старца Ђеивана	<i>После једну ћерку јединицу, Ћери моја, Златија девојко Без промјене, моја мила ћерко! А ја сам ти, ћери, остарио, Даде ћери свијетло оружје,</i>	5
54.	Вук Јеринић и Зукан барјактар	<i>Двије ићери и четири сина</i>	1
55.	Куна Хасан-ага и Драгић војвода	<i>И доведи ћерцу Анђелију, Да поведем ћерцу Анђелију, Двије ћери и четири сина</i>	3
68.	Ришњанин хаџија и Лимун трговац	<i>Ђегођ, ићери, на конаку будеш,</i>	1
71.	Синовица попа Милутина	<i>Ти имадеш ићерцу на удају, Те доживље своју милу ићерку Шћери моја, млада Анђелијо! Удаји се, моја ићери драга! Узми, ићери, кога теби драго Од првих је, мила ићери моја, Хајде, ићери Невесињу равну, Двије ићери и четири сина</i>	8
72.	Сестра Ђурковић-сердара	<i>Бре не преши, моја ићери драга! Двије ићери и четири сина У младости ићери поудао,</i>	3
73.	Женидба Јова Сарајлије	<i>А да видиш, моја ићери драга! Већ чујеш ли, моја ићери драга!</i>	2
75.	Иво усарин и Аврам спахија	<i>Твоју ћерцу милу јединицу,</i>	1
77.	Заручница Сењанина Ива	<i>Мучи, ћерце, да би замукнула!</i>	1
78.	Женидба Милића барјактара	<i>А по твоју ићеру Ђепосаву</i>	1
80.	Хасанганица	<i>За њом трче дв'је ћере девојке А дв'је ћере у румена лица, Дв'је је ћерце с пенџера гледаху, Свакој ћери чоху до пољане</i>	4
81.	Женидба бега Љубовића	<i>Шћерцу дивну од града диздара Злато моје, ићери диздарева! Снахо моја, ићери диздарева! Да ти дадем ићерку диздареву Двије ићери и четири сина Ране ићери, а позне синове,</i>	6
83.	У драгом је најтврђе поуздање	<i>Заробише ћерцу гиздареву Ћерце Фате, не уздај се у ме, Ћерце Фате, не уздај се у ме,</i>	3
			67
ВУК IV			
1.	Перовић Батрић	<i>То ће моју ћерку заробити</i>	1
14.	Ускок Кариман[]	<i>Који ићерцу, који милу сеју Јешу ћу му ићерцу заробити,</i>	2
15.	По смрти Ускок-Каримана	<i>А дао му ићерцу за љубовцу</i>	1
25.	Опет то из Црне горе	<i>Милом ићерцом Саве од Посавја</i>	1
29.	Кнез Иван Кнежевић	<i>Купит' сина или милу ћерцу, Једног сина или милу ћерцу</i>	2
34.	Луко Лазаревић и Пејзо	<i>У ког ићерца, у ког мила сеја,</i>	1
			8
ВУК VI			
4.	Дијете Јован и ћерка цара Стефана	<i>Дијете Јован и ћерка цара Стефана Ћери моја, дуго јадна била, Ћери моја, дуго јадна била, Но жалосна ћерка Стеванова А да видиш ћери Стеванове, Но жалосна ћерка Стеванова, О Милице, моја ћери драга, Или, кћери, соколови сиви, А гледа је ћерка Стеванова,</i>	9
8.	Смрт два Драгичића	<i>Шћер удава, а два жени сина! Оженили и ићерцу удати И удоми нашу милу ићерцу Треће воде ићери Драгићеве</i>	4
13.	Неманић Стјепан и Урица баница	<i>И још моју ћерцу за љубовцу</i>	1
24.	Женидба Марка Краљевића	<i>Устан', кћери, за Бога једнога! Но отиди, живота ти, ћерце!</i>	

		<i>Сједи, кћери, не сјело ти месо!</i>	3
29.	Зидање Девича	<i>Ал' му нико ћерцу не извида, И опреми ћерцу јединицу, Он ће твоју ћерцу извидати</i>	3
31.	Дијете Секула и цар Отмановић	<i>Да ти дадем ћерцу за љубовцу,</i>	1
35.	Женидба Огњанина Вука	<i>Ти изведи милу ићерцу твоју, Тада краље ићерцу изводио, Милу своју ићерцу Кадијану, Милом ићери од Будима краља,</i>	4
36.	Женидба Ивана Црнојевића	<i>Л'јену ићерцу дужда Млетачкога, Л'јену ићерцу дужда Млетачкога, Двије кћери и четири сина</i>	3
37.	Женидба од Леђана бана	<i>Ћерцу драгу од Јанока бана, Кад си нашу ћерцу испросио,</i>	2
38.	Кад се препануо Марко	<i>На аманет предавам ти ћерцу, И он чека моју ћерцу драгу Не пушти ми ћерцу у Турака,</i>	3
40.	Женидба крушевачког бана	<i>Да ми чуваш ићерцу Николицу,</i>	1
41.	Троји свати по једну Ђевојку	<i>Али имаш до три ићери твоје, Али имаш ићерцу јединицу, Ја не имам до три ићери моје Него имам ићерцу јединицу,</i>	4
43.	Женидба Мусића Стевана	<i>Кћери драга краља Матијаша</i>	1
44.	Женидба Радул-бегова	<i>Дивну ћерцу бана Арванита,</i>	1
46.	Љутица Богдан и краљ московски	<i>Двије ићери и четири сина</i>	1
47.	Женидба Јакше капетана	<i>Неког сеја, неког мила ићерца, А гледа га ићерца јединица Но сад што ћу, моја ићери драга!</i>	3
59.	Ђерђелез Алија и Вук Деспотовић	<i>И доведе Анђелију ићерцу, И доводи Анђелију ићерцу,</i>	2
67.	Иво Сењанин и Беглер-бег	<i>Српске ћери од соја бољега, Милом ћерцом Бана Задранина</i>	2
69.	Кадуна Асан-аге Куне	<i>Немој, кћери, бијела кадуна, Нити кћери у воду скочити, Иди кћери на бијелу кулу,[] А ти, кћери, бијела кадуно, Иди, кћери, Сењу бијеломе, Покрсти се моја кћери драга,</i>	6
78.	Женидба Рада Облацића	<i>Не купи их да ићерцу удаје, Мучи, кујо, а не ићери моја,</i>	2
82.	Смрт Бијелић-Михаила	<i>Ја сам кћери моје разудао, Немам, пашо, кћери на удају, И ухвати ћерку јединицу,</i>	3
			59
ВУК VII			
2.	Женидба Томе барјактара	<i>Мила ићерца од Удбиње Муја,</i>	1
3.	Женидба Максима барјактара	<i>Мила ћерка старца Ђевај-аге Двије ићери и четири сина, Прве ћери, потоње синове, Да се прво ћери разудају,</i>	4
5.	Сестрић Милован и сестра Глумца Осман-аге	<i>А Менума, кћери Османова,</i>	1
6.	Женидба Сењанин-Тадје	<i>Сина жени, а ћерку удаје,</i>	1
9.	Женидба Тоше капетана	<i>Жалије му миле ћерце било</i>	1
10.	Женидба Петра Ришњанина	<i>О Ајкуна, моја ићери драга! И на част ти моја ићерца мила,</i>	2
13.	Опет то исто	<i>То је моја ићерца јединица</i>	1
14.	Женидба Антуна Поповића	<i>Неког сеја, неког мила ићерца, Даћу њему Анђелију ићерцу, Грли Анђу Стојанову ићерцу</i>	3
15.	Женидба Бановић-Секула	<i>Удаји се, моја ћери драга, Бирај, ћерце, кога теби драго</i>	2
16.	Женидба Комлен-барјактара	<i>Милу кћерку од Грабежа краља,</i>	1
17.	Гојени Алил под Уцбаром	<i>Добра ићерка од Уцбара бана Он истура ићерку на кошију Бане ићерку на кошију тура На поклон ти моја ићерка мила,</i>	4
18.	Мушкет капетан и удбински диздар	<i>Милом ћерцом удбињског диздара,</i>	1
19.	Женидба Бокчевић-Шћепана	<i>Неког ићерца, неког мила сека, Милом ићерцом диздар-Асан-аге Да ми даде ићерцу за љубовцу, Дај ти мени ићерцу за љубовцу, Те ми проси ићерцу за љубовцу? Те ми просиш ићерцу за љубовцу? Шћери моја, Ајкуна ђевојко! Па је ићери својој говорио Шћери моја, Ајкуна ђевојко, Па је ићери својој говорио</i>	

		<i>Шћери моја, шинула те гуја,</i>	11
20.	Женидба Грбљичића Зана	<i>Мила ићерца Грзурине бана Да ти имаи ићерцу на удају, Ал' је моја ћерка самовољна, Шћери моја, мила Маријано,</i>	4
21.	Брђанин Вук и Пећки везир	<i>Једно јутро кћери подранио, Ћери моја, дуго јадна била! А ти, кћери, нећеш ниједнога, Кћери моја, кога теби драго Узми, кћери, млада Видајића Узми, кћери, везир-Јањадолца Узми, кћери, везир-Пећанина</i>	7
22.	Женидба бана Дрињанина	<i>Шћерца драга Бошњанин-Шћепана Поклони ми ићерцу за љубовцу Да ја имам ћерцу за удаје, И ићери је својој говорио Удавај се, мила ићери моја Састави ме с милом ћерцом твојом, Милу ћерцу Бошњанин-Шћепана,</i>	7
23.	Женидба бега Љубовића	<i>Два му сина ћерцу изведоше, Кад поћете кћери у првчје,</i>	2
27.	Несуђена женидба Марка Баларића	<i>Што је ићерца Богдановић-Пера, Дивна ићерца Богдановић-Пера, Марко гледа и мајку и ићерцу, Да сам давно ићерцу обећао, Мајка ићерцу обећат' не може, Јер сам давно ићерцу обећао,</i>	6
32.	Смрт Даничића Ђура	<i>Него зове ћерцу и снашцу</i>	1
36.	Погибија око дјевојке	<i>Послушај ме, моја ићери мила! Да те вуче, ићери, по свијету, Туна, ићерко, поживљења нема</i>	3
43.	Ливљанин кадија и Михат харамбаша	<i>Док кадијне кћери опазеше, Пак кћерима поче говорити Трч'те, кћери, врата отворите, Кад кадијне кћери угледаше, А кадијне кћери допадоше, Одмах своје кћери дозиваше, Пак кћерима поче говорити Кћери моје, двије круне златне, Подрум ће вас, кћери, удавити А кадијне кћери опазеше,</i>	10
47.	Бајо Пивљанин и Але Новљанин	<i>С милом ћерцом наше од Ченгића,</i>	1
58.	Женидба од Бића Ал-аге	<i>Милу ићерцу од Босне везира</i>	1
			75
ВУК VIII			
1.	Вук Зечанин и љуба му	<i>И поздравља милу ћерку Мару</i>	1
2.	Поп Милутин и Дрекаловићи	<i>Да је у те ићерца од удаје,</i>	1
36.	Освојење Дрежника	<i>А зла санка, драга ћери моја, То су, ћери, цесарске лубарде Што ли, ћери, кликте соколови, Што ли, ћери, сијевају муње,</i>	4
43.	Бунапарт и Бечком ћесару	<i>Па га ћер земљом Ђерманијом,</i>	1
61.	Не зна се ко јекривљји	<i>Он је дао ићерцу најстарију</i>	1
71.	Постанак књаза у Црној Гори	<i>Милу ћерцу од Квекића Марка, Милу ћерцу од Квекића Марка,</i>	2
73.	Ударац Омер-пашин на Црну Гору	<i>И даћу му ићерцу за љубовцу</i>	1
			11
ВУК IX			
13.	Женидба књаза Данила	<i>Баш Даринка ићерца Јованова Јован своју ићерцу дозиваше, Шћерцу кара, пак је разговара Но се удај, моја ићери драга, Дивно му се ићерца поклонила Већ Даринку милу ићерцу твоју, Подај мене ићерцу за љубовцу Но дај мене ићерцу за љубовцу, Читај књигу, моја ићери драга, На поклон ти мила ићерца моја, Мила ићерца Даринка ђевојка, Младу ићерцу Квекића Јована, Дивну ићерцу, лијепу Даринку Дивном ићерцом Квекића Јована Како Јован ићерцу удомива</i>	15
15.	Бој на Граховцу	<i>Дао би му ићерцу за љубовцу</i>	1
22.	Смрт књаза Данила	<i>Нека носи драгу ћерцу моју</i>	1
24.	Жалост и радост по смрти кнеза Данила	<i>А мојојзи кћери два ђевера,</i>	1
32.	Бојеви Црногораца и Херцеговаца с Турцима	<i>Собом узе милу ићерцу своју, Љубезно јој ићерцу миловаше,</i>	2

			20
		Укупно	361

ЛИТЕРАТУРА

- D. Ajdačić, „O vilama u narodnim baladama“, У зборнику: „Studia mythologica Slavica“ IV, Beograd, 2001, 207-224
- Аристотел, „Реторика“, (прев. Марко Вишић). Подгорица, 2008.
- А. Абрамовић, „Утицај београдског православног кумства на породични култ“ У: Теолошки погледи XLVI, 2/2013, стр. 631-661
- М. Бабић, „Вокатив као средство за изражавање експресивности“, У зборнику „Радони Филизофског факултета Пале“ XIII/1, Пале, 2011, стр. 49-66
- Р. Вакотић, „Појав чуда и закон реда у народној књижевности“, Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, XXXI, Zagreb, 1-66
- D. Bandić, „Tabu u tradicionalnoj kulturi Srba“, Beograd, 1980.
- Ј. Бартмињски, „Језик-слика-свет“, Етнолингвистичке студије, Београд, 2011.
- D. Berković, „Čuvajte se pasa! Položaj I uloga psa u biblijskom diskursu“ У: „Kairos - Evanđeoski teološki časopis“, god. VIII, Zagreb, 2014, br. 1, str. 69-80
- V. Berčić, „Utilitarizam“ U: *Filozofska istraživanja*. 110/28. Sv. 2. Rijeka, 2008, str. 363–377
- „Библија. Свето писмо Старог и Новог завета.“ Глас цркве, Шабац, Ваљево, Београд, 2005.
- „Biblijski leksikon“, Zagreb, 1988.
- Ј. Бјеладиновић, „Народне ношње у XIX и XX веку: Србија и суседне земље“, Етнографски музеј у Београду, 2011.
- В. Богишић, „Народне пјесме из старијих, највише приморских записа“,
- В. Војиновић, „Реџник сродних санскртских и српских реџи“, Beograd, 2000.
- Л. Бошковић, „'Бог ником дужан не остаје' - Слојевитост фолклорног текста и ресемантизација мотива“, У: „Зборник Матице српске за књижевност и језик“, књ. 53, св. 1-3, Нови Сад, 2005, стр. 73-82
- М. Вошковић Stulli, „Balada o Marku Kraljeviću i bratu mu Andrijašu“, U: „Usmena književnost kao umjetnost riječi“, Zagreb, 1975, стр. 7-32
- М. Будимир, „Са балканских источника“, Београд, 1969.

- А. Веселовски, „Историјска поетика“, Београд, 2004.
- Р. Vlahović, „Postanak i razvoj srpske nacije; etnološki pristup“ У: „Postanak i razvoj srpske nacije“, Београд, 1979, стр. 85-112
- П. Влаховић, „Данка Лајић Михајловић, 'Свадбени обичаји и песме Црногораца у Бачкој“, У: „Гласник Етнографског музеја“, књига 69, Београд, 2005, стр. 213-214
- Т. Вукановић, „Енциклопедија народног живота, обичаја и веровања у Срба на Косову и Метохији: VI век – почетак XX века“, Београд, 2001.
- С. Гароња Радованац, „Матријархални обредни прежици ('женско начело') у нашим народним баладама“, У: зборнику „Жива реч“, Београд, 2011, стр. 83-104
- Ван Генеп, „Обреди прелаза“, Београд, 2005.
- Gerard Genette, „Narrative Discourse an essay in method“, New York, 1980.
<https://ia801600.us.archive.org/12/items/NarrativeDiscourseAnEssayInMethod/NarrativeDiscourseAnEssayInMethod.pdf>
- З. Голубовић, „Социолошки речник“, Београд, 2007.
- А. Гура, „Симболика животиња у словенској народној традицији“, Београд, 2005.
- Л. Делић: „Провре вода мутна и крвава. Епска атрибуција воде.“ У: „Aquatica, књижевност, култура“ Балканолошки институт САНУ, посебна издања 122, Београд, 2013, стр. 231-246
- М. Детелић, „Митски простор и епика“, Београд, 1992.
- М. Детелић, „Бели двор и бели град у епској поетици“, Глас САНУ, књ. 23, Београд, 2007, стр. 109-119
- М. Detelić, „Zelena jabuka u epskim pesmama“ У: „Зборник у част Марији Клеут“, Нови Сад, 2013, стр. 51-72
- М. Detelić i L. Delić, „Modelativni potencijal kletve u usmenoj epici“ (On the Modelative Potentials of the Curse in Oral Epics). *Poznańskie Studia Slawistyczne* 3, 2012, str. 29–43
- Р. Драгићевић, „Концепт Бога у српским народним пословицама“ У: зборнику „Теолингвистичка проучавања словенских језика“, књ. 5, београд, 2013. стр. 71-86.
- V. Dubljević, „Primena Kantovog kategoričkog imperativa“ У: „Evropska zajednica naroda i univerzalne vrednosti“, Novi Sad, 2010, str. 127–147
- Л. Ђаповић, „Смрт и оностраност у клетвама“ Посебна издања, Књига 66,

- Београд, Етнографски институт САНУ, 2009.
- М. Ђинђић, „Турцизми у савременом српском књижевном језику (семантичко деривациона анализа)“, докторска дисертација, Београд, 2013.
- И. П. Ђелић, „Семантички потенцијал деривационих гнезда именица интелектуалних својстава“, У: „Творба речи и њени ресурси у словенским језицима“, Зборник радова са четрнаесте међународне научне конференције Комисије за творбу речи при Међународном комитету слависта, Београд, 2012. стр. 737-745
- Т. Ђорђевић, „Белешке о нашој народној поезији“, Београд, 1939.
- Т. Ђорђевић, „Деца у обичајима и веровањима нашега народа“, Београд, 1941.
- Т. Ђорђевић, „Порекло накита и одела“, У: „Беседе знаменитих Срба“, Београд, 2005, стр. 229-240
- В. Ђурић, „О Рељи Крилатици у песништву“, У: „Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор“, књ. 42, св. 1–4, Београд, 1976. стр. 61–65
- В. Ђурић, Антологија народних јуначких песама, Београд, 1990.
- М. Elijade, „Istorija verovanja i religijskih ideja, od kamenog doba do eleuzinskih misterija“, knj. I, Beograd, 1991.
- „Enciklopedija leksikografskog zavoda“, knj. 1, Zagreb, 1955.
- „Ерлангенски рукопис старих српскохрватских народних песама“, Г. Геземан, Никшић, 1987.
- Н. Жупанић, „Срби Плинија и Птоломеја; питање прве појаве Срба на светској позорници са историјског, географског и етнолошког становишта“, Београд, 1997, стр. 27-35
- С. Зечевић, „Српска етномитологија“, Београд, 2008.
- И. Златковић, „Епска биографија Марка Краљевића“, Београд, 2006.
- Z. Ivanović, „Antropološka kritika teze o 'braku kupovinom žena' kao prilog promišljanju interdisciplinarnosti“, У: „Етноантрополошки проблеми“, Београд, 2007, н.с. год. 2, св. 2, стр. 157-220
- М. Ивић, „Информативне улоге пресупозиција и импликација документоване српским језичким фактима“, У: „Јужнословенски филолог“ LXIII, 2007, стр. 1-6
- R. Jakobson, „Lingvistika i poetika“, У: „Lingvistika i poetika“, Beograd, 1966, str. 285-324

- Р. О. Јакобсон, „Једини 'јунак' науке о књижевности”, у зборнику „Теоријска мисао о књижевности”, прир. Петар Милосављевић, Нови Сад, 1991.
- Р. Јакобсон, *Лингвистика и поетика*, Београд, 1966.
- Р. Jakobson i P. Bogatirjov, „Folklor kao naročit oblik stvaralaštva“ У: „Usmena književnost. Izbor studija i ogleda“, прир. Маја Boskovic-Stulll, Zagreb 1971, str. 17-29
- Ј. Јанићијевић, „У знаку Молоха, антрополошки оглед о жртвовању“, Београд, 1986)
- З. Карановић, „Обредна функција сватовског дара и благослова у Вуковој балади *Женидба Лаза Радановића* – словенска позадина“ У: „Кодови словенских култура“, бр. 3, Београд, 1998, стр. 186-195
- З. Карановић, „Највећа је жалост за братом“, (текст и културни контекст песме) У „Књижевност и језик“, LVIII/ 1 - 2 , Београд, 2011.
- З. Карановић, „'Иво Сенковић и ага од Рибника' - између бајковне структуре и херојске семантике“, У зборнику „Промишљања традиције“, Београд, 2014. стр. 127-147
- Вук С. Караџић, „Етнографски списи, Сабрана дела Вука Караџића, књига XVII, Београд, 1972.
- Вук С. Караџић, „Народне српске пословице и друге различне, као оне у обичај узете ријечи“, Цетиње, 1836.
- Вук С. Караџић, „Српске народне пословице“, Сабрана дела Вука Караџића, књига IX, (М. Пантић), Београд, 1965.
- Вук Караџић, „Српски рјечник“ (1852). Сабрана дела Вука Караџића XI/1–2 (Ј. Кашић) Београд, (1986–1987)
- Radoslav Katičić, „Zeleni lug; Tragovima svetih pjesama naše pretkršćanske starine“, Zagreb, 2010.
- „Књига правила“, Зборник канона Православне цркве, Шибеник, 2003.
- П. Костић, „Пас полагањик“ У: „Гласник Етнографског музеја у Београду“, књ. 50, Београд, 1986, стр. 187-200
- Х. Крњевић, *Живи палимпсести или о усменој поезији*, Београд, 1980,
- Latinsko-srpski/sрпско-латински речник*“, Службени гласник, Београд, 2009.
- Б. Летић, „'Чаша вина' у нашој епској поезији“, У: „Радови филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву“, 2011, бр. 13, књ. 1, стр. 31-38

- А. Лома, „Пракосово“, Београд, 2002.
- А. Лома, „Стара словенска религија: један лични поглед из компаративног угла“, Зборник Матице српске за књижевност и језик, књ. LIII, св. 1-3, Нови Сад, 2005, стр. 9-27
- Н. Љубинковић, „Семантика и симболика синтагме Света Гора и лексема Вилиндар, Вилендар и Хиландар у нашој епској народној поезији“ У зборнику „Трагања и одговори“, Београд, 2010.
- Н. Љубинковић, „Значај миграционих кретања за стварање и обликовање усмене епске народне песме“. Расковник 67–68 (1992), 109–122
- Г. Мандзаридис „Хришћанска етика“, Крагујевац 2011.
- I. Matas Ivanković, Osim – riječ bez valencijskih ograničenja, Filologija 44, Zagreb, 2005.
- M. Medini, „Povjest hrvatske književnosti u Dalmaciji i Dubrovniku, knj. I, Zagreb, 1902.
- М. Ђ. Милићевић, „Живот Срба сељака“, Српски етнографски зборник 1. Београд, СКА, 1894.
- Н. Милошевић, Ђорђевић, „Заједничка тематско – сижејна основа српскохрватских неисторијских епских песама и прозне традиције“, Београд, 2009.
- С. М. Сарајлија, „Пјеванија црногорска и херцеговачка“, прир. Д. Аранитовић, Никшић, 1990.
- М. Миљанов Поповић, „Примери чојства и јунаштва“, Београд, 2014.
- „Народна књижевност Срба на Косову и Метохији; јуначке песме“, прир. Владимир Бован, Приштина, 2013.
- „Народне здравице (славарица)“, Београд, 1982.
- <http://www.rastko.rs/rastko/delo/10004>
- Владика Николај, „Царев завет“, глава осма
- <https://sites.google.com/site/vladikanikolajvelimirovic/carev-zavet>
- N. Nodilo, „Stara vjera Srba i Hrvata“, Split, 1981.
- Nives Opačić, „Sinje more, galeb i kukavica“
- <http://www.matica.hr/vijenac/460/Sinje%20more,%20galeb%20i%20kukavica/>

- Отац Тадеј, „Духовне поуке српском народу“
http://www.hodocasnik.org/txt/biblioteka/duhovne_pouke_srpskom_narodu.pdf
- А. Б. Павићевић, „На удару идеологија. Брак, породица и полни морал у Србији у другој половини 20. века“, Београд, 2006.
- Н. Пантелић, Етнолошка грађа из Буцака, У: Гласник етнографског музеја у Београду, књ. 37, 1974, стр. 179-228
- Н. Петковић, „Потебњина реконструкција усмене културе из Вукове грађе“ У: „Огледи из српске поезике“, Београд, 1990.
- Д. Перић, „Бог и срећа јуначка (веровања у судбину, срећу и вишу силу у Вуковим записима српске усмене епике)“ У: „Зборник радова са VI међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу“, Крагујевац, 2011, књига II, Бог, стр. 53-72
- Д. Петровић, „Хладно оружје из збирки Градског музеја Вршац“, Вршац, 2005.
- Љ. Пешикан Љуштановић, „Змај Деспот Вук – мит, историја, песма“, Нови Сад, 2002.
- Љ. Пешикан Љуштановић, „Понављања као основ значења у песми „Зидање Скадра“, Методички видици, год. 1, бр. 1, Нови Сад, 2010.
- В. Питулић, „Трагом архетипа; од усмене ка писаној речи“, Београд, 2010.
„Прилози проучавању фолклора балканских Словена“, Београд, 2004.
- М. Поповић, „Историја приватног живота у Срба: од средњег века до модерног доба“, Београд, 2011.
- Д. Радовић, „Симболика небеских тела у народним песмама лесковачког краја из збирки Сергија Димитријевића“ стр. 571, У: Зборник радова конференције “Развој астрономије код Срба V” Београд, 2008, стр. 565-578
- Н. Радојчић, „Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића“, Београд, 1962.
- Н. Радуловић, „Слика света у српским народним бајкама“, Београд, 2009.
„Rečnik nemačko-srpski/srpsko-nemački sa gramatikom“, Institut za strane jezike, Beograd, 2008.
- Н. Радуловић, „Слике, формуле, једноставни облици“, Београд, 2015.
„Речник синонима“, Београд, 2008. прир. П. Ћосић и сарадници
„Речник српскохрватског књижевног језика“, том VI, Матица српска, 1976.

- Ш. Римон Кенан, „Наративна проза“, Београд, 2007.
- N. Ristivojević Rajković, „Zoonimska metaforika o muškarcima i ženama“, У „Philologia“, br. 6, Beograd, 2008, str. 45-52
- „Rječnik simbola“, Zagreb, 1987.
- N. Rot, „Opšta psihologija“, Beograd, 2004.
- С. Самарџија, „Биографије епских јунака“, Београд, 2008,
- С. Самарџија, „Усмени жанр и јунак у семантичкој активности“ У: „Ликови усмене књижевности“, Зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2010, стр. 7-28
- С. Самарџија, „Када Бог крпи opakлију (представе о богу у усменој прози“ У: „Зборник радова са VI међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу“, Крагујевац, 2011, књига II, Бог, стр. 11-24,
- С. Самарџија, „Епски јунак у 'својој' и 'туђој' култури“ У: Књижевност у интеркултурном контексту“, Београд, 2014, год. XII, бр. 2, стр. 430-447
- „Систематски речник српскохрватског језика“, МС, Нови Сад, 1980.
- P. Skok, „Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika“, JAZU, Zagreb, 1971.
- „Словенска митологија. Енциклопедијски речник.“ Београд, 2001.
- „Српски митолошки речник“, Београд, 1970.
- „Српске народне пјесме из Босне и Херцеговине“ I-III, сакупио Богољуб Петрановић, Свјетлост, Сарајево, 1989.
- М. Станисављевић, „Епика и драма“, Београд, 1977.
- Dragana Stojanović, „Pojam zazornog u funkciji konstituišućeg faktora za subjekt kroz proces simbolizacije imaginarnog u filmu“ У: „Stvar, časopis za teorijske prakse“, Gerusija, Novi Sad, 2011, br. 2, str. 17-33
- Б. Сувајџић, „Јунаци и маске“, Београд, 2005,
- Б. Сувајџић, „Певач и традиција“, Београд, 2010.
- Б. Сувајџић, „Млад јунак у јужнословенској усменој поезији“ У: „Ликови усмене књижевности“, зборник радова, Београд 2010, стр. 29-65
- Б. Сувајџић, „Убог Небог Бог“, У: „Зборник радова са VI међународног научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу“, Крагујевац, 2011, књига II, Бог, стр. 25-38

- Б. Сувајџић, „Орао се вијаше; предвуковски записи српске усмене поезије“, Филозофски факултет, Ниш, Филолошки факултет, Београд, 2014.
- Tacit, „Germanija“, 21, http://www.rastko.rs/civ2/rim/tacit-germanija_1.htm
- Б. Теиновић, „Хладно оружје из османско-турског периода у Музеју Републике Српске“, Бања Лука, 2008.
- И. Тодоровић, „Значење злата. Специфични семантички простори митологије злата у српској народној традицији – некад и данас“, Традиција – фолклор – идентитет, Сремски Карловци, 2010.
- Ж. Требјешанин, „Представа о детету у српској култури“, 2009.
http://www.antologijasrpskeknjizevnosti.rs/ASK_SR_AzbucnikPisaca.aspx
- V. Ćorović, „Prilog proučavanju načina sahranjivanja i podizanja nadgrobnih spomenika u našim krajevima u srednjem vijeku“, Naše starine III, Sarajevo, 1956, str. 127-147 <https://docs.google.com/file/d/0B3ma9plMXxAEVVloNkltS2VwdE0/edit>
- В. Успенски, „Поетика композиције; семиотика иконе“, Београд, 1979.
- А. Фајгел, „Од сокола до кукавице: улога птица у песничком језику гусала“, У „Птице, књижевност, култура“, Крагујевац 2011, стр. 51-61
- Е. М. Форстер, „Аспекти романа“, Нови Сад, 2002.
- Е. Fromm, „Zdravo društvo“, Zagreb, 1984.
- J. G. Herder, „Ideje za filozofiju povesti čovečanstva“, Sremski Karlovci, Novi Sad, 2012.
- В. Чајкановић, „Мит и религија у Срба“, Београд, 1973.
- В. Чајкановић, „Сабрана дела из српске религије и митологије“ 1910 – 1924. Књига прва; Београд, 1994.
- П. Цацић, *Homo balcanicus, homo heroicus*, Београд, 1987.
- А. Шкалјић, „Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku“, Sarajevo, 1966.
- Е. Штајгер, *Умеће тумачења и други огледи*, Београд, 1978.
- М. Шуица, „Пад Србије у историјској перспективи“ У зборнику: „Пад српске деспотовине 1459. године“ САНУ, Београд, 2011, стр. 263–287
- Ђ. Шушњић, „Друштвени карактер и културни образац“ У: „Култура“, 2013, бр, 140, стр. 24-43

РАДНА БИОГРАФИЈА СА БИБЛИОГРАФИЈОМ

Весна Војводић рођена је 1970. године у Земуну, где завршава основну школу. Као ученик Дванаесте београдске гимназије, на смеру новинар-сарадник, објављује коментаре, репортаже и чланке у *НОН-у (Новим омладинским новинама)* и *Вечерњим новостима* (1988, 1989). Као матуранткиња, проглашена је за ученицу генерације.

На Филолошки факултет уписује се 1989. године, на одсек: Југословенске књижевности са општом књижевношћу, где дипломира 1994. године. Одсек у међувремену мења назив у: Српска књижевност и језик са општом књижевношћу. Брани дипломски рад *Класицистичко и просветитељско у делу Лукијана Мушицког* са оценом 10, пред комисијом у чијем су саставу: проф. др Јован Деретић, проф. др Васо Милинчевић и проф. др Мило Ломпар.

Од 1994. ради као професорица српског језика и књижевности у Геолошкој и хидрометеоролошкој школи *Милутин Миланковић* у Београду. Од 2000. године ангажује се као председник или члан жирија на литерарним конкурсима које организује Друштво Србије за борбу против рака. Последњих година у овом хуманитарном раду сарађује са професорима Филолошког факултета – проф. др Александром Јерковим и проф. др Михајлом Пантићем. У име Друштва, проф. др Слободан Чикарић додељује 2006. године професорици Весни Војводић - Митровић посебну повељу као израз захвалности за допринос хуманитарном раду Друштва.

У емисији *Добро јутро, децо* на Првом програму Радио Београда, објављивала кратке приче за децу. У оквиру рада драмске секције, приређивала драмске текстове и организовала гостовања позоришне трупе Геолошке и хидрометеоролошке школе у београдским школама и Домовима за децу без родитељског старања.

Током 2008. и 2009. године радила као лектор и преводилац са енглеског језика за компанију *Rauch Serbia, doo*.

Након окончаних магистарских студија на смеру: Наука о књижевности,

2010. године успешно презентује и брани магистарску тезу *Модели неостварене женидбе у српским народним епским песмама*, пред комисијом у чијем су саставу проф. др Снежана Самарџија, проф. др Валентина Питулић и ментор, проф. др Бошко Сувајџић.

Учешће на бројним семинарима и научним скуповима сведочи о уверености Весне Војводић да је стручно усавршавање и овладавање новим знањима, управо као и свест о вечитој недовољности властитог знања – императив за сваког истинског научног радника и педагога.

Учествује на научним скуповима и објављује научне радове у домаћим и међународним часописима.

Удата, мајка двоје деце. Живи и ради у Београду.

Библиографија:

1. Вук Стефановић Караџић, *Српски рјечник*, избор. Изабрала и приредила Весна Војводић Митровић. Лектира за осми разред основне школе; Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2010.
2. „Разградња женидбе упливом виших сила“ У: „Књижевност и језик“, бр. LVII, 3-4, Београд, 2010, стр. 291- 309
3. „Трагичан удес сестре Леке капетана“, У: „Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима“, год. VII, Београд, 2012, стр. 271 – 281
4. „Препород у глави (Хармонија уметности и науке)“ 2012/2013, I разред – „База знања“ Завода за унапређивање образовања и васпитања; коауторство
5. „Варијабилност супружничких односа у српском народном епском песништву“ У зборнику „Наука и савремени универзитет; Од науке до наставе, књ. 2”, Филозофски факултет, Ниш, 2013, стр. 462-473
6. „Трагичан удес Максима Црнојевића: модел неостварене женидбе у српским народним епским песмама и баладама“, у зборнику са V научног скупа младих филолога Србије *САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ*, год. 5, књ. 2, Крагујевац 2014, стр. 479- 486

7. „Јуначка женидба хтонским и натприродним бићима“, у зборнику са VI научног скупа младих филолога Србије *САВРЕМЕНА ПРОУЧАВАЊА ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ*, год. 6, књ. 2, Крагујевац, 2015, стр. 343 – 350
8. „Индивидуа у клинчу светова (Немогући сусрет Тамила и Карађоза)“ [Individuen im Clinch der Welten (Das unmögliche Treffen von Ćamil und Karađoz)] У: *ANDRIĆEVA AVLIJA; ANDRIĆS HOF*; Andrić-Initiative 8, Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske; Svet knjige nmlibris, 2015, стр. 551 – 561
9. „Andrićev stil mišljenja i stil izražavanja (Sentencioznost u 'Znakovima pored puta')“ [Andrićs Art des Denkens und Ausdrückens (Der Grad an Sentenz in den „Wegzeichen“)] - излагање на Међународном научном скупу *Andrić-Initiative: Иво Андрић у европском контексту, 8. Симпозиј(ум) Adrićevi „Znakovi“: Ivo Andrić kao mislilac, filozof, psiholog, logičar i estet(a)*, Грац, 24 –26. 09. 2015.
10. „Српски језик и књижевност 2; Приручник за професоре српског језика и књижевности за други разред гимназија и средњих стручних школа“ (електронски облик), Логос, Београд, 2015, коаутор.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Адреса: Студентски трг 1, 11000 Београд, Република Србија
Тел.: 011 3207400; Факс: 011 2638818; E-mail: officebu@rect.bg.ac.rs

Београд, 14. 12. 2011. године
06 број: 3222/XXVI-11
ВМ

На основу члана 55. Статута Универзитета у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 131/06, 140/08, 143/08, 150/09 и 160/11), у складу са чланом 30. Правилника о докторским студијама које организује и изводи Универзитет у Београду („Гласник Универзитета у Београду“, бр. 155/10), а на сугестију Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, Сенат Универзитета у Београду, на седници одржаној 14. 12. 2011. године, доноси

У П У Т С Т В О ЗА ФОРМИРАЊЕ РЕПОЗИТОРИЈУМА ДОКТОРСКИХ ДИСЕРТАЦИЈА

У циљу формирања регистра и базе у електронском облику (репозиторијума) свих докторских дисертација одбрањених на Универзитету у Београду, које је прописано Правилником о докторским студијама које организује и изводи Универзитет у Београду, а односи се на све студијске програме докторских академских студија које се изводе на Универзитету и његовим чланицама, као и на докторске дисертације које се бране по прописима који су важили пре ступања на снагу Закона о високом образовању, од почетка школске 2011/2012. године, примењује се следећи поступак:

- 1) Кандидат обавезно предаје један укоричен штампани примерак докторске дисертације, као и идентичну електронску верзију, надлежној факултетској односно универзитетској служби, за потребе похрањивања у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду.
- 2) Факултет стручној служби Универзитету доставља укоричен штампани примерак докторске дисертације, заједно са идентичном електронском верзијом, приликом достављања на сагласност одговарајућем органу Универзитета реферата комисије за оцену и одбрану дисертације. Примљени материјал се проверава, евидентира и, после одбране дисертације, прослеђује Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић“.
- 3) У докторској дисертацији се као обавезни саставни делови налазе и следеће потписане изјаве:
  - потписана изјава о ауторству којом се тврди да у докторској дисертацији нема делова којима се нарушавају ауторска права других особа;

- потписана изјава да су обе верзије, штампана и електронска, истоветне;
- потписана изјава којом се овлашћује Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ да дисертацију чува у Дигиталном репозиторијуму Универзитета у Београду, те је учини доступном јавности, под условима дефинисаним лиценцом за коју се аутор одлучи.

4) Упутства за обликовање штампане и електронске верзије докторске дисертације, обрасце изјава и понуђене лиценце, утврђује Универзитет у Београду (Прилог 1, Прилог 2, Прилог 3, Прилог 4.).

5) Електронска верзија докторске дисертације се уноси у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду, а подаци о штампаном примерку у електронски каталог Универзитетске библиотеке. О потпуности и квалитету метаподатака докторске дисертације брине Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“.

6) Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ трајно чува штампану и електронску верзију докторских дисертација одбрањених на Универзитету.

ПРЕДСЕДНИК СЕНАТА
Р Е К Т О Р

проф. др Бранко Ковачевић

Прилог 1.

Изјава о ауторству

Потписани-а Весна Војводић

број уписа _____

Изјављујем

да је докторска дисертација под насловом

„Стилизација породичних односа у српским народним епским песмама и баладама“

- резултат сопственог истраживачког рада,
- да предложена дисертација у целини ни у деловима није била предложена за добијање било које дипломе према студијским програмима других високошколских установа,
- да су резултати коректно наведени и
- да нисам кршио/ла ауторска права и користио интелектуалну својину других лица.

Потпис докторанда

У Београду, 14. IV 2016.

Весна Војводић

Прилог 2.

Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада

Име и презиме аутора Весна Војводић
Број уписа _____
Студијски програм Наука о књижевности
Наслов рада "Стилизација породичних односа у српским
народним епским песмама и баладама"
Ментор проф. др Башко Сувајџић
Потписани Весна Војводић

изјављујем да је штампана верзија мог докторског рада истоветна електронској верзији коју сам предао/ла за објављивање на порталу **Дигиталног репозиторијума Универзитета у Београду**.

Дозвољавам да се објаве моји лични подаци везани за добијање академског звања доктора наука, као што су име и презиме, година и место рођења и датум одбране рада.

Ови лични подаци могу се објавити на мрежним страницама дигиталне библиотеке, у електронском каталогу и у публикацијама Универзитета у Београду.

Потпис докторанда

У Београду, 14. IV 2016.

Весна Војводић

Прилог 3.

Изјава о коришћењу

Овлашћујем Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ да у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду унесе моју докторску дисертацију под насловом:

и Стилизација породичних односа у српским народним епским песмама и баладама

која је моје ауторско дело.

Дисертацију са свим прилозима предао/ла сам у електронском формату погодном за трајно архивирање.

Моју докторску дисертацију похрањену у Дигитални репозиторијум Универзитета у Београду могу да користе сви који поштују одредбе садржане у одабраном типу лиценце Креативне заједнице (Creative Commons) за коју сам се одлучио/ла.

1. Ауторство

2. Ауторство - некомерцијално

3. Ауторство – некомерцијално – без прераде

4. Ауторство – некомерцијално – делити под истим условима

5. Ауторство – без прераде

6. Ауторство – делити под истим условима

(Молимо да заокружите само једну од шест понуђених лиценци, кратак опис лиценци дат је на полеђини листа).

Потпис докторанда

У Београду, 14. IV 2016.

Весна Ђорђевић

1. Ауторство - Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце, чак и у комерцијалне сврхе. Ово је најслободнија од свих лиценци.

2. Ауторство – некомерцијално. Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела.

3. Ауторство - некомерцијално – без прераде. Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела. У односу на све остале лиценце, овом лиценцом се ограничава највећи обим права коришћења дела.

4. Ауторство - некомерцијално – делити под истим условима. Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца не дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада.

5. Ауторство – без прераде. Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, без промена, преобликовања или употребе дела у свом делу, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела.

6. Ауторство - делити под истим условима. Дозвољаваате умножавање, дистрибуцију и јавно саопштавање дела, и прераде, ако се наведе име аутора на начин одређен од стране аутора или даваоца лиценце и ако се прерада дистрибуира под истом или сличном лиценцом. Ова лиценца дозвољава комерцијалну употребу дела и прерада. Слична је софтверским лиценцама, односно лиценцама отвореног кода.